evgen barbv

CAIETELE PRINCEPE LVI volvmvl 5

EDITVRA EMINESCV
MCMLXXV

eugen barbu

CAIETELE PRINCEPELUI

volumul V

eugen barbu

CAIETELE PRINCEPELUI

jurnalul unor romane
volumul 5

EDITURA EMINESCU
MCMLXXV
BUCUREȘTI

CAIETELE *PRINCEPELUI*

DEFĂIMAREA *PRINCEPELUI*

PROCESUL *PRINCEPELUI*

PAGINI REGĂSITE *(JURNALE)*

ADDENDA LA *JURNALUL ÎN CHINA*

ISTORIA PLAGIATULUI

ADDENDA LA *MĂŞTILE LUI GOETHE*

FRICA, UN ROMAN CARE NU SE MAI NAŞTE

MAGIE, MITOLOGIE, POEZIE

ROMANE RATATE

CONDIŢIA POEZIEI

MIJLOACELE LITERATURII

MISTERUL CAPODOPEREI

SĂPTĂMÎNA NEBUNILOR, CA ROMAN CU CHEIE

CAIETELE PRINCEPELUI

Din *Misterele din Eleusis* de Victor Magnien (addenda) :

— Muzica, în vremuri îndepărtate, a fost nu numai cultivată, dar chiar venerată, într-atîta măsură, încît oamenii care cîntau erau consideraţi muzicieni, poeţi şi înţelepţi. Orpheus şi Linos, între alţii, amîndoi născuţi din zei, iar primul, fiindcă îndulcea minunînd spiritele sălbatice şi inculte, au acum reputaţia de a fi atras nu numai animalele sălbatice, dar chiar şi stîncile şi pădurile (Quintilianus, I, 10.).

— Existau la ei (la pitagoricieni) melodii făcute pentru pasiuni, mai întîi pentru lipsa de ardoare şi durere, şi apoi erau melodiile cele mai energice ce au fost inventate, după ele erau altele pentru entuziasm şi ardoare : datorită acestor melodii, ei accentuau sau relaxau aceste pasiuni pînă ce reveneau la normal, readucîndu-le conform cu bărbăţia (Jamblique, *Vie de Pythagoras*, 224).

— Imnul orfic către Somn :

„Te invoc, preafericitule, cu aripi întinse, Somn salvator, mesager al viitorului, mare cîntăreţ de oracole pentru muritori. În liniştea dulcelui Somn, înaintînd în tăcere, adresîndu-te sufletelor muritorilor, tu trezeşti, tu însuţi, Gîndirea ! Hotărîrile preafericiţilor tu le trimiţi, tu însuţi, pe dedesubt, în somnuri, tăcut, destăinuind viitorul sufletelor liniştite, viitor pe care gîndirea zeilor îl dirijează cu pietate, pentru ca, trezită mai întîi printr-o hotărîre a inimii, să ducă spre farmecul vieţii oamenilor după ce i-a bucurat.“

— „Gîndirea fiind frumoasă, şi frumoasă între toate lucrurile, aşezată într-o lumină pură, o strălucire pură şi cuprinzînd natura fiinţelor, a căror umbră este această lume frumoasă, o umbră sau o imagine, şi aşezată în toată strălucirea, fiindcă

nu există nimic de neînțeles, nici obscur, nici fără măsură în ea, trăind o viață fericită, admirația îl va cuprinde pe cel care a văzut-o și care s-a înfundat în ea cum trebue și a devenit o parte din ea însăși. Tot așa cum cel care a privit în sus spre cer și a văzut strălucirea astrelor dorește și îl caută pe cel care l-a creat" (Plotin, *Enneades*, III, 8, 11).

— „Imaginați-vă o sferă transparentă plasată în afara spectatorului și în care se cufundă, ațintind privirea, să vadă tot ce cuprinde, mai întîi soarele și celelalte stele, la un loc, apoi marea, pămîntul și toate animalele. În clipa cînd voi vă reprezentați astfel, cu ajutorul gîndirii, o sferă transparentă care cuprinde toate lucrurile care sunt în mișcare sau în repaus sau cînd în mișcare, cînd în repaus, forma acestei sfere rămînînd neschimbată, anulați în ea masa, anulați întinderea, îndepărtați orice noțiune de materie, fără a concepe însă această sferă mai mică : invocați-l apoi pe Dumnezeu care a făcut această lume despre care voi tocmai v-ați format o imagine și rugați-l să coboare în ea. Acest zeu, unu și multiplu, va veni pentru a împodobi această lume cu toți zeii care sunt în ea, fiecare din ei conținînd în el pe toți ceilalți" (Plotin, *Enneades*, V, 8, 9).

Din *Le Moyen Âge* de Fr. Funck-Brentano :

— Un negustor își lasă calul legat în poiana unui senior, însă, cînd se întoarce, calul fusese furat. El se plînge seniorului : „— Am lăsat calul în paza lui Dumnezeu și în paza dumneavoastră. — Cît valora calul ? — Șaizeci de franci. — Atunci, uite, ia treizeci de franci de la mine și pentru ceilalți treizeci să i te adresezi lui Dumnezeu" *(Fabliau du pauvre mercier)*.

— Capet — numit așa de la mantaua cu care se îmbrăca de obicei acest duce al Franței, manta care avea un capișon *(capet = capă mică)*.

— La origine, cuvîntul *senéschal* înseamnă *servitor*. Cu timpul, a devenit o funcție mare în nobilimea franceză.

— Hugo Capet era în același timp și capul bisericii sale ; demnitatea lui era eclesiastică. Regii Franței nu au avut niciodată un caracter pur laic, ei erau unși ca preoții. (Aceasta s-a observat și în alte țări, chiar la noi. Ștefan cel Mare a fost uns ca domn al țării, deci, inițial, era și o investitură bisericească.)

— Călugărul Gerbert, printre alte merite, avu și pe acela de a limpezi cunoștințele muzicale din vremea sa ; el a dat nume notelor ; primele silabe, din primele versuri ale *Imnului către Sfîntul Ioan :*

Ut queant laxis
Resonare firis
Mira gestorum
Famuli tuorum
Solve polluti
Labii reatum
Sancte Johannes.

Adică : *Pentru ca servitorii tăi să poată face să răsune pe fibrele nestrînse minunile faptelor tale, fă să piară păcatul de pe buzele lor nedemne, o Sfinte Ioan.*

— În calitate de cap al bisericii, Robert cel Pios a luat parte la combaterea ereziilor, cum a fost cea a

canonicilor din Orléans, care a făcut mare zgomot. La ieșirea din biserică, regina Constanța a crăpat ochiul unuia dintre eretici cu un ac de aur. Paisprezece eretici au fost arși de vii. Este primul rug aprins pentru combaterea ereziei. (Istoria îl înregistrează în continuare ca un rege *pios.)*

— Anatema era o pedeapsă mai mare decît excomunicarea, deoarece cel lovit de anatemă era sortit flăcărilor Infernului. (Aici remarc ipocrizia bisericii, care condamna la o moarte fără vărsare de sînge pe eretici, prin ardere, știind că focul este cea mai rea moarte, amintind flăcările Iadului.)

— La Cruciada I nu au putut lua parte nici regele Franței Filip I, nici împăratul german Henri al IV-lea, deoarece amîndoi erau excomunicați.

— Petre Eremitul nu mînca nici carne, nici pîine, se hrănea doar cu pește și vin. Trupele sale erau conduse de un cavaler : Gauthier fără Avere.

— Mînăstirea Saint-Denis era mînăstirea regală ; sub Ludovic al VI-lea, abatele mînăstirii, Suger, a devenit unul dintre cei mai mari miniștri ai Franței ; Ludovic al VI-lea a împodobit-o cu mare fast ; podoabele au fost distruse, în parte, de vandalii din timpul Revoluției franceze. Regii Franței, în calitate de conți de Vexin, erau vasalii mînăstirii Saint-Denis, de unde veneau să ia oriflama Franței în caz de război, aceasta fiind în realitate oriflama conților de Vexin. De unde și strigătul de luptă al francezilor : *Montjoie et Saint-Denis.* (De verificat cum s-a născut această strigare de luptă și care este istoria conților de Vexin.)

— Jongleuri — vine de la *joculares* sau *joculatores ; oc* — din expresia *langue d'oc,* înseamnă *oui. Oil* în expresia *langue d'oil* înseamnă tot *oui ;* diferențele se făceau după felul cum se pronunța cuvîntul în mai multe regiuni.

— Trubadur vine de la *trobar, trouver.*

— Celebrul jurămînt din Strassbourg, în 814, cel mai vechi monument de limbă franceză, jurămînt depus de Louis, fiul lui Louis le Debonnaire către fratele său Charles cel Chel, e compus, de fapt, într-o limbă franceză amestecată cu latină. Dăm mai jos un citat din acest jurămînt :

„Pro Deo amur et pro Christian poblo (peuple) et nostro comun salvament (salut), d'ist di en avant (de ce jour en avant), in quant Deus fadre Karlo (je secourrai ce mien frère Charles) et in adiudha (aide) et in cadunha cosa (chaque chose) si cum omo per dreit (droit) son fadre salvar (secourir) dist (doit)".

— În Evul Mediu jongleurii purtau bărbi și peruci roșii.

— *Cuens = conte.*

— Pepin de Saint-Denis (deci regii adăugau numelor lor chiar denumirea mînăstirii privilegiate).

— *Ogiv* — de la *augere = a adăuga ;* arcuri tăiate în cruce, a căror rezistență se adaugă la rezistența bolții (deci constituiau un fel de întăritură a bolții).

— *Din nou despre albigenzi :* erezia lor a mai fost numită erezia catharilor, de la grecescul *katharoi = puri.* Odată cu stabilirea vizigoților în sudul Franței a fost introdus și arianismul ; aceștia nu admiteau divinitatea lui Christos. Regatul vizigoților a fost distrus de ducii,

conții și episcopii catolici. A rămas ca o credință populară dualismul manichean, credința în două principii, cel bun — Dumnezeu — și cel rău — Satan — organizatorul lumii. Acesta pare să fi fost temelia ereziei cathare. Nu s-a mai păstrat nici o dovadă despre ei. Catharii erau conduși de prefecți, predicau disprețul față de demnitățile bisericești. Din sud, sectanții se răspîndiră în Languedoc, Toulouse, pînă la Beaucaire.

— Religia Vaoudois-ilor era originară din Lyon ; a fost învățată de Pierre Valdo, negustor din această localitate ; ei nu admiteau prezența reală în azimă a lui Christos, nici cultul sfinților, nici Purgatoriul, nici virtuțile atașate ierarhiei bisericești. În fond, ei propovăduiau principiile care au fost mai tîrziu bazele religiei protestante. În ochii clericilor această erezie părea mai puțin perversă decît cea a catharilor ; iar cruciații nu făceau nici o deosebire. Saint-Bernard a început să combată această erezie. Papa Inocențiu al III-lea a încercat mai întîi să-i convingă.

— Există o operă literară numită *La Chanson de la Croisade des Albigeois*. Bancheri, cămătari, negustori au împrumutat bani cu dobîndă pentru a susține armatele acestei cruciade criminale, punînd ipotecă pe bunurile ce urmau să fie jefuite și pe moșiile albigenzilor ce vor fi deposedați. Șeful armatelor a fost ales Simon de Montfort l'Amaury. Arta trubadurilor care se adăpostise în sud a fost înecată în sînge și de atunci a dispărut. S-a dat dovadă de o mare cruzime. Regele Aragonului, care luase parte albigenzilor, a fost asasinat de doi cavaleri care făcuseră jurămînt să-l ucidă. Se înregistrează douăzeci de mii de morți în prima luptă. Simon de Montfort devine duce al Languedocului. El a dat o constituție mai bine adaptată la noile condiții sociale. Fiul lui Simon a testat domeniile sale regelui Franței.

— *Bastilles = porți fortificate.*

— Ludovic al IX-lea cel Sfînt se îmbrăca modest. La rugămintea soției sale de a fi mai elegant, el a răspuns : „Doamnă, pentru a vă place, mă voi îmbrăca cu stofe prețioase, dar în cazul acesta aștept ca la rîndul dumneavoastră să vă îmbrăcați pe gustul meu și să vă părăsiți podoabele voastre".

— Ludovic cel Sfînt a dat contra blasfematorilor niște edicte draconice, pedeapsa fiind să li se străpungă limba cu un fier înroșit. El a autorizat stabilirea în sudul Franței a tribunalelor Inchiziției.

— Istoricul Brentano, la nouă sute de ani distanță, justifică crimele comise de biserică împotriva albigenzilor pe motiv că ele au avut un scop și un rezultat nobil : păstrarea dreptei credințe.

— Căzut prizonier în mîinile sultanului din Egipt, pe care îl atacase și fiindcă organizase masacre fără precedent, Ludovic cel Sfînt a trebuit să plătească o despăgubire de 500 000 livre de aur, adică cca 100 000 000 de franci.

— În timp ce era prizonier, o conjurație a detronat pe sultan. Soția lui, Chageret Eddin, a fost proclamată regină. E prima sclavă care devine regină, cu ajutorul mamelucilor. În plus s-a majorat despăgubirea cu încă 300 000 livre. Plata despăgubirii a adus Franța într-o atît de mare sărăcie, încît s-a început fabricarea monezilor de aramă. O sută

de ani după asta s-au încasat de la populație dări pentru acoperirea sumelor plătite pentru răscumpărarea lui Ludovic cel Sfînt și pentru campania sa nefericită.

— În primele timpuri, regii Franței mureau pe un pat de cenușă, cu mîinile întinse în cruce. Așa a murit și Ludovic cel Sfînt, după o altă campanie nefericită împotriva Tunisului.

— Miniaturiștii au trasat de la început cu roșu, cu minium, inițialele mari ale manuscriselor.

— Papa Clement al V-lea, fost călugăr francez, a transferat în Franța sediul papalității, sub Filip cel Frumos, ucigătorul templierilor. Filip a emis monedă cu o valoare mai mică decît cea reală. Istoricul Brentano îl justifică, spunînd că și în zilele noastre se emit monezi fără o acoperire integrală.

— Înainte de a-i distruge pe templieri, Filip cel Frumos a cerut un inventar al averilor acestora și s-a neliniștit văzînd imensele lor avuții imobile. La început, el le interzice de a mai patrona pe particulari. Se pare că templierii erau insolenți. Un alt motiv de supărare al regelui era că nu a fost primit în rîndul templierilor, unde spera să devină maestrul ordinului și în această calitate să dispună de averi. El a ales ca naș al unui fiu de-al său pe marele maestru al ordinului, dar și aici a fost refuzat. E evidentă încercarea sa de a se apropia pe furiș de bunurile templierilor. (Vom vedea ce spune Brentano în această lucrare, premiată de Academia Franceză, probabil pe motive de relații.) Filip a ațîțat poporul împotriva lor știind că templierii împrumutau bani cu camătă și, deci, datornicii ar fi

fost bucuroși să fie scăpați de debitori. Supuși torturii, capii ordinului recunoscură practicile vrăjitorești, dar declarară că mărturisirile le-au fost smulse prin cazne groaznice. Torturile au fost conduse de doi călugări : de Montfauco și Guillaume Robert. Treizeci și șase de templieri au murit în timpul cercetărilor. Tot ceea ce se declarase în fața episcopului de Paris era fals, spune Brentano. Numeroși templieri au retractat declarațiile făcute din cauza torturilor. Ordinul templierilor era inocent, spune istoricul, dar adaugă că buna credință a acuzatorilor nu poate fi pusă la îndoială (? ?). Fanaticii sunt răi judecători, dar sunt convinși. A pretinde că Filip cel Frumos a decis torturarea atîtor nobili numai pentru a pune mîna pe averi i se pare pueril, e ca și cum ai spune că patrioții Revoluției franceze au tăiat atîtea capete doar pentru a pune mîna pe bunurile aristocraților și emigraților. Ciudat fel de a raționa !

În timp ce Revoluția franceză a avut un scop declarat : distrugerea nobililor. Jafurile au fost acțiuni secundare și oarecum inerente. Procesul templierilor are ca punct de plecare datoriile lui Filip către templieri, fapt dovedit de încercările lui de a se apropia de aceștia, la început pe căi pașnice. De aceea, ulterior, el a tras foloase enorme de pe urma averilor confiscate. Contractele și polițele templierilor au fost declarate nule, pe motiv că erau eretici ; regele a aplicat niște cheltuieli de judecată imense, spune Brentano. La sfîrșitul vieții, regele, morocănos, eliberă din închisoare pe prizonierii Inchiziției spunînd : „Închisorile sunt făcute pentru a-i închide pe vinovați, nu pentru a-i tortura". Dar el a profitat din plin de pe urma torturării templierilor. Soția lui a luptat împotriva Inchiziției. Ea l-a ajutat și pe călugărul Bertrad le Delicieus să apere Languedocul de Inchiziție. Tot atunci a murit Nogaret, cel care i-a arestat și torturat pe templieri.

— Petrarca povestește că pentru a putea merge de la Calais la Paris, regele Jean a fost nevoit să obțină un permis de liberă trecere de la banditii care cutreierau regiunea.

— În timpul războiului de o sută de ani, englezii au dus un război total ; ei tăiau și copacii pentru a ruina țările pe unde treceau, ca și nemții în 1914—1918.

— Jeanne d'Arc a fost vîndută englezilor de căpitanul Jean de Louxembourg, care a capturat-o. Universitatea din Paris a aprobat acuzațiile ce i se aduceau.

— Carol al VII-lea a fost influențat de două femei : Jeanne d'Arc și Agnes Sorel, zisă și M-lle Beauté, care i-a fost amantă șase ani.

Din *Le Sabbat a-t-il existé ?* de dr. Cabanes :

— Armata răului, după calculele făcute de un demonograf, Jean Wier, ar cuprinde 72 de duci, conți sau marchizi și 7 405 928 de drăcușori.

— Ambroise Paré a scris o carte, *Opera Omnia,* în 1572 ; în capitolul *Despre monștri* descrie și diferitele categorii de demoni.

— Dacă *Sabbaturile* din Evul Mediu au existat, ele nu puteau fi decît niște reminiscențe din sărbătorile vechi în cinstea lui Bacchus, Priapus, sărbători pline de fapte indecente.

— *Sabbatul* era de două feluri : *Marele* și *Micul Sabbat.* Primul reunea vrăjitoarele dintr-o națiune, cel de-al doilea, pe cele dintr-un oraș sau canton.

— Servii sunt numiți și Jacques... De ce ? (Poate de aici vine Jacqueria sau *maître* Jacques al companionajului.)

— O formulă de sortilegiu : *„Cinque jurons li apecali linque gurons litunagliati vis Cougire per beezebudehe linque vifate ad cheaudate a tormentar il cuore et le viscere pour mon amour, amen".* Observ un amestec de cuvinte italiene, latine, spaniole și franceze, un limbaj macaronic — deși se pare că sortilegiile păstrează multă vreme limba în care au fost compuse.

— Vîntul de nord era numit vîntul spînzuraților, deoarece mulți se sinucideau în epoca respectivă.

Diderot spune : „Îmi pare că înnebunesc în perioada marilor vînturi".

— Țăranii credeau că eclipsa e sfîrșitul lumii.

— Foamete. Ciumă. Dar ceea ce izbea cel mai mult imaginația mulțimii erau cutremurele de pămînt. Globul trecea printr-o convulsie asemănătoare cu cea existentă în morala socială. Aceste fenomene fără legătură între ele aveau atîta influență în popor ca și raționamentele teologice.

— Printre alte nenorociri care au dus la înfrîngerea lui Napoleon la Waterloo (în special trădarea comandanților), a izbucnit și o ploaie, provocată, se pare, de exploziile tunurilor, care l-a împiedicat pe Napoleon să folosească rezervele la momentul oportun. De asemenea, soarta bătăliei de la Crécy a fost hotărîtă tot de o ploaie care a destins arcurile armatei franceze în timp ce englezii și le-au ținut la adăpost.

— Asasinate celebre care au avut loc în cursul lunii iulie : 7 VII 1853 — contra lui Napoleon al III-lea (Orsini) ; 12 VII 1581 — contra lui Wilhelm I, prinț de Orange, asasinat de Balthazare Gerard ; 14 VII 1841, studentul Oskar Beker trage două lovituri de pistol asupra regelui Wilhelm al Prusiei ; 18 VII 1844 — Fritz Scherk, burgmaistru, trage asupra regelui Prusiei, fără a-l nimeri ; 15 VII 1764 — e asasinat prințul Ivan, fiul Anei a Rusiei ; 20 VII 1846 — tentativă de asasinat asupra lui Louis Filip, de către Joseph Henri ; 27 VII 1835 — atentatul lui Fieschi, cu o mașină infernală, împotriva aceluiași suveran.

— În timpul poleiului din iarna anului 1879, s-au găsit ciocîrlii prinse cu picioarele sau cu coada în gheață ; din provincia Champagne s-au adunat mii de prepelițe înghețate.

— Iarna anilor 1812—1813 a rămas cea mai celebră iarnă din analele istoriei ; în ziua de 23 noiembrie, cînd Moscova a fost complet evacuată de armatele lui Napoleon, ningea de o lună, iar temperatura era de minimum 25 de grade sub zero.

— În *Zend-Avesta,* durata totală a existenței lumii e stabilită la douăsprezece mii de ani ; după egipteni, la treizeci și șase de mii, după evrei, la șase mii.

— Un lup intră în catedrală și, apucînd frînghia clopotului cu dinții, începu să tragă clopotul. (Cei trei bătrîni care ard cu biserica odată.) (Ca fantastic.)

— Mana evreilor se crede că a fost o talofită : *canona esculenta* sau *lichen esculentus* (ar fi un fel de mătasea broaștei). Această ciupercă foarte comună apare pe nisip, după ploaie ; e o criptogamă cenușie, făinoasă. Gust agreabil, ușor zaharat, efect laxativ apreciabil. După alții, mana evreilor ar fi planta *ahagi — hedysarum ahagi,* din familia leguminoaselor, un subarbust spinos, care crește în Egipt, Siria și care formează tufișuri dese. Pe timpul marilor călduri, foile și ramurile se acoperă cu o substanță zaharată, numită *terenyabin ;* după alții, mana s-ar datora tamarixului — *tamarix mannifera, din care se scoate o miere lichidă.*

Din *Rois et dieux d'Égypte* de Alexandre Moret :

— Prima femeie care a domnit asupra Egiptului a fost Hatshepsout ; la ceremonii purta costum bărbătesc și barbă falsă. Și-a apărat domnia împotriva soțului și cumnați-

lor cu multă îndîrjire ; din povestirea lui Moret s-ar părea că în spatele ei se afla un alt bărbat influent, la care regina ținea mai mult decît la propriul soț. În orice caz, ea era exponenta castei preoțești.

— Pentru egipteni, Pountul era o țară pe jumătate reală, pe jumătate fabuloasă, de unde se credea că rasa oamenilor și-ar fi tras originile.

— Faraonul Amenophis al IV-lea a înlocuit religia lui Amon cu cea a lui Aton, care reprezenta soarele. Deși noua religie era mai elevată și mai logică, după moartea lui Amenophis al IV-lea, preoții au reușit să reintroducă vechea religie, distrugînd urmele celei noi. Epoca marchează încercarea de a scăpa de sub tutela preoților, un război fățiș între casta retrogradă și conservatoare a preoților și marioneta care se numea rege (faraon).

— Amon era considerat ca salvator al țării de invaziile petrecute în urmă cu două secole, cînd Egiptul fusese asaltat de triburi de păstori asiatici care ocupaseră Delta și Egiptul mijlociu, jefuind orașele.

— Amenophis al IV-lea are o fizionomie ciudată ; se bănuiește că ar putea fi nepotul unui semit, după mamă ; are cap de hidrocefal ; originea semitică e sugerată pentru a găsi o explicație monoteismului impus de acest faraon ; după cei mai mulți, ereditatea lui era pur egipteană ; deși arăta ca un degenerat, el a dat dovadă de o inteligență mistică, o sensibilitate vie, adora viața de familie. Spirit subtil, tenace, sistematic. Mergea pînă la capăt și trecea rapid la hotărîri extreme. El și-a schimbat numele în Akhnaton = *cel care place zeului Aton.*

— Amenophis al IV-lea s-a revoltat împotriva dominației zdrobitoare a zeului Amon din Theba și a castei sale preoțești. Zeul s-a impus fiindcă conducătorii tebani au reușit să elibereze Egiptul de păstori și de năvălitori. Zeul introdus de Amenophis — Aton — este mai vechi și mai popular.

— Iată un imn către Aton, compus de Amenophis, care era și poet :

„Noaptea. Cînd te odihnești în orizontul de apus, pămîntul în întuneric este precum acei morți culcați în cavourile lor, cu capul înfășurat, cu nările astupate, cu ochii fără priviri (ochiul nu vede dublul său) ; *poți să-i furi toate avuțiile, chiar pe cele pe care le are la căpătîi, fără să simtă. Atunci orice leu iese din peștera sa, orice șarpe mușcă ; e întuneric ca într-un cuptor, pămîntul tace. Cel care a creat toate acestea se odihnește în orizontul său".*

— Reîntoarcerea la o religie mai simplă și mai aproape de natură a adus un reviriment în toate artele. Vechea artă, canonizată și aservită religiei, se eliberează, iar motivele de inspirație, precum și tratarea acestora, capătă noi forme de exprimare, datorită observației sincere și realiste a naturii.

— Amenophis a domnit șaisprezece ani. La sfîrșitul vieții, fu atins de senilitate. Fiul său, Tutankhamon, a restaurat vechiul cult, adică a căzut sub influența preoților lui Amon, fiindcă era un copil cînd s-a urcat pe tron.

— La egiptenii antici, taurul Hapi reprezenta Nilul. Alte animale-zei : *Horus* — șoimul, gîsca — *Geb* sau crocodilul — *Sebek*, hipopotamul — *Ririt*, un cuplu de lei — *Shou*

și *Tafnuit*, vulturul și vipera sunt zeițele sudului și nordului.

— Osiris a fost la început un zeu multiform, cînd arbore, cînd taur ; el se degajă din originile sale totemice, foarte devreme îmbracă forma umană. Peste tot răspîndește calmul ; față frumoasă, cu ovalul prelungit de o barbă falsă și de o mitră înaltă și albă, siluetă melancolică, corp drapat în lințoliu, pumnii adunați pe piept, ținînd strîns biciul bouarilor și bîta ciobănească ; în el, egiptenii din toate provinciile recunoșteau pe șeful oamenilor, regentul eternității, un zeu care prin forma sa era cel mai apropiat de oameni.

— Osiris ar fi trăit pe pămînt, preoții știau acest lucru, dar nu-l revelau oricui. Textele hieroglifice cuprind multe aluzii la existența terestră a lui Osiris, dar nici o relatare completă nu ne-a parvenit. După Diodor, Herodotos și Plutarch, Osiris ar fi domnit asupra Egiptului, în timpul așa-ziselor dinastii divine. Osiris a fost educatorul unei omeniri turbulente ; cînd s-a născut, o voce a anunțat din cer că stăpînul tuturor lucrurilor ieșea la lumină (din cartea *Isis și Osiris* de Plutarch). Un anume Pamphile din Theba a fost obiectul unei bune-vestiri personale ; în timp ce lua apă de la izvor în templul lui Jupiter (Amon), o voce i-a ordonat să proclame că Osiris, marele rege, binefăcătorul universului, s-a născut. Zeii îl desemnau pe Pamphile să-l hrănească pe zeu și să-l educe pentru a-și îndeplini destinul. Cu ajutorul lui Isis, el i-a învățat pe oameni să cultive cereale. În felul acesta oamenii au pierdut obiceiul de a se mînca între ei și, prin urmare,

războaiele endemice au dispărut. Osiris, după ce a instruit pe egipteni, a plecat în lumea largă să-i civilizeze și pe ceilalți ; la întoarcere a fost ucis de fratele său, Seth-Typhon (viitorul Satan).

— Sfîșiat în bucăți, corpul lui Osiris a fost reconstituit de Isis, doar o parte nu a fost găsită : *phallusul,* care a fost mîncat de Oxirync.

— Pentru a stimula renașterea zeului și pentru a o simula în același timp, se punea în jurul statuii, timp de șapte zile, ramuri de sicomor, pentru a reaminti cele șapte luni petrecute înainte de a se naște în pîntecul mamei sale, Nout, zeița sicomorului ; fiecare ramură reprezintă o lună. Osiris era deci născut la șapte luni !

— Morții erau trecuți peste un lac de către un barcagiu numit Mahaf sau Charon — cuvîntul *qaro* însemnînd *barcă* în limba egipteană. Într-o balanță era cîntărită inima defunctului de către zeul Thot, adică conștiința sa, iar în cealaltă se punea adevărul, sub statuia zeiței Maat, zeița adevărului, sau o pană care reprezenta hieroglifa acestei zeițe. După asta, urma admiterea în Paradis sau trimiterea în Infern, unde îl așteptau chinuri cumplite. Tribunalul lui Osiris era format din patruzeci și doi de membri ; la început, el era susceptibil la cadouri sau putea fi înșelat, ulterior devine din ce în ce mai exigent.

— În Grecia, cîntărirea acțiunilor apare chiar în poemele homerice. În *Iliada,* cînd Zeus vrea să decidă între două armate sau între doi luptători, desfășoară balanțele sale de aur, pune în ele cele două destine ale preopinenților, și cel mai ușor cîștigă.

— La Homer nimic nu indică că psihostazia s-ar lega de ideea unei vieți viitoare, de pedepsele sau recompensele care-l așteaptă pe om. Cîntărirea n-are drept scop decît a rezolva o contestație materială și terestră. Cea mai ușoară balanță îl indică pe învingător.

— *Psihostazie = cîntărirea sufletelor.*

— „Sub domnia lui Saturn — spune Platon —, oamenii erau judecați de vii, de către judecători vii, care se pronunțau asupra soartei lor în momentul cînd aceștia mureau."

— Jupiter a hotărît să nu mai fie judecați oamenii îmbrăcați, deoarece sunt acoperite frumoasele corpuri de haine, de podoabe. Morții să fie judecați despuiați complet. Judecătorii au fost trei fii ai lui Jupiter : *Minos* și *Rhadamanthus,* făcuți cu Asia, și *Aeacus* făcut cu Europa.

— Cei drepți mergeau în Insulele Fericite, iar cei nedrepți în Tartar ; celor semi-vinovați li se stabilea un fel de Purgatoriu, unde își puteau răscumpăra faptele. (Interesant că grecii legau fericirea de ideea de dreptate, iar nu de morală, așa cum au făcut creștinii mai tîrziu. Egiptenii, de asemenea, puneau mai mult preț pe justiție decît pe mizericordie ; nici religiozitatea nu era pusă în balanță.)

— După Vergilius, Aeneas, pentru a merge în Cîmpiile Elisee, trebuia să o ia la dreapta. Cei care luau calea către stînga ajungeau în Tartar, unde Rhadamanthus își exercita asprele sale drepturi de pedeapsă.

— În textele avestice cîntărirea cu balanța a faptelor e înlocuită cu

trecerea peste o punte foarte subțire numită *Cinvat*, creată de Mazda; păcătosul cade de pe această punte, iar cel virtuos o trece (apare ideea de păcat și virtute). Mai tîrziu, în textele ulterioare, intervine și cîntărirea prin balanța de aur a faptelor bune sau rele. Un alt judecător e numit *Sraosha* (de unde se pare că ar veni numele de Scaraoțchi). Se străvede preocuparea de a vieții conform unei morale scrupuloase; cei ale căror acțiuni bune sau rele se echilibrează merg într-un Purgatoriu *(Hamestagan)*. Cele mai noi texte avestice introduc și o judecată suplimentară: Judecata de Apoi, care trebue să aibă loc la sfîrșitul lumii. O tradiție veche spunea că lumea va sfîrși într-un mare incendiu.

— *Rig-Veda* nu pare a fi mai veche decît secolul al X-lea î.e.n.; în ea nu se găsește exprimată net ideea unei judecăți a morților; justiția divină, în persoana lui Varuna, se limitează doar la crimele comise față de zei. Ca și la vechii egipteni, nici o preocupare de echitate sau de virtute.

— Buddha a arătat calea care duce la mîntuire, trecerea prin existențe succesive din ce în ce mai sfinte, renunțînd la bucuriile lumii și stîrpirea dorințelor. După această concepție, o nouă viață se deschide pentru cel drept după moarte. Elementul permanent este Karma, care asigură fiecărei ființe o continuitate printre toate aceste existențe succesive. Nu e deci vorba de o judecată, ci o justiție imanentă determină condiția existențelor viitoare după comportarea pe pămînt.

— După *Avesta*, justiția ia forma unei frumoase fete: ...La sfîrșitul celei de-a treia nopți, în zori, sufletul celui drept crede a fi printre plante și simte în jur tot felul de parfumuri. Spre el, începe să adie un vînt și mai parfumat, venit de undeva din regiunile de sud... Întîlnind această briză, conștiința celui credincios apare ca o tînără fată, luminoasă, cu brațele albe, puternică și înaltă, cu sînii ridicați, corp frumos, cam de cincisprezece ani...

— Ceea ce atrăgea pe oameni către vechile mistere era secretul. (În secolul trecut asociațiile secrete s-au născut tot exploatînd această atracție.)

— Templele romane erau situate în mijlocul unei curți — *area*, unde se afla sanctuarul — *cella*. E vorba de templele lui Isis.

— Emblema zeiței Isis era *sistrul*, un fel de cîrîitoare. Sistrul semnifică, prin mișcarea care i se impune, că toți oamenii trebue să intre în agitație, că trebue să-i exciți puternic pentru a-i scoate din starea de moleșeală fizică sau intelectuală în care amenință mereu să cadă. El are patru ramuri, în semn că toate mișcările materiei sunt efectul combinării celor patru elemente: focul, pămîntul, aerul și apa.

— În afară de sistru, Isis ține în mînă crucea vieții; cînd e reprezentată în postura de mamă, ține în brațe pe Horus, care îi pune pe buze degetul — atitudine care a fost păstrată pentru a reprezenta pe Fecioara Maria cu pruncul.

— După Plutarch, sufletul, în momentul morții, încearcă aceleași impresii ca atunci cînd este inițiat în marile mistere; și cuvintele semnifică apropierea; astfel, *a muri* se spune *teleftan*, iar *a fi inițiat*, *teleisthai* (apropiere forțată).

— Prima povestire de călătorie este păstrată în Papirusul din Berlin (nr. 1), cunoscut sub numele de *Aventurile lui Sinouhé*, întîmplări din anul 2000 î.e.n., sub domnia lui Amenemhat I.

— Unele pasaje din *Iliada* și *Odiseea* demonstrează că rapsozii s-au inspirat cu larghețe din arta și literatura populară a Egiptului (vezi *Istoria plagiatului).*

— Episodul șederii lui Menelaos în Egipt nu ar fi după V. Bérard decît adaptarea greacă a unei povestiri egiptene. Menelaos e reținut în insula Pharos, care ar fi, de fapt, țara faraonilor. Cîmpiile Elisee, regiune în care nu ninge și nu plouă, ar fi de fapt Egiptul. În acea insulă domnește Osiris, regele țării Amenti, sub numele de Rhadamanthus (Ra + Amentis). După Moret, pasajul evocă multe locuri comune ale literaturii egiptene, dar nu amintește nici o povestire anumită.

— Planul general al descripțiilor homerice corespunde celui al unor tablouri egiptene ; în detaliile fiecărei scene analogia este foarte curioasă. Se citează pasajul din *Iliada* (XVIII, 541, 547), comparat cu un tablou de pe vremea dinastiei XVIII.

— Pînă în secolul al XIX-lea nu se puteau descifra hieroglifele egiptene. În secolul al IV-lea, împăratul Teodosiu închisese templele și risipise preoții lui Amon și Osiris ; astfel, secretul citirii hieroglifelor s-a pierdut. Comunitatea coptă a continuat să vorbească dialectele egiptene, dar se scria cu litere grecești.

— Un tratat despre hieroglife, compus în limba egipteană de un indigen, numit Horus (tradus pe la 250 e.n.), dă explicația a 189 de hieroglife.

— Egiptenii își imaginau soarele sub forma unui scarabeu, iar celelalte astre sub forma unor șerpi, din cauza oblicității cursei lor (mai bine zis a sinuozității cursei).

— Stela de la Rozeta, care a permis descifrarea hieroglifelor, fiind redactată în trei limbi și în trei caractere, a fost găsită de căpitanul Bouchard.

Anul acesta bătrînul navigator Chicester a pornit în a doua sa traversare solitară a oceanului. După cîteva zile a abandonat trimițînd un mesaj melancolic : „Mi-este frig și sunt singur...“

Ce trist...

Cousteau despre pești : ei fac mereu balete...

Jurnal de la Poiana

Cositul fînului ne-a pus probleme grave. La 8 iulie m-am sculat devreme, deși eram ostenit : au sosit cosașii pe neașteptate și, ca un lăcut, au pornit să scurteze iarba chiar pe locul unde se află ascunsă de optsprezece zile păunița. Fără larma lui Gică Doi, eram pierduți. Păunul a vegheat brav (el care era un fricos) cositul jur împrejur. Păunița făcea pe moarta, una cu pămîntul în iarbă. I-am lăsat o bună postață, după care am explicat cosașilor ce se întîmplă acolo. Ei îi dădeau zor cu vorba că au cumpărat tot fînul. Eu le explicam că îl vor avea abia după ce vor ieși puii. E un frig de noiembrie, dracu mai știe ce

e cu vremea asta infernală : cînd e cald ca la tropice, cînd e ca iarna, și asta în luna iulie !

Deocamdată, Gică pentru fapta sa va căpăta un cîrnat de 21, drept premiu.

Din *Jazzul* de André Hodeir

— Pe o scenă se aruncă avioane de hîrtie în timp ce se cîntă *Royal Garden Blues* sau *High Society*.

— Termen : fanatism cu decibeli. Cozy Cole folosește un mic talger.

— Titlu în jazz : *La Rage de vivre* de Mezzrow și Bernard Wolfe.

— Epoca New-Orléans a jazzului primitiv.

— Un *rag-time* tradițional.

— Mișcarea *cool*.

— Sistemul tonal — cuadratura, forma, tipul de sincopă.

— Trecerea de la Yin la Yang în jazz (Toynbea) ; șocul dintre marșul militar și blues.

— În anii '30, jazzul a degenerat, swingul apare în '36, bopul, în '45.

— Willie Smith sau *the Lion ;* Rudi Blesh sau Shining Trumpet (trompeta strălucitoare).

— Discuri vechi de jazz : *Come back sweet papa* (1926), *Georgia Grind* ('26), *Big fat ma and skinny, sweet little papa ('26), Big butter and eggman from the west* și *Sunset café stomp ('26), You made me love you* și *Irish back bottom* ('26).

— Orchestra Hot-Five, compusă din Armstrong, Johnny Dodds și Kid Ory. Alți lideri : Duke Ellington, Sidney Béchet, Dizzy Gillespie.

— *Concerto for Cootie* (Charlie Parker), Ko-ko (Lester Young).

— Storyville — cartierul interzis al New-Orléans-ului.

— Atenție la amplasarea *break*-urilor (ca expresie în jazz).

— *Chorusul* (refrenul) în jazz, de unde metamorfoze în fidelitate *(in chorus).*

— Solo-uri celebre : ale lui King Oliver în *Dipper mouth blues* sau al lui Johnny Dodds în *Canal Street.*

— Jazzul nu e doar bluesul (12 măsuri).

— În '52, orchestra Dixieland, Jack Teagarden și Jimmie Harrisson au reușit să smulgă trombonul din stilul *tailgate,* inventînd trombonul expresiv.

— Se poate vorbi despre trombon și majestatea sa, realizată de Dickie Wells.

— Un *vibrato* terminal.

— *Music at sunrise* cu Spike Hughes.

— Discuri : *Panassie stomp* cu Count Basie are o notă ornamentală.

— *Mordentul* e un tril scurt.

— Un *legato*.

— În Texas Shuffle există un *chorus* intimist...

— Un solo plin de *glissando*-uri.

— *Trumpet in Spades* (cu *rex pistone* supărător).

— *Backgrounds* cu fundaluri supraîncărcate pentru mari orchestre.

— Titlu : *My melancholy baby*.

— Estetica tumultului.

— *Cool* jazz — jazz răcoros.

— *Hot* jazz — jazz fierbinte.

— *Fresh straight* — muzică duioasă.

— Ella Fitzgerald este o *swing-woman*.

— *Rag-time*-ul lui Stravinski din *Istoria soldatului*.

— *Rag-time* pentru unsprezece instrumente.

— *Piano Rag Music*.

— Ravel are ceva în sensul jazzului în *l'Enfant et les Sortilèges*.

— *Riffurile* jazzmenilor.

— Există un stil *dirty* — murdar — paroxistic.

(Pentru *Janus*)

Apropiere între Dostoievski și Gide în tema *imoralistului* (Kirillov-Lafcadio). Al doilea spunea că setea de putere duce romanele lui Dostoievski la faliment.

În *Istoria plagiatului* mai poate fi amintit romanul *Umiliți și obidiți* al lui Dostoievski, roman livresc, foarte aproape ca sursă de inspirație de Dickens. Eroina se numește Nelli și totul aduce cu *Magazinul de antichități* al lui Dickens, dacă nu există lucruri din Eugen Sue *(Misterele Parisului)*, din Hoffmann, George Sand, Schiller, Pușkin.

Rilke despre Rodin : „Gloria e suma neînțelegerilor create în jurul unei opere“ (al unui nume).

Jurnal de la Poiana

Varul de pe statuile lui Apostu supraviețuiește încăpățînat. Plouă de zece zile și asta nu le întunecă deloc. Costea a dat și cu apă fiartă și cu peria de dușumele. Varul rezistă. *Stela* lui Apostu rîde la soare sinistru. Ce nefericire ! Numai timpul va reuși ceva.

M. spune că o pasăre galbenă care venea mereu în fereastra băii și striga *țiviuc, țiviuc* i-a adus vestea morții tatălui ei, plus o durere de inimă cumplită în același timp cu decesul, o comunicare de la distanță. El se afla la Iași...

„Paradisul e făcut doar din cîțiva aleși“ (Baudelaire).

La Eliot în *The Waste Land* apar fragmente budiste și cuvinte sanscrite. A furat și el...

„Un burlan cu bale de argint“ (Vinea).

„Viclenia lucrurilor“ (Max Frisch).

Jurnal de la Poiana

La 30 iunie, orele 19,55, pe la marginea de sud-est a proprietății de pe Zamora a trecut în fugă un iepure de pădure și s-a pierdut în direcția apus, spre rîul Prahova. Mergea probabil să bea apă (comunicat interior).

Din monografia *Ion Ghica* de D. Păcurariu (pentru *Istoria plagiatului)*:

Există o asemănare izbitoare între romanul lui Ghica *Don Juanii din București* și romanul lui L. Reybaud, *Jérôme Paturot à la recherche d'une position sociale*. Ca stil zgomotos retoric, romanul, zice G. Călinescu, ar aparține mai curînd lui Pantazi Ghica. Fragmentul e cunoscut mai curînd sub titlul de *Istoria lui Alecu Șoricescu* și e scris în Franța în perioada 1845—'48 sau după întoarcerea în țară a lui Ghica. Alecu îl anticipează pe Scotocescu din comedia neterminată a lui Ghica și pe Edgar Bostandaki, zis Turturel, din schița *High-Life* de Caragiale. Tot Alecu vorbește în fața alegătorilor în maniera de mai tîrziu a lui Cațavencu. De pildă: a-i face pe toți românii frați, iar nu dușmani unii altora; opincii să nu-i lăsăm dreptul de a urî pe cei cu haina albastră, căci numai astfel vom fi tari. Sau: libertatea, adică cîrmuirea neamului de către neam, oricare ar fi forma de guvernămînt, monarhică sau democratică. Toate formele de guvern sunt bune, după vremi și împrejurări. Mai înainte de toate, suntem români și români trebue să rămînem. Tot ca în *Scrisoarea pierdută*, Alecu nu va fi deputat pentru că vine ordin de la București să fie ales altul. Dar, la rîndul lui, Ghica, traduce pasaje întregi din romanul *Jérôme Paturot*... Biografia e identică: Paturot e jurnalist, industriaș, ofițer, membru a numeroase societăți științifice și literare, deputat. Alecu e jurnalist, membru al mai multor societăți savante, candidat la deputăție. Paturot scrie sforăitor, Alecu la fel. Paturot scrie la ziarul *Aspicul*, care are ca emblemă un șarpe. Alecu scrie la *Racul*. În ambele ziare se publică, pe lîngă articole, și cronici teatrale. Paturot ia de nevastă o florărească; Alecu o cusătoreasă. Ambele neveste, după ce reușesc în viață cu bărbat cu tot, țin salon. O scenă între soți este luată *ad litteram* (p. 108—109 în studiul lui Păcurariu). Același autor amintește cu ocazia aceasta că Alecsandri a făcut la fel, localizînd vodeviluri franceze. Negruzzi, în *Toderică*, a tradus liber *Fédérigo* de Mérimée, poezia *Potopul*, tradusă după Gessner, poezia *Melancolie* după Legouvé. Al. Donici a luat din Krîlov fără să mărturisească (p. 110). La p. 112—113 a studiului se dă un alt fragment după romanul lui Reybaud, cuvînt cu cuvînt (biografia lui Alecu).

Jurnal de la Poiana

N. îmi propune să-i facem poetului B. o farsă atroce, cum ar zice un cunoscut scriitor. De unde vine acest apetit? De la ideea că, deși el este un tip speculativ, care trăiește în tribunale, cu un suflet

romanțios, cu toate acestea, cu un rest de umanitate în ochi, ceea ce alt poet nu are, este totuși foarte vulnerabil, și anume la credulitate. Citind cartea lui Densusianu, a înnebunit brusc și în toate articolele despre pictorii români vîră cîte ceva cu spiritul trac sau amintește despre pelasgi. La el ideea de Sumer este suverană. Citind puțin și neorganizat, din cauza specialității sale juridice, făcînd deci literatura la inspirație și nu trecînd crunt la lecturi sistematizate (citește mai ales romane polițiste și se uită la televizor), e foarte vulnerabil. Mai de curînd a trecut și la studii plastice : o să vedem noi pe dracu, deja a compilat masiv niște pagini despre Brâncuși, dar asta nu are nici o importanță ! Se și crede posesorul unei culturi multilaterale, deși, vai, îi amintesc ades că, din ce intru mai adînc în unele chestiuni care mă preocupă, descopăr ignoranța mea multilaterală, cum zicea careva. Omul, care are damnarea renascentistului (de care el este ferit), dorește undeva, în secret, să fie un Da Vinci sau Michelangelo român. De aici nu a durat mult pentru a-și aduce în casă un fel de tron à la Macedonski, de care aflu de la S. Stă în el, e înalt pînă în tavan, l-a împodobit cu perne de mătase. În casa eliberată de curînd de o bătrînă, a și instalat un atelier. De fapt, explică celor pe care-i simte mai prejos de sine că are cîte o odaie pentru fiecare activitate : într-una scrie proză, în alta poezie, în alta pictează. N. spune să-i sugerăm un tetrapod mobil în care să stea cu fața spre cele patru activități ale sale. Vorbește deja sacramental, are gestică de bară, imediat ce află ceva, cu memoria sa fenomenală, adaptează. A scris două romane citind abia cîteva fragmente din *Janus*. Evident, nu e rău în asta nimic, toți imităm, dar curajul, stilul nonșalant de aici l-a luat. Ce-i mai rău este că se umflă. La primul succes și-a mutat biroul din locul său, a evacuat dormitorul comun și și-a pus nevasta să-i spună Balzac (de unde porecla, pentru noi care-l iubim, Charles Balzac, primul nume venind de la șarla românească, pentru că e cam șarlă cînd îl lași). Așadar, ce ne-am gîndit noi, eu cu N., în această pustietate de seară a Zamorei ? Ia să inventăm ceva și atunci i-am servit urgent următoarele :

— Dragă Belphegor, m-am cam săturat de fleacuri, de democrația asta în care toți te trag de nasturi. Atunci ce-am făcut ? Mi-am comandat un catarg albastru de țeavă și am înălțat un drapel ca Mateiu Caragiale (uimire majoră și aprobare fericită la interlocutor, îi plăcea la nebunie ideea). Steagul este alcătuit din culorile uranice : alb și albastru, exprimînd cerul și liniștea, pe cele două cîmpuri, șarpele Uroboros, cu capul de lup al dacilor (aluzie la pelasgii și daco-tracismul său) în negru. Dar asta nu e nimic. Mi-am cumpărat și un tun de cireș luat de la Buftea, de la Muzeul cinematografiei, un tun cu ghinturi care a jucat în *Mihai Viteazul*...

— Dar cu ce tragi ? întreabă el înfierbîntat.

— Cu niște boambe din hîrtie presată de la fabrica din Bușteni. Aici lucrează un artificier pensionar care a stat pe platouri și a suferit un accident, i-a smuls mîna o explozie. Le unge cu catran, bagă niște pucioasă în ele și fac un zgomot teribil pe va-

lea aia deschisă. Cînd vin, Costea („Să-i iei o livrea", propune rapid), trage cu tunul de cireș și înalță drapelul. Un general din vecini (i-am și dat un nume : Gheorghiadis), veteran de la '916, salută tunul și drapelul și exclamă că asta ar fi muzica ce-i place !

Uimire admirativă pe fața lui :

— Vin să văd, că nu mai pot, de-altfel, trebue să-ți mărturisesc, mi-am făcut și eu hîrtii cu arme.

— Ce spui, Belphegor ?

— Da, cu o corabie, dreptul de a călători, cu o pană, dreptul la scris, cu o spadă, dreptul de a te apăra.

Era foarte serios.

— Buuuun, dar nu e totul, mai m-am gîndit să fac jos la mine un fel de bar, am luat un cal frumos și l-am înșeuat, cînd vin la mine oaspeți, îi bag în fosta pivniță și calul numai ce se balegă și nechează, atît. Îi dau o mînă de fîn și fiecare se simte *cow boy*... (Moare de plăcere : „Vin", zice, „Vino", zic.) Pe urmă mai am un plan. Sora lui N. are la contabilitate o cunoștință care i-a spus că mai există berlina lui Carol I și-a Elisabetei din vremea sosirii lor la Peleș. Cere 27 000 de lei pe ea, o iau. Îi lipsește o roată, dar mi-o face Costea. Cu 5 000 de lei am berlina regilor. Numai cristale de Boemia, Belphegor, înțelegi ? (Cum să nu înțeleagă ?) Catifea vișinie, lumînări în lanterne, viu cu ea seara de la Sinaia. Mă duc pînă la Brașov, se uită lumea. La pod (podul peste Prahova), patru masalagii : Costea cu încă trei masale luminează podul : „Să trăiți !" Le arunc cîte o sută de căciulă și mi-am făcut damblaua. (Juisa, nu alta, fiul unei cîntărețe ratate, el înțelege mai bine tenorul metafizic ca mine.)

— Viu urgent la dumneata...

— Vino, Belphegor, zic...

Cred că a și fost în secret, dar, nevăzînd pavilionul și drapelul, a fugit înapoi.

— Pot să povestesc cuiva despre asta ?

— Nu prea, zic eu. Și așa mă invidiază destui...

A doua seară îi povestea lui Radu în redacție totul, ba le și înflorea. Spunea că am șase cerbi (eu spusesem că am trei) de la Brașov, că am expropriat *Castelul Pălărierului* și fac grădini în terase...

Ce mă fac cu bunul băiat, că S. îmi și spune că mi-a făcut o fișă. Unde mai pui că mă amenință că ține cu mine un *Jurnal*. Ce o fi înțeles el din toate cîte i-am spus la un pahar de vin ? Să vezi ce caricatură iese. Dar are un suflet incoruptibil dacă mai crede în toate poveștile astea... îl prefer altora mai cinici...

„Goethe e un Marivaux foarte metodic" (Călinescu).

„Diafanele anale ale vîntului" (Gongora).

„Moderația consistă în a fi emoționat ca îngerii" (Joubert, citat de Gide).

„Adevărul este subiectivitatea absolută" (Kierkegaard).

Jurnal de la Poiana

Schimb savant de păreri la vilă între M. și vizitatorul nostru Papicu despre ceaiuri. Se pornește de departe și se ajunge la mușețel și la sunătoare. Ceaiul devine o mistică, pe urmă se recomandă de către oaspe plantarea de rododendroni pe coasta noastră, singurul trandafir care suportă muntele, spune Papicul.

Ca în Genoveva de Brabant, M. pomenește despre întîlnirile ei cu o căprioară bătrînă în pădurea de deasupra noastră. Trebue să fie știrbă și surdă. Nu o deranjează violența celor ce trec pe alături pe potecile pădurii. Nici nu o vînează nimeni, e ocrotită.

Valea orăților, ca nume, în drum spre Sinaia. La un pod, de acolo începea adică...

ISTORIA PLAGIATULUI

N. Gane ia subiectele pentru *Domnița Ruxandra* și *Petru Rareș* din Asachi (G. Călinescu, *Istoria literaturii române...*, p. 575).

„Biblia neagră a mării" (Dylan Thomas).

„Filmul este imitația involuntară a visului" (Luis Buñuel).

„Niște dulăi cu cap de anchetatori" (Dan Mutașcu).

„Un soare ratat" (nu-mi amintesc din cine).

„Întreiți gărzile lîngă acest mormînt" (Evtușenko).

„Mi-aud mîinile murind" (Adrian Păunescu).

Discurs la moartea unui manechin: „Manechinele ar trebui să moară ca și păsările pentru ca trupurile lor să nu fie găsite niciodată" (la moartea lui Ingebord Wisinger).

„Imaginația, nebuna casei" (Roger Mauge).

„Mitul este un discurs mincinos care prefigurează adevărul" (Theon din Alexandria).

Jurnal de la Poiana

Cîinele Gică Doi, din buecie, din răsfăț, nu mai mănîncă oase crude, privirea lui cere salam de 31 sau cîrnăcior de 21, dacă nu oase afumate. Nu are un stomac proletar. Dacă-i dai supă cu pîine înmuiată, se uită la pîine peste umăr, cu dispreț. Pe urmă face o burtă (adică stă cu picioarele în sus, cum l-am obișnuit de mic) în așteptarea acelor bucăți de carne pe care le visează probabil noaptea...

„Oameni, rău iubiți“ (Apollinaire)

„Orice casă mare e plină de sclavi aroganți“ (Juvenalis).

Din *Corespondența cu G.*

Una din Corespondențele lui amintește un fapt uluitor. Într-o lungă amintire, intitulată *Lemne de foc*, el scrie că mama lui și a fraților săi îi scula la două noaptea pentru masă, pentru că pe urmă trebuiau să se ducă la cîmp cu vitele. În toată această lungă compoziție este și o invenție literară demnă de atenția noastră : copiii, încă buimaci, se dădeau jos din patul comun și lăsau somnul să-și continue mersul pe rogojina adusă de unchiul din Cîrbești, întinsă pe cele trei scînduri groase de stejar, așezate pe pari. Și mai ciudat este că bunul corespondent vorbește în aceste amintiri despre privighetorile cu care aveau de furcă iarna pînă la venirea cucului, mînînd boi la păscut : hăis ! hăis ! cea, cea... Imaginea privighetorilor care mînă boii iarna la

păscut este grandioasă în suprarealismul ei. Somnul care încă se mai tîrăşte ca o fiinţă vie pe rogojină mi se pare o imagine „goyască".

Dintr-o carte de Roman Vlad despre Stravinski (pentru *Janus)*:

— Webern a aplicat dodecafonia mai mult decît Schönberg. Milhaud şi Hindemith au folosit uneori poliarmonia mai eficient decît Stravinski. Stravinski şi Schönberg au distrus unitatea limbajului muzical (vezi dansul infernal al Kascăi din *Pasărea de foc* de Stravinski).

— Exemple de virtuală politonalitate în *Concertele brandenburgice* de Bach şi în *Serenada muzicanţilor de la ţară* de Mozart.

— Stravinski : *Apollon Musagete* şi *Regele stelelor, Berceuses du chat, Soucoupes* (din *Poveşti pentru copii).*

— Un *Dies irae* gregorian.

— *Oedip Rex* cu *Caedit nos pestis* (Ne omoară ciuma).

— *Peste serve nos* (Scapă-ne de ciumă).

— *Cave oracula* (Fereşte-te de preziceri).

— *Simfonia psalmilor — exuadi orationem meum Domine* (ascultă *rugăciunea mea, Doamne...).*

— *Laudate Eum in cymbalis bene sonantibus, laudate Eum in cymbalis.*

— Stravinski : *Simfonia în trei mişcări. Ebony Concerto. Opera în trei acte, The Rake's Progress* (Cariera unui libertin). Alte opere : *Mavra, Privighetoarea, Nunta, Persephone, In memoriam Dylan Thomas.* Canoane funebre : *Canticus sacrum,* format din cinci părţi, asemenea cupolelor San Marco din Veneţia.

— Un *frullato* al fluierului : *Veni auster et perfla* (Vino vînt de la amiază şi suflă) sau *Threni id est Lamentatio Jeremiae Prophetae* (cîntece de doliu, adică plîngerea profetului Jeremia).

— *Agon, Lamentationes, Ufficio delle Tenebre* (slujbă de seară în *Săptămîna patimilor). Epitaphium für das Grabmal des Prinzen Max Egon zu Fürstenberg si Double Canon: Raoul Duffy in memoriam* (ceva ce aduce cu *Funeral Music* pentru *Queen Mary* de Purcell). *Dancedrama* (Drama dansată). *The Flood* (Potopul — bomba atomică).

„Muzica nu imită valurile şi vîntul, ci timpul" (Stravinski).

Versurile lui Dylan Thomas din *In memoriam Dylan Thomas :*

Do not go gentle into that good night
Old age should burn and rave at close of day
Rage, rage against the dying of the light. *

Veşnica contradicţie dintre eroul cu muşchi şi eroul minat de îndoieli. Dar cine apără dreptul la eşec, la umilinţă, la gustul incertitudinii, aspiraţia către suferinţă care există în unii dintre noi ? Peste toate aceste nenorociri apare ca un geniu rău şi clovnul grotesc, ratat, cu picioarele încrucişate, care dă din baston şi face cu ochiul. Gustul pentru humorul

* *Nu trece lin în acea noapte bună,*
Bătrînii trebue să ardă şi să delireze la sfîrşitul zilei.
Mîniaţi-vă, mîniaţi-vă împotriva luminii ce se stinge...

gros al celor ce contestă această aplecare spre tristețe...

Din *Doctor Faustus* pe care l-am stilizat și nu m-a omorît cum nu m-a omorît *Muntele magic* (totuși aceste rînduri și altele, evident) : „Cînt mult Chopin și citesc despre el. Îmi place angelicul din făptura lui (aduce cu cel al lui Shelley), caracterul straniu și misterios învăluit, impenetrabil, evaziv, deloc aventurist al existenței sale, acel *nu vreau să știu nimic*, acel refuz al experienței concrete, sublimul incest al artei sale de o fantastică delicatețe și seducție. Cît de elocvent se rostește în favoarea acestui om prietenia profund atentă a lui Delacroix care-i scria : «*J'espère vous voir ce soir, mais ce moment est capable de me faire devenir fou*». Nimic cu neputință la Wagner-ul picturii ! Sunt la Chopin unele semne care-l prevestesc pe Wagner, și mai mult, îl depășesc !"

„Oamenii mor pentru ceea ce nu există" (Sartre).

Există un fel de simetrie, o reciprocitate între nevoie și obiect (Valéry).

Jurnal de la Zamora

Caii, jos, în luncă, lîngă Prahova, ca niște idei...

Oderint, dum metuant (Să mă urască, dar să se teamă de mine) (Caligula).

Jurnal de la Poiana

Seara, clopoțeii celor două oi ale lui Costea, învăluitori, lirici, amintind de Assisi...

N., privind noaptea, pe lună, un copac uriaș de pe marginea de sud-vest a proprietății, în care bătea vîntul (de vină era poate și *Merlot*-ul băut) : E un pom druidic...

O scenă pe care am citit-o undeva (în Gide sau în altcineva), reală, nu un fruct livresc : păianjenul din fața ferestrei a luat o muscă și o învăluie în firele lui lipicioase ; o va devora ; vine o rîndunică care-i dă tîrcoale păianjenului ; jos, în curte, cele două pisici ale lui Costea, gri amîndouă (una gravidă, dar tot suplă), pîndesc hîrciogii din pămînt sau șobolanii de cîmp care rod covoarele în absența noastră. Nu se mișcă, par de piatră. Cînd se urnesc puțin, o fac cu infinite precauții. Stau mult, trec păunii cu mersul lor hieratic pe lîngă ele, cîinele le pîndește pe pisici pe care le urăște pentru că-i beau laptele sau îi împuținează oasele de pește din troacă. Pe păuni noaptea îi pîndește vulpea care nu poate urca în ulmul druidic, și așa mai departe...

Thomas Mann : „Dracul e scund, vorbește nemțește (limba lui preferată), poartă șapcă sport pe o ureche, are părul roșu, ghete galbene, uzate, și pantaloni strîmți. E un *strizzi*, un pește, are voce cu inflexiuni de actor".

Tot el : „Firește că Spengler e un Esmeraldus. Nu degeaba clipește din ochi mereu și rușinat și viclean și nu degeaba Ines Rodde spune despre el că-i un fățarnic șiret și ascuns. Așa merg lucrurile. Leo Zink, *faunus fi-*

carius, a scăpat pînă acum nevătămat, pe cînd curățelul și deșteptul de Spengler s-a procopsit de tînăr cu un sifilis. Poate că s-a mai luminat puțin la minte de pe urma molipsirii și poate că nu i-ar fi fost tot atît de agreabil să citească *Jurnalul* fraților Goncourt și pe abatele Galiani de n-ar fi existat legătura lui cu sfere superioare, de n-ar fi fost posesorul tainicului talisman".

Amanții soției, pe care orice bărbat trebue să-i aibă în vedere : prietenul, vărul, cumnatul, doctorul și șoferul...

„Nu e pasiune sinceră decît în ambiguu și ironie. Suprema pasiune se adresează suspectului absolut" (Thomas Mann).

Charles Péguy cu al său pămînt carnal *(la terre charnelle).*

„Femeia nu a fost pentru mine altceva decît peisaj, decît aceea care-mi aduce aminte de timpul trecut, de țară, de peisaj" (Alain Fournier). Tot el simțea o greutate de a trăi...

„Roata turnătoare a soarelui" (Goethe).

Garine din *Les Conquérants* a lui Malraux : „Acțiunea mă face abulic față de orice nu este ea, începînd cu rezultatele sale. În fond, sunt un jucător..."

Léon Bloy : „*Gil Blas venait de naître et le règne des porcs s'inaugura*".

Pentru Lycon, dintr-o antologie greacă :

„Noi nu vom uita nici pe Lycon care a murit de un atac de gută. Dar ceea ce mă miră mai mult e că tocmai el, care nu poate umbla decît pe picioarele altuia, a trecut într-o singură noapte lungul drum al lui Hades".

În aprilie 1787, ducele d'Orléans, furat de o vînătoare de cerbi, a urmărit animalul pînă în *Fouburgul* Montmartre, piața Vendôme, strada St.-Honoré, piața Ludovic al XV-lea, rănind și răsturnînd trecătorii (Maxime Du Camp).

Orice animal, pentru evrei, trebue să fie tăiat la gît, nu e voie să fie lovit (*Leviticul,* cap. al XXII-lea). Dacă animalul cade înainte de jertfă și se rănește, e socotit impur. De obicei, e întors cu fața spre est, ca în cultul solar. Scohetul examinează animalul dacă are fierea intactă, dacă stomacul nu are ceva care ar putea să-l perforeze, dacă nu e vreo fractură a coloanei vertebrale. Abia după aceasta animalul e coșer, altfel e socotit *treifa (nepermis)* și e cedat celor ce-l vor.

Ceremonia puerilă a boului gras, care vine din păgînism. sunet de viole, în joia mare, boul - urtat de băieții măcelari. Pe spatele lui, un copil ține un sceptru și o sabie, semnul unei regalități efemere.

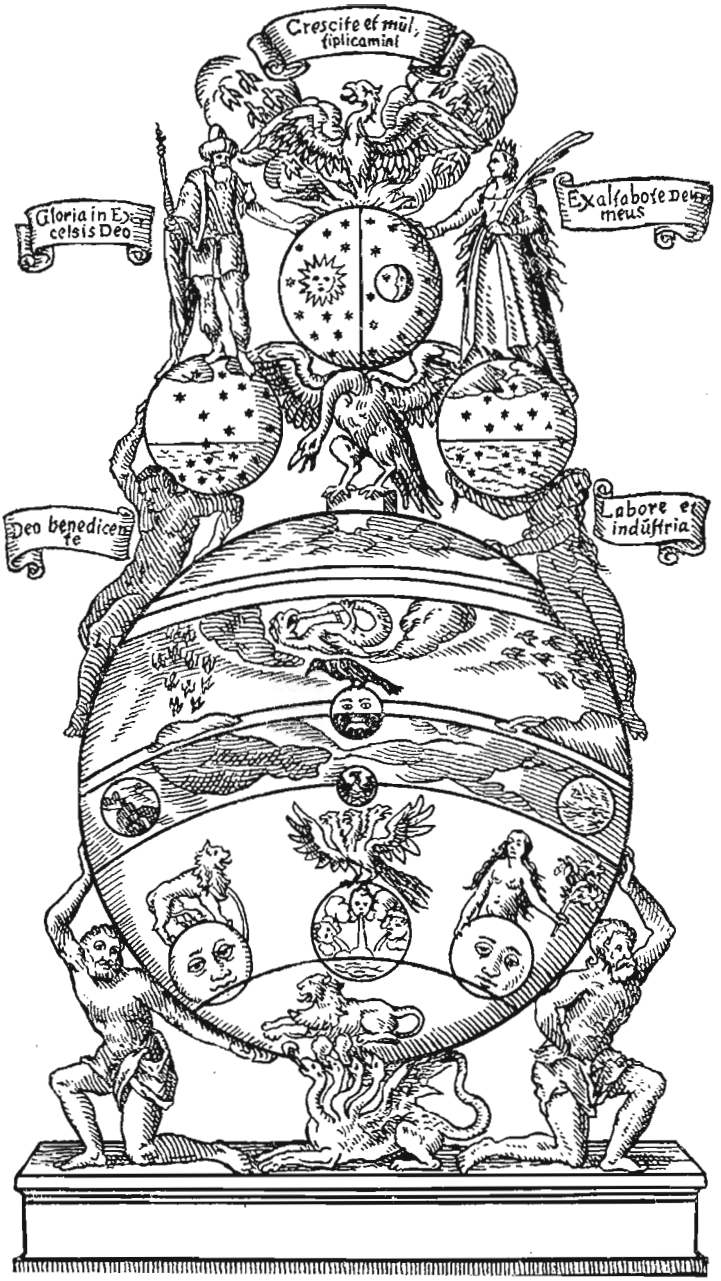
Crescite et mul-
tiplicamini
Gloria in Ex-
celsis Deo
Exaltabo te Deus
meus
Deo benedicen-
te
Labore et
industria

Vinul regelui, al seniorilor, al călugărilor, se striga pe străzile Parisului pînă la comerțul liber.

Piața unde se vindeau vechile peruci în Paris : *Quai des Morfondus.*

ISTORIA PLAGIATULUI

Gide și Dostoievski citează în operele lor același pasaj din Ioan, XII, 24 : „Dacă grăuntele de grîu căzînd pe pămînt nu moare, rămîne singur". Cine a luat ? Gide, nu ?

„Știu că m-a lovit Apollo" (Hölderlin).

„Sfera excentrică a morților" (orbul Tiresias, *Oedip).*

„*Die Welt ist meine Vorstellung*" : Lumea e reprezentarea mea (Schopehauer).

Tamerlan care spunea celor doi regi legați la carul său triumfal în piesa lui Marlowe : „Mîrțoagelor, prea multă vreme îngrășați din sudoarea Asiei, vă este greu să faceți douăzeci de leghe pe zi ?"

Sir Walter Raleigh intra în localul *Sirena* cu o lungă pipă de argint în gură și cu o perlă mare în urechea stîngă, atîrnînd. Era căpitan de gardă la Palat. Fusese mare spadasin în America (din *Shakespeare* de Longworth Chambrun).

Cinedologii în comedia greacă, maeștrii glumelor licențioase și ai gesturilor obscene (pentru *Săptămîna nebunilor).* Se poate aminti că Platon asculta cu plăcere mimele lui Sophron din Siracusa și mimele aristocratice ale lui Xenarchos.

Un simbol oriental al nopții, în *Artaud* (teatrul cruzimii) : Un pom în care stă o pasăre cu un ochi închis și cu celălalt pe jumătate...

„Ceea ce vor ei e un criteriu care să le permită a nu avea un gust pentru a judeca" (Gide).

„Dragostea e cea mai ieftină dintre religii" (Pavese).

„*Mais il faut tenir votre langue !*" Ludovic al XIV-lea către Saint-Simon care i se vaită că este mîncat de ceilalți curteni.

„Memoria este absența fanteziei" (Rousseau).

La înmormîntarea lui Proust în biserica parohială Saint-Pierre de Chaillot se cîntă o *Pavană pentru o infantă defunctă,* de Ravel.

Pentru *Frica :* o avocată tînără, frumoasă, curtată, fericită, este căl-

cată de un cal înnebunit de o zi superbă de toamnă, cînd nu mai poate suporta manejul din Ştirbei-Vodă. Moare pe loc... cu stomacul pisat de copitele lui furioase.

„Marcuse crede că democraţia oferă cel mai bun teren posibil pentru dezvoltarea contestaţiei“ (Roger Mauge).

„O gîndire satisfăcută, filosofi rușinaţi“ (Camus).

„Turnul sporește în întuneric“ (Vinea).

Sunt dintre aceia care vin cu o rază de lună în creier (Villiers de l-Isle Adam).

Jurnal de la Poiana

La 25 iunie, Costea aduce o cloţă cu şapte puişori ca niște gălbenuşuri de ouă, contra lei două sute (scump, zice N.). Pare un monument al maternităţii cînd ascunde sub penaj producţia sa. Se uită furios la cei care ar vrea să-i atingă puii. Iese după rîme prin curte, pe cărarea gazului aerian, cum am numit a doua şosea, cea paralelă cu aleea generalilor... Pisica dă tîrcoale...

N. îmi spune că una din Caracal sau din alt oraş de provincie, nu am reţinut, şi-a făcut mormîntul la Bellu deasupra pămîntului, ca să nu simtă probabil răcoarea ţărînei.

Urcă scările, în fiecare zi aproape, o femeie care bea mult. Se clatină şi uită ce a adus şi ce nu. Cere bani înainte pentru că nu suportă o zi fără să se drogheze. Şi cînd privesc sticlele imaculate din mîna ei şi mă gîndesc la smîntîna aia galbenă şi proaspătă...

Vers : „iarba de-o vară...“

„Scriu la lumina ceaiului“ (Nina Cassian).

„M-am născut pentru a mă autodistruge“ (Defoe).

„Pentru a fi mai bine îmbrăcat, trebue să treci neobservat“ (Brummell).

Cutare care primeşte şi el *Tabouret de grace* pe lîngă Princepe, ca în Saint-Simon.

„A sugruma un papagal“ (a bea o cişneacă), din argoul parizian.

„Ceva trebue să umble prin fundul cuvintelor“ (Arghezi).

Pentru *Săptămîna nebunilor* : baba erotică din subsolul Academiei greceşti care atrage pe tinerii grămătici în odăiţa în care trăieşte şi-i posedă dîndu-le de băut, cînd nu mai au bani, de la cel care vine cu sacul de galbini de la Mitropolie (Melchisedec). E surdo-mută.

„Regii tineri din calendare“ (Vinea).

Un cocoș care-și ieșea din el pe drumul spre centrul Poienei (N).

„Suavii doisprezece“ (apostolii), Belphegor într-o poezie.

Jurnal de la Poiana

Probleme : Marele conclav de pe Zamora, la sfatul șoferului Niculaie a hotărît că Gică Doi este cam singur și că, intrînd în al treilea an al vieții sale, i s-ar cuveni o domnișoară. Costea a fost trimis prin vecini. Se cer prețuri fabuloase pentru ea : treizeci de lei. În sfîrșit, a fost găsită cățelușa. Va veni după ce vor ieși puii păuniței, pentru ca nu cumva streina să-i turbure clocitul. Pînă atunci ne gîndim cum s-o numim. Nae spune că trebue întîi s-o vedem și pe urmă să-i dăm un nume. Trebue să fie puțin comun pentru a putea fi cu greu furată. Un nume cît mai ciudat și care i-ar da dureri de cap și lui nea Costea, pentru că el nu poate pronunța chiar orice nume. Numele propuse de N. : Lygdamira, Amaltheea, Lisistrata sau, cum i-ar zice cîinelui său dacă l-ar avea, Csicolas.

E diabolic...

„Nimic nu e mai caraghios decît nenorocirea“ (*Fin de partie* de Beckett).

„Tot ce te face să tremuri te face să rîzi“ (Hopsinger de Gedelrode).

„Cine iubește pe Dumnezeu cu adevărat nu trebue să ceară ca Dumnezeu să-l iubească la rîndul său“ (Spinoza).

„Cuvîntul psihologic este unul din acelea pe care nici un autor de astăzi nu-l poate pronunța fără să coboare ochii și să roșească“ (Nathalie Sarraute).

„Goethe, spre a se înnoi, umblase în mahalaua cuvintelor“ (Zweig).

Snobii în literatură (ceva pentru descrierea lui G.) : Kingham din *Două sau trei grații* al lui Huxley, tipul găunos de scriitor și amant care vede în iubire numai diabolismul inventat de el. Ține discursuri fără conținut, ia mereu atitudine, e prezent, deși nimeni nu-l solicită. Mai are și o nevastă catastrofală care îl cheamă pe primul soț și-l lasă să doarmă în pijamaua lui, cînd e plecat la Londra, să zicem...

Maison à cancer (Léon Daudet) — o casă în care în zece ani s-au petrecut opt crime.

„Rugăciunea este forma oratorică a sufletului“ (Gide).

„Lupul este setos de sînge ca o dogmă“ (Blaga).

CAIETELE PRINCEPELUI

Din *Les Mystères de la main* de Desbarrolles :

— Simbolul indian Adda-Nari ne revelă bazele unui mod de guvernămînt necesar în copilăria civilizației. Înțelegem astfel de ce magii recomandau tăcerea. Adda-Nari este zeița Isis a indienilor. Ea reprezintă natura. Pe fruntea ei este semnul lingamului sau al generațiunii universale ; la dreapta, un tigru culcat — e omul rău și ignorant ; la stînga e un bou cu botniță. Acesta reprezintă omul bun, neofitul. Isis stă în picioare între cei doi, între revoltă și ascultare. Ea are patru brațe, reprezentînd cele patru elemente, și fiecare mînă poartă atributele elementului respectiv. Focul e reprezentat printr-o spadă, aerul, printr-un inel sau carcan, de fapt e un cerc, pămîntul, prin ramura unui arbore înflorit, ținut în chip de sceptru, apa, printr-un vas. Un izvor de lapte țîșnește din creștetul lui Isis, trece prin fața boului, cade la picioarele sale și curge astfel pînă la picioarele tigrului, care nu îl vede. Laptele științei nu curge pentru cel rău ; dacă el vrea să bea, trebue să se aplece, trebue să-l vadă, trebue să-l caute. Cele două brațe ale zeiței dinspre partea tigrului țin, una, carcanul, deci aerul, alta, spada, deci focul. Aerul înseamnă furtună. Cel rău trebue subjugat fie prin foc, fie prin fier, fie trebue să poarte zgardă ; furtunile se adună pe capul lui. Zeița, deci natura, este voalată spre partea celui rău ; aceasta nu trebue să știe nimic ; nici o milă pentru el. Natura poartă un colier. Spre partea boului, colierul e compus din capete omenești — este inteligența care se unește cu inteligența și formează un lanț divin ; spre partea celui rău, colierul se schimbă în lanț de fier. Tigrul privește dintr-o parte instrumentele de dominație suspendate deasupra capului său ; el rămîne imobil, sălbatic, neliniștit. În partea boului cu botniță, natura e fără voal, ea n-are mistere pentru cel bun, pentru el cele două brațe ale zeiței poartă, unul, o ramură înflorită — abundența, înțelepciunea, care își deschide mugurii pe ramura de palmier (sceptrul, recompensa) ; celălalt, cupa pe care o apropie de izvorul de lapte pentru a-i potoli setea, pentru a-l hrăni. Un șarpe, al cărui cap este îndreptat spre partea celui bun, e înfășurat în jurul gîtului lui Isis ; este izvorul vieții, electricitatea, magnetismul, lumina, marele agent magic. Ea are trei coliere formînd cîte un triunghi ; sunt cele trei lumi. Spre tigru ea poartă șapte brățări — e numărul misterului. Spre partea boului, ea are cinci — numărul inteligenței. Doi șerpi care se privesc sunt înfășurați în jurul brațului care ține ramura înflorită ; este simbolul echilibrului luminii astrale, secretul vieții. Isis dă totul celui bun, ea îi oferă chiar pielea celui rău pe care o poartă la centură de partea celui bun. Mîna zeiței face semnul care recomandă tăcere ; ea ține deschise primele trei degete care înseamnă : forța, puterea și fatalitatea. Ea ascunde anularul și auricularul, care reprezintă știința și lumina.

— Același semn alegoric e reprezentat în cea de-a șaptea carte a jocului Taroc, prima carte cunoscută, scrisă cu hieroglife și atribuită lui Enoch sau lui Hermes (urcînd deci spre primele vîrste ale omenirii).

— Deviza vechilor magi era : „A ști, a îndrăzni, a vrea, a tăcea".

— În 1540, Guillaume Postel, care a înnebunit din cauza studiului, a publicat lucrarea *Clef des choses cachées* — sensul jocului Taroc. Court de Gebelin, în lucrarea *Le monde primitif annalysé et comparé avec le monde moderne,* a căutat să explice aceste desene cu ajutorul *Cabalei.*

— Magii spuneau că în soare există misterul ternarului în unitate : electricitate, lumină, căldură. Tot ei

concepură trinitatea lui Dumnezeu, pe care îl defineau astfel : 1. *Kether* — puterea supremă, ființa incomprehensibilă, de nedefinit, ființa care nu poate fi explicată prin știință, care nu se relevă prin reflectarea noastră intelectuală ; 2. *Chocmah* — înțelepciunea, idealul rațiunii suverane, față de cel mai perfect ideal nu ar putea fi decît un miraj ; 3. *Binah* — inteligența, libertatea întemeiată pe ordinea supremă, puterea motrice din orice mișcare, cauza oricărei inițiative.

— Mișcarea este nevoia vieții și viața însăși, prilejuită de lupta dintre inteligența activă și înțelepciunea rezistentă, echilibrate prin rațiunea supremă.

— După Herder, toate cuvintele limbii primitive (limba ebraică) pot fi adunate în rădăcini de trei cuvinte.

— În spectrul solar, există un fapt a cărui identitate cu un alt fapt particular nu poate fi pusă la îndoială ; el rezultă din următoarea schemă :

	DO	ROȘU
si		violet
la		indigo
	SOL	ALBASTRU
fa		verde
	MI	GALBEN
re		portocaliu

— Din linia consonanțelor se pot scoate absolut toate notele reductibile, așa cum se pot scoate din linia culorilor esențiale toate culorile reductibile. Într-adevăr, portocaliul trebue să fie rezultatul unei refracțiuni încrucișate a roșului cu galben ; verdele e rezultatul unei încrucișări dintre albastru și galben ; indigo și galben, indigo și violet — o încrucișare dintre roșu și albastru la intensități diferite. Iată, deci, două trinități relative.

— Dintotdeauna, după cabaliști, corpul sideral nu a fost mereu de același sex cu corpul fizic. Există foarte adesea în noi un fel de hermafroditism, ceea ce face ca atunci cînd bărbatul se lasă dominat de pasiuni meschine, să-și abandoneze vi-

rilitatea ; o femeie are foarte adesea comportament de bărbat.

— Animalele, ca şi somnambulii, ghicesc furtunile, cutremurele de pămînt, marile cataclisme ale naturii ; ele presimt apariţiile supranaturale.

— Instinctul — spune Cuvier — e un fel de vis sau viziune care urmăreşte tot timpul viaţa animalului ; acestea par a avea în centrul senzorial imagini, senzaţii înnăscute şi constanta care le determină a acţiona.

— Cele patru elemente : lumină, căldură, electricitate, magnetism. Aceste patru fluide sau vibraţii imponderabile sunt patru manifestări ale acestui principiu unic pe care nu mai putem să-l demonstrăm şi pe care cei vechi îl cunoşteau sub numele de *Azot*. Ei îl scriau cu două litere latine, o literă greacă şi una împrumutată din alfabetul ebraic :

A este prima literă a oricărui alfabet.

Z este ultima literă a alfabetului latin.

Omega este ultima literă a alfabetului grec.

Thau este ultima literă a alfabetului ebraic.

E vorba, deci, de începutul unic şi universal cu cele trei scopuri diverse care reprezintă cele trei lumi : 1. *Z = lumea latină, lumea naturală ; 2. Omega = lumea greacă, lumea spirituală ; 3. Thau (Tav) = lumea ebraică, lumea divină.*

— La francmasoni, lumina astrală este reprezentată printr-o stea înflăcărată. Soarele trimite razele sale către lună, care le reflectă spre steaua inflăcărată, iar aceasta le retrimite către soare, formînd astfel un triunghi al luminii.

— Vergilius, în cartea a şasea a *Eneidei*, spune :

O, Tată al meu, e adevărat că în noile corpuri
Din închisoarea sa grosolană odată scăpat,
Sufletul, acest foc atît de pur, ar vrea să fie din nou cufundat ?
Nu-şi mai aminteşte el de îndelungile sale dureri ?
Toată apa Lethei poate domoli nenoroacele sale ?
„Fiul meu — spuse bătrînul — în izvorul lor adînc,
Fiindcă tu vrei să sondezi aceste mari secrete ale lumii,
Ascultă-mă. Mai întîi un izvor de foc,
Ca un fluviu veşnic răspîndit în toate părţile,
Încălzind cu flacăra sa nevăzută întreaga materie,
Odinioară vărsă viaţă în întreaga natură,
Aprinse soarele şi feluritele astre,
Coborî sub ape şi înotă prin aer.
Fiecare obţinu o scînteie din această flacără.
Este acest spirit divin, acest suflet universal
Care, cu suflarea vieţii animînd toate corpurile,
Din acest vast univers face să se mişte resorturile,
Care umple, care hrăneşte cu flacăra lui fecundă
Tot ceea ce trăieşte în aer, pe pămînt şi sub ape.
Ieşind din izvorul său, din divinitate,
Această rază preţioasă e pură, asemeni cerului.

Dar dacă el vine să sălăşluiască în corpuri pieritoare,
Atunci, schimbînd trăsăturile sale de nerecunoscut,
Terestrul popas îl ţine în închisoare ;

Atunci pasiunile cu suflul lor otrăvit
Corup esența cea pură ; și sufletul se
veștejește,
Acceptă exilul și dezminte patria
adevărată.
Dar chiar cînd acest suflet captiv,
degenerat,
Își părăsește închisoarea, din viciul
înveterat
Un rest impur îl urmează în noul rol.
Mult timp el îi păstrează pecetea
încăpățînată
Și cu corpul său suferitor simțind
lingoarea,
Care îi acoperă vigoarea sa cerească.
Apoi încep suferințele acestor suflete.
Unele vor să-și spele întinarea în ape,
Altele să se purifice în ruguri arzătoare,
Iar altele în aer sunt jucăria vînturilor.
În sfîrșit, fiecare revine, fără remușcări și
fără vicii,
Să savureze plăcerile acestor păduri
nevinovate.
Dar acest popas fericit spre puțini oaspeți
Trebue, pentru a fi primit în Cîmpiile
Elizee,
Ca după ce și-a îndeplinit de mii de ori
drumul său strălucitor
Soarele să le deschidă ochilor lor bariere.
Acest mare ciclu fiind parcurs, încercările
încetează,
Vîrsta ștergînd toate viciile corpului
Și flăcările din raza divină purifică.
Un zeu conduce spre fluviul Lethei toate
aceste suflete.
Ele îi beau unde și uitarea relelor suferite
Le hotărăsc să reintre în alte legături.

În cartea a VI-a a *Georgicelor*. Vergilius spune :

Izbiți de aceste mari trăsături, înțelepții
au gîndit
Că o rază cerească în inima lor a fost
vărsată.
Dumnezeu umple, zic ei, cerul, pămîntul
și apa.
Dumnezeu circulă peste tot și sufletul său
fecund
Dă tuturor animalelor un suflu ușor.
Nici unul nu trebuie să piară, toate trebue
să se schimbe
Și reîntorcîndu-se în ceruri ca un glob de
lumină
Își vor reîntîlni ființa lor în masa
primară.

— Cei vechi își imaginau un fel de căsătorie între cer și pămînt. De aici vin sărbătorile *ihtyphallice*. Se constată o mare apropiere între simbolurile Indiei și cele ale evreilor, în ceea ce privește puterea germinativă : la indieni e un fel de frunză verticală așezată perpendicular pe un fel de corn de lună ; iar la evrei este întrepătrunderea a două triunghiuri. Cei vechi considerau că forța germinativă aparținea bărbatului, așa cum la plante ea este inclusă în sămînță, în timp ce femeia e doar un fel de recipient, așa cum este pămîntul pentru sămînță ; se pare că noile cercetări asupra eredității și studiului cromozomilor au stabilit că și femeia participă la alcătuirea noii ființe cu zestrea ei cromozomică.

— Berkeley spune : „Lumina este limba în care ni se adresează divinitatea, din care simțurile noastre cele mai perfecte nu fac decît să silabisească aici pe pămînt elementele, într-o mie de forme și culori".

— *Xeig* = *mînă*, vine de la *xaigov* = *a stăpîni, a subjuga*. Pentru cei vechi mîna era intermediarul între om și divinitate, între om și spiritele infernale.

— *Heirotesia, heirotonia* înseamnă *invocație, evocație, imprecație*.

— În configurația mîinii găsim următoarele elemente :

Ternarul, reprezentat prin cele trei lumi ale degetului gros ;

Crucea, reprezentată prin cuaternar, cele patru degete ;

Duodenarul, reprezentat prin cele patru degete divizate în douăsprezece falange. Tot ce se împlinește în timp e marcat de numărul *doisprezece :* douăsprezece luni în an, douăsprezece ore ale zilei, patru vîrste ale vieții, patru anotimpuri ;

Septenarul, reprezentat prin cei șapte monticuli ai palmei ;

Degetul cel mare este regele, el reunește voința, logica și dragostea, izvorul vieții.

— Despre simbolistica degetelor :

1. Degetul cel mare formează prin cele trei falange numărul ternar și reprezintă cele trei luni.

2. Indicatorul, Jupiter — primăvara, copilăria, creația.

3. Anularul, soarele — vara, tinerețea.

4. Auricularul, Mercur — toamna, vîrsta bărbăției, maturitatea.

5. Medius, Saturn — tristețea, deziluzia, răceala în viață, bătrînețea, iarna.

— Lunile se marchează astfel :

Medius : falanga 2 — ianuarie, falanga 3 — februarie.

Index : falanga 1 — martie ; falanga 2 — aprilie ; falanga 3 — mai.

Anular : falanga 1 — iunie ; falanga 2 — iulie ; falanga 3 — august.

Auricular : falanga 1 — septembrie ; falanga 2 — octombrie ; falanga 3 — noiembrie.

— Decembrie revine pe prima falangă a degetului medius și completează astfel trei luni ale iernii.

— Tabloul sephiroților este pentaclul celor trei luni metafizice figurate prin trei triunghiuri, coborînd succesiv de la lumina creatoare, de la ființa inefabilă pe care nici o gîndire umană nu o poate concepe, pînă la lumea noastră terestră. Cabaliștii recunosc trei sori. Soarele terestru n-ar fi decît un palid reflex al celor-

lalte două. Sephiroții sunt emblemele acestor lumi superioare plasate în *pendant*, în antagonism și în reflectare a înaltului către în jos, precum reflectarea în apă. Astfel *Kether*, ființa supremă, are ca reflectare pe *Typherath*, frumusețea, iar reflectarea frumuseții este adevărul, *Jesod*. Înțelepciunea *Chocmah* se opune lui *Binah*, libertatea care merge înainte ; este ansamblul celor doi sephiroți, emblema lui Jakin și Boaz ; dar *Chocmah* se reflectă în *Gedulah*, care este idealul de bunătate, Dumnezeu, dragostea. Înțelepciunea, la polul opus, este bunătatea care dorește binele. Și libertatea, *Binah*, are ca reflectare pe *Geburah*, rigoarea, și e în antagonism cu *Gedulah*. Așa este însăși libertatea care cheamă rigoarea și justiția. Idealul de bunătate reflectat devine *Netzah*, victoria care face să triumfe progresul și îl folosește. Rigoarea, reflectîndu-se, devine *Hod*, ordinea veșnică, fiindcă rigoarea regularizează libertatea și folosește pentru bine principiul ei activ. *Malchut* este rezultatul, forma, regatul. *Malchut* este lumea de unde noi plecăm pentru a reveni la Dumnezeu. *Malchut* este universul, întreaga creațiune, opera și oglinda lui Dumnezeu.

— Reuniunea celor patru numere fundamentale dădea numărul *zece* : 1 + 2 + 3 + 4. Din acest motiv numărul *zece* se bucura de mare cinste la pitagoricieni. Aceștia jurau pe numărul *patru, tetrada ;* în acest număr erau cuprinse toate simfoniile și forțele naturii.

— În magie, *patru* este cubul și pătratul, este imaginea pământului ; quaternarul e consecința ternarului, ternarul e spirit, mișcare, rezistență, care atrag cu necesitate quaternarul : stabilitatea, armonia.

— *Pentagrama*, steaua cu cinci colțuri, exprimă spiritul dominînd elementele ; celelalte patru colțuri reprezintă cele patru elemente. *Pentagrama* este numărul lui Iisus, al cărui nume are cinci litere, este fiul lui Dumnezeu care s-a făcut om, este Jehova încarnat. *Pentagrama* este steaua înflăcărată a școlilor gnostice. Cinci este spiritul și formele sale.

— Magia neagră se servește de *pentagramă* desemnînd în sus două dintre cele cinci colțuri ale sale, marcînd astfel antagonismul dintre bine și rău, imobilitate și ignoranță în consecință, fiindcă cele două coarne de sus domină ternarul care reprezintă dominația.

— *Pentagrama* reprezintă corpul omenesc, cu punctul superior reprezentînd capul, iar celelalte patru, membrele.

— Numărul *șase* reprezintă de două ori trei ; este imaginea raporturilor dintre cer și pămînt, este triunghiul ceresc a cărui reflectare formează triunghiul terestru, e o reflectare inversată, ca reflexul unui obiect în apă ; este axioma gravată pe Tabla de smarald a lui Hermes Trismegistos ; ceea ce este sus e ca și ceea ce este jos ; este dovada corespondenței dintre lumea noastră și cea cerească ; e numărul libertății și al lucrării divine : libertatea este sus, munca jos, trebue să treci prin toate treptele lucrării pentru a ajunge la libertate. Numărul *șase* este perfect prin el însuși.

— *Septenarul* este numărul universal și absolut, pentru că el con-

ține quaternarul, ternarul, quinarul și binarul. Numărul *șapte* este numărul sfînt în toate simbolurile și reprezintă puterea magică în toată plenitudinea ei. Este spiritul asistat de toate puterile elementare. Este, ca și *cinci,* spiritul dominînd materia, dar aici spiritul nu mai este reprezentat prin *unul,* care înseamnă spirit uman, ci prin *trei,* care înseamnă Dumnezeu, spiritul lui Dumnezeu. Dacă numărul *șapte* nu ar fi fost decît în culorile curcubeului, poate că ar fi putut fi neglijat, dar el este peste tot: în cele șapte zile ale creației și ale săptămînii, în scara notelor muzicale, în darurile sfîntului Duh, în virtuți și în vicii, e numărul preferat al profeților, îl găsim în *Apocalips.* E un număr misterios (folosit în mistere). Numărul *șapte* este sinonim unui lucru complet.

— Numărul *opt, octarul,* este binarul quaternarului, balanța universală a lucrurilor, armonia în analogia contrariilor. Pitagoricienii numesc numărul *opt* număr al justiției și al plenitudinii, fiindcă el, cel dintîi, se împarte în numere egale, în mod egal, e o egalitate de diviziune datorită căreia a primit numele de număr al justiției, iar ca număr al plenitudinii, el reprezintă soliditatea corporală.

— Numărul *nouă,* de trei ori trei, este triunghiul ternarului, imaginea cea mai completă a celor trei lumi, baza oricărei rațiuni, sensul perfect al oricărui cuvînt, rațiunea de a fi a oricărei forme; numărul *nouă* e cel al reflectării divine, el exprimă ideea de divin în toată puterea ei abstractă.

— Numărul *zece* e numit număr universal și număr complet, marcînd cursul deplin al vieții, căci dincolo de el nu se mai numără decît referindu-te la el; conține în sine toate numerele sau le explică prin ale sale, multiplicîndu-le. Pentru acest lucru e considerat ca număr al diverselor religii. Nici un număr nu e deasupra lui și tot ceea ce este a zecea parte, sau un număr de zece, are ceva divin, spune Agrippa în *Philosophia occulte,* II, p. 259—261.

— Cifra *zece* e compusă din unitate, care înseamnă ființa, și din zero, care exprimă neființa; ea cuprinde deci pe Dumnezeu și creațiunea, spiritul și materia, este *nec plus ultra* al inteligenței umane, care numără totul prin acest număr.

Emblema numărului *zece* este un șarpe urcînd lîngă o bornă; mișcarea și imobilitatea, ideea și materia.

— Gaffarel pretinde că literele ebraice au fost inventate de primii astronomi, care ar fi trasat forma lor după cea a unor constelații; și el încearcă să dovedească întocmind un planisfer cabalistic. Deci alfabetul cabalistic ar fi un rezumat al cerului.

— Alfabetul ebraic a fost mai întîi alfabetul sfînt, cunoscut numai de preoți; poporul avea un alfabet aparte; în captivitate, evreii au adoptat limba și alfabetul sirienilor și atunci preoții, pentru a păstra limba și alfabetul sacru, l-au comunicat întregului popor. Fiecare literă avea o anumită semnificație. Ea a fost păstrată de primele 22 de figuri ale jocului Taroc, la fel de vechi ca literele.

— Literele, în număr de 22, erau gravate pe raționalul marelui preot și contribuiau la lămurirea sensului

oracolelor cînd marele preot îl consulta pe Dumnezeu. Raționalul era compus din 12 pietre prețioase, purtînd fiecare numele unui trib. Pietrele erau tăiate în șase fațete. Fiecare piatră avea virtuțile ei și reprezenta o idee, iar pe fiecare fațetă se găseau gravate trei din cele șaizeci și două de nume ale Domnului, avînd fiecare semnificația sa particulară. Marele preot se apropia de tabernacol, scotea de la gît raționalul (deci un fel de colier) și, rugîndu-se cu ochii închiși, îl învîrtea în mînă și îl așeza la întîmplare pe masa de aur, în centrul Arcei sfinte, între heruvimii sau sfincșii cu corp de taur și aripi de vultur. Cele două onixuri, care serveau de agrafe lănțișoarelor raționalului, însemnau: cel din dreapta, Gedulah, milostenia, cel din stînga, Geburah, rigoarea, sau *da* și *nu*. În funcție de semnele gravate și de semnele indicînd *da* și *nu*, se făceau prezicerile.

Se dau mai jos literele alfabetului sfînt ebraic și semnificațiile fiecăreia, în cele trei lumi divine, intelectuale și naturale.

DUMNEZEU, SPIRITUL, OMUL

1. *Aleph* = dominarea de tine însuți, austeritate, îndemînare, avariție.
2. *Beth* = gîndire, știință, ambiție, invidie.
3. *Ghimel* = tandrețe, nevoia de a te bucura, luxură.
4. *Daleth* = înțelepciune, putere, orgoliu.
5. *He* = reverie mistică, dorință de repaus, lenevie.
6. *Vau (Vav)* = poftă a sufletului, libertate, lăcomie la mîncare.
7. *Zain* = triumf, dorință de a învinge, regalitate, mînie.
8. *Heth* = justiție, atracție și repulsie, promisiune și amenințare.
9. *Teth* = prudență, înțelepciune, teamă.
10. *Jod (Iod)* = credință, instrucție în științele înalte, virilitate, grosolănie.
11. *Caph* = forță, muncă, violență.
12. *Lamed* = răbdare, știință morală, încercare, nepăsare.
13. *Mem* = speranță, dragoste, destrucțiune.
14. *Nun* = temperanță, mișcare, mobilitate.
15. *Samek (Sameh)* = știință ocultă, elocvență, fatalitate.
16. *Ain* = teamă de Dumnezeu, superstiție, teamă.
17. *Pe (Pei)* = imortalitate, imaginație, frumusețe, înțelepciune.
18. *Tsade* = lumea vizibilă, reflectare.
19. *Coph* = religie, glorie, rațiune.
20. *Resch* = viață veșnică. virtute generatoare a pămîntului, vegetativul.
21. *Schin* = viața materială, senzitivul, nebunul.
22. *Thau (Tav)* = absolutul, adevărul, reușită completă.

Aceste semne, mai puțin rare, se găsesc înscrise și în palmă.

Despre numerele unite cu decada :

— După Sfîntul Augustin, numărul *11* e de rău augur, deoarece legea fiind *10, 11* este transgresiunea legii, înseamnă păcatul. *11* e compus din două coloane care reprezintă antagonismul, lupta împotriva legii, revolta. În *Cabală, 11* reprezintă agentul magic, forța ocultă și oarbă cînd nu este dirijată.

— După Agrippa, numărul *12* este divin pentru că servește la măsurarea corpurilor cerești ; în *Cabală* este numărul pietrei filosofale.

— Numărul *13* la cabaliști nu are o semnificație suspectă ; după Agrippa, numărul *13* marchează misterul apariției lui Iisus Christos în fața națiunilor (?), căci a treisprezecea zi după nașterea sa acest eveniment a fost anunțat de steaua care i-a condus pe magi.

Numărul *13* în jocul Taroc reprezintă moartea care cosește oseminte, în timp ce mîini vii ies din pămînt : este renașterea sau imortalitatea. *13* e numărăul evocărilor magice.

— Numărul *14* reprezintă figura lui Iisus care a fost jertfit pentru oameni în cea de-a paisprezecea zi a primei luni ; în această zi se sărbătorea gloria Domnului, în Israel, în amintirea trecerii Mării Roșii. Cifra *14* în *Cabală* e numărul transmutațiunilor și al metamorfozelor ; ca septenar este considerat de cabaliști un număr purtător de noroc.

— *15* este simbolul ascensiunilor spirituale ; a cincisprezecea zi a lunii a șaptea era venerată ca sfîntă ; pentru cabaliști reprezintă geniul răului.

— *16,* compus dintr-un pătrat perfect și cuprinzînd decada, e considerat număr fericit de către pitagoricieni.

— După unii teologi, numerele *18* și *20* sînt nenorocoase, căci poporul lui Israel a fost *18* ani în captivitate sub Egon, regele Moabului. *18* în *Cabală* este numărul filtrelor și al zarurilor, numărul superstițiilor și al eroarei.

— În *Cabală* numărul *19* e favorabil, fiind compus din 1 și 9, două numere fericite, care reunite dau numărul 10 ; *19* e numărul soarelui, numărul de aur ; e numărul pietrei filosofale.

— *20* în *Cabală* este numărul adevărului, credinței și sănătății.

— *21* e bun ca septenar. De trei ori șapte este, de asemenea, număr al divinației.

— *22* e număr favorabil, arată un mare fond de înțelepciune, fiindcă sunt 22 de litere ebraice. *Vechiul Testament* include tot atîtea cărți. *22* este rațiunea supremă în *Cabală.*

— *28* anunță protecția lunii, fiindcă acest astru e singurul care are o perioadă de revoluție de 28 zile.

— Numărul *30* e de remarcat prin mai multe mistere. Iisus a fost plătit cu 30 de dinari, a fost botezat la 30 de ani. Ioan Botezătorul a început să predice în deșert tot la vîrsta de 30 ani.

— Doctorii evrei atribuiau numărul *32* înțelepciunii, căci Abraham a indicat atîtea căi ale înțelepciunii ; după pitagoricieni, e numărul justiției, fiindcă se poate diviza în părți egale cu unitatea.

— Cei vechi respectau mult numărul *40,* pe care-l venerau la sărbătoarea numită *Tessecacosson ; 40* înseamnă expiațiune, penitență. Este numărul celor mai multe dintre mistere. Sfinții au sanctificat această zi, fiindcă Moise, Elie și Iisus au postit 40 de zile ; Moise a rămas 40 de zile

pe muntele Sinai, israeliții, 40 de zile în deșert, Elie a stat 40 de zile fără să mănînce pentru a ajunge pe muntele Horeb, Iisus a predicat timp de 40 luni, a stat în mormînt 40 de ore, s-a ridicat la cer la 40 de zile de la Înviere și tot atît timp după Înviere a instruit pe ucenici. După Sfîntul Augustin, numărul *40* reprezintă pelerinajul nostru spre adevăr, drumul nostru către cer. Scara lui Iacob are 40 de trepte.

— Numărul *50* înseamnă iertarea păcatelor, servitute și libertate, căci legea i-a fost dată lui Moise la 50 de zile după ieșirea din Egipt ; 50 de zile după Înviere, Sfîntul Duh a coborît asupra apostolilor pe muntele Sinai.

— Numărul *60* era număr sacru la egipteni.

— Numărul *100* arată o perfecțiune completă.

Numărul *1 000* exprimă perfecțiunea oricărui fel de număr și e cubul decadei, ceea ce arată o perfecțiune absolută.

— După mai mulți cabaliști, sunt următoarele reguli în interpretarea numerelor : 1. Numerele simple reprezintă lucruri divine ; 2. Decadele — lucruri cerești ; 3. Sutimile — lucruri terestre ; 4. Miimile — lucruri ce se vor întîmpla în viitor.

— *Jetatorul* e, de obicei, un tip slab, brun, palid, cu privirea ațintită în jos, cu părul rar, cu nasul ascuțit, tip condus de Saturn.

Influența astrelor asupra obiectelor secundare ale creației :

— Jupiter — elefantul, cerbul, păunul, șoimul, stejarul, vița-de-vie, trestia-de-zahăr, arborii rășinoși care produc tămîia, cositorul, safirul, ametistul.

— Saturn — cămila, ursul, măgarul, bufnița, corbul, anghila, cîrtița, liliacul, broasca-țestoasă, șoarecele, cărăbușul, păianjenul, broasca și animalele încete care trăiesc în găuri, care rătăcesc noaptea și care au un strigăt neplăcut, arbustul care dă moșmoane, ciprul, frasinul, narcoticele, plantele dese, grele, cu o creștere întîrziată, plumbul, sulful, pietrele negre, obscure.

— Soarele — leul, animalele domestice cu blană mătăsoasă, calul de lux, vulturul, albina, palmierul, rosmarinul, heliotropul, safranul, grîul, aromatele, mineralele, aurul, hyacintul.

— Mercur — vulpea, maimuța, pisica ordinară (de streașină), veverița,

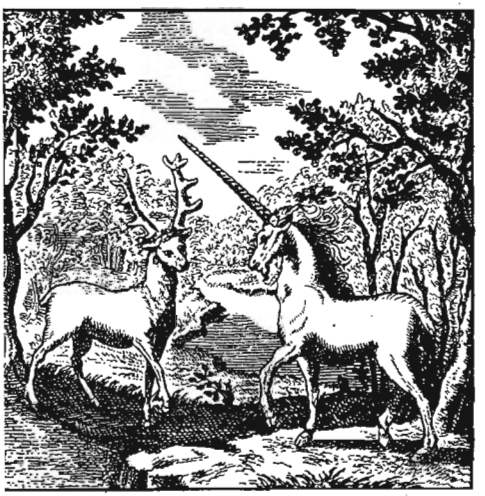

papagalul, șarpele, argintul-viu, calcedonia, cornașina, nucul, *les milles feuilles*, mercurialul, *majolaine*.

— Marte — calul, taurul, lupul, porcul mistreț, cîinele, struțul, vultu-

rul, șerpii veninoși, scorpionul, piperarul, morcovul, castravetele, toate plantele amare și veninoase, fierul, magnetul, rubinul, jaspul, hematitul.

— Luna — iepurele, lebăda, privighetoarea, broaștele, peștii, melcii, crevetele, scoicile, animalele cu solzi, tabacul, ceaiul, macul, lubenița, lămîiul, castraveții, lăptucile, plantele spongioase, argintul, cristalul, diamantul, perla, opalul.

— Venus — capra, oaia, moscul, fazanul, prepelița, porumbelul, turturica, păsăricile, curmalul, măslinul, pinul, trufele, mirtul, vanilierul, arama, smaraldul, turcoaza, lapis-lazuli, coralul.

„Artistul și pasărea proastă : Într-o zi o pasăre a intrat în atelierul meu. A vrut să iasă. Nu și-a mai regăsit drumul și s-a lovit dezorientată de ziduri ca și de geamurile luminatorului. O altă pasăre a intrat în atelierul meu, s-a odihnit cîteva clipe pe un soclu, apoi și-a reluat zborul, găsind ușor calea care merge spre ceruri. Cu artiștii se petrece ceva asemănător“ (Gilioli, *Brîncuși).*

„Să aduni rodul celei mai mari bucurii a existenței înseamnă să trăiești primejdios“ (Nietzsche).

Jurnal de la Poiana

Gică Doi are accese de nebunie sau mi se pare mie. După ce e răsfățat pentru a se arăta viteaz, probabil își imaginează că e atacat de cineva din spate care vrea să-i ia bunătățile oferite și atunci mîrîie și-și mușcă ghearele de la un picior, probabil amintirea vreunui spin mai vechi. Face un fel de roată a turbării.

Ambiții faraonice : jurnalul lecturilor care vor forma de fapt *Istoria literaturii române polemică și antologică* a atins circa 1 500 de pagini. Tind să alcătuiesc încă 1 200 de pagini în cele trei luni pe care le voi petrece la Poiana (vol. V—VI din *Caietele Princepelui).* Total, numai pînă în septembrie, 5 000 de pagini noi, asta în afara celor din *Janus* (circa 450 deja scrise). Prietenii mei nu vor avea niciodată imaginea muncii disperate de zi cu zi, vor crede la infinit că am o echipă de ajutor...

A trecut de mult ziua cea mai lungă a anului '72, 22 iunie. Fînul este cosit peste tot. Păunița încă nu a făcut pui, cățelușa lui Gică Doi încă nu a sosit la noi, dimineața a avut loc un conflict între cloța cu șapte pui și păunul care ciugulea din mica grădină din față delicatesele (pătrunjel, salată) semănate de M. cu grijă...

Astea-s lucrurile care mă amuză cel mai mult.

Zweig despre Nietzsche, citîndu-l : „Actorul cade mort în fața nemuririi“.

ISTORIA PLAGIATULUI

Călinescu parcă vorbea despre dongiovannismul cunoașterii, ori Vianu, dar iată ideea în Nietzsche. El se descrie pe sine ca pe un Don Juan al cunoașterii...

„Melancolia nu este decît un entuziasm decăzut“ (Gide, *Fructele pămîntului*).

„Fantomele locuiesc în vid“ (Brion, *Arta fantastică*).

Pe vremea cînd Lescalopier călătorea în țara noastră, ungurii și leșii, aflați în trecere prin Imperiul Otoman, mărturiseau unor franțuzi că numai la adăpostul costumului oriental *(sous l'habit de Turc)* puteau să-și practice nestingheriți cultul creștin (Paul Cernovodeanu, *Călătoria lui Pierre Lescalopier în Țara Românească*). Către finele veacului al XVI-lea, odată cu sfîrșitul domniei Lăpușneanului, voevozii Moldovei încetează să mai poarte, altfel decît în frescă, coroana despoților creștini cu fleuroane și pietre scumpe. Protocolul oriental nu mai îngăduie nici mitra bizantină a vremurilor de glorie și neatîrnare, pe care, după tradiție, însuși împăratul Ioan al VIII-lea o trimisese în dar, împreună cu alurghida, lui Alexandru cel Bun (Al. Alexianu, *Mode și veșminte din trecut*).

„În insolit ca și în monstruos este vorba de o dislocare, cu alte cuvinte, de o deplasare, de așezarea în poziții arbitrare, nefirești, neraționale, a părților obiectului. În Anglia, Reforma a sfărîmat adesea vitraliile cu figuri din bisericile gotice, în virtutea acelei voințe de non-reprezentare ce-i inspira, deopotrivă, și pe evrei și pe arabi, dar în loc să schimbe geamurile sfărîmate cu geamuri fără imagini, ea a reconstituit aceste ferestre, avînd multă grijă ca fragmentele ce înfățișaseră odinioară niște personaje să fie risipite într-un soi de șaradă pe care am putea s-o credem extravagantă, dacă nu am cunoaște ideea care a impus întîi distrugerea formelor, iar mai tîrziu această construcție a informului“ (Brion, *Arta fantastică*).

Calul psihopomp-Slepnir, calul lui Wotan, din legendele germane (călăuza sufletelor celor morți în mitologie) sau calul-coșmar al lui Füssli...

Stendhal care scria : „Capodopera lui Ludovic al XIV-lea a fost să creeze această plictiseală a exilului“.

Mongrédien care semnalează că Saint-Simon a plătit 3 500 livre ca „drept de înștiințare“ (mită) celui ce i-a semnalat o afacere de 22 000 de livre. Cumpărase un regiment...

Corespondentul meu G. are vocația actelor definitive. El povestește banale întîmplări sătești cu aerul săvîrșirii unei revoluții. Iată una dintre ele : în anii 1931—'40 (ce spațiu de timp !), la Pîrliul Nou, satul era făcut numai din bordeie, nu existau case. Apă curgătoare nu se afla, ci numai nămolul din Ghiolul Eni-Mahle, cu rîme și mătasea-broaștei. Elevii școlii unde preda leșinau de foame din cauza exploatării unui liberal, cum precizează el, C. Goța din Perișor Dolj, pe care, pur și simplu, împreună cu sătenii, G. al nostru îl naționalizează, luîndu-i cîrciuma pentru școală. Cu Nicolae Iorga (obser-

vați familiarismul,) G. a înființat Asociația culturală „Talpa Țării" care a ținut nouă congrese. Era o vreme de pionierat în Dobrogea, se pare, pentru că se găseau grăniceri măcelăriți, cu capetele tăiate, corpurile făcute stivă, asemeni cheilor de fîntîni (imagine colosală !). De aci încolo, relatarea corespondentului devine demiurgică : „Le-am ridicat troițe și patru biserici (celor uciși) și am căutat să mă strecor printre haitele de lupi și cîini (citește dușmani) care-mi țineau calea pretutindeni. Am studiat în păduri, în vacanțe, sistemul natural «Deliorman», pe care l-am aplicat în comuna Lumina (unde locuiește corespondentul), 26 de ani. În 1931—'40, elevii mei nu aveau local de școală, neavînd unde să punem firma. Am înființat optzeci de cămine culturale familiare în fiecare bordei și cocioabă. Mobilier nu am avut : elevii ședeau pe dovleci, scriind pe chirpici, iar eu am avut un bolovan, rupt din stîncă, drept catedră" (grandios !). Și cînd au fost strînși banii de mobilier, apare Lazăr Zgarbură, subrevizorul care-i cere acuma pentru a-și cumpăra o casă în București. La Congresul învățătorilor din 1934, G. l-a ocărît în fața corpului didactic pe ticălos izbind în viesparul liberal, cu lozinca : „Mai bine hamal în portul Silistrei, decît organ de control !" În '39, infernalul subrevizor îl închide cu complicii săi în beciurile Siguranței la Silistra, de unde trebuia trimis la Jilava, unde îl aștepta meșterul Rădulescu, care avea să-l învețe arta împletitului. (O să vedem noi ce-i cu arta împletirii, dacă avem răbdare !) În primăvara anului '40, G. este dus (după cum știu din altă corespondență) în pădurea Așchioi, pentru a fi împușcat după discursul său răsunător cu lozinca : „Cine vrea pace să facă dreptate !" Niște prieteni, între care directorul ziarului *Românul* din Silistra și un croitor, îl scapă de necazuri. În '40, înaintea evacuării Dobrogei, fiara de Lazăr Zgarbură vine să se împace cu G., cerînd de data asta 12 000 lei, bani aflați la învățător pentru mobilier. Atunci G. răscoală poporul, iar subrevizorul se refugiază în cîrciuma Georgeștii, unde se aliază pe loc cu popa Vlad Dragomir și cu bețivii satului, mințind pe săteni că G. a ridicat patru biserici trimițînd pe bărbații cu soții frumoase după fonduri prin alte locuri ! (la Oradea Mare). Consecința : toți copiii născuți prin Pîrliu și împrejurimi între 1932—'40 seamănă cu el, cu G. ! ! ! (Grandios !) Din '40, pînă în 8 mai '71, data corespondenței, G. nu a reușit să înnoade firul rupt la Pîrliul Nou, deschizînd școala sa numai în grădina din comuna Lumina, pe 3 600 metri pătrați, loc unde are și ideea de a face o tribună a revistei *Manuscriptum* (trebue spus că corespondentul nostru adaptează tot ce apare în jur la nevoile locale culturale : în vremea aceea apăruse revista *Manuscriptum*, condusă de Perpessicius).

Din *Lumea virtuozilor* de Marc Pincherle (pentru *Janus*) :

— O artă învăluită.
— Flautiștii greci din *aulos*.
— Muzică descriptivă.
— Vespasian care dă 200 000 de sesterți la doi chitharezi.
— Menecrate (virtuoz) ia de la Nero un palat și bogății pentru măestria sa.

— M'abed, un cîntăreț, primește de la un sultan 12 000 de piese de aur. El Mauceli a făcut milioane cu lăuta.

— Farmec — velocitate.

— Clavecinişti celebri : Alberto da Ripa, Chambonnières.

— *Les trois mains* la Rameau, ca exerciţiu de virtuozitate.

— Muzică descriptivă : o bătălie navală, bătălia de la Praga, bătălia de la Newinde (se aud gemetele răniţilor).

— Violonistul Abraham Fischer (în descrierea lui Lady Morgan în *Memoriile* sale) : „Prezența sa satura aerul de parfum"...

— Lionel Landry : „Decorativul se formează adesea cu mijloace expresive tacite care abundă în cadavre, în metafore poetice".

— Muzică de masă (pentru ajutarea digestiei), după Van den Borren făcută după *Discorsi,* de Massimo Troiano), program executat la München (unde se putea altfel ?), la 22 februarie 1568, în timpul ospățului de nuntă al ducelui Wilhelm de Bavaria. Iată programul : la început o *Bătălie* pe opt voci de messer Aniballe — (organistul Annibale Padovano), cîntată din tromboane și cornete cu muștiuc ; apoi un *Motet* pe șapte voci, de Lasso, executat de cinci *cornetti alti* și două tromboane ; un *Madrigal* de Al. Striggio, executat de șase *tromboni grossi ;* douăsprezece voci de Annibale Padovano, cu șase *viole da braccio,* cinci tromboane, un cornet cu muștiuc, o mică orgă portativă.

— Patru *viole da gamba* pentru flaute mari, o *dolziana* — un fel de „cromorn", instrument de suflat, oboi.

ISTORIA PLAGIATULUI

Iosif în Egipt este repovestită de Goethe și reluată de Thomas Mann în trilogia cu același nume.

Amza-Haiducul, a treia parte a trilogiei fanariote (dacă o voi scrie vreodată), trebue să fie un Don Quijote balcanic, un păgubos. Tot ce jăcuie se duce pe apa sîmbetei : banii sunt calpi, femeile lui fug cu alții, zestrea nevestelor lui este investită în neguțătorii păguboase, casele iau foc sau se ruinează. Răspopitu ar fi un fel de Sancho Panza. Acestuia, în cele din urmă, îi mărturisește Amza că tot ce a adunat pentru Comoara Neamului s-a risipit. Mereu cară la el o oală cu bani, care coclesc, sau un brad uscat. Ioan Valahul este ucis cu pietre după ce reapare în partea a doua sau a treia a trilogiei. Amza trebue să fie tragic și măreț, viteaz aproape fără voie, dar neatingîndu-și idealul...

„Trandafirii verzi ai amiezii" (Saint-John Perse).

Paracelsus : „Omul e a cincea esență (un extras din toate stelele). Omul îl învie pe Dumnezeu, dar Dumnezeu nu-l învie pe om."

Giovanni Papini : „Adevărata valoare a Renașterii stă în reconcilierea omului cu sine însuși și îndreptarea lui spre Dumnezeu pe căi noi...

Pico este o ființă excelentă, un *magnum miraculum* față de natura brută, fără progres".

Pentru *Janus:* Și bancherii de la Roma, după ce aruncau banii de aur în Tibru, îi strîngeau cu echipe tocmite (Banchetul Papei Leon al X-lea, 1518), *à propos* de nebunul de amic al lui M. care arunca cu paharele în oglinzile venețiene.

Cesare Borgia, care tăia o mînă și o jumătate de limbă celor care-l vorbeau de rău, lipea bucata de limbă pe brațul retezat și le arăta poporului, enervat că era iubit și nu temut.

În tapiseriile lui Van Orley, cei 1 500 de oîini de vînătoare ai împăratului Maximilian al Austriei acopereau ca un covor mobil tot pămîntul în timp ce șoimii lui întunecau cerul.

În *Princepele* se reia de fapt (e vorba de partea satirică) un obicei al renascentiștilor. Cineva povestește că Donatello, la executarea amvonului de pe fațada catedralei din Prato, stătea de vorbă cu modelul său pentru regele Nabucodonosor. Nimeni nu se mira că pe afrescuri apăreau contemporani ca personaje ale *Bibliei* și *Evangheliilor*. Botticelli, la rîndul lui, face dintr-o scenă sacră o adunare de curteni, între care Cosimo il Vecchio, cu fiul său Pierro il Gottoso și fratele său, Giovanni, sub masca celor *Trei Magi*. Pe margini, apar literați, artiști, curteni și amici. Într-o mantie verde, chiar Botticelli. Nu lipsește Lorenzo de Medici, rezemat într-o spadă (vezi Botticelli, *Adorația Magilor*). Papa Alexandru Borgia îi cere lui Pinturicchio s-o facă Madonă pe Giulia Farnese, con-

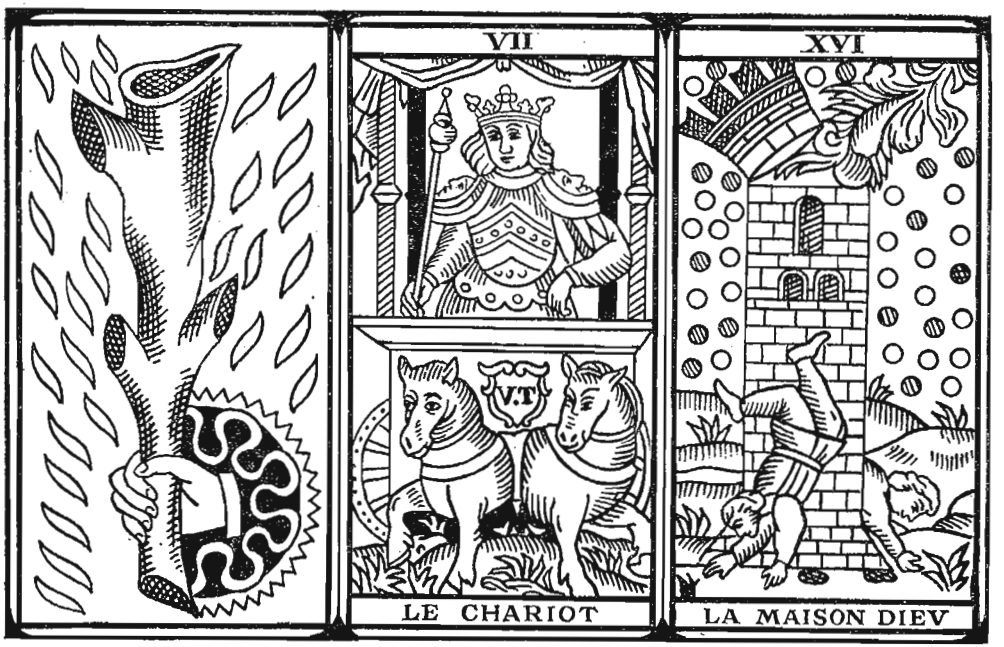

cubina lui. Ea e adorată în genunchi de un Papă încărcat de crime. Aceeași apare pe mormîntul Papei Paolo al III-lea sub chipul Justiției goale, sub dalta lui Guglielmo Della Porta. Savonarola este pictat de Rafael printre personagiile *Disputei Sfîntului Sacrament.*

Simbolurile și semnele fantasticului

Bosch cu *Grădina plăcerilor pămînteşti,* de la Escorial :

Transformarea sentimentului comic într-unul de groază (se bănuiește că pictorul a fost membru al sectei *Frații Spiritului Liber).* Pictura lui e plină de simboluri mistice. Imagini din faimoasele *Scherzi,* sau personajul Pulcinella, eroul preferat al farselor italiene, strigoi deșirat, palid, grotesc, cu bonetă înaltă, ca o căpățînă de zahăr, cu un nas uriaș. În niște *Capricci,* moartea acordă audiențe. Apar case bîntuite (Kubin, Magritte și Bresdin). (Vezi casa fantastică Meitani, care și ea este bîntuită, în *Principele.)* Cum arată aceste case ? La Kubin, o casă pustie, cu ferestre închise, cu uși care bat aerul, tocmai banalitatea ei neliniștește. La Magritte, formula este a unei melancolii frumoase. Fațada casei acestuia este încadrată de grădini întunecoase. Cerul se află într-o aurore, la un ceas nedefinit, nici zi, nici noapte. Are ceva din tristețea cenușie a Hadesului, un calm funebru, îngrijorător.

În *Arcachon* și *Plecarea la vînătoare* (Bresdin) : Casa din Arachon e o vilă de tip normand, cu ornamente de lemn dantelat, din epoca, „nebuniei" neogotice, construită de un admirator fanatic al lui Viollet-le-Duc, o locuință compozită, cum se află pe malul Bosforului, năruindu-se fără posibilitate de scăpare. Casa e de o incoerență absurdă. E împrejmuită cu un întreit grilaj de zăbrele groase, împletite între ele, puse pentru a bariceda ieșirea personajelor dinăuntru, ale căror fețe le zărim în dosul geamurilor cu ochiuri mici, sau a ciudatelor persoane în costume orientale care se află în balcoane. Alături, în partea celor vii, o păstoriță înconjurată de animale veghează o turmă. Plecarea la vînătoare a aceluiași înfățișează o forfotă de cai și de cîini. E ca și cînd personajele din primele tablouri ar fi evadat din casa descrisă mai înainte.

Bresdin practică un gotic romantic, prielnic fantasticului. El se apropie de medievalismul lui Gustave Doré care aruncă orașele sale de vis în munți sau lîngă ape moarte. Bresdin folosește tehnicile halucinatorii. Aceste tehnici descriu jungle fantastice, vegetații supranaturale sau fantome de plante. Bresdin, zice Brion, din care sunt luate toate acestea, imaginează tot ce vede. Banville spune că Bresdin face din neobișnuit și irespirabil hrana lui de toate zilele. Spiritul metamorfozelor sale îl familiarizează cu vicleșugurile materiei. Altă temă simbolică a fantasticului : păianjenul cu cap de om sau floarea de mlaștină. Edgar Poe vorbește despre o Mască a Morții roșii. Odilon Redon, care are o imaginație vizionară în desenul *Ochiul cu floare de mac* (1892) atinge insolitul pur. *Într-un cadru de fereastră,* avem de-a face cu tema deschiderii spre un prag invizibil în care apare un ochi unic, iar deasupra lui o floare de mac. Alte teme : floarea de mac

(ochiul conștiinței, ochiul incertitudinii, durerea universală), vezi și Mirbeau. Ernest Theodor Amadeus Hoffmann punea într-un punci, laolaltă, salamandrele, tutunul simboliștilor, opiul lui Baudelaire sau peyotl-ul (planta care conține mescalina) ce provoacă halucinații colorate. La Gustave Moreau, edificii care evocă fantasticul antichității, jumătate hinduse, jumătate asiriene, formulele delirante ale Evului Mediu. Méryon, mort de nebunie la 47 de ani, introdusese în arhitectură escadrele aeriene, luate din bestiarele lui Bosch, păsări de coșmar care străbat aerul Parisului din lucarnele Notre-Dameului (M. Brion, *Arta fantastică).*

Papini : „Leonardo și Michelangelo, titani faliți".

Paracelsus crede că cerul lăuntric cu planetele sale acționează asupra destinului. Cerul din afară îl dovedește și-l vestește pe cel lăuntric.

„Sobald ein Mensch zum Leben kommt sogleich ist er alt genug zu sterben" (Imediat ce se naște, omul este destul de bătrîn ca să moară" — ca origine a unei poezii de Sorescu, vezi *Istoria plagiatului).*

Existența umană este o existență spre sfîrșit *(Ein Sein zum Ende),* o existență spre moarte *(Ein Sein zum Tode).* Moartea este un mod de a exista pe care existența umană îl preia în momentul în care este (vezi Sorescu, aceeași poezie, *Istoria plagiatului).*

„Soldații care defilează pe sub arcurile de triumf sunt aceia care au fugit de moarte" (Giraudoux).

La Sinaia, în holul hotelului *Palace,* tineri necunoscuți beau whisky printre imense frunze de plante tropicale de interior. Perdelele ascundeau, cînd i-am văzut eu, o ninsoare feerică de martie. La radio se cînta melodia din *Love story,* amintindu-le că vor muri de cancer...

Lora, cîntată de Frank Sinatra...

„Dumnezeu e cel ce știe, însă nu cunoaște" (Arghezi).

„Emoția estetică este o senzualitate conținută" (Ion Barbu).

„Caj de fum, iscoade ale nopții" (Doinaș).

Pentru *Săptămîna nebunilor :* unul care trecînd pe lîngă ceilalți desfundă la fiecare pas un canal.

Casa Margulios, cerealier din Galați, din strada Wilhelm Tell, pe care voiam s-o cumpăr într-un timp. Plină de mătase roșie, pe pereți, roasă imperceptibil, cu babele ei infinite care locuiau în podurile nesfîrșite, în acele mansarde, foste ale servitorilor, așteptînd cu ură și demnitate pe noii proprietari, în rochii negre, cu bijuterii, cu spatele la vizitator, citind sau dîndu-și în cărți, în mirosul de urină abia cenzurat de

ceaiuri ce fierbeau pe aragazuri care făceau decorul și mai mizer, pentru că vechile tapiserii se afumau și păstrau mirosul de gaz și de vechi, cu acele parchete arse cu cărbunii vechilor focuri, cu geamurile plumbuite ca ale mînăstirilor, cu boiseria aurie ca berea și lambriurile ei, cu liftul care urca perfect și silențios și acum, după atîția ani, adus de la Viena, cu alama lui strălucitoare, ștearsă zilnic probabil cu Sidol, sunînd ca un violoncel, cum ar fi sunat lifturile lui Proust la Baalbeck, în care deranja numai faptul că pe banchetă se puneau ziare pentru a nu le șterge lustrul, cu acel clac al ușilor ce se închideau, totul ca un fel de nacelă transparentă de cristal ce urca tăcut două etaje și te arunca într-o lume vetustă, plină de amintiri. Covoare groase și mirosind a lînă putrezită, cîini prietenoși, grădina franceză de pe terasă, în care intrase o molie a vegetației sau mai curînd o neîngrijire, o părăginire tristă. Mai rămăsese un mic satir care ar fi trebuit să facă pipi cu apă curată într-un bazin și, jos, orașul rece, impersonal, care-și stingea și aprindea luminile...

O idee de nuvelă (mergînd cu nea Niculaie, șoferul, spre casă, la București).

Pe șosea există un cot primejdios la ieșirea din Sinaia unde s-au petrecut multe accidente. Pentru o nuvelă fantastică : sus, se află șoseaua pe care trec mașini care aduc oameni de la Cazinou, femei frumoase, pline de bijuterii, pline de chef. Șoferii claxonează din acele clopoțele italiene care fac atît tărăboi. Jos, o casă părăginită, o curte, între un pod de piatră și o fabrică de cherestea sau numai o carieră de piatră, care se și vede sub hotelul alpin de la Cota 1 600 de deasupra Sinaiei. Pe sus, prin ochii bătrînei, trece civilizația cu zgomotele și impertinența ei. Sunt niște nopți nebune de vară, cu stele, cu fîșii de faruri, cu lumina aceea care sfîșie întunericul. Pentru bătrîna de jos este ceva fantastic. Ea nu a urcat niciodată pînă sus, deși o despart numai douăzeci de metri de acest loc al minunilor. E surdă și mută, poate. Îi e frică de ceva care s-a creat pe neașteptate în jurul ei și nu vrea să ia cunoștință de toate minunile secolului. Singurele vehicule pe care le cunoaște sunt trăsurile sau căruțele. Restul sunt opere ale diavolului. A crescut copii cu laptele de la capra ei săracă și cu plantele pe care le crește în grădina suspendată deasupra unei prăpăstii. I se pare că stă într-un paradis pentru că aici sunt apusuri și răsărituri de soare minunate. Plouă și vede rouă vara și, cînd ninge, nămeții aceia îi dau o imagine feerică a unui ținut polar ; aude cocoși și găini, claxoanele sunt ceva de pe tărîmul celălalt, dar le ignoră cu ură. De sus se aud iarna bufnele înfundate ale zăpezii. Ea dorește catastrofele și iată că într-o seară de vară îi cade în curte un automobil care s-a prăbușit de pe șoseaua de sus, rupînd bara de metal. În curte, doi morți : o femeie și un bărbat. Ea, în rochie roșie și plină de giuvaericale, care strălucesc demonic în întuneric, inelele de asemenea. Un bărbat tînăr cu părul alb la tîmple, cu un țigaret de fildeș între dinți, parcă rîzînd, înțepenit și el, plin de inele,

cu niște haine negre, lucioase de alpaca. Un fir de sînge în colțul gurii, mai jos, între micile ei salate, o blană de chinchilla care strălucește în lumina lunii. Mesagerul morții a sosit. Două cadavre frumoase. Le aprinde o lumînare la cap și așteaptă pe cineva care nu mai vine. Așteaptă ani de zile și morții nu putrezesc. Ea îi veghează în fiecare noapte și le aprinde o lumînare. Ninge peste ei, și plouă, dar rochia aceea frumoasă și hainele negre, lucioase, ale tipului, sunt parcă neatinse...

„Clădiți-vă case pe Vezuviu", recomandă Nietzsche filosofilor.

Tinerii și moartea : André Chénier tîrît spre eșafod în ultima noapte a teroarei (8 spre 9 *Thermidor).* John Keats murind la 27 de ani. Shelley îi cîntă un cîntec funebru, elegia *Adonais,* dar, abia după cîțiva ani, propriul cadavru este aruncat pe țărmul tirenian. Byron îi arde cadavrul, dar moare și el la Missolonghi. Novalis moare tînăr, Kleist se sinucide, Rimbaud la fel. Georg Büchner moare la 24 de ani, la 25, Wilhelm Hauff. Schubert și Leopardi mor tineri. Bellini, ca și Griboedov, ca și Pușkin, mor tineri (Zweig despre Hölderlin).

„Cînd te uiți îndelung într-un abis, abisul se uită și el în tine" (Nietzsche).

„A fi mare înseamnă a da o direcție" (același).

„În lumea morală nu există niciodată o victorie definitivă" (Gide, *Jurnal).*

„Domnule, nu-mi plac specialiștii. Pentru mine a te specializa înseamnă să-ți restrîngi din această pricină universul și să ajungi să semeni cu acei cai bătrîni care învîrteau mai mult timp o manivelă a căluților de lemn și care mureau în sunetele binecunoscute ale marșului Lorenei" *(Domnul Croche antidiletant* de Debussy).

ISTORIA PLAGIATULUI

Divanul persian al lui Sadoveanu e luat din *Istoria Sindipii* (roman persan). Totul e demonstrat pe două coloane în *Izvoarele folclorice și creația originală,* Ed. Academiei. *Paștele blajinilor* e luat dintr-un episod al *Alexandriei* (poposirea eroului în Țara negomidrilor, p. 33). *Moara lui Călifar* a lui Galaction e luată după *Povestea lui Șeic Sehabeddin,* din *Cei 40 de viziri* din *1001 de nopți...* și așa mai departe...

„Pirotehnii verbale" (Barbey d'Aurevilly).

„Chimie armonică" *(De la Delacroix la Wagner* de Dan Hăulică).

CAIETELE PRINCEPELUI

Mystères égyptienes de Alexandre Moret :

— Ceremoniile religioase ale egiptenilor au fost numite la greci *mis-*

tere : în limba egipteană cuvîntul care le-ar defini mai bine este *iahou*, cu sens vag de lucruri sfinte, glorioase, profitabile. Cînd se îndeplineau rituri, se urmărea transfigurarea fiinţei umane către divinitate, deci ca un om să fie considerat sfinţit *(iahou)*, se făceau lucruri sfinte *(siahou)*.

— Barca lui Osiris avea cabină şi era făcută din lemn de sicomor şi de salcie încrustat cu aur, mărginit de lapis-lazuli.

— Sărbătoarea lui Osiris şi lupta cu partizanii lui Seth se terminau cu uciderea de măgari.

— Egiptenii acordau o mare putere verbului creator : creaţiunea era sinonimă cu pronunţarea numelui fiinţei sau lucrului respectiv de către zeu. Vocea creatoare se numea *ma-hrou*, iar vocea producătoare de ofrande *per-hrou*.

— La începutul timpurilor istorice, cadavrele erau sfîşiate în bucăţi, ca o reeditare a mitului lui Osiris (care a fost sfîşiat în bucăţi de către fratele său Seth).

— Pe mumii se puneau grăunţe şi seminţe de flori pentru ca ele să încolţească şi să dea naştere din nou la viaţă, atestîndu-se în felul acesta resurecţia celui decedat.

— Îngroparea în poziţie ghemuită, la egipteni, a oamenilor sau a manechinelor care înlocuiau mortul cu ocazia riturilor de înmormîntare, sau a animalelor, amintea exact poziţia uterină a fătului, şi prin aceasta se afirma că moartea nu este decît o naştere, aşteptîndu-se învierea celui mort. (Ca şi înmormîntările în poziţia ghemuită din ţara noastră şi din alte părţi în vremurile preistorice — N.).

— Prin riturile osiriene regele devenea zeu.

— Regele purta, de obicei, o coadă prinsă la centură, simbolizînd reînvierea.

— Mortul e îngropat cu pumnii strînşi, fiindcă şi copilul în stare uterină stă cu pumnii strînşi şi chiar aşa se naşte.

— Piramidele celei de-a V-a şi a VI-a dinastii, de la Seqqarh (anul 2600 î.e.n.), arată cum îşi imaginau egiptenii că este universul înaintea creaţiunii.

— Un imn din timpul celei de-a XVII-a dinastii spune că demiurgul a creat pe zei pronunţînd cuvinte, iar oamenii sunt ieşiţi din ochii zeului, precum lacrimile, în timp ce zeii au ieşit din gură.

— *Enneadă* — facultatea de a gîndi şi de a enunţa orice lucru. Această *enneadă* reprezintă dinţii şi buzele, vinele şi mîinile zeului Toum, zeul din care s-au născut toate ; *enneada* reprezintă, de asemenea, dinţii şi buzele acestei guri care proclamă numele tuturor lucrurilor. Mereu se reaminteşte că zeii nu sunt decît membrele demiurgului.

— Sub forma sa cea mai materială, trinitatea se impusese de mult zeilor egipteni ; în fiecare oraş, zeul local făcea cu soţia şi fiul său o familie devenită triadă. E o concepţie antropomorfică de origine populară.

— Cu mii de ani înainte de Christos, Dumnezeu era conceput ca o Inteligenţă care a gîndit lumea şi care a găsit Cuvîntul ca mijloc de expresie şi ca instrument de creaţiune. Scrierile hermetice n-au făcut decît să reîntinerească o veche idee a Egiptului care făcea parte din vechile fonduri de cultură.

— Epoca istorică în Egipt numea încă cu numele de *şoimi* un grup de indivizi, tovarăşi şi adoratori ai *şoimului* — Hor Shemsou, şi însuşi faraonul se consideră şoim şi poartă titlul de Hor-şoim. Or, un obiect care este şi insignă, şi zeu, şi şef şi în care oamenii din grup se identifică este un totem, iar grupul e un clan totemic.

— Cuvîntul *totem* e luat din dialectul *objiway* (trib al algonquinilor), unde înseamnă *marcă, familie.*

— Se consideră că totemul este cel care fecundează toate femeile clanului, e vorba de o uniune mistică, dar în cazul cînd totemul este un animal se presupune că uniunea avea loc efectiv ; orice legătură dintre bărbaţii şi femeile aceluiaşi clan este prohibită, exogamia este regulă generală pentru organizaţiile totemice; copilul rămîne în clanul mamei sale — deci ereditate matriarhală. (Şi la egipteni s-a păstrat ritul fecundării soţiei faraonului de către zeu, din care reieşea că viitorul faraon este chiar fiul zeului respectiv — N.). Nu se mai ştie dacă exogamia era o practică obişnuită în vechiul Egipt, n-a rămas nici o urmă, în afară de descendenţa în linie feminină.

— După autor, ideea totemică ar fi supravieţuit şi în noţiunea de *kâ,* corpul astral al egiptenilor, care, deşi are uneori forma unei păsări, nu e totuşi un indiciu al zoolatriei.

— Din cele mai vechi timpuri, numele şoimului este şi numele care-l indică pe rege, iar hierogliful şoimului se traduce prin *rege* şi va fi primul nume protocolar al acestuia.

— Ca zeu, şoimul a devenit Hor, iar mai tîrziu Horus.

— Totemismul — spunea Frazer — este democratic. Fiecare individ din clan valorează cît oricare altul.

— Numele de *tovarăşi ai şoimului,* adică Hor Shemsou, cu semne distinctive : cîinele, arcul şi bumerangul, nu se aplică oamenilor obişnuiţi, ci unor regi foarte vechi sau unor zei. (De subliniat apariţia bumerangului, despre care ştim că este o armă a aborigenilor australieni ! — N.).

— Deci *hor—Horus,* zeu uman cu capul de şoim — adică hierachocefal. A existat şi un oraş Hieraknopolis — de aici ajungem foarte uşor la hieratic şi poate la Hermes-Herakles-Hera.

— La data scrierii cărţii, adică în 1913, în regiunea Nilului de Sus, în ţara Shilluk, regii sunt încă datori ca atunci cînd dau dovadă de senilitate, sau cad bolnavi, să se sinucidă, sau pot fi omorîţi de fiul şi succesorul lor la domnie. Aceasta se poate face numai noaptea, prin urmare, regele doarme ziua şi noaptea veghează. Deseori regele e zidit într-o colibă unde moare de foame sau asfixiat.

— Uneori regele sacrifică un înlocuitor, chiar pe fiul său ; este una dintre explicaţiile ce se dau atunci cînd fiii respectivi nu voiau să moară şi în fruntea unei părţi a tribului se despărţeau de ramura originară şi plecau în altă parte ; aceasta poate fi originea unora dintre marile migraţii (mă gîndesc la plecarea lui Rama către teritoriile dintre Indus şi Gange şi la toate conjuncturile pe care le prezintă unii scriitori ezoterici — N.).

— După Moret, *kâ* indică la origine totemul personal al regelui,

adică şoimul ; e interesant de subliniat că acest cuvînt *kâ* derivă de la o rădăcină care înseamnă *a zămisli;* deci *kâ regal* ar fi *ceea ce se perpetuează prin zămislire.*

— *Kâ iahou* ar însemna *consacratul kâ* sau *sfîntul kâ.* (Poate de aici a venit numele zeului cretan Iacchos — N.).

— Deci *kâ* este o insignă a tribului, un nume al regelui sau al unor particulari, un geniu protector, izvorul vieţii, de unde ies şi unde se reîntorc regii, zeii, oamenii, lucrurile, puterile materiale şi intelectuale ; e, de asemenea, şi hrana care întreţine viaţa universală. E puterea supremă care reuneşte toate aceste atribute, deci este un fel de totem, în orice caz decurge din acest simbol.

— Regi de carnaval întîlnim într-o mulţime de sărbători religioase din antichitate, cum ar fi *Sacaea* din Babylon, *Kronia* din Athena, *Saturnaliile* din Roma, *Mascaradele* din Evul Mediu, *Sărbătorile nebunilor* sau ale *Măgarului, Cortegiile* din postul Paştelui şi *Carnavalul.*

— Regele de Februarie, contele de Ianuarie, ducele de Octombrie — un balet de marchizi pudraţi care se numesc precum lunile anului. Şi se succed...

— Spiritul grîului sau al vegetaţiei se refugiază în ultima jerbă de iarbă ; cu ultimele spice se fabrică un manechin în care se crede că sălăşluieşte acest spirit.

— La sărbătoarea înmormîntării lui Osiris veneau dansatori, existînd credinţa că grîul va creşte atît de înalt pe cît de sus pot ridica dansatorii (sau dansatoarele) picioarele.

Din *L'Égypte secrète* de Paul Brunton :

— Sfinxul era destinat să îndepărteze spiritele rele care ar fi venit să viziteze mormintele de alături. Thutmes al IV-lea a pus să se înscrie pe o mare placă de piatră înaltă de paisprezece picioare (cca patru metri), pusă pe pieptul sfinxului, următoarele : *Un mister magic a domnit în aceste locuri de la începuturi, fiindcă figura Sfinxului este o emblemă a Khephera*-ei (zeul imortalităţii), *cel mai mare dintre spirite, fiinţa venerabilă care se odihneşte aici.* Locuitorii Memphisului şi ai întregului district ridică mîinile către el pentru a se ruga.

— O veche tradiţie reaminteşte că acest monument acoperă mormîntul unui rege numit Armais.

— Sfinxul este tăiat în masa unei stînci, dar partea din spate a fost adăugată.

— Numele de Armais seamănă foarte mult cu cel al lui Harmakis, zeul solar, pe care, după o altă legendă, l-ar personifica chiar Sfinxul. (Dar ne apropiem mult de Hermes, de aramei şi chiar de arimii lui N. Densuşianu — N.).

— Spatele şi labele dinainte, lungi de cincizeci de picioare, sunt făcute din cărămizi special coapte pentru acest scop, precum şi din pietre scobite pentru a completa întregul ; unele dintre cărămizi şi pietre au căzut, rezistă însă perfect pentru vechimea lui de mii de ani. Colonelul Howard a introdus o sondă în umărul Sfinxului, care a pătruns pînă la douăzeci şi şapte de picioare în interior (nouă metri), dar n-a dat de nici o cavitate.

— Howardwyse este numele complet al colonelului. Pe vremea lui nu ieşea din nisip decît capul Sfinxu-

lui, trei sferturi fiind acoperite de nisip ; colonelul nici nu s-a apropiat de baza monumentului ; nu este exclus ca sub el să se găsească un mormînt sau unele coridoare aşa cum presupun ezotericii.

— Vechimea monumentului este pe nedrept stabilită în timpul regelui Khafra sau Khufu, căci inscripţiile arată numai că monumentul exista în timpul acestor regi. În papirusurile descoperite de curînd nu se vorbeşte despre Sfinx decît începînd cu cea de-a XVIII-a dinastie; iar documentele de piatră nu menţionează Sfinxul decît începînd cu cea de-a IV-a dinastie, vorbind însă despre el ca despre un monument a cărui origine se pierde în negura timpurilor ; cea de-a IV-a dinastie a trăit acum şase mii de ani.

— Autorul presupune că piramida cea mare ar fi fost construită înainte de apariţia deşertului, atunci cînd Sahara era o mare imensă, dincolo de care se întindeau insulele Atlantidei. Nici baza Sfinxului, nici baza piramidei nu puteau fi înconjurate de nisip atunci cînd s-a început lucrarea ; piramida e comparată cu un far, dar poate că era şi un semn călăuzitor pentru cei care călătoreau prin deşert.

— Totul concură în a dovedi că egiptenii atinseseră o treaptă mare de dezvoltare înainte de epoca lui Menes şi poate chiar înainte de a emigra aici, în valea Nilului.

— Figura Sfinxului este îndreptată precis către locul de unde răsare soarele ; privirea sa oarbă este aţintită asupra acelui punct de impact cu orizontul.

— Sub cel de-al doilea deget al labei din dreapta e gravat uşor, aproape imperceptibil, un sonet original dedicat Sfinxului de către Arrien, istoricul lui Alexandru cel Mare. (Arrian, Arie ? ?)

— *Clavicule* = *cheiţe.*

— *Amenti* = *Ţara umbrelor secrete,* de fapt lăcaşul morţilor la egipteni. (De unde vine numele de Amon, sau *amin* de la rugăciune.)

— Arheologii datau construcţia marii piramide cu anul 2170 î.e.n., pentru că atunci steaua polară se găsea în prelungirea axului vertical al intrării. Dar e posibil ca marea piramidă să fi fost construită şi cu 25 827 de ani înainte de data fixată de arheologi, fiindcă aceasta este durata precesiunii echinocţiilor, cînd stelele trec din nou prin acelaşi punct.

— Egiptenii numeau piramida — *lumină,* fiindcă cele patru laturi erau îmbrăcate cu plăci de calcar şi străluceau ca o oglindă uriaşă. Pietrele purtau inscripţii în hieroglife, astăzi indescifrabile. Numărul acestor inscripţii ar fi putut umple peste şase mii de pagini.

— Vechile tradiţii spun că la Abydos a fost îngropat Osiris, omul-zeu, în necropola regală a oraşului Thinis. Regele Nererhotep raportează că el a descoperit Abydos în starea de ruină şi, în momentul cînd s-a urcat pe tron, el a întreprins cercetări în biblioteca sacerdotală din Heliopolis pentru a descoperi arhivele, menţionînd locul unde a fost templul lui Osiris şi astfel a putut reconstitui riturile dispărute. Urmaşii săi au ridicat sanctuare în oraşul Thinis, apoi totul a fost distrus de timp.

— Autorul presupune că Osiris era un rege atlant şi a pornit cu corăbiile către Egiptul preistoric ; aici el a depăşit piramidele şi Sfinxul, ridicate de un alt val al atlanţilor, şi s-a oprit nu departe de Abydos ; abo-

rigenii s-au supus ; înainte de a muri, Osiris a instituit misterele sale destinate a-i perpetua veşnic numele şi opera. (După alţi autori, Nilul curgea de-a lungul Saharei, şi Osiris ar fi putut veni pe cursul fluviului — N.). Notă : după autor, piramidele ar fi anterioare chiar venirii lui Osiris ! Locuitorii acestor meleaguri au avut, prin urmare, o civilizaţie şi o cultură cu mult înainte ca Londra să fi răsărit din mocirlă. După Osiris, a apărut un alt mare doctor : Thot. El a stabilit la Sais un nou centru pentru misterele lui Osiris.

— Abydos, cunoscut ca loc de înmormîntare al lui Osiris, e primul loc de iniţiere în misterele aşa-zise de înmormîntare. Se pare că neofitul era adus în stare de transă, cu atît mai îndelungă cu cît mai mare era gradul de iniţiere la care urma să parvină.

— Moise a învăţat arta sacerdotală în templul oraşului On, numit mai tîrziu de greci Heliopolis. (On e numele dat de *Biblie.)* Moise a scris textele *Pentateucului* în hieroglife egiptene ; abia după o mie de ani după exod au fost traduse în ebraică ; cu destule greşeli, expresiile simbolice au fost traduse ca fapte reale, descrierile alegorice ca lucruri ce au existat în realitate. Exemplu : cele şase zile ale creaţiei au fost considerate la durata unei zile obişnuite, deşi ele sunt de fapt nişte perioade foarte lungi, de sute şi milioane de ani.

— Printre iniţiaţii în misterele egiptene citäm pe Aristides, oratorul Menippe din Babylon, Sophokles, dramaturgul, Eschyl, poetul, Solon, legislatorul, Cicero, Herakleitos din Ephesos, Pindar, Pythagoras.

— Osiris e un zeu, dar şi un nume comun ; fiecare mort devenea un Osiris ; de asemenea, iniţiaţii se numeau Osiris.

— *Zodiacul* din templul de la Denderah este gravat pe plafon ; în prezent se află acolo doar copia, deoarece originalul a fost luat de francezi acum un secol. În vremea cînd a fost construit, primăvara începea în zodia *Taurului,* deci în vremuri extrem de îndepărtate. *Zodiacul* este de inspiraţie caldeeană. În era creştină, primăvara cade în semnul *Berbecelui,* la 21 martie. După un calcul, ar părea că cel puţin 90 000 de ani s-au scurs de la data marcată de *Zodiacul* din Denderah ; aceasta era şi informaţia dată de preoţii egipteni lui Herodotos.

— Edictul lui Teodosiu în anul 379 a abolit vechea religie egipteană; biserica creştină a triumfat pe cale de guvernămînt, templele au fost închise, iar populaţia fanatică a jefuit templele mutilînd statuile, iar pe preoţi i-a izgonit.

— După unii, Thot a fost autorul *Cărţii morţilor.*

— Într-o inscripţie de pe vremea lui Thutmes I se spune : *Horus, preaiubit, prieten al adevărului, rege al Egiptului de Sus şi de Jos, Amen. El a făcut acest monument pentru tatăl său, Amon-Ra.* (E vorba de un obelisc, un simbol al razelor solare.)

Din *Misterele sufletului omenesc* de Ion F. Buriceanu :

— *Hipnoză = transă medianimică.*

— *Telekinezie* sau *telergie = mişcarea obiectelor de la distanţă fără*

o intervenţie directă a forţei muşchiulare.

— Savanţi mărginiţi : Magendie a negat posibilitatea anesteziei, Bouillaud a pretins că telefonul e o scamatorie de ventriloc, Lavoisier a susţinut că nu pot exista pietre în cer, deci aerolite, H.J. Muller a afirmat că nu se va putea măsura niciodată viteza curentului nervos.

— *Vise prevestitoare = vise premonitorii.*

— Allan Kardec (alias H. Rivali) a fost denumit Sfîntul Paul al spiritismului, după apariţia cărţii sale *Le Livre des esprits,* în 1857.

— O anumită mişcare sau expresie a feţei poate da naştere sentimentului care se exprimă de obicei prin acea mişcare (exemplu, ameninţarea cu pumnul), de asemenea un sentiment oarecare creează nevoia de a face un anumit gest.

— Termenul de *isterie* trebuie înlocuit — după Babinski — cu cel de *pithiatism,* vindecare prin puterea convingerii.

— Incubaţie, numită de Charcot *ruminaţie* — perioadă de la şoc la efectele bolii isterice.

— Logoree : o, bietul meu bărbat, nu te aveam decît pe tine... sosesc şi găsesc ploşniţe în pat, găini gata să ouă... această biată fată nu ştie să pună găinile să ouă... trebue să o trimit la mamă-sa şi cînd te gîndeşti că am mîncat pe drum prăjitura pe care o duceam doicii fiului meu...

Din *La Magie, science naturelle* de dr. Carl du Prel :

— Monoideismul este modul de acţiune al sufletului uman asupra

corpului sau asupra obiectelor exterioare cu ajutorul *odului.*

— Forţe necunoscute : electricitate, ereditate, unde radio.

— *Odul* e numit de hinduşi *Akasa,* Hermes Trismegistos îl numeşte *telesma,* Zoroastru — *foc viu,* Herakleitos — foc generator, lumina astrală a cabaliştilor, Paracelsus — *alcahest,* alhimiştii — *azot.*

— Campanella timp de 27 de ani, cît a fost închis, a suferit de şapte ori tortura.

— *Odul* mai e numit de Hippokrates *ignis subtilissimus,* de Galien — *pneuma,* de Van Helmont — *blas humanum,* de Borhave — *copula între suflet şi corp,* de alhimişti — *quinta essentia,* de ocultiştii Evului Mediu — *spiritul universal,* de Des-

cartes — *materia subtilă*, de Newton — *spiritus subtilissimus*.

— Hiperestezie, o augmentație a sensibilității.

— În *Cabală* corpul astral e numit *nepesh*, cu anvelopa sa *zelem*.

— Mirosul cîinilor și simțul de orientare al păsărilor.

— Kant spune că cele două surse ale cunoașterii umane, sensibilitatea și rațiunea, poate se nasc dintr-o rădăcină comună, dar care nouă ne este necunoscută.

— Regele David, simțind că îmbătrînește, se culca cu o tînără sunnamită pe care însă a lăsat-o fecioară. Clodius Hermippus și-a prelungit viața pînă la 115 ani și 5 zile, grație respirației unor tinere copile — *puellarum anhelitu*. El era directorul unui institut de fete, dar nu se spune dacă a fost tot atît de liniștit precum regele David.

— Agrippa indică drept un adevărat medicament care prelungește viața — laptele de femeie ; Galien a prescris tinerilor ftizici să-și ia o doică tînără de la care să sugă lapte ; din recipient n-ar avea același efect.

— [illegible] ul martir al Scoției a fost Patrik [illegible] milton ; el a fost ars pe rug pentru că era adept al Reformei. Călugărul Campbell l-a insultat cu grosolănie pînă în ultima clipă a vieții.

— Orice idee care se naște în suflet este un ordin de care corpul trebuie să asculte (Thomas d'Aquino).

— Semne transmise de mamă copilului pe care-l va naște : o fată în ochii albaștri ai căreia se putea citi Napoleon Împărat, fiindcă mama sa, fiind însărcinată, privise mult ultima piesă de aur pe care o aveau în casă ; în ochii unui băiat se putea citi : *Deus meus* (în ochiul stîng), Elohim, deoarece mama sa repetase de multe ori aceste vorbe în timpul durerilor nașterii. Profesorul Müller avea un ochi negru și unul albastru (ceacîr) ; un ou ouat în timpul eclipsei avea jumătate coajă reproducînd eclipsa.

— Doi soți s-au gîndit la alte persoane în timpul concepțiunii și copilul a ieșit cu semnele persoanelor gîndite. Copiii din a doua căsătorie seamănă adesea cu cei din prima ; amintirea primului soț acționează ca o autosugestie continuă ; soții se aseamănă pe măsură ce înaintează în vîrstă.

— Agrippa : Trebue să exprimăm în fiecare operă o foarte puternică dorință, să încordăm puterea noastră de imaginație cu speranța încrezătoare și fermă, aceasta înseamnă mult pentru reușită.

— Paracelsus : Imaginația e fortificată și completată de certitudinea că lucrul dorit se va întîmpla în realitate, căci orice îndoială zdrobește opera. Credința trebue să confirme imaginația, căci credința decide în materie de voință.

— Cabanes povestește că mai multe persoane au fost mușcate de diferite animale, mușcate la rîndul lor de un cîine turbat și că, în crizele lor, oamenii scoteau strigăte asemănătoare animalului de la care priseră boala.

— Medicul face experiențe pe copiii de la un orfelinat, cu permisiunea directorului.

— Persoanele obișnuite să asculte : soldați, servitori, sunt mai ușor de hipnotizat.

Jurnal de la Poiana

Fapte care capătă proporții uriașe aici : păunul bărbat s-a împăcat cu vecinul meu, generalul, care probabil că are metodele lui de a-l atrage. Îi dă ceva de mîncare care-i place, fapt este că de patru zile a părăsit *Casa cavalerilor*, unde-și găsise un frumos adăpost pe noua terasă de ciment, ferit de vînt, și locuiește în curtea vecinului. Costea îmi semnalează că se uită mereu la fereastra generalului, nu știu ce va fi văzînd acolo. În ultimul timp nu i-am mai auzit țipetele, ba, ceva mai mult, nici nu mai face de gardă la locul unde clocește păunița, ceea ce mi se pare o trădare fără seamăn. Nenorocita, udă ca dracul, pentru că nu mai stau deloc ploile, înghețată, stă credincioasă pe ouă și aleargă din cînd în cînd să mănînce ceva, trăgînd cu ochiul la locul special ferit de cosași, unde are cele patru ouă (Costea le-a numărat). Faptul că nu ies mai repede puii are consecințe și în ce-l privește pe Gică. El tot mai așteaptă domnișoara sa care nu mai sosește, și numai pentru a evita o catastrofă. Chiar cloța cu cei șapte pui ai săi a deranjat-o pe păuniță, scoțînd teribile țipete cînd au dat în iarbă de ciudata pasăre. Era să se întîmple o adevărată dramă, vorba romancierului Radu Petrescu, analist, a cărui carte, *Matei Iliescu*, m-a făcut să mă gîndesc la cîte improvizații există în literatura română.

Valéry care spune că miturile sunt numele pentru orice nu există. Cuvîntul e mijlocul spiritului de a se multiplica în neant. Nimic nu e atît de frumos ca ceea ce nu există. Tot el : *Comedia intelectuală*.

În *Lully*, de Romain Rolland, mica formație de viori care-l însoțește pe rege în campaniile sale militare.

Titlu de operă : *Corregidorul...* de Hugo Wolf sau poemul simfonic *Penthesileea*.

Eu nu vin în această seară să învinge
trupul tău,
O, animal în care găsesc toate păcatele
unui popor,
Nici să sap în părul tău impur
O tristă furtună
Sub incurabila plictiseală
Pe care o lasă sărutul meu...

(Mallarmé)

Din Corespondența cu G.

În *Memoriul* nr. 31178, învățătorul G. îmi semnala sub titlul general de *Ocară* unele inadvertențe ale limbii române. Scrie corespondentul nostru : „Din cele mai vechi timpuri, triburile reunite de pe ambele maluri ale Jaleșului foloseau ocara, dialog vulgar de explozie umană, care aruncă bombe, lavă și cenușă pe gura craterului său, acoperind orașe, cetăți și case, asemeni Vezuviului din Italia. Nichifor Crainic, pe baza memoriului meu prezentat în vara anului 1932 la redacția ziarului «Calendarul» din București, l-a ocărît pe episcopul Gherontie, iaca așa : «Ești puturos ca

un cîine de maidan, tu, care te rugai de Conu Alecu Constantinescu să te facă episcop. Stai și faci plajă la Mamaia în loc să-ți iei toiagul și să mergi la coloniștii din Pîrliul Nou și să vezi suferințele și necazurile oamenilor care strigă prin *Talpa Țării* că popii ăștia sunt draci travestiți în aur... Alergi din mînăstire în mînăstire după maici, tu capul bisericii din Dobrogea»", fapt care, scrie mai departe G., i-a inspirat următoarea schiță: *Dumnezeul lui Avraam,* aflată acum în muzeul din Silistra : „Drumul meu se ascunde în negura veacurilor, eu de acolo viu, de departe. Pun jos acest sac greu ce am în spate și încep a ocărî pe toți popii și inspectorii școlari, în frunte cu popa diacon Constantin Dănănău din Tîrgu-Jiu, care a luat poziția Papei de la Roma față de Martin Luther, contra mea, a inspectorului general Nicu Tudor din Direcția de Studii a Ministerului Educației Naționale, care mi-au prescris cele mai amare rețete sociale pentru a ajunge la numitorul comun de reeducare în stabilimente de nebuni sau izolat, deportat în Insula Șerpilor din Marea Neagră pentru a face educația șerpilor". După care începe din nou blestemul împotriva lui Lazăr Zgarbură, subrevizorul școlar care a furat milioane, de data asta pentru a face palate la Alfatar, la Silistra, la București (hoteluri) și Case de citire a memoriilor lui G. El, G., l-a ocărît pe popa Popescu din Strîmba de Tîrgu-Jiu, județul Gorj, de Ziua Eroilor, în '31, trimițînd și un memoriu lui Nicolae Iorga împotriva exploatării morților și viilor. L-a ocărît și pe popa Vlad Dragomir din Vlad Țepeș, județul Ialomița, care a aruncat căpățîni de porc în fîntînile centrale, ca să plece în Turcia la Kemal Pașa toți musulmanii din parohia sa, pentru ca în locul lor să vină creștinii, pentru a avea parohia cu 1 350 de familii numai creștini, alegînd calea unității în diversitate (e o temă îndrăgită de G.), pentru a avea o turmă și un păstor. După care, corespondentul afirmă că a dus lupta ca Martin Luther împotriva indulgențelor papale din 1928 pînă în '70. Dar lupta de o viață a lui G. nu se oprește aici : el **se împotrivește** și lui popa C-tin Dobrițoiu din Valea Neagră, care a înșelat lumea cu *Ruleta popii,* scurtînd această măsurătoare cu doi centimetri și dobîndind astfel pămînt de la drept-credincioși cam cît a 40 000 000-a parte din meridianul pămîntului. A ciuntit, pe scurt, metrul aflat în Muzeul Parisului cu doi centimetri. *Metrul popii* (G. devine homeric !). De unde, o largă conspirație împotriva lui G., care a observat scurtarea metrului oficial. Mai multe persoane, între care Radu Roșculeț, ministrul Cultelor, l-au pus să scrie o declarație cu creionul pe o hîrtie, de fapt un exercițiu de scriere, într-o noapte fără lumină, afirmînd el singur că-i lipsesc documente de stat. Voiau, pur și simplu, să-l ducă de la Jilava. (Confuzia lui G. este evidentă, el suprapune epocile, dar asta nu are nici o importanță la un fantast urmărit de toate ghinioanele și persecuțiile din lume.) Dar comploturile împotriva corespondentului nu încetează : „Tot popa Dobrițoiu a pus pe toți liberalii din Valea Neagră să strîngă la biserică și la cooperativă, cu un notar grec, omul lui Alexandru I. Phillipide, cîte 400 de

lei, fiecare, înscenînd că eu voiesc să plec în America să le aduc porumb în 1947, pentru a fi împușcat ca spion. Pe baza aranjamentelor cu Radu Roșculeț, prin popa Uzumă și fiul acestuia, popa C-tin Dobrițoiu, știind că eu am să fiu împușcat, m-a amenințat cu moartea zicînd : «Eu am să-ți trag clopotul !»" După care urmează : „Și-acum hai să ocărîm pe cei de la Moara Lumina (comuna în care trăiește G.), pe Micu, finul inspectorului morilor Corbu și Lumina, care a dat drumul unei mașini cu sute de saci de făină fără recepționare, în municipiul Constanța, pe o distanță de 14 kilometri, punînd pe președintele Munteanu să-l petreacă pînă la punctul de control de la Siutghiol". După care urmează alte relatări de nereguli de prin împrejurimi, totul terminîndu-se cu deviza lui Tudor Vladimirescu : „Poporul e norodul și nu tagma jefuitorilor". „De la ocară vom urca la poezia memorială patriotică... Onoare memorială, D. P. G.". Stilul este al unui Hugo de lîngă Dunăre, zdruncinat de nedreptățile fictive ori adevărate...

Organetto (orgă portabilă), *positif* (orgă de casă).

Breton și monstrul său cerebral... ca și Tristan Tzara care emite teoria dictaturii spiritului.

Apollinaire (1908), cu poemul în proză *Onirocritique* (vezi și *Gradiva)*, referindu-se probabil la *Oneirokritika* lui *Artemidoros* (secolul al II-lea î.e.n.).

„Ideile latente ale limbajului" (Michel Bréal).

Émile Cohl, mort în '38, care, vrînd să-și aprindă pipa, și-a dat foc la barbă (pentru *Frica).*

„Un flagel de fîntîni" (Dylan Thomas).

Pentru o nuvelă : X care taie clișee din reviste streine și le remontează, plantîndu-se lîngă marile vedete ale lumii, lîngă oamenii politici de seamă. Își face singur dedicații după aceea pe fotografiile obținute, cît mai sofisticate. Fotograful complice dintr-o redacție (ca să rîdă) îi plantează în brațe (într-o astfel de fotografie) un copil și pe dos o dedicație de la Sophia Loren cu care l-ar fi produs. Scandal acasă.

Pentru *Batalionul de pedeapsă :* cei trei condamnați la moarte și trimiși în batalion cîntă din fîsuri *Trăiască regele,* fapt pentru care sunt iertați de muncă de gardieni, care fac mare haz pentru că banditii au „voci", cîntă adică *Imnul regal* pe trei tonuri...

„Chery Owen, sobru ca duminica" (Dylan Thomas).

„Tu care știi mai mult despre neant decît morții" (Mallarmé).

Peștele : „Cînd priviți un pește, nu vă gîndiți la solzii săi. Vă gîndiți la viteza mișcării, la corpul său strălucitor și înotînd prin valuri, văzut prin apa limpede, vertical sau de-a curmezișul. Ei bine, iată ceea ce am vrut să exprim. Dacă aș fi reprodus aripioarele, coada, ochii și solzii săi, aș fi oprit mișcarea și aș fi obținut un simplu *echantillon* al realității. Eu am vrut să prind scînteia spiritului său“ (Malvina Hoffmann) (Brâncuși).

Robespierre, rupîndu-și poeziile ; Marat, romanele sale sentimentale ; Desmoulins, poezioarele ; Napoleon, nuvelele în care imita *Werther*-ul lui Goethe în fața Revoluției...

„Ideal este ceea ce a fost cîndva natură“ (Hölderlin).

Bas cifrat, miserere KV 85 (pentru alto, bas, orgă și tenor), *antiphon* pentru soprană, alto, tenor, bas, la 1770, Mozart (pentru *Janus*).

În Ralea, analogii : coacerea bradului la căldura de Crăciun. *Les battements*—bătăile disonanțelor armonice.

„Muzica — arhitectură sonoră“ (Novalis).

Pentru *Săptămîna nebunilor*, cîntece :

Cine în amor nu crede
N-ar mai călca iarba verde.

Sau :

Ardă-ți rochița pe tine
Cum arde inima-n mine.

Sau :

Rața ici, rața colea,
Rața paște papura.

Nume de lăutari : Unghiurliu, Chiosea-fiul, Nănescu. Un mare chefliu : Bărbucică Văcărescu.

Vianu : „Nietzsche, heraldul lui Wagner“.

Haydn cu muzica lui de manej.

Unde se refugiază omul ? Goethe răspunsese în *Wilhelm Meister* și *Faust :* în acțiune ! Novalis : în basm, în vis, în magia credinței ; Hölderlin, în *Hyperion*, spune că omul presimte numai, fără să găsească.

O creație pură e o enigmă,
Chiar cîntul abia dacă poate s-o dezlege,
Căci așa cum ai fost la început, așa vei și rămîne.

(Hölderlin)

Din *Paris vecu* de Léon Daudet :

Daudet despre Paul Hervieu, felicitat de Proust (pe care-l urmărea în sală și care rîsese de două ori) : — De ce ai rîs ? l-a interogat Hervieu. Și încă de două ori ? A vrut după aceea

să-i trimită martori. Hervieu, care era un academician abil și plat, cum vedea un ministru începea cu salamalecuri, gata să-i lingă picioarele. El cumula decorațiile, mesele la Elysée și discursurile la morminte (ce seamănă ăsta cu X care are o listă cu cei ce au perspectiva să moară și se pregătește cu discursul gata, ca ziarele americane care au clișee gata și ferparul de asemenea, urmînd numai să fie vîrîte în pagină). Un singur discurs l-a nenorocit : La *Asociația studenților* în 1914, cînd a anunțat *Pacea universală*. (Daudet s-a bătut cu Hervieu cu pistoalele.)

În timp ce sînul tău de piatră e locuit de
o inimă
Pe care dintele nici unei Crime n-o
rănește.
(Mallarmé)

La începutul secolului al XVIII-lea, turcii nu vedeau cu ochi buni îmbrăcămintea occidentală a streinilor aciuiți la curtea voevodului din București, medici, cărturari, secretari domnești. Aceștia adoptară rapid giubeaua, păstrînd cu ostentație tricornul, peruca și bastonul de India. Căpitanul Preda Proroceanul se înfățișează vizirului la Odriu (Adrianopol) cu perucă pe cap și în straie evropenești și e dat de turci pe mîna voevodului Brîncoveanu ca să fie spînzurat pentru hainia lui : „Și încă alt lucru le-au stricat lor : portul cel nemțesc (sau să zic nebunesc) ce-l purta Preda de Proroci, că avea chică nemțească, numai legată sus, subt işlic, și cizmele cele nemțești cu pinteni lungi ce le purta“ (scrie cronica). Pînă și uniformele suedeze ale soldaților zugrăviți care străjuiau Turnul Colții trebuiră la un moment dat să fie șterse de pe zidurile lui din porunca Porții. Se mai știe că în 1742, pictorul elvețian Liotard, așezîndu-se la Iași pentru o perioadă mai lungă, își lăsă să crească barba și mustățile pentru a lucra liniștit, umblînd după moda Țarigradului, cu caftan și işlic îmblănit. Abatele Sestini, la fel, în 1778, îmbrăca și el haina orientală. În 1787—1791, cînd se spera în biruința armatelor rusești, jupînesele române renunță la antereu și işlic, arborînd moda evropenească. În 1812, după șase ani de modă a Parisului, renunțară la frac și rochii încorsetate, pentru a relua giubelele și capoatele după moda de la Stambul. William Mac Michael, care vine în țară la sfîrșitul domniei lui Caragea, scrie în *Jurnalul* său că la întoarcerea sub autoritatea turcească românii au revenit la antereu și calpac. În timpul zaverii lui Tudor Vladimirescu, mai ales femeile revin la moda evropenească. Se cunoaște apoi protestul lui Kavanasoglu și porunca dată de Grigore Ghica, în 27 iulie 1823, celor care se îmbrăcaseră după moda franceză să lepede în termen de trei zile costumul occidental și să îmbrace haina valahă sau orientală. Despre cameleonicul postelnic Andronache Zîmbolici, Negruzzi scrie : „Întîi, în 1812, și-a ras barba și s-a îmbrăcat evropenește. Pe urmă, în vremea domnului Calimach, luă costumul cel lung. La 1821, băjenind, îmbrăcă iarăși fracul și își rase mustățile. Înturnîndu-se, luă iar işlicul, apoi la 1828, apucă din nou fracul și își lăsă favoriți mari și brabeți“ (Al. Alexi-

anu, *Mode şi veşminte din trecut*, pentru *Săptămîna nebunilor).*

Rubato — o execuţie liberă sub raportul metric.

Titluri pentru *Janus: Ronde des lutins* (Hora spiriduşilor) de Bazzini.

De şapte ori mai obosit
De actul dur de a săpa prin veghe
O groapă nouă în terenul
Avar şi rece
Al creierului meu.

(Mallarmé)

Suprarealismul este un efect, nu o cauză, e una din numeroasele forme ale modernei nostalgii a misterului (J. Gracq).

În 1939, Eluard cerea poeziei, ca altădată Rimbaud, alterarea logicii pînă la absurd.

Din *Înnoirile muzicii* de G. Bălan (pentru *Janus*) :

— *Polisurile* Helladei.

— Grecii foloseau o notaţie muzicală bazată pe literele alfabetului (250 î.e.n.).

— S-au păstrat un fragment din *Prima Odă Pythică* a lui Pindar (secolul al V-lea î.e.n.) și cîteva măsuri din corul pentru *Orestes* de Euripides, două imnuri către Apollo (secolul al II-lea î.e.n.), unul către Nemesis, altul către soare (autor Mesomedes din Creta) și Scalionul (cîntecul de pahar), încrustat pe mormîntul lui Seikhilos din Asia Mică.

— Platon în *Legile* sale vorbește despre corul de cincisprezece fete care înconjură catafalcul morților, cîntînd *threni*.

— *Peanul*, cîntec de glorie.

— *Ditirambul* (pentru Dionysos).

— Arta sincretică pe care Wagner încerca s-o reînvie prin a sa *Gesammthunstwerk*.

— *Threni* era cîntat de obicei pe fondul acompaniamentului de flaut *(aulos)* care imita suspinul plînsului.

— Instrumente grecești : cithară cu 7—18 coarde, sistre, crotale.

— Solistica instrumentelor : auletica și citharistica, la concursuri.

— La Delphi, în 586 î.e.n., a fost executat nomul pythic (sugera victoria lui Apollo împotriva balaurului Python).

— Genuri grecești (stiluri) : diatonic, cromatic, enarmonic, doric, frigic, lidic, mixolidic, hipodoric, hipofrigic, hipolidic.

— Platon și Aristoteles preconizau interzicerea cîntărilor de genul cromatic sau în modul lidic. Ele emanau senzualitate și stări pasionale.

— În arta gregoriană : *neumele* (semnele), puncte, accente, linii.

— Guido d'Arezzo, un călugăr, a închegat în jurul anului 1000 un sistem de notație muzicală.

— *Monodiile*.

— *Ambitusul* melodic.

— *Revertimini vos ad notem sancti Gregorii, quia manifeste corrupistis cantum !* (Voi, care stricați cîntările, respectați notarea, Sfinte Grigore !)

— *Organum* (două voci paralele la un interval de o terță).

— *Gymelul*, practicat în Anglia.

— Vocea de bază se numește *cantus firmus*, cea suprapusă : vocea organală.

— *Discantus* — melodie înflorită pe trunchiul psalmodiei gregoriene.

— Corul aproape căzăcesc al *Carminei burana* de Carl Orff (în latinește).

— Polifonie ; lume sonoră.

— *Ad majorem Dei gloriam*.

— Magisteri ai polifoniei : magister Leinus, magister Perotinus Magnus.

— Minesengherii își cîntau singuri lucrările : Guillaume al IX-lea de Poitou, Bertrand de Born, Bernard de Ventadour, Marcabru, Giraud de Borneil. Trubaduri : Adam de la Halle, Thibault de Navarre, Richard Coeur de Lion. Alți truveri : Walther von der Vogelweide și Wolfram von Eschenbach (minesengheri).

— Cele cinci părți ale *Messei :* Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei.

— *Diabolus in musica* (quarta mărită).

— Nietzsche despre spiritul wagnerian cînd s-a dezis de el : boala muzicii.

— Thomas Mann despre Wagner : „Wagner are un fel sănătos de a fi bolnav și un fel morbid de a fi eroic. Eroinele lui Wagner au ceva ce seamănă cu o formă nobilă a isteriei, ceva de ordinul somnambulismului,

ceva extatic și vizionar". În Kundry din *Parsifal*, acest trandafir al Infernului, Mann vede o adevărată piesă de patologie mitică.

— Hindemith : *Armonia lumii, Nobilissima Visione, Cele patru temperamente*. El declară că muzica nu exprimă sentimente, idei, peisaje. Ea este o artă pur constructivă.

— Pocnetul de revolver din *Oedip*-ul lui Enescu.

— În 1911, *Manifestul muzicienilor futuriști* lansat de Francesco Pratello și declarația lui Russolo asupra *Artei zgomotelor* (1913). Ei erau sătui de Beethoven și Wagner, vor zgomote, tramvaie, mașini, automobile, mulțime.

— În 1916 apar bruitiștii futuriști (manifestul lor era conceput de Varèse). O nevoie de noi instrumente.

— Varèse : *Ionisation* (1931) pentru 36 de instrumente de percuție.

— Titluri : *Integrales, Hyperprisme, Density*.

— Structuri bruitiste.

— Compoziții de zgomote : *Symphonie pour un homme seul* (din zece fragmente cu titluri : *Erotica, Eroica, Apostrophe*).

— Muzică concretă. Cel care a dezlănțuit-o a fost Pierre Schaeffer, de meserie inginer. Russolo fusese pictor. Schaeffer : concerte de zgomote, *Etude aux tourniquets ; Etude pour piano ; Etude pathetique aux chemins de fer*. Către laboratorul acestuia s-au îndreptat Boulez, Philippot, Barraqué, Maurice Le Roux.

— Experiența concretă în 1958 : *Vălul lui Orfeu* de Pierre Henry.

— 1953, primul studio de muzică electronică, la Köln, al lui Herbert Eimert.

— În '56, *Cîntecul adolescenților* de Karlheinz Stockhausen : sonorități electronice, împletite cu vocea unui băiat.

— Varèse : Poemul electronic cu sunete produse în laborator după legile dramaturgiei sonore.

— În artă nu poți avansa decît dacă înaintezi foarte încet (Enescu).

— Antoine Golea îl acuză în *Estetica muzicii* pe Strauss că a fost laș și că s-a oprit la granița atonalismului.

— Grupul celor șase (1918) : Honegger, Darius Milhaud, Georges Auric, Fr. Poulenc, Louis Durey, Germaine Tailleferre.

— Tînăra Franță ('36) — Messiaen, André Jolivet, Daniel Lesur, Yves Bordier.

— *Simfonia a V-a* (a celor trei *re*) de Honegger ('51).

— *A treia* de Honegger : *Liturgica*.

— Verdi despre Wagner : „barbarie teutonă".

— Wagner despre Verdi : „dulcegărie de flașnetă".

— Brahms nu-i înghițea pe nici unul.

— Debussy : „Verdi e vulgar, Wagner emfatic, Brahms scolastic".

„Cerul de porțelan, gol" (Mallarmé).

Jurnal de la Poiana

Ora 18, vara și toamna, cînd se aprinde becul din gara de jos, imaginea singurătății locurilor, de care vine însoțită implacabila seară și noapte...

„Cadavrul unui oraș“ (Cicero, citat de Ghica).

„Un Pantheon poate fi numai o micuță carieră de piatră“ (Valéry).

„Poezia este o insurecție“ (Pablo Neruda).

O toamnă la Caracal, povestită de N. G. și cu V., amicii lui, stau trei luni numai în cămăși de noapte, fără nimic pe ei altceva. Aveau jos, în pivniță, un butoi cu must. Beau din căni de lut și mai mîncau nuci ca sfinții apostoli, cu picioarele goale prin iarba curții, plină de orătănii. Mai ucideau cîte o orătanie și jucau table ca niște adevărați Oblomovi.

„Memorialistica lui Ghica este Muzeul Carnavalet al nostru“ (G. Călinescu).

„Poezia e o mașină de cuvinte“ (Valéry).

New-York-ul ca o feerie catastrofală, în viziunea lui Corbusier.

Baba Mateescu se tocmește țigănește pentru orice obiect pe care-l vinde. Cere triplu, lasă la jumate, iei la sfert dacă o știi. Doctorul o dă afară din casă după ce o invită la o țuică mai întîi, cînd are. A. e fostă cameristă a reginei Maria sau așa ceva, plină de lăzi secrete, într-o casă fără gaze, mizeră, cu ziduri negre, mucegăite. Se încălzește cu lampa de gaz, deși cu banii pe care i-ar lua pe lucrurile strînse ar mai putea trăi ani de zile. Are depuse bijuteriile cele mai bune la nepoții ei, într-un seif, îi inspectează pe aceștia din cînd în cînd, dar dacă le cere minunile, aceștia nu i le dau, sub diferite pretexte, că le vinde, că le pierde etc., adică le-au confiscat pur și simplu. Asta nu-i împiedică să se poarte lingușitor cu ea. Caută mereu pe sub paturi galeuri și vase de Boemia, scoate din sipete lucruri chinezești de un preț inestimabil și se jură că nu le dă. Ca și X, care fură cărțile pe care tot el ți le vinde, are pasiunea cumpărării și revinderii. Din aceeași galerie, actorul Y, care știe toate casele babelor din București de unde cară icoane de argint pe care le revinde. E fericit că nu mai stă în cîrciumi și că și-a găsit o meserie bănoasă. Într-o zi mi-a adus trei maimuțe de tuci, plus gipsul cu bustul lui Gambetta care m-au umplut de oroare. Îi spun : „— Dumneata ai ține astea în casă ?“ „— Nu, eu le vînd doar...“

„Sunt un martor care-și aduce aminte de viitor“ (Léon Bloy).

„Generațiile subterane, infraistorice, cum le numește Unamuno, această lume larvară și grandioasă“ (Emil Botta, într-un interviu).

„Clasicul este acela care poartă în sine un critic“ (Valéry).

Sălbaticul inocent Rousseau (ca mit).

„Memoria socială a imaginilor“ (Warburg).

„Poezia ca abolire a hazardului“ (M. Raymond).

„Păcate reci și palmieri fericiți“ (Mallarmé).

Jurnal de la Poiana

Griji mari : găinile nu mai ouă de cîteva zile. Costea zice că ale lui, mai ale dracului, ouă în continuare. Mister de nedezlegat. Costea face speculații că aceste găini de Călărași nu valorează două parale ; ale lui, luate nu știu de unde, au făcut de la începutul anului pînă acum peste opt sute de ouă. Poate e cocoșul lor mai al dracului, sugerez, să fie adus la noi în tabără. „— Nu, că se vor ucide cu cocoșul de Călărași, ce, nu-mi ajunge uciderea unui păun din gelozie ?“ „— Așa e !“ „— Atunci ?“

Aflăm peste cîteva zile : găinile ouau undeva, sub coteț, ascuns, făcuseră o groapă. Costea le blestemă : mi-am rupt un costum de haine ca să scot opt ouă...

„Cinste oamenilor ! Sfînt limbaj“ (Valéry).

Țăranii de la o moșie a unei rude a lui M. aud că peste tot e revoluție. Cer boierului lor să facă și ei revoluție. I se dă fiecăruia cîte ceva cadou și se duc la treaba lor, liniștiți din toate punctele de vedere (pentru *Frica*).

Lumina specială (vesperală), poroasă, albă, fără identitate, lumina de sanctuar în care stă balcanicul, în plină taină, el se refugiază în această lumină crepusculară, de amurg, ca într-o țară. Este *lumina centrului*, a refugiului (vezi și Eliade). Este lumina care sugerează acea reconciliere a contrariilor...

Istoria plagiatului : Melodia de succes din *Love story* e luată din *Octetul în fa major, op. 166, pentru corzi și suflători* de Schubert (începutul).

Cuvîntul e bolnav de ambiguitate, de prea multe suprapuneri și metafizici care s-au încolăcit pe trunchiul său de-a lungul mileniilor (Ugo Spirito).

Beau din *kuznețoaffe* (cești de cafea), pentru *Săptămîna nebunilor*.

CAIETELE PRINCEPELUI

Din *Mystiques et magiciens du Thibet* de Alexandra David Neel, Paris, lib. Plon et Nourrit, 1929 :

— La tibetani, cuvîntul *ram* este un nume mistic al focului, sămînța mistică a focului ; iar capră se spune : *rima* — apropiere între aceste cuvinte și numele lui *rama, arimi* — păstori ; probabil o influență lingvistică hindusă (N.).

— Tibetanii au împrumutat de la hinduși ideea celor trei vene mistice care joacă un rol însemnat în antrenamentul yoghinilor ; e vorba mai

curînd de nervi care servesc drept fire conducătoare ale energiei. Tibetanii le numesc *roma, uma, kyangma* — dăm iarăși peste un cuvînt din familia *ram, rom, rim.*

— Programul de dezvoltare spirituală al neofitului tibetan (sunt trei etape) : 1. *tawa = a privi, a examina ; 2. gompa = a reflecta, a medita ; 3. tchyeupa = consumarea* și *fructul* celor două practici anterioare.

— După altă enumerare, ar fi următoarele etape : 1. *teune = a căuta semnificația, rațiunea de a fi a lucrurilor ; 2. lab = a le studia* pe acestea în cele mai mici detalii ; 3. *gom = a reflecta* și *a medita* asupra celor descoperite ; 4. *toga = a înțelege.*

— *Mantra,* în sanscrită, e probabil numele ce se dă unor versete religioase.

— Dăm mai jos un fel de poezie tibetană numită *kabido (a merge către refugiu),* pe care tibetanii o recită în gînd :

Mă refugiez în toate refugiile pure,
O, voi, părinți care rătăciți în hora existențelor succesive,
Îmbrăcînd forme diferite din cele șase categorii de animale
Pentru a ajunge în starea de Buddha, eliberat de teamă și suferință,
Fie ca gîndurile voastre să se îndrepte spre lumină.

— După *Padmasambhâva,* etapele progresului spiritual în *Calea directă* sunt următoarele :

1. A citi o mare cantitate de cărți asupra religiilor și filosofiilor diferite ; a experimenta diferite metode.

2. A-ți alege dintre toate o singură doctrină, așa cum vulturul își alege o singură victimă din mijlocul turmei.

3. A rămîne într-o situație modestă îndărătul căreia să-ți înalți spiritul, indiferent de onorurile terestre.

4. A fi indiferent la tot. A nu alege nici bucatele, nici bogăția, nici sărăcia. A nu avea regrete, a nu te căi, a nu te mîndri cu nimic.

5. A contempla fără a te emoționa.

6. A șasea etapă nu se poate descrie, ea duce la comprehensiunea vidului.

— Un proverb tibetan spune :

Meu gus yeu na
Khyi so eu tang

adică : *dacă e venerație, și un dinte de cîine emite lumină.*

Din *La Loi des étoiles* de Maurice Privat (addenda) :

— Figura măscăriciului din jocul Taroc este inspirată din configurația constelației Perseu.

— Ciclul legendelor regelui Arthur este un ciclu solar adaptat creștinismului și cupei sfîntului Graal ; epopeea Graal se apropie de inițierea dionysiacă.

— „Oul se deschide. Cele două jumătăți erau una de argint și una de aur. Jumătatea de argint devine acest pămînt, cea de aur, cerul ; membrana cea deasă fu obscuritatea norilor, micile vene deveniră rîurile, partea lichidă, marea. Și ceea ce născu fu Soarele" (din *Chândogya Upanishad*, III, 19, 2).

— „Jumătatea inferioară a oului va fi emisfera terestră ; partea superioară a oului devine bolta cerească ; tot ceea ce este alb în ou va străluci dulce ca Luna. Celelalte părți ale oului vor deveni astrele cerului" *(Kalevala).*

— În cosmogonia lui Sanchoniation : „Suflul se îndrăgosti de propriile sale principii și se făcu un amestec ; această uniune se numi dorință. Acesta fu principiul creației tuturor lucrurilor. Dar suflul, el însuși, nu cunoștea propria sa creație și din îmbrățișarea sa cu el însuși se născu Mot. Unii zic că aceasta înseamnă noroi, alții o putreziciune a compuselor apoase. Și din ea se născură germenii creației și ea este originea tuturor lucrurilor".

— Ekstein, comentînd acest text și notînd originea sa ariană, spune : „Dar antecedentele cultului vedic, așezarea altarului, orientarea spațiului, împărțirea anului cosmic, tot ceea ce se referă la formele religiei, în special conținutul... într-un cuvînt tot ceea ce se ascunde îndărătul realității, prin raport cu concepțiunea primitivă a Archailor și a Stocheilor, toate acestea sunt *arya ?... Veda* răspunde acestei chestiuni (întrebări), *Veda* atribuie toate acestea Guadarvasi-lor, institutori și maeștri. *Veda* consideră că Maharatas, strămoșii aryas-ilor, erau niște sălbatici care rătăceau prin păduri, ignorînd cele sfinte ale zeilor, altarul și *syumbomoi* al lui Agni și Soma". *Veda* ne spune cum au fost comunicate cele sfinte, apoi cum le-au fost retrase ; ei au sfîrșit prin a-i fura pe zei. Ekman adaugă că miticul Thot, care a civilizat Egiptul, a acționat precum miticul *Oannes,* primul care a învățat pe caldeeni arhitectura, agricultura, științele, calendarul, ca și miticul Parashaya la hinduși și miticul Dragon al Chinei preistorice, sau Manco Capac în Peru și Quetzalcóatl în Mexic. Analele acestor popoare spun că streinii ieșeau dintr-un Hades, dintr-un focar subteran, purtători ai unei științe organizatoare bazate pe geometrie și astronomie ; tot ei au adus scrierea hieroglifică. Acești întemeietori se revelau într-un ansamblu care nu permite să se întrevadă dezvoltarea unei culturi autohtone.

— Statuia soarelui cu șapte raze, simbolizînd cele șapte planete ; el

ține în mînă cornul abundenței care simbolizează zodia *Berbecului* și în dreapta mărul, simbol al inițierii ; la picioare, un taur, simbol al celei de-a doua zodii și originea tradiției.

— Planeta Pluton, cunoscută chiar sub acest nume de cei vechi, planeta Neptun, Uranus sunt foarte îndepărtate și numai telescoape puternice le pot descoperi ; se pune întrebarea : de unde au avut cunoștință cei vechi de ele ?

— Unele bijuterii sunt de o artă atît de subtilă, încît nu se poate să fi fost lucrate cu ochiul liber, ci numai cu oglinzi și cu lupe delicate.

— Alcyone este una dintre Pleiade care a dispărut într-un cataclism și de ea se leagă ziua morților.

— Stelele alunecă în fluviul eliptic ei.

— În afară de *Zodiacul* cunoscut, este un al doilea *Zodiac* al Caselor, împărțit tot în douăsprezece părți. Pentru descoperirea periodicității lui, ar fi necesare cel puțin două mii de ani de observații după anale ținute cu strictețe ; deci civilizația noastră ar fi fost neputincioasă să-l descopere ; *Zodiacul* cotidian, al Caselor, scapă logicii noastre ; nu poate fi cunoscut decît de o înaltă filosofie.

— *Zodiacurile* au fost găsite și în alte părți decît cele cunoscute ca vechi civilizații, dar ele nu sunt modificate, pentru a corespunde locului; *zodiacul* corespunde latitudinii Parisului (??).

— *Venus* numită și *Phosphorosus Lucifer* sau *Steaua Matutină*.

— Berbecele culcat de pe *Zodiacul* din Denderah e un zodiac particular asupra istoriei lumii, comentariu și explicație a Genezei. El reprezintă aici începutul Creațiunii, fiindcă are o labă ridicată, și începutul domniei omului, pentru că solstițiul de iarnă urca spre nord cînd el a atins gradul zero al *Berbecelui*. Egiptenii credeau că Dumnezeu a creat lumea în șase zile și că a început opera atunci cînd solstițiul de vară era la gradul 0 al *Berbecelui*. Pentru ei, cele șase zile însemnau perioade de 2 160 de ani.

Din *l'Égypte des pharaons* de Adolphe Erman (addenda) :

Tabloul succint al istoriei Egiptului :

I. *Vechiul Imperiu :*

— epoca piramidelor
— a IV-a dinastie — 2720—2560 — sau mai vechi
— a V-a dinastie — 2560—2420 sau mai vechi
— a VI-a dinastie — 2420—2270 — sau mai vechi

II. *Imperiul de Mijloc :*

— a XI-a dinastie — 2100—2000
— a XII-a dinastie — 2000—1790
— a XIII-a dinastie — 1790—1700

III. *Noul Imperiu :*

— perioada hicsoșilor — 1700—1555
— a XVIII-a dinastie — 1555—1350
— a XIX-a dinastie — 1350—1200
— a XX-a dinastie — 1200—1090

IV. *Perioada de decadență :*

— a XXI-a dinastie — 1090—945
— a XXII-a dinastie — 945—745
— a XXVI-a dinastie — 663—525

V. *Egiptul sub dominația persană:* 525—332 î.e.n.

VI. *Egiptul sub dominația greacă:* 332—31 î.e.n.

VII. *Egiptul sub dominația romană:* începînd cu anul 31 î.e.n.

VIII. *Egiptul sub dominația arabă:* începînd din anul 640 e.n.

Opere literare egiptene:

— *Instrucțiunile regelui Amenemhat I* (la 1980 î.e.n.), un gen folosit și de domnitorul Neagoe Basarab în *Învățăturile către fiul său Theodosie.* Faraonul este mai puțin ipocrit, sfaturile sale sunt îmbibate de scepticism, el nu are încredere în oameni și îl pune în gardă și pe fiul său asupra acestui lucru: „Nu te încrede în fratele tău, să nu ai amici și să nu-ți faci confidenți". (Senzație de singurătate regală, de damnare... — N.)

— *Povestea lui Sinuhé* (un demnitar tot în vremea lui Amenemhat I și a fiului său Senusret sau Sesostris I). Autorul povestirii pleacă într-o călătorie în țări necunoscute, împins de imbolduri pe care el însuși nu și le explică și, după ani, se întoarce la curtea regelui, sub promisiunea că acesta îi va aranja un mormînt frumos. Ca să-l tenteze, faraonul îi descrie cu minuție cum va fi îmbălsămat, în care vase fine îi vor fi puse măruntaiele, cum va arăta mormîntul. Sedus de astfel de priveliști, fascinat chiar, călătorul Sinuhé se întoarce în țară, unde se bucură de favorurile regelui pînă la moarte. (Te vei bucura de favoarea mea pînă la moarte, zice regele, dar îi fixează moartea chiar în prima zi a sosirii acasă — acestea nu s-au spus în poveste, sunt numai interpolările lui N.)

— *Plîngerea țăranului,* scrisă pe la anul 2200 î.e.n., deci mai veche decît cele dintîi, incompletă pentru noi; papirusul e rupt.

— *Povestirea naufragiului:* datată din epoca Imperiului de Mijloc.

— Tămîia se aducea din țara Puntului, aflată în sudul Egiptului.

— Numele poporului lui Israel e menționat pentru prima oară în scrieri istorice pe vremea faraonului Mer en ptah, care ar fi luptat cu israelienii și i-ar fi distrus.

— Legendele cu Moise și fiica faraonului, cu cei patruzeci de ani petrecuți în deșert, cu trecerea Mării Roșii sunt, după autor, pure invenții.

— Numele de Putiphar și de Zaphnatpaneakh, cum e numit Iosif, sunt posterioare cu mai multe secole evenimentelor descrise.

— Ramses al III-lea a restabilit exploatarea minelor de aramă din regiunea Atika, abandonate la acea dată. Atika se află în regiunea muntelui Sinai. (De reținut că numele regiunii se aseamănă cu cel grecesc.)

Din *Les Mystères d'Eleusis* de Victor Magnien (addenda):

— Naturii îi place să se ascundă — Julien, *Discursuri,* VII, 216.

— În Thracia, existau *misterele lui Cotys, misterele zeiței Bendis,* zeiță a vînătoarei, iar în Samothracia, pe colina zerinthiană, un cult misterios al zeiței Hekate.

— Alte mistere se celebrau în următoarele locuri: În Egipt — *misterele lui Isis și Osiris,* în Syria — ale lui *Adonis,* în Persia — ale lui *Mithra,* în Phrygia — ale *Cybelei* și

ale lui *Atys*, în Cappadocia — *misterele lui Artemis*; la romani, se întîlnesc multe mistere, cele mai multe împrumutate; în Caria — cultul lui Zeus Comiros și al Hekatei; în antica Helladă — *misterele cabirilor, coribanților*, marilor zei; *misterele lui Cronos* și *ale titanilor*; *misterele lui Zeus* în Creta; *misterele Hekatei* la Egina; *misterele dioscurilor*, copiii ascunși, la Amphissa; *misterele lui Antinous* la Mantineea; *misterele lui Dryops* la Antineea; *misterele Herei* la Argos și la Nauplia; *misterele cabirilor* la Theba, stabilite de Methapos; *misterele lui Sagra și Halimonte*; *misterele grațiilor* la Athena; *misterele Aphroditei*, în Cipru, *misterele lui Dionysos* în Creta, Beoția, la Delphi, la Athena și în multe alte locuri; *misterele Athenei* la Athena; *misterele lui Demeter* și ale *Persephonei* în cele mai multe locuri.

— Răpirea Persephonei de către Hades ar fi avut loc în Sicilia; după sicilieni, ei ar fi practicat pentru prima oară cultura cerealelor; în Sicilia și în Grecia au apărut primele legi scrise.

— *Telete*, în limba greacă, înseamnă *perfecțiune*, adică ceremonie prin care cineva devine perfect.

— Cine e inventatorul misterelor? Dardanos a arătat oamenilor *misterele zeiței-mame*; Midas — *misterele frigiene*; *Cinyras — orgiile Aphroditei*. După Theodoret, *misterele zeiței Rhea*, *Cybele* sau *Brimo* au fost aduse din Phrygia.

— *Misterele din Eleusis* au fost instituite de Orpheus, instruit mai întîi în Thracia sau Samothracia, apoi în Egipt; anterior au existat niște mistere preelenice, ale pelasgilor — oameni veniți din Asia Mică, care au învățat misterele lor cu puțin înaintea lui Orpheus; e vorba, de asemenea, de mistere transportate la o dată anterioară în Arcadia, în Samothracia și în Asia Mică; mai sunt înglobate aici *misterele cretane*, foarte vechi, fundamental analoge celor egiptene.

— Nici o lucrare în limba greacă, în proză, anterioară lui Herodotos n-a subzistat vremurilor. Deci Herodotos este izvorul scris cel mai vechi.

— Orpheus i-a învățat pe oameni să se abțină de la crime, spune Aristophanes în *Broaștele*. Orpheus mai e numit și *Odrisianul* (vezi scriitorul creștin Theodoret în lucrarea *Vindecarea bolilor grecești*, I, 21).

— *Museos* trecea drept fiul lui Orpheus. După Diodor din Sicilia, el era în capul celor perfecți atunci cînd Herakles a fost inițiat; el e prezentat ca un coborîtor din lună, cum e numit într-un poem orfic, ceea ce arată marele grad la care ajunsese în ierarhia religioasă. Eumolpos, fiul lui Museos, a fost inițiat de Orpheus. Plutarch spune: Eumolpos, exilat din Thracia, îi inițiază pe eleni; se pare că au existat și un Museos, fiu al lui Eumolpos, și un al doilea Eumolpos, fiul al celui de-al doilea Museos. Nimeni nu contestă existența unui trac numit Eumolpos venit în Athena. Philochoros spune că Museos era fiul Selenei și al lui Eumolpos.

— Opere legendare ale orficilor: 1. O marmură din Paros atribuie lui Orpheus crearea miturilor *Răpirea Corei* și *Greșelile lui Demeter*; după Suidas, orficii ar fi scris sub numele de Eumolpos trei mii de versuri despre *misterele lui Demeter*, despre aventurile zeiței la Celeos, despre inițierea fiicelor lui Celeos.

— Diogenes Laertios atribuie lui Museos, fiu al lui Eumolpos, lucrările *Theogonia* și *Sfera*.

— Poezia orfică folosește hexametrul dactilic și o limbă artificială și compozită, bazată pe dialectul ionian, dar și cu elemente eoliene ; se presupune că și cea mai veche poezie orfică a avut aceleași trăsături ; această limbă poetică, religioasă, unită cu metrul dactilic, a fost adoptată și de poezia epică și în special de poemele homerice, de poezia teologică și morală a lui Hesiod, în imnurile homerice și în oracole. Mulți autori au atribuit invenția poeziei și metrului dactilic lui Orpheus. Clement din Alexandria a scris că Homer l-a imitat pe Orpheus. Diodor din Sicilia povestește că poetul pelasgic Linos a avut ca imitatori pe Orpheus și pe Pronapides, ultimul fiind maestrul lui Homer, și pe de altă parte pe Thymoites, poet frigian.

— Isis — zeița cu șapte mantale și cu veșmintele negre. Osiris pare a fi *apa*, iar zeița cu șapte rochii ar fi *natura*.

— După Herodotos, pelasgii i-au învățat pe atenieni, ca și pe cei din Samothrace, cum să-l reprezinte pe zeul Hermes ; tot ei i-au inițiat în mistere. Hermes este prezentat cu *aidoion*-ul ridicat ; tot misterul se învîrtește în jurul descoperirii acestui *aidoion* ; acest mod de reprezentare a zeului, spune Herodotos, grecii nu l-au învățat de la egipteni, ci de la pelasgi ; de asemenea, *misterele cabirilor* au fost învățate tot de la pelasgi. Pelasgii au locuit o vreme cu atenienii, iar mai înainte cu cei din Samothrace ; de la ei oamenii din Samothrace au învățat celebrarea orgiilor.

— Fetele lui Danaos au luat misterele din Egipt și i-au învățat mai întîi pe pelasgi. Cînd au năvălit do-

rienii, misterele s-au păstrat numai de către arcadieni.

— Diodor din Sicilia spune că exista chiar o poezie religioasă pelasgică înaintea poeziei grecești și frigiene ; Linos a povestit în scrieri pelasgice acțiunile primului Dionysos și a lăsat și alte fabule.

— Thymoites, contemporan cu Orpheus, a scris o poezie numită *efrigiană.*

— O altă tradiție face din Orpheus un discipol al dactililor ideeni, veniți din Phrygia cu Minos (Ide se găsea în Phrygia) ; emigranții frigieni făceau minuni, se dedau la incantații, la *telete* și la mistere și i-au uimit pe cei din Samothrace. Orpheus ar fi devenit adeptul lor.

— O altă tradiție, mult anterioară lui Orpheus, vorbește de Dardanos și de fratele său Jasion ; e vorba de o influență a Samothraciei asupra Troiei. Un alt autor notează o influență mai veche a Peloponezului asupra Samothraciei. Iată legenda : Dardanos pleacă din Arcadia în Samothracia împreună cu fratele său Jasion (Jasius). Jasius e lovit de fulger din cauza amorului purtat cu zeița Demeter și Dardanos trece în Asia. Idaios, fiul său, se stabilește pe muntele Ida unde întemeiază *misterele zeiței-mame ;* iar Dardanos întemeiază cetatea care îi poartă numele.

— Dar Dionysos din Halicarnas ne dă o altă tradiție mai veche ; Chriseea (aurita ?), fiica lui Pallas, căsătorită cu Dardanos, a adus ca dotă darurile Athenei : *palladia* și *hiera* marilor zei de la care ea ar fi învățat perfecțiunea *(telete) ;* cînd arcadienii, fugind de potop, s-au stabilit în Thracia, Dardanos a întemeiat aici un sanctuar ; cînd plecă în Asia, lăsă în insulă (în Samothracia) *hiera* și *telete,* iar *palladia* a fost luată de el.

— Diodor din Sicilia povestește o versiune diferită : Dardanos, Jasion și Harmonia sunt născuți în Samothracia, ca fii ai lui Zeus și ai Electrei, fiica lui Atlas. Dardanos trece în Asia Mică cu o barcă și devine rege. Jasion rămîne în Samothracia ; el învață de la Zeus misterele cunoscute altădată și apoi uitate ; el inițiază chiar pe streini. De la el primește inițierea Cadmos care devine soțul Harmoniei și întemeiază ulterior Theba. Jasion, căsătorit cu Cybele, dă naștere lui Coribant. Cînd Jasion e ridicat la cer, Dardanos, Cybele și Coribant transportă lucrurile sfinte ale Mamei zeilor în Asia. Din Jasion și Demeter s-a născut, după legendă, Plutos.

— Strabon afirmă că misterele au trecut din Samothrace la Troia. El spune : Jasion și Dardanos locuiau la Troia, erau frați ; Jasion a fost lovit de trăsnet din cauză că a păcătuit cu Demeter ; Dardanos s-a dus în Samothrace și a locuit pe muntele Ida, întemeind Dardania și învățînd pe troieni misterele aduse din Samothrace. Samothrace se numea altădată Samos.

— Studiul muzicii a început atunci cînd au făcut să treacă în ritmul versificației modulațiile percepute în dangătul și freamătul bronzului (Solinos, XI, 6).

— Multe nume de zei nu au o origine elenică : Persephone, Dionysos, Hera, Athena, Aphrodite ; aceste nume, grecii le-au însoțit cu diferite epitete — e vorba de o instituție reflectată, gîndită de un legislator necunoscut.

— Ca semn de recunoaștere, gnosticii, cînd dădeau mîna, își gîdilau palma.

— Platon, între patru feluri de delir, îl distinge pe cel al lui Dionysos, care este *telestic*, adică *propriu inițierii*.

— Cei vechi vedeau în mistere dovada că au încetat să se bată pentru hrană, ca animalele ; ei erau *asigurați* (adică *mysiân)* și e probabil că numele misterelor vine de la acest cuvînt ; din acest motiv, Demeter era numită de unii Mysia ; sau poate că numele vine de la ideea că trebue o cercetare ardentă pentru a înțelege lucrurile dificile.

— Zeus se unește cu Persephone (Core), fiica sa, sub forma unui șarpe.

— Plecată în căutarea Persephonei, Demeter pune să sune tobele și țimbalele (este însoțită de Dionysos). Din cauza acestor zgomote, Demeter mai e supranumită și Achaia (adică zgomotoasa ?). (Deci numele achaenilor ar însemna *zgomotoșii ??* — N.).

— Iambe, servanta, o face pe Demeter să rîdă, dezgolindu-se, și atunci zeița acceptă să bea *ciceon,* un amestec de apă, făină și mac sălbatic. Lichidul e oferit zeiței pentru a-i mai îndulci durerea (probabil că băutura avea proprietăți somnifere, din moment ce era făcută cu mac — N.).

— Quintilianus spune că muzica acționează asupra sufletului ca asupra instrumentelor cu coarde și a celor de suflat, asupra nervilor și arterelor, prin *suflurile* pe care le creează : suflul gîndirii și suflul sufletului.

— Ceea ce sufletele au pierdut prin faptul nenorocit de a se naște, filosofia le restituie prin amintiri (Quintilianus).

— Corpul este legat de suflet ca o cochilie de stridia ei *(ostreon)* ; corpul — veșmînt ostreic !

— *Futikon = facultatea de a planta și de a face să crească corpurile.*

— „Să nu te temi dacă vorbind despre suflet pomenim atît de des de moarte. Într-adevăr, prin moarte, sufletul nu se stinge, el este doar acoperit pentru un anumit timp, și această înecare vremelnică nu-i răpește dreptul la veșnicie. Și chiar atunci cînd el va fi în afara corpului în care își va fi îndeplinit funcțiunea sa, chiar destrămat din cauza defectelor sale, el va reveni la lumina vieții veșnice și integritatea sa va fi restabilită“ (Macrobius).

— „Suntem cu toții niște emigrați, niște străini, niște exilați“ (Empedokles).

— După Empedokles, sufletele au fost legate de trup pentru a ispăși vina de a fi comis crime, de a fi mîncat carne, pentru *alelfagie* — e aici, desigur, o aluzie la mitul lui Dionysos devorat de titani. Deci sufletul uman a pierdut unitatea sa primară pentru a se diviza în interiorul corpului omenesc.

— După unii, între corp și suflet ar fi niște veșminte eterate, celeste, spirituale.

— Discipolii lui Orpheus au dat numele de închisoare *(soma)* pedepsei pe care o suferă sufletul în expierea greșelilor sale. Ei consideră corpul *(soma)* ca o închisoare a sufletului.

— După Eustațius, sufletele devin, după moarte, sferice.

— *„Mult timp rămăsei sub glie, întins, mut ca o piatră, pierdut fiindu-mi sufletul...“* (Theognis).

— *Holocler = cel care a primit întreaga moștenire, perfect ; myst =*

simplu inițiat; epopt = cel care are un grad superior de inițiere.

— Religia greacă folosește ca simboluri ființe însuflețite, neînsuflețite, numere și figuri. *Leul* e regele animalelor; în *misterele lui Mithra* el simbolizează misterele cele mai înalte (în *misterele eleusine* are același înțeles). *Vulturul* este regele vieţuitoarelor care zboară, e cea mai perfectă dintre păsări, e pasărea lui Zeus, pasărea regelui, poartă în cer sufletul regelui sau al omului asimilat cu acest grad. *Balaurul* e regele animalelor care se cațără; e simbolul reînnoirii și al renașterii, al vindecării și al conservării, al forței luminoase, el intervine în mod frecvent în mistere, e tovarășul lui Demeter. *Delfinul* e regele vieţuitoarelor care înoată, veghează asupra navigatorilor, personifică pe regele navigator, ca Ulysses, conduce sufletele spre insulele preafericiților. *Lebăda* simbolizează puterea care transportă lumina splendidă și pură, e pasărea lui Apollo, simbolizează forța poetică și poezia. *Taurul* simbolizează puterea care transportă principiul umed și generator. *Bufnița*, pasărea Athenei, simbolizează reflectarea (cugetarea) care domină tenebrele. *Porcul* — simbol al impurității — e sacrificat lui Demeter în cursul inițierii. *Albina* e sufletul coborît în Geneză și gîndind la întoarcere; e identică cu preoteasa lui Demeter.

— *Mierea* e simbolul vieții și al morții. *Macul* reprezintă pămîntul, dar și puterea somnului și a uitării care cuprinde pe oameni după moarte și înainte de a renaște. *Uleiul* simbolizează puritatea. *Măslinul* e consacrat Athenei. *Laurul*, lui Apollo. *Mirtul* simbolizează puterea politică. *Rodia* e consacrată lui Demeter și Persephonei.

— *Aurul* are culoarea soarelui și *argintul* a lunii. *Bronzul* are o valoare purificatoare, sunetul bronzului are o virtute demonică; bronzul e izbit pentru a goni influențele rele, după o eclipsă sau după moartea unui personaj important.

— În *misterele lui Mithra* erau șapte porți prin care trebuiau să treacă sufletele, fiecare poartă simbolizînd o planetă; aceste mistere simbolizau drumul parcurs de suflet după moarte.

— Gnosticii sunt moștenitorii misterelor antice. Philon este unul dintre cei care au pregătit apariția gnosticismului.

— *Epopție = contemplare.*

— *Daudoc = cel care face să apară lucrurile sfinte.*

— Coroana de mirt înseamnă putere politică. Hesychos explică astfel cuvîntul grec *myrrhinôn = cel care se pregătește a lua puterea.* Acest cuvînt a apărut fiindcă arhonții purtau coroane de mirt.

— *Diaconnoi* = servitor; *panageis* = preacurate.

— Transmiterea doctrinelor lui Platon comportă o purificare, o *telete*, o *anadeză*.

— După unii, etimologia cuvîntului *muză (moûsa)* ar fi *miousa*, adică *inițiatoare*, căci învățămintele date de muze nu diferă de cele ale misterelor.

— În timpul inițierii e un moment în care *mystii* se culcă sub un cort, desigur în amintirea vremurilor cînd omenirea nu cunoștea cultul muzelor, agricultura și legile.

— Somnul este o inițiere primă în moarte.

— Mitul dezmembrării lui Dionysos simbolizează coborîrea sufletului

în materia multiplă care îl absoarbe și îl înghite.

— Cerberos sau Creoboros. *Creoboros = cel care devorează carne.*

— *Borboros* = mocirlă.

— Lucifer, mesager al zilelor de primăvară.

— Un psalm nassenian :

Primul Nous era Legea, a Totului născătoare.
Cel de-al doilea era Haosul, răspîndit de la prima Creație.
Cel de-al treilea Nous, Sufletul, a primit legea muncii, precum o căprioară.
Din această cauză, zăcînd
Zdrobită de oboseală, în moartea care îi stăpînește grijile,
Cînd regină privind spre cer,
Cînd azvîrlită în nenorocire, plîngînd,
Acum plînge, acum se bucură,
Acum plînge și e judecată,
Acum e judecată și moare,
Acum e neputincioasă de a ieși din rău, nefericita,
Și intră în Labirint, rătăcitoare.
(*Philosophoumena*, V, 10)

— *Prometheia* = providența.

— Caverna prin care Ceres a coborît în Infern, pentru a-și căuta fiica, s-a numit *lume* (Servius, *Asupra Bucolicelor*, III, 105).

— „Lucrurile din această lume sunt ca ultimele luciri ale unui *foc*, posterioare lui și ieșite din obscuritatea acestui foc inteligibil care este sufletul. Apoi această obscuritate se luminează și plutește pe acest fond care este obscuritatea completă și obscuritatea primară ; acest fond tenebros este ordonat de suflet după rațiune ; sufletul în totalitatea sa posedă în el puterea de a ordona aceste întunecimi cu ajutorul rațiunii“ (Plotin).

— După Themestios, în mistere se vedeau obrazul și aspectul lui Aristoteles. Dar, în același timp, se deschideau toate *anactorele* înțelepților, se contempla *hiera* (lucrurile sfinte) și tot ceea ce mai tîrziu învăța Zenon.

— Theseus i-a reunit la un loc pe atenieni și a instituit democrația. Herakleitos a fost rege și a cedat această demnitate fratelui său.

— De la Homer, regele e numit păstor al popoarelor — titulatură care s-a păstrat și în creștinism ; regele avea, de fapt, un grad de inițiere, regii vechi erau demnitari ai cultului, erau mari inițiați (unși), ei cunoșteau scrierea care la cei vechi era sacră. La germani, runele erau semne sfinte.

— Sexualitatea nu există la zei ; toate uniunile lor sunt mistice și simbolice ; regele se unea cu marea preoteasă, sau regina cu zeul, dar aceasta era o uniune mistică, nu carnală ; se pare că cei vechi nu făceau la început legătura între actul sexual și generațiune ; dealtfel, se considera că forța generatoare nu ar aparține decît tatălui, mama furnizînd doar recipientul formării noii ființe. Așa-zisele amoruri incestuoase sau contra naturii arată numai relații de prietenie sau de la maestru la învățăcel ; Sapho și-a iubit discipolii și discipolele cu dragostea pe care o datorăm adepților, dar fără nici o intenție desfrînată ; intențiile desfrînate au fost niște interpretări ulterioare ale comentatorilor creștini, otrăviți de castitate.

— Animalul *porcos* (porcul) e numit, într-un text al lui Lycophoron, *porcus* de pe malurile Istrului — oare patria porcului să fie regiunea Dunării ?

— După Lycophoron, potopul lui Deucalion s-ar fi produs în insulele

grecești ; Dardanos a trecut în această vreme în Asia Mică și a întemeiat Troia și Dardania. El a făcut un popas cu corabia sa pe muntele Ida, care în poveste are cam același rol cu muntele Ararat din legendele biblice.

— E o mare legătură între potop și Atlantida ; Deucalion era fiul Electrei, care era fiica lui Atlas ; dacă Atlas e un munte, fiicele lui pot fi numite insulele din oceanul alăturat, precum și fiicele stăpînitorului cu același nume care își căsătorea fiicele cu diverși regi vecini, mai mult sau mai puțin apropiați. (N.)

— În prezența frumosului, cel care-l iubește simte ceva asemănător cu boala copiilor.

— Există numeroase legende în care se vede că regele își omoară fratele : Dardanos pe Jasius, Romulus pe Remus ; deci cine vrea să fie rege trebue să omoare pe cineva, să renunțe la toate sentimentele omenești. (Explicația pare adăugată, noi credem, împreună cu Frazer, că la originea acestor legende au existat fratricide reale, vechii regi neezitînd, din sete de putere, să-și omoare frații dacă aceștia ar fi putut emite pretenții la domnie ; sau poate era un act de învestitură acest omor, o metodă de selecție sau un rit de alegere a conducătorului.)

Din *Rôle diplomatique des Phanariotes*, I. Filitti (Paris, 1901) :

— Șerban Cantacuzino a fost otrăvit de fratele său și de nepotul său Constantin Preda, la cina la care acesta îi invitase.

— Familia Paleologilor, probabil și a Cantacuzinilor, număra printre strămoșii săi și nobili romani veniți la Constantinopol odată cu Constantin cel Mare.

— Familii nobile grecești care au fugit din Bizanț și pe care Mahomed al II-lea le-a obligat să se restabilească acolo : Șuțu, Mavrocordat, Giuliano, Frangopolo, Romaniti, Vlasto, Rosetti ; familia Ghica din România descindea prin femei din familia Evpraghioti. Alte familii grecești : Manu, Negri. Familia Rosetti este foarte veche : catedrala din Pisa a fost construită în secolul al XI-lea de un Rosetti.

— Dușmănia dintre Cantacuzini și Paleologi i-a atras pe turci în Europa și mai tîrziu le-a ușurat luarea Constantinopolului.

— Dora d'Istria, prințesa Aurelia Ghica.

— Alexandru Mavrocordat a fost doctorul sultanului. (E vorba aici probabil de Alexandru Mavrocordat Exaporitul, marele dragoman de mai tîrziu al Porții — N.)

— Crisant Nottaras, patriarh al Ierusalimului, era un descendent al celebrului Luc Nottaras, mare duce de Constantinopol, care, după căderea Constantinopolului, și-a ascuns comorile la Veneția; nepotul său, Demetru Nottaras, s-a căsătorit cu fiica marelui boer român Grădișteanu și de atunci avem urmași ai lui Nottaras în România.

— Alte familii grecești care s-au perpetuat în țara noastră : Cortazzi, Perticari, Tzigaras (unul din această familie a fost bancherul lui Brîncoveanu), Vatați, Schinas, Papa, Coressi (din care făcea parte și diaconul Coresi), Zappa, Lascari, Caradja-Pașa, Dabiscia din Bulgaria, de unde descinde familia Dabija din România. De asemenea, Vrana, Filis și Filitis.

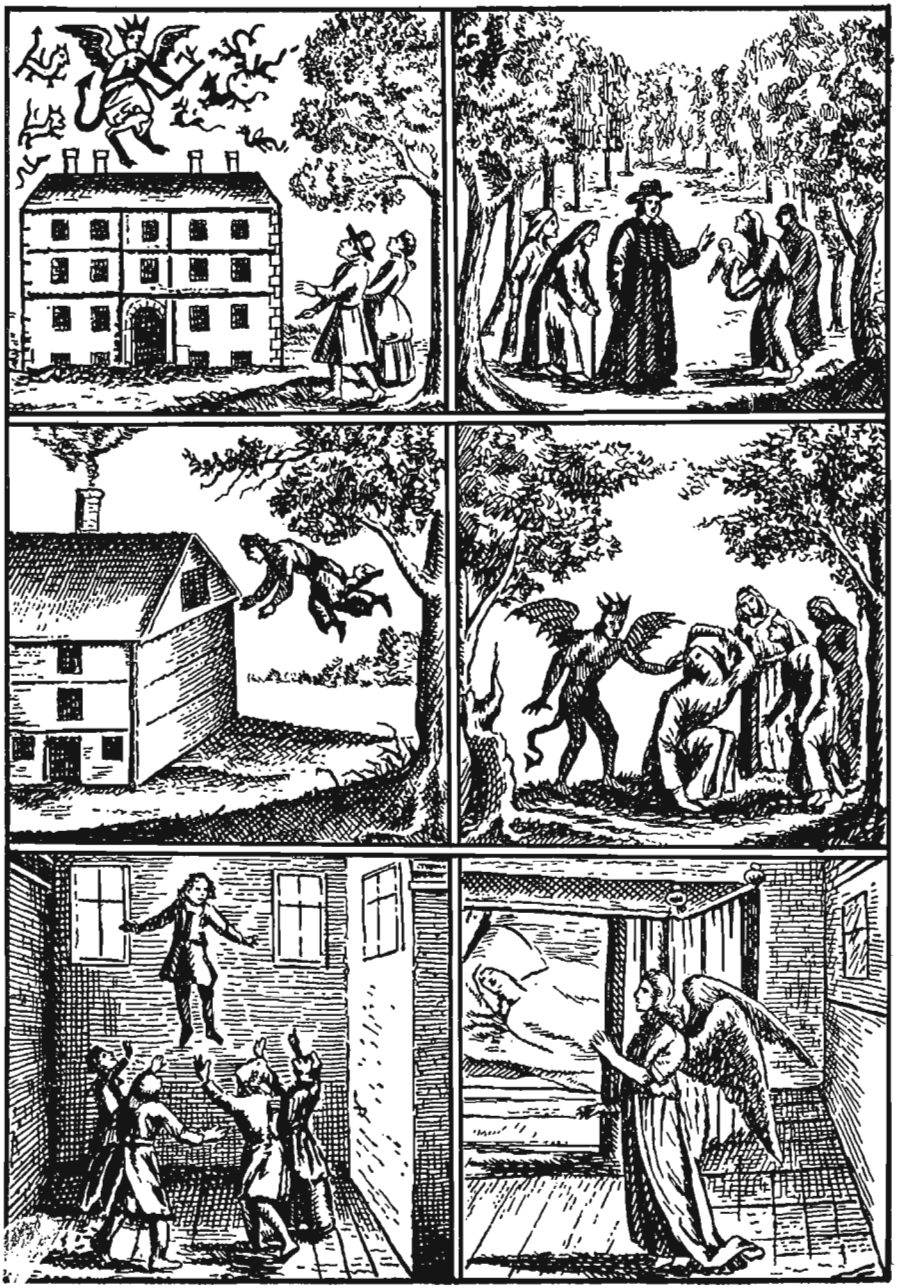

— A existat un regat al Georgiei în 1772, al cărui rege gonit de invazia turcilor a cerut ajutorul regelui Carol al VI-lea ?

— Mavrogheni a avut lupte cu austriecii la Cozia și la Sinaia.

— Mavrogheni a avut o atitudine vitejească ; a luptat împotriva prințului de Coburg ale cărui armate invadaseră țara ; boerii îl părăseau și treceau la inamic ; turcii nu i-au dat nici un ajutor, deși el lupta pentru interesele lor. Mai mult, cînd sprijinitorul său de la Poartă muri (marele vizir Gezserli Hassan-Pașa), și după el veni mare vizir Celebi Hassan-Pașa Rusciucli, dușman de moarte al lui Mavrogheni, acesta a pus în mod fraudulos pecetea imperială pe un act care conținea condamnarea la moarte a lui Mavrogheni, deși el arătase o fidelitate constantă față de turci.

— Doi armeni aveau o mare influență, la 1809, în politica secretă a țării : Pogor, agent al mai multor prinți, și Manucci, alias Manuc, bancher.

— După cum relatează Langeron, grecii refugiați la Odessa se mîndreau că pacea de la București din 1812, prin care Basarabia trecea în stăpînirea Rusiei, era opera lor.

— După Aricescu, Tudor Vladimirescu era un om simplu și neinstruit, om de casă al vornicului Dumitru Bibescu și fost cirac *(domestique)* al episcopului grec Ilarion Ghiorghiadis de Argeș.

„Părul tău e un rîu călduț" (Mallarmé).

Arta izbăvitoare : „O sculptură făcută bine trebue să aibă darul de a vindeca pe cel care o privește. Bucata de artă sculptată trebue să fie plăcută la mîngîiat. Ți-o apropii ușor și vrei să trăiești în preajma ei" (Gilioli, *Brâncuși).*

Sylvia din familia Claxton (Huxley) care la doi ani și jumătate fusese în stare să cînte *Trei șoareci albi,* cu melodie, dar nu voia să învețe notele. Pe la nouă ani putea să cînte, totuși, *Țăranul vesel,* de la început pînă la sfîrșit, fără nici o greșeală.

„În muzica lui Bach, nu caracterul melodiei este acela care emoționează, ci curba ei, mai adesea însă este mișcarea paralelă a mai multor linii a căror întîlnire, fie ea întîmplătoare sau unanimă, deșteaptă emoția" (Debussy, *Domnul Croche antidiletant).*

Istoria omului este istoria adevărurilor pe care le-a eliberat (Gide, *Jurnal).*

Pentru *Săptămîna nebunilor :* fiul lui cutare care merge la Viena pentru a deveni mare călăreț, la celebrul manej. Omoară cai vestiți și i se trimit galbeni mulți de către mama sa, ambițioasă, care-l vrea profesor de echitație. După multă instrucțiune, fiul nu face mare brînză la concursuri. Se cheltuie mulți bani pentru a se truca rezultatele care sosesc de la Viena. Așa a hotărît Princepele, zice devotata mamă. Acești fii iluștri de fanarioți costau foarte mulți bani, cu instrucțiunea lor în streinătate : cam cît costau fabricile de lumînări ale lui Crăsnaru și Karoll Knappe. Se naște de fapt un conflict deschis

între ei și părinți, pentru că, învățînd limbi streine, fiii sunt mai aproape de Viena decît de Constantinopol unde au fost educați părinții lor. Copiii îi fac conformiști și le contestă autoritatea, numai pentru că nu-i lasă să se poarte după moda occidentală.

O grădiniță franciscană care fumegă în amiază, la care Camus gîndea ca la un loc sacru, spiritual, în care te denudezi. Spre aceste locuri pîndesc ochii barbarilor invidioși de totdeauna (reflecția mea).

„Ce frumos strălucesc în întuneric femeia și focul" (Vinea).

„Cu baionetele se poate face orice, numai nu se poate sta pe ele" (Talleyrand).

Jurnal de la Poiana

Castelul pălărierului (profesorul de la Piatra-Neamț) fură ! Vecinul său, S., îl reclamă. I-a tras un par din gard și nu recunoaște în ruptul capului că nu-i aparține. S-a întins cu cîțiva centimetri la mutarea gardului (practică curentă pe aici, a făcut-o și cine știu eu, de m-au costat 4 000 de lei doi ulmi, care, ce-i drept, merită ! fiind superbi, augurali). Pe deasupra, a vrut să achiziționeze un loc vecin, oferind mai mult decît un rival presupus care l-a pîrît. Mizeria umană...

Fetele care cresc neștiut pe dealurile din jur. Anul trecut erau mai mici și mai nevinovate. Acum le-au mai crescut sînii și au în ochi ceva păcătos. Ridică fînul cu furcile și se uită aiurea. Nu au nimic de țărănci. Tot stînd la televizor, o imită pe Sophia Loren, care cînd face pe țăranca are ceva de curvă în gesturile studiate cu regizorul acasă.

Dezordinea grădinilor din jur, ca niște hieroglife pe dealuri.

„Mirosul de migdale al ploilor de toamnă" (un poet tînăr).

„Un om complet evoluat nu este niciodată original" (Valéry).

„Se poate remarca că nimeni n-a auzit vreodată fluierîndu-se muzică de Bach. Această glorie bucală nu va fi lipsit lui Wagner : pe bulevard, la ora cînd ies prizonierii de lux ai caselor de arest muzicale, ți se întîmplă să auzi fluierîndu-se cu voioșie *Cîntecul primăverii* sau fraza inițială din *Maeștrii cîntăreți*" *(Domnul Croche antidiletant).*

„Opera de artă este o idee exagerată. Fraza este o excrescență a ideii" (Gide, *Jurnal).*

Jurnal de la Poiana

Găinile mele refăcute, descoperite de Costea în ceea ce făceau subversiv cu ouăle, au atins cifra de cincizeci și două de bucăți. Puțin, raportat la timp. Diferențele le mănîncă Costea cu ai săi, dar asta

intră în programul galinaceu, nu pot să am pretenții. Este în serviciu. Vorba contelui, care spunea despre lacheu : Înțeleg să mă fure, dar cel puțin să mă respecte !

Spectrul trandafirului (piesă vocală) de H. Berlioz pe versuri de Gautier, ca titlu frumos.

„În limitele unei vieți, sinceritatea e prea obositoare (motto la cartea *Viața la curte* de Giaccomo Palla).

„Snobi și snobinete" (Vinea).

„Insensibilitatea azurului și a pietrei" (Mallarmé).

Quand Dieu laisse sortir du puits de l'abîme (Bossuet, *Oraison funèbre de Henriette de France).*

„Tenisul este un dans trist în așteptarea ceaiului" (Giraudoux).

„Să ieși din lacurile letheene, scumpă plictiseală" (Mallarmé).

Jurnal de la Poiana

Vizitatorii de la Poiana : cei ce sunt curioși, cei care au aflat că am un tun de cireș, cei care vor un serviciu, cei care au fii ce nu sunt bine situați, cei care cer bani, cei care aduc lapte, cei care s-au îmbătat, cei care cred că voi muri curînd, cei care au auzit ceva de bine în legătură cu mine și așa mai departe.

Azi, Gică, simțind că există în frigider destul cîrnat de 21, a lătrat trei fetițe care ajutau la fîn, protejat de gardul de sîrmă care-l face viteaz. Dacă intri în curte, poți să pleci cu el la spinare pentru că nu e deloc fioros. Și mai are un viciu dezgustător : miroase toate pachetele celor care urcă pînă la mine. Numai poșetele nu-i plac : ele au un iz de plastic sau de parfum bun, ceea ce pentru el nu înseamnă nimic. Salamul *Poiana* este mai bun decît un *Cotty*. Pe osul lui...

„Cert, scopul secret al mitologiei era acela de a împiedica dezvoltarea științei" (Gide, *Jurnal).*

„Pentru a astupa cu o mînă niciodată obosită marile găuri albastre pe care le fac cu răutate păsările în cer" (Mallarmé).

Jurnal de la Poiana

Azi, 14 iulie, dimineața, păunița a apărut biruitoare cu trei pui după ea. De fapt aseară s-a petrecut evenimentul pentru că eu am auzit un piuit unanim în postața de fîn lăsată de cosași. Urmașii perechii hierofante ieșiseră și strigau, dar nu mi-am dat seama, credeam că e vorba de cloța cu pui care e foarte agitată. Sunt, ca și cei de anul trecut, care au murit pe rînd, galbeni, golași, asexuați deocamdată, pentru că podoabele exterioare încă nu s-au ivit. Un ou a rămas în cuibar, îl trimit pe Costea după el și acesta îl ridică. E

întreg, nu știu de ce al patrulea nu se ivește. Îl aruncă în fînul pe care păunița s-a așternut peste pui ca să-i încălzească. Oare vom recupera și pe al patrulea urmaș ? Deocamdată imprudenta mamă și-a tras cu ciocul oul și-l clocește conștiincioasă. A avut de ales între a fugi cu cei trei nou-născuți, abandonînd oul din care nu a ieșit încă nimic, și a tremura încă de ploaie și de frig în fînul acela care a putrezit.

Tot azi l-am trimis pe Costea după mireasa lui Gică, conform înțelegerii. Mare curiozitate la cei de față : cum va arăta domnișoara ? Primele semnalmente : e mai mică decît Gică Doi și va fi legată pentru a nu fugi la vechiul stăpîn. Ne înmulțim : avem șoareci care ne lasă urme prin dulapuri, avem iepuri în vecini și hîrciogi care vin la troaca lui Gică, avem pisicile lui Costea, cloță, păuni, cîine, alte douăsprezece găini ouătoare, devenim, puțin cîte puțin, o colonie...

„Idei hohotitoare“ (Mallarmé).

Timpul : prin ce se definește epoca noastră ? Prin viteză. Oamenii atacă spațiul și timpul, accelerînd fără încetare mijloacele de a le traversa. Viteza nu este decît măsura timpului pe care îl folosim pentru a traversa o distanță. Iar cîteodată este vorba de distanța care ne separă de moarte. Opera de artă exprimă exact ceea ce nu este supus morții. Această operă trebue exprimată într-o formă care să fie o mărturie a epocii în care trăiește artistul (Brâncuși).

Din *Viața lui Wagner* de E. Ciomac (pentru *Janus*) :

— Nietzsche despre Wagner : *„Ein Geyer ist fast ein Adler“* (Un uliu este aproape un vultur).

— *Tannhäuser* primit la Operă prin grația lui Napoleon al III-lea (prin principesa Metternich).

— Pe scenă a fost adusă cavaleria și doisprezece cîini de rasă în scena vînătorii.

— Eroii lui Wagner sunt parcă trași din Tacitus. În *Anale*, acesta pomenește despre un aventurier roman, Elias Gracillis. În Evul Mediu, Cavalerul Lebedei e numit Elie Grail (Cavalerul Graalului). Wolfram von Eschenbach, poet, istoric, e pus de Wagner să apară în *Tannhäuser*, cîntă în *Parsifalul* său pe *Cavalerul Lebedei* și e numit *Lohengrin*.

— *Sonoritatea diafană a flageoletelor* (sau a sunetelor armonice) în care apare motivul principal al Graalului.

— Anarhistul Bakunin, tovarăș al anarhistului Wagner.

— După grațiile Lolei Montez la regele Ludovic I, Wagner e numit Lolus (în grațiile lui Ludovic al II-lea).

— Isolda este inspirată de Mathilda Wesendonck.

— Otto Wesendonck, negustorul de mătase, e modelul regelui Marc din *Tristan și Isolda*.

— Nietzsche : Partițiunea (partitura) morbidă a lui Tristan nu o ating decît cu o mănușă în mîini.

— Cosima Wagner era fiica lui Liszt.

— Judith Gautier (fiica lui Théophile) l-a iubit pe Wagner.

— La Triebschen, unde Judith locuia cu soțul ei, Catulle Mendès, Wagner la 56 de ani face pe acrobatul : urcă pe ferestre, trei etaje, după ea. Din Bayreuth îi scrie : *Mon luxe*,

mon superflu, ma belle abondance, ma belle chaleur.

— Corurile din *Parsifal :*

Höchsten Heiles Wunder !
Erläsung dem Erlöser !
(Minunea mea cea mai înaltă
Mîntuirea Mîntuitorului !)

— Prometheus în *Zarathustra* lui Nietzsche :

Die Welt ist tief
Und tiefer als der Tag gedacht
Tief ist ihr Weh
Lust-tiefer noch als Herzeleid
Weh spricht : vergeh !
Doch alle Lust will Ewigkeit.

(Lumea e adîncă, mai adîncă decît a gîndit-o ziua, adîncă și durerea. Mai adîncă decît suferința inimii e bucuria. Durerea spune : treci ! Dar orice, orice bucurie voiește adînca veșnicie.)

Azurul triumfă, cîntînd în clopote sau *albastrul angelic,* la Mallarmé.

„Voi susține că un lucru trebue artistului : o lume specială a cărei cheie s-o dețină numai el. Nu ajunge ca el să aducă un lucru nou, deși aceasta ar putea să fie enorm, ci, mai degrabă, în această lume, toate lucrurile să fie sau să pară noi, apărînd în spatele unei idiosincrazii de o mare putere de a colora. El trebue să aibă o filosofie, o estetică și o morală particulară. Toată opera să nu tindă decît să le arate. E ceea ce se cheamă, de fapt, stilul său. Am găsit ce-i trebue de asemenea : o glumă particulară a ei" (Gide, *Jurnal).*

Impresii uitate : plecare, febră, avioane, două femei. O casă în care murise o canceroasă, terasă, orașul plin de gaze de eșapament, mătasea putredă, ideea că nu voi mai ajunge acolo niciodată. Și amicul meu care murise, dar cum murise ? Lent, încăpățînat, cu dureri. Ce iubeam la femeia aceea de o seară ? Părul electric, roșu, ca al Rachelicăi Nahmansohn și faptul că un cîine lătra în vecini ca la țară, undeva lîngă un han, un hămăit depărtat, tandru, deși noaptea era amenințătoare și dinspre cîmpia Munteniei se furișa spre noi un viscol. Îți venea să te arunci într-o fîntînă. La T.V. Karina arunca păpuși dintr-o lacră, ca un scamator. Apoi a venit prima zăpadă din anul acela : subțire, albă, rece. Visasem caii Magdalenei Rădulescu (albi) din

Drumul spre stele pe care-l am la București pe perete.

„Cele două lozinci de la Nanterre și de pe zidurile *Odeonului* în zilele răzmeriței nonconformiștilor" (Cohn Bendit) :

Să vie imaginația la putere !
Civilizația, egal represiune !

„Înger al grădinii" (cineva despre Jean Grenier) (Camus).

Kierkegaard : „La originea suferinței noastre stă comparația".

„Amplificarea senzației de corp" (Eliade, *Yoga*).

„Mormîntul e tot ce este nimic" (John Donne).

În partea finală a *Republicii*, Platon amintește despre fantastica viziune a mitului pitagoreic : *Er*, istorisind momentul asumării de către eroii homerici a înfățișării lor postume (Andrei Brezianu).

„O tăcere druidică", Joyce, din opera lui arierată : *Ullysse*.

„...vechi grădini reflectate de ochi" (Mallarmé).

Vecinul meu, doctorul, abia întors de pe ocean, unde a călătorit șase luni ca medic de vapor, își vopsește casa în gri. Pînă alaltăieri avea frumoși pereți ocru, luminoși. Cum dracu poți să întuneci o casă după atîta albastru, sau tocmai asta explică totul, sau albastrul unui ocean e, de fapt, negru de mormînt ?

„Operele perverse ale lui moș Gautier" (Valéry).

„Eșecul fastuos al lui Don Quijote" (un publicist).

„Realitatea nu se supune idealului" (Flaubert).

„Străbunicul lui Bach, Veit Bach, morar, cînta din chitară în timp ce măcina" (din scurta cronică a Magdalenei Bach).

Grădini melancolice sau alb jet d'eau, *suspinînd spre azurul înduioșat* (Mallarmé).

Din *Beethoven* de Romain Roland (pentru *Janus*) :

— „Nu-i socot eroi pe aceia care au triumfat prin gîndirea sau prin forța lor. Numesc eroi numai pe aceia care au fost mari prin sufletele lor" (Beethoven).

— Beethoven a trebuit să fie bătut ca să învețe muzica.

— Se poate spune că toată opera lui Beethoven este opera lui Dumnezeu surd.

— Beethoven despre Napoleon, după Jena : „Ce nenorocire că nu mă pricep în arta războiului ca în muzică ! L-aș birui".

— „Beethoven muri în timpul unei furtuni. Era supt de ploşniţe“ (Gerhard de Breuning). Manuscrisele şi mobilele fură vîndute la mezat cu 1 757 de florini. Catalogul lucrărilor sale numără cifra 252.

— *Durch Leiden Freude* (Spre bucurie prin suferinţă).

Un octombrie palid şi pur... sau : *Oglindind în mai, în bazine o langoare infinită* (Mallarmé).

Malaguenia de Granados picurînd pe un pian, plină de melancolie, de regret, ca ceva ce vine de dincolo de perdelele unei case aflate în deşert, o *Malaguenia* agonică.

„Opiul, spărgînd zidurile farmacilor“ (Mallarmé).

„Să desfunzi pianul ca Chopin“, zice G. Bălan, dar şi mai bine, să desfrunzeşti pianul.

„Căci gîndirea care este esenţial gîndire *despre* ceva ar trebui să acţioneze ca gîndire a neantului împotriva propriei esenţe“ (Heidegger, *Was ist Metaphysik).*

Jurnal de la Poiana

Şi deodată liniştea filosofilor (să zicem eu cu N.) fu spartă de apariţia mareşalei care face ordine, spală, curăţă, calcă etc. Nu e destul aer, Gică este fugărit prin curte ca să fie fotografiat, dar e nesimţitor şi cîine de ţară. Stă ca bleaga, e ţinut de Costea şi fiusău pentru a putea da un prim-plan. Afară e un omăt ca la un război. Lumea de la vila *Ialomiţa* s-a aşezat ca la meci pe un fel de bancă şi priveşte pentru că nu i-am văzut pe nici unul citind altceva decît ziare ; rar, cînd citesc şi aşa ceva.

„Singurătate albastră şi sterilă“ (Mallarmé).

Drăgălăşeniile lui Chopin, acest dulce copil : Cherubini care nu se ocupă decît de revoluţie şi holeră.

Chiroplastul doctorului Logier (1816), tortură a mîinilor pianiştilor..., ca şi *Dactillionul* lui Hertz sau *Chirogimnastul* lui Marten, mănuşi de forţă pentru dezvoltarea muşchilor degetelor. Schumann s-a nenorocit cu o asemenea menghine...

Chopin care tuşea cu o graţie infinită, fiind fidel numai acestei tuse.

Pe Swan nu-l interesa decît *la petite phrase* din septetul de Vinteuil.

Pelléas şi Mélisande, considerată ca *musique affreuse.*

„Lundestad zice cam ce zicea Napoleon“ (Ibsen).

CAIETELE PRINCEPELUI

Din *Byzance — Les grandes études historiques* de Auguste Baily :

— Cu zece secole înainte de anul 330, se spune că niște emigranți din Megara, sub conducerea unui anume Byzas, s-au stabilit pe malul european al Bosforului, la extremitatea meridională. Aici au fondat o modestă colonie pe care au numit-o după numele conducătorului : Bizanț.

— Pentru a împodobi noua capitală, Constantin nu a șovăit să despoaie Roma, Alexandria, Ephesos, Antiohia, Athena.

— Începuturile Imperiului bizantin se stabilesc în anul 395, cînd împăratul Teodosie cel Mare a împărțit posesiunile prea mari ale Romei între cei doi fii ai săi : Arcadiu și Honoriu. Dunărea marca hotarul septentrional al Imperiului.

— Pentru sectatorii lui Arius, Fiul subordonat Tatălui nu putea fi de aceeași esență, el era creat, iar nu etern, operă a Tatălui, iar nu consubstanțial. Supusă de Constantin judecății *Conciliului* de la Niceea, doctrina lui Arius a fost condamnată și prin actul cunoscut sub numele de *Simbolul de la Niceea* s-a stabilit ca dogmă catolică faptul că Christos e născut din Tatăl, înainte de toate vremurile, că e Dumnezeu, lumină din lumină, consubstanțial Tatălui ; apoi împăratul Teodosie începu să combată cu hotărîre arianismul.

— Jocurile olimpice, considerate ca o supraviețuire a vechilor credințe, acum detestate, au fost celebrate pentru ultima dată în anul 393, iar cele mai cunoscute statui din Olympia, printre care *Zeus* de Phidias, au fost transportate la Constantinopol.

— Nici pentru împărații Bizanțului, nici pentru soțiile lor nu se punea problema eredității. Încoronarea, care le conferea un caracter sacru, era suficientă ca să-i legitimeze.

— După doctrina patriarhului Nestor al Constantinopolului, natura umană în Iisus Christos este independentă de natura sa divină ; de aici nestorianismul.

— Exista o opoziție violentă între biserica din Constantinopol și cea din Alexandria. Prin *Conciliul* din Ephesos, patriarhul Constantinopolului a cîștigat, dar prin mijloace atît de frauduloase și brutale, încît adunarea a fost numită brigandajul din Ephesos.

— La Constantinopol, în jurul hipodromului, care era un fel de instituție națională, se băteau două facțiuni : *Albaștrii* și *Verzii ;* era un fel de francmasonerie locală. Aici, pe hipodrom, a fost plimbat pe o cămilă, cu capul spre coadă, un împărat, în timp ce i se smulgeau cu unghiile fîșii din carne ; între cele două coloane a fost spînzurat, cu capul în jos, cu ochii crăpați și i s-a deschis pîntecele cu un cuțit.

— După moartea împăratului Anastase, care nu lăsase moștenitor, Justin, șeful gărzii imperiale, reuși să se facă numit de Senat ca succesor. Armata și poporul se arătară de acord. Avea șaptezeci de ani și era originar din Macedonia, nu știa nici să scrie ; soția lui, împărăteasa Euphemia, era o fostă sclavă fără personalitate. Nepotul său, Justinian, devine celebrul împărat, autor al atîtor instituții. Deci din dinastie macedoneană. Tatăl împărătesei Theodora a fost păzitor de urși, mamă-sa era o femeie ușoară ; Theodora însăși a fost hetairă, apoi a devenit virtuoasă, în Alexandria, și s-a apropiat de re-

ligie. Reîntoarsă la Constantinopol, a devenit amanta lui Justinian, apoi soţia lui, înainte de a deveni acesta împărat.

— Justinian a fost un împărat bigot ; el nu a ezitat ca în anul 529 să închidă Şcoala filosofică din Athena, pe care o considera supremul refugiu al păgînismului.

— Sub Nikephoros Phokas, în 604, perşii au cucerit Ierusalimul, care aparţinea Imperiului bizantin. Sfîntul mormînt a fost incendiat ; evreii s-au dat de partea cuceritorilor din ură pentru creştini, şaizeci de mii de creştini au fost ucişi şi cea mai sfîntă dintre relicve a fost luată şi dusă de perşi la Ctesiphon. E un dezastru la fel de mare ca cel suferit de locuitorii Ierusalimului sub împăratul roman Titus.

— Un istoric care nu se teme de hiperbole.

— În 627, khazarii ocupară Albania, apoi, intrînd în Persia, asediară Tiflis — se vorbeşte aici de o ţară numită Albania care însă nu e în regiunea cunoscută de noi, ci undeva în Asia Mică (am găsit aceasta şi în Schlumberger).

— Sub Herakleios, în 630, perşii, ca urmare a unor înfrîngeri, au restituit crucea lui Christos.

— La acea dată exista un împărat al Indiei şi, de asemenea, un rege al Franţei, numit Dagobert, despre care nu ştim nimic.

— Sub Herakleios, împăraţii Bizanţului au luat pentru prima dată titlul de *basileus*, pe care el l-a cucerit de la regii persani (l-a împrumutat).

— Împărăteasa Irina (780—797) a detronat pe propriul ei fiu, cînd acesta a atins majoratul, şi a pus să-i crape ochii, după un obicei al împăraţilor Bizanţului, care urmăreau prin aceasta să elimine diverşi pretendenţi de la tronul Imperiului. Împărăteasa a domnit apoi singură şi a luat titlul masculin de basileus. Împreună cu Theodora, împărăteasa Irina este una dintre figurile cele mai captivante ale autocraţiei bizantine.

— Sub Constantin al V-lea, numit de inamici Copronymul, lupta împotriva icoanelor devine necruţătoare, împăratul fiind de partea iconoclaştilor. Exilul, confiscarea bunurilor, supliciile, moartea fură pedepsele ce se aplicară iubitorilor de icoane. Sculpturi, mozaicuri, picturi, podoabele manuscriselor, chiar relicvele cele mai venerate, tot ceea ce putea oferi un suport material pentru adorarea imaginilor a fost distrus fără nici o consideraţie pentru valoarea lor artistică. Călugării iconolatri au fost în special persecutaţi, secularizaţi, obligaţi să poarte veşminte laice. Peste cincizeci de mii au emigrat.

— Mihail al III-lea, Beţivul, a avut o domnie lungă, cu toate că era un individ incapabil sau poate tocmai din această cauză (842—867). Sub el se fondează o universitate la care sunt chemaţi şi plătiţi regeşte toţi marii învăţaţi şi filosofi ai Greciei. Fiind o universitate laică, biserica s-a văzut nevoită să înfiinţeze şi ea o universitate, la mînăstirea Studion, unde s-a redactat *Vieţile sfinţilor* şi unde o femeie foarte frumoasă, numită Kasia, scria poeme laice foarte frumoase, iar învăţaţii de la Studion se străduiau să rîdice, nu fără succes, poezia religioasă. (Ce se mai cunoaşte despre această poetesă ?)

— Soţia lui Leon al VI-lea (886—912) este o figură interesantă. Măritată cu Leon, deşi acesta o dorea pe sora ei, Zoe, ea nu a reuşit din cauza bizareriilor să-şi apropie soţul. Foarte frumoasă şi capabilă de a se face iubită dacă ar fi vrut, împărăteasa se

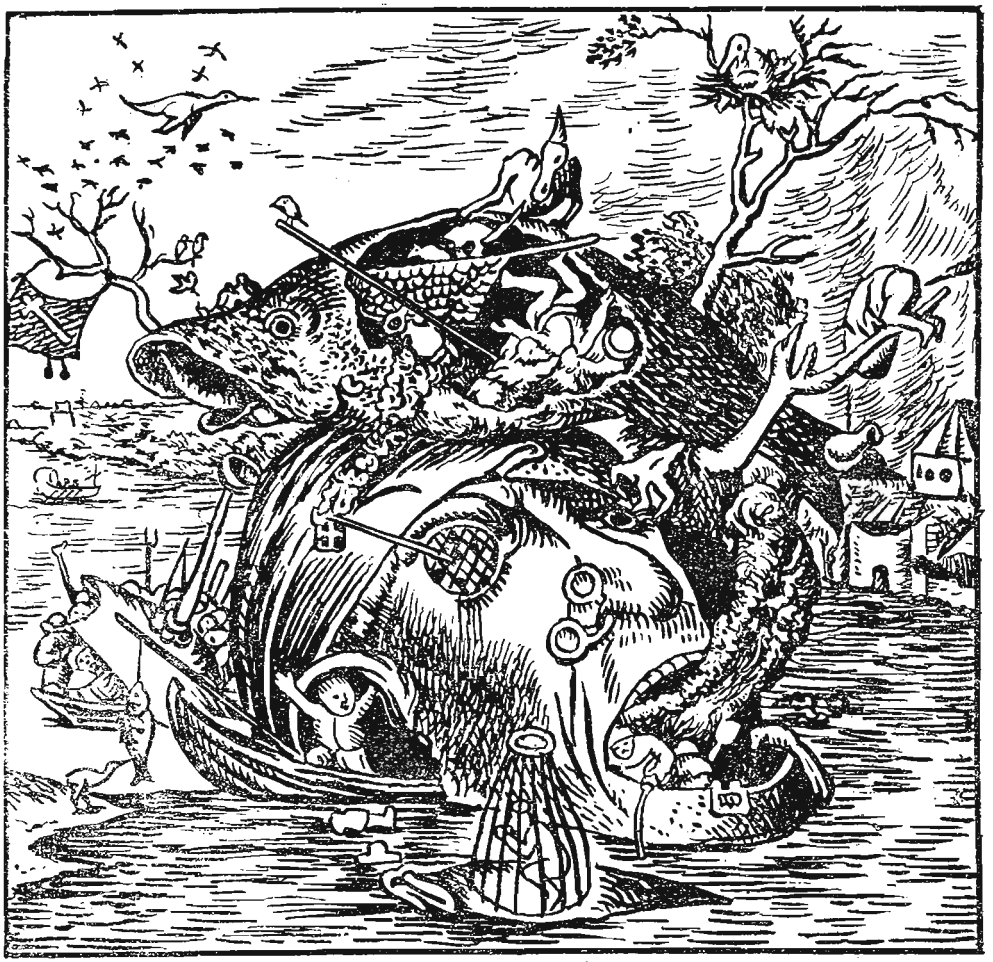

dedica pietății cu o frenezie sumbră și nu se arăta soțului ei, în afara ceremoniilor unde era obligată să poarte veșminte somptuoase, decît acoperită de zdrențe. Ea nu mînca decît pîine și unele legume și nu consimțea să se culce decît pe o rogojină, precum o călugăriță supusă celor mai severe reguli. Cînd copilul născut în aceste condiții muri, slaba legătură dintre soți se rupse. Theophano se cufundă cu sălbăticie în practicile religioase, își pierdu frumusețea și sănătatea, iar împăratul se consolă, luînd-o pe Zoe ca amantă. Theophano, cu toate ciudățeniile ei, își iubea soțul și nu putu supraviețui acestei fapte. Cînd muri, împăratul fericit îi făcu funeralii somptuoase ; întîmplarea, sau poate a fost un lucru premeditat, făcu să moară tot atunci și

soțul lui Zoe ; cei doi văduvi se căsătoriră cu toate protestele bisericii.

— Nikephoros Phokas, văduv, se căsătorește cu Theophano, împărăteasa văduvă, fostă soție a lui Romanos al II-lea. Pe vremea aceea căsătoria între văduvi era considerată ca un sacrilegiu. Theophano, plictisită de accesele lui de violență și de manierele sale grosiere, își ia ca amant pe Ioan Tzimiskes, nepot al lui Nikephoros Phokas. Acesta își ucide unchiul cu complicitatea Theophanei și face să fie aclamat ca împărat în locul victimei sale. Obligat de biserică să renunțe la Theophano, el o exilează și cu acest sacrificiu e uns împărat, împreună cu cei doi copii ai lui Theophano.

— După moartea lui Ioan Tzimiskes, continuă să fie împărați cei doi frați, Vasile și Constantin, primul exercitînd conducerea de fapt, sub numele de Vasile al II-lea, supranumit mai tîrziu Bulgaroctonul. Dar el se pare că nu a fost căsătorit, lucru ciudat pentru vremea aceea. În schimb, Constantin a avut trei fiice : Evdokia, Zoe și Theodora. Prima s-a retras de mult de la curte, celelalte erau fete bătrîne de cincizeci și patruzeci și opt de ani. Pe Zoe, împăratul a măritat-o cu un funcționar superior, Romanos Argyros, după ce l-a obligat să divorțeze : aceasta s-a petrecut cu trei zile înainte de moartea împăratului.

— Despre căsătoria dintre Zoe și Romanos se pot spune lucruri interesante, deși soțul avea șaizeci de ani, iar soția cincizeci. Zoe pînă la cincizeci de ani își petrecuse timpul îngrijindu-și frumusețea, dar nu se preocupase de putere ; ea nu era frumoasă decît pentru sine și narcisismul acesta o făcea să se lipsească cu ușurință de alți adoratori. Finețea trăsăturilor, eleganța corpului, strălucirea pielii produseră asupra lui Romanos Argyros un puternic efect ; el învăță pe această fecioară de cincizeci de ani ce înseamnă dragostea și, îmbătată de noile simțăminte, arătă un temperament nedomolit. Romanos nu fu în stare să o satisfacă multă vreme ; pentru a-și spori puterile, el se supuse celor mai ciudate procedee, secondat de împărăteasă cu multă ardoare, dar cînd deveni clar că nimic nu-l mai putea ajuta, împărăteasa se dezgustă repede și-și luă un amant pe nume Mihail, care, deși era frumos și tînăr, suferea de epilepsie. Împărăteasa îl iubi frenetic și public. Mici doze de otravă îi fură administrate lui Romanos, căruia începură să i se umfle membrele și treptat îi cădeau părul, unghiile și dinții. Fiindcă totuși întîrzia să moară, servitori puși de Theophano îl băgară cu capul sub apă, în timp ce făcea baie, și-l ținură acolo pînă îl înecară. Zoe, fericită, nici nu vru să aștepte pînă ce soțul ei va fi înmormîntat, funeraliile și proclamația noului împărat avură loc în același timp. Dar Mihail al IV-lea nu ținea să domnească și, în plus, maladia sa se agrava din ce în ce mai mult și, superstițios, se credea lovit de o pedeapsă divină. Din această cauză, începu să o neglijeze pe ilustra sa soție pînă cînd simți o adevărată repulsie pentru ea. După o scurtă campanie contra bulgarilor, se retrase într-o mînăstire unde refuză să primească vizita soției sale și muri în scurtă vreme. Înainte de asta, el pusese pe regină să adopte pe un nepot numit Kalaphates, care o detesta pe regină. Ajuns suveran, el o exilă sub pretext de complot contra lui. Regina fu rasă în cap, dar populația, care admira dinastia macedoneană, se răsculă. Imediat noul împărat o re-

aduse pe Zoe și o prezentă poporului pe hipodrom. Dar, lovitură de teatru, poporul nu pe Zoe, ci pe Theodora, care trăia retrasă într-o mînăstire, începu să o aclame și să o ceară de împărătească. Spre marea ei stupoare, Theodora fu scoasă cu forța din celulă și îmbrăcată în straie împărătești. Ea fu proclamată împărătească alături de sora ei Zoe. Fiindcă poporul nu se potolea, Mihail al V-lea se refugie în Sfînta Sofia, însă populația îl scoase de acolo și îi crăpă ochii. Dar fără un împărat nu puteau domni două împărătese. Zoe se căsători pentru a treia oară, deși avea șaizeci și patru de ani, luînd de soț pe unul dintre vechii ei amanți, Constantin Monomahul, care în felul acesta deveni împărat. Constantin Monomahul era un om amabil și afemeiat, dar nu avea nici o calitate care să-l justifice pe tronul Bizanțului. El voia să domnească pentru bucuria amantei sale, Sklerena, al cărui farmec era irezistibil. Își instală amanta la curte, o copleși cu onoruri și bătrîna lui soție fu nevoită să se resemneze. Palatul fu împărțit în trei zone : în cea din centru ședea împăratul, într-o aripă locuiau cele două împărătese, iar în alta, Sklerena. Zoe nu făcea nimic altceva decît să fabrice parfumuri și farduri, Theodora refăcea în fiecare zi inventarul averii sale, Sklerena se mulțumea să fie frumoasă, iar împăratul gutos și impotent ducea existența lenevoasă a unui bătrîn dilletant obosit. După ce Zoe și Constantin muriră, Theodora se decise să exercite singură puterea, și o făcu efectiv, deși avea șaptezeci de ani, timp de un an, după care muri.

— Schisma dintre biserica ortodoxă și cea catolică a fost proclamată în iulie 1054, patriarh al Constantinopolului fiind Mihail Cerullarios, iar Papă, Leon al IX-lea. Cei doi pontifi s-au excomunicat reciproc.

— Nikephoros Botaniates a devenit împărat obligînd pe împăratul Mihail al VII-lea să abdice și luînd de soție pe nevasta acestuia.

— Imperiul bizantin era împărțit în *theme*, acestea în *tourme*, *tourmele în locotenențe* și acestea din urmă în *banda*.

— Bizantinii aveau o armă secretă : focul *gregeois (le feu gregeois)*, inventat de un sirian, Calinichos. Cu ajutorul acestei arme secrete, ei au putut să-și mențină supremația mărilor multă vreme. Cu acest foc sau produs chimic se umpleau bombe și grenade care erau aruncate asupra inamicului. Focul era proiectat prin intermediul unor sifoane care se alimentau din niște cuve pline cu lichidul inflamabil. Acesta era azvîrlit ca o ploaie asupra atacatorilor.

— Bizantinii aveau un sistem de a anunța cu mare pompă diminuarea sau scutirea de taxe într-un anumit domeniu, iar fără multă publicitate măreau taxele în alt sector, în așa fel încît pierderile aduse de scutirea de taxe erau contrabalansate.

— Printre cele mai originale opere ale Evului Mediu se numără faimoasa epopee a lui Digenis Akritis. Eroul, Vasile Digenis Akritis, grec după mamă, dar avînd tată musulman, ne introduce în lumea baronilor feudali care se luptau fără încetare. Cartea, plină de eroism, a ajuns pînă în Rusia unde există un ciclu de cîntece ce amintesc întrucîtva de *Gestele* lui Guillaume. Nu e vorba de o imitație o poemelor antichității, este

civilizația bizantină care a creat această operă.

— Împăratul Vasile al II-lea a clădit un edificiu numit *Pentacubuclon*, care închidea un oratoriu dedicat Sfîntului Pavel, edificiu care depășea în magnificență tot ceea ce iluștrii constructori ai trecutului creaseră pînă atunci. Constantin Porphirogenetul a clădit *Nea* — biserica nouă — care întrece Sfînta Sofia a lui Justinian. Aceste monumente au dispărut, dar stilul s-a răspîndit în Bulgaria, România, Armenia, în Occident, la Veneția, Ravenna, Monte Cassino, Amalfi.

— Se pare că familia Comnenilor ar fi fost originară din Valahia, după un istoric român ; în general se admite că era de origine greacă. Sub Nikephoros Botaniates, un general al lui Alexios Comnen căpătă, datorită meritelor lui, cele mai înalte demnități. Deși căsătorit cu Irene Ducas, el se îndrăgosti de împărăteasă, o femeie minunată și atrăgătoare, Maria de Alania, care nu putu rezista acestui cuceritor și deveni metresa lui. Împărăteasa recurse la artificiul adopțiunii care îl aducea pe Alexios în familia imperială. Bătrînul împărat Nikephoros vru să-l aresteze pe Alexios și să-l orbească. Dar Maria îl informă la timp, și Alexios fugi în Thracia de unde porni cu oști. Cu ajutorul lui Ioan Ducas, bunicul Irenei, el reuși să fie aclamat împărat, iar Nikephoros fu nevoit să abdice. După ce a fost ales împărat, ezită dacă să-și repudieze soția și să o ia pe Maria de Alania, dar rațiunile de stat învinseră. El își păstră soția, iar Maria îi rămase iubită. Ana Comnen era fiica lui Alexios.

— Populația Thraciei aparținea sectei schismatice a Paulicienilor sau a Bogomililor — numiți așa după numele celui care predica această erezie. Aceștia erau niște fanatici religioși.

— Autorul spune : „Ana Comnen îi numește pecenegi după vechiul lor nume de sciți !"

— Ierusalimul a fost ocupat de cruciați în 15 iulie 1099, după un masacru îngrozitor, iar Godefroi de Bouillon a fost numit rege al Ierusalimului.

— La moartea lui Nikephoros, împărăteasa Irene voia să pună pe tron pe soțul fiicei sale, Ana Comnen, pe care o iubea mai mult decît pe fiul ei, Ioan al II-lea ; acesta însă a luat din degetul tatălui său muribund inelul imperial, a convocat partizanii săi și gărzile imperiale și s-a proclamat împărat înainte chiar ca tatăl său să fi murit. Se formă un complot care însă eșuă din cauza ezitărilor lui Nikephoros, soțul Anei Comnen, un tip șovăitor, care era acuzat de docta și savanta sa soție în termeni foarte expresivi pentru absența de virilitate.

— Organizatorul Cruciadei I, Petru Eremitul, nu a fost făcut sfînt, dar Sfîntul Bernard a obținut această distincție pentru că a propovăduit Cruciada a II-a. Propaganda s-a făcut prin metoda cultivării delirului colectiv și a discursurilor teatrale.

— Bătălia de la Myriokephalon este o dată importantă în istorie — 1176 —, data cînd turcii se instalează definitiv în Asia Mică.

— Andronic Comnen e una dintre cele mai uimitoare personalități ale istoriei bizantine, un om cu o inteligență solidă, cu mari calități de suveran, dar în același timp cel mai crud și mai groaznic dintre tirani. Trebue citită biografia pe care Nicetas o face acestui suveran genial și monstruos : nici un roman de aven-

turi nu ar putea avea atita strălucire şi neprevăzut.

— Andronic se bătea cu inamicii, îşi expunea viaţa cu nepăsare, dar nu uita niciodată să trateze cu ei în secret.

— Mai întîi a început prin a complota împotriva vărului său care era împăratul Manuel. Era un personaj atletic, seducător, îndrăgostit de război, care scandaliza şi fermeca Bizanţul. O mare parte din timp îl consacra amorului, seducînd fetele din cea mai înaltă societate a Bizanţului. După ce scăpă dintr-o mulţime de curse, împăratul îl închise timp de nouă ani într-unul din turnurile palatului. Reuşeşte să evadeze, e prins, evadează din nou şi se refugiază în Rusia, unde începe să recruteze trupe pentru o expediţie contra Bizanţului. Manuel consideră că e mai prudent să-l ierte ; îl recheamă şi-i restituie bunurile, dar îl trimite departe, în Cilicia, pentru a lupta contra armenilor. Aici Andronic se ocupă în principal de dragoste ; el se duse la Antiohia unde o seduse pe Filipa, sora împărătesei Maria, de douăzeci de ani şi de o frumuseţe uluitoare, spune autorul. După ce Filipa îi cedă, el se plictisi repede şi plecă spre Ierusalim, însuşindu-şi impozitele pe care le percepuse pentru vistieria Imperiului. La Ierusalim, se îndrăgosti de o altă prinţesă, Theodora, nepoata lui Manuel, care avea de asemenea douăzeci de ani. Theodora nu-i rezistă (nici o femeie nu-i rezista). Manuel trimise ordin de arestare cu specificaţia ca vinovatului să i se crape ochii. Andronic şi Theodora, violent îndrăgostiţi unul de altul, se refugiară la Bagdad. Ei începură să ducă o existenţă rătăcitoare şi fastuoasă şi se instalară la un emir din Chaldeea, care dărui lui Andronic un castel situat chiar la frontierele Imperiului. De aici, în capul unor bande de jefuitori, Andronic cutreiera oraşele Imperiului, lua sclavi pe care îi vindea necredincioşilor şi rămînea nepăsător la condamnările la moarte şi excomunicările care curgeau cu nemiluita. Dar ducele de Trebizonda reuşi să pună mîna pe Theodora, şi Andronic trebui să ceară iertare şi să se supună. El fu exilat la Oenaion, pe malul Mării Negre, într-un palat somptuos, unde trăi pînă cînd află de moartea împăratului Manuel. Reveni la Constantinopol sub titlul de protector al tînărului împărat. Partizanii lui jefuiră Cartierul latinilor şi-l proclamară împărat. El aruncă la închisoare pe fiica împăratului şi pe soţul acesteia ; apoi puse să o sugrume pe împărăteasă şi ordonă omorîrea tînărului împărat pe cadavrul căruia jucă cu picioarele în văzul lumii.

— Împăratul ucis, Alexios, lăsa o logodnică, Ana de Franţa, fiica lui Ludovic al VII-lea. Andronic se căsători cu ea, deşi avea şaizeci şi trei de ani, iar ea doar unsprezece. A domnit doi ani ca un tiran implacabil, dar şi ca un înţelept administrator. Cerea să i se prezinte un lot de execuţii zilnice, precedate de torturi minuţioase. Supliciile trezeau în el un fel de beţie erotică de care beneficiau nenumăratele sale metrese. Cînd normanzii ameninţară Constantinopolul, răscoala izbucni. Andronic care încercase să fugă deghizat fu prins, încarcerat cu un lanţ de gît, fu lovit şi umilit, i se sparseră dinţii, i se smulse părul, îi tăiară o mînă şi părţile naturale, îl înfometară cîteva zile ţinîndu-l fără pîine şi fără apă, apoi îi crăpară un ochi, îl plimbară pe o cămilă cu faţa la spate, o femeie

îi aruncă un castron cu apă fiartă în față, îl spînzurară de picioare, unul îi băgă sabia pe gît, iar doi italieni îi înfipseră săbiile în corp. Murind, el duse mîna la gură și poporul crezu că a făcut-o pentru a bea sîngele care-i curgea din răni.

— După Andronic veni Isac Anghelos, căruia fratele său Alexios îi crăpă ochii și-i succedă la tron ; apoi fiul lui Isac, numit de asemenea Alexios, recăpătă puterea și din nou îl vedem pe împăratul orb venind la putere.

— Încep Cruciadele. Primul efort militar al cruciaților se îndreaptă spre Zara, la instigația veneției, care voiau să pedepsească orașul pentru vina de a se fi despărțit de Republică și a se fi dăruit regelui Ungariei. Paradoxal, era chiar o cetate care participa la Cruciadă, cea care a fost lovită mai întîi de către armatele cruciate.

— Se pare că ținta permanentă a cruciaților nu a fost eliberarea locurilor sfinte, ci cucerirea Constantinopolului pe care-l știau plin de bogății. Bizanțul a înțeles aceasta fiindcă s-a aliat mereu cu sarasinii, fie pe ascuns, fie pe față.

— Ultimul împărat creștin care a domnit asupra Constantinopolului se numea Constantin, ca și întemeietorul orașului.

— Vecerniile siciliene s-au întîmplat în 1282 — a fost un moment de răscoală națională cînd ocupanții francezi au fost masacrați de sicilieni, iar regele Charles al Siciliei a fost gonit (e vorba de Charles d'Anjou).

— În 1311, niște bande de mercenari catalani, debarcați în Thracia și Macedonia bătură trupele franceze ale ducelui de Athena și înlocuiră dominația franceză cu una spaniolă ; timp de optzeci de ani, preoții spanioli țineau slujba în limba spaniolă în Biserica Sfintei Fecioare, cum se numea pe atunci Parthenonul.

— Împăratul Ioan Cantacuzino este în întregime responsabil de venirea și instalarea turcilor în Europa. De fapt, el i-a chemat, dar ei ar fi venit și fără această chemare, mai devreme sau mai tîrziu.

— În mijlocul pericolului și al încercuirii turcești, Bizanțul nu se interesa decît de certuri și de răscoale injurioase împotriva autorității împăratului ; parcă nici nu-i vedeau pe turci ; era vorba de un dispreț contra suveranului, de un dezinteres față de problemele reale ale statului, care îi făcea victime sigure ale expansiunii turcești.

Jurnal de la Poiana

În sfîrșit, în lipsa mea a apărut *logodnica* lui Gică. O calamitate inteligentă, înaltă, cu niște picioare de grenadir, lungă, slabă, nemîncată, luată de la niște vecini, care nu au hrănit-o, se pare, de cînd s-a născut. A mîncat în prima zi de patru ori, tot ce i-a căzut sub ochi : pîine goală, rece, resturi de mîncare, a lins exemplar cele două vase de metal, a privit recunoscător împrejur și a luat-o de la capăt. Acum ne aflăm la zece zile de la eveniment. Lady, cum a botezat-o M. în amintirea unei cățele lup (cu care seamănă), a fost alungată pentru că făcea gropi și urla toată ziua, pe urmă lătra înspăimîntător noaptea, antrenîndu-l și pe Gică, care de fapt e motolol și noaptea doarme. Neputînd să adorm (Lady se manifesta, în general, de la miezul nopții pînă

spre ora 2 de dimineață, pentru ca să reia totul la 5 dimineața, silindu-mă s-o alung cu pietre), am trimis-o peste deal, la proprietarul păunilor. A revenit după cîteva ore. De două ori a fost retrimisă la vechiul domiciliu : a revenit și dă tîrcoale casei, chițcăind patetic. De fapt, așa ar trebui să arate un cîine de casă, nu ca jigodia de Gică care nu latră mai deloc și poate fi răpit el însuși.

Ce consecințe a avut prezența temporară a lui Lady în castrul nostru ? S-a constatat că : 1. Gică refuză orice mîncare în afara salamului (chiar oasele și cîrnatul ordinar) ; 2. S-a constatat că orice cîine normal mănîncă orice i se dă, cel puțin aici (vezi Lady) ; 3. S-a constatat că Gică începe să mănînce orice dacă își dă seama că un alt cîine mănîncă orice ; 4. S-a constatat o adevărată ură (combinată cu un ușor și nerealizat interes sexual) față de noua venită de care el, Gică, leagă absența salamului de 21 ; 5. Cu durere de părinte, trebue spus că Gică a manifestat o adevărată neîndemînare în timpul tratativelor de împrietenire cu Lady, fapt care a dus la inutilitatea raidului logodnicei. El rămîne mai departe în așteptarea marii dragoste... Costea a și rezervat din producția proprie o cățelușă neagră. Ea, această viitoare logodnică a lui Gică, încă suge. Suntem cu toții în așteptarea fericitului eveniment care se va produce probabil abia la anul, în primăvară, în săptămîna, numită popular, a brînzei...

„Frica, hei, Caesonia, acest frumos sentiment, dezinteresat și pur, neamestecat cu nimic, unul dintre cele mai rare sentimente, care-și trage noblețea din burtă“ *(Caligula* de Camus).

„Echivoca litanie a expresului“ (Montale).

Fragmentarismul — legea poemelor lui Eliot.

Tăietura directă : „Opera de artă pretinde o mare răbdare și mai ales o luptă încăpățînată contra materiei. Nu poți să mergi la fondul bătăliei, dacă nu se lucrează în sculptură cu tăietura directă. Modelajul e mai comod. Poți reveni, poți corija, adăuga, schimba, în timp ce tăietura directă cere o confruntare fără milă între artist și materialul pe care trebue să-l supună. Pentru materiale este nevoie de meșteșug. De fapt, dacă te gîndești bine, nu au existat

în istoria universală artiști mari, ei n-au fost decît meșteșugari admirabili în sculptură. Și decăderea acestei arte a început cu abandonarea tăieturii directe, care îngăduia sculptorului să cîștige o victorie asupra materialelor cu fiecare din lucrările sale“ (Brâncuși).

Jurnal de la Poiana

De fapt mai avem evenimente în vara asta plină de ploi și de căldură excesivă: păunița, care e o cretină binecunoscută, a ucis pe unul din propriii pui, stînd pe el ca să-l protejeze. Ca și anul trecut, din patru ouă au ieșit trei pui, din care au rămas doi. Cine știe ce se va alege din toată această nouă generație care deocamdată a început să zboare, umblă prin curte însoțită de mama fudulă care îl ignoră pe păun (și el vagabond). Costea îmi atrage atenția că a revenit la cotețul păsărilor și că-i face avansuri păuniței, dar aceasta, absorbită de pui, nu-l bagă în seamă. Dacă îmi aduc aminte bine, anul trecut ea a ouat de două ori. S-ar putea să mai asistăm la o înmulțire încă anul acesta, deși puii care se vor naște vor fi tîrzii și vor avea probabil soarta celor de anul trecut, care au cam pierit de frig (pasăre gingașă, ce vrei !). De fapt, prin nepriceperea noastră, noi transformăm această curte spațioasă într-o arenă a morții...

Pentru *Frica :* „Faimoasa chestiune a Spartei trebue pusă aici. De ce nu a avut ea oameni mari ? Perfecțiunea rasei a împiedicat exaltarea individului, însă arta le-a permis să creeze canonul masculin și ordinul doric. Prin suprimarea bicisnicilor, se suprimă varietatea rară, fapt bine cunoscut în botanică sau cel puțin în floricultură. Cele mai frumoase flori sunt date de către plante cu aspect mizer“ (Gide, *Jurnal).*

„Un cap plin de gînduri într-un eter fibros“ (despre o femeie posedată de Ion Barbu într-o berlină, ca Madame Bovary).

„Sunt mai bun decît reputația mea“ (Schiller, *Maria Stuart).*

„Nu e adevăr acela la care se asociază frica“ (proverb indian).

Jurnal de la Poiana

Adevărul este că și găinile astea ale noastre își fac de cap ! Și cu ele avem probleme mari. De pildă, Costea caută ouăle în locul unde ar fi cel mai firesc să le găsească : în coteț. Ei bine, nu. Ele, dintr-un egoism al rasei, le ascund printre brazi, prin gropi aflate în cele mai întunecoase frunzișuri. Omul meu le colecționează și eu țin o contabilitate strictă. Pînă la 1 august am depășit cifra de 220, la 11 individe (citește găini) și un cocoș. Totuși nu am reușit să acopăr suma investită... Mai am răbdare, dar la 1 septembrie voi pleca de aici și soarta lor va deveni incertă (probabil că atelierul nostru de ouă va fi mîncat, pur și simplu !). Mai este pe urmă cloța cu cei șapte magnifici ai săi către care N. de mult trage cu

ocrotul și visează cîte unul în mujdei, pe săptămînă... Criminalii de noi, am și hotărît să transformăm acest material de contemplație (dimineața), de înduioșări lăcrimoase, în bucate... Omul...

„Nimic nu cere mai multă prudență decît adevărul" (Gracian).

Pentru *Janus :*

— *Harmonielehre* de Schönberg (referire la *Doctor Faustus* de Th. Mann).

— Th. Mann : „Muzica cosmică a sferelor, glacială, limpede, de o transparență hialină, de un farmec melodic inaccesibil, supraterestru și straniu, umple inima de o nostalgie disperată".

— Tot el, mi se pare : „De ce toate lucrurile îmi fac impresia propriei parodii ?"

— Baudelaire vedea în *Tannhäuser* langori amestecate cu fiorduri...

— Schumann despre Chopin : „Tunuri ascunse în flori".

— Veselia delicată a lui Mozart.

— Solemnitățile calmante la Bach.

— Instrumentul spune despre eternul uman, nu strigă nimic anecdotic (George Bălan).

— Mozart cu 600 de opusuri, mort la 35 de ani.

— Nu secolul al XX-lea a inventat reflexivitatea.

— Polifonia este cunoscută încă din secolele XIV, XV, XVI...

— În secolul al XVIII-lea un Leibniz spunea că muzica este un exercițiu de aritmetică a sufletului care nu știe să numere...

— Arhitectul Bach.

— Hubov vedea în muzica lui Bach un echivalent muzical al filosofiei leibniziene a monadelor.

— Tema germene la Bach, echivalentă cu monada lui Leibniz.

— Domni care intră cu *cadenettes* și peruci strîmb așezate în săli de concerte.

— Messiaen : *Chant d'oiseaux ; Catalogue d'oiseaux ; Oiseaux exotiques.*

— *Hyperprism* de Varèse, ca o junglă umană, cu deșerturi de lei.

— „Să se pună capăt confesiunii și autobiografiei muzicale. Cîtă luciditate, atîta dramă" (Camil Petrescu).

— Tot farmecul melodiei provine din număr, care măsoară exact vocile ; tot ce ritmurile au seducător, fie în melodie, fie în diversele mișcări, e opera unită a Numărului (tratatul de muzică *Musica enchiriadis*, secolul al XV-lea).

— Kant în *Critica judecății :* „În muzică este mai mult divertisment decît cultură".

— Hegel *(Estetica) :* „Muzica apare ca imagine a unor emoții fără sens, a eului gol și nedeterminat. Ca artă, ea nu are nevoie de un conținut spiritual".

— Forme sonore în mișcare (muzica).

— Frumoasă nu e în primul rînd frumusețea, ci frumusețea ușor atinsă de nefrumusețe...

— Strauss cu suflătorii lui imita behăitul oilor.

Din *Corespondența* cu G. : *„Am 49 de ani de memorialistică,* scrie în *Memorii* (de atîția ani scrie la miniștri și la autorități). *Încă din 1922, am înființat, la 15 septembrie, aso-*

ciația culturală «Talpa Țării» care a pornit o mișcare pentru obținerea de condiții pentru orfanii de război de la 1916—18. Scutiri de taxe, primirea de alimente, 400 de lei bursă, lunar, colaborare cu orfelinatele din Oltenia (Craiova, Rm.-Vîlcea și Tîrgu-Jiu). Lupta revoluționară a celor fără de partid se duce împotriva averescanilor (Averescu ne-a poruncit, scrie G. : *Rămîneți cu toții orfani !). În primăvara lui 1927, clubul «Averescu» din Rîmnicu-Vîlcea poruncește oprirea în vacanța de Paști a tuturor orfanilor, scutiți de taxe, suspendîndu-se bursele și impunîndu-li-se uniformele kaki, englezești, în locul hainelor sărăcăcioase, cusute cu ață de Brașov : carrop. În frunte cu agronomul Metaxa din Herăstrău-București, toți orfanii au fost conduși sub podurile șoselei naționale Rm.-Vîlcea-Olănești, pentru ca să strîngă toate hoiturile de cîini și pisici, ducîndu-le la rîul Rîmnic, o muncă silnică pe o ploaie torențială, fără haine de protecție, fapt care a dus la îmbolnăvirea orfanilor.*" Lucrul l-a determinat pe G. să scrie un memoriu către autorități. Rezultatul este că orfanii sunt trimiși cu trenul la locul de baștină, dar faptul că scrie despre abuzuri îl semnalează organelor represive, drept care, peste zece ani, va fi degradat din armată. Dar G. mai evocă și luarea cu asalt a tuturor caselor de cultură, pentru ca, unite, să formeze *Fundația Talpa Țării.* Drept care, zice corespondentul meu, a fost arestat, fiind salvat de la alte greutăți de niște oameni, ale căror nume le înșiră pe o listă. Scrisoarea, însumînd șapte pagini mari, albe, scrise cu cerneală chinezească (tuș), se încheie cu lozinca : *„Fă binele și aruncă-l în mare,* cum a zis Nicolae Iorga".

Este evident că avem de-a face cu o biografie flatată, dar interesantă este aici suprapunerea de termeni inadecvați, nepotrivirea lor cu realitățile timpului, evocarea unor suferințe vechi care din cauza sentimentului persecuției capătă dimensiuni gigantice. La fel de interesantă mi se pare perseverența corespondentului care numerotează memoriile (acesta fiind al 31 140-lea). Dealtfel, în altă corespondență, mai recentă, G. începe să umfle cifra lor, cuprins de beția aglomerării. Ne aflăm, numai în doi ani, la cifra de 48 295 (la 27 iulie 72). Deci s-ar presupune că de la 10 ianuarie '70, cînd mi-a scris rîndurile de mai sus, ar mai fi trimis, mie sau altora, încă 17 155 de scrisori, care înmulțite cu cel puțin șapte-opt foi ar da o cifră incredibilă.

Gigantismul epistolar al lui G., ca să nu-i zic altfel, este oricum impresionant, iar ideile sale, pe care le colecționez, îmi vor furniza probabil un formidabil personaj din *Frica...*

„Omoară-l încet, ca să simtă că moare" (Camus — *Calligula).*

În Saint-John Perse : „Un univers al exilului sau o mare credulă și bîntuită de plecări invizibile".

Anabasis este o expediție pornită de pe litoral spre interior (Xenophon, *Cei 10 000).*

ISTORIA PLAGIATULUI

Dacă e să integrăm pe Sorescu la plagiatori, o putem face amintindu-i parabola profetului Iona. Ar mai intra aici și Dostoievski, cu nuvela *Marele inchizitor*, care este înțesată de citate biblice. Ivan Karamazov vorbește despre un Pater Seraphicus care e luat din *Faust*. În *Frații Karamazov*, un personaj citează finalul poeziei *Demonul* (de Pușkin, nu de Lermontov). Alioșa o numește de asemenea pe Grușenka soră și o miluiește cu un fir de ceapă, fapt *ciugulit* de Dostoievski de la o țărancă care i-a povestit așa ceva, după propria mărturie. Tot în Dostoievski se mai găsește o idee a lui Nietzsche : cea a veșnicei reveniri (vezi discuția lui Ivan Karamazov cu Diavolul, idee care e și ea din *Faust*). De asemenea, Thomas Mann mărturisește că a pus în gura diavolului citate din *Ecce homo* de Nietzsche !

Piramida fatală : „Oamenii nu reușesc să se înțeleagă, fiindcă își aranjează existența socială după scara unei piramide fatale. Vor cu toții să parvină în vîrful piramidei, dau din coate și înlătură de la suiș pe ceilalți. Ar fi cu mult mai natural să trăiască asemeni florilor dintr-o livadă, unde fiecare își găsește locul său și primește în mod egal ploaia și timpul frumos, lumina soarelui și prospețimea brizei, binecuvîntarea cerului și violența furtunilor. Cînd vor învăța oamenii să ia pilda minunată pe care le-o oferă natura ?“ (Brâncuși).

Pentru *Janus : Sonata în la, pentru coarde și cembalò* de Tomaso Albinoni (cel care este slăbiciunea mea, pentru celebrul său *Adaggio*). *Pimpione*, operă comică într-un act de Telemann, *Erwartung* de Schönberg, *Agon* de Stravinski și *Concertul de coarde* de Hindemith, opera *Orfeu* de Monteverdi.

Scrîșniturile homarilor, plescăiturile balenelor, șuierăturile cetaceelor, strigătele caracatițelor și ale altor locuitori ai adîncimilor fac fundul mărilor la fel de zgomotos ca biroul unei companii de asigurări în plină activitate. Propagîndu-se de cinci ori mai repede decît undele sonore în atmosferă, aceste zgomote produc interferențe cu minele acustice și cu instrumentele de ascultare submarină (dintr-un ziar).

„Ziua poartă un demodat corset de culori. / Părul tău lung traversează un poem hindus / grădinile zilei și înstrăinarea sărutului / Tăcere în amiaza de toamnă / începe să plouă cu păuni“ (Dan Mutașcu).

„Igiena indiferenței împotriva exceselor plăcerii sau angajării“ (Camus).

Jurnal de la Poiana

Deodată această pașnică localitate a devenit mondenă. Ca și în cazul acelui sat 2 Mai de lîngă mare unde lumea a năvălit (în special doctorii care sunt cei mai snobi) la auzul că oameni reputați vin să facă plajă acolo, Poiana a fost invadată de către diferiți indivizi

care-și fac cu febrilitate case, improvizează corturi, cocioabe, chiar în vecinătatea țiganilor care, și ei, în trei ani au crescut în acareturi, deși acum o lună i-am și văzut plecînd cu căruțele acoperite cu coviltire de plastic în vagabondările lor regulate. Seara, mica stradă de cinci sute de metri e aglomerată ca un bulevard din București. Prăjiturile dispar în cîteva ceasuri ca și cînd termitele ar fi năvălit în localitate, cîrciuma e plină vîrf, mereu se asfaltează, totul se scumpește, nu mai știu ce să cred. Cu vremea voi fugi pe deal, mai sus, în pădure, pentru că deja cei de la vila *Ialomița*, din față, se zgîiesc cînd fac plajă pe terasă sau cînd ies seara la plimbare. Au apărut teosoafe, actrițe, medici și „lume bună" care țin să-și facă relații. Pînă acum am descurajat pe cîțiva care mi-au cerut să le pun gaze, să le citesc manuscrise de cinci mii de pagini, să le plasez copiii în București (repartizați după studii în provincie) și așa mai departe. Am să-mi cumpăr curînd o praștie și am să dau zvon că trag la prima intrare neanunțată în ogradă.

Rimbaud : „Lîna neagră a taifunelor" sau : „Matematică atîrnată de icebergurile sării".

ISTORIA PLAGIATULUI

Pot fi stabilite asemănări izbitoare între proza lui Miron Costin, B. P. Hasdeu și *Neamul Șoimăreștilor* (din vremea lui Ștefan Tomșa). În *Domnia arnăutului* se povestește domnia lui Vasile Lupu, după Miron Costin. La rîndul lui, Miron Costin lua din poeții poloni : Otwinowski și Samuel Twardowski. *Viața lumii* are lucruri împrumutate din *Eclesiast (Vechiul Testament)* și ceva din *Tristia* lui Ovidius (despre labilitatea timpului — vezi P. P. Panaitescu). La baza *Cronicii polone* a lui Miron Costin, Toppeltin : *Origines et occasus Transylvanorum* (Lyon, 1667) și *Culegerile grecești despre patru monarhii*, plus *Hresmologhionul (Cartea profeților)* grecesc. Un capitol : *Despre cele patru monarhii* (legende despre întemeierea lumii) a dat lui Miron Costin prilejul de a scrie legende despre întemeierea țării (corbul care a furat copilului inelul de principe al Transilvaniei). Miron Costin folosește, de asemenea, *Letopisețul* lui Grigore Ureche, cu interpolațiile lui Simion Dascălul, și *Istoriile romane*, un manual al vremii. Ureche, la rîndul său, a folosit, în cronicile sale, *Viețile domnilor moldoveni* de la mînăstiri (cronicile slavone ale secolelor XV—XVI). În *Viața lumii*, Miron Costin traduce din *Psalmul 89*. La rîndul său, Dimitrie Cantemir reproduce de două ori versuri din *Viața lumii*. În *Istoria ieroglifică* și *Descriptio Moldaviae : „A lumii cînt cu jele, cumplita viață / Cum se trece și se rupe, ca cum ar fi o ață" ;* la fel... În *Viața lumii*, proverbul *Anii nu pot aduce ce aduce ceasul* e dat drept vers, deși e luat din folclor. În *Stihuri împotriva zavistiei* este inclus un pasaj amplu din *Psaltire (Psalmul 5)*, care era tradus de Dosoftei (vezi P. P. Panaitescu).

Din *Opere complete* de Miron Costin în ediția V.A. Urechia :

— *Codicele racovițean* este o copie aproape directă după manuscri-

sul lui Miron Costin. *Codicele racoviţean* este compus din *Letopiseţul* lui Miron Costin şi două file din *Aflarea piciorului a Sfîntului Ioan Botezătorul.*

— Se citează compilaţiile lui Nicolae Costin şi Axinte Uricariul după Miron Costin (ei sunt singurii cronicari români care-i sprijină pe fanarioţi).

— Sunt puşi pe două coloane Miron Costin şi Toppeltin ; Toppeltin lua şi el fără a pune ghilimele din istoricul Carion.

Din *Literatura română veche* (două volume), antologie de Dan Zamfirescu :

— Cu *Istoria lui Mihai Vodă sin Pătraşcu-Vodă* (în compilaţia cronicilor muntene din secolul al XVII-lea) începe literatura română în limba naţională.

— *Hronograful* lui Mihail Moxa (1620) inspiră pe Eminescu în *Scrisoarea III.*

— *Sfaturile către Alexandru Iliaş* din *Cronica lui Matei al Mirelor* sunt inspirate din *Învăţăturile lui Neagoe Basarab.*

— *Letopiseţul de cînd s-a început cu voia lui Dumnezeu Ţara Moldovei (Letopiseţul anonim al Moldovei,* după P. P. Panaitescu) e tradus şi preluat de Grigore Ureche în *Letopiseţul* său. Ureche, la rîndul său, îl va inspira pe V. Alecsandri *(Dumbrava roşie)* şi pe Sadoveanu în *Viaţa lui Ştefan cel Mare* şi *Fraţii Jderi.*

— *Viaţa lui Nifon,* opera hagiografică a lui Gavriil Protul, este şi izvorul *Cronicii* lui Radu Popescu.

Mai apoi, Odobescu se inspiră din același loc în nuvela sa *Mihnea cel Rău*. *„Odobescu s-a ținut strîns"*, zic G. Mihăilă și Dan Zamfirescu, *„de textul din secolul al XVI-lea"*.

Niște trandafiri ireali.

Ferăstraiele lui Lautréamont, Eluard și Picasso.

Ortega y Gasset : „Sufletul liric atacă lucrurile naturale, le rănește, apoi le ucide".

„Există un lucru infinit mai odios decît ipocrizia și anume : cinismul" (Claudel).

Din *Sensurile muzicii* de George Bălan (pentru *Janus*) :

— Balzac, în *César Birotteau*, despre finalul *Simfoniei a V-a* de Beethoven, cu zînele lui luminoase, cu perdelele ridicate de îngeri, cu porțile de aur ale baptisteriului din Florența, ce se desfac pe țițînile lor de diamant, cu tămîia prosperității, cu torțele amorașilor, cu ambrozii, cu *mai vreau*-l final !

— Nu poți iubi simultan Muzica și această muzică (Enescu).

— Heine despre Berlioz : „O privighetoare colosală, o privighetoare mare cît un vultur, așa cum va fi fost în lumea primitivă".

— Infinitatea muzicii.

— În *Aurul Rinului*, Wagner introduce optsprezece nicovale, prefigurare a muzicii concrete, sugerînd lumea subterană a Nibelungilor, căutînd poate piatra prețioasă în măruntaiele pămîntului.

— *Christ lag in Todesbanden* (Christos zăcea în giulgiul morții) în *Patimile după Matei de Bach*.

— În *Simfonia domestică* de Richard Strauss se aude scîrțîitul patului conjugal.

— *Epithalamul* lui Jollivet.

— *Octandre* de Varèse.

— *Concertul pentru mandoline, flauți și trompeți* de Vivaldi (cumpărat anul acesta de la Roma pentru casetofonul meu, unde partea flautului este formidabilă, amintindu-mi pentru totdeauna pacea de la Assisi căruia i se potrivește nemaipomenit).

— *Simfonia pentru orchestră de coarde și două trompete* de Bononcini.

— *Sonata pentru flaut, vioară, cello, clavecin, violă* de Couperin.

— În *Requiemul* lui Berlioz patru fanfare încadrează orchestra în *Tuba mirum* (o anticipare a stereofoniei).

— *Ciocanul fără stăpîn* de Boulez ; *Hiroșima* de Penderecki, *Karre* de K. Stockhausen ; *Pythopracta* de Xenakis ; *La pompe du général Hoche* de Cherubini (operă în care Napoleon a simțit grandilocvența seacă) e neveridică.

— În muzica lui Pierre Henry se aud mitralierele și gemetele de alcov, farfurii sparte *(Vălul lui Orfeu)*, plus o orgă și o voce care declamă ca în tragediile antice.

— Apollo e amicul lui Dionysos, nu inamicul său.

— Brahms cu cele *vier ernste Gesänge* pentru bas și pian, op. 121.

— Necunoscutul care îi comandă înainte de moarte lui Mozart *Requiemul* și-l și plătește.

— Bach, legislatorul sistemului tonal și al fugii.

— *Karre pentru 4 coruri și 4 orchestre* de Karlheinz Stockhausen.

— Stravinski pe malul lacului Léman descoperind ideea lui *Petrușca*.
— Decibelii din *Simfonia a IX-a* de Beethoven.
— Testamentul de la Heiligenstadt.

„Poezia e crearea a ceea ce nu vom vedea niciodată" — *Diego*.

„Pictura e o meserie de orbi" — *Picasso*.

„Trupu muntelui șovăie în fereastra mea" — *Supervielle*.

„Marea dormind deasupra mormintelor" *(Valéry)*.

„O liniște verde, din chitare despletite" — *Diego*.

„Trec cai negri pe drumurile adînci ale chitarei" — *García Lorca*.

„Limba e un pește roșu în cupa vocii tale" — *Apollinaire*.

CAIETELE PRINCEPELUI

Din *Fenomenul horal* de Romulus Vulcănescu, *Ramuri*, 1944 :

— Cultura, în ansamblul ei, urmărește unul din următoarele două scopuri : sau perfectarea umanității înlăuntru granițelor ei firești sau explodarea acesteia peste limite, în supraumanitate. În primul caz, după Oswald Spengler, cultura apare ca o potențialitate creatoare care depinde în mod normal de puterile inerente ale vieții, iar în al doilea, după Friedrich Nietzsche, ca mirajul unei lupte prometeice a speței umane, a cărui forță eficientă e în permanent deficit funcțional cu ea însăși.

— Ca țel al supraumanității, cultura este deocamdată un miraj eficient care amăgește lumea pe căi necunoscute de ordinea firească a naturii, însă deduse logic ca valabile. Din mrejele acestui miraj universal, în care omul este prins cu toată ființa lui, nu există scăpare decît printr-un extenuant efort creator sau expiator. Zbuciumul creației valorilor eterne și al contemplației bunurilor culturale de pe piscurile înțelegerii omenești este, cu tot caracterul lui dramatic, una din condițiile sesizării supraumanității. Dacă s-ar răpi omului această necruțătoare iluzie, viața și lumea lui antropomorfică, împlinită în idealurile ei posibile, ar rămîne goală și stearpă de orice sens, ca un hău fetid.

— Vasile Pârvan spune : „De la etnografic la cultural nu e nici o punte de trecere. Etnograficul este ceva definitiv, milenar, universal, rezultatul ultim al geniului popular natural. Etnograficul exprimă o concepție etică, estetică și metafizică asupra lumii și vieții, ca rezultat al unei experiențe multiseculare. Culturalul este ceva abstract, simbolic, superficial. Culturalul este rezultatul spiritualizării aristocratice idealiste pe cale de antrenament și selecție forțată într-un spațiu și timp dat. Etnograficul pleacă de la instincte ; culturalul pleacă de la idei. Culturalul e mereu schimbător

în rafinata evoluție spre o cît mai mare complexitate a ideilor creatoare. Etnograficul este perpetuu stabil pe baza celui mai minuțios tradiționalism. Necesitățile vieții spirituale superioare sunt total necunoscute vieții etnografice. A lua valori și forme etnografice pentru a exprima valori și forme culturale înseamnă a confunda iremediabil două stări de suflet disparate și a crea un monstru de civilizație falsă".

— Stilul, determinanta esențială a culturii, este opera unei duble sensibilități, conștiente și inconștiente. Conținuturile inconștientului care nu sunt o simplă umbră a conștiinței, ci o realitate cosmotică analogă, apar nedeghizate în creația culturală. Lucian Blaga ia atitudine împotriva teoriilor psihanalitice ale stilului, care degradează nu numai creația, ci și pe creator, care este omul în genere. Formele sau conținuturile inconștientului, care sunt în număr de patru : cadrele orizontice (spațiale și temporale), accentul axiologic, atitudinea anabasic-catabasică și năzuința formativă, alcătuiesc matca stilistică și imprimă, toate în ansamblu, fiecărei creații culturale, pecetea specificității, însă nu a absolutului și a eternității. Precizarea formelor inconștientului îl face pe Blaga să ia cea de a doua atitudine, însă de data aceasta împotriva morfologiștilor care reduc cultura numai la elemente formale.

— Cultura — mijloc de revelare a misterului în raza căruia trăiește omul ; creațiile culturale : plăsmuiri revelatorii — sunt rezultatul celei de-a doua categorii ale spiritului : cele abisal-stilistice.

— O horbotă fastidioasă de amănunte, expresii și caractere.

— În clar-obscurul acestei teorii paradoxale.

— Răbdarea nu este de esență monahală, ci lumească și anume ostășească (e vorba de răbdarea la români). La noi călugărul este și oștean — zalmoxism încreștinat —, românul este un om dîrz, brav, neastîmpărat și sincer ; el trăiește solidar cu umbrele senioriale ale strămoșilor. Popa Stoica din Farcaș, duhovnicul lui Negru Vodă, luptă în primele linii pentru a-și apăra patria (mai înainte Deceneu din preot a ajuns regele dacilor — N.).

— Sentimentul stilistic general care transpare din cultura românească nu este sofianismul sau transcendentul care coboară, ci dimpotrivă, reversul lui, terestrul care ascende, lumescul care urcă.

— Solii către Zalmoxis erau zvîrliți în sus, nu aruncați în fundul pămîntului — ideea aceasta a misiunii extraterestre pe care o capătă sacrificiul uman e subliniată în cartea lui A. Nour : *Cultul lui Zalmoxis.*

— Fenomenul horal este o notă esențială în cuprinsul fenomenului cultural românesc, dar nu este o notă dominantă, ci numai de componență, e un fenomen anexă sau epifenomen. (Concepție subiacentă a epifenomeniei horale care a dus la desconsiderarea fenomenului de către mulți cercetători.)

— Expansiunea fenomenului horal în această zonă estic europeană și vestic asiatică pledează pentru obîrșia traco-valahică a tuturor acestor culturi etnografice. Fenomenul horal este un avatar al celui cultural românesc, al culturii străvechi autohtone, un travesti modern al fenomenului cultural trac.

— În alcătuirea elementară a horei se oglindește alcătuirea complicată a colectivității sătești. În comunitatea horală, țăranul capătă fățiș sau pe ocolite directive de viață culturală : directive religioase în horele rituale ale bisericii ; directive filosofice în adunările de tip horal ale înțelepților satului ; directive artistice în horele sărbătorești ca și în creațiile celelalte de tip horal : șezătorile și clăcile ; directive de știință empirică în *cercușul* vrăjitoarelor și descîntătoarelor, în ocoalele economice, politice și militare.

— G. Călinescu într-o anexă la *Istoria literaturii române...* spune că noi nu suntem primitivi, ci bătrîni. Suntem o rasă de munte care are viziunea colosului geologic.

— Nu există domeniu al muncii în care românul să nu-și fi creat unelte proprii, temeinice, ingenioase și eficace.

— Destin *à rebours* (la români).

— Tot tracii, după teoria istorică susținută de Dan Botta, au pus bazele sumbrului și misteriosului Imperiu bizantin.

— G. T. Niculescu Varone : *Dicționarul jocurilor românești,* 1931, — în această carte se trec în revistă cele 1 456 denumiri ale horei.

— În Cehoslovacia un munte se numește *Hora,* iar una din ramurile cehilor se numește *horaci ;* la bulgari multe sate se numesc *hore.*

— În muzica liturgică, corul se numește uneori *horul ;* sînurile bisericii se numesc *hore ;* în artă, cuvîntul horă transpare modificat în cuvintele *culă* și *colibă ;* în astronomia țărănească : *hora cu lăutari la mijloc* (o constelație sau *curora* — aur-hora ? ? ? — dar și în franceză e numele de *aurore,* de unde deci terminația ?).

— *Ah* sau *of* sunt numite de autor *sincope de alean.*

— După Béla Bartók, împărțirea în teritorii dialectale (muzicale la români) pornește de la melodiile de horă sau, cum se numesc oficial, doină.

— Dragobete este zeul dragostei vulgare, ciracul lui Făt-Frumos.

— Busuiocul este numit floarea dragostei.

— Cercușul hoților : pentru a fura în tihnă, tîlharii ocolesc casa care trebue prădată, în toiul nopții, cu o mînă de mort sau cu lumînarea de la înmormîntarea cuiva.

Aron Densusianu : *Colindele și imnurile vedice.*

— Călușarii închină steagul în păduri rugîndu-se în cerc în jurul soarelui să le dea putere asupra *Rusaliilor.* Tot în cerc se roagă călușarii cînd sar peste un luat de iele.

— Dintre piesele de sacrificiu de formă circulară, cele mai interesante sunt roțile de foc care se prăvălesc peste dealuri în noaptea de Sfîntul Gheorghe, care în credința poporului român este un travesti al zeului solar Făt-Frumos (Apollo) ; aceste sacrificii sunt la ardeleni, în special de *alimori,* un fel de sărbătoare populară a reînvierii soarelui în primăvară (un caracter eminamente heliolatric).

— Cununa grîului cu care se împodobesc fecioarele la rodirea acestei cereale este simbolul cercual vestalic al sacrificiului agrar, atît de frecvent altădată ; de asemenea, jertfa cîmpenească intitulată *Barba lui Dumnezeu,* care era înainte cercuală, astăzi este o licență simbolică horală.

— Hora *Drăgaicei* și hora *Caloianului* sunt rituri agrare de prim ordin ; hora *Drăgaicei* este un rit de provocare a fecundității pe cale de magie simpatetică, iar hora *Caloianului* e un rit de provocare a ploii pe cale de magie simbolică.

— Ierburi apotropaice : mătrăguna, leușteanul, măghiranul, odoleanul ; hora plantelor apotropaice este un procedeu obișnuit în farmacopeea și medicina magică populară.

— Cercușul vrăjitoarelor în pielea goală în nopțile cu lună.

— Hora priveghiului, a nunții, a călușului, din punct de vedere al caracterului lor solar, se apropie de ceremoniile similare ale civilizației preistorice egeene și italice a bronzului. Ele transpun pe plan ritmic simbolul ritual al heliolatriei nordice tracice și sunt mărturia unui trecut ce se menține încă viu în conștiința imanentă a poporului român.

— Numele horei — de la Horus, o părere ; după alții ar veni de la numele splendidei soții a lui Romulus, Hersilia, divinizată în mitologia latină sub numele de *Hora Quirini.* După alții, s-ar trage pur și simplu din horele olimpice.

— După Ollănescu, hora vine de la *horeia,* dans de origine grecească.

— După Iorga, hora are un nume de origine elinică, iar mai tîrziu i-a luat locul numele de *Kolo.* Ar fi vorba de o strecurare elinică la traci.

— Autorul se întreabă dacă nu este un raport între *kolabrismul* descris de un bun izvor greco-roman — *Athenaios* — și *călușari.*

— După Iorga, hora este derivativul nominal și totodată spiritual al *kolabrismului* trac ; el atribuie horei un etimon arian de proveniență scitică ; în sprijinul afirmației sale sunt aduse numeroasele variante ale cuvîntului în regiunile înconjurătoare, la popoarele slave *(de colo pină colo, colhoz, colac).*

— Denumirile dansurilor naționale în horă ale popoarelor Europei estice : *horovodea,* la ruși ; *korowod,* la polonezi ; *chorovod,* la cehi ; *ceardaș,* la unguri ; *kolo,* la croați ; *kolesco* sau *kolo,* la sîrbi ; *horo* sau *kolo,* la bulgari ; *valla,* la albanezi ; *horeia,* la greci ; *hora* și *kolkola,* la turci.

— *Kolo* nu este un nume slav, scitic sau elin, ci un termen eminamente trac. El vine de la numele compus al dansului trac păstrat în literatura elină : *kolabrismos,* redus la prima sa parte. Despre *kolabrismos* ne vorbește Naukratis, cu mii de ani în urmă, ca de ceremonialul sacru cel mai reprezentativ al pontifilor și vestalelor civilizației heliolatrice a tracilor.

— *Kolabros = cîntecul de dans al kolabrismului ; kolakeia = actul adulării prin dans a divinității tutelare,* fie a însemnelor ei, mai tîrziu actul flatării ; *kolax = denumirea adulatorului însuși.*

— Jocul *ca la breaza* sau *calabreaza* nu vine de la localitatea Breaza ; s-au descoperit variante ale acestui nume sub forma : *colabreaza* și *colobreaza ;* deci nu e vorba în cazul *colobrezei* doar de o modificare a cuvîntului, ci de o formă arhaică și tranzitorie de la *kolakrismul* trac la numele horei de munte de astăzi. *Colobreaza* are de două ori o obîrșie tracă : prin *kolo* și prin *breza. Brezaia* știm că este la noi un joc popular mitic care se joacă în tact și tempo de horă ; *colobreaza* amintește de *hora brezaiei* ca simulacru coregrafic

al cultului anumitor divinităţi rudimentare; în orice caz, e mai aproape de acest joc decît de *cola brizeică* a eroului bizantin Brizeu, de la care ne-a rămas numele de *Buzău*.

— *Hora-chor* — ca în *charta-hartă, Christos-Hristos,* iar *l* intervocalic devine *r,* ca în *solis-soare, mola-moară, Nicolas-Nicoară.*

— Aria de răspîndire a *kolabrismului:* Marea Caspică, munţii Boemiei, cîmpiile actualei Volhinii, poalele Olympului, iar în Asia Mică pînă la fluviul Hale.

— Rădăcina tuturor jocurilor derivate din *kolabrism* (hoale) este cuvîntul trac *kola.*

— Pentru egipteni, după cum spune Noël în *Dictionnaire de la fable,* cercul este simbolul eternităţii. Ştiinţele erau reprezentate prin mai multe cercuri legate, închise în circumferinţa unui cerc mai mare.

— Formula templelor indiene *gupta,* din cea de a doua perioadă a lor, promovează ca bază arhitectonică cercul; acest templu cercual se numeşte în indiană *cella.* Între *cella* indiană şi *cula* tracă trebuie să existe o legătură semantică tot aşa de strînsă ca între *valla* albaneză şi *kola* tracă.

— Cu excepţia celor mai multe divinităţi solare care locuiesc în inima unui simulacru astral, celelalte divinităţi, precum Shiva, apar şi ele înconjurate în cercuri, care simbolizează atributul perenităţii. Cu timpul, aceste radiaţii cercuale trupeşti se reduc numai la regiunile nobile ale corpului, la cap. Iconografia buddhistă întrebuinţează aureola în jurul capetelor sfinte pentru ca să desemneze prin aceasta nu atît sfinţenia personajelor, cît nemurirea dobîndită prin sfinţenie, eternitatea.

— Armenii sunt un popor trac extraeuropean.

— Istoria grecilor menţionează şi dansul nebunesc şi vesel în cinstea zeului sărbătorilor, a lui Comes, în care dănţuitorii înveşmîntaţi fantasmagoric, cu cununi de flori pe cap şi ţinîndu-se de mînă, se zbenguiau în cerc.

— Se spune că în jurul stejarului sacru de la Dodona, pelerinii dansau în cerc, un dans tumultuos şi liniştit, cu efecte medicale. (E ciudat că autorul care are spirit de observaţie nu face remarca pe care o aştept demult, că hora, acest dans în cerc, pare a fi decurs dintr-o exhibiţie în jurul altarelor sau a copacilor, care erau socotiţi divinităţi sau aveau chiar rol de altar. Dacă ne referim la indo-europeni, care considerau stejarul ca pom sacru, dansurile acestea în cerc ar putea fi nişte dansuri ale stejarului. Un alt fenomen care ar putea polariza entuziasmul oamenilor şi i-ar face să se dezlănţuie în cerc este focul, care are o forţă în acelaşi timp centrifugă şi centripetă — deci horele — un dans al focului — N.)

— Jacques de Morgan, în lucrarea *L'humanité préhistorique,* susţine că desenurile de tip geometric, cercul şi spirala, apar în Europa estică în quaternar. Ele sunt sesizate în Pirineii de Sus, în unele locuri din Bretania şi Suedia, la Lourdes, Dordogne şi Creta. Centrul lor de formaţie şi radiere însă sunt Carpaţii.

— Toţi istoricii şi învăţaţii noştri: N. Densusianu, Xenopol, Pârvan, Iorga, Giurescu, Andrieşescu, Dumitrescu sunt de acord în a recunoaşte că cercul şi spirala sunt însemnele religiozităţii primare ale aborigenilor carpatici.

— Ioan Andriesescu, în lucrarea *Considerațiuni asupra tezaurului de la Vîlci Trîn* (de lîngă Plevna), susține că pe de o parte ornamentica spiralică a culturii dunărene din epoca neolitică e mult mai veche decît cea spiralică a restului Europei și, pe de alta, că mersul acestei ornamentici se face de la nord spre sud, pînă în Creta, unde culminează cu cultura miceniană. Părere care trebue infirmată, mersul acestei ornamentici făcîndu-se nu liniar, ci radiar.

— Tracii cinsteau pe zeii lor prin focuri pe munți, pe vîrfuri de munți, adevărate incendii.

— După Ioan Conea, grota sacră de pe muntele Kogainon ar putea fi chiar peștera de la Cioclovina ; Macrobius vorbind despre Sabatius, zeu solar trac, spune că templul se afla pe colina Zilmisus, cuvînt misterios, după Iorga, în care s-ar putea descoperi însuși Zalmoxis.

— După *cruce*, simbolul antidemonic prin excelență, este *cercul ; colacii* (de la *kola*) au formă de cerc, iar pe prescuri se desenează de asemenea un cerc, însemnul cercual al soarelui.

— Îngerii numiți *Scaunele Domnului* sunt pictați după sugestia motivului trac, în formă de cercuri împletite și înaripate, așezate sub picioarele Mîntuitorului.

— *Kolabrismul* este o ceremonie solstițială adusă divinității capitale, zeului-soare.

— Hora învierii, hora priveghiului.

— Un descîntec în spirală pentru brîncă : *sfinților și doctorilor fără arginți, Cosma și Damian, Pantelimon și Ermolae, Samson și Diomid, Chiar și Ioan, să ne fie într-ajutor... Doamne, dă sănătate robului tău... Brîncă, îndărăt te scriu, îndărăt să dai.*

— Horitorii bat necontenit pămîntul cu piciorul, după unii acesta nu e un procedeu euritmic, ci un procedeu magic de contact chtonic cu divinitatea supremă a pămîntului (Elena Niculiță-Voronca) ; după alții, și după autor, hora are o origine uranică, nu chtonică (N. Densusianu, Pârvan și Al. Nour).

— În *Mythologie générale*, Felix Guirand arată că horele la greci erau reprezentate în chip de fecioare ținînd în mîini roadele diferitelor anotimpuri ; ele dansau în Olymp dansurile trimestriale ale anotimpurilor, deci dansurile solstițiale, în compania Carităților. *Hora primăverii* fusese iubită de Zefir și ar fi avut cu acesta un fiu numit *Carpos* (vezi Felix Guirand). Există și o insulă Karpos în Dodecanez, dar fiul lui Zeus Carpos pare a fi mai curînd un erou preelenic hyperboreean, și el ne amintește de tribul carpilor și de munții Carpați. (Să ne amintim că țara pelasgilor era țara tuturor vînturilor din miazănoapte și ca atare și a Zefirului, tatăl lui Carpos.)

— Horele ca divinități preelenice ale intemperiilor sunt, după unii, de origine asiatică, după alții, de origine europeană, tracică.

— *Horeia* este în același timp un dans dionysiac în cerc, sugerînd mișcarea regulată a lumilor și astrelor pe cer.

— *Tema = subiect dat, în care se depune ceva, cofă, cutie* (din grecește), iar *motiv* (din latinește) = *element propriu mișcării, mobil, însemn.* Tema se prezintă ca materia, iar motivul ca factor natural sau ac-

cidental care dezlănțuie preocuparea. Motivul este sămînța unei teme, cauza eficientă a unei preocupări, fără de care aceasta nu poate fi concepută.

— Ideea apariției omului din stihiile lumii e temă prin excelență ariană ; ideea integrării prin căsnicie în factorii creatori ai lumii e, de asemenea, o idee ariană.

— Cercul este un simbol neolitic autohton, e nu numai o reprezentare a divinității tutelare, Soarele, ci și un instrument special de adorare : cercolatria. Iar spirala cu formele ei analoge este o licență simbolică de cult carpato-danubiană din era neolitică, care în evoluția mersului ei coboară pînă în Creta și urcă pînă în Scandinavia și Scoția.

— Iorga consideră că forma de biserică triconică, în formă de trifoi, e reprezentativă pentru arhitectura românească. E de fapt cercul tracic, al templelor tracice, repetat de trei ori pentru a sublinia trinitatea divină. Absidele din strana bisericilor au fost numite în arhitectura bisericească română *hore*.

— *Colibe* — de la *kola* — idem *cula*, pe care o găsim în toți munții Balcani.

— *Troița* este un simbol solar preistoric, iar nu un simbol rustic al credinței creștine. La traci, troița se implînta în locurile bîntuite de puteri văzute sau nevăzute, la răscruci, fîntîni, pe mormintele căpeteniilor sau pe terasele de adunare pentru închinăciune. Motivul plastic dominant al troiței nu este crucea creștină, ci cercul și simbolurile solare derivate din cerc : roata, crucea. Crucea iese în evidență numai ca un derivat al cercului : roata. În ultimă analiză, troița este un simbol apotropaic al soarelui.

— *Horele* sunt și muzele medicinei populare.

— În lucrarea *Elemente profane în pictura religioasă* de Victor Brătulescu se scot în evidență temele specifice începuturilor noastre religioase, care pot fi reduse la tema prototip a adorării luminii.

— Interpretarea artistică a formelor umane și a spațiului în pictura religioasă ascultă de regulile unei tematici ancestrale pe care instinctul artistic al multor zugravi locali nu a trădat-o nici în schematism fad, nici în formalism vag.

— La obîrșia lor, scoarțele românești erau adevărate covoare de rugăciuni ; așa se explică de ce în casa românului scoarțele nu se pun pe jos decît la zile mari, cînd preotul vine să oficieze slujba rezolutorie, la nunți, sau cînd descîntătoarele sunt chemate să lecuiască. În unele regiuni, fecioarele nu au dreptul să calce pe ele decît la nuntă, cînd asupra lor se pogoară harul cel sfînt.

— Costumul popular este imperial (bizantin) în aparență, dar caracterul acesta nu trebue atribuit descendenței bizantine, ci celei pontificale a marilor sacerdoți-regi ai strămoșilor noștri, dacii. Portul românesc se aseamănă cu cel scandinav.

— Costumele și decorațiile basileice, precum și costumele copte, care seamănă cu ale noastre, sunt lipsite de o semnificație magică. Costumația bizantină s-ar putea spune că se inspiră, copiază și denaturează costumația tracă a Imperiului.

— Fotele și iile țesute cu însemne zodiacale, maramele străvezii tivite

cu flori și fluturi de aur, cămășile și brîiele bătute în mărgele reamintesc în ordine lumească veșmintele sacre ale vestalelor și ale pontifilor ; ca și hainele preoțești, desenele și simbolurile sunt menite a stîrni pe cale de magie imitativă atmosfera exaltată a prăznuirilor zeiești. (Iată un subiect interesant despre sensul și originea desenelor de pe veșmintele preoțești — majoritatea au o utilitate apotropaică — N.)

— Spirala decorativă în ceramica noastră este un motiv local ; ea reprezintă calea zeilor, făgașul cunoașterii depline prin revenirea necontenită la esența lucrurilor. Perspectiva adîncirii cunoașterii era simbolizată în mitologia și apoi în religia strămoșilor noștri prin spirală și cerc.

— Dansuri streine pătrunse la noi : *paidușca* și *cirimboiul.*

— *Hora* sau *roata valahă* destăinuie uniunea mistică a jucătorilor în fața divinității tutelare, imaginată simbolic în centru ; legănarea horitorilor într-o parte și într-alta denotă curgerea istovitoare și solemnă a elanului mitic în sensul drumului parcurs pe cer de Soare și Lună, baterea pămîntului cu piciorul denotă contactul teluric cu suportul material al zeității uranice, chiuiturile și strigăturile sunt rămășițele incantațiilor și implorărilor colective către zei ; toate aceste elemente traduc vechea comuniune a idolatrilor în fața zeului tribal de tip solar, din centrul *kolabrismului,* închinat lui Gebeleizis.

— *Palingenezia horală* mai înseamnă și *eterna revenire.*

— Asupra stilului sunt două teorii capitale : teoria esențialității și teoria impresionabilității. După prima, stilul este o realitate palpabilă și esențială a vieții, diversificată în atîtea modalități de manifestare cîte elemente deosebitoare pot exista inițial și existențial în substanța lui. Sunt atîtea stiluri cîte puncte de vedere pot ființa.

— Nicolae Iorga în *Arta populară română* conchide că aceasta este esența ei tracică ; Ernst Bernea în *Civilizația română sătească* definește cultura noastră ca o moștenire a sensibilității stilistice trace.

— După Iorga, arta populară română este moștenitoarea directă a culturii trace.

— Paul Rousix spune : „Acolo unde sfericul nu este la modă, domină circularul, numeroase monede rotunde, cu capete de personaje, sunt încadrate de înfășurări de ramuri ale arborelui mistic. Forma circulară pare a se impune chiar lucrurilor necirculare : crucile, de obicei, se înscriu într-un cerc și au ramurile egale ; figurile patrunghiulare sunt, de asemenea, înscrise într-un cerc și, în stilul bizantin, verticalele se feresc să fie mai lungi decît orizontalele".

— Stilul bizantin este o variantă a stilului horal trac, iar stilul etrusc a fost o creație agaristică, adică tot tracă (după Melani).

— Dușan Petrovici spune : „Temeliile culturii moderne sîrbo-bulgare se datoresc românilor ; ar fi greu de găsit o instituție culturală (sîrbo-bulgară) la baza căreia să nu fie aromânii".

— În structura lui dialectică, fenomenul cultural românesc este eminamente mediteranean.

— Cantemir a vorbit de *unitatea vie, ritmică, a spațiilor.*

Jurnal de la Poiana

Și cînd toate lucrurile păreau că merg foarte bine, cînd un oarecare echilibru și o stabilitate apăruseră, iată ceva misterios care mă minează. De mai bine de un an, pe neașteptate, crize ciudate de amețeală. Dimineața mai ales, la sculare din pat, deodată nu se mai găsește linia dreaptă. Pe urmă, misterioase vomitări. Analizele făcute duc la un singur rezultat : surmenajul exagerat. Doctorii spun : — Astîmpără-te ! Cît citești pe zi ? — Opt ore pe puțin !

— Cît scrii ? — 3—5 ore ! — Mult. Trebue găsit ceva care să rupă monotonia existenței pe care o duci. Nici o afecțiune organică. Numai un mare surmenaj.

Mi se recomandă un program redus. Trei ore de lucru. O oră de lectură, egal patru ore la pickamer. Și eu care credeam că lecturile sunt un frumos divertisment după munca zilei ! Suntem niște ignoranți. Doctorul F. îmi spune : Natura nu e bine construită, cum crede omul. Natura strică. O rană se reface prost și greu. În materia asta nu s-a gîndit bine deloc...

Mai trebue să slăbesc (trei kilograme am și lăsat în ultimele zece zile), dar totul a devenit nesărat, fără gust, am senzații de om bătrîn, de individ ucis de restricții. Nu-mi place boala și ideea de a fi bolnav. Nu-mi este frică de nimic decît de ciini, dar detest suferința. Mi-este indiferent cînd se scrie ultima pagină, dar să nu fie penibil. Scurt și fără patetism...

Cam asta e situația acum cînd sunt la pagina de mai sus și mai am atîtea de făcut. Mă așteaptă un roman de terminat (*Janus,* început și abandonat din motive obiective), *Istoria* aceea a *literaturii,* în bună parte scrisă și ea, și aceste *Caiete* care vor cuprinde, vai, poate 5 000 de pagini, dacă nu mai mult. Știu de unde a început totul : de la acel șoc al acuzării de plagiat, de la mereu insinuările că aș fi, sărman de mine, un biet talent care trăiește din singurul său bagaj : instinctul artistic...

În 1968, cînd inamicii mei fioroși au reușit să mă trimită acasă, atunci s-au dărîmat toate : îi ajutasem, mă bătusem pentru ei, i-am promovat cum poate nimeni nu putea să-i promoveze, pentru că am fost unul dintre oamenii acestor ani care au înțeles să riște ceva. Rezultatul ? O bălăcăreală fără sfîrșit, atacuri după atacuri, denigrări grosolane și capul de operă : desființarea directă a *Princepelui,* către care acum toți mustăcesc ca să se reabiliteze pentru că se fac că au înțeles-o...

Mi-am spus atunci, în 1968 : Am să vă învăț eu minte ! Și poate că am reușit puțin, dar cu ce preț ? Prețul este acesta : al unei sănătăți minate, amenințate. Pot să mă opresc însă ? Pot să abandonez ? Există ceva mai tare decît ideea de a termina ceva mare ? Poate că toate întreprinderile mele să fie un eșec în mai multe etape, dar nu merită să crezi că poate reușești ? În mijlocul acestui spectacol degradant, de interese, de egolatrie dezgustătoare (cred că avem *scriitori geniali* cît toată Europa laolaltă), îți trebue sînge rece și dispreț. Atît. Nu aș vrea să se înțeleagă că fac pe victima și că învinuiesc pe cineva. Singurul vinovat eu sunt, pentru că am dus o viață imprudentă, pentru că nu mi-am iu-

bit sănătatea și nu m-am cruțat, dar se pare că este singura condiție a învingătorului...

„*Et parfois la raison qui nous vomit stupides*"... (Paul Eluard).

„Perla nebună a îndoielii"... (Ungaretti).

Pierre Lalo despre Ravel : „Muzică de *caffé concert* cu none" *Histoires naturelles*, după Jules Renard).

— Divinele madrigale de Claudio Monteverdi interpretate de Ansamblul baroc din Lausanne (pentru *Janus*).

— *Oglinzile* lui Ravel (părți : *Păsări triste, Serenada bufonului* — *Alborada dal gracioso*, valsuri nobile și sentimentale).

— Pe urmă, *forlana* din *Mormîntul lui Couperin*.

Erik Satie cu bărbuță *à la* Take Ionescu, ochelari, un moșneguț șugubăț, sau Stravinski, care arăta ca un șobolan cu ochelari și care a intrat peste Kennedy la o recepție (acesta întrebîndu-l cum se simte, i-a răspuns : Complet beat, domnule Președinte...).

„E o mare abilitate să spui că ceea ce te plictisește te educă" (Gide, *Jurnal*).

ISTORIA PLAGIATULUI

În poemul *Mureșan* de Eminescu apar elemente faustice din Lenau : *Călugărul, Visurile, Somnul*, personificate (la Goethe nu există).

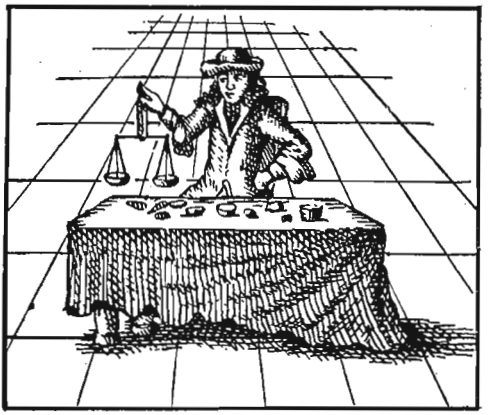

„Un copil cu aerul unei legume" (Gide, *Jurnal*).

„Croitoria de lux a morții" (Malraux).

„Mîndra tăcere a amiezii" (Mallarmé).

ISTORIA PLAGIATULUI

Un text din *Viața lui Nifon* a lui Gavriil Protul este luat din *Varlaam și Ioasaf*. Pilda este reprodusă în partea I din *Învățăturile lui Neagoe Basarab*. Demostene Russo și P. P. Panaitescu cred că *Învățăturile lui Neagoe Basarab* sunt o compilație după scriitorii bizantini și slavi.

Ioan Bogdan arată în două studii că *Cronicile* lui Macarie folosesc modelul stilistic al *Cronicii universale* a lui Constantin Manasses, istoric bizantin din secolul al XII-lea. Pe alocuri, Macarie a luat pasaje întregi care i se păreau că se potrivesc personajelor sale : vezi fuga în Ardeal a lui Petru Rareș, scăparea din Cetatea Ciceului și ultimii lui ani petrecuți la băi, în băutură și mîncări.

„Ironia ca formă a maceraţiei" (Gide, *Jurnal*).

Din *Scarlatti* de Al. Leahu (pentru *Janus*) :

— Ceea ce văzuse Burney la Collegio San Onofrio (un fel de balamuc muzical).

— Cardinalul Ottoboni avea 60—70 de bastarzi — atît acredita Montesquieu. Amantele sale erau pictate ca sfinte în dormitorul propriu (Alexandru Borgia făcuse la fel).

— Un stil plin de fugi...

— Muzica lui Scarlatti e inspirată uneori de cîntecele căruțașilor și ale paznicilor de catîri.

— Farinelli, titanul castrat al *bel-canto*-ului, fu angajat cu 2 000 de lire pe an la curtea regelui Spaniei (Filip) de către Isabelle Farnese. Zece ani i-a cîntat regelui (din care patru, zilnic) *Pallido il sole* și *Per questo dolce amplesso* de Hasse (pe celelalte două, Burney nu le mai indică), în compania unui trompetist.

— Scarlatti fu înnobilat fără să i se ceară să-și prezinte originile. Singura lui obligație, în afara celei de a purta haine aurite, era aceea a purtării pălăriei de catifea.

— Ipohondria regală de la Escurial, igrasia castelului San Ildefonso, unde Isabelle Farnese se retrage de la Granja.

— Opera *Armida Aplacata* (cu un libret după Metastasio) introduce colivii cu păsări vii pe scenă, opt fîntîni, din care una, țîșnind, stinse un candelabru aflat la șaizeci de picioare înălțime. Templul Soarelui din ultima scenă : coloane de cristal roșu și alb, împodobite cu figuri de lemn și aur. Globuri de sticlă în fundal, cu lumînări, două sute de stele argintii care se roteau în mijloc, casa octogonală a soarelui cu coloane de cristal verde și alb...

— Flota miniaturală pe rîul Tago, cu fregate pentru monarhi.

— Cvintetele de vînătoare din *Sonatele* lui Scarlatti.

— *Tonmarlerei* — pictură sonoră, mania descriptivismului, venită din Franța.

„În interiorul forței este rîsul. În interiorul forței este jocul. În interiorul forței este libertatea. Cel care-și cunoaște forța cunoaște Paradisul" (Montherlant).

Dacă omul e singurul animal care rîde, atunci tristețea este un act de regresiune, iar cei care ne provoacă, niște inamici ai speciei. Drumul umanității ar trebui să fie de la urletul cavernei spre hohotul biruitor de rîs (autor care trebue descoperit).

„Îmbătrînesc în bucăți" (Gide, *Jurnal*).

Pentru *Frica* (mimetismul) : „Pe lepidoptere le găsești pînă aproape de vîrful Himalaiei. Nu văd decît la un metru, își descoperă femelele pentru că acestea emit un parfum. Nu au decît arme defensive. Mai întîi evident, mimetismul. Aici *Kallima* e mai uimitor decît *cameleonul*, omizile *hypsa monicha* se adună ca niște creste de pepeni pentru a forma false golfuri cărnoase. Fluturii veninoși devin strălucitori îndată ce se apropie de pasăre. Își aprind farurile, dacă vreți. *Cenușerul* vine să moară ciocnindu-se de vitrinele din Champs-Elysée, niciodată de vreo lampă electrică. Omizile procesionare merg una cîte una, apoi două cîte două, apoi trei cîte trei. Cînd e capturată călăuza, o altă omidă îi ia locul și procesiunea pornește din nou“ (Malraux).

„Timpurile filantropice sunt timpurile în care se bagă la închisoare cerșetorii“ (Pavese).

ISTORIA PLAGIATULUI

Durell în *Un Faust irlandez* (1963) pornește de la *Faustul* lui Marlowe, imitîndu-l perfect.

Romanul *Hyperion* (1792) al lui Hölderlin și *Luceafărul* lui Eminescu prezintă asemănări.

În piesa sa *Moartea lui Empedokles*, Hölderlin folosește la rîndul său un text din Diogenes Laertios.

În eseul lui Hölderlin *Fundamentul pentru Empedokles* se găsesc bazele psihologiei abisale (de la Innigkeit, la Dostoievski, la Nietzsche, la expresioniști, la Freud, la existențialiști — vezi N. Carandino : *Întîlnirea Sophokles-Hölderlin).* Empedokles prefigurează pe Zarathustra. Hölderlin ia din Sophokles tragicul lipsei de Dumnezeu *(Gottes Fehl).*

„Neliniștea e cel mai bun lucru în om“ (Goethe).

ISTORIA PLAGIATULUI

Cîntecul de drumul mare al lui Whitman este inspirat de un capitol din cartea *Consuelo* de George Sand sau de eseul *Pe drum* a lui H. D. Thoreau.

„Nu iubesc omul, iubesc neliniștea care-l devoră“ (Gide).

„Plictiseala e, deci, greața femeilor însărcinate“ (Pavese).

„Nu există decît un fel de a te simți nemuritor pe pămînt, și anume, de a nu face din viață un refugiu împotriva morții“ (Giraudoux).

ISTORIA PLAGIATULUI

Haendel parcă lua și el cîte ceva din Vivaldi...

Tema de început din *Eroica* lui Beethoven e împrumutată *(mi bemol, sol, mi bemol, si bemol, mi bemol, sol, si bemol, si bemol)* din *Bastien și Bastienne* de Mozart.

— A trebuit foarte mult, îmi spune amicul meu G., ca să-mi dau seama că de fapt și cel mai bun prieten mă ura pentru succesul meu. Totul a fost atît de neașteptat! Locuiam undeva împreună și am simțit deodată că în contrazicerile lui amicale intră un pic de răutate, pe urmă s-a ivit și amănuntul îngrozitor că spunea soției mele, care se văita că muncesc prea mult, că nu am nici pe dracu, deși dădeam semne de osteneală majoră. Asta la un prieten de atîția ani nu era permis. Pe urmă nici cu ea nu mai era politicos, o budă, îi spunea răutăți nejustificate, voia într-un cuvînt să ne creeze un sentiment de vină, și anume vina pentru lipsa lui de succes, dar noi făcusem totul sau aproape totul pentru a-l ajuta și el era și minat de o boală care-l făcea rău, ipohondru, ironic la modul imposibil, dar peste asta știam să trecem ușor, scuzîndu-l. Mai îngrozitor a fost cînd am constatat că dusese inamiciția pînă acolo, încît producea acte de nepăsare care ne stinghereau. Ar fi fost în stare poate să lase să ardă un foc pentru a produce un incendiu, deși, vai, bănuiala mea e ticăloasă, dar mi se pare că în el încolțise gîndul unei revanșe, nu împotriva noastră direct, ci împotriva celor ce reușiseră oarecum, între care ne număram și noi, și atunci nu mai ținea seama de nimic și de nimeni, puțin îi păsa, ura lui împotriva societății era definitivă. Cu toate astea, ne înțelegeam în continuare destul de bine, amiciția noastră avariată continua, cît, cine știe, pentru că avea umor, era foarte demn undeva, nu primea nimic de la nimeni și asta îmi impunea un respect foarte mare. Ce mă sfătuiești să fac în situația asta destul de complicată?

— Știu și eu? i-am răspuns destul de îngrijorat.

„Je doute qu-il arrive jamais à cette simplification, cette «puissante érosion des contours», dont parle Nietzsche, et sans laquelle il n'y a pas de parfaite oeuvre d'art" (Gide, *Jurnal*).

ISTORIA PLAGIATULUI

În *Faust* (II), corul *lemurilor* reproduce versuri de Shakespeare (groparii din *Hamlet*).

— Sonetul lui Eminescu *Sătul de lucru* e *Sonetul 27* de Shakespeare. Tot el (Eminescu) făcea versuri după Lenau, Chamisso, Heine.

„De 2 000 de ani încoace omul s-a văzut reprezentat printr-o imagine înjosită a ființei sale" (Camus).

Un gînd ticălos: Tăcere de Crăciun. Totul mort. Orașul pare părăsit. Toți dorm după chefurile epocale românești. Dar undeva este și mai liniște. De pildă, la mînăstirea Neamț, unde trebue să fie niște viscole imemoriale sau zăpezi tăcînd ca în basme. Să te duci acolo și să contrazici acea liniște, să-i sperii pe sihaștri care s-au obișnuit cu această moarte. Din răutate sau numai pentru a vedea ce mutre fac sfinții părinți.

„Ultimul frunziș al pielei" (Vinea).

„Cu lovituri de inimă spărgeam somnul rău“ (Vinea).

ISTORIA PLAGIATULUI

Giordano Bruno se inspiră din *Poemul naturii* al lui Lucretius pentru a afirma pluralitatea lumilor.

Şi Molière a tradus *Poemul naturii* (vezi ecouri în *Mizantropul,* II, 5).

Mettrie, Holbach, Helvétius reiau idei din Lucretius în lucrările lor.

André Chénier în *Hermes* (poem neterminat) s-a inspirat din *Poemul naturii* (vezi Tudor Vianu).

Bettina von Armin : „Cezura lui Hölderlin este tocmai acea suspendare vie a spiritului omenesc asupra căruia se odihneşte raza divină“.

ISTORIA PLAGIATULUI

Saint-John Perse în *Exil* (stilul *Analelor romane* din care foloseşte întregi discursuri între ghilimele).

Pentru *Janus : Dansul Anitrei* din *Peer Gynt* foloseşte ca instrument *dudca* — cimpoi oriental —, *trianglul,* toba mare, *cinele,* ca în *Cortegiul trollilor* (un fel de iele).

Arii din *Oedip* de Enescu : *Răspîndiţi apa Dircei pe noul vlăstar / Ca ochii noştri limpezi fie ursita sa ! Adonis, pe purpură de aur culcat / Scapă-ne, scapă-ne, tu ochiul nostru scump !*

Tot din *Oedip : allegretto amabile* — partitura lui Oedip, a Sfinxului şi a Păstorului. Ambitusul lui Lajos, Meropa, Teseu.

Pentru *Janus :*

Carlo Lancellotti povesteşte :

„Napoleon l-a întrebat pe un strămoş al meu (Massimi Lancellotti) dacă se trage din Quintus Massimo ?

— Nu sunt sigur, dar în familia noastră se vorbeşte de chestia asta de mai bine de 2 000 de ani“.

„Prietenii sunt de temut nu prin ceea ce vor să-ţi facă, ci prin ceea ce te împiedică să faci“ (Ibsen).

CAIETELE PRINCEPELUI

Din *La Pensée grecque et les origines de l'esprit scientifique,* Leon Robin, *Ed. La renaissance du livre,* Paris, 1923 :

— Esop era sclav de naţionalitate frigiană.

— Poezia gnomică sau sentenţioasă.

— Din Haos se nasc : Erebus (Tenebrele) şi Noaptea. Noaptea dă naştere lui Ether (Atmosfera superioară) şi Hemera (ziua), acestea născute din dragostea Nopţii şi Tenebrele. (O apropiere între Hemera şi Himera. Uranos este cerul înstelat.)

— Zeus sau Zas este *principiul de viaţă,* organizator şi artizan al universului. Pentru a-şi îndeplini opera lui demiurgică, el se transformă în Eros şi pe un stejar înaripat, poate reprezentînd osatura lumii, zburînd în spaţiu, el întinde valul nupţial, unde va broda desenul Pămîntului şi al Oceanului (după Pherechydes de Samos).

— După alte izvoare, originea lucrurilor ar fi apa şi o materie noro-

ioasă din care a ieșit Pămîntul. Din uniunea lor, s-a născut Cronos sau Herakles, *timpul care nu îmbătrînește*, la care s-a adăugat Adrasteea, care e incorporală. *Cronos-Herakles* a fabricat un ou imens ale cărei jumătăți sunt Cerul și Pămîntul. Apoi se vorbește de un zeu incorporal, înaripat și monstruos, numit primul născut, sau Protogonos, sau Zeus, sau Pan. În *Cosmogonia* lui Damascius se găsește imaginea oului, din el ies Phanes, zeița luminoasă sau Metis, *inteligența*, sau Ericepeu Phanes. El va fi devorat de Zeus. De atunci, adică după ce Zeus își încorporează astfel inteligența, începe o nouă generație de zei al căror termen e Zagreus care devorat de titani reînvie ca Dionysos.

— De mult s-a semnalat asemănarea miturilor cosmogonice grecești cu cele indiene *(Rig-Veda)*, babiloniene *(Poemele Creațiunii)*, egiptene *(Cartea morților)*. Dar fiindcă există astfel de asemănări și cu miturile scandinave sau polineziene, s-ar părea că e vorba de o reacție identică a conștiinței colective.

— Despre Demokritos se spunea că a fost în India, unde a învățat de la *gymnosofiști* (fachiri), în Chaldeea și Egipt, Persia și Etiopia.

— Școala pitagoriciană, prin fondatorul ei, este de origine ioniană, dar ea se dezvoltă în Italia meridională, numită în acele timpuri Marea Grecie. Crotona a fost de fapt leagănul pitagorismului.

— Numele lui Pythagoras este asociat cu miracolele făcute de tracul Zalmoxis și cu practicile religioase sau magice ale Egiptului.

— Printre maeștrii lui Pythagoras (presupuși), întîlnim personaje fabuloase : Abaris Hyperboreeanul, preot al lui Apollo, și Aristeas de Preconese. În Persia, Pythagoras s-ar fi întîlnit cu magul Zaratus și ar fi mers pînă la druizii din Gallia.

— Confreria lui Pythagoras era un fel de *hetairie = societate*. (Acest nume îl purtau și *eteriștii !*) E un fel de francmasonerie religioasă. Exista o societate analogă veche de trei secole : *orfismul*, cu origini obscure, dar care a acționat asupra pitagorismului. *Orfismul* e dominat de *misterele dionisiace*, în timp ce *pitagorismul* e dominat de *apolonism* și de *hiperboreism*, după cum reiese din legenda cu zeul get, Zalmoxis ; coborîrea lui Pythagoras în Infern seamănă cu coborîrea lui Zalmoxis și cu cea a lui Orpheus, de asemenea vrăjitor trac.

— Pythagoras e considerat ca inventator al cuvîntului *filosofie*, adică *efort către înțelepciune* — zice autorul, mai corect poate : *iubitor de înțelepciune*.

— *Tetractys = cuaternar*.

— Pitagoricianul Hippasos ar fi fost omorît fiindcă ar fi deconspirat un mister geometric.

— Prescripțiile și învățămintele pitagoreice se făceau prin întrebări : Ce sunt insulele preafericiților ? ; Ce sunt Soarele și Luna ? ; Ce e just ? ; Actul sacrificiului ?

— Regulile de cunoaștere și de conduită se numeau *acusmata*.

— Semnificații ale numerelor la pitagoricieni : inteligența este *unu*, fiind imobilă în ea însăși, opinia e reprezentată de cifra *doi*, fiindcă este oscilantă și mobilă ; sau *nouă* reprezintă *justiția*, fiindcă sunt primele două numere obținute prin multiplicarea primului impar cu primul par, prin ele însele ; or, în justiție există reciprocitate de remune-

rațiune. Cifra *cinci* e *căsătoria*, deoarece unește primul par cu primul impar, unitatea fiind exceptată, *șapte* este *timpul critic*, căci perioadele de șapte zile, luni sau ani au un rol preponderent.

— *Limite* sau *termen*, în grecește *horoi, hori* — de văzut ce apropiere se poate face între ideea de *limită* și cuvîntul *hoară*, care în macedoromână înseamnă *hotare*, și cuvîntul *horă* (dans românesc care este de fapt tot o circumscriere a unei porțiuni de loc — N.).

— *Gnomon* = echer.

— Celebra *tetractys* nu trebue confundată cu numărul *patru*, căci ea este, în principiu, seria primelor patru numere a căror sumă face *zece* și se reprezintă prin *triunghiul decadic*. Ea este, de asemenea, progresia de rație doi și trei, a patru numere, începînd cu unitatea ; or ultimele două numere, din care unul este primul cub par, iar celălalt primul cub impar adunate între ele și cu unitatea, dau suma celor opt prime numere, patru pare și patru impare.

— Din dodecaedru, tăiat în două de două pentagoane (mai precis în

șase pentagoane), pitagoricienii extrăgeau celebra figură mistică numită *Pentalpha* ceea ce presupune diviziunea dreptei *en moyenne et extreme raison*. Trădarea lui Hippasos ar fi constat în aceea că el a trădat misterul incomensurabilității diagonalei.

— După pitagoricieni, partea cea mai înaltă a universului este Olympul, cerul stelelor fixe, sub el se află Cosmosul, unde se mișcă cele cinci planete, a căror mișcare e inversă celei din cerul fixelor (Soarele și Luna). Uranos este regiunea sublunară și circumterestră, regiunea transformărilor dezordonate și a imperfecțiunii. Ei plasau în partea opusă pământului un *antipământ*.

— Soarele, înainte de incendiul provocat de Phaeton, avea un drum, nu zodiacal, ci pe Calea laptelui, considerată de pitagoricieni ca praful unui astru ciocnit și împrăștiat.

— Ceea ce probează vechimea concepțiilor pitagoreice este, în catehismul *acusmaticilor*, identificarea *oracolului delfic* cu *tetractys* și *armonia*, în care sunt *Sirenele*.

— *Izonomia* = *echilibru*.

— *Metemsomatoză* = *migrația sufletelor*.

— Hermodor, amic al lui Heraklitos din Ephesos, alungat din cetate de o revoluție democratică, ar fi contribuit la redactarea legii celor douăsprezece table.

— Xenophanes a spus că oamenii și-au dăruit zei după propriul lor chip.

— *Euristică* = *metoda de a susține ideea ta disputînd-o*.

— Se face o apropiere etimologică între Hades, numit și Aedoneus și Adonis ; iar mai departe avem hedonism.

— *Homeomeri* = *părți dintr-un intreg*, asemănătoare între ele și asemănătoare cu întregul (exemplu, picături de apă).

— După Platon, primul care s-a numit pe sine *sofist* a fost Protagoras din Abdera. Asta însemna că se considera profesor de înțelepciune.

— Școala cinicilor era numită astfel, fiindcă Antisthenes, fondatorul ei, după moartea lui Sokrates, ar fi deschis-o într-un gimnaziu din piața *Cyrnosarges (cîinele agil)*. De aici numele de cîini sau de cinici pe care și-l dădeau sectatorii școlii, nume care simboliza vigilența lor mereu lătrătoare și modul de viață pe care-l duceau.

— *Aporia* = *dificultate, încurcătură ; embarras* = *care ne ajută să ne dăm seama de ignoranța noastră*. (Achilles și broasca, săgeata.)

— Platon povestește mitul celebru al lui *Er*, omul care a petrecut douăsprezece zile în Infern, dar n-a băut din fluviul nepăsării *(Ameles)*, aflat în cîmpia uitării.

— *Noima* = *concept*.

— Scrieri *hypomnematice* = *simple note destinate folosului personal*.

— *Scrieri acroamatice* = *lecții destinate unui auditoriu*.

— *Catigorumenon* = *predicat*

— *Epocimenon* = *subiect*.

— *To meson* = *mijlocul ;* de aici mezii, Media, adică țara de mijloc.

— *Metaboli* = *schimbare*.

— *Hypotipoze* = *schițe*.

— *Epicurienii* = *filosofi de grădină*.

— *Trismegistos* = *de trei ori mare*.

— *Gnoza* se reclamă a se trage din Zoroastru.

CAIETELE PRINCEPELUI

Din *Le Génie romain* de Albert Grenier, *Bibliothèque de synthèse historique*, 1925 :

— În secolul al XIX-lea s-a descoperit, în cîmpia romană și în cea mai mare parte a Latiumului și a mlaștinilor din Pontium, un sistem de canale care prezintă o mare unitate a ansamblului și o siguranță a concepției și care evident sunt (aceste drenaje) din cea mai veche antichitate a ocupării teritoriului latin. Multe au bolțile surpate, dar altele sunt încă subterane. În regiunea *tufurilor* latine, bazinul inferior al Tibrului, al lui Anio, pantele inferioare ale munților Albani, pînă la mlaștinele Pontine. Fără acest sistem, țara latină la origine n-ar fi lost locuibilă (poate fi amintit la capitolul lucrării hidraulice).

— Pentru popoarele latine, centrul politic și religios era pe munții Albani, un fel de muntele Ida pentru greci. Jupiter aici locuia. În fiecare an reprezentanții celor treizeci de popoare din cîmpie veneau pentru a celebra sărbătoarea federală. Alba-Longa fu mult timp capitala Latiumului. Ea n-a lăsat nici o urmă materială. (Alba-Longa — Cîmpu-lung.)

— Cei mai vechi locuitori ai acestor locuri par a fi fost siculii, rasă barbară și autohtonă ; mai tîrziu ei au fost respinși de aborigeni care au pus mîna pe întreg teritoriul dintre Tibru și Liris. Sub regele Latinus, cam pe vremea războiului din Troia, aborigenii au început să se numească latini. Șaisprezece generații mai tîrziu, cînd Romulus fondă Roma, ei luară numele de romani.

— Romulus din Alba, gonit din Alba împreună cu alți tovarăși, s-a stabilit pe muntele Palatin, care poartă numele zeiței turmelor, *Pales*.

— La nord de Roma se vede muntele Sokrates.

— Ca și latinii, sabinii erau invadatori indo-europeni ; unii le atribuie o origine ilirică, ceea ce nu pare dovedit din ceea ce se cunoaște din limba lor.

— Sabinii sunt veri ai latinilor și frați ai samniților care, dealtfel, purtau același nume ca ei : *safini*. Toate aceste popoare erau numite de greci *osci*. Sabinii erau despărțiți de latinii de pe muntele Palatin de o depresiune mocirloasă prin care curgea un rîușor ; aici avea să fie mai tîrziu Forumul. Lacus Curtius păstra amintirea vechii mocirle.

— Sabinii locuiau pe muntele Quirinal ; ei erau *populus Quiritius*, credincioși lui Marte sabin.

— În jurul Romei îi găsim pe etrusci, instalați din secolul al VIII-lea î.e.n. la *Caere (Cervetri)*, port activ, fondat odinioară, se zice, de pelasgi.

— Podul Sublicius, primul și multă vreme singurul pod al Romei, era construit în lemn, nu admitea nici un cui de fier, și pentru a-l repara nu era voie să se folosească nici unelte de metal. Acest fapt pare să-i atribuie o existență mai veche decît a Romei și chiar decît a etruscilor.

— Actul care crea orașul se numea *synoecism*.

— *Triada etruscă :* Jupiter tronînd între Junona și Minerva, pe muntele Capitoliu. După etrusci, o vilă nu era reglementar constituită decît atunci cînd avea cele trei temple pentru cei trei zei. Deci Capitoliul era o Acropole etruscă.

— Doctrinele haruspiciene le veniseră etruscilor din Orient.

— În orașele noi, create de etrusci, se recunoaște un plan orientat după punctele cardinale. Idem, în planurile Romei ; *decumanus* era drumul principal ce străbătea teritoriul de la est la vest, iar drumul numit *cardo* de la nord la sud. Aceeași alcătuire se avea în vedere la întocmirea unui cîmp sau unei tabere militare.

— Cronologia tradițională fixează data fundării Romei la 21 aprilie 754. Data e probabil în urmă cu un secol față de întemeierea orașului, dar înainte cam cu tot atît, dacă ar fi să dateze ziua și anul *synoecismului*, adică al ridicării templelor.

— Se pare că statuia lui Jupiter a fost pusă pe Capitoliu după ce mai înainte tronase acolo statuia unui alt zeu mai vechi, Sumanus.

— Săpăturile efectuate în orașul Veies au scos la iveală statuia lui Apollo arhaic și urmele unei căprioare, probabil reprezentînd lupta dintre Apollo și Herakles pentru o căprioară.

— Lupoaica face parte din colecțiile romane din cele mai vechi timpuri pe care și le amintesc romanii. E vorba de *Lupoaica de bronz* de pe Capitoliu. Nu se știe cînd a fost găsită. Era identificată altădată cu lupoaica care alăptase pe Romulus și Remus, ridicată în 296 de frații Ogulnii în Forum. Copiile cunoscute astăzi sunt făcute în vremea Renașterii, numai lupoaica e antică. Ea a fost dintotdeauna pe Capitoliu.

— Legenda unei lupoaice alăptînd copii nu este unică. În Ionia, Miletos a fost alăptat astfel. De asemenea în Bolognia, în Etruria de Nord s-a găsit o stelă cu această legendă. În realitate, tema face parte din folclorul tuturor țărilor. Kipling a găsit-o și în India. Se consideră că *Lupoaica* capitolină este autohtonă și ea indică ușor că e cea din cele mai vechi timpuri, deoarece poartă urmele unei lovituri de trăsnet.

— Cel mai vechi alfabet a fost găsit pe o tăbliță de fildeș datată din anul 700, caracterele fiind cele ale alfabetului etrusc. În acest alfabet sunt scrise cele mai vechi documente din Etruria, Roma și Latium.

— În limba etruscă nu se scria litera *o*, care era înlocuită cu *u*.

— *Tarh* este un radical etrusc care produce o dublă serie de nume : *Tarhni, Tarquinius* și *Tarhu, Tarchon, Tarchonius* (interesant, dar dacă acest radical nu este altceva decît o intervertire a cuvîntului trac și numele acestea etrusce arată de fapt o origine tracică ? Dacă etruscii sunt veniți din Asia Mică, să nu uităm că acolo existau și traci, frigieni. Dar s-ar putea ca etruscii să fi venit pe uscat și să fie o ramură a tracilor — N.).

— Diferite semnificații ale numelor latine : *Agrippa : născut cu picioarele înainte ; Galba : obez, cap mare, frunte mare, nas mare ; Labos* poate veni de la *labea (buză) ; Cato* poate fi derivat de la *catus (înțelept) ; Maro* provine de la numele etrusc *Masu* care a dat *Masonius* și *Maronius.*

— Legenda romană face din Numa un discipol al lui Pythagoras. Poate că tradiția rezumă sub numele de Numa o lungă acțiune religioasă și socială, realizată la Roma sub hegemonia sabină.

— Tradiția romană plasează redactarea legilor celor douăsprezece table în anul 454 ; aceste legi ar fi fost inspirate după model grec, legile

lui Solon sau altele. Ideea e în orice caz grecească. Legile regale, cum erau numite vechile legi indigene, au rămas pînă în secolul al IV-lea secretul *colegiilor sacerdotale.*

— *Samniții,* rude apropiate ale sabinilor, domneau pe coastele Apeninilor, spre Marea Adriatică și cea Tireniană din vremuri preistorice. Prin regiunea Samnium, popoarele pe care grecii le numeau *Osci* au populat Campania.

— Janus, cu două fețe, care este adesea pus în legătură cu poarta — *janua ;* seamănă mai curînd cu un zeu care veghează și în dreapta și în stînga, apărătorul prin excelență al intrării. Potrivit opiniei altora, poarta a fost denumită după numele zeului, iar nu zeul după cel al porții.

— Cînd copilul se naște, zeița Cunina veghează asupra leagănului său.

— Saturn pare a fi la început un zeu al semănăturilor — *sata.* El ar fi cel mai vechi zeu al Italiei. Cînd aborigenii pătrunseră în Latium, ei l-au găsit tronînd peste siculi. El i-ar fi organizat și i-ar fi învățat să se hrănească cu produsele cîmpului. Tinerețea lui Saturn fusese vîrsta de aur. *Saturnaliile* aveau loc primăvara sau iarna. Fiecare se îmbrăca cum îi plăcea, mînca și bea cît putea. *Saturnaliile* de decembrie au dispărut, cele de primăvară sunt *Mardi gras.*

— *Arringatorul* = statuie de om, în togă, cu o mînă ridicată, probabil adresîndu-se poporului.

— Oglinzi de Praeneste.

Cistul Fiocorni = un fel de cutie ovală, înaltă, de argint, gravată foarte fin cu scene din legendele grecești (probabil din legenda argonauților).

— În timpul *Saturnaliilor* un om tînăr și puternic juca rolul zeului ; la sfîrșitul serbării, simulacrul lui era jertfit pentru a aduce zeului forță și frumusețe.

— Janus pare a fi predecesorul lui Jupiter în cer, după cum Saturn este predecesorul pe pămînt. Janus sau Dianus indică legătura cu Diana ; aceasta este în Latium zeița vegetației, iar pe malul lacului Nemi este *zeița pădurii.* (Vezi Frazer și omorul ritual al preotului acestei zeițe.)

— Morții sunt numiți *mani* = *favorabili ;* în latina veche, *manus* însemna *bun.*

— Marte ar fi consacrat lupul, iar Romulus și Remus care au fost hrăniți de o lupoaică sunt fiii lui Marte.

— În cel de-al doilea război punic, Senatul a pus să se îngroape de vii în Forum doi greci și doi gali, după vechiul rit roman.

— Rugăciunea care însoțește sacrificiul este o recitare ritmată și de cele mai multe ori acompaniată de muzică ; cea mai mică schimbare ar distruge farmecul.

— Introducerea oracolelor sibiline (preoteasă fiind Sibylla) s-a făcut înainte de luarea Cumei de către samniți în 423, Sibylla impunînd aceasta lui Tarquinius. Introducerea oracolului reprezintă difuzarea influenței elenice în Italia.

— Învățatul Niebuhr recunoștea în istoria legendară a primelor secole ale Romei urmele unei epopei literare.

— Iacchos și Zagreus erau adorați în Thracia.

— În 205, cînd dușmanul se afla pe pămîntul italic, oracolul sibilinic fiind întrebat a spus : cînd un inamic strein va aduce războiul pe pămîntul italic, nu va putea fi gonit și învins decît transportînd din Pessimonte la Roma statuia Mamei Ideene. Deci se făcea apel nu la zeii Greciei, ci la cei

ai Asiei Mici. Marea Mamă din Pessimonte era o veche zeitate chtoniană adorată din vremuri preistorice în Creta și în Asia Mică. Rhea, Cybele erau numele ei. Mamă a tuturor zeilor, principiul vieții divine, umane. Cele mai vechi imagini o prezintă abia decupată din stîncă. Ea e asociată cu un tînăr zeu al luminii, Atys, iubitul ei. Într-o criză mistică, Atys s-a emasculat la piciorul unui pin și a murit din cauza rănii. Zeița-mamă de pe muntele Ida este zeița națională a Phrygiei ; Pessimonte este principalul sanctuar și domeniul ei propriu. Preoții zeiței — *galli* — își sacrifică virilitatea zeiței. Orgiile ritului lor produc extazul care purifică viața și asigură după moarte o existență printre cei fericiți. *Gallii* au darul profeției. Zeița de pe muntele Ida arată ca o mare piatră neagră.

— Misterele bahice sunt răspîndite din secolul al V-lea în toată Etruria. (Dionysos, Bacchus, Zagreus, Iacchos.) Titus Livius condamnă cultul lui Bacchus, aducîndu-i acuze care sunt doar niște calomnii, asemănătoare celor care au fost aduse tuturor noilor religii. S-a dat chiar un decret de interdicție a acestui cult.

— În anul 181 s-au descoperit două sarcofage de piatră cu inscripții grecești și latine, conținînd, unul, corpul lui Numa Pompilius și celălalt cărțile sale, șapte volume de drept pontifical și șapte, în grecește, de filosofie morală. După Titus Livius, e o înșelăciune grosolană, bazată pe legenda că Numa ar fi fost elevul lui Pythagoras. Într-adevăr, se încerca să se introducă sub autoritatea lui Numa cîteva din ideile pitagoriciene. Pretorul a dat ordin să fie arse.

— Cea pe care Catullus o cînta în poeziile sale sub numele de Lesbia pare să fi fost alta decît Clodia Metella, soția lui Caecillius Metellus ; a fost acuzată că și-a otrăvit soțul și de incest cu fratele său. Există un discurs al lui Cicero, *Pro Celio*, în care el apără pe un amant al Clodiei, pe care aceasta l-a dat în judecată, acuzîndu-l că a vrut s-o otrăvească.

— Caesar preia visul lui Alexandru de dominație universală ; el se identifică lui Jupiter, se declară fiu al lui Venus.

— Mucius Scaevola a fost mare pontif și a fost cunoscut de Cicero, tînăr. El spunea : sunt trei feluri de religie : a poetului, a filosofului și a omului de stat ; primele două sunt de prisos sau chiar vătămătoare, e bine să le respingem și numai ultima trebue să fie acceptată. Zeii sunt făcuți pentru a servi statul.

— Aș dori mult — spunea Cassius lui Brutus înainte de bătălia de la Philippi — să existe zei, pentru ca noi să avem încredere nu numai în armele noastre, ci și în justețea cauzei noastre.

— *Larii* sunt *zeii de afară*, în timp ce *penații* sunt zeii *dinăuntrul casei*.

— Orientul și-a divinizat toți stăpînii. Alexandru s-a lăsat proclamat zeu. Caesar, la Alexandria, accepta să fie numit zeu, fiu de zeu. Antonius este pentru supușii săi din Orient un nou Dionysos. Octavianus în Orient, de asemenea, e rege și zeu, la Roma nu dorește să fie decît primul magistrat al Republicii. În Asia i se ridică temple. El se mulțumește să ceară să fie asociat cultul său celui al zeiței Roma și ca nici un roman să nu fie admis la acest cult.

— Numai după moarte, Augustus a fost divinizat, ca și Caesar. Apoteoza este un gest de recunoștință al romanilor pentru împăratul decedat.

Simt cum devin zeu, spunea Vespasian, cînd apărură primele simptome ale bolii care avea să-i aducă moartea.

— Chiar de a doua zi după moartea lui Augustus, opinia publică romană îi reproșa că a uzurpat onorurile cuvenite zeilor. Cicero, imediat după moartea lui Caesar, a protestat împotriva confuziei între onorurile cuvenite omului și cele cuvenite zeilor. Seneca își bate joc de apoteoză în *Apocolokynthose.*

— Venus este mama eneazilor.

— Saturn și zeița-mamă sunt rămase din trecutul preistoric al Peninsulei.

— Castor și Pollux, zei călăreți, și Apollo —, zeii agriculturii savante și al creșterii viei — par a fi un reflex al misticei pitagoriciene, ca și oracolele din Cumae, încărcate de mitologie și de rituri elenice.

Jurnal de la Poiana

ucrările de reparație la vilă au creat o situație inedită. Reconsiderînd decorația rurală a odăilor, adică făcînd o sufragerie împodobită numai cu vase de Ogrezeanu și cu lucruri care ar face aluzie la destinația locului respectiv și din dormitor un fel de refectoriu, cam mînăstiresc, cu icoane pe sticlă și altele pe lemn, deodată a rămas în afară un *diavol* de ceramică (cu un *phallus* enorm) care îmi plăcuse și-l cumpărasem de la Fondul Plastic. Dar, iată ideea : ce-ar fi să-l punem pe noua casă-anexă de deasupra garajului unde N. clănțăne și el mașina de scris toată ziua ? *Casa diavolului,* i-am spus, sau *a lui Faustus* (dacă ne gîndim la N. care are ceva damnat, mitocosind la foile lui), *Casa diavolului* și pentru că a fost locuită întîi și întîi de servitoarea noastră, hoață, care și-a pus ca prim lucru în perete o cruce care s-o apere probabil de justiție și nu de păcatele pe care le-a săvîrșit cu atîta dezinvoltură. Noaptea, la lumina unui bec, diavolul meu veghează *cărarea generalilor* pe care Gică își face rondurile sale nocturne, solitare...

Tema morții

— „Dansurile macabre" din osuarele medievale, „triumfurile morții" din arta italiană, „emblemele mortalității" din arta germană sau faimoasa *„întîlnire a celor trei morți cu cei trei vii"*, care e un fel de replică a întîlnirilor lui Buddha, de o elocvență tragică. Totul transmis în teatrul Evului Mediu și Renaștere, cor-

tegiile carnavalești inspirînd „moralitățile", ca idee pentru *Sabbatul* din *Princepele*.

— Precum *lemurii* (strigoii), zăriți și studiați de Goethe pe un sarcofag din Cume care i-a inspirat scena din partea a II-a a lui *Faust*. Lemurii nu ar fi niște schelete, ei mai păstrează mușchi și nervi pentru a se putea mișca, ei sunt, de fapt, strigoi, nu schelete. „Un soi de suflete chinuite, rătăcite prin lume spre marea spaimă a celor vii, ei sunt numai niște morți, dar nu Moartea." Trecerea de la scheletul *memento vivere* la scheletul *memento mori* din Evul Mediu care devine o figurare a morții s-a putut produce pentru prima oară pe *pietrele basilidiene* (adunate și descrise de Gori în secolul al XVIII-lea). A mai demonstrat acest lucru și Jurgis Baltrusaitis în al său *Ev Mediu fantastic*. E vorba de o influență asiatică grefată pe o moștenire romanică. Regăsim astfel tema *scheletului fantastic* în *vetalas*-ele și *citipatis*-ele din India și Tibet.

— *Triumful morții* de Bruegel, aflat la *Prado*, reprezintă cotropirea pămîntului de către mulțimea nesfîrșită a morților, o gloată de schelete care iau cu asalt pe cei vii. Aici, zice Marcel Brion, fenomenul multiplicării morților este cel care impresionează cel mai mult, groaza pe care o inspiră cohortele aliniate în dosul uriașelor scuturi, care sunt, de fapt, capace de coșciug. E vorba de o adevărată răscoală a cimitirelor, un zaiafet macabru al osuarelor, o chermeză jovială și cruntă a Neantului. Un alt *Triumf al morții* care atinge o ironie macabră, maximă, este cel al lui Ensor, amestec de spaimă și grotesc, în spirit parodizant. Un desen atribuit lui Dürer înfățișează trei morți care se năpustesc asupra a trei vii cu o ferocitate neînchipuită. Zburînd ca niște paseri de pradă, ei răstoarnă de pe caii cabrați de groază pe cavalerii pe care i-au înșfăcat. Ei, acești morți, dau de fapt un teribil avertisment : *Veți fi ceea ce suntem noi !* Renașterea nu a acceptat decît scheletul curat. Încă la începutul secolului al XVI-lea, scheletul a încetat să mai fie un obiect de groază, el devine o alegorie, și-n această calitate apare în marile alaiuri funebre regale și princiare din Italia, Franța și Germania. El, scheletul, poartă *armoariile grăitoare ale morții*, coasa, torța răsturnată și nisiparnița. Pe oamenii simpli aceste lucruri pot să-i înfricoșeze, dar pentru spiritualiștii formați în exercițiile Sfîntului Ignacio de Loyola el rămînea doar un simplu tovarăș de meditație.

— Carnavalul din 1511, organizat de Piero di Cosimo, era format dintr-un uriaș car negru, tras de bivoli, în care trona o Moarte imensă cu coasă în mînă. Erau sugerate niște morminte care se deschideau la orice oprire, din care ieșeau morți. Mai existau măști mortuare, înarmate cu torțe negre. Se cînta cu voce răgușită : *Dolor, pianto e penitenza*, pe urmă veneau o droaie de morți pe mîrțoage costelive, descărnate, acoperite cu valtrapuri negre și cruci albe pe veșminte, patru slugi înarmate urmau pe fiecare „mort", înșelite și ele în giulgii. În spatele cortegiului, înaintau zece prapuri, procesiunea cînta în tot timpul mersului cu voce tremurată : *Miserere*. (Vezi Vasari, *Viața lui Piero di Cosimo.)*

— Papa Inocențiu al IX-lea își comandase un tablou în care era înfățișat pe patul de moarte, pe care-l

contempla în fața hotărîrilor grave. Alexandru al VII-lea, urmaș al Chigilor care l-au pus pe Rafael să le glorifice viața și frumusețea, ținea sub pat un coșciug ; vînzîndu-și argintăria, a înlocuit-o cu căni și străchini de lut pe care erau pictate capete de mort. Primea într-o odaie în care ținea veritabile capete de mort. Cardinalul Oliva contempla zilnic un sipet în formă de mormînt, conținînd un schelet pe care se putea citi : *Memorare novissima tua et in aeternum non peccabis*. Părintele François Cajetan dormea uneori pe un cap de mort în chip de pernă.

— Mai poate fi vorba despre o teatralitate grandioasă a funeraliilor princiare în care scheletul își pierde imobilitatea pe care o are în tema meditației. Schelete gigantice au încadrat altarul în timpul liturghiei oficiate la Roma, în 1639, slujbă ținută de iezuiți. Această slujbă a depășit chiar fastul figurilor funebre împodobite cu foi de laur (generalii învingători pe care Le Brun i-a așezat în jurul sicriului cancelarului Séguier în biserica Oratorienilor din Paris, 1672).

— Bernini, imitînd probabil pe *morții întraripați* din *Triumfurile medievale*, precum și întruchipările *Timpului*, care apărea ca un bătrîn purtînd o nisiparniță, este autorul *scheletului întraripat*.

— *Ecorșeurile* care înfățișează *latura agonică* din *Dansul macabru* al *Triumfurilor morții*. Ca teme, mai există *tema deșertăciunii* din naturile moarte, *meditațiile* din temele melancoliei, teme înrudite cu cele ale *Vanității* (fenomene cu totul baroce).

— Există apoi o temă populară germană a *morții obosite*. Ea nu mai are ferocitatea zglobie a scheletelor. *Moartea obosită* reapare în *Ingerul anatomiei ;* nu milostivă, ci copleșită de o tristețe infernală, pe care o exprimă, de la baroc și romantism, *Prințul Demonilor*.

— Spectrele iau uneori aparența scheletelor, ceva în genul *Armoariilor grăitoare ale morții* (vezi Dürer).

— În Japonia se produc corcituri de animale cu obiecte (amestecate ca subiect), balete de vulpi în jurul unor vampiri cu fălci uriașe care consumă copii. Hokusai e maestru al fantomelor.

— Șarpele ca animal chtonian este mesagerul dintre lumea viilor și cea a morților, ca animal de pămînt. El ucide fulgerător cu veninul său și, în același timp, ocrotește căminul. Vechii greci vedeau în el un geniu tutelar, un fel de lar. El ar suge răul pămîntului.

— Goya trădînd tentația către fantasticul funebru (din *Arta fantastică* de Marcel Brion, poate pentru coșmarul *Principelui* din *Săptămîna nebunilor*).

„Ces gens qui ont le derrière à l'église et la tête à l'Academie, dit Valéry“ (Gide, *Jurnal*).

Din *Richard Strauss* de Ernst Kraus (pentru *Janus*) :

— A conduce orchestra cu cravata.

— *Don Juan* al lui Richard Strauss, ca stropii de șampanie sărind pînă în tavan (Berrsche).

— Opera *Feuersnot* (motivul flăcărilor), în la bemol major.

— Episodul cu *jigoul* de berbec din *Don Quijote* (17 măsuri care imită behăitul oilor).

— Strauss care căuta trompete (folosea cîte patru !). Unul care-i recomanda încă patru locomotive şi o baterie de obuziere.

— Complotul sopranelor.

— *Bisbiglando*-ul harpelor.

— Lipatti cu acompaniament de lopată, iarna, cînd se curăţa zăpada pe trotuare...

Din frunziş strălucesc statui de zei..., un vers al nu ştiu cui, dar frumos...

Mareşalii, mandarinii, ginitorii, plumitivii, ca terminologie pentru *Janus.*

„Pentru a fi poet trebue să crezi în geniul tău, pentru a deveni artist trebue să pui la îndoială faptul de a avea geniu. Omul cu adevărat puternic este acela la care prima măreşte pe a doua“ (Gide, *Jurnal*).

Tribulat Bonhomet, celebrul personaj al lui Villiers de l'Isle Adam, cel ce privise în neant prin gaura cheii.

„Cei dintîi pamfletari au fost proorocii“ (Vinea).

Melodia din *Love Story,* care este mai bună şi decît cartea şi decît filmul, mă face să plîng cum numai unele melodii (poate cele mai multe) ale lui Chaplin reuşesc s-o facă...

Au acea duioşie tristă a ovreilor care au vindecat lumea de cruzime, deşi dacă e vorba de cruzime...

„Distrugeţi frăgezimea primei trepte / Altfel urlînd mărturisirea-i rece / Poetul prin ţinutul crimei trece“ (Shakespeare de Păunescu).

„O muzică acrobatică“ (un francez despre naistul român Zamfir).

„Tendinţa mea este de a mă rostogoli în imobilitate“ (Camus).

„Rien ne me glace comme de savoir que mon amabilité peut m'être utile“ (Gide, *Jurnal).*

Din *Beethoven* de Romain Rolland (pentru *Janus*) :

— *Musikalischer Urmotiv* (motivul muzical elementar).

— *Jeder Mensch fellt nur immer auf eine andere Art* (Orice om greşeşte, dar fiecare într-un fel deosebit).

— Un Beethoven meschin în procesele cu regii şi *golanii princiari* din cauza devalorizării banilor.

— Baronul Henickstein — *bancherul muzical.*

— Beethoven, jucător la bursă în caietul baroanei Eskeles, contesă Wimpfen, înscrie liedul *Der edle*

Mensch sei hülfreich und gut (Omul nobil să fie bun și caritabil).

— Același cumpără febril *lozurile Rotschild* (ca M.) și acțiuni. E la punct cu toate afacerile financiare și strigă ca Michelangelo că e sărac, deși nu era. Își vindea opera la mai mulți editori. Avea rezidență de vară și servitori.

— Blondel, trubadur al lui Richard Inimă de Leu. Unde mai este și faimoasa sa vorbă : *Der moralische Gesetz in uns und der gestirnte Himmel über uns* (În noi e legea morală și deasupra cerul înstelat) ?

— *O, Hoffnung ! Hoffnung !* (O, speranță, speranță !), compusă în 1818, *in doloribus*.

— Patetismul beethovenian : manuscrisul *Fischhoff* (1812) se deschide cu acest strigăt : *Ergebenheit, innigste Ergebenheit in dein Schicksal* (Resemnare, cea mai adîncă resemnare față de destinul tău).

— Beethoven o persecută pe văduva lui Karl, fratele său, mort, luptînd să-i ia copilul. Își bate servitorii pe care-i considera mai răi decît vitele. Aceștia, în cele din urmă, îl bat și ei.

Baletul *Giselle* de Adam, cu moartea acesteia, cu ieșirea din mormînt cu liftul, cu florile și cu baletul leșinat de la *Opera* noastră, cu luna pe lac, ce idee ! Cu deznădejdea jucată a prințului, cine dracu mai suportă una ca asta ?

Revenind la Beethoven :

— Învață, învață să taci !

— Înainte de a intra în *Missa Solemnis* trebue să trecem prin *Marea Sonată* 106, scrie Rolland. Asemenea narthexului de la Vézelay, ea alcătuiește un măreț pronaos.

— Sonata fusese compusă în împrejurări chinuitoare *(im drangwellen Umständen)*. Ah, ce cabotin !

— Beethoven era un *musikalischer nimmersatt* (un nesățios de muzică).

— *Krebscanon* (canonul în rac).

— Curgerea rîului, urcat în sens invers.

— *Missa Solemnis* cuprinde *Kyrie, dona nobis pacem, gratias agimus, Christe, Christe eleison !*

— *Mein Acker ist die Zeit* (Ogorul meu e timpul).

— *Cvartetul complimentelor* (Cvartetul nr. 5). E un rahat, zicea Beethoven : *Dreck* bun pentru porcul de public.

— O piesă de vînătoare *(ein Jagdstück)*. (Se poate spune asta oricînd despre Haydn.)

— Busoni și Schönberg se bucurau că gloria lui Beethoven a apus în anul centenarului său (1927), dar s-au înșelat, nenorociții !

— Wagner vorbește despre răceala corectă și nepăsătoare cu care Mendelsohn dirija simfoniile lui Beethoven.

Mîncatul ceasului de către o tînără persoană voluntară în decorul unei case de țară, ca furie geloasă, dar literalmente mîncat, strivit adică de o dantură perfectă, cu care lăsa însemne adînci în carnea amantului său. Ornicul de aur rămîne pe podele, o biată gîză de metal pe care țăranca o mătură crezînd că este un fel de tablă, fără valoare, contorsionată (pentru *Roșii și cafea*, roman polițist).

Despre fetele care cad grele fără voia lor : *un Polichinelle dans le tiroir ; un pulcinella nel cassetto.*

Păianjenii lui M. care-i anunță totdeauna oaspeții, pe culoare de păr, blonzi, sau bruneți. Mai există apoi *spiriduşii* care o chinuiesc, ascunzîndu-i lucrurile, uituceala ei celebră, uluirea în fața evidențelor pe care le înțelege tîrziu, cu un aer fermecător, contrariat. Are și vise : cămile cărora le este sete, pentru că ea uită să bea apă. Dacă ele nădușesc, traduce : e semn bun de pricopseală.

Ducesa X. care spunea că *play boy*-ul are dreptul la orice în afară de a spune prostii și de a-i speria caii.

Bolile lui *Cheshire chat :* măseluțele de minte care-i cresc de două ori pe an și o chinuiesc, are dureri în genunchi, reumatisme la ceafă, ficatul o supără mereu, ia ceaiuri amare, răcește ușor, visează avortoni muzicanți (care înseamnă vorbe) ; flaute și muzicuțe care fac muzică de cameră (vorbe, iar). Declară că i s-a furat un fular sau crema de față, dar, de fapt, ele au fost uitate în cele mai neașteptate locuri, la baie, în garaj, în bucătărie etc.

„Adevăratul inamic este hazardul" (Valéry).

Pentru *Janus : Fiica lui Gudula* (balet după Victor Hugo).

Laudate Eum in cymbalis bene sonantibus, laudate Eum in cymbalis jubilationibus (Lăudați-L în dulci cîntări, lăudați-L în cîntece sărbătorești) — *Simfonia psalmilor* de Stravinski.

„Mă mir că nu s-a căutat niciodată să se degajeze adevărul estetic al *Evangheliei*" (Gide, *Jurnal).*

„Civilizația este înmulțirea la infinit a nevoilor de care nu ai nevoie" (Marck Twain).

Istoria plagiatului. Să te mai uiți prin Rilke ca să dai de Blaga.

„Poezia este hazardul, învins cuvînt cu cuvînt" (Mallarmé).

„Teatrul dă formă iluziei" (Francastel).

CAIETELE PRINCEPELUI

Din *Dacia preistorică* de N. Densușianu :

— După legendele vechi, zeul Marte s-ar fi născut pe aceste meleaguri ale daco-geților. Zeul Vulcan, după Homer, a lucrat nouă ani într-o peșteră de lîngă Oceanos Potamos, cum era numit Istrul în legendele cele vechi.

— Grecii vechi, conform *Iliadei,* nu aveau trupe călare. La romani, cea dintîi trupă de călăreți era compusă din trei sute de oameni, numiți *celeres ;* cuvîntul ar fi vechi, pelasg, după Densușianu, și ar avea același înțeles cu *equites.* În Egipt, cea din-

:ii clasă de călăreți, spune Herodotos, se numea *calasiries,* cuvînt ce e, de asemenea, vechi, pelasg și corespunde arhaicului *celeres* și formei antice române *călușeri* sau *călărași.*

— În Boemia a existat o Mică Valahie.

— Aliații protolatini ai românilor ar fi *arimii,* de unde *rimii,* care au înființat Roma, *aromânii* de astăzi (existau dinainte prin aceste locuri).

— Înaintea lui Daniel Ruzo, N. Densușianu vorbește despre o rasă de oameni mari, care ar fi venit în vremuri preistorice din Asia, aducînd cu ei pasiunea de a sculpta în stîncă statuile enorme ale zeilor.

— Athena, Akropolis a Argolidei ar fi fost ridicate, spune tradiția, de ciclopii Thraciei, fapt care ar putea fi amintirea unei realități.

— *Templul lui Apollo* apare în colindele române sub denumirea *Mînăstirea albă, sfîntă. „Într-al mării negre prund/La dalbele mînăstiri"* — e vorba de Insula Șerpilor.

— După o legendă română despre originea divină a Mînăstirii Albe, se spune că puternicul soare (Apollo) a vrut să se însoare și n-a găsit dalbă soție decît pe Ileana Cosînzeana, Iana Sînziana, sora sa, care nu este decît Hellena Troiana, care s-ar fi măritat după Achilles în insula Leuce.

— Numele Latonei se păstrează în ostrovul Letea, iar numele lunii *(selina)* se păstrează în *Sulina.*

— Într-o epocă veche insula Delos a fost numită Pelasgia ; ea a mai fost numită și Schitya, ca o precizare că locuitorii ei erau migrați din nordul Dunării de jos. Chiar numele Delos nu se poate explica în limba greacă. După N. Densușianu, el e de origine pelasg și înseamnă *deal* sau *colină*, fără păduri.

— După inscripția descifrată de Diodor din Sicilia pe columna de la Nyssa, în Arabia, se spune că tatăl lui Osiris era Saturn, cel mai tînăr dintre toți zeii, iar Osiris ar fi condus oștirile sale pînă la izvoarele Istrului și în celelalte părți, pînă la Ocean.

— După *La Grande encyclopédie*, Osiris a domnit pe pămînt lăsînd amintirea binefacerilor sale. El a devenit prototipul binelui sub numele de Ounofre. Iar numele de Onufrie (sau Onofrei) e unul dintre cele mai răspîndite la țară, în afară de cîteva specifice românești.

— În tradițiile române, apare Ostrea sau Osiris (în forma grecească, Ostris), ori Iovan Iorgovan (Hercule Iovio), comandantul militar al lui Osiris. Războiul a fost fatal pelasgilor, care pe atunci se numeau și arimi. După acest război, numele arimilor dispare cu totul din literatura elenică.

— În țara noastră sunt numeroase movile ale lui Ostrea.

— Pindar vorbește despre calea cea miraculoasă a hyperboreenilor, pe lîngă care erau înșirați o mulțime de stîlpi itinerari, aceeași cu linia lungă de pietroaie împlîntată în pămînt de care amintesc Cantemir și Quintus Curtius.

— N. Densușianu se ocupă și de simulacrele megalitice, pomenind de vîrful Ceahlăului.

— Principalele divinități ale Daciei : *Kerus* (Cerul), *Cerus manus* (Caraiman), *Donus Cerus* (Domnul Cerului).

— După N. Densușianu, cuvîntul Zalmoxis ar veni de la *zeu* (zal) și *moș (mox)* deci *zeul moș*.

— Cîrpa — și-a pus cîrpa-n cap, adică s-a măritat ; *cîrpa* învelea o împletitură de nuia subțire care făcea conciul pe capul femeilor. Nuiaua reprezenta coroana pe care au purtat-o împărătesele zeificate ca născătoare ale omenirii, și de aceea nu se punea în cap decît a doua zi după cununie. Rutenii din nordul Basarabiei o numesc *kerpa*.

— Dochiana, Deciana sau Cybele îl avea ca iubit pe Atys, pe care N. Densușianu îl identifică cu Caloian. Atys este fiul lui Colaus și chiar Cybele apare în inscripții grecești cu numele de Kouloigi, adică Caloiana.

— N. Densușianu descrie altarele ciclopice de pe muntele Caraiman, legînd ființa muntelui *Vîrful cu Dor* de *cultores Doripatris*.

— După poetul ionic, ciclopii au fost un popor prin excelență pastoral, care locuia în munții de nord ai Thraciei.

— Zeul Mithra era numit Deus Arimanius ; după N. Densușianu, Prometheus = Mithra.

— În Carpații dacici sunt multe sculpturi megalitice reprezentînd scaunele zeilor, urmele unor eroi uriași, chipul calului alb, consacrat soarelui, peșteri cu arcade, lucrate de mîna omului.

— Traian ar fi dus din Dacia cinci milioane libre de aur = cinci miliarde lei, la valoarea din 1913, și zece milioane libre de argint = nouă

sute milioane lei, plus alte obiecte prețioase.

— *Io* de la începutul actelor noastre publice vine de la *Ianus*, care, ca divinitate a mărilor, era reprezentat prin *delfin* și era sărbătorit ca *Ioni* sau *Iaoni*, la Delos, iar la noi a fost confundat cu *Sfîntul Ioan*. După N. Densușianu, *Janus*, primul rege al Italiei, avea o origine pelasgică orientală, el era fiul lui Apollo, emigrase în Italia din regiunea situată sub cele două Urse, adică din țara hyperboreenilor sau a geților.

— *Turdetanii* sunt cei mai învățați dintre toți hispanii. Ei se folosesc de gramatică ; au o descriere a tradițiilor lor istorice ; au poeme și legi scrise în versuri, vechi, după cum spun dînșii, de 6 000 de ani.

— *Titanii* au devenit tătari ; Herodotos spune că Herakles a învățat să tragă cu arcul de la un scit numit Teutarus, iar în teogoniile grecești chiar Saturn era numit Tartaros.

— *Arimii, arimanii, ramii,* cea mai civilizată și războinică populație pelasgă, apar și ca *rohmani, rocmani, rogmani, rahmani.* (Vezi și *rigman.*) În Basarabia și Bucovina se serbează și astăzi Paștele rahmanilor, a șaptea zi după Paște.

— Strabon spune că galii sunt un popor arimanic.

— Exista o mare internă în centrul Europei pînă cînd au fost sparte Porțile-de-Fier (după N. Densușianu).

— În cultul străvechi, Uranus se numea Toma, iar preoții de la Dodona se numeau *tomouroi* și dealul vecin templului, Tomaros. De aici *Toma Alimoș*, adică *al lui moș*, identic cu tradiția egipteană *thumus* — adică *tum* și *moș*.

— După domnia lui Hermes (Armis), Sarmisegetuza, adică *Armisegetus* = *reședința lui Armis.*

(Aici se termină introducerea ... torului Istrati.)

(Urmează fișarea cărții propriu-zise.)

— Omul a trăit și a asistat la toate evenimentele geologice care au avut loc în era cuaternară.

— Despre *leul european,* păstrat în colindele noastre, Herodotos povestește că atunci cînd Xerxes, fiul lui Darius, trecea prin Thracia și Macedonia, mai multe cîrduri de lei, coborîndu-se din munți, se aruncară asupra cămilelor, lăsînd neatinși oamenii. Herodotos spune că zona geografică a leilor în Peninsula Balcanică este între rîul Nestus, astăzi Kara Su, și Achelous, astăzi Aspropotamos.

— În limba indiană veche, *simha* înseamnă *leu.* La poporul roman, *simca* este numele dat în vremurile preistorice *leopardului.*

— În timpurile preistorice au existat lei în ținuturile Nistrului, cu deosebire în pustietatea Basarabiei de Jos, numită deșertul geților. Cum e în balada *Român Gruia Grozovanul.*

— Epitetul de *sur* se aplică în poeziile populare române cît și în povești pentru a indica animale mari și năzdrăvane — *bourul, taurul, vulturul.* Acest calificativ aparține limbii române arhaice și e sinonim cu celticul *urus,* adăugîndu-i-se la început aspirațiunea pelasgă *s* (ca în *s-armis)* de la *oros* = *munte.*

— *Maramureș* înseamnă *mare moartă,* deoarece pînă la începutul

epocii neolitice şesurile cele întinse de aici şi din Cîmpia Ungariei erau acoperite cu apă.

— Cimbrii numeau Oceanul septentrional *mori marusarum, hoc est mortuum mare* (după Plinius). Pe de altă parte, documente ungare din Evul Mediu amintesc de diferite mlaştini şi lacuri în bazinul tiso-danubian care purtau numele de *Mortua, Mortva* şi *Murtua magna.* Chiar numele de *Mureş,* care apare în documentele medievale sub numele de *Morisius, Marusius, Morusius,* pune în evidenţă faptul că în vechime bazinul acestui rîu constituia o mare moartă, *Marusa.*

— Populaţia autohtonă a Greciei era pelasgă (S. Reinach. *Les Origines des aryens).* Istoricul V. Duruy spune : „După tradiţii şi probabilităţi istorice, se poate spune că pelasgii elenici scoborîră din regiunile din nord în Grecia. După ce traversară Thracia şi Macedonia, ei ocupară Epirul şi Thessalia, apoi Grecia Centrală şi Peloponezul."

— În Africa de Nord şi în special în Egiptul de Sus, scrie arheologul Morgan, civilizaţia neolitică prezintă un caracter european.

— Pelasgii aveau o veche tradiţie cum că ei ar fi fost născuţi direct din pămînt. Eschyl îl înfăţişează pe pelasg, rostind către danau următoarele : *Eu sunt pelasg, fiul vechiului pămîntean, al celui născut din pămînt.*

— Bertrand în *La Gaula avant les gaulois* spune că dacă lumea septentrională sau hyperboreeană era compusă din popoare de o mare vitalitate, lumea traco-carpato-danubiană şi danubiano-alpestră se manifestă cu mai mult de o mie de ani înaintea erei noastre ca un focar răspînditor de cultură.

— Herodotos spune : „Poporul tracilor formează după indieni naţiunea cea mai numeroasă de pe suprafaţa pămîntului şi, dacă ei ar fi guvernaţi de un singur om şi dacă s-ar putea uni între dînşii, atunci ar fi neînvinşi şi cei mai puternici dintre toate popoarele".

— În munţi s-au găsit arături părăsite, foarte vechi, făcute, spune legenda, pe vremea cînd erau oameni prea mulţi pe pămînt.

— Există o omogenitate de tipuri între ceramica Daciei şi cea a Troiei descoperite de Wirchow şi Schliemann, ceea ce s-ar explica, spune Carthaillac, prin faptul că vechi triburi trace ar fi locuit altădată pe malurile Theiss şi ale rîului Scamandru.

— Mormintele funerare poartă la români numele de : *morminte, movile, gorgane, culmi, holumpuri, silitre, popine, gruie, grunie, gruiețe.*

— Cuvîntul *gorgan* îl aflăm întrebuinţat din cea mai adîncă antichitate, nu numai în Europa, dar şi în diferite părţi ale Asiei, ca o denumire generică pentru anumite coline sau munţi. În *Iliada,* cel mai înalt vîrf al muntelui Ida se numea *Gargaron ;* muntele Apulia se numea *Garganus.*

— Pe vastul şes al Troiei se găsea mormîntul lui Ilu, fiul lui Dardan, un tumul pe care era ridicată o columnă de piatră (probabil că Ilion vine de la Ilu).

— Troienii îşi ardeau morţii ; Priam incinerează pe Hector ; de asemenea mirmidonii îl incinerează pe Achylles. Peste cenuşa morţilor se plantau ulmi (ca în *Toma Alimoş*).

— Homer nu cunoaşte în nordul Mysiei sau în ţările noastre decît

două popoare, cu moravuri foarte pure, pe *agavi* și pe *abii,* oamenii cei mai juști dintre toți muritorii după cum zice el *(Iliada, XIII, 5, 6).*

— Peleu și fiul său Achylles au fost regi ai mirmidonilor, popor pelasg, care au fost aliații grecilor în războiul troian.

— După Arctinos, poet epic din Milet, care a scris *Aetiopida,* Achylles, ucis de Paris, a fost răpit de Apollo, apoi cenușa lui a fost dusă de mama lui, Thetis, în insula Leuce — *Insula Șerpilor.* Plinius spune că *tumulul lui Achylles* se află pe insula *Achyllis* sau *Achylleea,* la cincizeci de mile romane de Leuce sau *Delta Dunării.* Achylles purta, încă în viață fiind, titlul de rege al sciților. El era de asemenea, venerat ca domnul și stăpînitorul Mării Negre. Iar Chilia Veche, numită *Lycostonum* în antichitate, vine de la *leukon stoma,* adică *gura de lîngă insula albă* sau *Leuce.*

— Un alt port dedicat lui Achylles pare să fi fost *Celeiul,* în vechime important centru comercial, unde e și podul lui Constantin cel Mare.

— Lebăda, *cygnus,* era consacrată lui Apollo nu atît pentru frumusețea și culoarea sa albă, cît mai ales pentru că se spune că ea cîntă numai în clipa morții. În tradițiile românești, rolul lebedei îl are *cocorul* sau *gruia — cocora.*

— Herodotos și Plutarch amintesc de un vechi obicei al hyperboreenilor de a trimite în fiecare an la templul lui Apollo din Delos pîrgă sau prinoase din cea dintîi recoltă a lor, legate în paie de grîu. Misiunea trecea întîi pe la Dodona, cel mai vechi centru religios al pelasgilor din Peninsula Balcanică. Mai întîi au fost trimise la Delos cu aceste daruri două fecioare, Hyperoche și Laodiceea. Înaintea lor fuseseră trimise alte două fecioare, Arge și Opis. *Arge* ar însemna *din țară* sau *țărancă,* iar *opis* înseamnă tot *terra* — deci ar fi vorba de denumiri topice grecizate, însemnînd — *din țară îndepărtată.*

— Tot la forma primitivă de *aqua* se reduce și etimologia cuvîntului *achaei — locuitori riverani.* Spre nord de gurile Istrului se afla o populație numită *achaei.* Pontus Achaeorum amintit de Plinius.

— Geograful Mnaseas din Patrae spune că locuitorii din Delos erau de naționalitate hyperboreeni.

— *Boeo,* o poetesă din provincia Phocis, spune că oracolul lui Apollo de la Delphi a fost întemeiat de niște oameni veniți din țara hyperboreenilor, cel mai învățat între aceștia fiind Olen, un profet al lui Apollo. După unii, Olen trăise înainte de Hesiod, iar după alții înainte chiar de Orpheos. E cel mai vechi poet hieratic cunoscut de literatura greacă și lui i se atribuie crearea hexametrului. Pausanias scrie că Olen compusese un imn în care celebra venirea la Delos a fecioarei Achaia și altul despre venirea Ilithey sau Lucinei.

— Alt propagator al cultului lui Apollo a fost Abaris, de asemenea din ținutul hyperboreenilor. N. Densușianu afirmă că de la acest nume vine numele de Averescu, foarte răspîndit în Moldova. Suidas spune că Pythagoras a fost elevul hyperboreului Abaris.

— Strabon spune : cei dintîi care au descris diferitele părți ale lumii ne spun că hyperboreenii locuiau deasupra Pontului Euxin, a Istrului și a Adriei.

— Clement Alexandrinul îl numește pe Zalmoxis — hyperboreu.

— Aristoteles spune că erau patru zei cu numele de Apollo : 1. fiul lui Neptun și al Minervei ; 2. fiul lui Corybas din Creta ; 3. fiul lui Joe ; 4. fiul lui Silen, numit și zeul păstor.

— După Apollodoros, cei doi fii ai lui Neptun se numeau Opleus și Nereus (de unde N. Densusianu derivă Alpus și Nierus sau Albul și Negrul).

— În română *meriu* sau *mneriu* are înțeles de *vînăt, sur* și *azur*. O fiică a bătrînului Nereus purta numele de Maera.

— Din *Iliada* reiese că Apollo împreună cu Neptun au ajutat la construirea zidurilor Troii pelasgice. Neptun se luptă cu troienii împotriva cultului lui Apollo. Apollo la pelasgi este zeul luminii fizice și al luminii spirituale.

— În limba română cuvîntul *ochiu*, sau mai corect *ociu*, are sensul de *locus paluster* — derivat de la *ocean*. Cuvîntul *ocean* nu este grecesc și sensul lui primitiv este de *apă mare, stagnantă*.

— Geograful Strabon, vorbind despre navigația argonauților către Colchida, ținutul cu Lîna de aur, spune că în această epocă Marea Neagră era considerată ca un alt ocean. Denumirea arhaică de Axenos (vezi Strabon) este o formă de pronunțare grecească a vechiului cuvînt pelasg *ocean*. În Gallia se întîlnește în secolul al IV-lea e.n. forma de *accion* pentru *ocean*, întrebuințată pentru lacurile mari.

— În legendele teogonice ale lui Homer și Hesiod, denumirea de *oceanos* fu aplicată exclusiv numai la Dunărea de Jos (Oceanos potamos).

— Apollo din Rhodos numește partea de jos a Dunării sau Istrul cel lat — *Keras Okeanoio* sau *Cornul Oceanului*.

— Asklepiades din Thracia, secolul al IV-lea î.e.n., consideră că Boreas a fost un zeu al celților ; la alți autori, Boreas apare ca zeu al sciților ; la Hecateu, descendenții regelui Boreas sunt domnii și preoții cei mari ai hyperboreenilor din insula cea sfîntă a lui Apollo.

— Agatîrșii, o populație tursenă (pelasgă) — după Pârvan, sciți traci-zați încă din secolul al VI-lea î.e.n. ; erau considerați de unii autori greci drept celți.

— În Evul Mediu brațul cel mai navigabil al Sulinei s-a numit *Selina*.

— După Herodotos, sciții adoră dintre toți zeii lor cel mai mult pe Apollo, cu excepția supremelor și vechilor lor zeități : *Istia (Vesta)* și *Apia (Pămîntul)*.

— Dintr-o insulă a Mării Negre, numită Apolonia, romanii luară o statuie colosală, de treizeci de coți, a zeului Apollo și o duseră pe Capitoliu sub numele de Apollo Capitolinus.

— Prin apropiere de Insula Albă sau Leuce se explică denumirile de Olbia, Tyras sau Cetatea Albă, Bolgradul, de la gurile rîului Ialpug, și Belgorod, una din gurile Dunării (*băl = alb*).

— *Făt-Frumos*, omorîtorul balaurului, poate fi *Apollo* — sau Apollo ar fi chiar balaurul, de la *băl = alb strălucitor*.

— Între brațele Chilia și Sulina se află o regiune care se mai numește ostrovul Letea, cu o pădure frumoasă de stejari, pădurea Letei, un sat cu numele de Letea, considerate ca urme geografice ale unui cult al Latonei sau Letei în aceste părți.

— În insula Leuce s-au găsit în 1823 urmele unui templu de o întindere extraordinar de mare; după Kahler, e vorba de o arhitectură primitivă sau ciclopică; latura templului: 29,76 m. Forma exterioară indică a fi fost un templu dedicat lui Apollo, cu temelii late și foarte lungi, ca cel amintit de Homer, într-un imn. În partea de nord-vest a templului, erau o fîntînă adîncă de cincisprezece picioare (peste cinci metri), cu deschidere circulară, și alte două spre apus, cu deschidere rectangulară.

— Pausanias ne spune că cel mai vechi templu de la Delphi avea forma unei colibe; forma sferică aparține templelor primitive, dedicate lui Apollo.

— Mînăstirea albă pomenită în poezii populare, aflată în ostrovul Mării Negre, aparținea doctrinelor teologice anteolimpice sau sistemului de nouă zei principali.

— *Bătrînul* sau *Moș Crăciun* este *Saturn senex.*

— Vechiul cult alban, religia etruscilor și a sabinilor, era întemeiat pe sistemul de nouă zei principali. *Novensiles Dii* erau numele unor zei arhaici pe care învățații nu îi mai puteau preciza.

— În templele lui Apollo erau de obicei așezate și statuile Latonei și Dianei. După Herodotos, Latona era una dintre cele opt divinități pe care le adorau egiptenii (adică vechile triburi pelasge stabilite pe malurile Nilului în primele timpuri ale istoriei egiptene.)

— *Ion Sînt Ion* din poeziile populare române este *Ianus; Sfînta Maria Mică (Iana, Diana, Luna); Sfîntul Vasile (Trophonius,* divinitate chtonică și profetică care avea epitetul de *basileus); Siva-Vasilcuța (Consiva* sau *Ops-Cosivia,* divinitate a semănăturilor.); *Sfînta Maria cea Mare (Gaea, Rhea); Maica Precesta* sau *Maica Sfîntă (Latona); Moș Crăciun (Saturn senex);* cea de-a noua divinitate a rămas necunoscută.

— Macrobisus spune: *Latinitas cum Apollinem... solem vocavit,* adică latinii numeau pe Apollo — Soare.

— Zeița hyperboreană Latona, persecutată de Junona, a rătăcit în lume, dar nici o țară nu voia să o primească să nască, temîndu-se de persecuțiile Junonei. În poezia populară a rămas amintirea despre pribegirea Maicii Domnului care caută adăpost pentru nașterea zeului luminii.

— Cei patru cai de la carul soarelui, al căror nume, după Ovidius *(Metamorfoze)* erau: *Pyroeis, Eous, Aethon* și *Phlegon,* reprezentau cele patru anotimpuri.

— *Argea,* în limba română, e o cămară rectangulară, săpată pe jumătate în pămînt, în care femeile țes pînză. Cuvîntul este arhaic. Ephor ne spune că cimerii aveau astfel de cămări, pe care ei le numeau *argilla,* și comunicau între ele prin niște gîrliciuri.

— Unele legende române ne spun că Soarele și Luna s-ar fi înecat în Dunăre. După Diodor din Sicilia, Soarele a fost înecat de frații săi în rîul Eridan, iar *Luna* care îl iubea mult pe fratele ei, Soarele, s-a aruncat de pe acoperișul casei. Tot la gurile rîului Eridan, a căzut Phaeton, fiul Soarelui. Argonauții se întorc de pe Marea Neagră în Marea Tireniană, pe rîul Eridan; din punct de vedere geografic și etimologic, Eridan este același cu Dun-ăre, elemen-

tele din care se compune numele fiind întrebuințate în ordine inversă. Cuvîntul *ari* în geografia preistorică ni se prezintă cu înțelesul de *rîu.*

— Iana, divinitate arhaică danubiană, apare și sub numele de Ileana (Hellena), conform tradiției că Achylles, instalat după moarte în Insula Șerpilor, a primit ca tovarășă de viață pe frumoasa Hellena. După alte legende, soția lui Achylles în insula Leuce era Ifigenia sau Diana Taurică. La noi — o legendă foarte veche despre căsătoria Ianei sau a Ilenei Cosînzeana cu Soarele și despre cultul lor comun la gurile Dunării.

— La romani cel mai înalt ministru al cultului religios era *pontifex maximus,* adică *făcător de poduri,* aceasta fiind una din atribuțiile lor (construirea și restaurarea podurilor). Cuvîntul *pons, pontis* însemna *pod, luntre, pod umblător.* Desigur că numele *Pontului Euxin* vine de la *Podul umblător,* care lega insula Leuce de țărm. După unii, era un pod care lega Asia Mică de Europa.

— Herodotos recunoaște că cultul Dianei sau Lunei își avea originea la poporul hyperboreenilor de la Marea Neagră.

— Jornandes spune că Thamyris, regina geților, după ce a avut o luptă cu regele Cyrus, a trecut în Sciția Mică și aici, în locul numit Podul Mesiei *(Pons Moesiae),* a întemeiat orașul Thamyris.

— În centrul insulei Delos se ridica dealul numit Cynthos, neacoperit de pădure, unde, după cum spune Strabon, Latona rezemată de un pom (palmier) a născut pe domnul Apollo.

— Tot din ținuturile hyperboreene pare să fi fost și Lin, Linos, fiul lui Apollo, cîntăreț divin cu fluierul, care a descris faptele lui Bacchus în limba pelasgă și ai cărui discipoli au fost Hercules și Orpheos. În colindele populare a rămas expresia „haida lin și iară lin".

— Anacharsis, unul din cei șapte înțelepți, se trăgea din sciții păstori, însă nu din cei de la nordul Mării Negre.

— Cuvîntul *mînăstire* ar veni, după Isidor, de la *monos* și *sterium, (id est habitatio solitarii).*

— În monumentele vechi egiptene, Typhon poartă și numele de *Smo,* adică *zmeu.*

— Tradițiile despre venirea regelui egiptean Osiris prin aceste locuri se păstrează în numele Ostrea și Stroe. Sunt multe măguri și șanțuri vechi numite „ale lui Ostrea".

— În antichitate exista credința că din Typhon s-au născut toate animalele care rănesc prin mușcătura lor.

— În limba veche greacă, *typhon* înseamnă *furtună* distrugătoare sau *puhoi.* În dialectul doric și eolic *t* se schimbă adesea cu *p,* de aici, spune N. Densușianu ar veni cuvîntul *puhoi — thyphon, tiphoeus.*

— Typhon, în timpul luptelor cu Joe, se retrase în Thracia în munții Hem, unde Typhon arunca cu munți întregi asupra zeului, iar Joe îl lovea cu fulgere. Atît de mult sînge a curs acolo *(haima),* încît munții au fost numiți Hem.

— Osiris sau Ostrea este eroul învingător al balaurului Typhon, iar Iovan Iorgovan (Joe) este comandantul militar al lui Osiris peste Egipt în timpul expediției sale.

— În *Iliada* se spune că patria lui Typhon se afla în ţara arimilor, şi anume lîngă muntele Typhoeu, unde era şi culcuşul acestui viteaz legendar. După Homer, arimii locuiau la marginea de nord a pămîntului cunoscut de greci, acolo unde se afla şi subterana cea vastă în care a fost înfundat acest monarh al Istrului.

— Typhon este Arim sau Ariman, şi sub acest nume a fost reţinut de religia Iranului ca principiu al răului. Deci arimii şi perşii au purtat războaie între ei ? Dacă reluăm supoziţiile ezotericilor despre plecarea lui Rama din apus spre răsărit, în India, am putea spune că în urma acestor puternice disensiuni, care au determinat triburile ariene conduse de Rama să se despartă de ramura principală, arienii, rămaşi fideli cultului Taurului şi zeiţei Luna, au trecut în amintirea şi în religia celor plecaţi ca un principiu al răului. Rama, devenind zeul luminii, al soarelui, Ra, şi generînd toate religiile solare şi mesianice din Asia Mică, iar arimii, personificaţi în Ahriman, devenind la cei plecaţi un principiu al răului (apud N.)

— După Plinius, diferite triburi etnice ale sciţilor purtau numele de *aramei. Aramei* ar fi o formă grecizată a numelui de *arimi,* după cum grecii foloseau denumirea de *romaios, romaioi,* în loc de *romanos* şi *romani.*

— Ptolemaios pomeneşte de un vechi oraş anteroman în Dacia : Ramidava, adică *cetatea ramilor,* localitate din regiunea rîului Buzău (poate o cetate ce păstra amintirea lui Rama). (Fracţiunea condusă de Rama trebuie să fi fost situată în hotarul de răsărit al ariei ariene, ca să poată să se rupă, căci dacă ar fi fost mai în interior, drumul lor ar fi fost presărat de războaie, deci foarte dificil ; dar în faţa lor, probabil că era o regiune considerată pustie (N.)

— Preoţii egipteni considerau *Ursa* ca simbol astronomic al lui Typhon ; iar după ideile geografice ale celor vechi sub *Ursa Mare* locuiau sarmaţii şi geţii (Ovidius, *Tristia).*

— În timpurile vechi, prin Thracia se înţelegea ţinutul întreg din sus de Grecia.

— La originea văii Topolniţa se află muntele Grădeţ, în vîrful căruia se văd zidurile uriaşe, ruinate, ale unei construcţii numite *Zidina Dachilor.*

— *Munţii Carpaţi* au fost numiţi în antichitate cînd *munţii Hem (Suidas, Stephan Bizantinul,* unele izvoare ale lui Herodotos care spun că rîul Atlas sau Oltul izvorăşte din munţii Hem) sau *munţii Caucaz,* cum e inscripţia de pe Columna lui Traian : *Ad Alutum flumen secus mont Caucasi.*

— *Brazda lui Novac* ar fi fost trasă de Novac, împăratul jidovilor, cu un plug uriaş, la care ar fi fost înhămaţi doi boi negri, ori bivoli, sau doi boi albi sau doi prii (cu o vargă albă naturală peste mijloc). Brazda ar fi fost trasă şi prin albia rîului Olt (acolo apa face talazuri). Pămîntul e aruncat spre miazăzi.

— *Trapeza = masa* (în greceşte).

— După Herodotos, sciţii adorau pe Apollo sub numele de Oetosiros, nume care ne duce la Osiris.

— *Novac,* în Oltenia, înseamnă *uriaş* sau *viteaz* din timpurile străvechi, iar la slavi înseamnă *tînăr.*

— *Bolovan = balwan* (în documentele medievale ale Ungariei) ;

bolibabă (în slavonă); *stili* (în greacă); *bolus* (în latină); *bolos* (în greacă); *peulvan* (termen arhaic în Franţa). Există morminte cu pietre mari, ale latinilor sau evreilor; în satul Bolwan din Serbia.

— *Hyperboreenii* ar mai fi fost numiţi şi *pirobori*, de la care vine *Piroboridava*.

— Despre migraţia danailor în ţinuturile pelasge se păstrează o tradiţie în Hellada pe care Eschyl o înfăţişează în poema sa, *Suplices*. Danaos, persecutat de fratele său Aegyptos, migrează în Libya şi vine în imperiul cel vast al lui Pelasg ca să ceară protecţie şi loc pentru descălecare.

— *Termini liberi patri* — calea cea admirabilă a hyperboreenilor începe nu departe de Chişinău, lîngă rîul Bîcu (bolovani foarte mari, puşi în linie dreaptă, care merg pînă dincolo de Nistru, pînă în Crimeea). Menţionate de Cantemir şi de poetul Stamati. Locuitorii numesc cheile rîului aceste lespezi mari îngropate pînă la jumătate (Hasdeu în *Dicţionarul limbii române*).

— Cavaleria macedoneană a trecut, din ordinul lui Alexandru, chiar dincolo de stîlpii lui Liber Pater.

— Într-o inscripţie romană din Dalmaţia, Osiris şi Isis sunt interpretate în limba latină ca *Liber* şi *Libera*.

— Herodotos spune că stîlpii lui Sesostris (acelaşi cu Osiris) mai existau şi în timpurile sale în ţinuturile sciţilor.

— Grecii numeau regiunea geografică a Sarmaţiei europene: *solitudinile sciţilor*, iar partea dintre gurile Dunării, Nistru şi Pont: *deşertul geţilor*.

— Pe vadea Bîcului era linia cea mare de comunicare dintre Apus şi Răsărit.

— În părţile de răsărit ale Daciei, între fluviile Agalingus (Cogîlnic) şi Hypanis (Bug), apare în epoca romană o populaţie întinsă numită *daci petoporiani*, denumire evident alterată de la *daci piroboriani*, adică *hyperboreeni*.

— Sciţii nu ridicau zeilor lor nici statui, nici altare, nici temple (Herodotos).

— Numele rîului Bîc nu vine de la Bacchus; originea acestei denumiri vine de la legenda despre drumurile lui Bacchus sau Liber Pater, prin Thracia şi Sciţia. În cîntecele populare se aminteşte şi azi de Bîcul Viteazul sau Haiducul. Liber Pater mai era numit în legendele antice şi Bacchus. În limba veche slavonă, Bîcă înseamnă *taur* (în românește *bică, taur tînăr*); în papirusurile egiptene, Osiris poartă, de asemenea, epitetul de taur. Împreună cu Osiris, forma una şi aceeaşi idee — Osiris era zeul taur, fecundator.

— Despre Ceahlău, Cantemir spune că vîrful său se ridică la o înălţime enormă, sub forma unui turn, şi din vîrf curge un rîuşor. În mijlocul acestui vîrf se vede o statuie foarte veche de cinci stînjeni, reprezentînd o femeie bătrînă, înconjurată de vreo douăzeci de oi, iar din partea naturală a acestei femei curge un izvor nesecat de apă. Statuia formează aceeaşi bază cu muntele. De aici se poate vedea pe timp bun oraşul Akermann (Cetatea Albă). Pe dealurile din jur se disting urme de cai, de cîini şi de păsări, imprimate în piatră, în număr foarte mare, ca şi cînd ar fi trecut pe acolo o oaste imensă de călăreţi.

— Legendele române spun că acest simulacru reprezintă pe Baba Dochia, Mama cea Mare, cu epitetul geografic al Daciei, care a înghețat pe un ger la 1 martie. Rîuleţul se numeşte Alboi. După Frunzescu, partea de răsărit a Pionului sau Ceahlăului se numeşte Panaghia sau Fecioara, iar partea de apus, turnul Butului sau turnurile Budei sau Bughei. Cuvîntul *Panaghia* înseamnă *sfîntă* (în greceşte), iar cuvîntul *Pion*, în aceeaşi limbă, înseamnă *columnă, stîlp*. În ţară sunt mai multe simulacre de piatră numite *Babe*, iar altele numite *Baba Dochia*. În Mehedinţi sunt figuri săpate în piatră ce reprezintă pe Baba Dochia şi pe fiul ei Dragomir.

— La Trebici, în Moravia (?), există un bolovan mare de forma unei femei cu o cîrpă pe cap. *Mama bătrînă* sau *Bunica de la Trebici*. Legenda spune că această statuie reprezintă o mătuşă bătrînă, numită Alrauna, care cunoştea puterea vindecătoare a plantelor ; mai tîrziu, a devenit femeia rea şi a fost împietrită. Alrauna — de la divinitatea pelasgă Larunda, mama Larilor ; în legendele germane — Alraun.

— Frigienii credeau că divinitatea numită Mama Mare, peste iarnă, doarme, iar vara se deşteaptă (Plutarch). Acelaşi fond comun cu înghe-ţarea babelor.

— *Pater* ar putea veni de la *piatră*, sau invers, amintind legendele cu primii zei care îşi înghiţeau copiii (şi în locul lor mamele le dădeau să înghită o piatră).

— În insula Naxos, lîngă Delos, era o figură de piatră care reprezenta, zice-se, pe Ariadne, fiica regelui Minos din Creta, plîngînd după Theseos. După cum spune Diodor din Sicilia, această insulă a fost locuită la început de nişte oameni emigraţi acolo din imperiul lui Boreas. Thracia preantică cuprindea nu numai părţile orientale ale peninsulei Hemice, ci şi teritoriile vaste ale Daciei şi Sciţiei (Stephan Bizantinul). În particular, imperiul lui Boreas se afla la nordul Dunării de Jos (Diodor din Sicilia), cu centrul în munţii Ripaei sau Carpaţi (Homer, Isidor).

— Cerul şi Pămîntul apar ca zeii cei mari anteolimpici. Sokrates spune că primii oameni în Grecia, pelasgii, considerau zei numai pe cei pe care, în timpurile vechi, îi adorau majoritatea barbarilor : Soarele, Luna, Pămîntul, Stelele, Cerul.

— Herodotos spune că numele divinităţilor, pe care egiptenii declară că nu le cunosc, grecii le-au primit de la pelasgi.

— Cerul apare în antichitate şi sub denumirea de *Kerus, Cerus manus* şi *Anous Cerus*. În cele mai

vechi *Carmine saliare* Cerus manus este o expresie sinonimă cu *megas ouranos* al lui Hesiod. Din punct de vedere istoric și etimologic, *manus* e același cuvînt cu *magnus*. Într-o inscripție romană din Africa se vorbește de Saturn ca de *Zeus magnus*. În limba română s-a păstrat sufixul arhaic de *man*, avînd sensul de mare *hoțoman, lotroman, cotoșman, goloman*.

— Diferiți munți din Dacia care au fost consacrați supremei divinități a Cerului — Cerus manus — poartă și azi denumirea de Caraiman sau Căliman. În monumentele literaturii populare, Caraiman apare ca domn al trăsnetului și fulgerului, ca judecătorul cel mare și puternic al lumii.

— La vechii latini, divinitatea cea mare a universului fu personificată sub propria denumire de Caelus (Cicero) ; acest Caelus este probabil una și aceeași persoană cu Uranos (Munteanul) al grecilor și apare ca părinte al lui Dokius, unul din primii civilizatori ai lumii vechi, care a învățat pe oameni să construiască edificii de lut (Plinius) — *Dokius Caeli filius, lutei aedificii inventator*.

— În cultul roman din Dacia, Pămîntul, Gaea sau Tellus, ca divinitate națională, mai avea și denumirea de Dacia sau Terra Dacia.

— Peste tot, în antichitate, regiunea nord-vestică era considerată ca imperiul religiei lui Saturn (Diodor din Sicilia, Cicero).

— Saturn avea la romani titlul de *Deus manus*, în calitate de zeu al lumii subterane, sau *Manes* — iar Mania era divinitatea feminină corespunzătoare.

— Lidienii, pelasgi din Asia Mică, păstraseră memoria unui rege străvechi numit Manes, fiu al lui Joe și al Gaeei.

— La gali, Saturn ca divinitate telurică era divinizat sub numele de Teutates, același cuvînt cu latinescul *tata*, grecescul *tata, tetta* și litvanul *tetis, tetatis*. La Homer și Hesiod, numele de Tartaros și Cronos sunt identice. Au rămas vîrfuri de munți numite Tatăl, Tartar, Tatra, Tătarul Mare.

— Pe lîngă titlul de *tată*, Saturn mai avea și titlul de *moș*. Latinii îl numeau *Deus Majus*, oscii, *Maesius* și *Moesius* ; la pelasgii Greciei apare cu adjectivul de *presbitis, polio*, la troieni. După Ovidius, numele lunii mai însemna *moși*.

— Încă din cele mai vechi timpuri preistorice, triburi pelasge emigrînd de la Dunărea de Jos se stabiliră în Capadoccia, în Asia Mică, pe lîngă munții Taurus, Anti Taurus, Amanus, în apropiere de izvoarele Eufratului. Încă pe la începutul erei creștine, ei mai adorau pe vechiul zeu din nordul Istrului, Zeus Dakii (Strabon).

— Cultul lui Zeus Dakii a fost dominant în vremuri obscure și în Creta. Locuitorii cei mai vechi se numeau, după Diodor din Sicilia, *dactili* sau *dactuli* și se pare că erau pelasgi.

— Delienii își delfienii venerau în mod deosebit pe Apollo Hyperboreul, numit și Apollo Dikaeus (Plinius). Acest Zeus Dakii apare în vechile tradiții ale pelasgilor și sub numele de *Dokius filius Caeli*, care, după cum spune Gellius, a fost cel dintîi care a învățat pe oameni să construiască edificii de lut (Plinius). Acest *Dokius filius Caeli* era identic cu Saturn, fiul Cerului din teogoniile grecești. Dokius e un simplu epo-

nim, un reprezentant al rasei pelasgice din Dacia, întocmai cu Scythes, fiul lui Joe, care a inventat arcul și săgeata, ne indică prin numele său că patria sa originară a fost Sciția. (Plinius).

— Vîrful Omul — de la epitetul dat lui Omolos, *homolos*. În Thessalia și Beoția, Zeus era numit și *homoloios;* Wotan sau Guodan în cele mai vechi poeme germane e numit Omi. Toți scriitorii antichității numesc pe Saturn — Homo. Denumirea de *homolos* a fost înlocuită mai tîrziu cu denumirea de *andros*. Grecii cei vechi numeau portretul unui om *andrias*, cu deosebire statuile și columnele. În fine, luna decembrie, care la romani era consacrată în întregime lui Saturn, mai poartă și azi la poporul român numele de Andrea sau Indrea, cu alte cuvinte, este luna Omului sau sărbătoarea Omului. Densușianu conchide că în antichitatea pelasgă numele de *homolos* apare ca o denumire generală a primelor simulacre sculptate în stînca ce reprezenta, în forme umane, divinitatea supremă a religiei.

— *Andru* în limba română ni se prezintă numai ca sufix (băiețandru, cățelandru, copilandru).

— Cuvîntul *Om* reprezenta în antichitate o înaltă putere divină. Profetul Daniil spune că a văzut în viziunile sale pe fiul de Om. Chiar Iisus se intitulează fiul Omului ; Joe avea epitetul de *homoloios*, adică fiul Omului. Mai multe vîrfuri de munți au fost închinate pe teritoriul Daciei Omului.

— Deci vîrful Omul ar fi închinat celei mai înalte divinități, lui Saturn, iar în vîrful acestui munte se găsește un simulacru, care ar nemuri chipul acestui zeu pelasg.

— Olympul *Iliadei* nu este Olympul Thessaliei, ci Olympul cel vechi de lîngă *Okeanos Potamos*, unde era originea zeilor (Homer, *Iliada*, 199, 205).

— Achylles, la Troia, adresînd o rugăciune către Zeus, îl numește zeul pelasg cu fața lată și care locuiește departe *(Iliada*, XVI). Acest zeu a dăruit, după cum spunea Homer, regelui de la Troia niște cai nemuritori, printre care pe Pegasus, născut la izvoarele rîului Okeanos sau Istru (Hesiod). Tot în emisfera nordică au pus cei vechi constelația Pegasus. Calul de vînat al lui Adrian a fost numit Boristhenes.

— Și Aristoteles derivă cuvîntul *ouranos* de la *oros* = *munte*.

— Atît la Homer cît și la Hesiod, Ouranos și Olympos apar ca două vîrfuri în același lanț de munți.

— În unele ținuturi ale Greciei, Zeus era adorat și sub numele de *kephalis* = *cap*, iar în Beoția avea și epitetul de *karaios, kara* = *cap*.

— Gebeleizis este numai o denumire secundară a lui Zalmoxis. E un cuvînt compus. Partea de la urmă e de la Zis, Zeus.

— Cel mai vechi simulacru al lui Jupiter la romani se numea *Jupiter Lapis — Jupiter de Piatră*. Pe acest simulacru se făceau jurămintele cele mai înfricoșate.

— Numele de Rhea în limba pelasgă era un simplu apelativ care avea înțelesul de *regină*. În forma masculină s-a păstrat cuvîntul *rai* cu înțelesul de *împărat*. Același cuvînt sub forma de *ra (rege)* îl aflăm în terminologia hieratică a Egiptului, moștenită de la pelasgii care se stabiliseră în epoca neolitică pe malurile Nilului. În legendele grecești

numele de Rhea e înlocuit de cele mai multe ori cu cel de *Casileea*, iar în cultul roman cu apelativul *regina*.

— Frigienii și troienii care locuiau pe lîngă muntele Ida venerau cu deosebire pe Rhea, care mai purta și numele de Idea, Dyndimene, Pessinuntica, Cybele.

— Phrygia este leagănul eroilor romani.

— Sanctuarele și cetățile zeiței Rhea sau Cybele purtau numele de *Mitron* (limba greacă), *Matron* (limba latină), adică loc dedicat Mamei zeilor ; această denumire era considerată arhaică încă din timpul lui Pausanias și pe teritoriul nostru se prezintă sub formă populară foarte veche, aceea de Motru, denumire de rîu. Cîteva mînăstiri și un munte poartă, de asemenea, numele de Motru. Urmele arheologice dovedesc că în aceste locuri au existat în vechime multe *Matronuri*, cult religios închinat zeiței binefăcătoare, Mama zeilor, personificarea Pămîntului.

— Mănești, de la Manus, iar Măneasa e o denumire populară a Mamei mari a zeilor. Diferite înălțimi din Carpați poartă acest nume.

— Rheei sau Mamei mari îi era consacrat bradul *(pinus)* ; iar simulacrele primitive ale Mamei mari poartă numele de *Babe*.

— Movilele funerare situate pe văi și pe locuri șese poartă numele de *popină*. În dialectul modern grecesc *popină* înseamnă *babă* sau *bunică*.

— Munții Ceahlăului sunt numiți și munții Dochiei, fiindcă, după o tradiție (Cantemir), Dochia șade în Ceahlău.

— În unele colinde, Dochia este numită și Nina Dochiana, ea este fiica lui Bădița Migale ; în religia poporului roman, Magna Mater era adorată și sub numele de Dea Migale, cuvînt pe care unii autori îl derivă de la *megali = mare*.

— În tradițiile orale ale poporului român, Dochia apare și ca mama întristată care își caută fiul, pe Caloian, Scaloian, Călian, rătăcit prin pădure, unde a și murit.

— Cînd primăvara e secetă mare, fetele fac o păpușă enormă de lut galben, în formă de om, o împodobesc cu panglici și cu flori, iar pe cap îi pun o căciulă din coajă de ou roșu. În alte locuri, o îmbracă în straie țărănești, cu cojoc și opinci. Marți, după Paște, o așază într-un coșciug, o fată face pe popa, alta pe dascălul, și bocesc : „Caloiane, trup de Deciană", sau „Scaloiene, Scaloian, trupușor de Dician". Apoi păpușa este înmormîntată aproape de apă și i se face pomană. A treia zi e dezgropată, o bocesc din nou, o pun într-un coșciug de papură și-i dau drumul pe apă. Apoi se face masă mare, pomana Caloianului. Aceasta e ziua cînd a murit micul copil Caloian ; nimeni nu lucrează. La romani, sărbătoarea purta numele de *Caianus* și începea la 28 martie, cînd se aruncau în Tibru douăzeci și patru de păpuși sau simulacre de trestie pe care le numeau însă *argaei*, adică *figuri de lut*.

— În legendele frigiene, Atys a fost fiul lui Calaus, iar pe mama lui o chema Nana. Atys, fiul lui Calaus, este identic cu Caloian.

— Numele de Cybele este identic cu numele de Sybilla, care înseamnă *profetic* (cuvînt pelasg după Densușianu).

— În partea de nord a Transilvaniei, între Maramureș și Năsăud, e

o înălțime numită Țibleș (de la Sybilla), un munte Căliman (de la *Cerus manus*), precum și vîrful Sibilei, valea Sibila și urme de vechi mînăstiri dispărute. Este și o comună Jiblea, tot de la Sybilla.

— Sybilla, numită de unii Erithrea (Roșiană), își practicase arta sa în nordul Istrului de Jos. Ea trăise înainte de războiul cel mare dintre Europa și Asia și profețise căderea Troiei. După alții, a fost posterioară acestei epoci. După N. Densușianu Sybilla ar fi fost originară din părțile noastre.

— Suidas îl numește pe tatăl Sybillei un *aristocrat*, de la *aristao* și *kratus* = *un mare mîncăcios*.

— După cum spune Herodotos, geții se considerau nemuritori.

— La hyperboreeni, femeile mai erau numite *nomfai*.

— Sybilla a scris despre palpitări (tremurări) și diferite cîntece, un tratat despre preziceri, trei cărți despre divinație în versuri.

— După altă tradiție, Aeneas, plecînd de la Troia, a venit mai întîi în Thracia, la un popor barbar numit Crusaei (Dionysios din Halicarnas). Poate de aici vine numele Crișurilor.

— Tunetele și fulgerele erau considerate, după vechile idei pelasge, ca o manifestare a ideilor divine. Existau cărți sfinte numite *libri fulgurales* sau *tonitruantes*, împrumutate de romani de la pelasgii nordici sau etrusci. La noi există gromovnice.

— Altarele ciclopice de pe muntele Caraiman.

— Regele roman Tatius, de origine sabină, dedicase altare zeilor Ops, Flora, Vedius, Jupiter, Saturn, Soarelui, Lunei etc. *Vedius* sau *Vediovis* sau *Vejovis* îl reprezenta pe *vetus deus*.

— N. Densușianu situează muntele legendar Atlas în regiunile noastre ; el spune că la populațiile indigene din nordul Africii acest nume e cu desăvîrșire necunoscut ; numele s-a dat numai în scrierile grecești. După N. Densușianu, numele Oltului ar deriva de la Atlas. Hyperboreenii se considerau născuți din rasa cea glorioasă a titanilor. Atlas ar fi un cuvînt pelasg, al cărui sens ar fi *aur spălat* sau *locul unde se spală aurul*. În timpul lui Plinius mai existau spălătorii de aur în Dalmația — *alutatium* adică *spălătorii de aur*.

— Hercules a ucis vulturul care rodea ficatul lui Prometheus, Hercules fiind fiul Alcmenei, zeița cu piciorușele frumoase, spune N. Densușianu.

— Lîngă *Constelația Vulturului* se află și grupa de stele numită *Serpentariu*. După unii autori vechi, *Serpentariul* reprezenta pe Carnubutas, regele geților, care l-a ucis pe Triptolem.

— După Pausanias, un fiu al lui Vulcan, care inventase fluierul, avea numele de Ardalus.

— Specia cea mai frumoasă și mai violentă de vulturi care populează munții noștri este vulturul auriu numit și ceahlău *(caelius)*, adică vulturul cerului.

— Jornandes este istoricul geților și s-a născut probabil în Moesia.

— Hasdeu, în *Istoria critică*, spune că sunt șapte izvoare irecuzabile, plus Ovidius și Strabon, din care reiese că munții Carpați, din vremurile cele mai îndepărtate și pînă în Evul Mediu au fost numiți Caucaz.

— Eschyl, în *Prometheus,* dă un itinerar indicat de Prometheus preotesei Jo, din care reiese că munții Caucaz sunt de fapt Carpații.

— După Trogus Pompeius, amazoanele se lăudau că sunt fiicele zeului Marte și că ele erau din neamul sciților. La Vergilius, amazoanele poartă de asemenea numele de *threiciae,* iar după Hekate ele vorbeau limba tracă, adică getică.

— După Pindar, reședința principală a zeiței Diana se afla în Istria, lîngă gurile Dunării.

— După Isidor din Sevilla, getulii din Lybia ar fi fost geți. Ei au plecat în număr foarte mare cu corăbiile și s-au stabilit în Lydia. Plinius amintește în părțile de sus ale Nilului o populație numită *dochi,* cu moravuri și credințe pelasge, iar lîngă aceștia o altă populație cu aceleași credințe, numită *macrobi* = *cea care are viață lungă.* În Europa, sub acest nume erau cunoscuți hyperboreenii.

— După Platon, hyperboreenii au fost cei dintîi care au conceput universul ca o sferă în centrul căreia se afla pămîntul.

— În arta egipteană, zeul Su era Simbolizat, ca și Atlas, ținînd pe cap cerul sub forma unei emisfere concave, rezemîndu-se cu genunchiul drept pe pămînt.

— După Plinius orașul Pisa din Etruria a fost întemeiat de Pelops sau de *teutani* (adică titani, ale căror locuințe, după N. Densușianu, erau la Istru).

— Zeița Themis era personificarea ordinii legale; gigantul Cratos (= Puterea), însoțit de sora sa, Bia (= Violența), conduc pe Prometheus la locul de supliciu și Cratos comunică lui Vulcan ordinul.

— N. Densușianu apropie cuvîntul Carthagina de Cărtojani, ceea ce e, trebue să recunoaștem, o exagerare.

— Legenda lui Prometheus este povestită mai întîi de Hesiod, apoi de Herodor din Heracleea, care a trăit înainte de Herodotos. Lucrarea ultimului s-a pierdut. După Herodor, Prometheus ar fi fost rege în Sciția. Hesiod îl numește pe Prometheus: *cel mai ilustru dintre regi.*

— *Badis anir,* în grecește, înseamnă *om înțelept* sau *om bogat;* apropiere cu cuvintele *Badea, Badiu.*

— Marcu Viteazul reprezintă în cîntecele populare pe Marte. Turcii din poeziile vechi populare sunt troienii, numiți în vechime și teucrii, iar sub numele de frînci se înțeleg frigienii — idee cam prea îndrăzneață.

— Prometheus a răpit din cer focul ascunzîndu-l în tulpina plantei numită *ferula.* Răpirea focului a rămas în legendele noastre ca o întîmplare petrecută pe vremea lui Ștefan cel Mare, cînd eroul i-a furat un cal roșu ca focul care se hrănea cu jăratic aprins.

— După legende, torturile lui Prometheus au durat treizeci de ani și tot atît au durat cele ale eroului din balada românească.

— Prometheus a învățat pe fiul său Deucalion să construiască o arcă. Deucalion, părăsind Caucazul, ajunsese rege în Thessalia.

— Zeul Mithra apare îmbrăcat în costum național dac. Lîngă zeu sunt înfățișați doi tineri în costum național dac, unul cu o făclie în sus și altul cu o făclie în jos, reprezentînd soarele care răsare și soarele care

apune, ori pe Phosphoros și Hesperos. Zeul Mithra mai e numit și *Deus arimanius,* adică zeul arimilor.

— Un templu subteran al lui Mithra a fost descoperit în 1837, în comuna Slăveni, pe malul drept al Oltului. Lui Mithra ca zeu al focului îi era consacrată în vechime sărbătoarea numită astăzi Sîm-Madru sau Miedru, în calendarul creștinesc, la Sfîntul Dumitru, 26 octombrie.

— Clymene, adică *vestita,* a fost mama lui Atlas și a lui Prometheus, ea fiind fiica Oceanului.

— Dunărea figura sub numele de Istru numai de la cataracte în jos.

— După Apollonius Rhodius, argonauții din Pontul Euxin au intrat în rîul Tanais (Donul) — confuzie cu Dunărea — și pe urmă, transportînd corabia pe uscat, au ieșit în marea cea mare.

— Numele celor trei gorgone ce locuiau pe țărmul de nord al rîului celebru Oceanos erau, după Hesiod, Stheno, Euryale și Medusa. Despre Medusa se spune că a fost fiica unui anume Sthenelos, considerat ca rege al Mycenei. Medusa a fost o fată de o frumusețe răpitoare, însă Athena, iritată de frumusețea ei, i-a schimbat părul în vipere. După Diodor din Sicilia, gorgonele erau un popor de femei care se aflau într-o luptă continuă cu amazoanele.

— Homer amintește în *Iliada* de veneții din Paphlagonia care au ajutat pe troieni ; veneții din Italia erau considerați de origine troiană (Plinius, I, III, 23, 3.). Idem, Strabon ; la noi s-a păstrat numele veneților, spune N. Densușianu, în toponimicele Vineți (! !)

— Carpații meridionali mai erau numiți și Ripaei, dar în izvoare mai vechi aceștia sunt numiți Adria. Cei dintîi care au descris regiunile pămîntului, ne spune Strabon, numeau *sauromați* și *arimaspi* pe hyperboreeni ce locuiau deasupra Pontului Euxin, Istrului și Adriei.

— După Herodotos, grecii de lîngă Pontul Euxin aveau cunoștință de columnele lui Herakles care, după ei, s-ar fi aflat lîngă rîul cel mare, numit Oceanos ; în alt loc, Herodotos vorbește de coloanele lui Herakles că ar fi așezate în regiunea Istrului.

— Geryon este unul din eroii legendelor pelasge de la Dunăre. În legendele românești el apare sub numele de Gruia, Gruian și Iorguță. El locuia pe insula Erythia (Insula Roșie, după N. Densușianu, Rușava). Gruia mai e numit și roșcovan. Legendele grecești despre lupta lui Herakles cu Geryon amintesc de alți doi eroi : Alebion și Dercunos, din ținuturile ligienilor, ambii fii ai lui Neptun ; ei erau aliați ai lui Geryon. Herakles fură boii lui Geryon. După N. Densușianu, Dercunos a rămas în legendele românești sub numele de Drăgan ; boii erau apărați de cîinele cu trei capete, Orthros, și de un boar, numit Eurytion ; *oleastrul* sau, în grecește *kotinos,* era pomul sfînt al insulei.

— Numele rîului Criș pare a veni de la *hriseion = aurifer.*

— Culmea cea muntoasă a munților Carpați care coboară spre Dunăre purta în vechea literatură geografică numele de Ceraunia, de unde și numele rîului Cerna, rîul principal al acestei grupe de munți.

— Despre insula Cerne vorbesc Herodotos și Cornelius Nepos fără s-o localizeze. Rușava este insula Ada-Kaleh. Claudiaus, în poema *De bello getico,* amintește de Porțile-de-

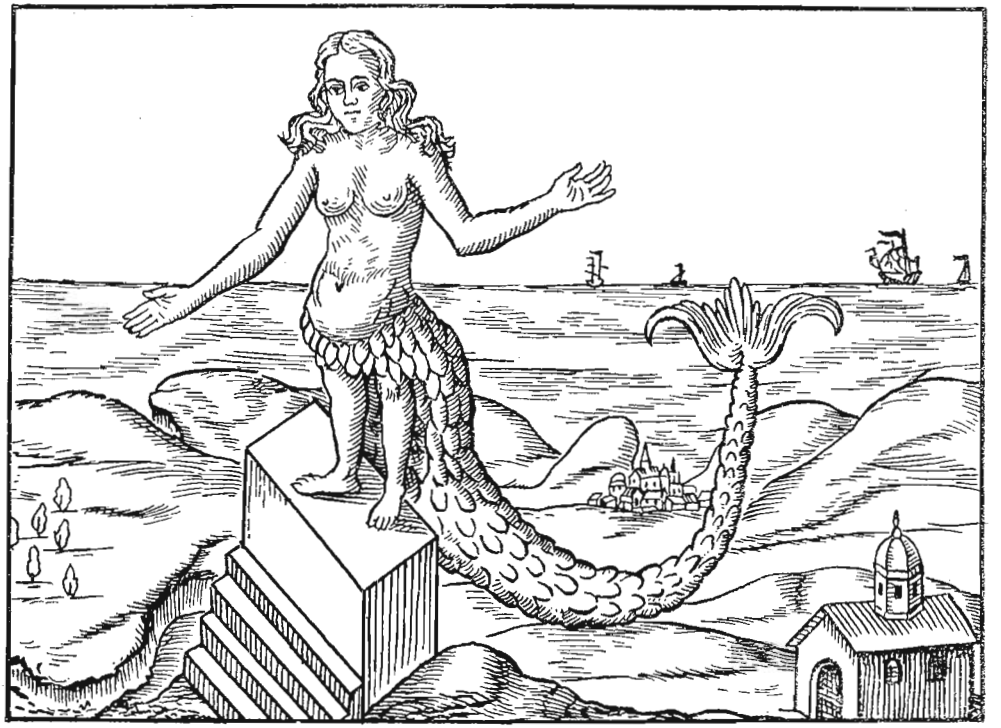

Fier și de stîncile cele inospitaliere de la Cyrnis (Cerna).

— Kalpis, după o poemă epică ce se atribuie la Orpheus, era una din înălțimile de la strîmtorile munților Ripaei, vechea denumire a Carpaților, pe lîngă care curgea rîul Oceanos ; Kalpi și Kalpis înseamnă *urcior* și denumirea e pusă în legătură cu Vîrciorova. (Dar și Karpe e un nume cunoscut, fiindcă așa numeau dacii stînca lor sfîntă ; de aici a venit numele carpilor și apoi al Carpaților, sau mai întîi munții și pe urmă populația s-a numit astfel.)

— Cînd munții Carpați formau un lanț neîntrerupt, Dunărea curgea prin Serbia, pe la Milanovăț, și se întorcea pe valea Timocului în albia ei de astăzi. După o tradiție, se spune că împăratul Adrianus a tăiat stîncile și a făcut ca apa care se strîngea în șesurile Banatului să se scurgă în Marea Neagră.

— Un Herakles cu numele de Idaios, de la muntele Ida, era cunoscut și antichității. După *Iliada*, Herakles mai avusese și un război cu Troia.

— Cîmpia panonică a fost pînă tîrziu, în epoca neolitică, acoperită de o mare de apă dulce ce se întindea din Alpii Orientali pînă lîngă Carpații Transilvaniei și al cărei nivel era mai ridicat decît al Mării Negre.

— Iorgovan este un drum roman cunoscut sub acest nume în județul

Mehedinți, plaiul Cloșani și plasa Dumbrava.

— După poema ce se atribuie lui Orpheus, argonauții, întorcîndu-se cu Lîna de aur în Hellada, trec întîi pe la sciții arcași și pe la păstorii hyperboreeni, apoi intră în valea cea lată a munților Ripaei, ajung la strîmtoarea acestor munți, la stînca numită Kalpis, de aici trec vîltorile pe lîngă insula numită Iernis (Cerna), apoi ajung la gura rîului Ternessos și se abat în port pe lîngă țărmul unde se aflau coloanele lui Herakles. Ternessos pare a fi Tierna, Dierna, adică Orșova de astăzi.

— Despre Rodna. În latină, *rudus, raudus, rodus* însemna o *bucată de mineral de aramă, o bucată nelucrată;* de aici, *rudari, culegători de aur din nisipul rîurilor.*

— Tartesos Potamos, după poetul Stesichor (640—550), care se ocupase în special cu legendele lui Geryon, curgea cam în fața insulei Erythia (Rușava) și avea izvoarele în niște munți auriferi. E vorba de rîul Cerna.

— Munții Pirinei ar veni de la Pirinaia, adică *arși* de la un foc care a mistuit pădurile de acolo ; atunci a început să apară la suprafață o mare cantitate de argint topit. Focul fusese pus de păstori, dar ei nu cunoșteau valoarea aurului. (După Diodor din Sicilia, dar N. Densușianu e de părere că acești Pirinei nu erau cei pe care îi cunoaștem azi sub această denumire, ci o regiune din munții Carpați unde e un vîrf care se numește Arsana, în apropiere de Mehadia.)

— Herodotos comunică tradiția după care Herakles apare ca protopărintele agatîrșilor, sciților și gelonilor și amintește urma sa cea gigantică, lungă de doi coți, imprimată pe o stîncă de la țărmul rîului Tyras (= Nistru).

— Herodotos povestește despre originea sciților. Herakles, întorcîndu-se cu cirezile pe care i le luase lui Geryon, a venit în țara pe care acum o locuiesc sciții și care era pustie. Acoperindu-se cu pielea de leu, fiindcă era ger, adormi și iepele fugiră. Căutîndu-le, dădu într-o peșteră peste nimfa Echidna (vipera, șerpoaica), care avea o natură mixtă : de la brîu în sus, femeie, iar de la brîu în jos, șerpoaică ; ea domnea peste Sciția întreagă ; Hercules a avut cu ea trei fii : Agathyrsos, Gelonos și pe Scythes. După ce Echidna i-a restituit iepele, Herakles a plecat ; Herodotos crede că regiunea nimfei era lîngă Nipru. Dar, după tradiții, reședința Echidnei se afla în ținutul arimilor, la nordul Istrului (Hesiod).

— Talazurile Cernei erau înalte cît mînăstirile. Peștera nimfei pare a fi, după N. Densușianu, numită azi Gaura Fetei.

— După Plinius, cea mai veche statuie din Italia a fost a lui Hercules Boarul, consacrată de Avandru.

— Autorul presupune că eroul Herakles ar fi murit la trecerea rîului Cerna, numele de Dejanire nefiind altceva decît numele de Dierna, vechea denumire a Cernei.

— Herakles, spun legendele, a învățat arta de a trage cu arcul de la un păstor scit, numit Teutarus ; arma lui Herakles era buzduganul ; Achylles avea, de asemenea, buzdugan, pe care Homer îl numea sceptru, străpuns cu cuie de aur.

— La Polovraci există un obelisc rupt, foarte vechi ; în apropiere este Baia-de-Fier, o localitate unde nu

este fier în prezent. După vechile tradiții grecești, cei dintîi lucrători în fier apar în vechile ținuturi de apus ale Sciției, adică în Transilvania. După N. Densușianu, populația Egiptului era formată din triburi pastorale și agricole ce emigraseră cîndva din Carpați spre ținuturile meridionale.

— Homer amintește lîngă *Oceanos Potamos* sau Istru de așa-numitele Porți-de-Fier, ca de un vechi monument celebru al lumii anteelene.

— În Carpați, pe lîngă alte monumente megalitice, se găsește și *Calul alb*, care era dedicat Soarelui.

— La gurile Dunării există un monument megalitic: *Tîrla ciclopului Poliphemos;* un alt staul ciclopic la Polovraci — poporul îl numește *Oborul jidovilor.*

— După Hesiod, ciclopii se numeau astfel fiindcă aveau un ochi rotund în frunte. După N. Densușianu, vine denumirea de la *cocles* — adică oameni mitologici care săpau; ciclopii erau meșteri fierari și ei au confecționat trăsnetele lui Joe.

— Aria acropolei de la Grădiștea Muncelului este mult mai mare decît a acropolelor de la Troia, Tyrinth, Athena și chiar Mycene, a cărei periferie este de numai 925 metri, în timp ce aceea de la Grădiște are cca 1141,68 metri. La poarta principală se aflau două coloane din care una era de porfir sienitic.

— Diodor din Sicilia credea că ochiul din mijlocul frunții ciclopilor era de fapt lampa pe care minerii și-o leagă de frunte ca să vadă cînd lucrează în întuneric.

— După alte tradiții, descoperirea și lucrarea fierului ar fi fost sarcina principală a unor colegii semireligioase numite: dactili, cureți, coribanți și cabiri. Dactilii erau de origine barbară sau scită; unul din dactili poartă chiar numele de Scythes.

— Homer, în *Iliada,* amintește de un pahar magnific de aur al lui Priam pe care acesta îl primise în dar de la traci. La cei vechi, prin traci se înțelege poporul geților din partea de sud și nord a Dunării de Jos, dimpreună cu sciții.

— Hyperboreenii au trimis prin fecioarele Opis și Hecaerge, ca dar la templul lui Apollo din insula Delos, tablele de aramă ale hyperboreenilor. Platon vorbește despre ele, declarînd că Sokrates a amintit de aceste table. În insula Delos se născuseră cei doi zei, Apollo și Diana.

— După Diodor din Sicilia, egiptenii considerau că Osiris este Bacchus. El cînd spune aceasta citează din Herodotos.

— Tablele de aramă ale hyperboreenilor erau de formă triunghiulară și conțineau doctrina teologică a hyperboreenilor cu destinul omului după moarte.

— După N. Densușianu, templul lui Apollo de la Delos a fost întemeiat de hiyperboreenii din nordul Istrului. Aici s-a refugiat Latona pentru a naște pe Apollo și Diana. Fecioarele Opis și Hecaerge se pare că au fost contemporane cu primele timpuri ale înființării templului de la Delos.

— După Homer, originea tuturor zeilor este *Oceanos Potamos.*

— Eroii din poezia populară *Kara Vlachu* poartă în poezia populară a bulgarilor numele de *Arab — Harap Alb — Arab Alb.*

— Insula Peuce — Peuky. Numele ei e derivat de către Eratostheneo de la specia de arbori *peuky = brad;* în

realitate, *peuky* este doar o formă grecizată a unei denumiri indigene.

— Pangalia, unul din orașele importante ale Dobrogei în evul de mijloc, pe ruinele vechiului Calatis ; Panga, vale spre nord de comuna Dăieni ; Panciu, Păncești etc.

— Într-o vechime foarte depărtată, gura Dunării, cea principală, se afla mult mai la sud ; Herodotos spune că Istrul se vărsa în mare în fața orașului Sinope al Asiei Mici.

— Ptolemaios pomenește de un oraș al dacilor (Dausdava) situat între brațele Dunării.

— După Pherekydes, faimoasele mere de aur ce se păstrau într-un loc sfînt, lîngă muntele Atlas, constituiau un dar nupțial ce-l făcuse Gaea la căsătoria nepoților ei, Joe și Junona.

— Țara regelui Aietes era renumită prin bogățiile ei în metale prețioase. Plinius amintește de camerele pline de aur ale lui Aietes, iar Mimnermus zice că în acele camere erau închise razele soarelui. Sosind în Colchida, argonauții văzură pe regele Aietes plimbîndu-se pe malul rîului într-un car de aur.

— Fiica regelui Aietes era în același timp fiica marelui fluviu Oceanos, iar soția lui Era, Idya, tot o fiică a Oceanului.

— Phrixius, după cum spune Hesiod, fugind, vine în Sciția, nu în Colchida. În poemele lui Valerius Flaccus, Aietes este un rege al Sciției.

— *Aia* înseamnă *țară*, iar *aietes, țăran*.

— După Ovidius, colchii locuiau în partea de nord a Dunării de Jos.

— După istoricul Nicolae Damaschinul, pe mormîntul gimnosofistului trimis la Athena de regele Por al Indiei, grecii au scris : *Zarmanos higan, Indos apo Bargosis*, adică Sărmanul țigan, indian din Bargosa. Deci numele de țigan e dat de greci.

— Țiglina ar veni de la încercarea pe care i-o dă Aietes lui Iason de a trage o brazdă cu niște bivoli de fier și de a semăna în ea dinți de balaur. Medeea îl sfătuiește pe Iason să arunce și pietre, fiindcă din dinți de balaur vor răsări uriași care îi vor omorî, dar dacă aruncă cu pietre, uriașii se vor omorî între ei. Numele de Țiglina, sau Tirighina, sau Terigena vine de la uriașii născuți din pămînt, Terrigenes. Dealtfel, pe acele locuri au fost descoperite ruinele unei cetăți mari, numită *cetatea uriașilor*.

— Figura berbecelui lui Phrixius a fost pusă pe cer între constelațiile sub care se fac semănăturile.

— După ce Iason răpește Lîna de aur, se întoarce spre Hellada, luînd cu el și pe Medeea. Ei călătoresc pe fluviul Oceanos, pe valea munților Ripaei, trec pe lîngă craterele fluviului Oceanos, iar din fluviu merg cu corabia în spate, cale de douăsprezece zile pînă ajung în apele Mării Mediterane. Potrivit altei versiuni, a lui Apollodoros din Rhodos și Valerius Flaccus, se întorc mergînd pe apele Istrului în sus. Din această versiune ar părea că Istru avea două ramuri, unul spre Pontul Euxin și altul se vărsa în Adriatica. E o simplă fabulă poetică.

— Neamul istrienilor își trage originea de la colchii care au fost trimiși de Aietes să-i urmărească pe argonauți și care, de teamă să nu fie pedepsiți pentru nereușita lor, au rămas prin acele locuri în Peninsula Istria de la Marea Adriatică. De fapt, era un apelativ general al neamului pelasgilor acela de istri — de la rîul

Istru. Cea dintîi pomenire a istrienilor din Marea Adriatică o aflăm de la Hecateus din Milet (549 î.e.n.); după istoricul Timeus (secolul al IV-lea î.e.n.), după căderea Troiei, eroul Diomede, întorcîndu-se la Argos, a scăpat cu mare greutate să nu fie ucis de soția sa. Atunci el se întoarse spre Italia, unde a avut lupte cu balaurul colchic. Deci venirea sau prezența istrienilor aici ar fi fost anterioară războiului troian, balaurul colchic nefiind altceva decît oameni din părțile Istrului, oamenii lui Aietes. (Mereu se întîlnesc eroi cu balaurul, și acest balaur a rămas ca simbol și emblemă pentru daci — balaurul cu cap de lup.)

— Plinius amintește de cașul ciobănesc, *coebanum (caseum)* ce venea la Roma de la ligurii din Italia de sus. Deci nu e un cuvînt de origine turcească, cum presupune Cihac.

— În tradițiile românești, Macovei e numele zeului Marte, Luni e Luneiu, Marți e Macoveiu sau Marcoveiu.

— În poezia noastră populară, a rămas Medeea sub numele de Doamna Domnilor și Stăpîna Argaților, dar aici *argați* înseamnă *argonauți;* în vechime, întreaga Helladă se numea Argos; Thessalia era numită Argos Pelasgion; în *Iliada,* locuitorii Helladei apar sub numele de *argeioi,* iar într-o epocă mai îndepărtată ei erau numiți *argeiadai — argeadae;* după Strabon, Argos era un cuvînt de origine macedonică și tesalică, adică pelasgă; în timpurile din urmă însemna *cîmp — pedion —,* iar după Stephan Bizantinul, toate cîmpurile situate lîngă mare se numeau *argos;* în românește, *argați* se numesc cei ce fac munca cîmpului.

cuvînt folosit numai pe lîngă Dunăre sau Marea Neagră.

— Pe teritoriul comunei Cislău, în apropiere de cătunul Buda, se găsesc și azi, în mijlocul unei păduri seculare, ruinele unui palat fortificat, numit adesea cetatea Doamnei Neaga. Lîngă ele se înalță un gorun de o vechime incalculabilă.

— Troia a început a fi numită Ilium cînd a fost îngropat Ilus, fiul regelui Troiei, și pe mormîntul lui au fost plantați goruni, care încă mai existau pe mormîntul lui Plinius cel Bătrîn. În *Iliada* se spune că la Troia era un gorun înalt — *figos* —, consacrat părintelui Zeus.

— Mama lui Iason a fost fiica unui anume Phulacos, era din neamul cel stins al phulacilor, cuvînt identic ca formă și înțeles cu Vlaci sau Vlahi. Doamna Neaga ar fi deci Nephele, mama lui Phrixius și tot în regiunea cetății se află muntele Negoiul și apele Negoiul și Nehoiaș.

— Eroii argonauți, în fond niște tîlhari, erau îmbrăcați în haine roșii

ca flacăra și purtau panglici și frunze de oliv.

— Hephaistos, numit de egipteni Opas și de romani Volcanus sau Vulcanus. El era ajutat de ciclopi, dintre care citäm : Bronte, Sterope, Arges care sufla în foale etc. Pe monumentele de sculptură romane, Vulcan este înfățișat cu o căciulă dacă pe cap. Un fiu al lui Vulcan se numea Ardalos (Ardalus ?) despre care se spunea că a fost cel care a inventat fluierul.

— Legenda spune că în timpurile vechi, cînd domneau peste sciți regii Lipoxais, Arpoxais și Colaxais, au căzut din cer pe pămîntul Sciției următoarele obiecte de aur : un plug, un jug, o secure cu două tăișuri (Herodotos).

— Frunzescu, în *Dicționarul topografic al României*, spune că s-a găsit pe teritoriul comunei Gostavățul-Romanați un plug de aur și diferite obiecte antice.

— În județul Buzău se ridică muntele Istrița, în vîrful căruia se cunosc de mult urmele unui val circular, numit *șura de aur*.

— Gaea sau Terra Mater mai poartă și numele de Terra Dacia.

— Altă divinitate autohtonă era Ops, Opis sau Apia (o divinitate a fertilității pămîntului, similară cu Flora) — ne apropiem de numele de Apis.

— Plutarch spune că Janus venise din Perrhaebia. Iar, perrhaebii, care locuiau în partea de nord a Thessaliei, erau hyperboreeni care emigraseră acolo din vechime. După vechile tradiții, Janus era un fiu al lui Apollo, zeu prin excelență hyperboreu. Janus pare a fi un rege sau un șir de regi zeificați. El a introdus în Italia templele și riturile divine (Macrobius). Simbolurile lui Janus erau arcul și delfinul ; el a fost substituit cu Sfîntul Ion. Janus în limba latină are și sensul de *arc, arcadă*.

— În insulele meridionale ale Greciei erau populații pelasge, hyperborei emigrați, care considerau pe Ion, Iaon ca un strămoș și patron divin al lor, pe care grecii îl numeau Iones, Iaones și Ianes. Sărbătoarea acestor Ioni avea loc în fiecare an, la Delos. După Vergilius, la aceste serbări luau parte și agatîrșii din Carpați, îmbrăcați în haine cusute cu flori.

— După tradițiile române, Ion Sînt Ion a fost frate vitreg cu Moș Crăciun.

— Triburile pelasge stabilite pe țărmurile Asiei Mici îl considerau pe Ion ca un strămoș ilustru al lor și purtau cu pietate numele de ionieni. Așa explică N. Densușianu și titulatura de Io, păstrată în titlurile domnitorilor Țării Românești și Moldovei de mai tîrziu, simbol al unei succesiuni ereditare cu dinastia cea veche și glorioasă a lui Ion.

— În epoca romană se aduceau lui Janus, ca daruri, bani vechi de aramă ; azi se aruncă bani în căldărușa cu apă sfințită cînd vine popa în ajun de Sfîntul Ion (în ajunul Bobotezei).

— După calendarul roman, ziua de 7 ianuarie era ziua lui Janus, iar la noi a devenit ziua de Sfîntul Ion.

— Hyperboreenii constituiau un popor foarte întins în părțile de nord ale Thraciei. O parte din acești hyperboreeni, cei mai pioși, își aveau locurile în partea gurilor Dunării, iar în partea de apus, lîngă acești hyperboreeni legendari, se aflau arimaspii cei belicoși. Arimaspii se aflau lîngă Oceanos Potamos, iar deasupra lor se înălța catena munților Rapaei sau

Carpați. La Dionysios Periegetul acești arimaspi sunt amintiți cu epitetul foarte caracteristic de *areimanioi;* acest epitet este sinonim cu aripaspi, o formă alterată de autorii greci, în loc de arimaspi, denumire care corespunde din punct de vedere geografic și etnografic cu arimii din *Iliada* lui Homer (II, v. 783) și *Theogonia* lui Hesiod (v. 304). Arimaspii formau cu hyperboreenii aceeași mare naționalitate, pelasgă.

— Date despre pasărea Phoenix: era una singură în toată lumea, era consacrată Soarelui și trăia, după unii, șapte sute de ani, după alții, cinci sute nouă ani. Cînd se apropia de sfîrșitul vieții, își construia un cuib din ramuri frumos mirositoare și murea, iar din măduva sa se forma un ou din care se năștea altă pasăre. Herodotos o descrie, deși recunoaște că nu a văzut-o. Informații culese din Egipt de la heliopolitani: pasărea e de culoare aurie și roșie și seamănă foarte mult cu acvila. Pleacă din Arabia și transportă la Templul Soarelui corpul părintelui său, într-un ou făcut din smirnă. Plinius spune că cea mai nobilă pasăre din Arabia este phoenixul cu coada albastră. Cel dintîi dintre romani care a amintit-o este Manlius, care spune că pasărea trăiește cinci sute nouă ani, apoi își face un cuib și moare, iar din trupul ei crește un vierme din care se dezvoltă un pui și acesta are cea dintîi grijă să dea onorurile funerare tatălui său, al cărui corp îl transportă în orașul Panchea, orașul Soarelui.

— N. Densușianu consideră că simbolurile Țării Românești și ale Moldovei sunt apolinice. În ele apar Soarele și Luna nouă, uneori și *Ursa Mare (Arktos),* cu nouă sau șase stele. Ea simbolizează așa-numitul *Geticum pollum, Hyperboream Ursam, Geticum palustrum, Cardinem mundi,* care, după vechile idei geografice, se rezema pe munții cei înalți ai Daciei.

— Corbul era în legendele vechi un simbol al lui Apollo. După legendele românești, corbul a fost alb, însă penele sale s-au înnegrit din cauza arșiței soarelui.

— Cuvîntul *runa* sau *rhuna* era la început numai o denumire generală pentru caracterele grafice. Originea acestui cuvînt nu se poate explica în limbile germanice, celte. Pare a avea mai mult un caracter etnografic (vezi N. Densușianu), după numele vechiului popor pelasg numit *rîmi, arimi* sau *rîmni.* În părțile Asiei, după Berger, *l'Histoire de l'écriture,* alfabetul a fost propagat și sub numele aramilor, după originea lor, o veche populație pelasgă, stabilită în munții și văile Siriei și Mesopotamiei. Arheologul danez Olaus Wormius spune că așa-numitele *rune* se mai numeau și *ram runer.*

— Ungurii numeau în secolul al XIII-lea literele chirilice *Literae Blachorum.*

— Ionienii, spune Herodotos, numeau din vechime cărțile scrise *tas biblos,* piei rase, din cauză că neavînd papirus, scriau pe piei. După N. Densușianu, *biblos* derivă din *coria bubula = piei de vită,* adică de la pelasgul *bubulus* (!), de unde s-ar fi format grecescul *biblos,* apoi *biblion, biblia = cărticică.*

— După *Iliada,* zeul Hephaistos petrecuse nouă ani într-o peșteră, fabricînd inele și colane, în special un colan de aur pentru Armonia, soția lui Cadmus, fiică a lui Marte și nepoată a lui Atlas. Acest colan a

trecut la mai multe femei în istoria legendară a Greciei, aducînd posesoarelor lui numai nenorociri.

— Despre Porțile-de-Fier. Autorul presupune că obiceiul de a închide cu porți de fier strîmtorile a existat și în timpurile preistorice. Despre cea mai veche Poartă-de-Fier face mențiune Homer. Ea se afla lîngă Oceanos Potamos, acolo unde a fost aruncat într-o cavernă adîncă balaurul legendar care înspăimîntase și zeii Olympului. La Pindar, aceleași porți poartă numele de *Gadeirides pilai*, numite de locuitorii de astăzi gherdapuri. În vremurile romane, Porțile-de-Fier erau numite caucazice, deoarece munții Carpați mai erau numiți Caucaz. Plinius descrie Porțile-de-Fier sau caucazice ca o operă gigantică a naturii. (E aici o confuzie între Carpați și Caucaz.) În timpul lui Nero se trimite o expediție contra sarmaților și sciților la strîmtorile caucazice. Legatul *pro praetor al* Moesiei îi sili pe atacatori să treacă pe celălalt țărm al Dunării și puse în libertate pe fiii regilor răsculați care domneau peste bastarni, roxolani și daci.

— După N. Densușianu, stînca lui Prometheus formează astăzi cel mai important monument al Carpaților. În ea ar fi rămas un fragment din lanțul cu care a fost legat titanul. Această stîncă era în antichitate emblema pelasgă, figurată deasupra porților ciclopice ale Mycenei, pe stelele funerare ale Siciliei, Carthaginei sau în catacombele funerare ale Romei. După Plinius, inelele pe care le poartă oamenii în degete simbolizează piatra de care a fost înlănțuit Prometheus — aceasta ar fi originea pietrelor prețioase în inel sau a gemelor.

— Pelasgii sau protolatinii sau arimii. Pelasgii locuiseră, după legende, în Grecia încă înainte de cele două diluvii ce se vărsaseră peste Attica, Beoția și Thessalia : unul în timpul regelui Ogyges și altul în timpul lui Deucalion. Deci pelasgii domneau peste continentul grecesc încă înainte de potopul lui Noe (!). Un neam pelasg, arcadii, credeau în tradiția că ei au fost pe pămînt încă înainte ca luna să fi apărut pe cer. Theodor spune că luna a apărut pe cer cu puțin înainte de războiul lui Hercules cu giganții.

— Pausanias spune că cel dintîi om născut pe pămînt a fost Pelasg, un bărbat care se distingea prin mărimea, puterea și frumusețea lui ; el i-a învățat pe oameni să construiască colibe, să facă haine din piei, le-a interzis să se mai hrănească cu ierburi și buruieni, le-a impus să nu mai mănînce orice fel de ghindă, ci numai ghindă de fag.

— În Creta exista o tradiție după care dactilii și coribanții, triburi pelasge, erau cele mai vechi triburi din această insulă. Ei au învățat pe oameni să formeze turme de oi, să arunce cu lancea, să fie cumpătați.

— Pelasgii par a fi aceeași populație cu neoliticii.

— Thessalia, teritoriul cel mai fertil și mai frumos al Greciei vechi, situat între Olymp, Ossa, Pelion și Pind, purta odată numele de Pelasgikon Argos, Pelasgikon Pedion, adică cîmpia pelasgică, și Pelasgia. Dodona era o metropolă religioasă a pelasgilor din epoca homerică, iar aici era adorat Zeus Pelasgikos. Întreg Peloponesul se numise în vechime Pelasgia. Arcadia avusese odată numele de Pelasgia. Athena a fost întemeiată de pelasgi. Herodotos spune că atenienii

erau pelasgi. Zidul cel puternic al Atheneі fusese construit de pelasgi și era numit Pelasgikon Teihos (Herodotos). Chiar și în timpul romanilor o parte a Atheneі era numită Pelasgikon.

— Macedonia avusese în vechime o populație pelasgă. Macedo, patriarhul național al Macedoniei, ne apare în vechea genealogie a popoarelor din regiunea Hemului (munții Balcani) ca descendent al lui Pelasg (Apollodoros). Herodotos spune că pelasgii care locuiau în regiunea Pindului se numeau macedoneni. Vechile populații ale Iliriei erau de aceeași naționalitate cu macedonenii.

— În Asia Mică alte seminții pelasgice erau misienii, litinii, frigienii, cauconii, lidienii, din care o parte trecuseră în Italia, spune Herodotos, sub numele de turseni.

— Locuitorii primitivi ai Palestinei dinainte de invazia evreilor sunt prezentați ca oameni războinici având o statură gigantică. O parte din localitățile Palestinei poartă denumiri pelasgice. În Samaria : Scytopolis, Thirza sau Tharsae ; în Iudeea : Lidda, Rama sau Arimathia ; în Perea : Raphana și Scythopolis, despre care Plinius spune că era o colonie de sciți. În Arabia, Ptolemaios pomenește localități ca: Istrianam Albana, Amara, Draga, Saraca, Deva, Petra, Medana, Surat, Aurana. Iar Plinius mai adaugă orașele Thatice, Sandura, Nasaudum și Rhemnia.

— Istoria politică a pelasgilor se încheie odată cu căderea Troiei. Grecii atribuiau tuturor pelasgilor epitetul de *dioi (divini)*.

— Cea mai veche dinastie egipteană era numită a zeilor și după N. Densușianu era de origine pelasgă.

— Cea mai veche populație din Lybia se pare că au fost getulii, în Mauritania, Numidia și Cirenaica. Isidor din Sevilla afirmă că despre getuli se spune că au fost geți care au venit în număr foarte mare cu corăbiile lor și au fost numiți după țara de origine.

— *Prutule, apă vioară, face-te-ai neagră cerneală !* Multe rîuri în poezia română sunt numite : apă vioară, adică albastră sau violetă.

— În Italia, un vechi oraș purta numele de Ariminium, azi Arimini, după numele populației războinice de la Carpați și Dunăre.

— Diferite seminții ligure din valea Padului mai purtau pe vremea lui Strabon, pe la 50 î.e.n., numele comun de romani (romaioi), în realitate însă arimani.

— Muntele Tatra a mai fost numit în vechime și Carpathos.

— După Apollodor, iberii din Spania și cei de la munții Caucaz făceau parte din una și aceeași seminție, după Tacitus *(Anale)*, iberii și albanii din părțile de răsărit ale Mării Negre. Ei spun că sunt de origine tesalieni. După vechile genealogii (Isidor), iberii sunt de aceeași origine cu locuitorii primitivi ai Italiei.

— Pe teritoriul Hispaniei exista o veche populație geto-dacică, după numele păstrate : orașul Deciana, numele de familie Decianus, Davus și Docius. Un promontoriu al Hispaniei în partea de miază-noapte poartă numele de Scythicum.

— Cuvîntul *porca*, în spaniolă, înseamnă *brazdă* sau pămînt scos de fierul plugului ; la români, *poarca = gropița în pămînt din jocul copiilor*.

— După *Theogonia* lui Hesiod, cei dintîi fii ai lui Uranus cu Terra sau Gaea au fost titanii, doisprezece la număr, șase bărbați și șase femei :

Oceanos, Coeos, Crios, Hyperion, Iapetos, Cronos (Saturn) — Rhea, Tethys, Themis, Thia, Mnaemosyne și Phoebe. De fapt, cele mai multe din aceste denumiri reprezintă simple personificări de numiri geografice, rîuri sau munți.

— Hyperion este un cuvînt al cărui înțeles este : *om de dincolo.*

— Tethys a fost măritată cu Oceanos Potamos. Tethys (*th* se citea ca un fel de *ts* sau *z*). Tethys sau Tezis ar fi după N. Densușianu numai o personificare a rîului mare care se unește cu Dunărea : Tisa.

— Tot după autorul citat, Themis ar reprezenta rîul Timiș. Themis mai era numită Dice și reprezenta regiunea numită Dacia (Dicia la Ulpian).

— Thia, Tsia, Zia ne apare în teogonii ca soția lui Hyperion ; de fapt, e doar o personificare a rîului numit Jiu.

— Phoebe are la Hesiod și epitetul de *mama — bunică, moașă* — ar fi, după autor, personificarea unui munte, numit de pelasgi Baba sau Babe.

— Patria titanilor a fost după toate tradițiile antice în părțile de nord ale Thraciei, lîngă rîul Oceanos Potamos.

— Ca descendenți din neamul titanilor erau considerați hyperboreenii; Atlas, regele puternic al hyperboreenilor, era și el un titan ; Latona, fecioara hyperboreană, fiind persecutată de Junona, naște, în insula Delos, pe Apollo și pe Diana ; era și ea fiica unui titan.

— Etimologia numelui *titan* nu este grecească. Homer spune că erau protopărinții zeilor și ai oamenilor distinși. Autorul presupune că numele lor vine de la *tata* sau *teta* — *tată* sau *părinte* și e identic cu termenul românesc de *tătîn.*

— Herodotos : tracii afirmă că pămîntul de dincolo de Istru este ocupat de albine și din cauza asta oamenii nu pot coborî, călători mai departe.

— În cele mai vechi triburi ale Italiei se pomenește de *tatieni,* care, împreună cu alte două triburi, Ramnes și Luceres, formau cea mai avută, cea mai nobilă clasă ; ei purtau numele de *patres,* iar mai tîrziu *patricii* sunt considerați *antiquissimi cives.*

— În tradițiile populare române, titanii figurează sub numele de tătari, care ar fi format odinioară un popor puternic, de uriași. Termenul de *tătari* este numai o formă a cuvîntului *tătîn.* În *Codicele Voronețean* găsim *Dumineca a 7-a, a sînților tătari* — adică a sfinților părinți ; *legea tătărească = legea părintească.*

— Istoricul Herodotos spune că Herakles a învățat arta de a trage cu arcul de la un scit numit Teutaros.

— În teogoniile grecești, Saturn mai are și numele de Tartaros, adică *tătîn, părinte ;* iar la egipteni, Saturn mai era numit Tatunen și era invocat : *părinte al părinților.*

— O altă generație titanică au fost giganții, născuți din Gaea și din Uranus, ca și titanii. Ei nu aveau credință în zei. Zeii nu au putut să-i învingă decît după ce au cerut ajutorul unui muritor, al lui Herakles.

— Apollodoros ne comunică numele unor giganți care s-au distins în luptele cu zeii : Coemse, Pallas, Phorcus, Ienios, Alemone, Gration, Polybotes (adică cel cu cirezi mari de vite).

— Herakles, ale cărui legende se mențin și azi la noi, numai că, zice

N. Densușianu, apare sub denumirea de Iovan Iorgovan, era numit de egipteni și Gigonus.

— Cei mai mulți istorici consideră că denumirea de gigant ar deriva din *gigeneis* = *născuți din pământ*, epitet care din vechime se aplica întregului popor pelasg.

— Gyges adică Guges era un nume des folosit în vechime. Ogyges a fost rege al Beoției și, după alte tradiții, rege al zeilor.

— Cînd Ezechiel îi amenință pe evrei că va aduce asupra lor pe regele Gog din țara Magog, din negurile nopții, se referea, desigur, la giganții din părțile noastre, spune N. Densușianu. După Sfîntul Augustin, semințiile gog și magog sunt de fapt geții și masageții.

— Din familia giganților făceau parte așa-numiții hecatonchiri, trei la număr : Cottus, Briareus și Gyas sau Gyges. Ei dau ajutor lui Zeus împotriva titanilor, pe care apoi sunt însărcinați să-i păzească în închisoarea cea neagră : Tartaros. După Hesiod, originea numelor ar arăta că numărul lor se reducea la o sută și erau un fel de căpetenii militare. De aici *centumvirii* romanilor.

— Cea mai veche amintire a arimilor o aflăm la Homer, care ne spune că teribilul gigant Typhon — care ajungea cu o mînă la răsărit și alta la apus — a fost în țara arimilor. În tradițiile grecilor, Typhon era prezentat ca un monstru înfiorător ; în religia osirică e prezentat ca geniul răului ; la popoarele dintre Eufrat și Indus și în religia lui Zoroastru e prezentat ca un inamic al genului uman (Ahriman, Ariman, Areimanos, Areimanis).

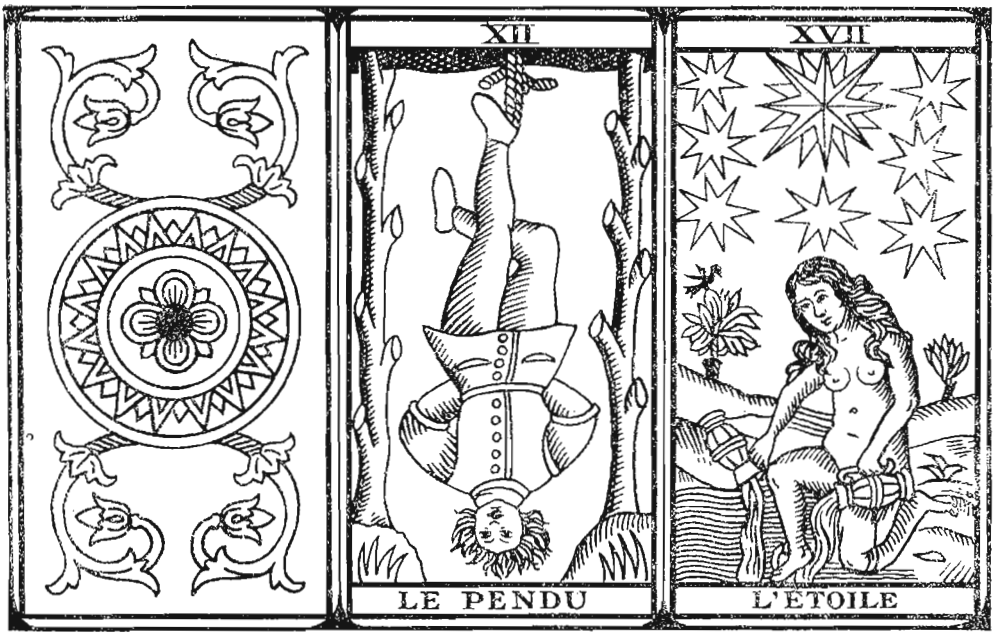

— Un alt erou al lumii antice, adorat pe teritoriul Panoniei și în suburbiile Romei, era Prometheus, cunoscut și sub numele de Arimanius. Prometheus era regele martir al Scythiei de la Carpați, reprezentantul civilizației pelasge din epoca de piatră (neolitică), numit în limba religioasă Mythra.

— La umbri, unde aflăm vechiul oraș Ariminium, Jupiter mai avea și epitetul de Armunus, adică Jupiter al arminilor ; la romani era numit Jupiter Ruminus, iar la capadoci, Zeus Dakii.

— Marte, al cărui teritoriu se afla pe locurile geților, purta și epitetul de Armunus, iar o fiică a lui Marte purta numele de Armonia.

— După Herodotos, Agathyrsus era fiul Echidnei, iar aceasta era din țara arimilor (după Hesiod).

— În *Odiseea* lui Homer, arimii de la Dunăre sunt numiți erembi sau arambi. Aici litera *b* reprezintă un sunet nazal și ar suna mai bine *aramni*. (Dar regiunea noastră a fost numită și Arabia, a se vedea și etimologia numelui Basarabia — N.)

— Arimii de la Dunărea de jos se numesc și rami. După Ptolemaios, unul din cele mai importante orașe ale Daciei meridionale era Ramidava, adică cetatea ramilor sau a râmilor (Rama este și numele conducătorului arienilor împotriva indienilor — vezi *Ramajana.)*.

— După autor, sufixul atic, pelasg *ascus, asca* s-a păstrat pînă astăzi în ținuturile ligurice ale Italiei unde aflăm localitățile Rimascos, Romagnasco. Pe o monedă a carnuților din Gallia, care erau arimi, găsim numele Arimacios ; la români, sufixul familiar Ion[aşcu], Dumitr[aşcu], Lup[aşcu].

— Arimii, vechii locuitori ai Daciei, mai erau numiți rumoni și rumuni, după cum rezultă din numele princepelui dac Rumon și din numele localității Sclavinum Rumunense (Jornandes), astăzi Slăveni, din fostul județ Romanați.

— După Plinius, hyperboreenii, cînd îmbătrîneau, se îmbrăcau în hainele cele mai bune și se aruncau de pe stînci în mare.

— După arheologii Zamosius, Soterius, Hene și Neighbaur, monedele găsite pe teritoriul Transilvaniei cu inscripția Sarmis ar indica prin acest nume pe Sarmis, întemeietorul prezumptiv al Sarmisegetuzei și ar fi identic cu Syrmius, regele tribalilor și al geților, care avusese război cu Alexandru cel Mare lîngă Dunăre.

— *Armie,* nume derivînd din Armonius, se mai folosește și astăzi în regiunile din Transilvania la țăranii români — de aici autorul merge cu gîndul la Sarmis, Arimi. Xantos scrie că peste ținuturile unde Typhon purtase altădată războaie cu zeii domnise cîndva un rege cu numele de Arimus (Arimun). Despre același rege vorbește și Valerius Flaccus, unul din preoții însărcinați cu păzirea cărților sibiline. Trebue să mai reținem, după părerea autorului, că Hermes, al cărui nume se apropie mult de Armis, era vechiul zeu al păstorilor pelasgi. Hermes, născut dimineața, în aceeași zi, seara, se ridică din leagăn, merge pe ascuns la cirezile lui Apollo și fură cirezile de boi cu capetele ridicate în sus. Întorcîndu-se, găsește înaintea peșterii în care se născuse o broască țestoasă căreia îi ia carapacea și din ea face o lisă, considerînd întîmplarea de bun augur. O statuetă, înfățișînd pe Hermes cu broasca în mînă, a fost găsită lîngă Komorn în Pano-

nia, regiune peste care domnise Buerebista.

— Deci Hermes, zeu al pelasgilor, este același cu Armes, zeul populațiilor pastorale ale Scythiei sau cu Armis sau Sarmis.

— Homer îl mai numește pe Hermes — *hrabdos* = *vargă* (deoarece purta o vargă cu trei foi de aur, termen sub care pare a se ascunde numele dinastiei dace, Zarabi (vezi Jornandes).

— Hermes mai e numit ducele onirilor, popor care ar fi locuit în munții Rhipaei, în cetatea Hermionia.

— De la Armin ar deriva numele sărbătorii de 1 mai — *Armindeni,* compus din *Armin* și *den* (probabil aniversarea morții lui Armin în limba greacă, *dani* = *moarte*).

— *Armînden* este o prăjină lungă de fag sau stejar care se înfige în comuna Densuș, lîngă poarta fiecărei case, în ajunul sărbătorii pomenite, și rămîne acolo pînă după secerișul grîului sau pînă cînd se face cea dintîi pîine nouă.

— Cultul roman sărbătorea pe Hermes (Mercur) la 15 mai, iar pentru Maia, mama lui Hermes, sărbătoarea era la 1 mai, adică la Armindeni.

— Hermes era socotit ca părinte al poporului roman, precum și părinte al comerțului. După N. Densușianu, este același cu Armes al Scythiei și cu Armis al Daciei, numit și Romului Parens în inscripțiile mai noi. (Armis, zeu al dacilor, părinte al poporului roman !!)

— Hermes sau Armis este identificat cu Ion sau Janus, cel mai vechi zeu al romanilor, despre care tradițiile italice povesteau că domnise mai întîi în părțile de răsărit ale Europei.

— Cîinele era animalul sacru al lui Hermes.

— În Italia, cele mai vechi monezi de aramă purtau numele de *as* — cuvînt care a rămas pînă astăzi de origine obscură. Autorul presupune că ar putea fi vorba de o monogramă a numelui lui Armis (ceea ce pare cam hazardat).

— Herodotos spune că regii Thraciei considerau pe Hermes ca protopărintele lor. Arcadienii adorau o veche divinitate sub numele de Zeus Harmon.

— După Fotino, Negru-Vodă și-ar fi extins stăpînirea asupra Olteniei, iar drept mulțumire că Banul Craiovei a făcut act de supunere, i-ar fi lăsat domnia celor cinci județe și i-ar fi dăruit ca simbol al puterii o creangă de argint, asemănătoare cu cea a lui Hermes. Stăpînitorii Craiovei ar fi fost din dinastia Basarabilor înainte ca Muntenia să devină autonomă sau înainte de întemeiere.

— Vesta sau Histii (Mestia ?) este o divinitate specific pelasgă. Sciții adorau pe Terra sub numele de Apia. Vinerea sau Venus ne apare la sciți sub numele de Arimnassa, unde *assa* este doar un sufix feminin.

— Venus era soția lui Marte sau Ares, de unde și numele de Aria. Marte sau Ares mai era numit și Arimanios (și poate că aici este o explicație a numelui arilor, cum se numeau indo-europenii, denumire ce vrea să însemne *popor nobil*).

— Pe teritoriul Germaniei nu a existat nici o populație care să se fi numit germani ; este de fapt o latinizare a cuvîntului hermani sau herimani.

— Saxonii adorau pe strămoșul lor comun sub numele de Hermin sau Irmin, adică Armen sau Hermes.

— După Dionysos din Halicarnas, partea cea mai înaltă a muntelui Aventin se numise odată Remoria. După Ennius, Romulus și Remus se certau cum să se numească orașul întemeiat : Roma sau Remora.

— Tibrul era numit în vechile cărți religioase Rumon sau Rumor, după cum rezultă din *Eneida* a lui Vergilius.

— După legendă, în Enotria domnise (în timpurile foarte vechi) un rege, Italus, care avusese un fiu Romus și o fiică Roma.

— Herodotos scrie că troienii, în timpurile lor de glorie, cuceriseră Thracia toată pînă la Golful ionic. Sciții erau considerați, de asemenea, un popor de origine tracică (Stephan Bizantinul).

— Începînd din secolul al V-lea, Imperiul roman oriental se mai numea și Romania, termen geografic.

— După N. Densușianu, numele de brahmani ar veni de la cuvîntul armani (rohmani și ramni). Orașul principal al brahmanilor se numea, după Diodor, Harmatelia.

— După o tradiție transmisă de Dionysios din Halicarnas, Herakles, după expediția contra lui Geryon, a trecut în Italia și aici a avut un fiu cu numele de Latinus, născut de o fată hyperboreeană, pe care o luase ostatecă de la părinții ei. Deci, după această tradiție, Latinus figurează ca patriarhul eponim al ginții latine. O altă tradiție ni-l înfățișează pe Latinus ca fiu al lui Herakles, dar născut din soția sau fiica lui Faunus. După Suidas, Herakles a avut un fiu cu numele de Telephus, supranumit Latinus, care domnise peste celți (keltes). Din timpul lui Latinus, celții au început a se numi latini.

— Autorul informează că numele de blachi ar fi fost cîndva o denumire generală pentru locuitorii din valea Nilului. Acest nume ar indica o pătură de păstori și stă la baza denumirilor de felahi ca și de vlahi. (Tot de aici ar veni numele de Balaci.)

— După geograful Mela, aproape toate populațiile scitice au fost numite în general *belcae*, ceea ce ar corespunde cu *belacae* sau *balacae* (deci *Vlachae*).

— Numele de Basarab derivă din numele regelui dac Spargapeithes — Sbarabita, Sbarabiscus, Sbarabescus. Spargapeithes, după Herodotos, ar fi un nume de familie sau neam purtat de oameni din dinastia regală a agatîrșilor.

— Istoricul get Jornandes ne comunică dintr-o carte pierdută a lui Dio Chrysostomul, *Ta Getika*, că toți regii daci erau din familia sau neamul așa-numit al Zabarbilor.

— Dan, voevodul Țării Românești la 1444, e numit, în *Istoria bizantină* a lui Calcocondia, fiul lui Saraba (sau Sarampa), în loc de Basaraba.

— Familia Basarabeștilor era cea mai veche și cea mai nobilă. Diodor din Sicilia amintește de un rege numit Barsaban care domnea pe la anul 149 î.e.n. prin părțile de nord ale Thraciei.

— După legea veche românească, sîmbăta era ziua legală destinată pentru audiențe înaintea tribunalului. Suidas scrie : „Sîmbăta era a șaptea zi din ciclul de șapte zile pe care o venerau romanii ; la romani era un vechi obicei să se aprindă candelele în ziua de sîmbătă".

Vocabular sanscrit-latin-român

ûnas — unus — unu.
dvi — duo — doi.
tri — tres — trei, trii.
ćatur — quattor — (ciatur) patru
pancan — cinque — (pancian) cinci.
şaş — sex — şase.
saptan — septem — şapte.
aştan — octo — opt.
navan — novem — nouă.
dacan — decem — zece.
çatan — centum — sută.
tâtas — pater — tata.
mâ, mâtar — mater — mama.
vidhava — vidua — văduvă
priyas, prayat — amicus, amator — prieten.
sûris — sol — soare.
ap — aqua — apa.
udan — udum, aqua — undă, apă.
var, varşaş — aqua pluvialis — apă de ploaie, a vărsa.
dharâ — terra — ţeară, ţară.
çikha — cacmuen — cioacă.
masa — mensis — lună.
nas, nasâ — nasus — nas.
jivâ, jiv — vita, vivere — viaţă.
sarpas — serpens — şarpe, şearpe.
saras — serum — zer, zăr, zară.
svanas — sonus — sunet, zvon.
manyus — gr. minis — mînie.
dâ — dare — a da.
mri — mori — a muri.
martis — mors — moarte.
martas — mortuus — mort.
asmi — sum — sunt, îs.
asti — est — este.
santi — sunt — sunt, sînt.
ady — hodie — azi.
hyas — heri — ieri.

— După Stephan Bizantinul, solii trimişi de geţi la inamic mergeau cîntînd din cobze sau ţitere.

— Referitor la limbă, în cele douăsprezece table se găsesc forme ce aparţin tulpinei romanice din părţile de răsărit : *occisit*, în loc de *occiderit*, *legassit*, în loc de *legaverit*, *escit* şi *escunt*, în loc de *erit* şi *erunt*, *faxit*, în loc de *fecerit*.

— Dionysos din Halicarnas scrie că Pelasg era fiul lui Jupiter şi al Niobei. Eschyl spune într-o piesă : „Eu sunt Pelasg, fiul lui Palechton, născut din Terra (Gaea), domnul acestei ţări, şi după mine, regele său, s-a numit, pe drept cuvînt, ginta pelasgilor ce stăpînesc acest pămînt".

— La Hesiod, regiunea din partea de nord a rîului Oceanos se numea Gaia Mellaina (pămînt negru) ; aceeaşi denumire s-a păstrat şi în cursul Evului Mediu. Pe la 1 300, turcii numesc pe românii din părţile noastre *kara-ulaghi* — vlahi negri ; în poemele slavilor vechi, Ţara Românească este Zemlia Karablasca ; Moldova e numită în cronici bizantine, Maurobiahia ; a se pune în legătură cu Negru-Vodă, Caracal, cernoziom etc. Există undeva o obsesie a cuvîntului sau a culorii negre.

— Oalaechton este un epitet ce se atribuie zeului Marte, numit de poeţi — ca Statius şi Vergilius — Getticus, protector al cîmpiilor getice.

— Termenul *pelsagoi* (pelasgi) nu se păstrează în nici o denumire geografică ; el a fost întrebuinţat de Homer, dar nu corespunde formei populare ; e numai un termen corupt de modul de pronunţare grecesc.

— *Pelargoi* înseamnă *berze*, dar nu aici trebue căutată etimologia acestui cuvînt. După N. Densuşianu forma corectă ar fi fost *balasci* sau *belasci*, dar grecii au înlocuit pe *b* cu *p*, ca şi în multe alte cazuri, iar din sufixul *ascus*, *asci* au format unul mai gutural : *asgos*, *asgoi*.

— A se observa că în denumirea lui Pelasgus şi a pelasgilor găsim grupul de litere *sc*, care marchează

provenienţa în multe limbi, printre care şi în cea română.

— Munţii Thraciei erau numiţi în prima jumătate a Evului Mediu munţii Balascae.

— Sufixul *escu* nu este grecesc, ci pelasg, spune autorul, şi a avut acelaşi înţeles cu sufixul *escu* din limba română. Foarte multe denumiri de localităţi din Italia se termină cu *asco*. Aceasta aminteşte de *pelasgos, balasco, balasci, belasci.*

— Orihalcul de care pomeneşte Platon ar fi de fapt *aurichalcus,* un metal aurifer, cum se găseau prin părţile noastre.

— Uran ar fi cel dintîi domn, rege al locuitorilor de lîngă muntele Atlas în Dacia, spune autorul. *Uranos = munteanul ;* Uranos mai e numit în unele tradiţii şi Pelasgos ; Uranos ar fi domnit şi peste Egipt şi peste părţile Europei de răsărit. Romii ar fi cei mai vechi locuitori pelasgi de pe malurile Nilului.

— Regii cei vechi ai Egiptului au fost din neam în neam *piromi* (vezi Lepsius), un cuvînt care, după cum spune Herodotos, însemna, în limba greacă, om *onest* şi *generos.*

— La început, termenul de *pi-romis* a fost numai o simplă denumire etnică, unde *pi* este articolul egiptean prepus. De la *pi-rami* sau *piromi* derivă numele piramidelor, iar *haram,* în limba arabă, înseamnă *morminte sfinte, morminte arimice.* După Reclus, ţinutul de lîngă Marea Roşie a fost locuit în antichitate de romi ; descendenţii acestei populaţii sunt astăzi felahii, simplu revers al numelui de arimi sau romi.

— Raiul ar veni de la numele lui Ra (soarele).

— Harmakis — Hermes ar fi o denumire înrudită cu Armis (de la Sarmisegetuza) şi cu numele arimilor.

— Manea sau Manole din legendele şi baladele noastre populare ar fi în strînsă legătură cu Manes, din Asia mică, Menes, Mena sau Manis, în Egipt, Minos, în Creta, Mannus, la arimii din Germania, Manes ori Menesdeus, în cărţile sfinte ale romanilor. (Aş mai adăuga pe Manu indic.)

— După Uranos ar fi domnit în Europa Saturn. Domnia lui s-ar fi întins peste Africa şi Asia.

— Sabazios ca şi Sabaoth ar veni de la Sabus şi Seb, care erau alte denumiri ale lui Saturn.

— Ca întemeietor al Babylonului cei vechi aminteau pe un anume Belus care colonizase părţile de jos ale Eufratului şi Tigrului şi înconjurase Babylonul cu ziduri. După Herodotos, în mijlocul Babylonului se afla templul lui Belus, construit în formă patrată, faimosul turn al Babylonului (turnul lui Babel). În partea de nord se afla piramida cea grandioasă sau mormîntul lui Belus, care, deşi a fost distrus de timp, prezintă şi azi o înfăţişare măreaţă. După cărţile sfinte ale fenicienilor, Belus a fost fiul lui Saturn I şi frate cu Saturn II.

— După *Biblie (Cartea a II-a a regilor,* 18, 26) caldeenii nu erau de origine semiţi. Stephan Bizantinul spune că aceştia locuiseră mai înainte în ţinuturile barbarilor ; ei aveau credinţe hyperboreene ; caldean ajunsese să fie o denumire a castei preoţeşti.

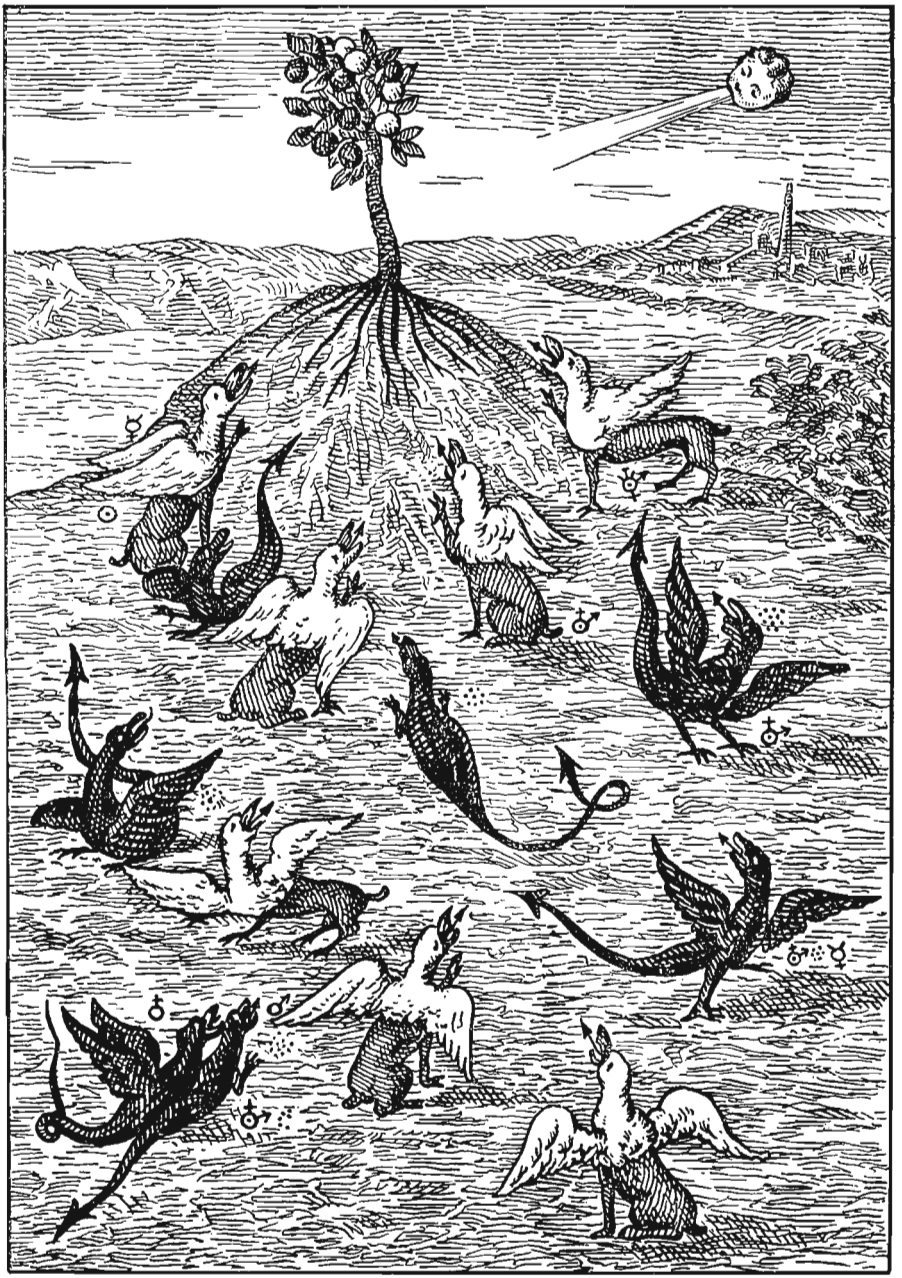

— Caldeenii cînd își făceau rugăciunile se întorceau cu fața spre Polul nord, spre *Ursa mare.*

— Carul mic era numit de popor și *Șapte boi,* denumire ce se aseamănă cu Septentrionis (de la *trio* = *bou de jug).*

— *Văcarul* la arabi se numea *aramech.*

— *Taurul,* la caldeeni, *tauro,* la sirieni, *thauro,* la arabi, *athaur* și *thaur,* la perși și indieni, *ghao.*

— *Circuli coeli.* După Isidor, cerul avea cinci zone sa ucercuri care se deosebeau prin temperatura lor. Cel dintîi se numea *arktitos* — de miazănoapte ; al doilea, *derinos tropicos* — de vraă, al treilea, *himerinos* — de zi etc. În limba română s-au transmis în Crîngurile cerului, cuvîntul *crîng* avînd mai multe semnificații, printre care și aceea de *prefacere* sau *schimbarea timpului :* s-a schimbat crîngul în secetă, a merge crîngul spre vară, s-a mărit crîngul zilei. (A se vedea și cuvîntul *crug ; crîngul, clugul* sau *crugul* se mai numește și *osia,* împrejurul căreia se învîrtesc cerul, soarele, luna și stelele ; Crîngul cerului se mai numește Steaua polară, sau Calea albă de pe cer, sau curcubeul.)

— *Cercul* soarelui numit și *cearcăn.*

— Românii au clasificat stelele după clipirea lor sau au observat clipirea stelelor, adică diferența de luminozitate, sclipătul.

— Vechii asireini îl adorau pe Raman ca divinitate a fenomenelor meteorologice, sinonim cu Harmakis, cu Jupiter (Ruminus) al romanilor. În regiunile noastre vîntul de vară a fost numit în vechime Roman și Romon (Marian, Pompiliu).

— După Diodor din Sicilia, sciții, după ce supuseseră mai multe popoare dintre Scythia și Nil, își întoarseră armele asupra Asiei, ocupară Meosia și Assyria, pe care le colonizară, apoi își întinseră domnia pînă la Oceanul oriental.

— Osiris, numit de greci Dionysos (apud Herodotos, lib. II, 144 și Diodor din Sicilia, lib. I, 11), era de origine african, din Etiopia ; după cum susține chiar el, tatăl său a fost Amon (Uranus) regele Lybiei și al Egiptului (Diodor din Sicilia). După unele tradiții, Osiris a fost crescut la Nysa, în Arabia, iar după altele, la Nysa, lîngă fluviul Triton, în Lybia.

— Despre războiul dintre Saturn și Osiris aflăm de la Diodor următoarele : „Saturn, după ce ocupă regatul lui Amon, porni cu trupele asupra lui Osiris. Rănit, Saturn se retrage cu trupele titanilor, iar Dionysos (Osiris) se proclamă zeu, apoi ceru de la titanii făcuți captivi să-i depună jurămîntul de credință. Urmă o nouă luptă la Theba și iarăși Saturn fu învins. El încercă să se salveze dînd foc orașului. Osiris îi făcu prizonieri pe Saturn și pe Rhea, eliberîndu-i numai după ce îl adoptară ca fiu cu dreptul de moștenire asupra imperiului".

— Războiul dintre Saturn și Jupiter *(Titanomachia).* Saturn, fiind bătrîn, a purtat un război timp de zece ani cu Jupiter, fiul său, care voia să pună mîna pe putere. Saturn, odată învins, titanii care formau nobilimea pelasgă au fost distruși cu desăvîrșire. Cauzele războiului ar fi fost neînțelegerile dintre Saturn și soția sa, Rhea, iar, pe de altă parte, severitatea lui Saturn față de clasa

cea bogată a titanilor, cu ajutorul cărora îl detronase pe Uranus, dar care conspirau și împotriva lui. Saturn, prevenit de un oracol că un fiu îi va lua domnia, își mînca copiii, dar Rhea, simțindu-se însărcinată pentru a șasea oară, fuge în insula Creta, unde-l naște pe Jupiter, pe care îl încredințează nimfelor să-l crească și cureților să-l păzească. La maturitate, Jupiter caută să se impună cu ajutorul centimanilor (conducători de oști), al ciclopilor, mari meșteri făurari ; cu ajutorul acestora eliberă pe titani. Trupele sale erau recrutate în mare parte din regiunile meridionale unde fusese crescut. Saturn se refugiază la fiul său Janus, în Italia. Triburile italice vorbesc despre Saturn cu mult respect, ca despre un civilizator, care i-a învățat agricultura. Saturn dispare din Italia și-l regăsim chemînd din nou pe titani la arme (vezi Vergilius, Ovidius). Învins din nou, fu aruncat în Tartaros. În acest război, spune istoricul Thallus Bellus, regele Babyloniei și Assyriei a dat ajutor lui Saturn. Titanii învinși se retrag în regiunea muntoasă numită Tartaros, care după autor ar fi în regiunea munților noștri, la Porțile-de-Fier (după Homer, Tartarul ar fi la Porțile-de-Fier, iar egiptenii îl situează la Porta Ser). Războiul se termină cu distrugerea titanilor. Saturn a fost aruncat în Tartaros împreună cu ceilalți titani sau a fost trimis în insulele preafericiților.

— După vechile tradiții (Homer etc.), Saturn ar fi avut trei fii : Typhon, la greci, Seth, la egipteni, iar la perși și bastrieni, Ahriman ; al doilea fiu a fost Osiris, numit de greci și Dionysos, un african de origine obscură, însă adoptat de Saturn cu drept de moștenire ; al treilea a fost Jupiter sau Joe.

— Războiul purtat de Osiris și Jupiter contra lui Saturn pentru stăpînirea lumii vechi poartă numele de *Gigantomachia ;* tradiția egipteană atribuie lui Osiris toate meritele, iar cea grecească, lui Jupiter.

— După ce a organizat țara, Osiris a făcut o expediție în țările Ursei, cum spunea inscripția de la Nysa (comunicare : Diodor din Sicilia), pînă la izvoarele rîului Istru. Triburile arimice s-au ridicat împotriva lui Osiris, în primul rînd giganții din părțile noastre. Osiris i-a învins.

— Typhon, crescut în tradițiile arimice, un tip suberb, se considera singurul moștenitor legitim al lui Saturn. Cu ajutorul giganților, îl învinge pe Osiris și îl alungă peste Istru pînă în Egipt. Osiris e prins și tăiat bucăți. După autor, această tăiere s-a produs chiar aici, la Dunăre. După autori vechi egipteni, expediția aceasta a fost făcută de Sesostris sau Sostris, un rege a cărui personalitate sau cronologie nu s-a putut fixa. Sesostris ar fi supus și pe traci și pe sciți. Typhon stabilește autoritatea legitimă și domnește peste Egipt douăzeci și nouă de ani. El construiește lîngă Delta Nilului, în partea dinspre Arabia, o cetate fortificată, numită Abaris sau cetatea lui Typhon.

— După Valerius Flaccus *(Argonautica,* V., 418), Sesostris a fost cel dintîi care a venit cu război asupra geților, însă înspăimîntat și înfrînt a trebuit să se retragă.

— Apoi Typhon trece în Asia, să pedepsească pe aliații lui Osiris, cucerește Palestina și întemeiază Ierusalimul (înființează regatul Judeei).

— Numele cetății Abarysnu este egiptean. Un Abarys de naționalitate hyperborean ne este cunoscut ca un celebru profet al lui Apollo. Vergilius, în *Eneida,* IX., 344, ne amintește de încă un Abarys, ostaș în oastea lui Turnus.

— O nouă coaliție, în frunte cu Isis, soția lui Osiris, ajutată de fiul ei, Horus, se naște. Un război în care Horus este rănit la un ochi, sau după alte tradiții a fost ucis de giganți. Typhon a fost prins și legat, însă Isis l-a pus iarăși în libertate ; a urmat un alt război în care Typhon a fost învins și ucis sau alungat.

— Monumentele vechi egiptene stabilesc că Horus nu a putut să-l detroneze pe Typhon ; după lupte îndelungate s-a stabilit între ei o frățietate intimă și ei au împărțit imperiul în două, Set sau Typhon domnind peste partea de nord, iar Horus peste partea de sud (apud Maspero).

— Osiris și Horus ne apar ca reprezentanți ai raselor subjugate ; ei voiau să scape de sub opresiunea aristocrației nordice. Odată cu domnia lui Osiris, începe persecuția vechii clase dominante ; zeii sunt detronați, și Osiris se proclamă ca suveran al tuturor zeilor. În locul religiei vechi pelasge, spune autorul, se impune religia primitivă a semințiilor indigene.

— Herodotos afirmă că în timpul lui Mena (Saturn), Egiptul, afară de districtul Thebei, era numai un lac.

— Regele Amenophis a dat ordin să se distrugă toate icoanele regilor din dinastia veche, divină, și să se șteargă numele lor de pe toate monumentele publice. Această persecuție era îndreptată mai ales împotriva icoanelor lui Amon.

— Plutarch afirmă că în Theba era o coloană pe care erau scrise blesteme contra regelui Minis (Saturn), cel dintîi care abătuse pe egipteni de la o viață simplă și sobră, contrar tradițiilor vechi pelasge în care Saturn este prezentat ca autorul unui mod de viață mai bun.

— La fenicieni și egipteni, Typhon mai era numit și Smu, un nume ce nu se poate explica în limbile meridionale, dar care corespunde cuvîntului românesc de zmeu (în baladele și poveștile vechi românești eroii sunt adeseori numiți zmei sau pui de zmei).

— Lui Typhon îi era consacrat corbul și asinul ; hyperboreenii, după cum amintește Pindar, sacrificau zeului Apollo cirezi întregi de asini.

— Figura capului de asin era întrebuințată în antichitate ca emblemă a Daciei ; pe monezile din timpul lui Traian, Dacia e personificată ținînd în mîna dreaptă o lance în vîrful căreia e împlîntat un cap de asin.

— Creștinii au avut un crucifix cu cap de asin (vezi Northcote și Brownlow, *Rome souterraine*, p. 334).

— Capul de asin era în antichitate unul din simbolurile inteligenței. Asinul era consacrat și lui Saturn. Secta gnosticilor îl reprezenta pe Dumnezeu — Sabaoth (Sabazios) cu cap de asin (vezi Dupuis).

— Versiunea grecească despre războiul cu giganții diferă de cea egipteană. Războiul ar fi fost purtat de Jupiter, iar nu de Osiris, acesta din urmă luptînd doar sub ordinele lui Jupiter și fiind denumit Dionysos.

— La Hesiod, luptele cu giganții sunt înfățișate numai prin războiul lui Typhon cu Jupiter. Typhon era cel mai înfricoșător dintre giganți; reședința lui era în țara arimilor. În primele lupte, giganții sunt învingători, Jupiter fuge în Egipt, unde se schimbă cu toții în diferite forme de animale, ca Typhon care-i persecuta să nu-i poată recunoaște. O nouă luptă, în care Jupiter e rănit și luat pe umeri de Typhon; e închis în peștera Corcyiu. Jupiter scapă din închisoare cu ajutorul unei femei care-l păzea și cere ajutorul lui Herakles.

— De aici războiul e condus de Herakles. Cele din urmă lupte se dau în poiana de la Phlegra. Giganții sosesc înainte și se așază în ordine; apoi se retrag într-un loc întărit, numit de greci Aornos și Avernis, iar de romani Avernus; Herakles îi atacă de trei ori, dar se retrage din cauza unor cutremure mari de pământ; după alte tradiții îi învinse aici, la Phlegra, definitiv pe giganți. Muntele, dealul, lacul s-au numit Phlegra, adică *cel ars* din cauza fulgerelor lui Jupiter, iar Vulcan i-a lovit cu globuri de metal aprinse (vezi Apollodoros).

— Giganții au mai aruncat asupra atacatorilor și un balaur înfricoșat a cărui amintire se eterniză prin constelația *Balaurului*. Desigur că aici e vorba de însemnele de luptă ale giganților, sub formă de balauri, pe care le mai păstrau dacii și geții.

— Cei mai de frunte dintre giganții care au luat parte la războiul împotriva lui Jupiter: Porphyrion (care pare a fi identic cu Typhon), Runcus sau Rhuncus, Coemse, Alemone, Phorcus, Ienios, Enceladus, Capelleus, Eurymedon (unul dintre regii cei vechi ai giganților, părintele celei mai frumoase femei, Periboea); nume compus din *eurus* = *lat* și *medon* = *împărat* — în formă românească, spune autorul, ar fi devenit Lat sau Lad Domnul sau Latin Domnul —, Oromedon (domn al munților), Damysus, Briareus *(briaros = tare, puternic)*, Pallas, Mimas (a fost acoperit sub ruinele de la Prochyta), Foetus, Polybotessau Polyboetes (adică cei cu cirezi multe de vite), Otus și Ephialtes sau Ephialta (la noi, Otu a fost un nume familiar, după cum rezultă din numele comunei Otești), Askyoneus (pe care Pindar îl numește gigantul bouar), Atlas Caeneus (după Naevius, la război luaseră parte și *Magni Tlantes = Marii Atlanți)*, Musaeus (unul dintre giganții de la Phlegra care în timpul luptei își părăsise tovarășii și trecuse de partea lui Jupiter), Besbicus sau Bebiscus, Gration, poate Kration, de unde Crăciun.

— Saturn este păstrat în tradiție sub numele de Crăciun.

— Despre etimologia cuvîntului Crăciun: unii autori l-au derivat de la *crastinus (dies) = ziua de mîine* sau de la *Christi jenunium = ajunul lui Christos.*

— După gigantul Gration sau Kration, găsim în inscripțiile romane ale Daciei pe un așa-numit Chrestion, care ridică un monument votiv zeului Mithra, a cărui sărbătoare era la 25 decembrie. Un Crastuno apare și pe inscripțiile romane ale Luisitaniei.

— După Varro, numele lui Saturn pare a deriva de la *sato = semănătură*, dar poate fi o simplă asemănare. După Cicero, ar veni de la verbul a *satura.*

— Noe din textele ebraice este aceeași persoană cu Saturn, acesta din urmă fiind numit și *Neos* sau *Noachus* sau *Neotatos*, adică *cel tînăr*, deoarece era cel mai tînăr dintre copiii lui Cronos (de unde și numele Novac în limbile slave, unde înseamnă, de asemenea, *tînăr*). Sub numele de Noësaturn a fost adorat și în părțile Galliei, unde a rămas sub numele de Noël, de la *novellis* =*tînăr*.

— După tradițiile caldeene, diluviul se întîmplase în timpul lui Saturn ; după Ioan Antiocheanul, Saturn era un descendent al lui Noe ; în limba veche ebraică, *noah* avea înțelesul de *nou, tînăr*.

— După Homer, zidurile cele puternice de la Troia au fost construite de Neptun și Apollo și, după ce grecii au învins cei doi zei, au distrus cu un potop zidurile care fuseseră construite de greci lîngă Hellespont.

— Romuald al II-lea, arhiepiscopul din Salerno, după niște izvoare mai vechi, scrie în 1181 : „Cea dintîi cetate a lumii este de la Adam pînă la diluviu... În această cetate se ridică regatul sciților, unde cel dintîi rege a fost Ihannus".

— Cea mai veche statuie a lui Osiris era de culoare neagră.

— După Philo din Byblos, zeițele cele vechi au fost curtezane care își vindeau pentru cîștig favorurile tuturor.

— Unul dintre cei mai vechi regi ai geților a fost Carnubutas, care trăise în timpurile cînd s-au distribuit oamenilor cele dintîi semințe de cereale (ar fi deci unul și același cu Saturn).

— Vodă ar veni de la Wodan, Wotan ; la slavi, cuvîntul *voda* înseamnă *apă*. La romani, exista un Vedius, Vediovis sau Vejovis.

— În cărțile sfinte ale indienilor, Manu al 7-lea are numele patrinimic de Vaivaswata, adică fiul lui Vaivaswat, adică al Soarelui.

— Domnia lui Hermes (Armis) urmează după moartea lui Typhon. Hermes, Armis la daci, Armes la sciți, Taaut la fenicieni și Thot la egipteni. După cele mai vechi liste egiptene, Hermes domnește imediat după Horus și Set ; după analele feniciene, Hermes a fost numit rege încă de Saturn; în timpul expediției lui Osiris, Hermes este consilierul reginei Isis.

— Reședința lui Hermes ca rege se afla sub constelația celor două Urse ; Sarmisegetuza ar veni, după autor, de la numele de Hermes : Armis sau Sarmis (de neam arim) și din titlul grecesc al lui Armis, *igitor* sau *igitis* — duce al popoarelor sau al oștilor. *Usa* este o terminație toponimică, uzitată la greci și la alte popoare (Syracusa).

— După Dio Casius, rîul care curgea pe lîngă vechea capitală a Daciei se numea Sargeția — de aici conjecturează autorul că ar fi venit denumirea de Hațeg. În documente din Evul Mediu se vorbește de o reședință regală, un palat regal la Hațeg. De la Hermes vine și Hermon — Herman.

— Epitetul de *alaunis* îl avea Mercur sau Hermes, iar în inscripțiile romane de pe teritoriul Germaniei figurează sub numele de *alani* populațiile getice de la Dunărea de jos, încă din primul secol al erei noastre. În *Tabula Merovingica* se spune : *Primus rex Romanorum Alaneus fuit.*

— Autorul susține că după domnia lui Hermes urmează în imperiul pelasg domnia lui Marte, pe care grecii îl numeau Ares. În cele mai vechi liste egiptene pe care le aflăm la Manethon, Marte apare ca domnitor peste Egipt, imediat după Typhon și Horus.

— După Herodotos, Marte era singurul zeu căruia sciții îi ridicau temple și altare.

— În Italia, Marte a fost venerat ca cea mai veche și mai populară divinitate a triburilor pelasgice.

— Marte a fost considerat ca un vechi rege al geților și dacilor : Mars Geticus, Mars Dahus și Arimanius. Pe fiica lui o chema Armonia (Ausonius, Plutarch). În antichitate se credea că zeul Marte se născuse la geți.

— Anul cel vechi al romanilor începea cu luna martie, idem la români. Tot atunci se făceau sorcove, morcove, mutate apoi în mod forțat în luna ianuarie.

— După Marte, în valea Nilului, a domnit Hercules, după unele fragmente din Manethon. Hercules a intrat cu o flotă puternică pe Dunăre ca să ocupe țara lui Geryon.

— Sfîntul Gheorghe ar fi luat în calendarul creștin locul lui Herakles. Vezi lupta cu balaurul, cu hidra.

— Herakles figurează și în listele egiptene la dinastia păstorilor. Numele lui, după Densușianu, ar veni dintr-o rădăcină pelasgă apropiată de cuvîntul *arcaș*.

— După Herakles, a domnit Apollo, ca rege al Egiptului. Vezi Manethon. După origine, Apollo a fost hyperboreean. Mama lui era Latona, de origine latină. Templul său cel mai renumit se afla pe Insula Șerpilor. După Manlius, Apollo era adorat în toate regiunile Pontului Euxin.

— În părțile de sus ale Italiei, Apollo mai era numit și Belis, cuvînt care avea înțelesul de *alb*. În grecește, mai era numit și Lukios, derivat de la *leukos* = *alb, luminos*.

— Alt rege din dinastia divină : Hephaistos. După Manethon, cel dintîi rege care a domnit pe valea Nilului, înainte chiar de Uranus, a fost Vulcan, considerat ca zeu al focului, al soarelui și al luminii ; un fiu al lui Vulcan se numea Ardalus. La greci, Vulcan era numit Hephaistos.

— Alt rege, după izvoarele egiptene, a fost Mizraim (Mesrem, Misor, Misir), tată al lui Taaut sau Hermes, iar pe fratele său îl chema Syddek. Egiptul se numea în limba ebraică Mesrem și Mestre. Se spunea că el a domnit peste Egipt înaintea lui Hermes.

— Neptun a domnit la început peste regiunile de la muntele Atlas, apoi a căpătat teritoriul numit Atlantis (după Platon). El era stăpînul

apelor mari și despre el se spunea că a domesticit rasa cea nobilă a cailor.

— După o notiță a lui Plinius, teritoriul care la Platon este numit Atlantis purtase la început numele de Aetheria, cuvînt pelasg alterat de literatura grecească și sinonim — după autor — cu Terra.

— După N. Densușianu, numele de Seneslau ar veni de la numele troian din *Iliada:* Stenelaus, cel care-l ucide pe Patrokles, lovindu-l cu o piatră în cap.

— Cei mai renumiți cai ai lui Neptun au fost: Pegasus, calul cu aripi, despre care se spune că purta fulgerele lui Joe; Xanthus și Balius, caii cei nemuritori care zburau ca vîntul și de care se folosise Achylles în războiul cu Troia.

— După Hesiod, Pegasus era născut lîngă izvoarele rîului Oceanos, care în timpurile vechi se credea a fi mai sus de cataracte. El mai era numit și Scythius adică din Scythia. Numele de Pegasus nu derivă de la cuvîntul grecesc *pigi* = *izvor,* spune autorul, ci ar veni de la forma românească *pag* = *bălțat,* sau de culoare palidă, gălbuie.

— Mama celor trei cai ai lui Neptun se numea Podarga. După alte legende grecești, Neptun și Meduza au fost părinții calului cu aripi, Pegasus, iar Podarga era doar mama celorlalți doi.

— Originea numelui de Poseidon, cum mai era numit Neptun, este necunoscută. Autorul o pune în legătură cu cuvîntul *posaditi* (în rusește, *a încăleca pe cal).*

— Un alt rege din dinastia divină a fost Stan, dintre regii păstori (vezi Manethon).

— Dardanos (Dercunos, Draganes), rege care a domnit în nordul Dunării. După Diodor din Sicilia, a fost un rege al sciților păstori și își părăsise țara fiindcă Joe îl ucisese pe fratele său. El a emigrat în Samothracia, iar de aici în Asia Mică, întemeind lîngă țărmul Hellespontului orașul Dardanum sau Dardania, numit mai tîrziu Troia. Dardanos este nepot al titanului Atlas. Homer spune că fiul lui Dardanos, Erichtoniu, avea trei mii de iepe, din care douăsprezece erau din rasa cea mai nobilă, Boreas (de miazănoapte); ele săltau peste spicele semănăturilor fără să le atingă și treceau peste valurile înspumate, de asemenea fără să le atingă.

— Troienii, descendenții lui Dardanos, au la Homer epitetul de *ippodami.*

— Danaos sau Armais este de asemenea un rege vechi, din familia arimilor. El este fiul lui Bellos, domnise în Lybia și avusese cincizeci de fiice cu mai multe soții. Una din acestea se numea Atlantia. Persecutat de fratele său Aegyptos, Danaos fuge în nord, în țara numită Argos, unde dă peste Pelasg căruia îi cere protecție. Pînă la urmă, Danaos ajunge rege peste Argos. Sub numele de Argos, grecii înțelegeau provincia Argolis din Peloponez. A existat însă și un Argos în Scythia și altul în țara feacilor, care locuiau în apropiere de ciclopi, adică în Thracia. Argos, în grecește, înseamnă *cîmpie, șes de arătură,* teritoriu locuit de o populație agricolă. Caii lui Neptun păsteau în Argos.

— La Homer, grecii sunt numiți danai, după numele lui Danaos, care domnise peste Ellada.

— Durata marelui imperiu pelasg. După Manethon, în Egipt au fost trei dinastii. I. Dinastia Zeilor;

II. Dinastia semizeilor ; III. Dinastia Manilor sau a Moşilor, ieşiţi din dinastia a doua. Prima ar fi durat 13 990 de ani (Eusebios propune a fi consideraţi ani lunari, deci de 30 de zile). A doua a durat 5 212 ani, care pot fi consideraţi tot ca ani lunari. În anii uzuali, cele două dinastii ar fi domnit în total 1 567 ani şi 31 de zile.

— După Herodotos, sciţii din Europa domniseră odinioară peste Asia întreagă. Domnia lor asupra continentului Asiei ar fi durat, după Trogus Pompeius, 1 500 de ani.

— Herodotos stabilise ca o lege cronologică trei domnii de cîte o sută de ani.

— Despre limba pelasgă. După Herodotos, pelasgii vorbeau o limbă barbară, adică diferită de cea greacă. Pămîntul Daciei era numit în vechime Barbaria. După Quintilianus, caracterul limbii barbare era următorul : se adăugau la cuvintele latine, se scoteau sau se interferau diferite litere sau grupuri de litere. Erau cuvinte latine corupte ; nu se pronunţau în toată lungimea lor. Dar grecii numeau şi pe romani barbari, iar limba lor o numeau barbară. Romanii numeau barbară şi latina vulgară.

— Limba latină barbară era numită şi limba *prisca*, adică *cea mai veche*, de care s-au folosit locuitorii din timpul domniilor lui Janus şi Saturn.

— După Herodotos, tracii erau de aceeaşi naţionalitate cu geţii, iar după Strabon, limba tracilor era identică cu cea a geţilor.

— Geţii şi sarmaţii sunt de asemenea înrudiţi. Ovidius spune : *Am început să vorbesc ca geţii şi sarmaţii.*

— Gelonii, după o tradiţie veche a grecilor, erau din aceeaşi familie cu agatîrşii. Ei emigraseră în ţara arimilor în timpurile lui Herakles şi locuiau lîngă lacul meotic, la o depărtare de cincisprezece zile (apud Herodotos).

— Elemente de limbă latină barbară :

Altanus = numele unui vînt.

Amalusta = numele unei plante, la daci.

— Baal, un rege al tirienilor care a domnit după Itobalus. În limba semitică, cuvîntul avea înţeles de *domn ;* în limba pelasgilor din Phrygia, însemna *rege*. Sub forma de Balus, cuvîntul a fost folosit şi în limba oficială romană pentru a-l desemna pe regele dacilor : Decebalus. Dar regele se numea altfel în limba ţării lui. Cum ? Nu se ştie.

— Bacchus ar fi o denumire cu înţeles de *taur*, de unde avem şi noi cuvîntul *bic* sau *baca* — vaca. În papirusurile egiptene Osiris este numit taurul lui Amenti. El era identic cu Bacchus.

— Baetulus, fiu al lui Uranus, frate cu Saturn.

— Bălan. După Procopius, barbarii numeau balan calul negru, cu fruntea albă, cum a fost calul lui Belizariu, în lupta cu goţii. În românește, e cal bălan. Balius se numea şi unul din caii de care se folosise Achylles în războiul troian.

— Ca şi galii, sciţii purtau pantaloni (cioareci). Şi dacii. Se numeau *bracca*, de aici a *dezbrăca*, *brăcinar* etc.

— *Brîncă*, în limba română, *mînă*.

— Bucur (de la *boukolos* = *păzitor de vite*).

— *Daci* ar veni, după N. Densuşianu, de la *dai*, *davi*, care ar în-

semna *muntean*, iar *geți* de la *Ge, Gaea* și ar indica pe locuitorii țărani de la cîmpii, copii ai pămîntului.

— Înaintea numelui principilor homeriți din Asia se adăugau particulele *dzu, du, dhu*; înaintea numelui regilor egipteni se adăuga particula *za*, toate cu sensul de *zeu*. Strabon spune că etiopienii îi adorau pe regi ca pe zei. La macedo-români, *dza* înseamnă *zeu*.

— În limba greacă, *gitis* sau *giitis* însemna *agricultor, țăran*, de aici *geți*, care nu era o denumire națională, ci una dată de greci.

— Anacharsis este considerat un mare filosof al sciților.

— Sărbătoarea lui Vulcan cînd se ieșea cu făclii (la greci, *lampadoforis*), a rămas la noi într-o sărbătoare populară numită *Opaițe* sau *Opaițiu*, la începutul păresimilor, sîmbăta, înaintea Lăsatei secului de brînză sau în ziua următoare.

— *Iatlos*, în limba barbară din regiunile grecești ale Italiei, vine de la *vitullus* = *viței*.

— Frații arvali sacrificau larilor berbeci, iar mamei larilor, oi. Larii erau reprezentați de un cîine culcat înaintea picioarelor.

— Liber era numele atribuit lui Apollo, în sensul de copil. De aici Ler din colinde, în sensul de domn mititel, copil de domn.

— *Mâ* = *mamă*, așa se numea Gaea la lidieni. *Mâ Ga* = *Mater Terra*; *Mâ*, titlu onorific al zeiței Isis, care reprezenta pe Rhea a egiptenilor.

— Maius, un alt nume al lui Jupiter în vechea teologie a romanilor (Macrobius), cu înțelesul de *moș*. De aici luna mai este luna moșilor.

— Morimarusa, în limba cimbrilor, Marea Moartă. Astăzi se numește Maramureș.

— *Nennos* și *nannas*, din grecește, au devenit *nene* și *nană*.

— Oerbet Volchoseth — numele lui Typhon, la egipteni, într-un papirus gnostic din Leiden. Typhon a fost unul dintre regii păstori care a domnit peste Egipt. Oerbet pare a avea sensul de *rege păstor*. În românește, *oer, oier*, iar *bet* vine de la *batos*, în limba libienilor, și înseamnă *rege*.

— *Olbia*, de la *albus* = *alb*. Oraș lîngă gurile rîului Borysthenes. Există în denumirile geografice din jurul Deltei o obsesie a culorii alb.

— De la denumirea muntelui Olympos se pare că ar fi rămas în română denumirea de *holump*, ca nume de munte.

— Egiptenii numeau pe Vulcan Opas, de aici cuvîntul *opaiț*.

— Orpheus, de la *orphos, orbus*. O indicație asupra legendei că marii rapsozi au fost orbi. *Dicitur Homerus caecus fuisse*.

— Se pune în legătură titlul de *ban* cu cel de *pan* și cu denumirea cîmpiei Panonia.

— Suprema divinitate a sciților se numea Papaeus.

— Parthi, parți, populație emigrată din Scythia, care se stabilise la început în părțile de sud ale Hyrcaniei, în apropiere de Marea Caspică. După diverși autori, cuvîntul e de origine scitică și înseamnă *fugari* sau *exilați* — de aici, *partire, deportare*.

— *Por* sau *porus*, cuvînt pe care îl adăugau și romanii la numele proprii și care avea sensul de *copil, fiu* (vezi și *per Scorillo*).

— Para focului, de la *pir*, cum numeau frigienii focul ce arde.

— *Pyrrihi (pyrriche)* dans armat, considerat jocul cel vechi al cureţilor ; el consta din mişcări repezi ale corpului. După Aristoteles, Achylles ar fi fost primul care ar fi executat acest joc la ceremoniile funerare ale lui Patrokles. În timpurile lui Caesar, acest joc a fost executat la Roma de către fiii principilor din Asia şi Bithinia. Acest dans a mai fost în uz în Dacia şi Panonia. În Transilvania, mai există şi azi un joc numit *purice, pureca* (lb. magh., *bolha ;* lb. lat., *pulex)* şi care se execută cu bîte. Este numai o simplă fabulă că Pyrrhus, regele Epirului, ar fi introdus acest joc.

— Ra este un titlu regal la egipteni, iar femininul pare a fi fost Rhea. De aici *rai (paradis)* sau *roy (rege).*

— Rhipaei montes, aşa se numeau înainte munţii Carpaţi ; de aici vine cuvîntul *rîpa.*

— Râ sau Rha, fluviul cel mare al Sarmaţiei, azi Volga.

— Santi şi Shentit, în limba religioasă a vechilor egipteni, epitet al zeiţei Isis, denumită şi Mâ, cu înţelesul de *sfînta.*

— Sarpedon, o insulă în Oceanos, unde locuiau gorgonele şi care erau simbolizate prin şerpi. Poate fi Insula Şerpilor.

— Sciţi, nume dat de greci. Însă numele naţional al sciţilor a fost, după Plinius, aramaei, adică aramani. Originea cuvîntului se reduce la *scutum* (lb. gr., *skutos* = *pielea de animale cu care se acopereau scuturile). Scyth* = *scutaş, om cu scut*

Herodotos spune că perșii numeau pe sciți *sakoi*, iar *sakos* în limba greacă înseamnă *scut*.

— Sfinx — cuvînt care sub forma aceasta ni s-a transmis numai de autorii greci. Autorul propune o etimologie de la cuvîntul *sfinți*, ceea ce ni se pare exagerat.

— În macedo-română, *taur* înseamnă *munte înalt*. De aici munții Taurus, poporul tauriscilor, teurisci. Sensul ar fi de *munteni*. În vechea limbă latină și în beoțiană înseamnă *deal*.

— Tiberis, Tibrus, Tibrul — rîul se numise înainte Tybris, Tubris ; în vechime Albula. Apa rîului e turbure. După Varro, etimologia cuvîntului nu era latină.

— Herodotos ne spune că regele Psametik din Egipt pusese să se facă cercetări pentru a se stabili care a fost limba cea mai veche și se ajunsese la convingerea că aceasta ar fi fost cea a frigienilor, adică a pelasgilor.

— Cato cel Bătrîn transmite două variante dintr-un descîntec de scrîntitură :

1. Huat, haua, huat, ista pista sista, danabo Damnaustra.

2. Huat, haut, haut, ista sistar sis ardannabon Dunnaustra.

— Dacă unui latin îi rămînea ceva în gît, se freca pe grumaz și zicea : *Xi exucrione xu criglionalsus scrisu miovelor exugri conexu grilau.* (Densușianu găsește traducerea acestor cuvinte.)

— Cîntecul fraților arvali *(Carmen fratrum arvalium)*. Frații arvali sau frații de moși, făceau sacrificii și ceremonii religioase în onoarea zeiței arhaice Dea Dia, Ziua pentru rodirea cîmpurilor și înmulțirea turmelor. Templul și pădurea sfîntă a zeiței se aflau pe Via Campana. Serbările se țineau la sfîrșitul lunii mai, cînd se cîntau și cîntecele fraților arvali. Textul acestui vechi cîntec îl avem numai după o transcripție din 218 e.n., în timpul împăratului Heliogabal.

— *Zăgan = vultur*, e oare numele pe care și-l dădeau înșiși țiganii ?

— După Hesiod, genealogia latinilor și a arimilor era următoarea : Circe, sora regelui Aietes din Colchida, avusese cu Ulysses doi fii : pe Agrius (Rusticus), Țăranul — numit de Plutarch, și pe Latinus.

— O particularitate a dialectului arimic era de a adăuga litera *a* la începutul mai multor cuvinte, îndeosebi al celor care începeau cu *e*.

— Era o limbă caracterizată printr-o largă întrebuințare a literei *r*. (De aici și vocala *a* pusă înaintea infinitivului verbelor.)

— Literații greco-romani au luptat împotriva literei *r* considerînd-o rustică, barbară. Quintilianus spune că *reor* este un cuvînt oribil.

ISTORIA PLAGIATULUI

La radio, noaptea, după ora 24 : bătrînul Bach fura de la Albinoni (vezi ciclul celor zece concerte opus 10, recent descoperite în Suedia, parcă, cu formația *I Musici*).

În natură un trandafir îl denunță pe alt trandafir ? (pentru *Janus*).

Titlu pentru partea muzicală a aceluiași roman : *Muzica turnurilor* de Johann Pezel...

Jurnal de la Poiana

Puii păunei cresc greu, sunt slabi, mi se spune să le dau delicatese : carne, brînză, ceea ce fac, dar asta nu le ameliorează starea cam precară în care se află. În schimb, doamna s-a cam lăsat de ei la auzul strigătelor erotice ale păunului care a părăsit pe general pentru a reveni la noi în ogradă. Se fac avansuri, păuna parcă ar ceda a doua oară pentru că a început o nouă perioadă de rut. Puii sunt neglijați, mama lor ducîndu-se la automobilele parcate în stradă și oglindindu-se în barele de aluminiu, ca orice femelă, voind poate să știe cum mai arată...

Ca altă întîmplare semnificativă : doi dintre cei șapte magnifici s-au luat la bătaie pentru mîncare. Frate, frate, dar brînza-i pe bani.

„Nu prea-ți vine să rîzi cînd te gîndești..." (Un țăran).

„Teatrul statuilor de la Versailles este Tăcerea" (Pierre Gaxotte).

Sînii ca trîmbițele (dintr-un cîntec popular).

ISTORIA PLAGIATULUI

Încadrarea cîntecului *Gaudeamus igitur* în *Uvertura Academică* a lui Brahms...

Nerozia numelor caragealești, la Călinescu : Pomponescu, Gulimănescu, Sufletel etc.

Primula regală înflorind numai înaintea cutremurelor (ziarele).

Jurnal de la Poiana

Se caută un cocoș pentru cloță. Sectorul celor unsprezece găini e ocupat de un cocoș, dar să îi amestecăm pe cei șapte magnifici cu celelalte găini mi se pare vulgar... Puii stau aliniați ca rîndunelele pe o stinghie a terasei și cloța îi veghează ca o mamă iubitoare ce este. Lui nea Costea, eretele i-a furat și ucis doi pui, trebue vegheat...

Gică suferă de nervi, spune veterinarul. De-aia își mușcă coada și laba stîngă. Trebue uns cu ceva, după ce va fi băgat cu capul într-un sac, pentru că alifia sau soluția aceea îl ustură. Operație grea, care-i revine lui Costea... Boala aceasta o au și porcii care-și mănîncă propria coadă...

Săracul, de-aia era el *cîine artist*, cum zice N.

Azi noapte m-am visat urmărit de statui (Radu Petrescu).

Din *Istoria baletului* de Tilde Urseanu (pentru *Janus*).

— Menadele (dansatoarele).
— *Mania ton Dionysos* (dorința irezistibilă pentru dans).
— *Pean-hyporchem* (dans în rol liturgic).
— Peanul era intonat în *ritm bachian* (cretan).
— *Orchestricos-orchestrica* (studiu pînă la 16 ani, cuprinzînd dansul, pantomima, muzica și poezia).

— *Dansul piric* (în onoarea zeiței Athena, dans militar).
— *Carpaia* (se dansa primăvara, la semănatul cîmpului).
— Calavrismos (caracter militar).
— Se dansa în sunetul flautului *emmelia.*
— Ceremoniile : *antesterie, leneene* și *dionisiace.*
— Dansul focului *(danse des Brandons)* în Franța.
— Dansul săbiilor, răspîndit în Germania și Asia.
— Primii creștini dansau cîntînd imnuri și cîntece (Tertulian).
— *Momerie* (mascaradă).
— *Sărbătoarea nebunilor* (de Crăciun pînă la Epifanie). În toată Europa apuseană, clerici și laici mascați (bufonerii) mîncau cîrnați, jucau cărți în altar și alegeau un *Papă al nebunilor.* În 633, *Conciliul* de la Toledo a interzis *Sărbătoarea nebunilor.* În 692, sinodul din Bizanț a interzis punerea măștilor în biserică. Papa Zaharia (744) a prohibit procesiunile în care se executau *danses baladoires* (dezlănțuire a simțurilor).
— *Fecioarele înțelepte și fecioarele nebune* (1080), intermedii de dans (la Paște).
— Spectacolul religios avea interludii de dans : *rondeaux, chants, royaux, virelais* și *balades de danses (chansons à danser),* în secolele XIII—XIV.
— *Estampie* — dans în care se lovea cu piciorul în pămînt, marcîndu-se ritmul.
— *Rondel (rondeau)* — avea un refren.
— *Ballatte* — poezie cu dans pe tema dragostei, cu trei cuplete și un refren final.
— În Spania : *autos sacramentales,* procesiune de clerici și laici pe străzile împodobite cu damasc, brocart de culoare vie. Apărea *Tarasca,* un monstru cu cap de șarpe, călărit de *Femeia din Babylon.*
— *Sacre rappresentazione* — costume bogate, decoruri somptuoase, un dialog între profeți și apostoli, încheiate cu balete. Au colaborat la ele : Da Vinci, Rafael, Pontormo. Brunelleschi pentru o *Bunăvestire* a inventat o sferă cerească în jurul căreia zburau două grupuri de îngeri. Din sferă cobora arhanghelul Gabriel într-un mecanism în formă de migdală. În cadrul misteriilor se executau *basse danses* (mișcări lente, nobile, fără salturi).
— În *Mystère de Saint-Louis* s-a dansat în acompaniamentul instrumentelor *orleanais.* În 1486, în *Passion de Jean Michel,* la scena *ospățului lui Irod,* s-a executat *moresca (morisque),* dans maur, moresca fiind un dans teatral al mascaradei și al măștilor.
— *Momeries-mummenschanz* (mascarade).
— *O memorie* scrisă de Shakespeare a provocat în anul 1593 înnebunirea regelui Carol al VI-lea al Franței. La nunta cavalerului Vermandois cu o domnișoară de onoare în palatul St.-Paul, scutierul regelui, Hugonin de Guisay, imaginâ o *momerie :* unse șase cămăși cu smoală, le tăvăli prin lînă scămoșată. Regele și cinci nobili le îmbrăcară punîndu-și măști negre și intrînd în sală, țipînd sălbatic. Începu o morescă sălbatică. Un grup de seniori cu torțe se apropie să-i identifice. Patru luară foc, arzînd de vii.
— Interludiile se numesc *entremets* în Franța ; în Anglia : *disguishing.*

— *Festaioli* la Florenţa sau *mascheratele* florentine.

— *Fastnachtspiel* — carnaval german cu dans al săbiilor.

— Dansul figurat italian : *brando* şi *balletto, coremte* şi *gagliarde.*

— Fabrizio Caroso da Sermoneta susţine că a scris *Ballo del Fiore* cu ajutorul matematicii, pe versuri de Ovidius.

— Mişcările braţelor, ale genunchilor, salturile şi *battements* apoi *les élévées* trebue privite din faţă, nu de sus. Desenul coregrafic îşi păstrează astfel optica orizontală.

— Da Sermoneta publica, în 1580, *Il Ballarino* în care vorbea între altele despre *capri la intrecciata,* devenită în dansul clasic : *entrechat.*

— În Franţa, Arabeau scrie *Tratatul de dans (Orchesografia),* 1589.

— Dansuri de caracter : *pavane, passemez, volta, branle.*

— Aria cu versuri explicative într-un dans : *récit.*

— În baletul *Noaptea* (1653) maestrul Charles Louis Beauchamps a introdus maşinăriile lui Jaccomo Torelli.

— Spectacole de bîlci *(de la foire).*

— Rameau face maniere de suită *(Indiile galante* sau *Supliment la călătoria lui Bougainville* — 1735.

— Balet heroic.

— Termeni : *passe-pied, musette,* un *tambourin,* o *passacaille.*

— *Pas en avant* se execută *parcours, élévation, jetés en tournant, pas de quatre, taquet, bourrée, petits jetés, jetés battus, ballonné, la grande élévation, assamblés, entrechat, cabrioles, grands jetés, sissonne fermé en diagonale, arabesque.*

— *Ballet blanc* (romantic, după culoarea albă a costumului).

— Piruete : *tour en l'air, fouettés en tournant.*

— Danse serpentin.

— În *Parade,* Satie bagă un cal, acrobaţi, se aud melodii triviale în fragmente, ţăcănitul unei maşini de scris, claxoane de automobil, sirene de vapor, tac-tacul morse, roata norocului scîrţiind.

— Diaghilev cu *Dugheana fantastică (Puppenfeld).*

— *Pas de bourées* — pe vîrfuri.

— În 1938, Harald Kreutzberg cu *Cercul veşnic,* o legendă a morţii *(Der ewige kreis, eine Legende des Todes)* — dansul morţii (un rege, un beţiv, o tîrfă, bolnavul, îngîmfatul, prizonierul) ; se reedita un dans din secolul al XV-lea. A fost prezentat ca o evocare a unui pasaj din vedeniile onirice ale Sfîntului Ioan (sub titlul *Îngerul apocaliptic — Apokalyptische Engel).*

— Balete : *Rodeo,* muzica lui Aaron Copland, *Flautistul pestriţ* (Pied Piper, 51) de Jerôme Robbins, *Fanfare, The Minotaur, Desene cu coarde* (Designs with Strings), *Metropolitan Ballet, Agon* după Stravinski, *Aubade* în 46, *Le Massacre des Amazones. Héraclés, Le Colleur d'affiches, Les Algues, Joc de cărţi* de Stravinski *(ballets des Champs Elysées). Logodnica Satanei, Capriciile* după Goya. *Tînărul şi moartea* după Cocteau pe fondul *Passacagliei* în do minor de Bach. *Oul fiert* de Rolland Petit (coregrafie), *Ronţăitoarea de diamante, Ciné bijou (ballets de Paris), Lupii,* libret de Anouilh.

— Un *collant* negru la o dansatoare a lui Bejart.

— *Inimă de turtă dulce* (1929), *Quartsiluri* (42) de Lander — calmul eschimoşilor care aşteaptă întoarcerea soarelui după şase luni.

Jurnal de la Poiana

La 20 august, hoțește, într-o duminică cu ploaie și nouri, eretele a venit din pădurea dinspre răsărit și a atacat cloța care striga de spaimă în gura mare. Din cei șapte magnifici au rămas șase. Unul a murit de spaimă sau cine mai știe. L-a cules seara, de sub o tufă, nea Costea. Trăia, tremura, era ud, a stat o noapte lîngă cloța fericită care pierduse trei dintre ei, abia scoși din camuflajul tufișelor de bățul lui nea Costea. A mai trăit o noapte și omul meu l-a cules țeapăn din beciul unde stătea pe o grămadă de paie. Teribila natură a făcut acest rău pe care eu nu pot decît să-l deplîng. N. crede că era bine dacă l-ar fi chemat Ionel, puiul Ionel, era un cocoșel negru. Acum ar fi fost personificat și distins de surorile filadelfe care, nepăsătoare, își văd de hrana lor zilnică în jurul mamei care s-a purtat eroic, dar nu exteriorizează pierderea.

ISTORIA PLAGIATULUI

Într-o carte de Radu Petrescu găsesc semnalate cîteva lucruri : Eminescu și Dante.

Primul :

Și-ntreb al meu suflet rănit de-ndoială,
O, moartea-i un secol cu sori înflorit.
Noaptea potolit și vînăt arde focul în cămin,
Cînd sorii se sting și stele pică
Și întorcîndu-ți fața spre umărul tău stîng.

Ultimul vers amintind pe marele florentin :

Quando Beatrice in sul sinistro fianco
Vidi rivolta...

Sau : Proust în *Du côté de chez Swann* amintește de *Vie de Henri Brulard* a lui Stendhal.

Sau : ultimul capitol al *Caracterelor* este făcut după Pascal.

La p. 301 din *Jurnalul* lui Gide trebue extras ceva pentru *Frica,* ceva despre asaltul asupra lucrului bun, frumos, rar. Favorizarea mediocrității.

La început voiam să pun *Fricii* motto-ul de la *Princepele : Aedificabo et destruam...*

„În interiorul Forței este Libertatea. Cel care-și cunoaște forța cunoaște Paradisul“ (Montherlant, *Les Olympiques).*

Cato : cine are de partea lui prostia este totdeauna cel mai tare (către Pompei în *Războiul civil* de Montherlant).

Pentru *Frica :* o pictură foetală (grămezi de oameni, numai presimțiți, o îngemănare de magme nedefinite, ceva între spermă împietrită și o vietate plină de capete, un pietriș de oameni nedefiniți).

— Frica — disimulare, o încercare de a te ascunde. Există și o frică astrală : aberațiile stelelor.

— Lumea hermafrodită în care androginul (nehotărîtul) domină.

„Pe tot ce puneai mîna era trucat : zahărul, avioanele, sandalele, dulceaţa, fotografiile, tot ce citeai, ce-nghiţeai, sugeai, admirai, proclamai, respingeai, apărai, toate erau fantome, dușmănoase, trucaje și mascarade. Pînă și trădătorii erau falși“ (Céline, *Voyage au bout de la nuit).*

Brahms era ieșit din *cartierul grangurilor* din Hamburg, dintr-un tată tînăr, de 24 de ani, o mamă de 42, croitoreasă (pentru *Janus).*

Tot pentru partea muzicală a lui *Janus :* Muzica lui Haydn, patriarhală. Compozitorul la Esterhazy. Nu trebuia să bea, ca ofiţer purta sabie, ciorapi albi, rufărie curată, era pudrat, purta coadă și perucă, trebuind să întrebe în fiecare zi înainte de masă și după masă în anticamera contelui dacă e nevoie de muzică. Nu compunea decît pentru el. Nu avea voie să-și răspîndească muzica, copiind-o.

— *Canonul racului* din *Cele zece porunci.*

— Cartea de vizită cu note muzicale a lui Haydn în ultimii ani ai vieţii sale (Petzdoldt).

Un miros de mandarine înjunghiate cu cuţitul.

„Toţi autorii mărunţi sunt violent pragmatici“ (G. Călinescu).

Bach scria plîngînd *Patimile după Matei (Ah, Golgota !).*

Pentru *Frica:* „Fiecare plantă distilează prin rădăcinile sale o otravă pentru plantele ce-i seamănă“ (Gide, *Jurnal).*

Din *Gesualdo di Venosa* (pentru *Janus):*

— Muzică de vînătoare *(caccia),* de pescuit *(pesca).*

— Compozitorul Piero scrie : Cu mulţi ciini de vînătoare *(Conbracchi assai),* cele mai multe, pe trei voci, pentru tenor, un fel de *Cantus firmus.* În Renaşterea italiană : *balade, frottole, villanella* (de la cîntec, dans, ţărăncuţă).

— Don Carlo Gesualdo, principe di Venosa, autor de madrigale dramatice, dialogate.

— *Orazio Vecchi : Amfiparnaso, Commedia harmonica.*

— *Messe du pape Marcel* de Giovanni Pierluigi da Palestrina, un model de polifonie sacră.

— Gesualdo di Venosa îşi ucide soţia, pe dona Maria, prinsă cu don Fabrizio Carafede Andria, la 16 octombrie 1590, întorcîndu-se de la vînătoare. Apoi îşi ucide şi fiul din bănuială. Se duce la a doua soţie cu 300 de lăzi pe 24 de catîri (zestrea sa), îndreptîndu-se spre Florenţa. Ridică o mînăstire unde e pictat ca un Tannhäuser penitent.

— *Responsorii* şi *cantiones sacrae* (pe cinci voci) pentru *cor à capella.*

— Genialul lui madrigal *Moro lasso al mio duolo* (Lumina de opiu a lunii).

ISTORIA PLAGIATULUI

Cronica lui Balthasar Walther despre Mihai Viteazul are părţi din *Cronica oficială a polonezilor* (prelucrate). Bălcescu ia şi el din ea pentru *Istoria românilor supt Mihai-vodă Viteazul.*

Stavrinos, un cronicar grec, care scrie despre Mihai Viteazul, e folosit de asemenea de autorul cronicii Buzeştilor (Walther). Radu Popescu, la rîndul său, îl ia din plin pe Stavrinos în *Letopiseţul Ţării Româneşti.* De asemenea, Bălcescu în *Istoria românilor supt Mihai-vodă Viteazul.* Matei al Mirelor i-a inspirat pe Antim Ivireanul, pe Tudor Vladimirescu şi pe Bălcescu. În *Neamul Şoimăreştilor* al lui Sadoveanu, portretul lui Tomşa e al lui Matei al Mirelor, care şi el a luat din *Învăţăturile lui Neagoe Basarab* şi face *Sfaturi către Alexandru Ilieş. Istoria lui Ştefan Tomşa din Moldova şi a doamnei Elisabeta Movilă* o va repovesti Miron Costin în *Letopiseţul* său.

Cronograful lui Mihail Moxa e pornit din *Cronica Universală* a lui Constantin Manasses (cronicar bizantin din secolul al XII-lea). Unele imagini din *Cronograful* lui Moxa sunt luate din *Cronica bulgară,* referitoare la lupta lui Mircea cel Bătrîn împotriva lui Baiazid, la Rovine, în 1394, care se găsesc transfigurate şi în *Scrisoarea III-a* a lui Eminescu (vezi Dan Zamfirescu).

Iată ceva şi din Al. Piru, *Cronicarii munteni :*

— *Letopiseţul Cantacuzinesc* şi *Letopiseţul Bălenilor* sunt compilaţii după *Viaţa patriarhului Nifon,* Stavrinos şi Matei al Mirelor.

„Eu căutam în orice operă urma omului“ (Gide, *Jurnal*). Şi mai departe : „Desigur, arta urăşte natura. Dacă o caută, o face ca un vînător într-o ambuscadă şi ca un rival care n-o îmbrăţişează decît pentru a o strangula.“

„Cel mai mare procent de oameni inteligenţi îl dau rataţii“ (Victor Eftimiu).

Pentru *Janus* din *Domnul Croche* (mecanica operei) : surîsul lui *Manon* în rochie cu crinolină renaşte pe buzele modernei *Sapho*, făcîndu-i să plîngă pe bărbaţi. Cuţitul Navarezei îşi dă întîlnire cu pistolul inconştientei Charlotte (Werther).

— Massenet, asaltat de bătrîne wagneriene, dar trăgînd cu ochiul la tinere parfumate care încă nu îmblînziseră cît trebuia pianul.

— La Operă nu se flirtează, se strigă foarte tare cuvinte de neînţeles şi dacă se schimbă jurăminte, asta se face numai cu asentimentul trombonilor : în mod logic, nuanţele schimbătoare ale unui sentiment trebue să se piardă în mijlocul unei asemenea gălăgii obligatorii.

— Nu lipsesc, la urma urmelor, muzicieni care duc în cîrcă muzica cu braţe încordate în timp ce trompetele mugesc.

— Nu se poate afirma că Bach nu a plăcut în înţelesul care-l dobîndeşte acest cuvînt atunci cînd e vorba de Massenet. A auzit cineva vreodată pe tinerele modiste spunînd că fredonează *Patimile după Matei* ? Nu cred ! În timp ce toată lumea ştie că ele se deşteaptă dimineaţa cîntînd *Manon* sau *Werther*.

— Să te apuci să cînţi *Ebreea* sau *Muette de Portici* de Esprit Auber...

— Domnul Cortot a folosit ceva mai mult de pe urma obişnuitei pantomine a dirijorilor germani. Are şuviţa lui Nikisch care e cît se poate de captivantă prin mişcarea pasionată care o străbate la cea mai neînsemnată nuanţă. Iat-o căzînd melancolică şi obosită în pasajele duioase, în aşa fel încît să intercepteze orice comunicare stabilită între domnul Cortot şi orchestră, apoi, iat-o ridicîndu-se mîndră în pasajele mai oţărîte... În asemenea clipe, domnul Cortot înaintează asupra orchestrei şi împunge cu bagheta ameninţătoare, aşa cum fac acei *banderilleros* care vor să deruteze taurul (muzicienii din orchestră au sînge rece de groenlandezi, au mai văzut ei şi altele de-astea). Ca şi Weingartner, se apleacă cu afecţiune asupra viorilor prime, murmurîndu-le mărturisiri intime, se întoarce spre tromboni, îi mustră cu un gest : haideţi, copiii mei ! Curaj, încercaţi să fiţi mai tromboni decît trombonii ! Iar trombonistii, supuşi, îşi înghit în chip conştiincios cilindrii.

— Nimic în muzica lui Wagner nu se înalţă la frumuseţea cea mai senină ca preludiul actului trei din *Parsifal* şi întreg episodul *Vinerei mari*, cu toate că învăţătura cam ciudată pe care Wagner o sorbea din umanitate se manifestă totuşi în atitudinea anumitor personaje ale acestei drame. Priviţi pe *Amfortas*, trist cavaler al Graalului care se vaită ca o modistă şi scînceşte ca un copil. *Sapristi* ! Cînd eşti cavaler al Graalului, vlăstar regesc, îţi străpungi singur trupul cu lancea, nu îţi plimbi o rană înveninată de-a lungul

unor melancolice cantilene, şi asta preţ de trei acte !

— În fine, l-am putut vedea pe domnul Grieg ! Din faţă are aerul unui fotograf genial ; din spate, un anumit fel de a-şi purta părul îl face să semene cu acele plante numite floarea-soarelui, îndrăgite de papagali şi întîlnite în grădinile care împodobesc micile gări provinciale.

— Montaigne : *„L'homme est ondoyant et divers"* (reluat de Debussy).

— Întreaga operă a lui Wagner pe care numai trăinicia ei a ajutat-o să reziste avîntului plin de hărnicie al compilatorilor.

— Berlioz a fost de îndată adoptat de către pictori. Se poate chiar spune, fără ironie, că Berlioz a fost totdeauna muzicianul preferat al acelora care nu cunoşteau prea bine muzica. Berlioz n-a adus nici o înnoire. El îşi aminteşte de Gluck pe care-l iubea pătimaş şi de Meyerbeer pe care-l detesta cu religiozitate.

— Gounod este trebuincios : mai întîi e cult, îl cunoaşte pe Palestrina, colaborează cu Bach. Respectul lui pentru tradiţie este îndeajuns de clarvăzător pentru a nu face caz de numele lui Gluck, altă înrudire streină, destul de puţin dezvăluită. Mai curînd îl recomandă pe Mozart dragostei tineretului, dovadă adevărata uitare de sine, căci niciodată nu s-a inspirat din el.

CAIETELE PRINCEPELUI

Din *l'Occultisme* de Jules Tondriau, Marabout Université :

— Orpheus este considerat de popor un magician trac, fondatorul cultului *Triplei Hekate,* patroana vrăjitoarelor.

— *Legea celor douăsprezece table,* în anul 451 î.e.n., prima lege romană scrisă, condamnă formulele magice şi vrăjitoriile.

— De la Hipparchos, nimeni nu mai contestă un sincronism între precesiunea echinocţiilor (grad de arc în 72 de ani, turul complet al eliptice în 25 920 de ani ; 7 e deci un fel de ritm cosmic... şi ritmul nostru vital ; 72 de pulsaţii pe minut, în medie, 25 920 de respiraţii pe zi).

— Cînd zeul grec Apollo a omorît cu săgeata pornită din arcul său de argint şarpele uriaş Python, care devasta regiunea delfică, a trebuit să înlocuiască unul din talentele pe care le avea şarpele, acela al divinaţiei. Şarpele Python avea darul clarviziunii, hrană sufletească şi răspuns curiozităţii umane. Apollo institui la Delphi o preoteasă care luă numele şarpelui şi deveni Pythia, preoteasă a destinului.

— *Cartea mutaţiilor* sau *Yi-King* (în China) oferă metoda cea mai celebră şi cea mai bogată în ipoteze psihologice şi metafizice. Este o operă fundamentală a filosofiei chineze. Vechiul *Yi-King* se prezintă ca o culegere de şaizeci şi patru de hexagrame, constituite prin asamblarea, de fiecare dată diferită, a celor două principii complementare *Yang* şi *Yin* (masculin-feminin). Fiecare hexagramă are un nume şi este însoţită de un text scurt *(T'uan)* care o explică, un al doilea text *(Yao)* completînd pe primul şi interpretînd fiecare figură. Totalitatea hexagramelor este considerată ca reprezentînd întreaga mulţime de fosile, totalitatea situaţiilor cosmice, sociale sau psihologice care ar putea să se

ivească în univers. Căutarea hexagramei care ar putea să dea răspuns la întrebarea pusă se face cu ajutorul a trei monezi sau a cincizeci de baghete vegetale, a căror manipulaţie repetată de mai multe ori dă o serie de şase cifre, corespunzînd celor şase părţi ale hexagramei.

— Chinezii au făcut din *Cartea mutaţiilor* cartea lor sfîntă prin excelenţă.

— Printre profeţii cei mai celebri, al căror subiect de predilecţie pare a fi sfîrşitul lumii, se citează : Sfîntul Malachie, Sfînta Odilia d'Orval, călugărul Adison, călugărul Hermann şi Nostradamus, care trecea drept inspirat de demonul Baël.

— Arta sacră (alhimia) cunoscu un mare succes în secolele III—V. În acest timp, reprezentanţii săi principali au fost Zozime, Synesius Olimpiodor şi Maria la Juive, care inventă vasul numit *Kerotakis,* vas închis de alhimie. El trecu în posteritate sub numele de *bain-marie.* Cu ajutorul pietrei filosofale, această alhimie pretinde că schimbă metalele în aur *(chrysopee)* sau în argint *(argyropee);* prin panaceu, se înţelegea că se vindecă toate bolile, se prelungeşte viaţa omului, se asigură fericirea perfectă a adeptului în sînul divinităţii.

— Notăm aici textul *Smaraldei smaragdine* atribuită lui Hermes Trismegistos, după o versiune franceză :

Este adevărat, lipsit de minciună şi foarte schimbător.

Ceea ce se află jos e la fel cu ceea ce se află sus şi ceea ce este sus e la fel cu ceea ce este jos, pentru a face miracolele dintr-un singur lucru.

Şi aşa cum toate lucrurile au fost şi sunt venite dintr-unul singur, tot astfel toate lucrurile sunt născute din acest lucru unic prin adaptare.

Soarele este tatăl lui, luna este mama lui, vîntul l-a purtat în pîntecele său, pămîntul este doica sa, tată al totului, Theleme al întregii lumi, forţa sa este întreagă dacă este convertită în pămînt.

Tu vei separa pămîntul de foc, subtilul de ceea ce e grosolan, uşor, cu mare iscusinţă. El urcă de la pămînt spre cer, apoi el coboară în pămînt şi el primeşte forţa lucrurilor superioare şi inferioare.

Tu vei avea prin acest mijloc toată gloria lumii şi întreg întunericul se va îndepărta de tine.

Este forţa tuturor forţelor, căci ea va învinge orice alt lucru subtil şi va pătrunde orice lucru solid.

Astfel lumea a fost creată.

Din aceasta vor fi şi vor ieşi nenumărate adaptări al căror mijloc este aici.

Pentru aceasta eu am fost numit Hermes Trismegistos, avînd cele trei părţi ale filosofiei lumii.

Ceea ce am zis despre operaţiunea soarelui este îndeplinit şi terminat.

— Lucrarea *Nunţile Chimice* de Christian Rosenkreuz începe astfel :

Astăzi, astăzi, astăzi,
Acestea sunt nunţile regelui ;
Dacă tu eşti născut pentru a lua parte la ele,
Ales de Dumnezeu pentru bucurie,
Du-te către muntele
Care poartă trei temple,
Să vezi evenimentele.
Ai grijă de tine,
Examinează-te pe tine însuţi.
Dacă tu nu te-ai purificat cu asiduitate,
Nunţile îţi vor face rău.
Nenorocire celui care întîrzie acolo.
Iar cel care este prea uşor să se abţină.

— Doctrina alhimică folosește o simbolistică rezervată inițiaților din care citez : *pătratul = cele patru elemente ; pelicanul* sau *Christ = piatra filosofală ; spada = focul ; hermafroditul = sulful și mercurul unite ; lupul = antimoniul , Marte = fierul; Neptun = apa ; Saturn = plumbul.*

— Prin intermediul *Cărții formațiunii* sau *Sepher vetsira,* redactată între secolele V—VII, *Cabala* studiază vechea doctrină literară a genezei. Dumnezeu a creat acest univers cu ajutorul a trei entități superioare *Sephar = litera cifrată ; Sipur — litera — expresie orală ; Sepher = litera — expresie scrisă* (deci *Sephar, Sipur* și *Sepher* numite *Sepharim*). Cele zece atribute divine numite : *Sephiroth belima* sunt : *coroană, înțelepciune, inteligență, clemență, rigoare, frumusețe, triumf, glorie, temelie, regalitate,* reprezentate în *arborele sephirotic,* iar cele douăzeci și două de litere ale alfabetului sfînt *(trei mame,* elementare, șapte redublate și douăsprezece simple) au permis aceste creațiuni : Dumnezeu a gravat literele și aceasta a fost paradigma universului. Din această creație alfabetico-numerică își are originea *Cabala* care cuprinde trei părți : *gematria* sau *știința combinațiilor valorilor numerice* ale literelor, *notharica* și *themura.*

— Pe la 1280 apar primele coli manuscrise ale unei cărți : *Zoharul* sau *cartea splendorii* (interioare).

— *Goeția* sau *magia diabolică, pactele cu Satan* și *Sabbatele* mici sau mari au fost practicate în Evul Mediu pînă în secolul al XVII-lea. Cartea *De praestigiis* a lui Jean Wier, apărută în 1568 la Bâle, precizează că există 7 405 926 de diavoli, împărțiți în 1 111 legiuni și ascultînd de 72 de prinți infernali. Inchiziția a ars între anii 1400 și 1504 peste 30 000 de vrăjitori și vrăjitoare ; pedeapsa cu moartea pentru vrăjitorie a fost suprimată în Franța abia în 1731.

— Dimensiunea specifică a sufletului Indiei sau ştiinţă a *omului integral,* cum au proclamat-o eminenţii orientalişti, *yoga,* mai veche decît indo-europenii, a avut contact cu şamanismul şi cu celelalte vrăjitorii aborigene înainte de a fi codificată de Patanjali şi înainte de a năpădi toate religiunile Indiei. *Yoga* conţine opt paliere sau *angas,* care se repartizează pe trei planuri.

— Dintre toate disciplinele referitoare la parapsihologie numai următoarele par a rezista unui examen critic serios : 1. întreaga *yogă* clasică ; 2. unele domenii ale sugestiei, de exemplu *hipnoza medicală* şi *underground psychology,* aplicată în special în publicitate ; 3. *telepatia spontană,* adică fenomenele de ordin telepatic care se prezintă pe neaşteptate spiritului nostru (o mamă care ştie că fiul ei este în pericol sau un amic care îşi dă seama că tovarăşul său are nevoie de un ajutor imediat) ; 4. unele experienţe care se practică în Tibet (de exemplu, *Tu-Mu,* arta de a se încălzi complet gol în zăpadă, sau *Lung-Gom,* arta de a alerga fără mîncare şi fără oboseală).

— Doctor Faustus, personaj pe jumătate real, pe jumătate legendar, se numea Georgius Sabellicus Faustus Junior, devenit mai tîrziu doctor Johannes Faustus. El l-ar fi cunoscut pe Paracelsus şi pe Agrippa.

— Abracax sau Abraxas, cel mai vechi zeu, după unii, al sirienilor şi perşilor ; bazilidienii eretici din secolul al II-lea îl făceau şef al celor 365 de zei care guvernau zilele anului.

— Adramelch, preşedinte al înaltului consiliu al diavolilor, intendent al garderobei lui Satan. E prezentat sub forma unui măgar cu tors uman şi coadă de păun. La Sepharvaim, în Assyria, se ardeau copii pe altarul său. Se spune acelaşi lucru despre Sardon : strigătul copiilor arşi era rîsul sardonic ; o altă tradiţie afirmă că acest rîs provenea din ingestia unei ierbi nocive din Sardinia.

— *Acla,* cuvînt prescurtat cabalistic din formula : *Aieth Cadol Leolam Adonai,* care înseamnă : *Domnul va fi mai mare în Eternitate.* Cuvîntul alungă influenţele demonice.

— Usturoiul era folosit de egipteni, spre deosebire de greci şi de alte popoare asiatice, ca plantă sfîntă. Virtuţile sale curative, sau măcar mirosul său, sunt apreciate din vremurile vechi. Rabelais constată că usturoiul are proprietatea de a contracara efectele magnetului.

— Pentru magicieni, numele vasului filosofic unde se desăvîrşeşte *Marea Operă,* adică crearea pietrei filosofale, era *aludel.* Era o matrice în formă de ou, sinonimă cu cuptorul numit *athanor* şi cu sfîntul Graal.

— Cuvîntul cabalistic *amen* e un cuvînt ebraic care în calculele cabalistice avea valoarea 99. Devenit „aşa să fie !" *(Ainsi soit-il !),* a fost adoptat de creştini. Semnalăm înrudirea cu termenul hindus *aum* sau *om.*

— Perşii sacrificau măgari în cinstea zeului războiului. La egipteni, el simboliza pe zeul răului, Typhon. Grecii sacrificau măgari în onoarea lui Priapus.

— Marele duce al Infernului (în Occident) se numea Astaroth şi era reprezentat ca un înger încoronat, gol, ţinînd o viperă în mîna stîngă şi călărind un dragon. Trezorier in-

fernal. Clarvăzător în trecut, prezent și viitor ; detectează dorințele secrete și acordă protecția celor mari.

— Prin experiențele lui Hofmann, în 1919, teoriile ocultiștilor cu privire la aura sau fluidul vital au fost înlăturate. În zadar unii ocultiști susțin că J. H. Fabre a demonstrat existența ei (a aurei).

— Un alt zeu al Infernului era Baphomet, idol venerat de templieri — de origine necunoscută. Baphomet avea o barbă albă și ochi animalici. Cultul său era secret și imoral. E prezentat ca androgin.

— Behemoth era un bou colosal și miraculos pe care evreii îl considerau rezervat pentru hrana lui Messia ; în Evul Mediu a devenit un demon sub formă de elefant pe două picioare, cu abdomenul umflat.

— Belzebuth sau Beelzebub e prințul demonilor, cel dintîi după Satan ; stăpîn al muștelor. Colosal, chip tumefiat, coroană cu bandă de fier, încornorat, negru, amenințător, păros, aripi de liliac, labe de gîscă și coadă de leu. Tradiția siriană face din el regele demonilor.

— Liliacul este un simbol al crepusculului, al androginismului, al misterului. El participă la Sabbat.

— Ocultiștii deosebesc de corpul fizic și alte categorii : a. *corpul fluidic* sau *eteric* (deși eterul intersideral nu există). Uneori vizibil, acest corp poate pentru moment să părăsească ființa sau să se materializeze în mod voluntar prin exteriorizare ; Bosc îl numea *aerosom ;* b. *corpul cauzal,* imaterial, leagă existențele noastre eventuale ; c. *corpul glorios* sau de glorie : corp radiat de marii mistici în extaz. În legende, acest corp poate ignora legile naturale, să traverseze zidurile, de exemplu ; d. unii metafizicieni și spiritiști disting corpul astral sau *perispiritul.* Natura fiind pentru ei *triplă (materie, spirit* și *perispirit), perispiritul* ar participa pe rînd la acțiunile corpului material și ale celui imaterial. Acest corp este cel care permite bilocația. Cea mai mare parte a autorilor se raliază la diviziunea ternară a lui Stanislas de Guaita : *corp fizic, corp astral mediator, suflet.*

— *Criptestezia* este facultatea care ar fi sensibilizată de lucrurile ascunse. În sens strict, arta de a cunoaște un element ascuns. Richet clasifică toate fenomenele de vibrație a realului sau para-normale subiective, ce pot fi cunoscute printr-un al șaselea simț.

— Cabaliștii au imaginat patru categorii de demoni : *salamandrele,* demoni ai focului, *ondinele* sau *nimfele,* demoni ai apelor, *gnomii,* demoni subterani, *sylphele,* demoni ai aerului.

— O listă privind ierarhia demonilor, după o lucrare din secolul al XVI-lea : împărat — *Lucifer ;* prinț — *Belzebuth ;* mare duce — *Astaroth ;* prim-ministru — *Lucifugus ; Satanachia* — mare general ; *Agaliarept* — alt general ; locotenent general — *Fleurety ;* brigadier — *Sargatanas ;* mareșal de cîmp — *Nebiros.*

— *Egregor* sau *Eggregor :* exhalație magică a colectivităților. Exemplu : farfuriile zburătoare sau sorii Fatimei, numite uneori forme gîndite (ființe magice colective).

— *Empusa,* demoni de mîzăzi care apar mai ales în luna august și sfărîmă oasele celor care refuză să-i venereze. În sens larg = spectru, vampir. Fără îndoială, rudă cu Em-

pusa din antichitate, monstru cu un picior de măgar, care era trimis pe pământ de Hekate și lua forme hidoase pentru a înspăimînta oamenii.

— *Energumen = posedat.*

— Cuvîntul *profan* vine de la *pro fano,* care indica pe cei care trebuiau să rămînă înaintea templului, nefiind admiși în interior, așa cum procedau inițiații.

— Facultățile parapsihologice au fost numite de profesorul Rhine *facultăți E.S.P. (Extra Sensory Perceptions),* numite de asemenea și *facultăți Psi-Gamma.* Facultatea generală sau *G.E.S.* cuprinde, după o clasificare comodă dar discutată, clarviziunea și telepatia. Francezii vorbesc de o percepție extrasenzorială.

— Strănutul a fost primul semn de viață al omului creat de Epimetheus și animat prin focul furat din cer de Prometheus. Credința populară afirmă că strănutul de dimineață este de rău augur, iar cel de după-amiază e de bun augur.

— *Fachir* vine de la *faqir = sărac.*

— *Feu-follet :* emanații de fosfor, de hidrogen, în mlaștini sau în cimitire, considerate de superstițioși drept *corrigani* sau *farfadeti* (pentru suflete în primejdie). *Focul sfîntului Elme,* fenomen de electricitate atmosferică ce se manifestă între cablurile și frînghiile unei nave ; asimilat cu dioscurii — Castor și Pollux — sau cabirii din Samothracia, protectori ai navigației.

— *Gnomii* erau niște pitici diformi care, după cabaliști, păzeau minele și comorile ; femeile lor se numeau *gnomide.*

— *Goeția* este numele magiei negre, vrăjitoriei demonice care face apel la forțele terestre infernale, prin opoziție cu *theurgia* sau *thaumaturgia.*

— *Grifon* este un animal fabulos, jumătate vultur, jumătate leu (capul e întîi de vultur, apoi de leu, urechi de cal, zis și leu înaripat). Apollo captură unul în țara hyperboreenilor, unde el apăra aurul împotriva dorințelor arimaspilor, războinici sălbatici care nu aveau decît un ochi.

— *Hatha — yoga (ha = soare ; tha = lună). Yoga* controla corpul fizic și vitalitatea asigurînd stăpînirea diferitelor organe, în special respirația *(prâna).*

— La Patras era un templu al lui Demeter în care se ghicea viitorul.

— *Interoceptorii* sunt niște dispozitive anatomice în viscere, a căror sensibilitate inconștientă e comparabilă cu aceea a organelor de simț.

— *Incubul* e un fel de *spirit masculin răufăcător,* care tulbură somnul femeilor prin vise erotice (vezi *kilcrops* sau *sucub).*

— *Kundalini* este în mod simbolic *șarpele-femeie,* cuibărit la baza coloanei vertebrale. O gimnastică *yoga* a puterilor nervilor psihici (!), adesea influențată de erotism (tantrism).

— *Lamia* era o *femeie-șarpe,* foarte frumoasă, locuind în deșerturi, avidă de sînge omenesc, amenințînd în special copiii, uneori dezgropînd cadavrele pentru a le mînca. În mitologia greacă era un monstru căruia Zeus îi dăduse puterea să-și scoată ochii și să-i pună la loc.

— *Leonard,* țap negru, uriaș, puturos, cu trei coarne și urechi de vulpe, care prezidează Sabbatul. E șeful demonilor subalterni și inspector general al magiei și vrăjitoriei. În Sabbat i se sărută fesele pe care el le are în formă de obraz omenesc ; în acest timp se ține o candelă verde în mînă.

— *Cărţile sibiline* au fost cedate de Sibylla din Cumae lui Tarquinius, regele Romei.

— *Lucifer* îl momeşte pe om cu ajutorul orgoliului, nu cu plăcerile carnale, cum face Satan. E numit şi *Lucifugus Rafcale*. A fost adorat sub numele de *Lucibel*, ca *înger al luminii*, care vrea să se elibereze de servituţile Creatorului.

— Mammon e considerat demon al bogăţiei, al avariţiei, al nedreptăţii ; i se adaugă uneori viţelul de aur, fiind apropiat de asemenea de Moloch.

— *Mantică*, în greceşte *mantike tekhne* = *divinaţie*. Presentiment, ştiinţă a lucrurilor viitoare, practicată de *mantis* sau *devin*. Mantica ar veni de la grecescul *mania (furor*, în latineşte) = *delir sacru*, care se obţine prin entuziasm sau prin prezenţa unui zeu în corpul unui *devin*.

— *Mantra (m)* : sunet mistic, formulă magică hindusă. Un fel de *yoga*, bazată pe puterea vibraţiilor sunetelor.

— *Metagnomie* : posibilitatea de a cunoaşte în afară şi dincolo de informaţiile obişnuite date de simţuri şi conştiinţă. Termen dat de Emile Boirac pentru a desemna fenomenele de clarviziune prin opoziţie cu fenomenele de diapsihie sau telepatie. Sudre o divide în *telepatică, perceptivă, profetică, mantică, spiritică* şi *onirică*.

— *Metapsihică*, termen propus de Richet. Studiul faptelor paranormale. A înlocuit vocabula ştiinţei oculte. Astăzi se foloseşte termenul *parapsihologie*.

— *Metempsihoză* : fiinţele revin de mai multe ori pe pământ, după moarte, chiar sub formă de animale. Sinonime : *reîncarnare, avatar, palingenezie*. Pythagoras zicea că el însuşi este o reîncarnare a lui Homer.

— *Mit*, etimologic, *vorbă, fabulă*. Psihologic : o proiectare în afară a unei nevoi colective inconştiente (star de cinema) sau a unei concepţii universale latente asupra personajelor (Oedipus), locurilor (Olympos), situaţiilor (potopul).

— *Neurii* erau *sarmaţi* din Europa, despre care se spunea că au proprietatea de a se transforma în lupi.

— *Od*, numele unei forţe universale ce se manifestă în magnet, în cristale, în corpul animal. Termen de parapsihologie.

— *Buric, centrul lumii* la Delphi, unde *omphalos*-ul, o piatră ovoidă, trecea drept *buricul şarpelui Python*, omorît de Apollo. În India, *centrul lumii* era la *Budh Gaia*, în Egipt, în *oaza Siwah*, unde un *omphalos* mistic era folosit pentru a prezice viitorul. A fost consultat de Alexandru cel Mare.

— *Uroboros* = *şarpe care îşi muşcă coada*. Simbol pentru alhimişti al *unităţii materiei*, ca şi *circumferinţa*. Pentru alţi ocultişti, este *fluidul universal* sau *reînnoirea perpetuă* a naturii. Sectatorii săi sunt *ophiţii*, de la *ophis*, în greceşte, care înseamnă *şarpe*. Uroboros nu trebue confundat cu animalul stupid *catoblepas*, animal imaginar care se mănîncă singur. Unii l-au înlocuit cu *salamandra* sau *dragonul alhimic* al lui *Nagari*, cu cap şi picioare omeneşti, cu patru cozi.

— *Pantaclu* = *emiţător fluidic*. Inscripţiile pe care le poartă sunt în *alfabete sfinte*. A nu se confunda cu *pentaclu*. A se asocia cu *talisman* (activ), *amuletă* (pasivă), *gri-gri, filacter, terafim*.

— *Pentagrama* sau *pentaclul* = *stea magică cu cinci ramuri sau steaua lui David.* Semn pitagorician al cunoașterii, al științei. *Pentagrama lui Agrippa* sau *steaua înflăcărată* este de asemenea folosită în magie.

— *Mica lucrare* sau *micul minister* este reprezentat prin *arborele lunar.* E o etapă a *Marii Arte.*

— *Alhimia* a luat *pasărea phoenix* ca semn al renașterii.

— *Pilacterul* este o *amuletă* sau un *talisman.* Bucată de pergament care poartă scris un pasaj din sfînta *Scriptură,* pe care evreii și-o leagă de brațul drept sau de frunte.

— *Lichefiind piatra filosofală,* se obține elixirul de viață lungă sau *panaceul.* I se zice : *Fîntîna de aur* sau *Lemnul Vieții.* În Evul Mediu i se atribuiau următoarele virtuți : comandă puterile cerești, te face să cunoști trecutul și viitorul, te face invizibil dacă o ții în mînă, creează mișcarea perpetuă *(perpetuum mobile),* rezolvă cuadratura cercului, permite să poți zbura după dorință prin aer (dacă o porți într-o pînză pe corp), poți fabrica *alkaestul* și *homunculii.* Simbolic se numește : *Christ, Pelican, Azoth, Copilul încoronat* sau *Fiica Marelui Secret, Leul Verde, Șarpele, Laptele Fecioarei, Apă Pontică, Piatra Înțelepților.* Se prezintă sub formă salină (piatră) sau sub formă de aur potabil, dizolvată în apă mercurială.

— *Polarii,* sectă mistică de inițiați, așa-ziși de tradiție apolinică, pretinzîndu-se rosicrucieni veritabili, supuși doar unor superiori invizibili care îi conduc prin oracole de formă astrală. Ei așteaptă resurecția contelui de Saint-Germain, care e Messia lor.

— *Poltergeist,* cuvînt german însemnînd *scandalagiu ;* ansamblu de fenomene, zise para-normale obiective, care se produc în locurile bîntuite.

— *Polipsihism,* credință într-un suflet universal comun tuturor oamenilor sau chiar comun tuturor ființelor. Este acel *egregor* al ocultiștilor și, mai mult sau mai puțin, Adam al *Cabalei.*

— Se zicea că pentru o găină neagră care se sacrifica la miezul nopții, spre est, într-o răscruce izolată, cu *Marele Apel (Marea Chemare),* o ramură de chiparos în mînă, diavolul îți dădea uneori o găină neagră care oua ouă de aur.

— *Prânayama,* disciplină a respirației *(prâna),* stăpînire a respirației. În trei timpi : *purak* sau aspirație, *kumbhak* sau reținerea suflului, *rechak* sau expirație.

— *Pratyhara,* în *yoga,* abstracțiune a sensurilor.

— *Premoniție,* senzație inopinată, precedînd un fapt și anunțîndu-l. Prevestirea e ceva mai vag. E o certitudine premonitorie. Faptul care urmează să se întîmple se prezintă ca avînd un mare grad de certitudine.

— *Présage,* un semn natural prin care se ghicește viitorul. Conjectură din care se deduce acest viitor. A se vedea : *auspicii, superstiții.*

— La evrei existau niște *table de aur* care se țineau deasupra arcei. Prin extensie, *talisman* protector.

— *Psihokinesie* sau *PK* sau *Psikappa,* facultate bănuită a avea putere să influențeze un obiect deja în mișcare (în repaus, *telergie* sau *telekinesie).*

— *Psihomancie,* orice evocare privind sufletele cu numeroase variante : *hipnoză, transă, evocare, portret.*

— Ambiguitatea oracolelor i-a adus lui Apollo epitetul de *loxias,* adică *oblicul.*

— *Radiestezist,* cel care are facultatea de a depista radiațiile electromagnetice cu ajutorul unei baghete.

— *Trandafirul* reprezintă adesea în alhimie *purificarea finală a spiritului, renașterea.* Exemplu, prin excelență, de obiect care poate fi *resuscitat, reînviat.*

— *Pecetea lui Solomon,* stea cu șase ramuri sau hexagrama înstelată. Cele două imagini înlănțuite reprezintă, una, *cel alb, lumea* sau *macrocosmul,* a doua, *cel negru, omul* sau *microcosmul.*

— *Sephiroții* reprezintă cele zece atribute prin care se manifestă Dumnezeul unic și de neconceput al *Cabalei.* Grupate într-un *arbore sephirotic,* fiecare din ele corespunde de asemenea unei planete, unei părți din corp etc.

— *Subliminal = care este nelimitat.* Eul subliminal indică substanța psihică în care ne întoarcem după moarte.

— *Talisman* (în grecește, *telesma = rit).*

— *Thaumaturg = făcător de miracole,* dar pe plan divin. Este sensul benign al miracolelor. În acest sens, Iisus însuși a fost un mare thaumaturg. Thaumaturgia este deci o magie albă. Sinonim : theurgie.

— Triunghiul are următoarele semnificații : *echilateral = absolutul ; isoscel = staticul ; scalen = dinamicul ; dreptunghic = armonie ;* cu vîrful în sus, simbolizează *focul ;* cu vîrful în jos, simbolizează *ploaia.*

Jurnal de la Poiana

Veterinarul ne dă o sticlă cu un lichid mirositor, sfătuindu-ne să-l vîrîm pe Gică Doi cu capul într-un sac. Ceea ce Costea cu fiul său fac după multe peripeții, deoarece cîinele simte că ceva nu e în regulă și începe să dea ocol casei și grădinii. În cele din urmă, tot lăcomia îl pierde, crede că va căpăta ceva de mîncare, vine, e capturat și începe, de furie, să se muște de coadă. Fiul lui Costea îl ține de gîtul vînjos, ungerea nu-i place deloc, deși se pare că nu doare, dar are amintirea vechiului lanț în care a stat captiv, și asta îl înnebunește, ideea că va reveni în prizonierat. După o jumătate de oră, este uns, în sfîrșit, după ce-l mușcă pe băiatul lui Costea. Ca răsplată, capătă un delicios cîrnat proaspăt. Se pare că va fi sistemul de a-l mai trata. Plăcerea finală îl va face să vie singur la sac ?

Trei lucruri remarcabile în *Bătrînul și marea* a lui Hemingway : bătrînul visa lei ; să taci pe mare ; omul poate fi distrus, dar nu înfrînt.

„Ar fi-n scădere fața ei frumoasă" (Dante). Ce vers sublim !

Wagner umblînd pe o frînghie la Eisleben, plus fanfara de husari. Avusese aventuri de cartofor, era prieten cu Bakunin, participase la revoluția de la Dresda (1849) și fugise la Weimar. Liszt îi face rost de un pașaport, fuge la Paris prin Zürich. Stă în palatul Giustiniani din Vene-

ția. E autorul unor volume : *Artă și politică germană, Artă și religie.*

O replică din *Rienzi : Pe ei, tovarăși !*

Corul preoților și călugărilor din *Lateran* strigă :

Vae, vae tibi maledicto !
Jam te justus ense stricto,
Vindex manet angelus

(Vai, vai ție, blestematule ! / Dacă vei fi lovit de sabie, / Îngerul cel drept rămîne biruitor.)

Vae, spem nullam maledictus,
Foveat, Ghennae rictus
Jamjam hiscit flammeus !

(Vai, blestematul n-are nici o speranță, / Gura iadului se cască, Tăișul sabiei fulgeră.) (Pentru *Janus.)*

Sophokles care făcea aluzii la contemporani în opera lui (vezi D. Marmeliuc).

Din *Moira, Mythos, Drama* de M. Gramatopol :

— La Homer, *moira,* zeitatea personificînd răul, moartea, destinul implacabil... La tragici, *moira* era soarta, destinul. Ideea destinului e redată altădată prin *ananké* (necesitate, constrîngere), ca în *Prometheul* lui Eschyl : *„Cu mult mai slabă ca destinul este înțelepciunea“*. Anaximandros socotește infinitul *(apeiron)* ca principiu al universului ; lucrurile se întorc în mod silit acolo unde s-au născut, *„căci ele trebue să dea socoteală și să ispășească nedreptatea comisă unele față de celelalte, după orînduirea timpului“.*

— Materialitatea lumii la Anaximandros se exprimă prin existența a patru elemente : apă, foc, pămînt, aer, opozabile atributelor : cald, rece, umed, uscat.

— *Metabolé kairon* (schimbarea sorții) la Herodotos.

— Destinul în formă de *daimon* (la Herakleitos : *éthosanthrópo daimon* — caracterul este destinul omului).

— Eric Dodds : un tînăr spunea în *British Museum* văzînd sculpturile Parthenonului : „Maniera greacă nu mă emoționează cîtuși de puțin. Totul e atît de puternic rațional !“

— Gîndirea greacă concepe aritmetica, numerele, reprezentînd o figură în spațiu, un fel de geometrie analitică *à rebours* (Aram Frenkian), spre deosebire de geometria carteziană, unde soluția problemelor e dată prin calcul și simboluri algebrice, algebra fiind o aritmetică generalizată. Așadar, grecului numărul i se părea identic cu spațiul care-l reprezenta, fapt evidențiat în *Elementele* lui Euclid.

— *Aristoteles :* iraționalul discutat în legătură cu estetica literară în *Poetica.* În capitolul al XXIV-lea e denumit *álogon* și se distinge de miraculos *(to thaumastón).* Ce trebue căutat în tragedie e elementul miraculos. Iraționalul de care depinde în cea mai mare măsură miraculosul își are locul mai curînd în epopee, pentru motivul că eroul nu se vede.

— *Aristoteles:* „De cîte ori un lucru care există sau se întîmplă aduce după sine un alt lucru care există sau se întîmplă, oamenii își închipuie că de vreme ce al doilea există, primul trebue să fi existat sau să se fi întîmplat și el: socoteală, evident, greșită".

— *Alétheia = personificarea tuturor virtuților.*

— *Psyché,* la Homer, după moarte, cadavrul lipsit de viață.

— *Sokrates* citîndu-l pe Protagoras în dialogul platonic *Theáitetos: Omul e măsura tuturor lucrurilor;* pentru cele care există — măsura ființei lor, pentru cele ce nu există — măsura neființei lor.

— *Esse est percipi* (A fi înseamnă a percepe).

— Ceva pentru *Janus:* procesele pentru impietate *(asébeia)* în care a căzut și Sokrates. L-au acuzat Meletos (un poet tragic mediocru și invidios), Lycon (un orator demagog), Anytos, unul care era mai serios. Se cunoaște, dealtfel, disprețul de natură filosofică al lui Sokrates față de instituțiile politice ale statului. El ataca instituțiile democratice ale statului, deși era democrat. Unde mai pui coruperea tineretului, care era socotită altceva decît cea religioasă. Cerea o viață mai plină de filosofie, mai puțin cetățenească, în același sens în care pentru Platon era poezia pe care o excludea din educația cetățenilor statului. Pentru el ideală era poezia homerică, care prin fondul ei depărtat de realitate nu putea pregăti luptători sau legiuitori, conform criteriilor adevărului, ale unui adevăr de natură ideală, aristocratică, legat de organizarea în caste a Republicii platonice.

— Pindar: *Skiás ónar ánthropos* (Omul e visul unei umbre); vezi și *La vida es sueño (Istoria plagiatului).*

— Pentru *Săptămîna nebunilor:* Concepția asiatică asupra eroului pornea de la disocierea lui de mulțime, prin situarea lui într-o poziție superioară de conducător unic care prelua în mod automat asupra lui sorții buni sau răi ai comunității. În mentalitatea greacă, eroul iese din mulțime prin calitățile, faptele și suferințele lui. În concepția asiatică, eroul e subordonat divinității; în concepția greacă, eroul participă la divinitate.

— Leo Aylen spune că tragedia se naște în democrație, avînd un caracter neeroic (antieroic).

— Unul din scopurile tragediei este depășirea sentimentului tragic.

— La Sophokles, după J. Carrière, inspirația tragică s-ar axa pe demonizarea radicală a necunoscutului, cel puțin în spațiul mitologic lăsat liber prin îndepărtarea zeilor olimpici; ea se bazează pe un fatalism, nu absolut, ci parțial și condiționat la nivelul omului.

— Xenophon despre rîul Teleboas: *rîul acesta nu era mare, ci frumos!*

— Dionysos din Halicarnas interpretează *préponul (cuviința),* ceea ce trebue remarcat într-o cuvîntare în Tratatul său *Despre așezarea cuvintelor.* După el, *préponul* nu e numai un procedeu stilistic, el devine o categorie stilistică, deoarece cuvintele se aleg și se așază.

— *Kosmon = decența.*

— *Tratatul despre sublim* — scrisoarea către Postumius Terentianus, atribuită lui Longinos, compusă în secolul I î.e.n., fiind construită pe principalele puncte ale lucrării lui

Caecilius din Kalé *(Despre sublim)*. Caecilius introduce pentru *sublim* termenul de *hypsos*. La Aristoteles, termenul este *măreția*, stilul măreț — *megaloprepeia (Istoria plagiatului)*.

— Arta, după Platon, este o imitație a unei realități ideale. Aristoteles, punînd accentul pe meșteșug, arată că arta este imitația unei acțiuni sau a unui fapt concret.

— Longinos în *Izvoarele sublimului* îmbină teoria entuziasmului, a posesiunii demoniace cu concepția tehnicistă, atunci cînd atribuie inspirației naturii două dintre acestea : fericita îndrăzneală în idei și pasiunea năvalnică și însuflețită, iar meșteșugului, formarea de figuri de cugetare, de cuvinte, expresia verbală înaltă și adevărată, așezarea și legea cuvintelor după demnitatea și măreția lor.

— Greșeli ce trebue evitate ca să poți atinge sublimul : prea multa căutare în materie de stil duce ori la răceală, care e rezultatul umflării peste măsură a expresiilor, ori la o exprimare nefiresc meșteșugită, ori la o strălucire ridicolă sau jalnică, ori direct la lipsa de gust.

— Marile neghiobii au o singură sursă : goana după idei noi care nu pot fi puse de acord imediat cu materialul preexistent ; nepotrivirea înflăcărării cu subiectul *(pathos ákairon = aprinderea fără rost)*.

— Procedee pe principiul congruenței prin folosirea cărora se atinge sublimul : procedeul amplificării *(aŭxesis)* e folosit pentru ca dînd înălțime locurilor comune sau intensificînd expresia să le poată înălța pînă la treapta sublimului, realizîndu-se congruența între conținut și formă.

— Sublimul e, în ce privește conținutul operei de artă, un ecou al măreției gîndurilor. Acestea, de multe ori inefabile, trecute prin prisma unei exprimări adecvate, realizează sublimul.

— Mitul, după R. Y. Hathorn, e o țesătură de simboluri care îmbracă un mister, misterul nefiind cu totul inaccesibil rațiunii.

— Mitul, după Aristoteles : acele fapte care s-au întîmplat sunt cu putință, altfel nu s-ar fi întîmplat.

— Protagoras în *Cartea despre zei* : „Despre zei nu poți ști nimic : nici că sunt, nici că nu sunt și nici ce înfățișare au, fiind împiedicat în cunoașterea lor de neclaritatea subiectului și de scurtimea vieții omenești".

— *Aristoteles* : „Tragedia e imitația unei acțiuni alese și întregi, de o oarecare întindere, în grai împodobit cu podoabe după fiecare din părțile ei, imitație închipuită de oameni în acțiune și nu povestită și care, stîrnind mila și frica, săvîrșește curățirea acestor pasiuni". Aristoteles spunea că acțiunea trebue să primeze față de caracter. Tragedia, spune tot el, s-a ivit pe calea improvizațiilor, mulțumită îndrumătorilor, corului de ditirambi. Acești îndrumători *(exarhontes)* au o poziție nu tocmai bine explicată față de primul actor. Aristoteles spune că arta comediei s-a ivit din dialogul exarhonților cu corul de cîntece licențioase.

— Definiția tragediei : *Tragodia estin heroikês tyches peristais* (tragedia este compunerea unei soarte eroice).

— Obîrșia tragediei după Wilamowitz : Corurile din Siciona, Ditirambul lui Arion, jucate de coreuți cu măști de țap.

— Tragedia lui Tespis era un *Satyricon,* cu coreuți mascați în sileni, nu în țapi.

— Nu a existat o origine comună a tragediei și a comediei. Cea din urmă s-a dezvoltat din sărbătorile atice în cinstea lui Dionysos. Tragedia a pornit dintr-un sîmbure doric.

— Formele incipiente ale tragediei marchează preponderența suprapunerilor elementelor lirice asupra celor epice (sau invers).

— Giraudoux *(Electra):* „Regilor le reușește totul ; experiențele care niciodată nu reușesc celor umili, ura pură, mînia pură. Întotdeauna puritatea. Aceasta e tragedia cu incesturile și paricidurile sale“ (puritate, adică inocență).

Wilde i-a spus lui Gide : „Eu mi-am pus tot geniul în viață, în opere nu mi-am pus decît talentul“ (se văzuseră la Alger).

„Arta e la fel de departe de tumult ca de apatie“ (Gide, *Jurnal).*

„Grecii au descoperit realismul. Orientalii se ocupau de o idee goală, erau simboliști“ (Călinescu).

Un oarecare Joachim Heitmann, muzicant mediocru, e numit organist la biserica Sf. Iacob, pentru că dăduse bisericii 4 000 de taleri, în locul lui Bach (*Cronica* Anei Magdalena Bach).

„Ghirlandaio care picta Florența ca Ierusalimul în tablourile sale. Deșertul Palestinei era Toscana. Personajele biblice arătau ca niște florentini“ (Irving Stone despre Michelangelo).

„Ce lucru ciudat : de la o ființă la alta sunt aruncate niște poduri, niște punți, mă rog, niște pasarele delicate, și-acolo, sus, au loc întîlniri, se stă de vorbă, se fac jurăminte reciproce de iubire, pe cînd dedesubt curge-n tăcere vechiul fluviu originar, fluviul nevindecabilei uri“ (Montherlant, *Unsprezece în fața porții de aur).*

Locul gemetelor (o piață incasă, *Uacai Pata,* în Cuzco — Peru) unde erau executați cei condamnați la moarte pentru cele trei mari vini : hoția, calomnia și lenea.

„Mi-au trebuit ani de zile de încăpățînare pentru a scăpa de divertisment, de fascinația mașinalului“ (Camus).

Kirillov, unul din eroii *Demonilor* lui Dostoievski, declară : „Mă voi omorî pentru a-mi afirma nesupunerea, noua și teribila mea libertate“.

„Un somn uscat și umbrit, fără miasme. Un somn uscat și adînc ca o căciulă trasă pe ochi“ (Vinea).

Impenetrabila, inaccesibila femeie care spune măscări unui copil la telefon numai pentru că acesta o făcuse să-l iubească, promițîndu-i Ca-

naan-ul de mult visat și pe care nu-l mai merita.

Tot Vinea : *bazarul trecutului* sau *fantome imaterial eliberate.* Sau : *albul funerar al dinților unei femei...*

De reluat cîndva studiul lui Găzdaru despre motivul *Amărîtă turturea* în poezia universală, util pentru motivele populare (vezi Cartojan, relații la *Fisiolog* și la *Bestiarele medievale).*

Melchisedec de la *Academia grecească* ce, tot înmormîntînd la grămătici și umblînd după sicrie, e cunoscut ca un cal breaz pe Lipscani, unde negustorii îl salută cu mare respect. Dar atunci cînd caută un sicriu pentru taică-său este aproape refuzat (pentru *Săptămîna nebunilor).*

Regard absolu, la Mallarmé.

„Unghiile pure ale Spaimei" (Mallarmé).

„Literatura, ca și societatea, are nevoie de o țesală ca să-i dea jos rîia care o mănîncă" (Flaubert).

Vocația singurătății la Montaigne.

„Ceea ce numesc ei un om superior este un om care s-a înșelat" (Valéry).

Și domnul Teste ăsta cît e de interesant ! *Sunt versuri pe care le găsești, pe altele le faci, în sfîrșit, pe celelalte le naturalizezi ;* sau : *limbajul mitologic...*

Un publicist despre Teste : *Domnul Teste este o fantomă născută din chinul dulce al tristeții sale.*

Și Valéry în cartea asta tristă : *Parisul e mînăstirea intelectualului în care se retrage...*

În *Jeune Parque : Mari struguri mă îmbată cu dezastre...*

Alain despre Valéry : *Avea o absență, o neluare-aminte înspăimîntătoare.*

Valéry : Nici o operă de artă nu-i sinceră, cu atît mai mult poemul.

Tot el : *Un bălegar de secole...* Sau : *Există autori care scriu pentru îngeri.*

Teste : *Bătăliile* Iliadei și *dezbaterile în jurul lor, ce plictiseală...*

Apoi mereu referirile la Mallarmé : *Harfa formată din zborul de seară al îngerului.* Sau : *Muziciană a tăcerii* (tot el).

— *Floarea muzicală, cea absentă din toate buchetele* (Mallarmé).

— *Domnul Teste cînd vorbea nu ridica niciodată brațul sau degetul, omorîse paiața* (Valéry). Sau : *Străzi îmblînzite de noapte...* Sau : *Aurul este spiritul societății.* Sau : *Voi suferi o pedeapsă necunoscută care e moartea. Unul care se afla în stadiul civilizației lăuntrice. Trebue să intri în tine însuți înarmat pînă în dinți. Durerea care are ceva muzical. Sfîrșit intelectual, marș funebru al gîndirii* (Teste).

— „Oamenii vii, dragul meu Diodor, nu sunt decît niște morți care se mișcă" (Valéry, *Caiete).*

— „Fanatici ca Richelieu și Hegel care vedeau frumosul ideal în materie de administrație și fericirea maselor ca produs al unei mașini de organizat indivizi“ (Valéry, *Caiete).*

„Să cedezi inițiativa cuvintelor“ (Mallarmé).

„Biblioteca — paradis cărturăresc deschis în fața unui orb“ (Borges).

„5/6 din Platon și Sokrates sunt ori au devenit o insuportabilă vorbărie. Vid dialectic“ (Valéry).

Și-acum Camus :

„Ce moarte mai solitară totuși decît moartea celui care dispare închis în minciunile și crimele sale ?“

„Visul insulelor aurite unde oamenii mor nebuni și fericiți.“

„Să călătorești — o asceză.“

„Un frig albastru...“

„Înțelesul viril al stelelor de pe morminte.“

„Cel mai mare rău mi l-au făcut ideile generale.“

„Esențial este să nu pierdem acea parte din noi înșine care doarme în lume.“

„Nu să-ți alegi viața, ci s-o dezvolți.“

Jurnal de la Poiana

Și iată, august, nu la sfîrșit, atunci cînd încă are puterea verii în el, în alte locuri, aici totul moare, lumina scade, nu mai are strălucire și știu că a venit vremea școlilor și a întoarcerii acasă, în Bucureștiul de care

fug cînd e înfierbîntat și spre care alerg cînd vin primele ploi, pentru că tocmai asta nu suport aici, toamna : zilele scurte, amurgurile negre, cu ploi, acea natură gravidă de dezastru. Frigul a pătruns pe vale, pomii sunt galbeni și bate un vînt rece. August, 22, vara s-a sfîrșit, ca în fiecare an, îmi fac bagajele... Gică simte că plec, e mai trist, nu mai se uită la mine, ca o vedetă de cinema...

CAIETELE PRINCEPELUI

Din *l'Histoire des Mythes* de Jean-Charles Pichon *(Petite bibliothèque Payot) :*

— Descoperirea numerelor zecimale în secolul al XVI-lea nu a făcut decît să confirme intuiția lui Platon. Se sare, literalmente, de la o *idee, justiția* de exemplu, la alta distinctă, *dragostea* sau *creațiunea,* căci

oricare ar fi numărul de zecimale care urmează *Unitatea*: 999, 999, noi nu vom atinge niciodată dualitatea. Nu se poate ajunge de la *unu* la *doi* decît prin salturi.

— *Triada babilonică* este numită astfel: *Shamash, Enlil, Ișțar.* (Pare foarte probabil ca termenul de *astru* să vină de la Istar, ca și numele de Astarteea; iar cuvîntul *albastru* să însemne, poate, acea culoare luminoasă pe care o vezi privind către astre — N.)

— Zeițele-mamă au o vechime mare, ele se nasc încă din preistorie, pe la anii 20 000—15 000 î.e.n.; de asemenea, *Săgetătorul* găsit pe frescele de la Tassili, și animalul cu coada bifurcată, a cărui imagine se găsește în Egiptul predinastic.

— Cel mai vechi pantheon cunoscut: *Ogdoad*, care e datat din mileniul al V-lea sau al IV-lea î.e.n. După egiptologi, onorează patru cupluri de zei și le situează în cel mai îndepărtat trecut, în afara timpului. Sunt *Noun* și *Naunet*, simbolizați prin ceva care iese din apă, pămînt (șoarece, broască-țestoasă) sau stîncă; *Houh* și *Haunet*, numiri al căror sens este *ceea ce încearcă, ceea ce merge pînă la capăt; Kouk* și *Kauket (obscurul, lucrul scobit); Niau* și *Niet (invizibilul, forța universală*, răspîndită în atmosferă și datorită suflului vital în toate ființele). Se poate recunoaște în aceste patru cupluri o formulare primitivă a celor patru elemente dedublate în masculi și femele. *Noun* ar fi *Pămîntul: Houh — flacăra; Kouk — apa* conținută în stîncă, izvorul, oceanul interior al vechilor teogonii și *Niau — aerul.*

— Niau sub numele de Amon — *suflul* — va fi cel mai cunoscut dintre zeii *mani.*

— O a cincea zeiță nu este pomenită în pantheonul Ogdoad, deși la epoca respectivă ea exista în numeroase *nome* (comunități egiptene). E vorba de zeița *Neith*, onorată atunci ca legată de *Săgetător* și purtînd trei săgeți, fie ca simbol marin (barca) sau ca zeiță a secerișului, a recoltelor. Egiptologia vede în ea o figură foarte veche, cea mai veche cunoscută, a zeiței-fecioare. Această părere pare a fi confirmată și de tradiția heladică și de cea celtă care numesc *fecioara hyperboreeană* pe aceea care a trăit înainte de glaciațiuni.

— Către anul 11 600—11 500, cînd pentru prima dată, de secole, soarele străpunse bruma și făcu să se topească ghețarii, apăru o nouă divinitate: *Soarele.*

— Simbolul *Soarelui* se leagă, pe de o parte, cu simbolul *Săgetătorului*, pe de altă parte, cu *Berbecele* sau *Balanța.* De asemenea, *Lupul* și *Calul*, mai tîrziu, erau niște simboluri *sagitare.* (Este interesant ce largă arie etnologică au ocupat animalele: berbece, taur, lup — aici ar părea că sunt simbolizate teoretic popoarele de păstori, cele de agricultori și cele de războinici care trăiau din jaf. Dacii erau lupi, trupele lui Ghinghis-Han idem. Romulus și Remus fuseseră crescuți de o lupoaică. În Grecia exista un Apollo Lykeion — N.)

— Deucalion a salvat umanitatea transformînd pietrele în oameni. Aceste pietre *(hermai)* sunt primele înfățișări ale zeului-șarpe Hermes.

— În Sumer, zeul Marduk era simbolizat printr-un cap de taur de fildeș și locuia în cetatea religioasă: Eridu. Legenda sa apare în cel mai vechi document scris al umanității: *Cartea Creațiunii*; deci sumerienii au alcătuit prima scriere, silabică și

cuneiformă, *Zodiacul,* numerele și lucrarea pămîntului.

— *Zeul-suflu.* Ca și zeul Marduk, nu posedă noțiuni de bine sau rău. El nu impune nici o regulă oamenilor, cu atît mai puțin pe cea de a nu atinge arborele cunoștinței. El cere poporului doar să-l adore pe el sau creația sa.

— Sumerienii sunt cei care au împărțit *Zodiacul* de 360 grade în 12 perioade. Ei au împărțit ziua în 12 ore de 60 de unități × 60 ; ei au împărțit anul solar în 12 luni. Anul lor mitic are 60 × 60 ani solari.

— Sunt două teologii opuse : *Enneade,* fondată pe zeii luminii și *Ogdoade,* fondată pe zeii-reptile, în care soarele figurează ca broască.

— *Pantheonul* care se constituie în jurul datei de 2220 este înscris în trei cărți principale ale omenirii : *Rig-Veda* a Indiei, *Cartea mutațiilor* — *Yi-King* a Chinei și *Cartea morților* a egiptenilor.

— *Fecioara* a primit nume diverse în pantheonul antichității : Isis, sau Ariana, Gula, Ișar sau șarpele.

— Bacantele sunt preotese ale Arborelui.

— În Assyria, Marele Preot devine un personaj suprem din cauza tendințelor mesianice care se manifestă în jurul anilor 2090—2060. Numele său este *Ushpia,* în calitate de creator al *Casei omnipotenței,* consacrată zeului *Enlil,* numit și *Amon.* (Probabil că de aici vine *amin,* cuvînt cabalistic, și de la *Eshar-ra* vine numele de *Assur-Assyria.* E interesant că numele *Casei omnipotenței* cuprinde și vocabula *ra* — cum numeau egiptenii soarele.)

— *Abram,* numit mai tîrziu *Abraham,* a fost probabil un mare reformator. Se pare că a călătorit și în India, unde preoții focului poartă și astăzi numele său : *brahmani.*

— *Berbecele* este un semn zodiacal de origine caldeeană ; în *Zodiac, Soarele* era reprezentat prin *Leu, Știința* prin *Șarpe, Semenul nostru* prin *Pasăre, Creația* prin *Taur.*

— *Assur* este un zeu diferit de Enlil, deci rectificare la ceea ce am scris mai sus.

— Nu poți să triumfi decît comparîndu-te ; pentru a învinge adversarul, trebue să-l conții, să-l închizi într-un cerc mai larg decît al său.

— Vechi zei ai vîntului : *Amon, Eol, Ollen* (vezi Apollo).

— Vechea Colchida s-a numit Iberia.

— Apollo. Numele lui duce la *Alpha — Ollen,* ceea ce mi se pare cam riscant.

— Vocea primordială este adorată în vînt și este colectată în sunetul clopotelor (sau suflul vital).

— Boicotate de celelalte triburi ebraice, cele douăsprezece familii care formau tribul lui Benjamin se răspîndiră în toată lumea și nu se mai știe nimic de ele ; dar unii comentatori consideră că ei au dat naștere la o serie de popoare (ghidîndu-se după numele fiilor lui Benjamin). Astfel grecii s-au născut din Geras, acheenii din Achi, Spania din Saophein, Etruria din Adas, Rusia din Ros.

— Primul om se numește *Adam ;* în *Avesta* și la brahmani se numește *Yama* sau *Yima : m* și *a* sunt în toate aceste nume literele semnificative ; ele se opun literelor *r* și *s* ale zeilor-oameni (arcași sau gemeni : *Ares, Horus, Eros, Osiris)* sau literelor *e* și *s* ale zeului-pește *(Oannes, Eaus, Josus).*

— Anul 750 marchează decadența unor mari țări : Tyrul, Urartu, eli-

minarea sabinilor, victoria Romei etrusce, micşorarea regatului egiptean.

— Heruvimii, proveniţi din kerubini sau serafimii (din Teraphim), erau cunoscuţi de Assur, de Babylon, de Iacob, de Solomon. *Taurul* este *kerubin*, iar *Vocea* — *serephim*.

— Şeful demonilor, *devas*, se numeşte *Ahriman* şi e de asemenea zeul *Dublului*, *Aryaman*.

— Şi la preoţii Indiei a existat o obsesie sau mai bine zis o atracţie către zeul Taur. Unii dintre aceştia : *Shramanas* (o denumire ce se apropie foarte mult de şamani) şi, în special, Kaoila (Culoarea maimuţei) recunoaşte trei realităţi care, toate, se unesc cu Creaţiunea : *radjas*, dinamismul evolutiv ; *sattavas* sau *sattva*, armonia contrariilor ; *tamas*, destrucţiunea. Această tendinţă anunţă o nouă mistică, ai cărei iniţiaţi se numesc *gautamas*, de la *gauta* = *taurul*, *boul*.

— O altă ipoteză onomastică : *Numa* creatorul corporaţiilor la romani, iar în India, *Manu*, restauratorul castelor.

— Servius Tullius a restaurat *cultul vacii* pe care a impus-o poporului roman sub numele de *Diana* (identică cu Neith-Artemis).

— Xerxes i-a masacrat pe caldeenii din imperiul său şi nu i-a cruţat pe mardochei decît la rugăminţile lui Esther.

— Buddha este prinţ din rasa bouarilor ; legenda face din el fiul taurului Shaddhdana şi al Iluziei.

— În limba *Vedelor*, *materia* se numea *ajiva* iar *viaţa* — *jiva* ; asemănare cu cuvîntul din limba rusă.

— Un discipol al lui Buddha se numea *devadatta (dăruit de Dumnezeu, dat de zeu)*.

— Serapis este în primul rînd taurul Apis, chiar atunci cînd şerpii îl încoronează sau îl reprezintă.

— În Samothracia cabirii sunt în număr de doi ; *Tatăl* şi *Fiul*, ca altădată *Marduk* şi *Enki*.

— În 352, atenienii au decis să vîndă pămînturile de la Eleusis, deoarece oracolele erau corupte.

— Alexandru cel Mare a primit învestitura în misterele lui *Marduk* şi *Apis* la Luxor şi Babylon. Cabirul pe care el îl restaurează este cu precizie cel ce e identificat de Dionysos, iar singurul poem sacru care subzistă din timpul domniei sale este imnul lui Dionysos al poetului Philodamos.

— „Dacă zeii există, ei nu se interesează de oameni“ (Epikuros).

— Începînd cu anul 279, celţii parcurgeau toată Europa ca să vadă la Delphi pe Apollo-arcaşul şi zeul solar pe care îl considerau reînviat.

— Pentru mag, realul reflectă pe Dumnezeu şi totul este dublu — noapte şi zi, om şi bărbat, bine şi rău, moarte şi viaţă. Această dialectică a aparenţelor face toată tragedia umanităţii, dar poate fi şi salvarea sa, căci însuşi Dumnezeu poate lua o aparenţă umană.

— După tradiţia creştină, Iisus era născut în iulie.

— Numele lui Nero era de fapt Ahenobarbus ; el şi-a ales acest nume care înseamnă *apă pură (Nero)*. Ţinînd seamă de extazul care l-a cuprins în templul vestalelor, se pare că ciudatul său delir nu cunoştea margini. Profitînd de incendiul care pustii Roma, el făcu să se reconstruiască Cetatea după model grec şi să se construiască cel mai prodigios palat pe care un om l-a consacrat zeului cel nou : fabuloasa *Casă de Aur*. Nero făcu un lung voiaj în ţara

zeilor care îl ţinu departe de Roma. Timp de doi ani încredinţă consulatul unuia dintre sclavii săi eliberaţi. După ce liberă oraşele greceşti, drept recompensă pentru trecutul lor prestigios, puse să se înece zeii păgîni şi parcurse toată Hellada deghizat în ermit, cu părul despletit şi picioarele goale ; el reveni la Roma să instaureze zeul delfin Apollo, să libereze sclavii, să instruiască în felul său tinerii fii de familie, să distribuie poporului de jos milioane de sesterţi şi să se înconjoare de preoţii mării : neptunienii. Aflînd despre revoltele din întregul imperiu, se mulţumea să rîdă. Compuse imnuri şi puse să i se construiască orgi hidraulice care formară esenţialul bagajului său militar. Înarmînd soldaţii săi cu scuturi uşoare, aceştia erau condamnaţi la moarte sigură. „Nu am decît să apar cîntînd în faţa revoltaţilor, spunea el, pentru a restabili pacea în Gallia". Atunci Senatul îl destitui şi îl condamnă să moară pe cruce. Soldaţii îl părăsiră şi chiar cei pe care îi eliberase din sclavie se îmbarcară pe corăbiile pe care el le ţinea înarmate la Ostia. El însuşi fu nevoit să fugă din cetate. După versiunea lui Suetonius, preferă să-şi străpungă beregata cu un pumnal decît să cadă în mîinile urmăritorilor, iar amanta sa creştină, Acteea, îl înveli cu pioşenie într-o pînză albă, după dorinţa sa. După o altă versiune, transmisă de Tacitus, el ajunse în insulele greceşti unde, în anul următor, guvernatorul din Cynthos îl recunoscu sub masca unui profet roşcovan, înconjurat de săraci şi de prostituate ; el îl arestă şi execută sentinţa Senatului.

— Cuvîntul *creştin* nu apare în primii ani ai erei noastre, îl întîlnim abia în 112 într-o scrisoare a lui Traianus şi într-o frază a lui Hadrianus în 134, în care acesta îl confundă pe Christos cu Serapis.

— Othon şi Vittellius au omagiat memoria lui Nero, dar ceilalţi împăraţi (de la Galba la Traianus) reprobară actele monstruoase ale inamicului genului omenesc, cum îl numiră ei : distruseră *Casa de Aur*, precum şi statuile şi operele pe care Rusticus, Lucanus, Plutarch i le consacraseră. Au lăsat să se publice împotriva lui calomnii groteşti şi violente pe care Plutarch şi Josephus le denunţară.

— Conform ordinului lui Nero, apostolul Pavel a fost eliberat şi a putut să predice în toată libertatea creştinismul la Roma ; aceasta deoarece Nero poruncise că orice mag, orice profet avea dreptul să fie ascultat de el personal.

— Notez aici o bibliografie referitoare la viaţa acestui interesant personaj care a fost împăratul Nero, personalitate controversată a istoriei şi nedreptăţită de cei care i-au falsificat intenţiile pentru a face să dăinuie celebrul conformism şi dogmatism roman. De citit : Suetonius, Tacitus (*Analele*, *Faptele apostolilor* unde se referă la apostolul Pavel), *Satyricon* de Petronius, *Evanghelia* lui Luca, scrisă în acel moment la Roma, *Viaţa lui Caesar*, Othon, Vittellius, inscripţii dacă se găsesc undeva, Rusticus, Lucanus, Plutarch, *Haggada* ebraică (dacă se poate găsi undeva).

— O altă personalitate ciudată a istoriei, dement poate, dar şi nonconformist, este Caligula. Acesta o primeşte pe Isis noaptea în camera sa, considerînd-o pesemne ca propria lui soră ; crede că fecioara îi va dărui un fiu care va fi zeu. Pune să se decapiteze statuile dioscurilor şi să se în-

locuiască capetele acestora cu al său. Aduce onoruri Calului, simbol al voinţei şi îl numeşte pe al său Incitatus. Obsedat de fantomele mării, ordonă legiunilor, în timpul unei expediţii de pedeapsă în Bretania, să înceteze lupta pentru a înfrunta valurile şi a-i aduce trofee, adică cochilii de pe plajele armoricane.

— În secolul al II-lea apar curente mesianice care pot fi numite ermetice, prin aceea că ele caută o formulare nouă, mai precisă a lui Hermes Trismegistos, zeul Obscurului (Obscurităţii), al Ştiinţei şi al Dragostei. În Occident, primele secte ermetice nu pot fi numite neo-creştine. Ele onorează şarpele, stăpînul gnozei, adică al cunoaşterii (secta *ophiţilor*), sau pe zeul Obscurităţii din vechiul Egipt (Seth ?), considerat ca al treilea fiu al Evei, adevăratul tată al umanităţii (secta *setheenilor*). Prima gnoză neo-creştină, pe la anul 140 este opera lui Valentin din Alexandria. Valentin crede în zece incarnaţii succesive ale divinităţii, *conii*, care conduc de la zeul Obscurităţii (Bythos) la Ichtus creştin. Cel de al treilea *con* din suita elementară ar fi al şaselea în suita lui Valentin. Pe Valentin îl numeşte *Sophia* (înţelepciune). La vremea sa, Sophia a comis o greşeală de a voi să găsească un nume pentru *cel nenumit*, de a voi să definească *abisul*. Zeul Dragostei răscumpără păcatul Sophiei, căci amorul pătrunde inconştient, fără a trece prin conştiinţă ; orice comprehensiune este un elan al inimii.

— Într-o manieră asemănătoare, dar la o dată defectuos stabilită, budiştii brahmanişti susţin o teorie, în mod fals numită *trinitară*, de fapt este *elementară* : a *acramas*-ilor. Cele trei *stări* sunt aici : *meditaţia şi apli-*

cația către virtuțile simple, cum ar fi *castitatea,* ceea ce constituie *brahmacarya; executarea riturilor,* în ceea ce privește respectul morților (și al credințelor lor); *craddha; exercițiile carității* și *uitarea eului* pentru a ajunge la sine.

— O altă școală indiană, *Sâmkya,* reia pe seama sa doctrina celor trei stări, degajată de cultul pentru strămoși: pătrunderea inconștientului prin meditație și ascetism *(Tamas);* dominarea riturilor și în primul rînd cunoașterea lor *(Rajas);* renunțarea și caritatea *(Sattvas).*

— Absolut diferită, gnoza universală se exprimă în India prin cultul lui Buddha Sakya-Muni, care e eroul a numeroase legende: cea a bunului Elefant, a bunului Naga, a bunului Cerb, care preferă să se lase să moară decît să ofenseze pe cineva, și în special cea a Peștelui primordial, îngrozit de ravagiile făcute de valurile stîrnite de coada sa și care a venit să moară pe plajă.

— Cîteva din sectele gnostice: cea a *basilizilor,* a lui Saturnin (98—117), a lui Tatian, ultimii doi predicau dragostea înaintea oricărei științe. Cereau castitatea membrilor săi. Din urmașii lui Basilide s-au născut astrologii lui Abraxas care, către anul 175, dădeau numele unei divinități fiecărei zile a anului; *adamiții* și *scapeții* propovăduiau castitatea virginală, iar *abeliții* se apropie și prepară *manicheismul.* Lui Seth, progenitorul rasei umane, *abeliții* îi opun pe Abel, care n-a creat nimic, nici măcar propria sa progenitură. Cu această societate se atinge adîncul nopții, se ajunge în plină noapte a crepusculului tauric; nu numai Creatorul este respins, dar el e văzut ca un demon, instrument al perversiunii, agentul răului. În aceasta, toate gnozele se găseau de acord. Dacă Basilide respinge expres pe Demiurg, Valentin face din el demonul Achemoth, corupătorul Sophiei. Cele trei planuri ale universului se încarnează în trei rase: *hylice* sau oamenii materiei; *psihicii,* sectari ai lui Basilide, și *pneumaticii,* spiritele pure, înțelepții.

— Cele trei lumi ale lui Plotin sunt: 1. *Unul,* dar nu acel *Unu* al lui Parmenides, căci acest *Unu* te retrimite la *Doi,* ci mai curînd la *Armonia universului* și la *Cel nenumit în sine; 2.* Neființa sau *materia,* în continuă mișcare și deci, insesizabilă; 3. *Lumea de mijloc* sau *lumea sufletelor,* reflectare și dualitate, domeniu privilegiat al binelui și al dragostei. Dar chiar și această a treia lume, sediu al dualității, poate să se apropie de *Unul,* prin Inteligență, și de *Materie,* prin Instinct. Astfel că celor trei planuri ale universului platonician (Adevărul în sine sau Unu; Frumosul în sine sau Materia și Binele în sine) le corespund efectiv cele trei puteri ale sfîntului, care sunt elementare: Inteligența, Instinctul, născut din Obscur, și Caritatea (Sophia, Bythos și Ichtus).

— Se va observa că din această gnoză filosofică, materia, creația demiurgului, încetează de a mai prezenta caracterul diabolic care l-a avut pentru Basilide și Valentin.

— În cultul lui Mithra nu se mai știe cine a ucis mitul Creațiunii: dragostea, trădarea solară, sincretismul apelor. Nu se știe nici măcar cine le va reînvia. Cele șapte grade de inițiere în cultul lui Mithra simbolizează dedublarea zeului solar, prin Leu și prin Heliodromos; ei onorează

pe zeul criptei și figurează Dublul prin Corb. Dar sunt deseori ininteligibili, de exemplu în gradele de : soldat, persan și tată. Ei exclud zeițele pămîntului, esențiale în pantheon.

— Gnoza caldeeană se întemeiază pe cele patru elemente, dar ea nu figurează Apa prin Scorpion și Aerul prin Arbore, cum ar trebui. Ea preferă pe Hermes și *luminile paralele* sau suflul care nu aparține planului Armoniei.

— Împăratul Alexandru Sever a fost protector al creștinilor ; el onora binele sub tripla figură a lui Orpheus, a dioscurilor și a lui Iisus. De la el, toți împărații, cu excepția lui Galien, discipol al lui Plotin, l-au proclamat pe Baal în planul general al Frumosului. Primul fondator al noului pantheon a fost Aurelianus, creatorul lui Sol Invictus, ultimul Diocletian, inventatorul tetrarhic sau a trinității în fapt.

— Doctrina *Zen* este de fapt *cultul Obscurului.*

— Christosul vandalilor era cel al lui Arius și papii romani i-a susținut credința timp de un secol.

— Cultul dioscurilor a fost înlocuit o vreme prin cultul lui Iisus și al fratelui său Jacques.

— Sfîntul Denis cu capul tăiat nu e altceva decît o imagine creștină a lui Dionysos.

— Fondatorul primei societăți științifice la Neapole ; *Secreterum naturae* (1560) a fost urmărit de Sfîntul Oficiu (Inchiziția) ; el a trebuit să închidă porțile și să deschidă mai tîrziu ceva asemănător, dar sub numele de academie, după stilul antic.

— La origine, crucea este un simbol antic, ezoteric, scit, egiptean, spartan, cretan, al zeului Dublului sau al dioscurilor, al zeilor acvini în India ; aceasta înainte de a fi semnul lui Christos sau al lui Krishna ; trandafirul era unul dintre simbolurile spiritului de libertate.

— Adevărații învingători, spune autorul, Rothschild, Disraeli, Crémieux, nu poartă grijă dacă aurul sau principiile lor îi hrănesc pe realiști sau pe republicani, din moment ce aurul și principiile servesc Alianța Israelită Universală (1861), la care au aderat imediat zeci de secte iudaice. Important e ca piețele, lupanarele, cîrciuma, sau muzica ușoară a lui Offenbach, pentru spiritele mai cultivate, să potolească pasiunile, să ridiculizeze speranțele, să-i îngrașe pe burghezi și să-i facă egali cu ceilalți sub domnia atotputernică a Bucuriei.

— Cu riscul nebuniei, Feydeau, el însuși, moare nebun, ca un vulgar impresionist german ; poeți, muzicieni și pictori refuză o artă figurativă care este negația Creației (?). Jarry, Apollinaire, Musil, Steve, Kafka, Dos Pasos și mulți alții trasează primii liniile unei arte care va face zadarnică toată literatura naturalistă ; fauvismul, cubismul neagă pictura fotografie ; muzica serială aruncă primele sale note care nu mai datorează nimic armoniei.

„Arta dramatică nu trebue să dea mai mult iluzia realității decît pictura. Ea trebue să facă operă cu mijloacele sale particulare și să tindă la niște efecte care să nu reiasă decît din ea. Cum un tablou este un spațiu bun pentru a emoționa, o piesă de teatru este o durată pentru a anima“ (Gide, *Jurnal).*

„Pitorescul e refugiul micilor artiști" (G. Călinescu).

— Johann Sebastian Bach copiind la lumina lunii notele fratelui său care nu-i permitea aceasta. De unde o slăbire a vederii.

— Serile de advent din Lubeck ale lui Bach cînd intra în biserica plină de lumînări și cîntece.

— Lui Bach i s-a reproșat că a luat pe galeria orgii pe viitoarea sa nevastă, o verișoară, Maria Barbara Bach.

— Orga lui Bach de la Weimar, la castel, cu șapte registre, cea mai dragă lui.

— Haendel, spirit reclamagiu, care colindase lumea și cîștigase mulți bani, spre deosebire de Bach care era modest.

— Contractul lui Bach cu consiliul orășenesc din Lipsca la angajarea lui în post de cantor, o rușine. E silit să scrie : *Voi ține seama ca muzica să nu țină prea mult în timpul serviciului divin, să nu aibă caracter laic și să trezească în credincioși gînduri pioase. Mă oblig să nu părăsesc niciodată orașul fără știrea și consimțămîntul primarului* (Din *Cronica* Anei Magdalena Bach).

„Piatra e acoperită în timpul nopților cu lună după un ritual (la sculptori) ca să nu crape" (Irving Stone).

Modelul *Madonei* lui Botticelli — Simonetta Vespucci (ea e femeia din *Primăvara* lui Botticelli, *Venus, Pallas).*

„Jacopo de la Quercia e dramaturgul pietrei, cum Donatello a fost poetul ei" (Irving Stone).

ISTORIA PLAGIATULUI

— *Romeo și Julieta* este inspirată de două povestiri italiene : una de Luigi da Porto și a doua de Matteo Bandello (1554). Versiunea lui Bandello a fost tradusă din italiană în franceză, apoi din franceză în engleză de către Arthur Brookes, sub titlul de *The tragical history of Romeo and Juliet* (1562).

— La rîndul lui, Ben Jonson traducea capitole întregi din greci și latini, imputîndu-i lui Shakespeare că n-are cultură.

— *Negustătorul din Veneția* are ca sursă trei povestiri din Renaștere. Episodul principal, povestea lui Shylock e luată din *Il Pecorone* a lui ser Giovanni Fiorentino. *Fabula casetei* este o povestire ce poate fi găsită în *Gesta romanorum* (traducere din latină în franceză a unor cronici romane, distractive). *Aventura lui Jessica* (fiica lui Shylock, episod în care Jessica îl fură pe taică-său) e luată dintr-o povestire a lui Massacio de Salerno (din cele trei povestiri necoerente, Shakespeare a făcut o piesă !).

— Din *Shakespeare* (de Chambrun) aflăm că subiectul piesei *Măsură pentru măsură* e luat din *Epitia* de Giraldo Cinthio, Shakespeare modificînd ușor tema. În *Hamlet,* izvoarele sunt : trei secole înainte de Shakespeare, un călugăr obscur, Saxo Grammaticus, culesese istoria tînărului Amleth, o veche legendă din Yutland ; în 1514, culegerea danezului ajunge la un editor parizian.

Şi azi poate fi citită, în latina medievală şi în caractere gotice, prima versiune a tragediei *Hamlet*, deşi ea nu constituie o sursă directă pentru Shakespeare. (Sabia vîrîtă prin perdea, nebunia simulată a lui *Hamlet* există în danez.) Dar Shakespeare avea o carte contemporană mai accesibilă : *Cartea lui François* de Belleforest — o culegere de nuvele cu un nume lung, privind tragedia lui Hamlet. De aici a luat Shakespeare, pentru că ea are lucruri noi (luate din Grammaticus). În francez, de pildă, Shakespeare găseşte o figură retorică : *fol jusqu'a la haute gamme*, care evocare a muzicii îl face pe Shakespeare să pună în mîna lui Hamlet un flaut şi să-i dea o replică: *Aţi vrea ca eu să... la cea mai joasă notă a mea pînă la cea mai înaltă şi voi nu puteţi face să vorbească acest instrument care are un sunet atît de frumos !* Al doilea *Hamlet* (au fost două din care unul o melodramă) are furată filosofia lui Montaigne. Personajul Ofelia e ciupit tot din Belleforest. Criticii englezi au crezut multă vreme că s-a luat din Keats sau din alte opere dispărute. *Othello* e luat din traducerile franceze ale pieselor lui Giraldo Cinthio, în traducerea lui Gabriel Chappuys, în 1584, foarte răspîndită în Anglia. Desdemona vine de la Disdemona, alte nume au fost schimbate. *Regele Lear* e inspirat din cartea *Albion's England*, şi din *Cronicile* lui Holinshed. *Cymbeline* are subiectul luat din Holinshed, iar intriga geloziei maritale e luată din *Decameronul* lui Boccaccio. Influenţe mai pot fi depistate în Ovidius, Plutarch, Boccaccio, Montaigne, Rabelais. N-a preluat grosolănia lui Rabelais, de la el a luat numai din cartea a IV-a *(Gargantua)* scene ce pot fi găsite la începutul *Furtunii*. În *Pericles* e o scenă care aminteşte de Gargantua, anume cea cu un uriaş care înghite o biserică. La Rabelais, Gargantua ia clopotele de la *Notre-Dame* ca să-şi împodobească juninca, iar în altă piesă apare numele de Hololern (care e numele unuia dintre pedagogii tînărului Gargantua). Celebrul solilocviu din *Richard al II-lea* conţine ecouri din Rabelais şi Montaigne, topiţi împreună. (Omul ca mic microcosmos e ideea lui Rabelais.) Un personaj din *Essais* a lui Montaigne, filosofînd asupra suferinţei omeneşti (cei ce se consolează de suferinţa lor, spunîndu-şi că şi alţii au trecut prin aceleaşi suferinţe). Piesa *Cei doi verişori nobili* are subiectul luat din *The Canterbury Tales* ale lui Chaucer. *Henry VIII* e luat din Holinshed.

Comedia erorilor e luată din *Menehmes* de Plaut. Şi aşa mai departe...

ISTORIA PLAGIATULUI

— *Triptolemos*, drama lui Sophokles, are subiectul luat din dramele semi-religioase ale Atticei. Tragedia *Ajax* are subiectul inspirat de *Iliada*. *Filoctet*, *Ajax*, *Electra* sunt scrise sub înrîurirea lui Eschyl. *Oedip Rege* e inspirat de ciclul epic al Thebei (din *Sofocle* de G. Fotino).

Principiul de pace universală apare la Dante, ca precursor al lui Kant, care devine compilator. Tot Dante anticipează *Principele* lui Machiavelli (absolutismul iluminist în

De monarchia) (vezi *Dante* de Al. Balaci).

„Avansul dobîndit de greci se datorează în parte cerului, în parte constituției" (Winckelmann).

„Există un pesimism al forței ?" (Nietzsche).

„Marea veșnic reîncepută" (Valéry). Tot el : „Insulele unui arhipelag : glasuri ale Domnului pe ape".

Guillermo Diaz, *Plaja :* Cei patru dușmani : dușmanul din nord — negura ; dușmanul din sud — mirajul; dușmanul de la răsărit — renunțarea, nirvana, monstruosul ; dușmanul de la apus — fantasticul. La apus se află jungla dionysiacă.

„Din cînd în cînd din pom cade cîte un măr greu și copt ca un gînd (Claudel, *Cunoașterea Răsăritului).*

„Ce măreț e spectacolul nașterii îngerului într-un om" (se pare Jean Paul, citat de Albert Beguin în *Sufletul romantic și visul).*

„Somnul este adesea un repaos într-o lume mai frumoasă" (Tieck).

„Ce e reveria ? stare ambiguă între amintire și ficțiune" (Mircea Martin ?).

„Se tinde spre o cultură interioară a poeziei" (Marcel Raymond ?).

„O viață fără cultură este barbarie, iar cultura fără viață, bizantinism" (Ortega y Gasset).

„Poetul potrivit lui Novalis și Coleridge e un reconciliator între om și natură, un intercesor" (Raymond).

CAIETELE PRINCEPELUI

Din *La Divine Comèdie* de Alexandre Masseron (Paris, *Desclee de Brouwer) :*

— În cîntul al XXI-lea există un diatol numit *Mala coda,* adică *Coadă rea,* căruia Dante i-a dat sarcina de a preciza data voiajului său în regiunile infernale.

— Printre animalele cu care Dante se întîlnește și care îi barează drumul este și așa-numita *lonza,* despre care s-a discutat foarte mult ; e un animal enigmatic, alegoric, care ar putea fi în realitate : pantera, leopardul, linxul, onxul, cu blana pătată, ușoară.

— *La cità dolente — Cetatea durerii.* Forma generală a Infernului se prezintă ca un con gigantic sau, mai bine zis, ca o pîlnie inversată, situată în emisfera noastră boreală și al cărei vîrf atinge cu rigurozitate centrul pămîntului, după cosmografia medievală, în mijlocul corpului lui Lucifer, îngropat în ghețurile Cocytului. Axa conului trece prin Ierusalim, spre nord și în emisfera australă prin insulele Purgatoriului, care la antipod ies din ocean.

— Această pîlnie se împarte în nouă cercuri concentrice, din ce în ce mai mici și în care supliciile devin din ce în ce mai grave. Al cincilea

cerc este format din mlaștinile Styxului și între el și cel de-al șaselea nu pare a fi diferență de nivel, dar între cele două cercuri se ridică zidurile cetății Dite, care marchează limita dintre Infernul de sus și cel de jos. Cele nouă cercuri sunt precedate de un vestibul separat de primul cerc de fluviul Acheron. Numărul diviziunilor Infernului este zece : șase în afara cetății Dite și patru în interior. Al șaptelea cerc, în care se scoboară prin dărîmăturile unei faleze abrupte, este împărțit în trei zone : mai întîi un fluviu fierbător : Phlegetonul, apoi o pădure cu arbori noduroși și pipernicițI, apoi o landă acoperită de un nisip arid și arzător, înconjurată de o pădure care la rîndul ei e înconjurată de fluviul cel roșu (Phlegeton). Fluviul e mărginit de diguri pe care se poate merge fără să te arzi și, după ce a șerpuit prin toată landa, se precipită într-un abis obscur. Acest abis se numește *Male bolgia — Bolgia cea rea* — și e imposibil să ajungi acolo cu metode omenești. E un loc în întregime din piatră de culoarea fierului, ca și stîncile care o înconjură și formează cel de-al optulea cerc. Acestui cerc îi este consacrată mai mult de o treime din cartea *Infernului*. *Male bolgia* se termină într-un puț foarte larg și profund care, la rîndul său, se termină într-un lac înghețat ce formează cel de-al nouălea cerc. Dimensiunile celei de-a noua și a zecea bolgie, dacă numărăm și vestibulul, sunt date de Dante : prima are douăzeci și două de mile circumferință, ultima, numai unsprezece mile circumferință și o jumătate de milă lărgime. După calculele moderne, s-a constatat că dimensiunile pămîntului nu sunt destul de largi pentru a conține Infernul dantesc. Pe malul care înconjură cel de-al zecelea cerc, ultimul, o armată de giganți, unul lîngă altul, zac îngropați în pămînt pînă la genunchi ; ultimul cerc este un lac de gheață, provenită din apele Cocytului, și e divizat, în patru zone concentrice. (Ai zice că Dante era obsedat de simbolismul pantaclelor medievale sau a celebrelor mandale indice — N.) Din această gheață iese corpul lui Lucifer — punctul către care sunt atrase toate corpurile, care au greutate, este chiar mijlocul corpului lui Lucifer. Pentru a ieși, se folosește un drum în spirală, crestat în stîncă de fluviul Lethe, care traversează întreaga emisferă de sud și duce la Purgatoriu.

— Primul cerc infernal este cel a limbului unde sunt expulzați fără vreo altă suferință cei care au avut dorințe neîmplinite, cei care nu au primit botezul și cei care înainte de creștinism nu au crezut în adevăratul Dumnezeu.

— Judecătorul Minos dă sentința încingîndu-și corpul cu coada în atîtea rotocoale cîte cercuri trebue să coboare cel care a fost judecat.

— Exemplu de limbaj macaronic pe care un personaj din Infern numit Pluto îl folosește : *Pape Satan, Pape Satan, aloppe !...* incomprehensibil pentru comentatori, dar pe care Vergilius are aerul că îl înțelege.

— În Infern, cei doi călători, Dante și Vergilius, călătoresc învîrtindu-se mereu spre stînga, cu excepția a două ocazii : cînd ajung în cercul ereticilor și în acel unde e Geryon.

— Peste fluviul Styx sunt conduși de un alt barcagiu, Phlegias, cu ajutorul căruia trec mocirla făcută de fluviu.

— Cetatea Dite are moschei roșii, din cauza focului veșnic care le încinge pe dinăuntru.

— Pentru cei violenți față de ei înșiși, există în cea de-a doua zonă a celui de-al șaptelea cerc două suplicii distincte după modul în care aceștia au acționat asupra propriului lor corp sau asupra bogățiilor lor : sinucigași sau risipitori. Teatrul supliciilor este sinistru : o pădure fără verdeață, copaci răsuciți, tufișuri încurcate ; arbori, ciudate harpii cu largi aripi, cu gîtul și chipul uman, cu labele prevăzute cu gheare, cu

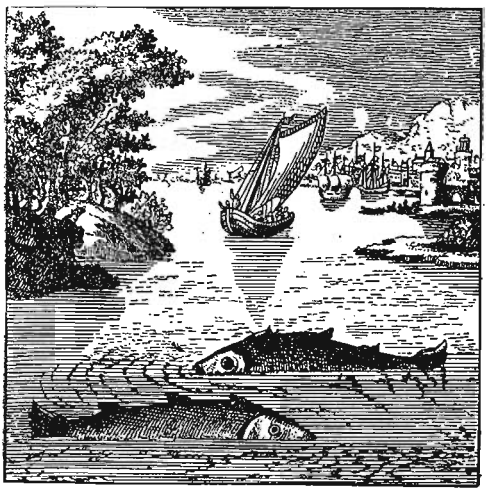

piept mare acoperit de pene și, din toate părțile, gemete îngrozitoare, cu toate că nu se vede nimeni. Aceste trunchiuri sunt sinucigașii. Mereu se aplică talionul. Ei au disprețuit forma omenească, vor fi loviți deci, fiind privați de această formă. Dante face o experiență : rupe o mică ramură ; din copacul mutilat, curge sînge și se aud vorbe de durere ; apoi pădurea se animă dintr-o dată ; are loc o vînătoare înspăimîntătoare : risipitorii fug din fața unei haite de cățele negre, lacome, părînd ogari scăpați din lanț, care îi sfîșie pe unde îi prinde.

— Referitor la hidrografia fluviilor infernale, Dante pune în gura lui Vergilius o explicație foarte interesantă. Există în insula Creta statuia unui mare bătrîn care se întoarce cu spatele la Damietta și privește către Roma : capul statuii este de aur, bustul de argint, pîntecele de bronz, restul de fier, cu excepția piciorului drept care este din teracotă. Fiecare parte, în afară de cea de aur, este străpunsă de o fisură pe unde curg lacrimi sub formă de rîuri, care udă Infernul, cu patru denumiri. Ni se spune, de asemenea, că apele Lethei curg către Purgatoriu, de unde ele coboară în Infern cu ultimele *scorii* (zgure) ale greșelilor omenești, prin poteca obscură care străbate emisfera australă.

— Cea de-a doua bolgie adăpostește pe adulatori și pe flateuri. Ei sunt cufundați într-o cloacă în care pare că s-au vărsat toate latrinele omenești (în text : sunt cu capul murdărit de căcat) și se zgîrie cu unghiile lor merdoase (pline de merde).

— Clement al V-lea, cel care a încuviințat desființarea Ordinului templierilor și torturarea conducătorilor, e caracterizat ca un păstor fără lege.

— Cei care pretindeau că prezic viitorul sunt pedepsiți prin răsucirea capului la spate, în așa fel încît lacrimile le udă fesele.

— Alt eșantion de limbaj infernal, macaronic ; de data aceasta Nemrod este cel care glăsuiește : *„Rafel mai amech izabi almi“*.

— În cel de-al nouălea cerc, pe lacul înghețat format de Cocyt, expiază cu greșelile lor cei mai urîți condamnați, trădătorii : trădătorii propriilor părinți, în diviziunea *Caina ;* trădătorii de patrie, în diviziunea numită *Antenora ;* trădătorii oaspeților lor, în diviziunea numită *Tolomea ;* trădătorii față de Dumnezeu și față de Caesar în diviziunea numită *Giudeca.* Primul nume este luat după Cain ; cel de-al doilea după Antenor, despre care se spunea în Evul Mediu că ar fi predat pe troieni grecilor ; al treilea fie după Ptolemaios, fie după regele Egiptului care l-a trădat pe Pompei, fie după fiul lui Abobus, care l-a ucis pe Simon Macabeul ; ultimul nume, de la Iuda.

— În *Antenora* se desfășoară episodul cel mai celebru poate din întreg poemul ; povestea lui Ugolino, care rontăie craniul arhiepiscopului de Pisa.

— În *Antenora* este o lege ciudată, trădătorul deseori cade în acest cerc chiar înainte de a muri, pe pămînt rămînînd să dăinuiască numai trupul său în care se aciuiază un demon.

— Lucifer este privat de viață, dar este privat și de moarte. Dimensiunile monstrului nu au putut fi stabilite de cercetători ; ele sunt, în orice caz, colosale. Lucifer are trei fețe : cea dinainte — roșie ; galbenă și neagră — celelalte două. Trei perechi de mari aripi ca aripile de li liac, bat fără încetare, iar cele tre vînturi care se nasc din această mișcare perpetuă sunt cele care îngheață Cocytul ; șase ochi plîng fără încetare, lacrimile căzînd pe trei bărbii îmbibate cu un fel de noroi amestecat cu sînge. Fiecare gură mestecă un păcătos ale cărui picioare se agită furios ca picioarele simoniacilor din cea de-a treia bolgie ; dar condamnatul din mijloc, care suferă cel mai groaznic supliciu dintre toate, nu este numai mușcat, este și zgîriat cu ghearele, în așa fel încît i se vede șira spinării printre hălcile de carne smulsă. Este Iuda, iar de o parte și de alta se află Brutus și Cassius — ucigașii lui Caesar.

— Purgatoriul se termină cu o adevărată cîmpie, acoperită de o pădure minunată pe care o udă două fluvii : Lethe și Eunoe. Această cîmpie este paradisul terestru în care a păcătuit cel dintîi om, răscumpărat la antipodul lui de moartea lui Christos.

— Purgatoriul propriu-zis se compune din șapte terase concentrice din ce în ce mai ridicate, iar în fața primului cerc este un fel de plajă circulară, unde debarcă noii-veniți ; un fel de vestibul este antepurgatoriul.

— Sunt deci : plaja, antepurgatoriul, șapte cornișe, paradisul terestru — total zece regiuni, ca și în Infern.

— Dante, însoțit de Vergilius, a avut nevoie de circa douăzeci și patru de ore pentru a vizita Infernul, iar pentru Purgatoriu i-au trebuit trei zile și jumătate, din dimineața zilei de Paște pînă miercuri la prînz.

— Cele șapte cornișe ale Purgatoriului corespund celor șapte păate capitale, care se succed în urătoarea ordine, începînd cu baza muntelui : orgoliu, invidie, mînie, accidie, avariție, lăcomie, luxură. Accidia nu este lenea, așa cum ne-am fi așteptat în acest loc după Thomas d'Aquino, accidia este un fel de tristețe care face pe om să fie delăsător

în a se împlini spiritual, din teamă de efort fizic.

— Apele celor două rîuri ale Purgatoriului acționează diferit. Lethe te face să uiți păcatele pe care le-ai făcut, iar Eunoe îți aduce aminte de binele pe care l-ai făcut în viață. Dar virtuțile nu își fac efectul decît dacă ai băut din apele lor.

— Mama Fecioarei Maria este Sfînta Ana.

— Cerul stelelor fixe este consacrat scenelor triumfului lui Christos — aceasta se petrece în Paradis, a cărui structură trebuia să o dau mai înainte.

— Paradisul : în jurul pămîntului imobil se învîrtesc nouă sfere concentrice. Cea mai mică și mai lentă este cea mai apropiată de noi, iar cu cît ne depărtăm, sferele sunt mai mari și mai rapide. Avem deci nouă ceruri : cerul Lunii, cerul lui Mercur, al lui Venus, al Soarelui, al lui Marte, al lui Jupiter, al lui Saturn, al stelelor fixe (vezi mai sus) și, în fine, cerul cristalin sau primul mobil.

— Ca și celelalte regiuni (Infern, Purgatoriu), Paradisul e format din zece zone. Dar trebue remarcat că el prezintă un dublu aspect : paradis de repaus și paradis de mișcare.

— Roza mistică, cum arată Paradisul, seamănă cu un imens amfiteatru, divizat în două hemicicluri ; de o parte, în care toate locurile sunt ocupate, sunt acei care au crezut că Christos va veni, adică evreii *Vechiului Testament*, cealaltă parte, unde există încă locuri goale, este rezervată creștinilor legii noi. Bărbații sunt separați de femei. Fecioara ocupă locul cel mai înalt. Locul Beatricei este la picioarele Evei, lîngă Rachel din *Vechiul Testament*.

— Cerul stelelor fixe e consacrat scenelor triumfului lui Christos, al Fecioarei și al apostolilor. În primul mobil apar cele nouă ierarhii ale îngerilor, divizați în trei ternare, din care una cuprinde serafimii, heruvimii și tronii ; cea de-a doua cuprinde dominațiunile, virtuțile, puterile ; cea de-a treia, principatele, arhanghelii și îngerii.

— Cînturile XI și XII din *Paradis* sunt consacrate fondatorilor ordinelor de cerșetori și au o curioasă simetrie.

— Sfîntul Thomas d'Aquino e cel mai ilustru doctor al Ordinului Sfîntului Dominic.

— În stabilirea arhitecturii sale savante, Dante poate că s-a servit de următoarele izvoare : Cartea a VI-a a *Eneidei*, în care tatăl lui Silvius se duce la cei morți ; cea de-a doua *Epistolă a Sfîntului Pavel către corinteni ; Apocalipsul ; Visul lui Scipio* (pentru a construi paradisul sferelor — *Visul lui Scipio* se găsește în *De Republica* de Cicero și a fost comentat de Macrobius la începutul secolului al V-lea) ; revelațiile călugăriței Mathilde de Hackeborn (pentru a defini cornișele Purgatoriului) ; lucrările nenumăraților călugări care au descris supliciile Infernului ; faimoasa *Viziune a lui Alberic*, călugăr la Monte Cassino, care prezintă multe analogii cu întreaga *Comedie*, de care e posibil totuși să fi fost ignorată de poet, după părerea unora. Ultima descoperire a surselor dantești este escatologia musulmană.

— *Divina Comedie* e supusă și unei structuri matematice, uneori chiar în detalii, unor reguli cărora se pare că Dante le acorda o importanță și un sens misterios, o putere ascunsă, așa cum e demonstrat prin-

tr-un pasaj din *Vita Nuova,* relativ la Beatrice.

— Numerele esențiale pe care se bazează structura *Divinei Comedii* sunt : unitatea, treimea, simbol al trinității, și zece, numărul perfect, obținut cu ajutorul celorlalte două.

— Există trei părți sau cînturi și fiecare din aceste cînturi se compune din 33 cînturi, în afară de *Infern,* care are 34, fiindcă cîntul I este de fapt o introducere generală.

— *Divina Comedie* este scrisă în terține, din care primul și ultimul vers rimează între ele, iar cel de la mijloc rimează cu primul și ultimul din strofa următoare.

— Întrucît *Divina Comedie* cuprinde 100 de cînturi, cîntul 50 și 51 sunt consacrate teoriilor esențiale ale liberului arbitru, dragostei și, în special, confuziunii puterilor.

— Dante care iubea frumoasele teorii explică în *Convivio* cum trebue interpretate *canzoni*-ele sale : „Trebue ca explicația pe care o dau să fie literală și alegorică ; scrierile pot fi înțelese în patru sensuri : sensul literal, adică numai potrivit literei tipărite ; sens alegoric, cel care se ascunde sub haina unor fabule, un adevăr ascuns sub haina unei frumoase minciuni ; sensul moral pe care cititorii trebue să-l găsească pentru utilitatea lor și a discipolilor lor ; cel de-al patrulea se numește anagogic, adică super-sens, cel care se explică din punct de vedere spiritual și reprezintă lucruri spirituale pentru gloria eternă. Sensul literal trebue expus primul, fiindcă el le conține, le închide pe celelalte".

— Dante e întîmpinat de un leu, de o lupoaică și de un animal fabulos numit *la lonza,* care ar simboliza nestăpînirea sau maliția. (Se pare că, totuși, *la lonza* este o panteră.)

— *Nomina sunt consecventia rerum :* Dante, în *Vita Nuova,* dar nu e ceva original, ci se reia o veche concepție medievală.

— Beatrice simbolizează adevărul supranatural, adevărul relevat de Sfîntul Duh, de Moise, de profeți, prin *Psalmi,* prin *Evanghelie,* prin scriitorii inspirați ; este teologia, știința divină, care interpretează acest adevăr, este autoritatea supremă spirituală care a primit, direct de la Dumnezeu, sfintele cunoștințe.

— Soția lui se numea Gemma Donatti.

— Se dau ca sigure datele de 1314 și 1321 între care Dante și-ar fi scris opera *Divina Comedie.*

— *Divina Comedie* este revelația salvării lumii prin salvarea lui Dante însuși, nu e decît îndeplinirea unei promisiuni cu care se termină *Vita Nuova.*

— Beatrice a murit la 8 iunie 1290. La data aceea Dante avea 25 de ani ; el concepuse deja înainte de 1290 marele proiect al operei sale, pe care însă nu-l va îndeplini, la modul literar, decît zece ani mai tîrziu, adică în săptămîna sfîntă a anului 1300.

— În *Purgatoriu,* cîntul XXX (v. 34—48), Dante exclamă : „Nu e nici o picătură de sînge care să nu tremure în mine, recunosc semnele fiecărei flăcări" (a dragostei) ; această exclamație este luată *tale quale* din *Eneida,* unde eroul spune : *agnosco veteris vestigia flamme* (recunosc urmele vechii flăcări).

— Dante declară că Doamna de care el se îndrăgosti, după ce primul său amor a încetat să mai existe, a fost preafrumoasa și preacinstita

fiică a împăratului universului, căreia Pythagoras îi dă numele de Filosofie. (Deci intrăm într-o simbolistică teologică medievală, Beatrice fiind de fapt teologia, iar dragostea ulterioară a lui Dante fiind Filosofia, dragoste de care el se căiește atunci cînd o revede pe Beatrice.) Personajele din *Divina Comedie* sunt simple abstracțiuni, sau au și un sens ezoteric, dincolo de cel literal, mai bine zis un sens alegoric.

— Cîteva elemente explicative privind luptele dintre guelfi și ghibelini, despre care toată lumea vorbește, dar nimeni nu știe exact despre ce e vorba :

După triumful definitiv al guelfilor la Florența, în 1266, și diverse tentative, mai mult sau mai puțin fructuoase, de pacificare, orașul se împărțise din nou în două partide, cel al burgheziei bogate, ale cărei idei rămîneau strictamente guelfe, și cel al poporului de jos, sprijinit de nobili, recent învinși, și care tindea să se apropie de vechii ghibelini. Primii erau numiți Albi, ceilalți Negri. Existau în orașul Pistoia Cancellierii, împărțiți în Cancellieri Albi și Cancellieri Negri, care se înțelegeau foarte rău ; mai întîi ceartă de familie, cu urmări ulterioare neprevăzute. Un oarecare Foccacia, care era dintre Albi și pe care Dante l-a prezentat ca trădător față de ai săi și l-a înghețat în apele glaciale ale Cainei, a tratat cu cruzime pe Negri și a declanșat drept consecință represaliile energice în care albul Bertino dei Vergolesi și-a pierdut viața. Neputincios în a impune pacea, conducătorul cetății a demisionat, iar Foccacia a profitat de aceasta pentru a se răzbuna fără loialitate. S-a făcut apel la Florența ca pacificatoare ; dar aceasta nu numai că nu a pacificat nimic, dar a absorbit dușmăniile ca pe o otravă și facțiunile din Pistoia s-au stabilit pe malurile rîului Arno, mult agravate. Albi contra Negri, Cecchi contra Donatti. Cele două familii rivale, guelfi unii, ghibelini alții, s-au pus în capul ostilităților, care au devenit în curînd politice. Cecchi, de origine modestă, erau ieșiți din Acona, un mic sat din împrejurările Florenței, de unde și numele de *parte selvagio* (parte pădurosă), dat de Ciacco facțiunii sale ; puterea lor venea în special de la bogăția realizată prin comerț. Ei se stabiliseră în cartierul Porta San Piero, unde cumpăraseră în 1280 palatul conților Guidi. Cacciaguida biciuiește pe acești parveniți cu disprețul lor și așa fac mulți alții. Împotriva Cecchilor se ridicaseră Donatti, din vechea nobilime, dar sărăciți și geloși ; Dante era aliatul lor prin soția sa Gemma, fiica lui Manetto Donatti. În jurul familiilor Cecchi, Donatti și a liderilor acestora (Vieri și Corso), s-au grupat aproape toți cetățenii orașului, din motive politice. Dezlănțuirea acerbă a pasiunilor a avut loc în ziua de 1 mai 1300, în cursul unei sărbători populare, sărbătoarea primăverii sau *Calendimaggio*, și a însîngerat Florența. În această zi, după Boccaccio, Dante s-a îndrăgostit de Beatrice. În încăierarea care a avut loc, un partizan al Donatti-lor a tăiat nasul lui Ricovero dei Cerchi ; s-a spus că a fost Piere Spini și s-au refugiat în casa lui ; de aici au pornit distrugerile care au avut loc în Florența și care au dezlănțuit luptele civile.

— Prima condamnare în contumacie a lui Dante a avut loc la 27 ianuarie 1302, poetul urmînd să fie ars de viu dacă cădea în mîinile zbirilor.

— În *Divina Comedie* Dante precizează că luptele dintre Cecchi și Donatti au fost asemănătoare cu cele dintre guelfi și ghibelini, care au izbucnit în ziua de Paște a anului 1215, cu care ocazie a fost ucis messer Buondelmonte ; ambele evenimente au dus la ruină Florența. Cu o jumătate de secol înainte de nașterea lui Dante, un om a fost ucis la capătul lui Ponte Vecchio, lîngă statuia lui Marte ; acest omor a marcat data precisă a împărțirii cetățenilor Florenței între guelfi și ghibelini, dar e evident că germenii discordiei erau mult mai vechi.

— Cearta dintre guelfi și ghibelini s-a născut fiindcă un tînăr nobil, Buondelmonte dei Buondelmonti, promisese unei tinere din familia Amidei să o ia în căsătorie. Dar, trecînd într-o zi prin fața palatului Donatti, soția lui messer Forteguerra Donatti, care inspecta strada de la geam, i-a oferit o altă fată, de o frumusețe răpitoare. Tînărul a căzut într-o iubire fulgerătoare și a încercat să se degajeze de vechile angajamente. Familia Donatti se oferea să plătească chiar despăgubiri dacă va fi nevoie. Cei care apărau onoarea primei logodnice au devenit apoi ghibelini. Tînărul Buondelmonte a fost ucis în ziua nunții sale.

— Vechea emblemă a orașului a devenit emblema ghibelinilor, iar guelfii au adoptat ca emblemă crinul alb, care a devenit la rîndul său emblema oficială a Florenței. Punctul culminant al luptelor a fost bătălia de la Montaperti. Ugolino era ghibelin, ca și cel căruia îi roade craniul, abatele Ruggieri, arhiepiscop de Pisa : amîndoi trădători ; cînd facțiunilor guelfe și ghibeline le luară locul Albii și Negrii, lipsa de bună-credință și trădarea continuară să facă ravagii. După bătălia de la Taglia, ghibelinii au fost definitiv înfrînți și nu au mai ridicat capul. În 1282 au avut totuși loc o nouă încercare și o bătălie la Campaldino, la care a luat parte și Dante, în vîrstă de 24 de ani.

— În Paradis, Dante nu vede nimic în clipa iertării sale, în afară de gura Beatricei ; el se pierde în viziunea surîsului Beatricei, iar comentatorii eclesiastici au zis că o privește prea fix.

Eugen Barbu

— În operă străbate un sentiment de adîncă vinovăție pe care Dante îl recunoaște foarte des fără a-l preciza prea mult. „Bunurile pămîntești, prin falsa lor seducție, mi-au abătut pașii, astfel că în curînd chipul tău a dispărut pentru mine — cu alte cuvinte, la moartea ta am abandonat binele suprem, pe Dumnezeu, pentru binele înșelător, răul. Am părăsit virtutea pentru viciu". Care a fost deci păcatul lui Dante ? Unul din fiii poetului scria că Dante s-a dedicat poeziei și altor științe mondene. Nu e de crezut că acest lucru i-ar fi produs remușcări atît de mari. A fost pusă în cauză și fermecătoarea Gentucca din Luca, a cărei perfectă inocență este proclamată astăzi. În realitate ceea ce Dante își reproșează față de Beatrice sunt niște amoruri ocazionale, amoruri nedemne de sentimentul foarte nobil și foarte pur căruia el îi consacrase întreaga viață.

— Casa poetului era situată în cea mai veche incintă, în inima cetății ; dovadă, originea florentină foarte veche.

— Dante pare a se trage din vechi florentini de rasă romană.

— Dante s-a înscris pentru a studia arta medicilor și a farmaciștilor ; era singurul mijloc de a fi ales în consiliul poporului ; el a urmărit cu asiduitate și o carieră politică.

— La 27 februarie 1302, Dante a fost condamnat, pentru obstrucția pe care o făcea papei Bonifaciu al VIII-lea, la 5 000 florini amendă și la exil pe timp de doi ani, precum și excluderea definitivă din sarcinile politice. La 10 martie, fiind condamnat în contumacie și nevenind să se justifice, a fost condamnat să fie ars de viu : *igne comburatur sic quod moriatur*.

— În noaptea de 13—14 septembrie 1321, în urma unui acces de febră pe care i-l dădea malaria, Dante a murit la Ravenna. De atunci Florența în zadar îi reclamă oasele. A suportat 29 de ani de exil.

— Dante folosește cuvintele într-un sens simbolic : de exemplu, cînd vorbește de cer, el înțelege știință ; cerurile sunt deci științele de pe vremea sa. El face și astrologie : gramatica corespunde cerului lunii ; dialectica — cerului lui Mercur ; retorica — cerului lui Venus ; acestea sunt explicații date de însuși autorul în operele sale anterioare.

— Pentru *Istoria plagiatului :* Doctrina lui Dante nu este nouă ; el nu are decît meritul de a fi tradus în vers italian proza robustă, latină, a sfîntului Thomas d'Aquino, cum ar fi în următoarele exemple : *Divina Comedie : „Se cosi fosse, in voi fora distrutto libero arbitrio..."*

În *Summa Theologica : „Et ita sequeretur, quod homo non esset liberi arbitri..."*

Sau în *Divina Comedie :* „Lo cielo i vostri movimenti inizia".

în *Summa Theologica :* „Corpora coelestia possunt ad hoc".

— Thomas d'Aquino pe care secolele l-au numit *doctor angelicus* a fost adevăratul maestru al gîndirii lui Dante.

— Dante și-a denumit el însuși opera *poem sacru*, la care și-au dat mîna și cerul și pămîntul. În această operă Dante apare și ca teolog și ca savant. Epitaful pregătit lui Dante suna astfel : *„Theologus Dantes, nullius dogmatis expers, quod foveat claro philosophia sinu..."* Adică : *Dante, teologul, căruia nu îi este stră-*

înă nici una din doctrinele pe care filosofia le nutrește în sînul ei luminos. Divina Comedie este și o operă teologică. Dat fiind scopul urmărit de autor, nici nu putea fi altceva : a smulge pe cei care trăiesc în această viață de la starea de mizerie pentru a-i îndrepta către starea de fericire.

— Posteritatea i-a dat lui Dante titlul de *poet sublim,* dar poetul a găsit foarte natural să-și acorde el însuși acest titlu sub protecția lui Homer, Vergilius și a încă trei (vezi *Infernul,* IV, v. 82—105). Dante era nu numai orgolios, lucru ce se explică foarte omenește prin înalta conștiință pe care o avea despre valoarea sa, dar o și mărturisește în termenii cei mai formali ; el adoptase de mult o atitudine disprețuitoare.

— Cînd Ugolino roade din craniul arhiepiscopului Ruggieri, el se șterge cu părul victimei atunci cînd vrea să răspundă la întrebările puse de Dante.

— Cea mai valoroasă creație poetică a lui Dante este desigur episodul cu Francesca da Rimini (vezi cîntul V al *Infernului).* Francesca este pedepsită pentru adulter și amantul ei este chiar cumnatul ei, Paolo Malatesta, iar omorîtorul acestuia este Giangiotto, soțul ei. Cu această ocazie, Dante dedică frumoase versuri dragostei, printre care celebrul : *„Nessun maggior dolor che ricordarsi di tempi felice nella dolor".* (Traducerea ar fi aceasta : *Nu există nenorocire mai mare decît să-ți amintești de timpurile fericite cînd ai căzut în nenorocire.)*

— Întîmplarea cu Ugolino s-a petrecut în realitate în mai 1298, după ce Ugolino a fost închis douăsprezece luni împreună cu doi fii și cu doi nepoți. Ceea ce e interesant aici e că Dante nu declară formal că Ugolino și-a mîncat progenitura împins de foame, ci doar sugerează. Versul : *Și atunci foamea fu mai puternică decît durerea* (vers ambiguu) poate însemna fie că el a început să devoreze cadavrele propriilor copii, fie că a sucombat pur și simplu.

— S-a cerut canonizarea și sanctificarea lui Dante de către Maurice Barres ; dar pînă în prezent Sfîntul Scaun nu s-a pronunțat.

— Schematic, periplul lui Dante în Infern ar fi următorul (mai bine zis, ruta către Infern) : Ierusalim ; sub el, vestibulul Infernului — limbul ; se trece fluviul Acheron ; cercurile unu-cinci, la al cincilea — mocirlele Styxului ; zidurile cetății Dite ; Phlegeton la prima zonă a celui de-al șaptelea cerc ; abis, sau coborîrea de la cercul al șaptelea la al optulea se face pe spinarea lui Geryon ; alt abis, între cel de-al optulea și al nouălea cerc ; coborîrea se face în mîinile lui Anteu ; Cocytul înghețat, cercul al nouălea ; Lucifer ; drum ascuns care duce de la Infern la Purgatoriu ;

— Cel de-al optulea cerc din Infern are următoarea configurație : zid în lungul căruia Dante e coborît de către Geryon de la cercul al șaptelea la cel de al optulea ; puț central ; zece bolgii cu punți între ele și cu diguri — deci bolgii sunt doar în cercul al optulea ; toate punțile sunt dărîmate dincolo de bolgia a șasea.

— Schema Purgatoriului : plaja unde domnește Caton ; antepurgatoriu ; valea prinților ; șapte cornișe ; paradisul terestru.

— Itinerarul lui Dante în paradisul terestru și procesiunea mistică care a avut loc aici : a trecut mai întîi

pe lîngă sursa comună a fluviilor Lethe și Eunoe ; a depășit cursul Lethei, apoi al lui Eunoe ; Dante s-a îmbăiat în Lethe ; are loc procesiunea, apoi trece un car transformat în monstru ; mai înainte s-a întîlnit cu Matelda, după aceasta cu Beatrice care a coborît dintr-un car care s-a transformat ; apoi Dante bea din apa fluviului Eunoe.

— Schema Paradisului. Pînă a ajunge aici se parcurge, cum s-a mai arătat, următorul itinerar : Ierusalim ; Pămîntul ; Infernul ; Lucifer ; Purgatoriul ; paradisul terestru ; cerul Lunii ; cerul lui Mercur ; cerul lui Venus ; cerul Soarelui ; cerul lui Marte ; cerul lui Jupiter ; cerul lui Saturn ; cerul stelelor fixe ; cerul cristalin sau primul mobil.

— Schema rozei preafericiților, adică a amfiteatrului unde sunt așezați aceștia în Paradis (Empireu) : în stînga, preafericiții legii celei noi ; în dreapta, cei ai legii vechi ; la nord, femeile ; la sud, bărbații ; pe treptele apropiate de centru, copiii ; în fruntea femeilor stă Fecioara, în stînga acesteia e Sfîntul Petre, în stînga acestuia, Sfîntul Ioan, evanghelistul, în dreapta Fecioarei e Adam și lîngă el, Moise ; în fruntea bărbaților e Sfîntul Ioan Botezătorul, cu Sfînta Lucia în stînga și Sfînta Ana în dreapta ; sub treapta aceasta e Sfîntul Francisc de Assisi, mai jos, Sfîntul Benoit și, mai jos, Sfîntul Augustin ; sub picioarele Fecioarei este Eva, apoi mai jos, Rachel, apoi Sarah, Rebecca, Judith, Ruth ; Beatrice se află pe treapta a treia lîngă (la stînga) Rachel ; mai departe de ea, pe un loc necunoscut, însemnat cu x, se află scaunul rezervat lui Henric al VII-lea. (Numărul gradelor este mult mai mare decît cel indicat în schemă.)

— Tablou sinoptic al *Divinei Comedii* :

Treizeci de regiuni ; cîte zece cînturi pentru fiecare regiune :

I. *Infernul*		
vestibul	1	
cercuri	9	10
II. *Purgatoriul*		
plajă sau vestibul	1	
antepurgatoriu	1	
cornișe	7	
paradis terestru	1	10
III. *Paradis*		
cerurile planetelor	7	
cerul stelelor fixe	1	
cerul cristalin sau primul mobil	1	
Empireu	1	10
		30

— *Extras din tabelul cronologic al evenimentelor contemporane cu Dante :*

— 1265 (la sfîrșitul lui mai) — Nașterea lui Dante.
— 1266 — Triumf definitiv al guelfilor care gonesc pe ghibelini din Florența, după înfrîngerea de la Benevent a lui Manfred de către Carol I de Anjou.
— 1274 — Prima întîlnire dintre Dante și Beatrice ; aceasta avea nouă ani.
— 1283 — Beatrice îi răspunde la salut.
— 1290 — Beatrice moare.
— 1294 — Dante se căsătorește cu Gemma Donatti.

— 1300 — Tulburări la Florența ; începutul luptelor dintre Cecchi și Donatti ; între Albi și Negri ; triumful Albilor.

— 1315 (29 august) — Ghibelinii îi bat pe guelfi la Monte-Cassino ; Dante e din nou condamnat la moarte ; prima condamnare a fost în 1302.

— Există documente care atestă că Dante se trage dintr-o veche familie italiană, probabil urmașă a vechilor nobili latini ; în 1090 se cunoaște un străbunic al său Cacciaguida și un altul, Allighiero ; în 1147, un Cacciaguida moare în cruciade.

— Unii comentatori au emis ipoteze referitoare la rosicrucianismul lui Dante sau la apartenența sa la diferite ordine ezoterice, cum ar fi cel al templierilor, care a fost desființat cu cruzime chiar în perioada cînd Dante își scria opera ; nu este o observație neglijabilă, fiindcă e de necrezut că Dante nu cunoștea nimic despre acuzațiile aduse templierilor și, pe de altă parte, el este și un cercetător al astrelor și al Infernului ; poate că sub forma asta literară și teologică el a voit să lase scrise niște tradiții despre Infern și despre cer. (N.)

Jurnal de la Poiana

Sărbătoare, o zi pașnică, tulburată numai de un mare răsunet militar : se aude o fanfară ; pe pod trece un dric precedat de un grup muzical. Se aud trîmbițele și marșul funebru. Mortul e dus la biserică și întors apoi spre cimitir, urmat de mulțime. Tot orașul e trezit din amorțeală de prezența mortului. Bănuiesc că e vorba de un militar cu grad mare, poate chiar vecinul meu, generalul...

— Da, de unde, spune Costea, e un chelner de la restaurantul *Bucegi*, de jos, din oraș. S-a curățat în trei luni. Cancer...

Orgolioasă moarte.

Din *Berlioz* de Etienne Rey (pentru *Janus*, partea muzicală) :

— Dragostea lui Berlioz pentru Harriette Smithson (tragediană).

— Uvertura *Francs-Juges* — tribunalul secret al francjudecătorilor, cunoscut sub numele de *Vehme*, al lui Carol cel Mare, înființat pentru a-i domina pe saxoni... Se cunosc mai tîrziu *Vehme* și în Germania (secolele XIV-XV), cu judecători și călăi mascați.

— La 25 de ani scrisese opt scene din *Damnațiunea lui Faust*.

— Camille Moke o altă iubită a lui Berlioz (Ariel pentru Ofelia).

— Berlioz, deghizat în cameristă (rochie, pălărie, voal verde), încărcat de pistoale cu două gloanțe, pleacă din Florența s-o ucidă pe Camille. Mai avea în buzunare două sticle de laudanum și stricnină. Pierde rochia și la Genova e suspectat, trecînd drept carbonar care caută rochii. Ajunge la Nissa, face baie, se plimbă printre portocali, uită de răzbunare. Scrie uvertura la *Regele Lear*. Domnișoara Reccio o face pe Harriette, soția bețivă a lui Berlioz, să-l bată.

„Răzbunarea este o mîncare care se consumă rece“ (careva).

„Michelangelo, la 70 de ani, plîngînd în fața cadavrului marchizei de Pescara.

Haină *carrick* (redingotă amplă, cu mai multe gulere, se poartă la pantaloni de culoare deschisă — pentru *Janus).*

„Omul cinstit e dușmanul de fiecare zi. Cinstea nu slujește la nimic" (doamna Beauréant către Goriot, Balzac).

N., un personaj din *Iluzii pierdute,* rivalul lui Balzac din presă, în roman apare sub numele de Etienne Lousteau, cel care neavînd cu ce să-și îngroape iubita îi scrie la cap versuri obscene (vezi studiul lui Brandes despre Balzac).

Michelet spune că în istoria Franței a început o epocă nouă odată cu introducerea cafelei. Brandes : „În stilul lui Voltaire se simte aroma cafelei".

„Stendhal, în Rusia, cu armatele lui Napoleon, dezgustat de mizeria văzută, dorește să audă un pian dezacordat. Falit politic la căderea lui Napoleon, deveni artist, cosmopolit, diletant și scriitor" (Brandes).

ISTORIA PLAGIATULUI

Se pare că în piesa *Suflete tari,* Camil Petrescu a folosit pagini din *Le Rouge et le noir.*

Din *Muzica franceză pentru pian* de Cortot (pentru *Janus,* partea muzicală) :

— Despre Debussy (vezi răutățile acestuia) : sonoritate fluidă, transparență aproape imobilă. Debussy se înrudește cu Degas și cu stampele chinezești.

— Lucrări de Debussy : *Arabescuri, Balade, Mazurca, Reveria, Nocturne, Valsul romantic, Preludii, Stampe, Imagini, Printemps, Demoiselle élue, Fantezia pentru pian și orchestră, Suite bergamasque* (după Verlaine, modernă și desuetă), *Terțele alternate, Colinele de la Anacapri, Măști, Colțul copiilor (Children's Corner).*

— Arabesc sonor, arhitectură sonoră.

— Debussy influențat de Musorgski.

— În poezie e înrudit cu Mallarmé, Baudelaire, Verlaine.

— Alte opere : *Sarabandă, Tocată, Grădini sub ploaie, Marea, Pagodes, Soirée dans Grenade* (fetele frumoase, grave și arogante), *L'isle joyeuse, Masques.*

— Verlaine : *L'imprécis au précis se joint.*

— *Imaginile* au următoarele epigrafe : *Reflets dans l'eau, Cloches à travers les feuilles, Poissons d'or, Et la lune descend sur le temple qui fut.*

— Are o tiranie ritmică de la care au învățat Stravinski, Bartók și Casella.

— *Colțul copiilor* (părți) : *Doctor Gradus ad Parnassum, Jimbo's Lullaby (Cîntecul de leagăn al lui Jimbo). Sérénade à la poupée, Snow is dancing (Zăpada dansează), Micul*

Păstor (The little Sheperd), Dansul lui Golliwog (Golliwog's cake walk — clovn deșelat).

— *Preludiile : Dansatoare la Delfi, Voiles (Pînze), Vîntul în cîmpie, Sunetele și miresmele plutesc în aerul serii, Colinele de la Anacapri, Pași pe zăpadă, Ce-a văzut vîntul de apus, Fata cu părul bălai, Serenada întreruptă.*

— *Catedrala scufundată (La Cathédrale engloutie)* — o legendă bretonă despre catedrala de la Ys (sub mare).

— *Dansul lui Puck, Menestreli (Minstrels), Cețuri (Browillards),* o pîclă de sonorități, fantomatice, *Frunze veștede (Feuilles mortes), Poarta vinului (La Puerta del vino), Zînele sunt dansatoare minunate, Mărăciniș, Terasa audiențelor sub clar de lună, Ondine, Omagiu lui S. Pickwick Esg P.P.M.D.C., Canope, Feux d'artifice, Boîte à joujoux.*

— Lui Debussy îi plăceau, ca și lui Chopin, claviaturile docile pînă la moliciune.

— Piese la patru mîini : *Petite suite, Six épigraphes antiques.*

César Franck :

— Voci mistice ale unei muzici prosternate.

— Opere pianistice : variațiuni briliante pe aria din *Pré aux Clèves, Amintiri de la o vîrstă fragedă, Prima mare sonată, Prima mare fantezie, Trio în fa diez major, Egloga, Grand Caprice, Amintiri din Aix la Chapelle,* cu vocea celestă a orgii, *Trei mici nimicuri (Trois petits riens), Tînguirea unei păpuși, Psyché (fără nici o notă senzuală), Rédemption (Mîntuire), Beatitudini, Soli dei gloriam.* Un nebun al orgii : Charles Valentin Alkant (jumătate farsor).

— *Preludiu, coral și fugă* — muzică dizgrațioasă, incomodă, cum spun unii ; Franck are un *arioso dolente,* sfîșietor.

— În *Chabrier* (marș vesel), *grupetti impertinenți,* game în *glissando,* fagoturi cheflii, o farsă sonoră, bufonerie.

Maurice Ravel :

— *Mama mea gîsca (Ma mère l'Oye), Valsuri nobile și sentimentale, Miroirs, Gaspard de la nuit, Sonatina, Serenada grotescă, Menuet antic, Pavană pentru o infantă moartă, Jeux d'eau, Noctuelles (Fluturi de noapte), Păsări triste, O barcă pe ocean, Valea clopotelor, Aubada bufonului.*

— În *Mama mea gîsca,* în *Pavană* se disting dangătul asiatic, ireal, al instrumentelor de vis care însoțesc ritul complicat al abluțiunilor lui Laideronette, împărăteasa pagodelor din China.

— *Concertul pentru mîna stîngă,* cu elemente de jazz.

— În *Tombeau* de Couperin se distinge *tu-tu*-l pianistului.

Camille Saint-Saëns :

— *Capriciu, Bagatelele, Tocata, Preludiu, Carillon, Studii pentru mîna stîngă, Clopotele serii, Filă de album, Tortul miresii (Wedding cake), Capriciile pe ariile din baletul Alesta, le Rouet d Omphale, Scherzo,* pe notele gamei chinezești, muzicale.

— Muzica pe placul interpretului se numește *dankbar* (la germani), *grateful* (la englezi).

D'Indy :

— Simfonia cevenolă.

— Culbertson (Elie), celebru jucător englez, coautor de manuale și teoria bridge-ului.

— Alte partituri : *Mouvements perpétuels* de Francis Poulenc, *Ca-*

ramel mou (Caramela moale) de Milhaud, *Enfantines* de același.

— Titlu : *Ospățul păianjenului.*

— Varèse, cel cu zgomotele (Cortot).

— *Rag-Time.*

— *Rag-Music,* latura populară a jazz-ului.

— Titluri : *Ogive, Masa săracului, Dansuri gotice, Preludii.*

Erik Satie :

— Pianist la Auberge du Clou, scrie preludiile *Fiul stelelor, Apeluri ale trandafirului, Cruci, Poarta eroică a cerului* (1894), *Piesele reci* (melodii care să te pună pe fugă), *Dansuri de-a-ndoaselea, Jack în cutie, În straie de cal, Expuneri dezagreabile, Preludiu în tapiserie, Fuga de litanie, Fuga hîrtiei, Veritabilele preludii fleșcăite pentru un cîine, Descrieri automate, Embrioane descărnate, Tema privighetorii pe care o dor dinții, Schițele și tachineriile unui cumătru gros de lemn, Tiroleză turcească, Dans slab, Capitolele în toate sensurile, Hamalul de pietre mari, Regretele celor închiși, Țechini vechi și vechi cuirase, Dansul cuirasat ;* din perioada greacă : *Înfrîngerea cimbrilor, Mărunte vorbe de copii, Copilării pitorești, Nimicuri supărătoare (Peccadilles importunes), Leagăn, De-a v-ați-ascunselea (Colin Maillard), Pic-nic, Sporturi, Vînătoare, Chiar și flirt, Coralul neapetisant, Deșteptarea miresei, Orele seculare și instantanee, Obstacol veninos, Crepuscul matinal, Nebuniile granitice, Penultimele gînduri, Aubade, Meditație.*

Ghirlandaio murind de ciumă...

Femeile romane purtînd pe umeri papagali și maimuțe, pe străzile Romei, miroseau toate a parfum.

Un *Bacchus* ruinat al lui Michelangelo, după modelul contelui Ghinazzo.

Cenușa lui Savonarola aruncată în Arno de pe Ponte Vecchio.

— Rivalitatea lui Michelangelo cu Da Vinci, faimos pe atunci pentru statuia ecvestră a contelui Sforza și *Cina cea de taină,* Leonardo făcuse și el disecții anatomice. Leonardo, frumos, elegant, savant, știa teoriile lui Euclid, geologia, inventase pușca cu repetiție, macaraua, pompele de absorbție, aparate de măsurat iuțeala vîntului și chiar un avion. Era fiul nelegitim al unei fete de hangiu din Vinci. Michelangelo îl place la început pe Rafael, care vine la el, deși vor fi rivali. Michelangelo l-a auzit pe Machiavelli citindu-și *Mandragora* la palatul Rucellai în Academia Platon.

— Michelangelo părăsind Florența, o trădează, lăsîndu-i întăriturile făcute chiar de el.

— *Pietà,* creată la 24 de ani !

— *Judecata de apoi* pe cale de a fi acoperită din ordinul Papei. Bărbații goi au căpătat „calzoni" și femeile, fuste (Irving Stone).

„Arta are un dușman numit ignoranță" (proverb toscan).

Mallarmé îi spune lui Degas că poezia se face nu cu idei, ci cu cuvinte...

„Ne-ar fi dus prin smîrcurile cărnii; cum ar fi spus Sfîntul Augustin“ (Villara).

„Il en coûte trop chère de s'élever au-dessous des nommes“ (Marius de Montesquieu, Gide, *Jurnal*).

Dintr-o carte despre George Sand :

— George Sand în pantaloni roșii și papuci galbeni, cerîndu-i lui Chopin un *fidibus* pentru a-și aprinde trabucele.

— *Casa vînturilor* de la Palma de Majorca unde au locuit cei doi.

— *Sauterie* — dans fără caracter ; nu exprimă un sentiment sau o acțiune.

— *Aubade* — cîntec în zori de zi.

— Iubitele lui Chopin : Maria Wodzinska, Constanța Gladowska, Wanda Radziwill, prințesa Czartoryska, contesa Delfina Potocka, George Sand.

— Cravata lui Chopin : botișor de iepure.

— Chopin văzut de Camille Saint-Saëns : „Trebue să fi auzit sub domnia bunului Ludovic Filip, cu ce aer prețios și cunoscător pronunțau femeile cele două silabe ale acestui nume, ţuguindu-și în mod delicat buzele. Acest nume ușor de pronunțat și eleganța manierelor artistului au contribuit, desigur, foarte mult la prodigiosul său succes. Pe deasupra, mai era și bolnav, într-o vreme în care sănătatea înfloritoare nu era la modă. Boala reală a lui Chopin trecea în ochii lumii drept o atitudine. Toate acestea îi serveau chiar mai bine decît talentul său.“

— „Chopin, un Rafael al pianului“ (Heine).

„Nous sommes pleins de choses qui nous jettent au dehors“ (Pascal).

Jurnal de la Poiana.

La 24 august, anul acesta, a sosit veritabila logodnică a lui Gică Doi, în vîrstă de o lună și cîteva zile. E o cățelușă neagră, cu guler alb la gît și un fel de calțavete de păr alb pe labe, foarte frumoasă, care scîncește și vrea la maică-sa de unde a fost luată (sursa : nea Costea care

ne furnizează toți cîinii). Gică devine gelos văzînd că noua sosită suge tot laptele pe care el îl refuză sistematic și pentru că noua venită primește mîngîieri repetate. Se insinuează sub

brațul meu, eu îi arăt arena necuviințelor sale, a refuzurilor față de pîinea muiată în lapte și el se preface a fi preocupat de ce se află în troacă, gustînd superficial. Pe urmă ia chiar o bucată de pîine, încearcă să o guste, ca să arate că de fapt e un cîine cumsecade. Asta nu-l salvează însă ! Ceea ce îl tulbură mult e faptul că în coteț s-au adus fire de iarbă proaspătă în care noua-sosită adoarme (copil, ce vrei) după cîteva secunde, doborîtă de primul ei prînz, luat la noi în familie. Vasăzică cotețul îi va fi ocupat, deși el îl detestă, pentru că îi amintește de perioada cînd era legat. Și-acum cînd îi arăți lanțul îl rupe cu colții. Se uită lung, ne studiază, nu știm ce gîndește, dar un cui în inimă tot are. De cîte ori apare cineva nou, porția lui zilnică de salam dispare. Pentru el, noii-sosiți înseamnă neplăcere. E convocat și N., ca s-o botezăm pe noua-venită. Se propune Gina. Seamănă la apel cu Gică și vom avea dificultăți. Să-i spunem Coca ! E cam vulgar. Rămînem la Lady, dar asta ne amintește de *Foamea neagră*, care nu a mai revenit după ce a fost alungată pentru că arăta îngrozitor, deși avea ochi credincioși.

Ne-am înmulțit iar. Un pui mort de găină, un păunaș tînăr, iată rezultatul verii, și această cățeluș care va veghea cu Gică Doi casa, în iarna care se și anunță printr-un frig nejustificat de noiembrie pe această vale...

„Opera de artă e totdeauna rezultatul unei perseverențe neliniștite“ (Gide, *Jurnal*).

Din *Viața intimă a lui Schubert* de Robert Pitrou (pentru *Janus*, partea muzicală) :

— *Șapte cuvinte ale lui Christos* de Haydn.
— *Tînguirea lui Agar* (lied de Schubert).

Din *Monteverdi* de Pandi Marianne (pentru *Janus*, partea muzicală) :

— Cremona în arta barocă.
— Cele 27 de *Responsorii*, atribuite lui Palestrina, care erau de fapt ale lui Marcantonio Ingegneri (1545—1592).
— Cipriano de Rove (1516—1565), compozitor italian, autor de madrigale, cîntece religioase.
— *Frottole* și *vilanelle* — cîntece de stradă, de inspirație populară.
— Autori de madrigale : Constanzo Porta, Constanzo Festa, Iacob Arcadelt, Adrian Willaert, Philippe Verdelot.
— La 15 ani, Monteverdi scrie *Sacrae Cantiunculae* (1582) ; la Editura Gardano din Veneția apar *Madrigali spirituali* (1582).
— Un spectacol în aer liber la Florența (azi) : *maggio musicale*.
— *Couronnement* de Poppée (o fîntînă, clădiri și pini, ca decor pentru *Janus*).
— Moda *favolei* pastorale (opera *Daphné*).
— *Organo di legno* (orgă mică).
— *Chitarrone (chitară)*, în aria lui Orpheus.
— O orchestră care face ca trenul, în *Longobarzii* de Verdi.
— La Veneția, ostașii lui Napoleon au dat foc vasului *Bucintore*, de pe

care dogele arunca un inel în mare, logodindu-se cu ea. Pe vas erau multe opere nepublicate ale lui Monteverdi care au ars.

— Antifonia Evului Mediu.

— În al șaselea volum de *Madrigale* se găsesc varianta polifonică a vestitei *Lamento d'Adrianna Sestina,* scrisă cu prilejul morții Caterinucciei, și prelucrarea în genul madrigalului a poeziei *Zefiro torna* de Petrarca. Cîntecul *Le lagrime d'amante al sepulcro dell'amata.*

— *Combattimento* lui Monteverdi (orchestra ia parte activă la dramă). Ea sugerează zgomotul cailor și al săbiilor. Opera are trei personaje : Tancred, Clorinda și Testo (martorul ocular). Corul grecesc, egal evanghelistul din *Passionele protestante.*

„Artistul trebue să-și distrugă fără încetare propria-i tehnică" (Pavese).

Michelet în *La montagne* vorbește despre Xerxes îndrăgostit de un platan. La fel, Donne...

„Nobila mea facultate poetică mă constrînge"... (Mallarmé).

ISTORIA PLAGIATULUI

Surse ale *Bibliei :* Cultul lui Mythra (e aidoma cu al lui Iisus). Babilonienii se salutau cu „Mythra a înviat !" „Adevărat a înviat !" se răspundea.

Mythra avea aureolă ca și sfinții (vezi la creștini). Tragerea clopotelor la morți venea din ideea că bronzul scotea sunete purificatoare (*Misterele Eleusine,* aduse de Orpheus din Thracia în Grecia).

Povestea potopului se află și în epopeea lui Ghilgameș și în mitologia greacă, unde cuplul Deucalion și Pyrrha au scăpat de potop fiind avertizați de zei. În *Misterele Eleusine :* ideea că omul s-a întrupat pentru a ispăși un păcat capital. Nașterea e o pedeapsă a sufletului. Ceea ce sufletul a pierdut prin nenorocirea de a se naște filosofia îi restituie prin amintiri. *Misterele Eleusine* spuneau că toți suntem exilați. Sufletele devin sferice după moarte. De ce ? Sufletele sunt atașate corpurilor pentru a expia crima de a mînca carne și alelofobia (crima de a se devora între ei). Aluzie la legenda titanilor, strămoșii oamenilor, care l-au mîncat pe Dionysos, adică sufletul uman a pierdut unitatea sa inițială pentru a se diviza în interiorul corpului omenesc. Grecii credeau, luînd de la caldeeni, că sufletul are trei energii. La greci, Athena Tritogenia sau Tritonida (înțelegînd că înțelepciunea are trei aspecte). Creștinii ziceau că Dumnezeu e unul ca ființă și întreit ca persoană (Tatăl, Fiul, Sfîntul Duh). În *Misterele Eleusine* există stropirea cu apă (imersiunea). La un alt grad de inițiere se aruncau de pe stînca Leucade (stînca albă) ; la creștini : botezul. Regele, păstor al popoarelor, luat și de creștini. Creștinismul a luat toate riturile din *Misterele Eleusine.* Iisus ar fi fost un inițiat care a trădat tainele și a fost ucis pentru asta. Naștere, egal moarte, e o idee luată din misterele lui Mythra, *Misterele Eleusine,* mai apoi. Pomul cunoașterii e luat din filosofia indiană (Adam și Eva, plus mărul).

Surse ale *Bibliei din De la Zalmoxis la Ghinghis-Han* de Mircea Eliade:

— O temă iraniană găsită în legendele creştine ale nativităţii în grota de la Bethleem. După autorul anonim al lui *Opus imperfectum*, regii magi veneau în fiecare an la muntele Victoriei, unde se afla o grotă cu izvoare şi copaci, aşteptînd apariţia stelei. Ea a apărut sub forma unui copil, în cele din urmă, le-a spus să plece în Iudeea. În *Cronica lui Zughîn*, există o legendă cu doisprezece regi înţelepţi care urcă în fiecare lună pe munte şi pătrunde în grota comorilor. Aici văd o coloană de lumină, cu stea în vîrf. Sunt orbiţi şi îngenunchează. Apare un copil care-i sfătuieşte să plece în Galileea, sfătuit la rîndul lui de Tatăl ceresc (mitul cavernei, ritualul luat de la Platon chiar).

Omul nu se va putea întoarce la Dumnezeu dacă nu redevine sănătos, adică, întreg, perfect, frumos pe dinăuntru şi pe dinafară, ca Adam înainte de a cădea în păcat.

Lapidarii, pentru virtuţile pietrei preţioase; *Cestiarii*, pentru înrîuririle exercitate de către animale; *Viridariile*, pentru înrîuririle plantelor.

Hotarele *Renaşterii*, după Papini: 1305 — *Divina Comedie* (începutul creaţiei lui Giotto). Final: moartea lui Michelangelo (1564) şi naşterea lui Galilei. După Henry Thode, Renaşterea începe cu Francesco d'Assisi (1182—1226). El face o legătură între franciscani şi Giotto.

ISTORIA PLAGIATULUI

Din *Renaşterea* de Andrei Oţetea:

— Sub forma unui comentariu al *Vechiului Testament*, *Cabala* era în realitate o compilaţie de filosofie, puternic impregnată de platonism, transmis prin tradiţia arabă.

Pentru *Janus*:

— Acele *approbria rustica*, la romani, glume grosolane ale ţăranilor beţi care culegeau viile.

— Cîntece *fescennine* — satiric-licenţioase, la Roma, însoţite de dans.

„Din 1789 sunt forţat să gîndesc; mă doare capul“ (Raymond Radiguet).

„Von Forbach, alcoolic, colecţionar de virgule din opera lui Dante“ (Raymond Radiguet, *Bal du comte d'Orgel*).

După Dante, cuvintele sunt onctuoase şi aspre, în funcţie de feluritele lor calităţi sonore. Altfel spus: *pexa et hirsuta*, netede şi zbîrlite.

„Vorbirea picturală“ la Shakespeare (Ezra Pound).

„Rime feminine“ (acelaşi).

„Lectura siderală a lumii“ (Jünger).

O lume văzută ca printr-o ureche de pește (un amurg) sau printr-un solz de pește...

Un strigăt de gips...

Utrillo aruncînd creioane de la fereastra cu gratii și ascultînd cum cad pe caldarîm. Asta îl inspira ca merele putrede pe Schiller.

„Literatura este un limbaj încărcat de semnificații" (Ezra Pound).

Jurnal de la Poiana

Primul conflict în ogradă al lui Lady junior : cu cloța și cei șase magnifici (unul a murit). Ei, din familia cloței, veneau la laptele și pîinea abandonată de Gică. Au găsit deodată ceva negru și agresiv care latră și-i sperie. Am ieșit alarmat afară, crezînd că a reapărut eretele... Pare rea această viitoare mireasă...

„Maestru al vînătorilor subtile" (Jünger). (Asta se poate spune despre poezie.)

„Originile israelite ale cubismului pe care le nega Picasso" (vezi Carco în *Farmecul Parisului*).

„Arta începe acolo unde încetează natura" (Wagner).

„...O clară grădină" (un poet).

„Jobenul *Bibi* din Carco sau roșul *capucine*", din același autor.

O *nouba* (o mică petrecere), Carco despre pictorul Pascin.

„Sunt o supă de lacrimi" (Katherine Mansfield).

„Barocul e stilul norilor" (Blaga).

„O grădină mirată" (Giurgiuca).

În *Sezonul ploilor*, ultima parte din *Janus*, D. vrea să-l ucidă pe erou pentru că acesta a văzut-o slută (desfigurată de un accident de automobil). Nu suportă ideea că se va întoarce în țară și va povesti amicilor că ea nu mai este decît o mutilată... Crimă din pricina orgoliului...

„O strălucită agonie" (Villiers de l'Isle Adam).

„Unele animale din Australia, între altele, maimuța roșie și unele specii de papagali imită zgomotul tunetului" (același).

„Iminenta gravitate a serii" (același).

„Voi, englezii, sunteți, în ce privește istoria sfîntă, de o ignoranță mai clasică decît aceea a lui Rousseau" (Malaparte).

À propos de Macarie. Mă uit cum îmbătrînesc falnic, ca cedrii din Liban, tîlharii. Nimic nu-i clatină, nu le smulge o creangă. Sub ei viermuie bălegarul şi tămîia face să le înflorească aureola, pestilenţial. E un spectacol magnific care te vindecă de orice speranţă. Moare în acelaşi timp purul actor Antal, ros de cancer, ucis mişeleşte. Dacă există Dumnezeu, în ce loc îşi petrece el vacanţa de vreo două mii de ani ?

M., în luna a cincea, înainte de a pierde copilul :

— A mişcat, parcă e un fluture care-mi traversează burta. Mişcarea e ca bătaia de aripi a fluturilor tropicali, somnoroşi...

ISTORIA PLAGIATULUI

„Fustă lungă, minte scurtă", expresie luată de Eminescu din Schopenhauer.

CAIETELE PRINCEPELUI

Din *Civilizaţia Occidentului medieval* de Jacques le Goff :

— Spiijinit de un fals făcut în anii 756 şi 760 de către cancelaria pontificală, constituind aşa-zisa Donaţie a lui Constantin, statul pontifical sau Patrimoniul Sfîntului Petru ia naştere şi pune bazele puterii temporale a papalităţii. În schimb, Papa îi recunoaşte lui Pepin titlul de rege şi în 754 vine chiar să-l ungă în această funcţie. (E vorba de Papa Bonifaciu.)

— Nici vizigoţii, nici francii şi nici o altă grupare de invadatori nu au putut să depăşească cifra de o sută de mii de oameni. Singurul popor pentru care avem o evaluare verosimilă este acel al vandalilor, în momentul îmbarcării pentru a trece în Africa : optzeci de mii. Aprecierea numerică, după care totalitatea barbarilor după instalarea lor în Occidentul roman nu putea depăşi cinci la sută din restul populaţiei, pare a fi, după autor, foarte aproape de adevăr.

— În Franţa există o localitate întemeiată de sarmaţi. Sermaize. De întrebat : ce căutau sarmaţii prin acele meleaguri ?

— În anul 543, ciuma neagră venită din Orient pustieşte Italia, Spania, o mare parte a Galliei, timp de mai bine de o jumătate de veac. După asta vine acel tragic secol al VII-lea, numit de autor *rostogolirea în abis.* Reapar toate superstiţiile ţărăneşti, toate aberaţiile sexuale, toate violenţele, cu atît mai barbare, cu cît rangul respectivilor era mai înalt şi le acorda o oarecare impunitate. Din fericire, aceşti satrapi se asasinau între ei ; Fustel de Coulange spune că era un despotism temperat de asasinat.

— La 15 august 778, bascii au măcelărit în defileul de la Roncevaux trupele comandate de seneşalul Eggihard, comitele palatin Anselm şi prefectul mărcii Bretaniei, Roland. Învinşii au fost transformaţi în martiri şi numele lor s-a perpetuat prin *La Chanson de Roland.*

— După o revoltă, Carol cel Mare a pus să fie decapitaţi 4 500 de revoltaţi.

— Ordinul dominican a stabilit optsprezece provincii care puteau

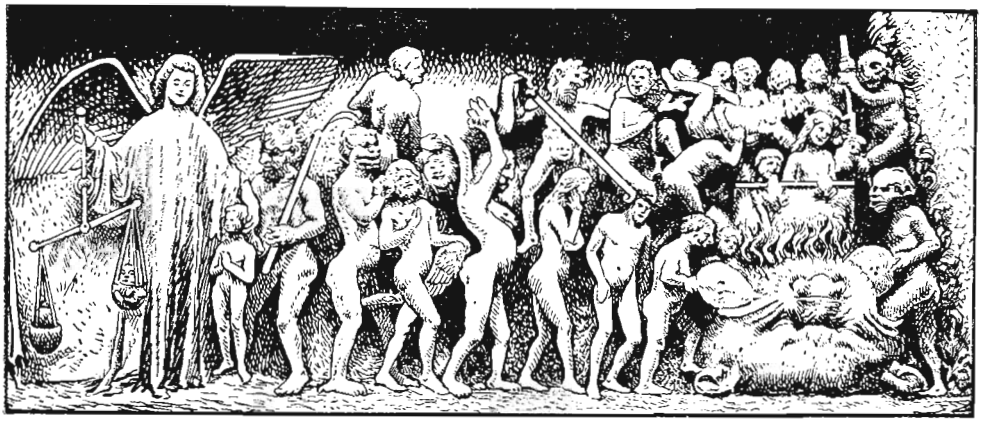

trimite cîte trei studenți ; regiunea Danemarca este numită Dacia ; ordinul franciscan a păstrat această denumire pentru provincia respectivă.

— Ultimele două silabe ale numelui orașului Ierusalim (Ierusalem), *salem,* înseamnă în limba ebraică *pace.*

— Pădurea virgină ; *gaste forêt* a lui Perceval sau *selva oscura* a lui Dante, care de fapt simbolizează viața.

— Tarasca, monstru legendar nelipsit din iconografia Sfintei Marta care l-a îmblînzit și localizat mai ales în jurul orașului Tarascon.

— *Pays de Cocagne* e tradus cu *Țara ghiftuielii* sau *Tîrgul lui Cremene.*

— Vandalismul creștinătății medievale s-a exercitat atît în dauna păgînismului antic, cît și împotriva ereziilor ; în fond, lupta împotriva ereziilor nu este decît o luptă pentru putere.

— Iisus Christos a fost mort timp de patruzeci de ore.

— Uneltele diavolului : muzica profană și femeia.

— Între anii 1200 și 1300, populația Franței a progresat de la 12 la 21 milioane, cea a Germaniei de la 8 la 14 milioane ; cea a Angliei de la 2,2 la 4,5 milioane.

— Populația Europei, de la 67 milioane cît avea în anul 200, a scăzut la 27 milioane, prin anul 700, și de la 73 de milioane, prin 1300, la 45 de milioane în 1400.

— În lustrațiile (ceremonii religioase) agrare și în jertfele *suovetaurila* ale lumii greco-romane se regăsesc corespondențe : porc — Tellus ; ovină — Jupiter ; taur — Marte.

— Cuvîntul *sergent* vine de la *serviens,* din Evul Mediu, *slujbaș cu roluri administrativ-judiciare.*

— Sfîntul Edmund a fost rege al Angliei de Est între anii 855—890 ; se remarcă faptul că mulți regi, papi și episcopi au fost sanctificați, și aceasta nu ca urmare a faptelor lor pline de sfințenie, ci din cauza funcției pe care o dețineau. M-am gîndit la Ludovic cel Sfînt care a făcut numai prostii. Ba, dacă nu mă înșel, și Sfîntul Ignațiu de Loyola a fost sanctificat (părintele Inchiziției...).

— Leproși iluștri care nu au fost tulburați de contemporanii lor deși se știa că sunt leproși și deci contagioși : Baldovin al IV-lea, regele Ierusalimului, Raoul, conte de Vermandois, și cruntul abate de Saint-Albans.

— *Symbolon* era, la greci, un semn de recunoaștere reprezentat de cele două jumătăți ale unui obiect împărțit între două persoane.

— *Scorpionul* este simbolul lui Iuda, care și-a pus capăt vieții ; așa face și scorpionul : cînd nu mai are scăpare, se înțeapă singur cu acul veninos ; pentru cei din Evul Mediu, păcatul disperării era unul dintre cele mai vechi păcate, poate chiar de neiertat.

— Monștri umani — rasele de la capătul lumii, pomenite de vulgarizatorul roman din secolul al III-lea, Solinus, și reluate apoi în secolul al XIII-lea de Honorius Augustodunensis.

— Emascularea lui Abélard a fost ordonată în mod legal de canonicul Fulbert, unchiul Heloisei.

— Mai mult decît rezervele bisericii, prejudecățile doctorilor au fost acelea care au întîrziat practicarea disecției.

— Ciuma a reapărut în 1348 și a durat pînă la începutul secolului al XVIII-lea, secerînd cam o treime din populație.

Date istorice :

842 : Jurămintele de la Strasburg, primele texte în limba franceză și în limba germană.

— 850 : *Pseodo-Isidor* — o colecție de date false caută să întărească autoritatea papei, a episcopilor și a bisericii asupra societății.

— 860 : Pecenegii distrug statul iudaizat al kazarilor de pe Volga.

— 867 : Schisma lui Fotie prevestește despărțirea dintre Biserica romană și cea bizantină.

— 870 : Prima carte tipărită în China.

— 925 : *Waltharius* de Ekkehard de St. Gall, poemă latină ce-și împrumută subiectul din vechile legende germanice.

— 958 : Liutprand de Cremona a scris *Antapodosis (Retribuția),* istorie a timpului său, dînd celor buni și celor răi răsplata pe care o merită (vezi Dante, *Divina Comedie).*

— 960 : Tratatul lui Cosma preotul împotriva lui Bogomil, în Bulgaria.

— 999—1003 : Pontificatul lui Gerbert (Silvestru al II-lea.)

— 1012 : Sfîntul Romuald întemeiază Ordinul camaduinilor.

— 1012—1018 : Thietmar de Mersemburg scrie *Cronica,* prețioasă pentru relațiile dintre germani și slavi.

— 1023 : Robert Piosul poruncește, la îndemnul Bisericii, să fie arși ereticii manicheeni din Orléans.

— 1025 : *Conciliul* de la Arras propune să se picteze fresce în biserici pentru luminarea neștiutorilor de carte.

— 1054 : Schisma lui Mihail Kerularios.

— 1066 : Reacție păgînă în țările baltice.

— 1065—1100 : *La Chanson de Roland.*

— 1077 : Henric al IV-lea se umilește în fața lui Grigore al VII-lea la Canossa.

— 1087 : Genovezii și pisanii pornesc o expediție victorioasă în contra piraților musulmani din Mahdiya în Ifrygyia.

— 1094 : Cucerirea efemeră a Valenciei de către Cid.

— 1119 : Intemeierea Ordinului templierilor.

— 1122 : Concordatul de la Worms termină cearta pentru învestitură.

— 1130 : Sfîntul Bernard scrie *Elogiul Ordinului templului.*

— 1140 : *Conciliul* de la Sens ; Sfîntul Bernard obține condamnarea lui Abélard (condamnarea filosofiei lui).

— 1145 : *Cantar de mio Cid.*

— 1145 ; Sfîntul Bernard predică împotriva catharismului la Albi. Tot el predică a doua cruciadă la Vézelay.

— 1146 : Arnaldo de Brescia, elevul lui Abélard, determină triumful revoluției la Roma.

— 1147 : „Cruciadă" în țările baltice.

— 1149 : Comitele de Flandra aduce la Bruges moaștele Sfîntului Sînge.

— 1150 : Intemeierea Moscovei.

— 1165 : Canonizarea lui Carol cel Mare.

— 1173 : Nașterea mișcării valdense.

— 1182 : Chrétien de Troyes scrie *Perceval.*

— 1184 : Instituirea Inchiziției episcopale.

— 1190 : Întemeierea Ordinului cavalerilor teutoni.

— 1200 : Apogeul Minnesängerilor — Wolfram von Eschenbach : *Parzival.*

— 1202 : Cruciada a IV-a.

— 1207 : Misiunea Sfîntului Dominic în ținutul albigenzilor.

— 1208 : Papa aruncă interdictul asupra Angliei.

— 1209 : *Conciliul* de la Avignon interzice dansul, cursele și jocurile în biserici. Începutul cruciadei împotriva albigenzilor.

— 1210 : Interzicerea de către magiștrii parizieni de a se preda logica lui Aristoteles.

— Începutul secolului al XIII-lea — Robert de Boron : *Romanul Sfîntului Graal, Aucassin et Nicolette.*

— Prima treime a secolului al XIII-lea — apariția numelui de *Cabala* în focarul evreiesc de la Gerona.

— 1213 : Guilelm (Beniamin) de Tudela : *La Chanson de la Croisades Albigeoise.*

— 1225 : Anonim — *Lancelot du Lac.*

— 1226 : *Cîntarea Soarelui* de Sfîntul Francesco d'Assisi.

— 1231 : Papa Grigore al IX-lea încredințează Inchiziția ordinelor de călugări cerșetori.

— 1234 : Canonizarea sfîntului Dominic.

— 1234 : Guillaume de Lorris : *Roman de la Rose,* partea întîi.

— 1240 : Revolta prusienilor contra cavalerilor teutoni.

— 1252 : Inocențiu al IV-lea autorizează Inchiziția să folosească tortura.

— 1260 : Influența nestorienilor la curtea mongolă.

— 1267 : Alungarea ghibelinilor și reorganizarea partidului guelf la Florența.

— 1270 : Cruciada a VIII-a și condamnarea lui Siger de Brabant și a averroismului.

— 1271—1295 : Călătoria lui Marco Polo în China și în Asia de sud-est.

— 1275 : Jean de Meung — partea a doua din *Roman de la Rose :* scolastică anticurteană.

— 1280 : Difuzarea *Zoharului,* capodoperă a *Cabalei* teosofice, atribuită lui Rabbi Simeon bar Yockäi.

— 1308—1314 : Procesul și condamnarea templierilor.

— 1313 Dante dă *Paradisul*. Este un rămas bun la Evul Mediu.

— Elemente ale arhitecturii romane : *intrados* (interiorul bolții) ; *linteau* (blocul de piatră de lemn sau de fier alcătuind pragul de sus al unei deschideri ; *arhivolta portalului ; timpan ; absidiole ; transept* (brațele care taie transversal nava cea mare) ; *deambulatoriu*.

— Arthur și Graalul. Regele Arthur a trăit la sfîrșitul secolului al VI-lea. Graalul era vasul sfînt care a primit sîngele lui Christos la răstignire. Mînăstirile clunysiene de la Fécamp — Franța — și Glastonbury — Anglia — au contribuit la răspîndirea acestei teme și la creștinarea idealurilor cavalerești. Apoi ea a fost înfățișată într-un roman din Țara Galilor, *Peredur* (în care nu e vorba de Graal), într-un *Perceval* în proză și, mai tîrziu, Chrétien de Troyes a prezentat subiectul în secolul al XIII-lea într-un ciclu în cinci părți, așa-zisul *Lancelot-Graal*, care se încheie cu *La Mort du roi Arthur*. Sensul mistic al legendei este aspirația spre perfecțiune ; aventurile cavalerilor Mesei rotunde sunt reprezentările alegorice ale vieții supranaturale. Dar numai Galaad, fiul lui Lancelot, va putea să dobîndească această perfecțiune, fiindcă a rămas neîntinat.

— *Ban*, puterea seniorilor de a-și impune autoritatea în diferite domenii ; *seigneurie banale*.

— *Fisiologul* a provenit din traducerile iraniene și indiene. În Occident, astfel de cărți s-au numit *Bestiarii*.

— Carol Martel ajunge majordom al Austrasiei în 717.

— *Cidul*, Rodrig Diaz de Vivar (1043—1099), supranumit Cid Campeador, adică stăpînul bătăliilor.

— Ciuma neagră (pulmonară) și bubonică, în două valuri : începînd cu 543 și apoi cu 1348.

— *Hexameron* = *cele șase zile ale Creației*.

— *Dualism* = *manicheism*.

— Erezii : manicheismul, priscilanismul, arianismul, bogomilismul ; erezii populare : patarinii, catarii, albigenzii, valzii.

— Expresia *Evul Mediu* apare abia în secolul al XV-lea la umaniștii italieni. Istoricii marxiști consideră că această perioadă a ținut pînă în secolul al XVII-lea.

— *Hortus deliciarum (Grădina desfătărilor)*, antologie spirituală compusă de Herrada de Landsberg, superioara mînăstirii Sfînta Odila din Alsacia.

— **Marcabru**, trubadur în relații cu prinții de la curțile din Poitiers și Ventadorn ; trece drept inventatorul poeziei ermetice, așa-zisul *trobarclus*. Pare să fie de fapt un spirit ciudat.

— Manicheismul a fost combătut în special de Sfîntul Augustin.

— *Guiscard* = *cel șiret*.

— Romane antice : *Romanul Thebei, Romanul lui Eneas* și *Romanul Troiei*, inspirate din antichitatea greco-romană. *Romanul lui Alexandru* s-a bucurat de o mare răspîndire.

— Roman de aventuri : *Floire et Blancheflor*.

— Romane bretone : *Tristan și Isolda, Ciclul regelui Arthur, Le Roman de Brut* (Brutus fiind socotit strămoșul legendar al britanilor) ;

romanele din Ţara Galilor numite *Mabinogion.*

— *Romanul lui Alexandru, Romanul lui Renart, Romanul Trandafirului,* 28 000 versuri ; *Romanul Troiei :* 30 000 versuri.

— Rutebeuf, poet parizian contemporan cu Ludovic cel Sfînt.

— *Saga.* Sunt mai multe : *Saga lui Burnt Njall ; Saga lui Egill ; Saga lui Errik ;* redactate mai ales în Islanda.

— Saint-Denis, abaţie întemeiată de Dagobert, în 630. A fost folosită ca necropolă regală încă de pe vremea Merovingienilor. Vitraliile de la Saint-Denis sunt cele mai vechi conservate pînă acum.

— *Sant Iago* = *Sfîntul Iacob* (de unde Santiago).

— Siger de Brabant a fost principalul animator al curentului averroist, născut în 1235. Foloseşte pe Aristoteles filtrat prin interpolările filosofului arab Averroes. Dintre aceste doctrine, trei au stîrnit scandal : teza eternităţii lumii, care nega creaţia ; teza îndoitului adevăr, potrivit căreia religia şi filosofia puteau fi în dezacord fără ca vreuna să greşească, şi teza unităţii intelectului care este comună întregii specii umane, ceea ce este o negaţie a nemuririi personale a sufletului.

— *Simonie* = *trafic al sacramentelor,* după numele lui Simon Magul combătut de reforma gregoriană.

— Thomas d'Aquino, 1225—1274. Din familia comiţilor d'Aquino din Italia de sud. A avut ca magistru pe Albert cel Mare. Nu este cu putinţă să se rezume esenţa tomismului, care este acţiunea cea mai desăvîrşită pentru a construi o teologie ştiinţifică pornind de la filosofia lui Aristoteles, pentru a pune toate resursele scolasticii în slujba teologiei. Opera sa cea mai celebră : *Summa Theologica.* A fost canonizat de Papa Ioan al XXII-lea în 1323 şi tomismul a fost proclamat de Papa Leon al XIII-lea, spre sfîrşitul secolului al XIX-lea, ca filosofie oficială a bisericii.

— Sfîntul Nicolae, patronul studenţilor. În secolul al XIII-lea se revoluţionează scrisul, apare scrierea cursivă, se generalizează minuscula gotică, trestia e înlocuită cu pana de gîscă.

— Christos a încredinţat apostolilor misiunea lor apostolică în ziua de Rusalii.

— *Vilainie* = *mîrşăvie.*

Din *Tipologia folclorului* (din răspunsurile la chestionarele lui Hasdeu de Ion Muşlea etc.) :

— Hasdeu explică numele de *lelea* şi *badea* ca fiind în fond nişte zei

protectori ai dragostei platonice. (E vorba de bunicul lui Hasdeu.)

— Prin profunzimea sensurilor unui singur cuvînt sau a unui grup de sunete, adică prin omonimie și polisemasie, s-au desfășurat cele mai multe și cele mai frumoase mituri populare.

— Frăția de cruce, în special partea în care se amestecă sîngele celor doi (forma arhaică), nu există decît la români și la albanezi, deci pare o moștenire din fondul iliro-tracic.

— Hasdeu încearcă să demonstreze că *Vrancea* e cuvînt dac, venind de la sanscritul *varana (munte, pădure).*

— În secolele anterioare principatului muntean, Hațegul făcea unitate cu Oltenia.

— Hasdeu constată că *doina* din română și *daina lituaniană,* cu același înțeles, duc la străvechiul *dina,* care duce mai departe la zendicul *daena,* care înseamnă mai întîi *cîntec* și apoi *lege.*

— *Baba Dochia* se sprijină pe o tradiție traco-frigiană ; basmul *Omul de piatră* amintește de legenda dioscurilor, mit eleno-fenician. *Aleodor împărat* amintește pe fabulosul fermecător Eleodoro din Sicilia ; în *Arăpușca* recunoaște Harpia ; iar *Aripa cîmpului* ce vorbește de constelațiile furate de zmei reamintește de anticul mit al lui Herakles, cu atît mai mult cu cît eroul nu se oprește pînă nu epuizează întregul lanț al isprăvilor sale. *Mîngifer* ar simboliza pe Aurelianus, dar nu prin etimologie, ci prin identitatea caracterului ; *Ler Doamne* e derivat din Lar Dominus ; obiceiul strigării peste sat — *Alimori* — e de obîrșie latină, provenind de la Ad-Lemores, adică serbarea morților romani. *Lemuria* sau *Lemuralia,* identică în substanță cu cea românească.

— *Colind — corind* — de la *calendam.*

— Hasdeu susține originea onirică a basmelor.

— Studiind originea legendei *Cucul și turturica,* Hasdeu găsește în lupta originară dintre budism și brahmanism trei etape de desfășurare : Persia — Dunărea de Jos — Proveța.

— În alt studiu, *Povestea numerelor,* Hasdeu se străduiește să demonstreze originea danubiană a tipului, fermentat de aceeași doctrină bogomilică. Aserțiunea și-o sprijină pe existența oamenilor roșii în Oltenia (în țara Oltului), care nu pot fi tracii. Apoi urmărește mitul pe aria cuprinsă de această doctrină : Persia-România-Proveța.

— Aromânii nu au nici doina, nici frunza verde în poezia lor populară, de unde Hasdeu conchide că acestea au luat naștere în Carpați.

— Cînd se întîlneau două drăgaici, lupta dintre ele era de cele mai multe ori sîngeroasă. Aici se subliniază lupta între cele patru anotimpuri și ne gîndim la acei preoți regi ai Dianei.

— Termenul de *doină* e destul de frecvent în Moldova, relativ rar în Muntenia și Oltenia.

— Hasdeu relevă faptul că cei mai mulți dintre cuceritori își iau femei din rîndul popoarelor cucerite, astfel că în a doua generație spiritul dac rămînea la fete, iar cel roman la băieți. Desigur că se schematizează, dar iată că și în vremurile noastre, femeile, mai conservatoare sau mai mistice, rămîn atașate de biserică, în

timp ce bărbaţii şovăie. Deci nu e absurdă ipoteza transmiterii tradiţiilor prin educaţia maternă.

— Hasdeu se străduieşte să susţină originea dacică a cuvîntului *balaur*, provenit din slavul *băl* şi dacicul *laur (dragon)*.

— Categorii de cîntece stabilite de Hasdeu : *de aht, de alean, de ciobănie ; de ciuda boerescului ; de codru ; de despărţenie ; de ducă ; frînturi ; cîntece de frunză ; de foaie verde ; haiducești ; hoţești ; hore ; cîntece de luncă ; mocănești ; olteneşti ; de păcurari ; de primăvară ; de răcoreală.*

— Zorilă şi Murgilă sunt purtători ai conacelor de noapte ; pe toţi îi mătură îngerii sau îi împrăştie cîntatul cocoşilor. Alături de ei mai e şi De-cu-seară.

— Din nou despre *Drăgaica* : Hasdeu pledează pentru interpretarea obiceiului ca o serbare a secerişului, asemănătoare cu aducerea cununii, obicei din Transilvania ; duelul cu coase al fetelor şi dansul în cruce al celor două fete şi al celor doi feciori ne fac să ne gîndim mai degrabă la luptele simbolizînd solstiţiul din iunie, lupta primăverii sau chiar a iernii, cu vara victorioasă.

— Copiii născuţi de-a-ndaratelea ; copii întorşi de la ţiţă ; umblă de frunza frăsinelului ; bolnavi ; luaţi de iele.

— Făt-Frumos din basmele noastre este *Soarele* şi Ileana Cosînzeana este *Luna*.

— Toaca din cer ; zmei care umblă prin aer ; balaurii se bat în capete ; cad pe morminte de strigoi ; stelele joacă ; toaca din cer bate în cumpăna nopţilor virgine ; vîntul turbat ; unde nu ajunge decît ciocîrlia, dar turbează şi ea şi cade ca beată.

— Vîntul e produs de patru balauri ; vînturile se botează la Bobotează ; dacă la Bobotează bat vînturile din apus, atunci va fi un an ploios ; vîntul de jos scoate cîinele din paie. Harhaliile sunt cele mai mari vînturi, produse de zmei care se fac hale ; halele sunt un fel de păsări mari care se văd cînd vin sub formă de vînturi. Austrul e numit şi *Trăistarul* sau *Traistă goală*.

— Cînd bate vîntul, oamenii retează din vîrf parii din gard, ca să nu se rănească vîntul în ei.

— Vistieria vînturilor.

— Curcubeul, egal porţile cerului.

— Cine se scaldă sau bea apă din izvorul de unde bea curcubeul devine fătălău, adică e o lună bărbat şi o lună femeie.

— Dracul e numit şi *bală*, adică *spurcată* (probabil de la *băl*, adică *alb*, aceasta fiind culoarea acestor secreţii).

— *Gligan = mistreţ.*

— Dracul pare a fi un zeu bufon în mitologia ţărănească ; pune piedici, face tumbe, are o înfăţişare grotescă ; totul pe un scenariu naiv şi plin de convenţionalism din care reiese că ţăranul român nu este terorizat de chinurile şi de făpturile Iadului, ci doar respectă regulile jocului. Aceasta ne duce la presupunerea că nici credinţa propriu-zisă în Dumnezeu şi îngeri nu este decît o acceptare a legilor, o integrare, puţin cam sceptică, într-un univers convenţional şi neverificabil. Poate că undeva ţăranul român, dotat cu un puternic spirit practic, se va fi întrebat la ce ne slujesc toate astea ?

— Cînd piere o stea, lumea crede că văzduhul e plin de draci spînzuraţi.

— Simbolistica religioasă este opera ulterioară a comentatorilor cu știință de carte. Inițiatorii religiei și practicanții de rînd simt nevoia să coboare în concret sau să mențină în zona unor reprezentări concrete forțele binelui și ale răului, prezumate de corifei. Astfel că treimea, una ca ființă și întreită ca persoană, nu a fost înțeleasă de vulg niciodată ; poporul a făcut Dumnezei cu barbă, fii răstigniți și duhul sfînt însuși a luat chip de porumbel.

— Norii, cînd se duc să bea apă din mări, sorb din întîmplare și zmei; cînd fulgeră se spune că se bat zmeii.

— În timpul reproducerii, balaurii se bat, se adună și formează o movilă deasupra căreia se alege piatra scumpă sau diamantul. Se cheamă că *fierb piatra scumpă*. Zmeii vin la fete care gîndesc mult la iubiri.

— Căpcăunii, așa erau numiți tătarii, ca personaje de legendă, sunt oameni cu un ochi în ceafă, canibali, care căutau prizonieri și-i urmăreau cu ajutorul nagîților, păsări de baltă care le semnalau prezența celor fugari.

— Zînele sau sfintele de noapte : iele. Numele ielelor : Rudeana, Ruja, Trandafira, Păscuța sau Cosînzeana, Sîmziana, Ogrișceana, Fiofia, Bugiana, Dumernica, Lemnica sau Liodiana, Ogriștiana, Magdalina, Ana, Tiranda, Simioana, Roșia, Teodosia, Lacargia, Sendălina, Ruxanda. Fiecare vrăjitoare știe nouă nume de *zîne miluite*. Fiindcă sunt cumplite, nu e bine să le zici pe nume, ci *sfintele* sau *fie-le milă*. Merg pe răzoare părăsite. În cîntecul lor e vorba : dacă n-ar fi creștinească și odolean toată lumea ar fi a noastră. Cîntecele lor se numesc *chilomane*. Unde joacă ielele, se văd tăvălituri prin iarbă ; vitele nu mănîncă iarba aceea ; acolo cresc bureți numiți *lingura zînei* sau *de rotogol*, pe care poporul îi mănîncă fără frică. Ei te îmbolnăvesc de tuse lungă, de izdat și de mătrice. O casă cu copii bolnavi se zice că e pusă în trecătul ielelor.

— Pricolicii se fac din bastarzi a căror mamă a fost de asemenea de după garduri, sau din cei ce se căsătoresc deși sunt rude apropiate, sau din oameni mari care sug țîță la femeie.

— Ca să ferești vacile să nu le ia mana, trebuie să le bați cu leuștean.

— O fată își poate vedea ursitul, viitorul soț, dacă se uită în apă cu lumînarea.

— De Anul nou vorbesc vitele.

— *Drăgaica* — numele zilei de Sînziene (la 24 iunie). Cele mai frumoase fete se făceau drăgaice, bine primenite ; la cap erau împodobite cu flori, numite drăgaice ; porneau și jucau prin sat în horă sau în cruciș, însoțite de un fluierar, ca să capete bani (li se plătea mai mult în miere) ; unele erau îmbrăcate bărbătește, se înarmau cu coasa și se luptau pe la răspîntii (fiind din două sate vecine) ; cînd erau nouă, se împărțeau în trei grupe și umblau prin sate ; cînd grupul era format din patru fete, una se numea mireasă, alta gîrgălanci și două schimbătoare — chipuri de femei nevăzute de lume.

— *Ciurica* de Sfîntul Chiriac, prima zi a *Cricovilor*, ziua femeilor. Bătaia bărbatului de către femei, cu furca, se numește *ciurică*.

— *Soldat înconjurat de arme*, așa a fost mai întîi Sfîntul Ilie.

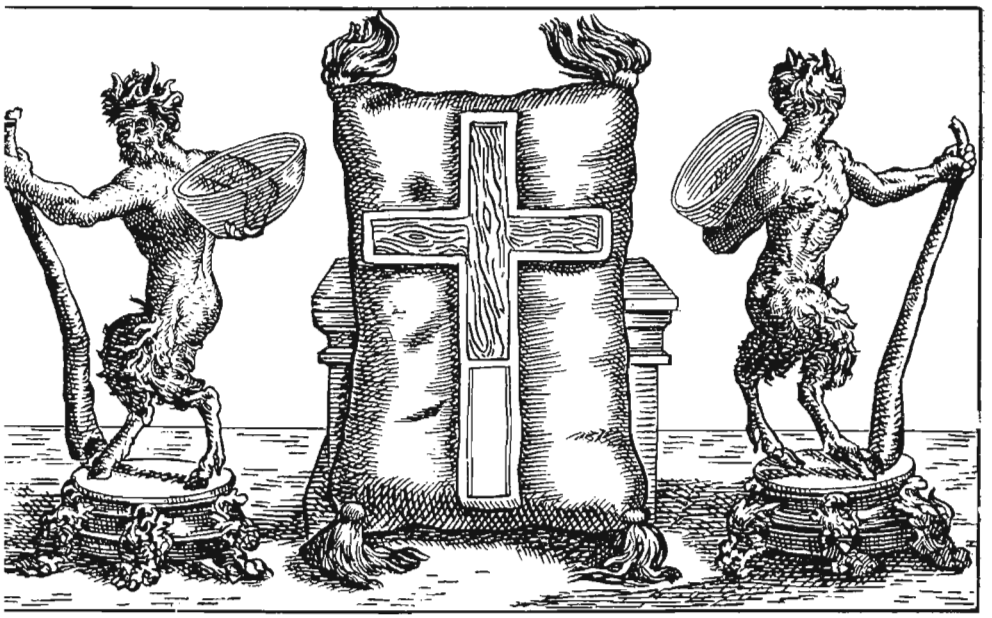

— Sfîntul Andrei, *cap de iarnă*, cînd *se coase rîul* (îngheață).

— Sfîntul Nicolae e izbăvitor de la moarte prin tăiere.

— Luna februarie numită și *Crapă oul corbului.*

— 1 martie : *dragoste, cap de primăvară.* Aprilie : *Prier* sau *Traistă-n băț.* Decembrie : luna lui *Cojoc.*

— În biserică mirele nu-și scoate căciula, fiind cap încoronat. La înapoierea de la biserică, mirele e primit cu frîul ; această fază se numește *robirea mirelui.* El face patru crestături în ușă ca să aibă parte de cai. Întîiul pat al mirilor se așază pe jugul boilor ca să trăiască uniți.

— Vrăji cu apă neîncepută, apă neîntîlnită, apă părăsită.

— Strigoi de ploaie.

— Diavolul o îmbie pe Eva să mănînce din măr ca să devină înaripată ca și el ; Eva mănîncă, dar îi cade tot părul de pe ea. *Adam albește din oftat.*

— *Constelația toiegelor* alcătuită din cele șapte toiege pe care le-a aruncat odată o babă după fiica ei.

— Obiceiul *Ursului* provine din cei ce s-au îmbrăcat odată în cojoc și au vrut să-l sperie pe Dumnezeu.

— Strigături : Săracii cioarecii mei / Cum se uită la femei. // Cîte fete-n sat la noi / Toate-s bune de cîmpoi ; // Mult mă mir și mă desmir / Fetele la joc ce vin ; // Cine dracu a văzut / Iepure la cîmp cosînd ; // Leagănă mîndră și taci / Dacă ți-a plăcut să faci ; // De-ar fi mîndra fată bună / Și-ar muta patu-n grădină.

— Într-unul din capitolele finale, cartea rezumă o serie de basme interesante și legende cosmologice, menționate și de Mircea Eliade în *De la Zalmoxis la Ghinghis-Han* (care me-

rită un studiu mai amănunțit atunci cînd problema literaturii populare va fi pe primul plan).

Din *Istoria Daciei și a vechilor civilizații* de general Portocală, 1932 :

— După Pârvan, numele tracilor în propria lor limbă ar fi fost *kaigeisos* — de unde, conjecturează paradoxal generalul — *kara vlahi* la slavi !

— Țăranii noștri habar n-au avut că streinii le spuneau valahi.

— Introducerea calendarului la egipteni, cu anul de 12 luni, luna de 30 de zile și intercalarea a 5 zile, ca să facă în total 365 de zile se datorește Egiptului de Jos ; acest fenomen s-a întîmplat, dacă ne gîndim, după apariția lui Sothis (Sirius), în raport cu răsăritul soarelui, și după calculele învățaților moderni, în anul 4241 î.e.n., în ziua de 19 iulie, sub latitudinea lui Memphis și Heliopolis. (După Moret și Davy.) Deci calendarul este un produs științific al Deltei.

— Libienii au trăit din vremuri imemoriale în regiunea învecinată cu Delta. Există și ipoteza unui regat egipteano-libian în epoca protoistorică. Existența unei confederații este atestată în mod oficial de inscripțiile din piramide. Un personaj legendar al libienilor este Antzi ; de la el au rămas, ca atribute ale regalității, cîrja pastorală și biciul conducătorului de turme. Apoi dispare chiar în provincia sa, pentru a fi înlocuit de divinul Osiris, care acaparează însemnele regalității : cîrja, penele și biciul. Osiris Antzi, rege în Busiris și apoi asupra Deltei, pune bazele unei exploatări metodice a solului.

— Regele Bocchoris, din dinastia a XXIV-a, s-a arătat foarte liberal ; el a desființat sclavajul, a emancipat proprietățile oamenilor liberi, reglementează cenzura și ușurează viața maselor. Diodor din Sicilia nu pregetă să atribuie lui Solon legile liberatoare ale lui Bocchoris. (Bocchoris era libian.)

— Episcopul Isidor de Sevilla scrie : „despre getuli, cel mai numeros popor din Libya, se spune că au fost geți, care în număr foarte mare au plecat cu corăbiile din locurile lor și au ocupat Syrtele din Libya și s-au numit getuli după poporul de origine."

— Herodotos scrie : „În partea de răsărit a rîului Triton se află libienii agricoli, care au locuințe stabile și poartă numele de Maxii ; ei își lasă plete în partea dreaptă a capului, iar cea stîngă o tund și susțin că se trag din Troia ; iar despre femei Hekateus spune că purtau ștergare pe cap".

— Faraonul este adorat în viață drept zeul Horus, iar după moarte drept Osiris.

— După doctrina egipteană, *Atoum* (la creștini Adam), singurul la originea timpurilor, neavînd femeie, scoate din el însuși o pereche de copii (aerul și vidul).

— La egipteni — *Noum,* haosul neorganizat, neantul în care trăia un spirit nedefinit, care purta în el suma existențelor viitoare ; *Toum* — *Atoum.* Din *Noum* au ieșit apele ; *Atoum,* necăjit de impersonalitatea sa, prin efortul voinței sale s-a ridicat și a ieșit din *Noum* și s-a ridicat deasupra apelor ; prin aceasta soarele s-a ivit și a fost lumină ; iar *Atoum*

dedublat și exteriorizat deasupra apelor ia numele de *Ra*.

— În picturile egiptene, capul e în profil, iar ochiul e desenat din față ; în monumente persoana este reprezentată ca și cum ar avea două picioare stîngi sau două mîini drepte; degetele sunt așezate în același fel atît la mîna sau piciorul stîng cît și la dreptul.

— La sumerieni, mortul este îngropat chincit ; în unele morminte vechi s-au găsit urme de cremațiune.

— Calul n-a fost cunoscut în Mesopotamia înainte de anul 2000.

— La sumerieni, funeraliile regilor erau însoțite de sacrificii umane în masă. Acest obicei exista la Sumer din preistorie și era în legătură cu zeificarea regilor. A fost abandonat și în timpurile istorice nu se mai găsește nici o urmă.

— În dreptul sumerian erau și reguli injuste și inumane : se tăia limba copilului femeii care se prostitua, iar copilului adoptiv care se întorcea la casa părinților naturali i se scoteau ochii.

— După Wooley, legile lui Moise erau bazate în mare parte pe legile sumeriene.

— De ce nu se împart orele după sistemul zecimal care e mai simplu ?

— Asirienii au fost numiți așa după Assur, prima lor capitală.

— Către anul 3000 o mare mișcare de popoare se produce și lumea egeeană și regiunile noastre se populează cu un popor numeros venit din stepele Rusiei, numit pelasgi sau, după Thukydides, carieni ; se pare că aceștia nu veneau din continentul european, după unele ipoteze.

— Perioada aramei este numită și calcolitică.

— Către anul 2500 se observă o nouă frămîntare ; din Peninsula Balcanică pornesc noi invazii, o populație traco-frigiană ridică un al doilea oraș Troia pe ruinele celui dintîi.

— Dintre toate pămînturile Mării Egee, Creta este locul cu cea mai veche civilizație ; nicăieri în altă parte nu s-a găsit vreo urmă de civilizație neolitică ; Creta apare în istorie cu începerea neoliticului, nu însă în paleolitic.

— Minoienii găsiseră soluția pentru *tout à l'égout*. (Poate e aici soluția canalizării antice din cîmpia Tibrului, ai cărei autori au rămas necunoscuți pînă în zilele noastre.)

— Nu se cunosc numele regilor : Minos ca și Menes pare a fi un nume generic.

— Scrisul cretan datorește puțin egiptenilor și nimic babilonienilor ; pare a data din epoca renului ; acest scris primitiv este comun la întreaga populație neolitică.

— S-au descoperit niște grafite la Troia care fac să se presupună că troienii cunoșteau scrisul. Dar de unde l-au luat ?

— În Creta erau și femei toreadori sau pugiliste.

— Teatrele sunt poate creația cea mai originală a Cretei.

— După Glotz, Troia a luat naștere către anul 2500 prin invazia în Peninsula Balcanică a traco-frigienilor.

— După Schliemann și Dörpfeld etc., tezaurul de la Troia II datează din anul 2000 sau mai înainte, deci civilizația de la Troia ar fi anterioară civilizației cretane sau miceniene.

— Concepția despre taurul divin exista în Asia încă din mileniul al patrulea, dacă ne referim la capul de taur din mormîntul regelui Shub-Ad din Ur-Sumer.

— În Egipt femeia ocupa un loc de frunte și filiația este în linie maternă ; iar în arta primitivă femeia este prezentată mai mare decît bărbatul.

— Licienii purtau numele și urmau condiția mamei ; femeile cariene nu dădeau niciodată bărbaților cu care trăiau numele de soț. La hitiți mama regilor exercita regența și trecea drept Marea Regină. Plutarch : cretanii numeau țara lor *metrie* în loc de *patrie*.

— În religia egeeană prezidau preotesele ; intervenția bărbatului în cult a fost tîrzie și cînd oficiau îmbrăcau veșminte femeiești (de aici probabil veșmîntul preoțesc cu poale lungi). Pentru a onora zeița sau a îndepărta demonii, se ardea tămîie.

— În insule, mortul era îngropat cu fața spre mare, în Creta cu fața spre Orient.

— Egiptenii nu ardeau femeile ca alte popoare, ca să însoțească pe stăpînii lor după moarte ; ele sunt substituite prin figurine.

— După autor, arienii ar porni de undeva din împrejurimile Mării Caspice.

— Elenii pătrund în Peninsula Balcanică venind din Europa centrală ; ei erau acoperiți cu armuri de bronz.

— Acheenii își vădesc originea lor septentrională prin portul bărbii ; de asemenea, ei poartă și părul mare. Erau dolichocefali, blonzi, de talie înaltă.

— Autorul semnalează ciudata asemănare dintre cuvîntul românesc *talaz* și cuvîntul grec *thalassa*. Cînd acheenii au venit în Hellada, ei nu cunoșteau marea, ca dovadă că au folosit *thalassa*, care e cuvînt preelenic.

— Numiri de insule străine limbii elenice și apropiate de alte limbi din Europa centrală : Lemnos, Carpathos, Delos, Thera, Ionien, Amurgos.

— Către anul 1200, dorienii, ieșiți brusc din aspra Albanie, invadează peninsula și, în unire cu dinastia Heraclizilor din Peloponez, îi înfrîng pe acheeni.

— Grecia și Thessalia au fost invadate în mai multe rînduri :

1. Către anul 3500 î.e.n. pătrund popoare ce aparțineau unei civilizații comune țărilor danubiene ; aceste popoare pătrunseră pînă la Corinth.

2. Către secolul al XXV-lea î.e.n. pătrunde o populație traco-frigiană care fundează Troia II.

3. Spre anul 2000 apar elenii sau acheenii, înrudiți cu populația ilirică. Pătrund în Thessalia, distrug Troia II, cuceresc toată Hellada, se revarsă peste Cyclade, pînă pe coastele Asiei Mici. Însăși Creta cade sub puterea lor.

4. Bande noi, eolienii, descind din Balcani și se strecoară în Beoția.

5. Către anii 1200 dorienii năvălesc în Hellada, gonesc pe acheeni în Attica și în Asia Mică și cuceresc tot Peloponezul, o parte din insule și chiar Creta cade în mîinile lor.

— Între întîia și a doua invazie, către anul 3000 î.e.n. se produce un puternic aflux de popoare ce nu vin din continentul european și pe care grecii le numesc pelasgi, iar Thukydides carieni. Pelasgii aduc cu ei arama. Ei populează Cycladele, Hellada și Creta timp de cinci-șase secole. În apropiere de Hellespont, viitoarea Troie este locuită pentru prima dată.

— Coloniile Pontului Euxin : Istros, la sudul deltei Dunării ; Olbia, la îmbucătura Bugului ; Tyras, Odessos,

Apollonia, pe coastele Crimeii ; Theodosia, pe Bosforul Cimmerian ; Tanais, la îmbucătura Donului ; Heracleea, care trimite colonii la Callatis și Chersonesos ; în secolul al VI-lea î.e.n. pe coastele Paflagoniei ia ființă Amisos și mai la est Trapezonta. Abia în secolul al IV-lea î.e.n. Athena va reuși să-și apropie pe regii indigeni ai Thraciei și ai Crimeii, spune Jardé *(Formation du peuple grec)*.

— Etruscii sunt veniți în Italia centrală în secolul al IX-lea și își întind imperiul de la Alpi pînă la golful Neapole.

— Într-o insulă cum era Creta, Aristoteles a numărat 200 de dialecte.

— Cuvîntul *Italia* în limba *oscă* era *viteliu* (viței). În secolul al V-lea nu era decît o denumire locală a Calabriei.

— Cei mai vechi locuitori ai Italiei erau ligurii, care nu par a fi un popor sau o rasă, ci înseamnă mai mult o clasă socială.

— Libienii din nordul Africii, veniți ca păstori în Delta Nilului, înainte de anul 4000, au format epoca preparatoare a dinastiilor oficiale.

— Isidor din Sevilla spune despre libieni, despre care a vorbit și Herodotos, că erau cel mai numeros popor din Libya și că se numeau getuli, fiindcă veneau din ținuturile geților. În ceea ce privește lingvistica, găsim la ei, în vechii autori, numiri ca : *babă, badea, măgură, colonie, oaie, vacă, albă, casă, berbec, soacră, tată, mamă* etc.

— Istoricul C. Jullian și mai tîrziu Homo în *l'Italie primitive* spun că anterior anului 2000 exista în nordul Europei și în special în bazinul Mării Baltice și în Scandinavia o vastă grupare de triburi a căror origine sau trecut nu se cunoaște și care au fost desemnate cu numele de indo-europeni. Trăiau în plină civilizație neolitică. Ei au pornit spre Europa centrală și de aici în toate părțile, iar limba lor europeană este strămoașa limbii indo-europene. Aceasta însă poate fi o simplă teorie. Dar în regiunea respectivă nu există urme de paleolitic, deci aceste populații trebue să fi venit din altă parte.

— Vorbind despre ombrieni, Herodotos precizează că se întindeau pînă la limitele de nord ale Italiei și adaugă că rîurile Alpis și Carpis, Drava și Sava ieșeau din aria imediat limitrofă cu a ombrienilor.

— Că veneții au fost un popor ilirian, Herodotos o spune categoric, iar arheologia confirmă.

— Etruscii ar fi venit din Lydia, pe mare, sub conducerea lui Atys și a fiului acestuia, Tyrsenos. (Dar Atys este și un nume de zeu, ceea ce ar duce la concluzia că șefii lidieni erau numiți cu numele zeului, sau acest nume devenise un substantiv comun, ca și Adonai, arătînd pe conducător, sau era, de fapt, un nume generic, categorial, șefii lidieni fiind considerați descendenți din zei sau zeificați.)

— În vremurile moderne o teorie a lui N. Fréret reluată și de Niebuhr susține că etruscii au venit din Europa Centrală.

— Etruscii erau ingineri și constructori de seamă. Probabil că ei au construit canalele de irigație din cîmpia Tibrului ; se spune că Cloaca Maxima de la Roma a fost construită de Tarquinius Priscus și dăinuie pînă astăzi.

— Numele etrusce, neromanizate, ale primilor regi legendari ai Romei: Masterna, în loc de Servius Tullius ;

Tarchu, pentru cei doi Tarquini. Ultimul Tarquinius se mai indică prin prenumele său și orașul în care a domnit : Cneve Tarchu Rumasch.

— Numele Romei vine de la fluviul Rumon (Tibru), cum îl numeau latinii vechi. E deci nume etrusc.

— Pe de altă parte, Ammiani spune că un principe dac se numea Rumon ; de unde o înrudire poate, ar sugera autorul.

— O vreme, numele de rumân, la noi în țară, însemna *cetățean aservit, iobag*, de unde se poate presupune că populația băștinașă a fost redusă la șerbie de o pătură de cuceritori, ca la Sparta, unde băștinașii aserviți au dat numele unei categorii sociale (a șerbilor). Poate că așa-zișii descălecători au venit în chip de cuceritori, iar numele localnicilor a însemnat imediat după cucerire : *popor subjugat*.

— Deci Roma este un oraș întemeiat de etrusci.

— Cărți : *l'Italie primitive* a lui Léon Homo și *l'Humanité préhistorique* de Jacques de Morgan.

— Dio Chrysostomul în *Getica* spune că toți regii dacilor erau din neamul așa-numit al zarabilor.

— Dan, voevod al Țării Românești în anul 1444, mai era numit fiul lui Saraba, în loc de Basaraba — după Stritterus.

— După Dio Chrysostomul, într-o vreme veche, la gurile Dunării pînă la Istria, a domnit un rege al geților numit Telephus, supranumit Latinus; el a domnit în timpurile troiene. Iar după o tradiție transmisă de Suidas, ceteii au început a se numi latini din vremurile regelui Telephus-Latinus. În *Odyseea* lui Homer, locuitorii Moesiei peste care domnise Telephus sunt numiți *cetei*.

— În vechile tradiții ale evreilor se întîlnesc giganți sub diferite denumiri, denumirea generică fiind Rephaim (un plural ca și Elohim), care ar fi precedat pe armoreeni în țările din regiunea Iordanului.

— Filistenii nu erau semiți și refuzau circumcizia.

— Întrebări : 1. Dacă, într-adevăr, Istrul mai era numit Oceanos Potamos ; 2. Dacă, într-adevăr, Herodotos înțelege prin rîul Atlas — Oltul ?

— Deosebiri dintre geți și sciți stabilite de Pârvan :

1. Ritul funerar la daci și traci era cremațiunea, iar la sciți înhumarea ;

2. Arcul nu era folosit de geți în luptă ;

3. În obiectele de artă, stilul geților este cel geometric, iar al sciților stilul naturalist, în special zoomorf.

— Anaitis a fost marea zeiță a producției în Cappadocia și Pont, iar acoliții ei sunt Haurvartat și Amaeretat, zei ai îndestulării, sănătății și vieții îndelungate.

— Cîinele era animalul sacru al lui Hermes, simbol al vigilenței și al fidelității ; el reprezenta, de fapt, constelația australă Cîinele Mare în care se află strălucitoarea stea Sirius, consacrată în special lui Hermes. Cîinele este reprezentat în mod arhaic și pe monedele dace.

— Macedonenii lui Filip și ai lui Alexandru nu erau greci ; numai regii lor erau greci, domnind peste un popor de altă origine. Macedon ar fi fost, după unii, fiu al lui Pelasgos, după alții, fiul lui Aiolos ; Iorga spune că Alexandru cel Mare era ilirian grecizat.

— După Pârvan, prin secolul al IV-lea î.e.n., Buzăului i se spunea Paspirios, iar Ialomiței — Plibakia. În documentele slavone ulterioare,

aceasta era numită Ialovnița, iar la greci Ilivachea; Apollonos Rhodos numește Buzăul — Buzeres.

— Istoricul Jornandes scrie, în secolul al VI-lea e.n., că Deceneu a dat niște legi pe care le-a numit *Leges Bellagines:* legi morale și sociale.

— Despre legile cele vechi ale Daciei amintește și Aristoteles, care a trăit în secolul al IV-lea î.e.n. Agatîrșii de lîngă mare, scrie Aristoteles, aveau obiceiul să cînte legile ce le făceau și el se întreabă dacă nu făceau aceasta pentru ca să nu le uite.

— Geograful Mella spune că în antichitate aproape toate popoarele scite erau cunoscute sub numele de *belcae.* După N. Densușianu, numele de *pelasgos* este o transformare fonetică din *balasci* sau *belasci,* unde litera *b* a fost înlocuită cu *p,* iar sufixul a dat un alt sufix gutural: *asgos, asgoi.*

— După Tomaschek, tracii în prima jumătate a evului de mijloc erau încă numiți *balascae (Die Alten Thraker);* de aici numele de Balaci, Bălăceanu, Bălcescu.

— Aceeași veche codificație, spune N. Densușianu, se numea în Dacia: *Leges Bellagines,* în Egipt: *O Blakon nomoi,* iar în Evul Mediu: *Lex antiqua Vlachorum.* După Jornandes, *Leges Bellagines* se mai aflau încă scrise pe la jumătatea secolului al VI-lea î.e.n.

— Hyperboreenii stabiliți în insula Delos și în insulele Mării Egee considerau pe Ion ca strămoș și patron divin al lor.

Din *Introducere la istoria culturii românești* de P. P. Panaitescu:

— Pînă în 1899, Dunărea nu putea fi folosită pentru navigație între România, Ungaria și Austria, din cauza pragului de stînci de la Porțile-de-Fier. Tisa cu mlaștinile ei formau o graniță mai greu de trecut decît Dunărea; a fost multă vreme o graniță etnică între poporul maghiar și cel român.

— Pelasgii noștri sunt purtătorii civilizației neolitice. Indo-europenii au venit din nordul Europei, susține P. P. Panaitescu. Tracii vorbeau o limbă indo-europeană, iar venirea indo-europenilor a avut loc pe la mijlocul mileniului al II-lea.

— În epoca bronzului, cultul Soarelui era completat cu cel al Cerului, ca la mai toate popoarele indo-europene din India pînă în Scandinavia. Vechiul cult neolitic al pămîntului roditor.

— Numirile dacice de locuri pot fi explicate prin comparație cu limba indo-europeană: *Amutria* (Motru) înseamnă *rîu limpede; Drobeta* (Turnu-Severin) înseamnă *loc cu arbori; Maris* (Mureș) — *rîu strălucitor; Samus* (Someș) — *rîu leneș.* În limba română de astăzi un număr de rîuri mari au nume dacice: Siret, Prut, Mureș, Someș și chiar Dunărea (la traci, Donaris).

— Dio Chrysostomul spune despre Deceneu: El i-a învățat morala dezbărîndu-i de moravurile barbare... Geții au fost totdeauna superiori în filosofie în comparație cu barbarii și aproape egali cu grecii.

— Diodor din Sicilia, cu o sută de ani înainte de Traianus, citează trei mari profeți ai omenirii pe picior de egalitate: Zarathustra al perșilor, Zalmoxis al geților nemuritori și Moise, profetul lui Iehova.

— Cuvîntul *a socoti* vine de la cuvîntul slav *skot,* care înseamnă în același timp și *vită* și *monedă.*

— Numele de *valahi, vlahi* sau *volohi* provine din limba germană. Germanii numeau mai de mult pe celți apoi pe toți romanii *Welschen* (în dialectul *althochdeutsch)* sau chiar *Valach.*

— Împărații Constantin cel Mare, Valens și Justinian au stăpînit efectiv în nordul Dunării.

— *Crăciun* de la *calatione* (?!).

— *Sărbătoare* de la *dies serbatoria,* adică chemarea credincioșilor în apărarea zeului.

— Și în Evul Mediu românii erau poporul cel mai numeros din sud-estul Europei, așa cum am rămas pînă azi.

— Atît în *Nibelungenlied* cît și în *Chanson de Roland* se pomenește de valahi (în *Chanson de Roland* sunt numiți *blos,* de la *blași* — ar putea fi și o dovadă că *valahi* vine de la *belaces).* Numele de *vlahi* și *volohi* sunt folosite numai în textele slavo-române și înseamnă de fapt o traducere a cuvîntului *romani.* Polonii pînă astăzi îi numesc pe italieni *volchy.*

— Principala dare românească în epoca feudală era *birul,* al cărui nume vine de la *birka,* adică *răboj.*

— În vechime Dobrogea se numea Carvunsca, de la Carbona, azi Balcic.

— Cuvîntul *curte* derivă de la latinescul *cohors.*

— În Thessalia, dintre Pind și Marea Egee, s-a format o țară numită Vlahia Mare, la 980 ; atunci împăratul Vasile al II-lea îl numește pe Niculuță stăpîn feudal local, conducător al valahilor din Hellada. În veacul al XIV-lea, vicontele francez Jean de Faminc ajunge mareșal al Vlahiei și tot atunci mercenarii cataloni încearcă să pună mîna pe Vlahia, dar au fost așa de rău înfrînți, încît toată lumea vorbește de Vlahia, țara cea mai tare din lume. Vlahia Mare a fost cea dintîi alcătuire politică românească și a ținut patru sute de ani, mai ales sub forma unei autonomii locale.

— Împăratul Balduin de Flandra, după ce a fost luat prizonier de Caloian, s-a îndrăgostit de nevasta acestuia ; aflînd, Caloian l-a ucis pe Balduin cu mîna lui.

— Sunt socotite ca vechi influențe turcești (cumane, pecenege) numele unor rîuri terminate în *ui* : Vaslui, Covurlui, Desnățui, Călmățui. (Mai citez, din pîrîurile regiunii Romanați: Călui, Bărlui, Geamărtălui — N.)

— *Basarabă* e nume cuman, nume de botez și nu de familie, cum greșit s-a crezut, și înseamnă în limba turcă *tatăl prea bun.* Asta nu înseamnă că întemeietorul țării era de neam cuman ; tatăl lui Tihomir are nume slav și urmașii lui se numesc Vladislav, Mircea, Radu, Dan.

— *Cioban* este un cuvînt vechi turcesc (alături de *păcurar* — roman, sau *baci* — tracic).

— Titlul de *ban* derivă de la numele primului *hagan* avar, *Baian,* stăpînitor asupra provinciilor din Croația și Slovenia. Primul ban al Severinului e un oarecare Luca, în 1233.

— Pe valea Teleajenului a fost un județ Secuieni, format din secuii colonizați aici de unguri. Ei au fost românizați.

— Banatul se întindea pînă la Olt, dar pe valea Jiului era țara voevodului Litovoi. Ioan și Farcaș nu sunt voevozi, ci cneji, deci lor nu li se recunoștea autonomia. Moșiile lor erau așezate lîngă Olt. Voevodatul

lui Seneslau era probabil pe valea Argeșului.

— Cel mai vechi oraș pomenit în Țara Românească este Cîmpul Lung. Aici se află, în biserica romano-catolică, mormîntul lui Laurențiu de Longocampus, cu data 1300.

— Județele Țării Românești continuă fostele voevodate.

— Basarab era urmașul lui Seneslau, nu al lui Litovoi.

— Dragoș era voevodul Maramureșului, iar Bogdan a fost rudă de sînge cu el, ca și Ștefan cel Mare.

— Bogomilii au participat alături de frații Petru și Asan la lupta împotriva asupririi bizantine.

Din *Etnologia juridică* de Romulus Vulcănescu :

— Locul însemnat unde a fost edificat cîndva un sat, care apoi a fost distrus din diferite motive (cataclism, război etc.), se numește *silițe*.

— *Braniști* = *păduri seculare; suhaturi* = *pășuni pe lîngă locuri mocirloase sau ape; pîrloage* = *locuri înțelenite*.

— Deflorarea înainte de intratul în horă era pedepsită cu linșarea la marginea satului; după intratul în horă, se permitea căsătoria celor doi.

— Moș-moșie-moștenire-moaște; cuvîntul *moș* face parte din fondul lexical al limbii române, cu înțeles de *om bătrîn*, precursor al unei cete gentilice.

— Moșnenii din Oltenia își puneau pe lîngă prenume (exemplu, Vasile) și un nume gentilic, al spiței de neam, al moșului de familie : Lupulescu (formă derivată din moș Lupu, la care adăugau și cognomenul *Cloșenarul — din Cloșani*).

— *Pecetea* e numită la slavi *tamga* și la români *danga;* cuvîntul e de proveniență mongolo-turcă.

— Copiii erau bătuți la hotare ca să țină minte locul, timpul și semnul respectiv.

— Mișeii se numeau leproși incurabili și gubavii se numeau leproși

pe cale de vindecare. Leprosul era declarat mort, în viață fiind, dar putea să dispună de averea lui.

— Descîntece pentru descoperirea furtului : trebuia să scrii pe pită dospită cuvintele : *eta, stra, fa, ariga, eriafa* și să i-o dai bănuitului.

— În Dreptul roman, termenul *udic* de persoană a însemnat, inițial, *mască*.

— Încrîncenarea era sîngerarea de obicei a celor care erau în agonie, însă neîmpărtășiți, pentru a nu se preface în strigoi. Exista și o încrîncenare penală pentru recidiviști, sperjuri și proxeneți.

— Pedeapsa tăierii mîinilor este considerată ca provenind de la getodaci.

Versuri populare :

Pe cel vîrf de munte verde / Mutare de oi se vede.
Colo sus, pe munte / Neaua-i de-un genunche / Dară jos la vale / Neaua-i și mai mare.
Cînd acasă-ți merge / La măicuța mea / Să-i spuneți așa / C-am rămas 'napoi / Tot vînzînd la oi / Numărînd la bani / Pe aripa șubii / La lumina lunii.
Spuneți la Tăicuța / C-am rămas în veci / Vînzînd la berbeci / Pe aripa tundrii / La lumina lunii / Numărîndu-mi banii.
Haideți, frați, să ne-ntrebăm / Care de unde suntem.
Doi afară, că sunt frați / Unu-i negru de streini.
Șed trei păcurari / Doi îs veri drumari.
De trii zile-ncoace / Stîna nu-mi mai place / Turma nu-mi mai place / Flautul nu-mi tace / Trag tot a pornire / Și a slobozire.

— Istoriograful Theopomp menționează în *Histoire philippique* că unii dintre geți transmiteau mesajele lor în solii, în acompaniamentul chitarelor.

— Jornandes, în *Getica*, susține că preoții geți slujeau în templele lor, cîntînd acompaniați de chitare. Cîntarea nu e numai un procedeu mnemotehnic, ci și unul magic, de transmitere criptică a unui conținut normativ sacru.

— Mihail Fotino din Hios, *Manual juridic :* „Dezaprobăm și sărbătoarea pe care o serbează locuitorii Țării Românești, Paștele Domnului, în fiecare joi, cinci săptămîni la rînd ; tot așa și sărbătoarea pe care o serbează în chip asemănător tot atunci în fiecare marți, trei săptămîni la rînd, deoarece sărbătorile din aceste două zile se aseamănă cu *Calendele, Vota* și *Brumalia*, care erau sărbători păgînești". Manualul cere să nu se mai serbeze *Paparudele, Rusaliile, Borozanii, Drăgaica, Brezaia*, aceasta fiindcă Sinodul de la Fruia oprise să se pună măști comice și tragice sau să se îmbrace bărbații în straie femeiești sau invers. Tot greșit era să se chiuie cînd se turna vinul în buți, deoarece așa procedau păgînii.

Jurnal de la Poiana

Seara, pe mica uliță *Preda Buzescu* din Poiana, trec berbeci cu capul lui Homer...

Replici din teatrul lui Montherlant :

Pompei (către Cato) : „Cel ce iubește curajul nu va pieri din pricina curajului".

Cato: „Curaj, Lucius ! Pompei are trei boli : frigurile, patima guvernării și patima de a fi lăudat. Ar suporta foarte bine o înfrîngere dacă i s-ar spune : Retragerea ta ? Ce capodoperă !"

Cato: „Partidele au totdeauna prostul obicei de a se preface mereu mulțumite".

Domitius: „Caesar disprețuiește pînă și admirația pe care o caută".

Domitius: „Și eu n-aș vrea să mai visez decît în somn la cuvintele : libertate și dreptate, cuvinte care nu mai pot fi pronunțate din clipa în care au fost rostite de om".

Cato: „Și au înjunghiat țara ca să facă din leșul ei un soclu pentru statuia lor".

Cato (despre Pompei, lui Brutus) : „Lent, tainic și perfid ca lagunele din Dyrrachium, sub care se mișcă un curent abia perceptibil, venit dintr-o mare nemișcată".

Cato: „Brutus și jumătatea lui de devotament".

„Obosit, nu mă simt în stare să mor pentru o cauză despre care nu am convingerea că o să biruie și poate nici dorința s-o văd biruind. O situație în care toate partidele sunt la fel de neavenite și în care un om cumsecade ar vrea să întreprindă totuși ceva. Să fii singur ! Să suferi cînd nimeni nu suferă ! Și chiar în această tabără, tabără a victimelor, să nu ai un om la care să te poți duce să-l îmbrățișezi, plîngînd, de teamă să nu fie și el un ban fals. Sunt obosit de a tot fi curajos, sunt obosit de a prevedea și de a prezice, obosit de a nu mă fi înșelat niciodată, obosit de lipsa de nădejde sau mai curînd de reaua nădejde, obosit de contradicția dintre faptul de a suferi mereu văzînd răul care i se face sau singur și-l face. Să fii singur, cinstit printr necinstiți, singur clarvăzător printr orbi, ce cumplită povară !"

Scipio (încet, lui Lentulus) : „Energia fricii este înspăimîntătoare".

Sextus: „Letorius mi-a spus despre Caesar : Dacă face să tremure pe atîția oameni înseamnă că el însuși tremură" *(Războiul civil).*

Barbey d'Aurevilly a scris împotriva lui Goethe. Gide amintește acest fapt în legătură cu presupunerea că după războiul din 1917 faima lui Nietzsche va crește în Franța, ca faima lui Goethe după 1870.

Decorul din cabinetul messerului din *Princepele* poate fi ușor identificat în cartea lui Carpantier, *Secolul luminilor* (dar critica nu citește nimic) : sfere armilare, telescoape, balanțe hidrostatice, bucăți de chihlimbar, busole, magneți, șurubul lui Arhimedes, modele de troliuri, vase comunicante, butelii de Leyda, pendule, pîrghii, macarale miniaturale (vezi și *Istoria fizicii).* Ceva din *Istoria masoneriei :* tainicul și strălucitorul templu în care se trecea pe dinaintea spadelor spre coloanele Jachin și Boaz, spre *Delta* și *Tetragama* sau spre *Pecetea lui Solomon* și *Steaua Numărului de aur.* Cavalerii au aureole și embleme. *Cavalerii Kadach* și *Cavalerii șarpelui de bronz, Roza Crucii, Cavalerii Arcei Regale, Principii Tabernacolului, Principii Libanului, Ierusalimului, Marele Maestru Arhitect, Sublimul Princepe al Secretului Regal.* Se dezleagă *misterele Graalului,* ale preschimbării pietrei brute în piatră cubică, ale resurecției soarelui în frunza

de salcîm. Ceremoniile inițiatice ale Egiptului prin intermediul lui Jacob Boehme ; *Nunțile chimice* ale lui Christian Rosenkreuz ; secretul templierilor ; cîte ceva în legătură cu templul ridicat de meșterul Hiram Abi, aflat în centrul universului. Deasupra lui se desfășoară firmamentul, iar sub tălpi, drumul care duce din Occident în Orient.

Ceva despre dăinuirea *ternarului* de-a lungul veacurilor : se visa la steaua numită *Pelin* din *Apocalips*. Să citesc : *Venirea lui Messia* de Juan Josaphat Ben Ezra, *Catehismul ucenicului*. Masoneria era în ființă la Avila încă din secolul al XVI-lea, după cum dovedește descoperirea unor echere, compasuri și maiuri în biserica Adormirii Maicii Domnului, construită de arhitectul Mosen Rubi de Braquemonte. Se cînta muzica unui compozitor mason : Motzarth (Mozart), melodia : *O, sfîntă însoțire a fraților credincioși !* sau : *Voi care slăviți pe Atotfăcătorul, sub numele de Jehova, Dumnezeu, Tu sau Brahma !*

Se puneau întrebări somnambulilor în legătură cu căderea îngerilor, cu zidirea unui templu sau cu substanțele chimice care intrau în compoziția apei numite *aqua toffana*, o otravă pe bază de arsenic. Se făceau vindecări prin magnetism. Orice copac (mesteacăn, nuc, brad) devenea un izvor fluid cu virtuți binefăcătoare.

Oracolele : erau optzeci și cinci de mijloace tradiționale de prezicere a viitorului. Se numărau printre ele : bibliomanția, cristalomanția, chiromanția și xilomanția. Se tălmăceau visele. Prin intermediul scrierii automate, se intrase în legătură cu eul profund, ascuns în ființa omenească,

care cunoștea viețile anterioare. La curtea din Schleswig se constatase că marea ducesă de Darmstadt plînsese la picioarele crucii pe Golgota, că marea ducesă de Weimar asistase în palatul lui Pilat din Pont la judecarea Domnului. Se credea că Lavater fusese Iosif din Arimateea. La castelul din Gottorp magicele candelabre luminau pe contele de Bernstorf, care fusese odată apostolul Toma. Ludovic de Hessa fusese evanghelistul Ioan, Christian de Hessa, apostolul Vartolomeu.

Se făceau speculații ezoterice, se studiau disciplinele ermetice ale Marelui Orient... *(pagini regăsite,* primele notițe în legătură cu construcția *Principelui).*

Dante și politica *(Paradisul,* cîntul XXVII) : *„Tot cerul tare va mugi din goarnă / Că izbăvirea îndelung visată/ va-ntoarce pupa unde-i prora tare / Că drept pluti-va nava încercată / și rod ales va răsări din floare.*

China ca ținut fictiv, în Claudel, *Cunoașterea Răsăritului.* Tot în această carte este citat Paleologus, care preciza că etajele acumulate reprezintă, simbolic, cerurile suprapuse deasupra pămîntului, în care toți *Boodisatvas* așteaptă clipa apariției pe lume a lui Buddha desăvîrșit.

Din *Înțelesul suferinței umane la Eschil, Sofocle și Euripide* de Aram Frenkian :

— La egipteni, inima e pusă în balanță cu pana (hieroglifa adevărului).

— *Moira* (destinul) la Homer. Există divinități ale Morții și ale Somnului care-l duc pe mort în Licia.

— În Eschyl : *hybris (trufia nesăbuită),* fapta nedreaptă săvîrșită sub stăpînirea unei trufii nesăbuite. Mai poate fi aroganța, pierderea echilibrului.

— Tantalus care dă oaspeților lui (zeilor) mîncare din propriul său fiu, Pelops, din aroganță.

— Ficatul, la popoarele primitive, era sediul sufletului.

— Xerxes vrea să pună în cătușe valurile Bosforului.

— „Astfel trufia fără margini *(hybris),* trecînd în floare, dă în recoltă spicul pierzării."

— „E folositor să devii cumpătat prin mizerie."

— „Fapta lipsită de pietate *(dyssebes)* este ceva care naște alte multe asemănătoare."

— „Justiția *(diké)* fuge de palatele aurite, dar mînjite de sînge."

— Agamemnon crede că dacă va păși pe covoare va provoca mînia zeilor. Clitemnestra îi așază la picioare prețuri de purpură.

— „Sîngele odată scurs în pămînt nu se mai întoarce în viață."

— Crimele din palatele Atrizilor sunt povestite de Cassandra, în transă profetică : asasinate de frați, cărnuri fierte ale copiilor servite tatălui.

— Corul : *„Vai de soarta muritorilor ! Fericirea lor e ca desenul unei umbre. Cînd vine nenorocirea, un burete ud trece deasupra și totul se șterge."*

— *Eriniile* apar în negru, încolăcite de șerpi.

— *Eumenidele* (binevoitoarele) se numesc de fapt *erinii,* zeițele răzbunătoare ale paricizilor (le anihilează

astfel dîndu-le un nume bun, deşi ele sunt răufăcătoare).

— *Pontul Euxin* (Marea ospitalieră) era de fapt neospitalier, dar numele cerea îmbunarea zeilor.

— Apollo îl purifică pe Orestes sacrificînd un purcel.

— Sophokles a urcat numărul membrilor corului de la doisprezece la cincisprezece.

— Inscripţie pe templul lui Apollo de la Delphi : *Meden agan (Nimic prea mult)*...

— Cîinii fără îndurare *(aphyktoi kynes)* **sunt eriniile.**

— Cadavrul lui Agamemnon a fost mutilat. Se tăiau extremităţile după vechiul obicei *(emaschalisthè)*. În chip de purificare, criminalul şterge cuţitul de sînge pe părul ucisului.

— Achylles plîngea ca un copil cînd era jignit de Agamemnon (se retrăgea la malul mării şi se jelea — erou fără pereche ce se află).

— În *Iliada*, acheenii îşi îngroapă morţii plîngînd, troienii, în tăcere.

— Titanul Prometheus, purtătorul de foc *(pyrophoros)*.

— Oedipus e un izgonit *(apoptalis)*.

— E invocată lumina invizibilă *(phôs aphenges)*.

— Geniul morţii (Thanatos) bea sîngele sacrificiilor aduse în apropierea mormîntului.

— Euripides (în tragedia *Meleagru)* : „Cînd moare, omul devine pămînt şi umbră *(skia)*. Nimicul se întoarce în nimic !“

— Corul : „*Unora inteligenţa nu le dă fericirea, pe cînd alţii se trezesc în mijlocul ei*“.

— Orestes : „Lumea divină ca şi cea omenească e plină de dezordine“.

— „Marea spală toate impurităţile oamenilor“ *(Iphigenia)*.

— Hekabe, murind, devine căţea.

— „Tot ce se schimbă se odihneşte“ (Plotin după Herakleitos ?).

Dintr-un dialog platonician, *Gorgias*, o vorbă care identifica, în ordinea umană, geometria cu dreptatea. Callicles vedea în forţă, fie şi nedreaptă, legea supremă.

— Cum ? se miră Sokrates. Tu crezi că sforţările noastre trebue să tindă a impieta asupra celorlalţi ? Înseamnă că nesocoteşti geometria...

Un poem pastoral din timpul reginei Cristina spunea că *alhimia e o agricultură celestă*.

Universul tot e un *athanor* (vas alhimic).

„Forma modernă a fantasticului este erudiţia“ (Dan Hăulică). Tot el : „Industria ca o contranatură“.

Guido Aristarco despre urbanism :

— Spaţiul vizual al oraşului.

— *Necropole*, oraşe ale morţilor.

— *Tiranopolisurile, megalopolisurile*, cloace descoperite.

— Oraşe cu locuinţe găurite *(puzzle)*, ca un fel de prăjitură.

— Oraşe planete, oraşe abolite, rarefiate.

Ce carte superbă *Limitele* lui Dan Botta !

Iată cîteva gînduri :

— Conştiinţa limitelor este melancolia.

— Tu m-ai învățat să prețuiesc omul și să disprețuiesc pe oameni, turma, informul uman. Cred că turma e o realitate cumplită.

— Opera de artă răsfrînge stilul pămîntului în care s-a născut.

— Un pămînt asediat de marmură.

— Arta elenă : claritate, majestate, euritmie.

— *Divina Comedie* a lui Dante răsfrînge tot acel Ev Mediu, *énorme et délicat.*

— Dante restituia stilul permanent al artei.

— *Elementele frumosului românesc :* ideea romană și ideea bizantină.

— Cultul lui Dionysos — al armoniei cerului.

— Roma cu ideea greacă secularizată.

— Bizanțul aducea idealismul său ascetic, idealul artei sale geometrice, spiritualizate pînă la inuman.

— Moartea tracică este o moarte nupțială. O moarte purtătoare de har.

— Herodotos scrie despre moartea în bucurie a tracilor.

— Antigona : *„O, mormînt ! O, patul meu de nuntă !“*

— Drumul culturii trace : prin Orpheus, Eumolpos, Pythagoras, la marile *Eleusinii.*

— Hohotul continuu din procesiunile despletite sub *thyrsul* de foc al zeului tracic.

— La bază se află panteismul găsit în poezia noastră populară.

— Omul provoacă în marea muzică a lumii vibrația concordantă a tuturor armoniilor sale.

— Destinul e o funcție cosmică, el e principiul de modulație.

— Ideea unduirii (lumea în devenire, Dionysos), în *melodii simultane,* inerentă frumosului românesc.

— Conta, cu teoria ondulației cosmice.

— În baladele populare, tema caracterului incestuos al patimei solare pentru lună.

— Tracii hyperboreeni adorau pe Zalmoxis care în Grecia devine Dionysos, zeul sublim, *trist de marea lui perfecțiune.*

— *Herakleitos :* Hades și Dionysos una sunt. Dionysos s-a mai numit Zagreus, Nyetelios, Isodaites, în calitate de Domn al Morții. Platon vorbea despre un Hades Dionysos cînd în dialogul *Cratylos* i-a atribuit facultatea de a intui frumosul : Hades este un zeu căruia îi e dat a cunoaște tot ce e frumos.

— Tracul legendar, poetul Eumolpos. Pe o cupă atică, semnată de Hieron, Eumolpos se află în compania lebedei. Atribuită lui Apollo Hyperboreeanul, lebăda consacra nu numai originea mistică, ideală a poetului, ci și o emblemă a patriei.

— Zalmoxis, zeul tracic, e îngropat de viu într-o peșteră, în muntele Kogaionon, spune Strabon, și, o dată la trei ani, zeul răsare din moarte.

— Dispariția lui în regatul de sub pămînt putea fi simbolul vițeide-vie.

— Dedal și Icar, constructorii Labirintului.

— Ideea absolutei unduiri a lui Dionysos, lumea e o perpetuă curgere.

— Moartea — ca o nuntă cu spațiile, ca o trecere în eternele ape, în substanța dionisiacă a lumii ?

— Pârvan e un arheolog nimbat de un reflex de lucruri triste, lucruri ale morții...

— Pârvan : nimic nu e aritmic, nimic întîmplător și strident în cosmos.

— Tăcerea lui Pârvan este o tăcere liturgică, ca a pitagoricienilor.

— Arta lui Brâncuși : o vigilență în spațiu, un dor de geometrie. Are izvoarele în idealismul platonician.

— E frumos numai ce e rectiliniu sau circular.

— Bizantină, sculptura lui Brâncuși e fructul dogmei care nu prescria decît geometria, floarea, simbolul.

— Ovalul perfect, melodia arcuirii incomparabile, era imaginea unui cult preistoric, simbolul fecundității, forma rituală a lumii.

— Legenda lui Narcis e un produs al Mediteranei.

— Conceptele Mediteranei : rațiune, armonie, ierarhie, imperiu. Arhitectul Mediteranei crede că universul e posedat de un dor senzual, de pasiunea de a cuprinde. E începutul ciclului, al gravitațiilor. Spiritul european este un fiu al mării. Primăvara, cînd apele venite din munții Siriei aduc aluviuni roșcate, Mediterana e toată numai sînge. Se spune că în fiecare an Adonis, amantul zeiței Venus, moare în munți, rănit de mistrețul legendar, iar marea cară sîngele său. Din sîngele lui iese anemona roșie, nume ce derivă din ebraicul *naaman (cel drag).*

— Concepția magică a dualismului : mare, munți. Marea e principiul feminin, lumea de forme orizontale, muzicale, feminine. Munții : principiul vertical, plastic, masculin.

— *Phaon = luminosul* (pseudonim al soarelui).

— Ura declarată de Bergson inteligenței... (Cratylos, acum 2000 de ani, ajunsese la concluziile lui Bergson.) El spunea că preciziunea și limpezimea vorbirii sunt tot atît de contrarii unei naturi în perpetuă curgere, încît s-ar cădea să ne rostim numai prin schime și gesturi *(Istoria plagiatului).*

— Dincolo de realitate, între lume și cer, un popor de aripi înfiorate în spațiu : cuvintele. O punte între materie și spirit, între lume și idei. Trepte ale abstracțiunii.

— O imanență a muzicii...

— Magie a versului...

— Muzica Bizanțului era ca și muzica imnurilor antice, monodică.

— Simboluri ale lui Christos : mielul, peștele, porumbul, bunul păstor.

— Iisus Pantocrator (Domn al universului).

— Doctrina idealității formelor (realizată de Bizanț) e o idee platoniciană. Pururi într-un cer esențial formele își aruncă doar umbra pe pămînt. Bizanțul tinde să evoce în arta lui, glacială, senină refracție.

— Aristoteles, ca filosof al sufletului apusean.

— Mozaicul apusului a fost vitraliul.

— Un delir tactil...

— Pictura — o artă de linii și de ficțiuni colorate.

— Arta flamandă e înclinată spre detalii grotești și descripții familiare.

— Rubens, un bal colorat și o mare orgie de carnații blonde.

— Vocabula evaziunii la Vermeer.

— Racine și Vermeer, constructori de selenoide luminoase.

Jurnal de la Poiana

Lady-junior s-a născut sub o zodie ploioasă. De trei zile mă scoală la cinci dimineața cu apeluri zgomotoase care iau tonuri umane. O caută pe maică-sa care dimineața îi dădea să sugă și găsea la ea o blană caldă. În coteţul spaţios, mirosind a fîn, se simte singură, pentru că Gică nici nu vrea să o privească. Apelurile mele la o amiciţie de durată nu stîrnesc nimic în acest suflet de piatră. O urăște sistematic și o ignoră, de la ea i se trage că mereu i se arată cratița cu lapte și nu i se mai dă salamul atît de rîvnit. Mă privește cu o melancolie în care e și mult reproș. Deocamdată îmi port crucea : trebue să mă scol să-i dau lui Lady-junior lapte proaspăt și să am grijă să nu mai facă pipi în vestibul, unde s-a stabilit ca să fie auzită mai bine. Altfel e bravă : latră, gonește cloța cu cei șase magnifici ai săi, în salturi vesele. Cînd să urce dealul în terase e mai greu, latră de disperare, pentru că de sus plouă nemilos şi se aud tunete teribile care o sperie, totuși. Se mai duce la troaca cu lapte, mai bea ceva și pe urmă mai trage un somn ca lumea.

„Tout est dit, et l'on vient trop tard“ (La Bruyère).

Ochi pineal...

„Orice frumuseţe a trupului este o potrivire a părţilor“ (Sfîntul Augustin).

„În prietenie, din mai mulţi se face unul“ (Pythagoras).

„Ceea ce este ochiul pentru corp este pentru suflet inteligența“ (Aristoteles, *Etica nicomachică*, I, 4).

„...gura prostituată a trădătorilor“ (Dante, *Convivio*).

„...trec lebede prin sîngele viselor“ (Vinea).

„...apusul cască roze mari de sînge“ (D. Iacobescu).

„Numai metafora poate conferi stilului eternitatea“ (Proust).

De citit *Gradiva* de Jensen...

CAIETELE PRINCEPELUI

Din *După chipul și asemănarea omului* de Ambrogio Donini :

— Divinităţile cananeene erau numite *baali* sau *stăpîni*.

— Teoria sufletului ca *suflu* (*ruah*, în ebraică ; *psyché*, în greacă ; *anima*, în latină) este poate legată de experienţa popoarelor de pescari obișnuite să vadă cum prada scoasă din apă agonizează ; popoarele de vînători au văzut în sînge lăcașul spiritului vieţii, al sufletului.

— Popoarele fenicienilor, evreilor din Palestina au făcut sacrificii umane. În grota Ciu-Cu-Tien, din

China, s-au descoperit cranii umane care au dat naştere ipotezei canibalismului ritual.

— Legea este aceea care determină nu numai cunoaşterea, ci şi realitatea păcatului, aşa cum voinţa legiuitorului este aceea care creează din cînd în cînd delicte. Dar fără împărţirea societăţii în clase, nu ar fi existat nici legea.

— În anul 1799, după intrarea trupelor franceze în Roma şi Neapole, Sfîntul Genario ar fi făcut un miracol care a permis trupelor franceze revoluţionare să cîştige bătălia, ca urmare a intervenţiei generalilor Championnet şi Macdonald. Bourbonii, drept represalii, l-au destituit pe sfînt din gradul de general al armatei napolitane şi l-au înlocuit cu Sfîntul Anton.

— Cuvîntul *tabu* este de origine polineziană şi are înţelesul de *separat*.

— Interdicţia de a mînca carne de porc decurge din faptul că, iniţial, aceste animale erau considerate animale-rude, animale sacre, deci *tabu* pentru cei care le vînau. Cînd s-a pierdut această noţiune, a rămas interdicţia pentru explicarea căreia s-au căutat argumente raţionale.

— Înainte de a deveni un zeu personificat, Zeus, se ştie, a fost pe rînd taur, vultur şi lebădă.

— Imaginea peştelui în religia creştină s-a născut din acrostihul *ichtis*, alcătuit din iniţialele unei fraze liturgice îndeajuns de complicate (Iisus Christos, fiul lui Dumnezeu, mîntuitor) ; în greacă, *ichtis* înseamnă *peşte*.

— Descoperirile tehnice care au revoluţionat istoria în perioada 5000—1500 î.e.n. : securea cu două tăişuri, sulița, roata, sania, grapa, plugul.

— Securea cu două tăişuri o întîlnim în toată lumea mediteraneană, de la cimitirele etrusce din Vetulonia, în Tarsus, unde se va identifica mai tîrziu cu zeul local, Tarku, din Lydia pînă în Caria şi Creta. Numele carian al securii cu două tăişuri este *labrus*. Rădăcina acestui cuvînt se întîlneşte în cuvîntul *labirint*, palatul-sanctuar al bardei cu două tăişuri de la Cnossos, unde se asociază cu cultul Minotaurului, zeitate cretană cu chip de taur şi stăpîn al fulgerului ; în greacă, securile de piatră sunt numite şi *keraunia*, adică *pietrele fulgerului*. Prin asimilare, securea cu două tăişuri va deveni şi ea simbolul puterii.

— Forma cea mai elementară de roată cu patru osii dispuse în unghi drept a dat naştere simbolului crucii care, iniţial, făcea parte din cultul soarelui.

— Puteri impersonale, existînd în natură, care involuntar puteau fi atinse și ofensate : la pieile roșii — *wakán, manitu, orenda ;* la anamiți — *tinh ;* la bataci — *tondi* ; la japonezi — *kami ; brahman* — la indieni ; misteriosul *el* al evreilor ; *numină* al romanilor.

— În limba etruscă cuvîntul *clan* înseamnă *fiu.*

— Ostilitatea dintre triburile vecine se manifestă și în sectorul religios. *Deva,* care în *Vede* erau zeități binefăcătoare, devin în *Avesta* iraniană *Dev (daeva),* spirite nefaste. Numele divin de Ahura, principiul luminii și al binelui în cultele primitive din Iran, este atribuit în India ființelor aducătoare de nenorociri, posesoare de puteri oculte : Asura. Popoarele din India și Iran formau la origine o singură unitate tribală.

— *Conciliul* de la Nantes a hotărît ca *menhirele* să fie îngropate în șanțuri adînci și peste ele să fie ridicate capele votive.

— *Druizi* înseamnă în limba celtă *cei care știu* (vezi colecția *Les Religions de l'Humanité,* Payot, Paris).

— Vechi divinități ale Pantheonului egiptean se prezintă sub formă de animale : șoimul — *Horus ;* berbecul — *Khmem ;* boul — *Apis* la Memphis ; taurul — *Aton ;* vaca — *Hathor,* berbecul — *Amon* sau *Ammon* la Theba, *Harsafiet* la Heracleopolis, *Osiris* la Mendes, în Delta Nilului ; șacalul — *Anubis ;* vulturul bărbos — *Nekhebt ;* pisica — *Bastet ;* crocodilul — *Sebek ;* șarpele — *Seth* etc. Cînd dinastia din Deltă învinge, Horus e declarat zeu național, iar Seth, zeu al celor învinși, este proclamat zeu al întunericului.

— *Carnaval,* după unii, ar deriva din *carne levare* = *a se lăsa de carne;* etimologia însă trebue raportată la *currus navalis* = *car naval,* o corăbioară pe roți, precedată de grupuri burlești la sărbătoarea zeiței egiptene a marinarilor, serbare pe care o aflăm încă la sfîrșitul epocii imperiale.

— *Heruvimii,* tauri înaripați ce se găsesc la intrarea templelor babiloniene pentru a alunga duhurile rele ; iar *serafimii* fuseseră ei înșiși la origine niște șerpi ; heruvimii și serafimii au fost preluați de religiile ebraică și creștină.

— Poemul *Enuma elish,* epopee babiloniană, se aseamănă cu primele cărți din *Biblie.* Marduk creează lumea în șapte zile, omul e creat în a șasea. Istoria unui om care a avut posibilitatea să scape de moarte, dar a pierdut-o din cauza unui șarpe, e arătată în poemul lui Ghilgameș, în douăsprezece tăbliță. O străveche reprezentare a mitului ispitirii se găsește pe o veche pecete babiloniană în care se văd două persoane stînd față în față, iar la mijloc se află un copac și un șarpe ce se ridică în coadă în spatele uneia dintre făpturi.

— Cea mai mare parte a numelor divine de origine sumeriană sunt compuse cu cuvintele *En* = *stăpîn* sau *Nin* = *stăpînă ;* aceleași divinități la popoarele de limbă semită poartă denumirea de *Bel* (sau *Baal),* care exprimă o noțiune identică, de supunere între stăpîn și slugă.

— Ca zeiță războinică, Ișter este deseori reprezentată cu barbă, același lucru se întîmplă și în istoria zeiței Aphrodita a grecilor. (Aici întîlnim un fenomen existent și în religia Indiei, unde zeița fertilității, a procreației este în același timp și zeița războiului, a nimicirii ; pare logic ca viața care dă naștere să și omoare ființele care populează globul — N.)

— În etimologia numelui Marduk, pe care cei vechi îl interpretau ca tăurașul soarelui, persistă fără îndoială amintirea fazelor totemică și naturistă.

— Cum se numea zeul la diferite popoare semitice înrudite cu babilonienii (cananeeni, fenicieni, sirieni, aramei, evrei, arabi) : zeul este stăpînul *(baal)*, regele *(melek)*, domnul *(adon)*, suprema putere *(el, elohim)*, conducătorul *(ilah* care, însoțit de articol, devine *al-ilah — Allah)*.

— Babylon derivă de la *bab-ilu = poarta zeilor*.

— Zeii păgîni au fost creștinați : Demeter a devenit Sfînta Demetra, fără ca îndărătul acestui nume să se fi putut afla vreo existență precisă ; Helios a devenit Sfîntul Ilie.

— Zeii potrivnici au fost transformați în demoni, în special la evrei : zeul cananeean al muștelor *Baal-zebub* a devenit *Belzebuth* — maimarele diavolilor.

— Chiril și Metodiu au fost persecutați cînd au vrut să introducă limba slavonă ; de fapt discipolii lor ; în Moravia mulți preoți au fost acuzați de erezie trilingvă fiindcă au susținut că se pot face rugăciuni și în limba popoarelor slave ; Jan Hus a fost ars și pentru faptul că se încăpățînase să predice în limba Boemiei ; despre Martin Luther adversarii susțineau că a tradus *Biblia* sub influența diavolului.

— *Ambrozia* lui Homer este *amrita* din vechea mitologie vedică.

— *Demiurg*, în limba greacă, însemna *meseriaș*.

— Animale legate de anumiți zei în mitologia greacă, începînd cu epoca cretană : lupul de Zeus Licus; porumbelul de statuetele feminine din Cnossos și, mai tîrziu, de Artemis și Aphrodite ; taurul de Zeus ; șarpele de Asklepios ; păunul de Hera ; cucuveaua, cioara și pielea de capră (scutul) de Athena.

— Taurul era animalul cel mai venerat în preistoria lumii mediteraneene ; ulterior au început a fi venerate și coarnele (separat). Ceva asemănător s-a produs și în religia ebraică, în momentul conflictului dintre preoții șarpelui (leviți) și preoții taurului, asociat figurii mitice a lui Aron ; chiar și după ce Moise a condamnat vițelul de aur, coarnele au rămas multă vreme semnele distinctive ale cultului lui Iahve. Deasupra imaginilor lui Isis, apare deseori discul solar, străjuit de două coarne.

— *Adelphos*, în grecește, *frate*, însemna, textual, *născut din același sîn* (reminiscență a matriarhatului, cînd identitatea mamei era singura care prezenta vreo importanță).

— În antichitate, fluviul Don era numit Tanais, de către sciți, întocmai ca marea zeiță din regiunile occidentale ale Asiei Mici ; din punct de vedere etimologic, legate de Tanais sunt și Danaidele, cele cincizeci de fete care în mitul preelenic sosesc din îndepărtatul Egipt spre a-i învăța pe locuitorii din Argos secretele irigării țării lor cu ajutorul fluviului ; toate, mai puțin una, își ucid soții, Marea zeiță iubește, într-adevăr, sîngele, simbol al fertilității și al vieții.

— Zeița Athena era la origine o mare zeitate matriarhală, apoi devine fecioară ; în iraniană, marea zeiță purta numele de Anahit, adică *neprihănită ;* Artemis din Ephesos a lăsat multe urme în religia creștină : conform tradiției, Fecioara Maria ar fi

petrecut ultimii ani ai vieţii sale la Ephesos.

— Din *Evangheliile* apocrife reiese un total dispreţ pentru femeie : „Şi nici n-a fost zidit bărbatul pentru femeie, ci femeia pentru bărbat“ (*Epistola I* a sfîntului apostol Pavel către corintieni, XI, 9) ; în *Evanghelia* după Toma, regăsită în 1945 printre manuscrisele în limba coptă ale unei străvechi comunităţi gnostice egiptene, se citeşte : „Simon Petru spuse : Maria să iasă din mijlocul nostru pentru că femeile nu sunt demne de viaţă. Şi Iisus zise : În împărăţia cerurilor vor intra numai femeile care vor fi devenit bărbaţi“.

— Pentru Demeter, etimologia e simplă ; pentru Dionysos ne aflăm de asemenea pe un teren solid ; în traco-frigiană, *nysos* înseamnă *fiu,* ca şi cuvîntul grecesc *kouros ;* deci *Dio-nysos* şi *Dios-kouros* înseamnă *fiul zeului.* Numele acestei zeităţi se întîlneşte deja într-o tăbliţă cretană din mileniul al II-lea în scrierea silabică greacă : *Di-wo-nu-so-jo,* un genitiv la începutul rîndului, urmat probabil de termenul *do-e-ro,* sclavul lui Dionysos.

— Numele colectiv Israel, atribuit populaţiilor care locuiau în Palestina, se întîlneşte pentru prima dată într-o inscripţie egipteană, datînd aproximativ din anul 1225 î.e.n. Cu zeci de secole înainte ca evreii să fi pătruns în Palestina cu arma în mînă, locuiau acolo populaţii diferite : cananeeni, fenicieni, de origine semită, sau filistenii, de origine indoeuropeană ; însuşi numele de *Palestina* înseamnă, textual, *Pelishtim* = *Ţara filistenilor.* El era, iniţial, atribuit numai fîşiei de teren de coastă de la Jaffa în jos.

— Singurul motiv pentru care un evreu liber putea fi vîndut ca sclav era incapacitatea lui de a restitui bunurile furate.

— Populaţiile ebraice făceau parte dintre triburile rătăcitoare de tipul beduinilor ; termenul de *evreu* ar putea să însemne *nomadul,* după o terminologie acceptată de mulţi cercetători, sau, după alţii, *acela care locuieşte dincolo de fluviu,* fie că e vorba de fluviul Iordan din Palestina, fie de fluviul Eufrat din Mesopotamia, spre a indica în mod precis clanurile nomade care se deplasau dinspre pustiu spre pămînturile fertile şi plantate cu arbori ale Palestinei.

— Şarpele şi taurul sunt două animale care au lăsat urme adînci în practicile religioase ale evreilor : legenda ispitirii lui Adam de către şarpe ; şarpele de bronz al lui Moise distrus de regele Izechil în secolul al VIII-lea ; e posibil ca în chivotul sfînt să fi fost, iniţial, un şarpe viu, simbol al zeului Iahve, născut în pustiu şi identificat uneori cu taurul, alteori cu vîntul, cu focul, cu piatra, cu muntele, cu izvorul. E sigur că numele primilor preoţi ai lui Iahve, leviţii, se referă la cultul şarpelui ; termenul arab *lawah,* care înseamnă *a se descolăci, a se răsuci, a se tîrî* şi etimologia lui Leviathan, ne poartă spre aceeaşi noţiune.

— În ce priveşte taurul, lucrurile sunt mai clare. Marele preot al acestui cult practicat în nordul peninsulei Sinai nu era altul decît Aron, legendarul frate al lui Moise ; mai tîrziu *Biblia,* în semn de dispreţ, va pomeni de el numai ca de o viţă cornută ; e sigur că încă de pe vremea regilor, cultul lui Iahve era simbolizat de statuete cu doi viţei de aur

care erau purtate în timpul procesiunilor pe spatele preoților *(Cartea I a regilor,* XII, 28 ; *Cartea a doua a regilor,* X, 29 ; XVII, 16).

— N-au nici un sens încercările de a apropia numele lui Iehova de cel al lui Jupiter ; numele lui Jupiter e de origine indo-europeană și e asociat cu noțiunea de zeu al luminii și al cerului.

— Prin *reforma lui Iosia* au fost șterse în mod legal toate rămășițele vechilor culte pe care triburile lui Israel le împrumutaseră de la cananeeni ; în numele zeului *Melek* = *rege,* vocalele au fost înlocuite cu acelea ale cuvîntului *bosket* = *excremente,* spre a-l transforma în *Moleh* sau *Moloh.*

— Textul ebraic nu vorbește de zece porunci, ci de zece cuvinte. S-a ajuns la această noțiune greșită datorită traducerii grecești : *decalogos.*

— Numele sîmbetei, în ebraică — *shabbath,* derivă aproape cu siguranță din babilonianul *shabattu* = *ziua sărbătorii lunii pline.* Babilonienii luaseră denumirea de la sumerieni ; stabilirea ei ca a șaptea zi a săptămînii pare a fi de origine iudaică. Tacitus menționează odihna de sîmbătă drept o înclinare a evreilor spre trîndăvie.

— Cuvîntul Christos (de la verbul *chrio* = *a unge)* nu este altceva decît traducerea exactă a termenului ebraic *mashiah,* participiul trecut al verbului *a unge :* adică *unsul, Messia.*

— Cuvîntul *testament* nu se întîlnește niciodată în textul original ca titlu al întregii culegeri ; evreii au un termen, *berith,* care înseamnă *legămînt, alianță ;* evreii de limbă greacă, în special cei din Alexandria, au tradus pe *berith* cu *diathéke,* care, pe lîngă sensul principal de *pact,* îl avea

și pe acela de *testament*; acest sens secundar s-a impus în secolele II—III e.n.

— Cuprinsul *Vechiului Testament* a variat de la un secol la altul, pînă cînd un conciliu rabinic ținut între anii 90 și 100 la Jamnia, în Palestina, în momentul cînd evreii erau în mod definitiv învinși de romani, a fixat la 22 numărul cărților (cîte litere avea alfabetul ebraic) sau, reîmpărțind cărțile, la 27, adică 22 litere plus cele cinci semne finale. Scrierile *Noului Testament* au aceeași cifră simbolică, 27.

— *Coranul*, de la cuvîntul arab *quran* = *lectură*.

— *Evanghelii*, de la cuvîntul grecesc *èuanghelión* = *bună-vestire, vestea cea bună*.

— În afară de răscoala lui Spartacus, care era trac, a mai fost răscoala lui Saumacus, scit, între anii 73 și 71 î.e.n., înăbușită de Mithridates, regele Pontului.

— Toate răscoalele sclavilor au avut și un sîmbure religios. Alături de capii răscoalei, erau și conducătorii religioși care se pretindeau înzestrați cu darul profeției și anunțau apariția unui mîntuitor: erau deci și imbolduri mesianice. Tracul Spartacus avea lîngă el o profetesă de aceeași naționalitate, inițiată în misterele lui Bacchus, care pretindea că primește revelații divine speciale.

— După toate probabilitățile, *crucea* s-a dezvoltat ca formă de *pedeapsă*, tocmai pornind de la *roată*, care în forma ei originară se compunea din două axe încrucișate ce susțineau un cerc de lemn. Cultele orfice din Grecia, care au avut ca izvor principal de inspirație suferințele țăranilor izgoniți de pe pămînturile lor și transformați în sclavi, aveau roata drept unul din simbolurile lor. Simbol al doctrinei budiste a durerii era roata *dharma-cakra*. Timp de secole, crucificarea, un supliciu născocit poate de fenicieni, a devenit simbolul înfrîngerii sclavilor răzvrătiți. La început era vorba de un simplu stîlp de care era legat vinovatul (cînd nu existau copaci). Romanii o considerau ultima și cea mai înjositoare pedeapsă a sclaviei. Nu o aplicau niciodată cetățenilor, nici în cazurile de gravă trădare.

— Cultul crucii nu s-a impus fără dificultăți în liturghia și iconografia creștinismului primitiv. Pentru iudei *sminteală*, pentru păgîni, *nebunie*, astfel este definită propovăduirea lui Christos cel răstignit în literatura creștină mai veche (*Epistola I* a sfîntului apostol Pavel către corintieni, I, 23); deseori discipolii noii credințe au fost nevoiți să se apere de acuzația de a fi adoratori ai crucii. Diferite feluri de cruci: *crucea Sfîntului Andrei*, în formă de X, de la litera *hi*, inițiala numelui lui Christos (Hristos); *crucea greacă* sau *pătrată* care predomină în creștinismul oriental; *crucea patibulată*, sub forma literei *tau*, din limba greacă, nume care amintește de supliciul originar (credincioșii o numesc astăzi *crucea Sfîntului Anton); crucea latină, immissa* sau *capitata*, folosită azi în cultul catolic sau protestant. Pînă la sfîrșitul secolului al IV-lea nu se întîlnește alăturarea persoanei lui Christos de instrumentul supliciului său. Cea mai veche imagine a crucificării e o sculptură în lemn pe poarta basilicei Sfintei Sabina din Roma, pe Aventino (422—432).

— După anul 317, împăratul Constantin a luat hotărîrea să aboleasc

și pentru sclavi pedeapsa cu răstignirea.

— Cultele care anunță mîntuirea de păcat și deznădejde se numesc *soteriologice,* de la *soteria,* care înseamnă *salvare.*

— *Redemptor* = *mîntuitor.*

— *Religia mazdee* a elaborat *mitul mîntuitorului zoroastrian,* care va apărea la sfîrșitul lumii spre a zdrobi domnia răului și a restaura puterea absolută a lui Ahuramazda, eliberatorul lumii.

— În mitul orfic, Dionysos capătă numele de Zagreus — *marele vînător de suflete.*

— În insulele mării trace se celebrau moartea și învierea a patru divinități mari, numite *Cabiri,* poate de la un cuvînt de origine feniciană, care înseamnă *puternic* (misterele din Samothrace); în Phrygia și Lydia din Asia Mică se celebrau misterele lui Sabatius, divinitate locală legată de cultul șarpelui, pe care unele comunități evreiești, recurgînd la etimologii imaginare, l-au identificat cu zeul lor Iahve, „al armatelor", sau Sabaoth, dînd naștere unui amestec ciudat de ebraism și păgînism.

— În prima perioadă a societății împărțite în clase, sclavul era uneori considerat sacru, pentru că era întrebuințat în cadrul sacrificiilor publice *(sacru,* de la *sacrificiu,* sau invers) sau destinat serviciului din temple. De exemplu: *devadâsi* sau sclave ale zeului sau *hierodouloi* (sclavi sacri la greci, bărbați și femei care practicau prostituția rituală aproape în toate religiile orientale în riturile în legătură cu cultele agrare). La ceremoniile la care participau oamenii liberi, sclavii erau admiși cu mare greutate.

— Cel mai vechi *Apocalips,* în sensul propriu al cuvîntului, este cartea atribuită profetului Daniil care se inspiră din evenimentele din secolul al VI-lea î.e.n., dar care a fost scrisă în secolul al II-lea î.e.n.

— Ideologia mesianică creștină își pune amprenta pe întreaga istorie a Palestinei și a emigrației ebraice, începînd din anul 170 î.e.n., cînd regele Antioch al Syriei a cucerit încă o dată Ierusalimul, pînă în 135, cînd ultima revoltă a fost înăbușită de împăratul Hadrianus, care a distrus vechiul oraș și a ridicat pe ruinele lui altul cu numele Aelia Capitolina. Cu ajutorul unui înalt sacerdot elenizat care își schimbase numele din Iosua în Iason, Antioch a transformat templul lui Iahve din Ierusalim într-un sanctuar păgîn și a înălțat aici o statuie lui Zeus Olimpicul, dar imediat a izbucnit revolta violentă din 167 î.e.n. care a dus la independența temporară a puterii ebraice, prelungită timp de aproape un secol sub frații Macabei și sub Asmonei.

— Despre mitul fecioarei-mamă. În originalul ebraic se vorbește despre o tînără femeie; în secolul al III-lea, la Alexandria, traducători necunoscuți ai *Bibliei* în limba greacă, poate sub influența unor vechi texte astrologice și solare, au tradus termenul ebraic de *ha-almah (femeie tînără),* cu termenul grec *parthenos (fecioară).*

— Sibylla din Cumae a lui Vergilius folosește limbajul apocaliptic al literaturii ebraice.

— Numele arab al localității Qumran, unde s-a descoperit manu-

scrisele de la Marea Moartă, vine în mod cert de la Gomora.

— Se conjecturează că hicsoșii ar fi fost străvechii sciți.

— În religie se insinuează toate tendințele politice ale epocii respective: de exemplu, cuvîntul *asur* desemna în spirit biblic, încă de pe vremea primelor năvăliri asiro-babiloniene, orice dușman al poporului ales, iar *kittim*, cu vulturii și steagurile lor ca obiecte de cult religios, erau legiunile romane.

— Descoperirea de la El Qumran este cea mai importantă descoperire de documente literare ale lumii antice, cu excepția aceleia din timpul Renașterii cînd au fost descoperite manuscrisele multor autori greci și latini.

— Pentru ipotezele emise cu ocazia publicării documentelor de la El Qumran, profesorul Allegro a fost acuzat de colegii săi, printr-o scrisoare deschisă adresată ziarului *Times*, de jignire profesională, deoarece afirma că și mîntuitorul de la Qumran ar fi suferit martiriul ca și Iisus.

— *Esei*, nu *esenieni*, este probabil forma grecească a arameicului *asya*, adică *therapeuthai* = *vindecători*.

— Anul nașterii lui Iisus a fost fixat de un călugăr, Dionisie cel Mic, care stabilea că Iisus a fost conceput la 25 martie 753 *ab urbe condita* și s-a născut la 1 ianuarie 754 *ab urbe condita*.

— Nu a existat în Palestina un oraș cu numele de Nazareth, locul de origine al familiei lui Iisus, care s-ar fi mutat apoi la Bethleem cu ocazia nașterii pruncului; exista o sectă a nazareenilor, cuvînt din radicalul *nazir*, adică *om cu plete lungi*, ce se consacră cultului purității și adevărului; iar cuvîntul *nazrath* are sensul de *păzitor*, *custode* sau *mlădiță în floare*.

— Cît despre Bethleem, evangheliștii Matei și Luca au făcut să se nască Iisus aici numai pentru că era orașul lui David și de multă vreme prorocii anunțaseră că aici se va naște Messia care va fi din neamul lui David. În regiunea consacrată astăzi amintirii nașterii lui Iisus, la Bethleem, se înălța pînă în secolul al IV-lea un sanctuar păgîn, dedicat nașterii lui Adonis, zeul siriano-palestinean al cultelor misterelor.

— Alături de Iisus, mai trăiau cel puțin șase frați și surori; avem și numele celor patru frați: Iacob, Iosie sau Iosif, Iuda și Simion; Matei precizează că Iosif n-a cunoscut-o pe Maria pînă ce a născut pe Iisus (Matei, I, 25); existau mai multe explicații cu privire la nașterea miraculoasă a lui Iisus: a lui Helvidius, conform căreia ceilalți frați s-ar fi născut după conceperea miraculoasă a lui Iisus; a lui Epifanios care atribuie ceilalți copii unei alte soții a lui Iosif pe care acesta ar fi avut-o înainte; a lui Ieronim care spunea că n-ar fi vorba de frați, ci de veri și verișoare.

— *Imaculata concepțiune* a fost proclamată abia în anul 1854.

— Rugat de o femeie cananeeană să-i scape fiica de duhurile necurate, Iisus a răspuns: „Nu sunt trimis decît către oile cele pierdute ale casei lui Israel... Nu se cuvine să iei pîinea copiilor și s-o arunci cîinilor“ (Matei, XV, 24—28; Marcu, VII, 24-30).

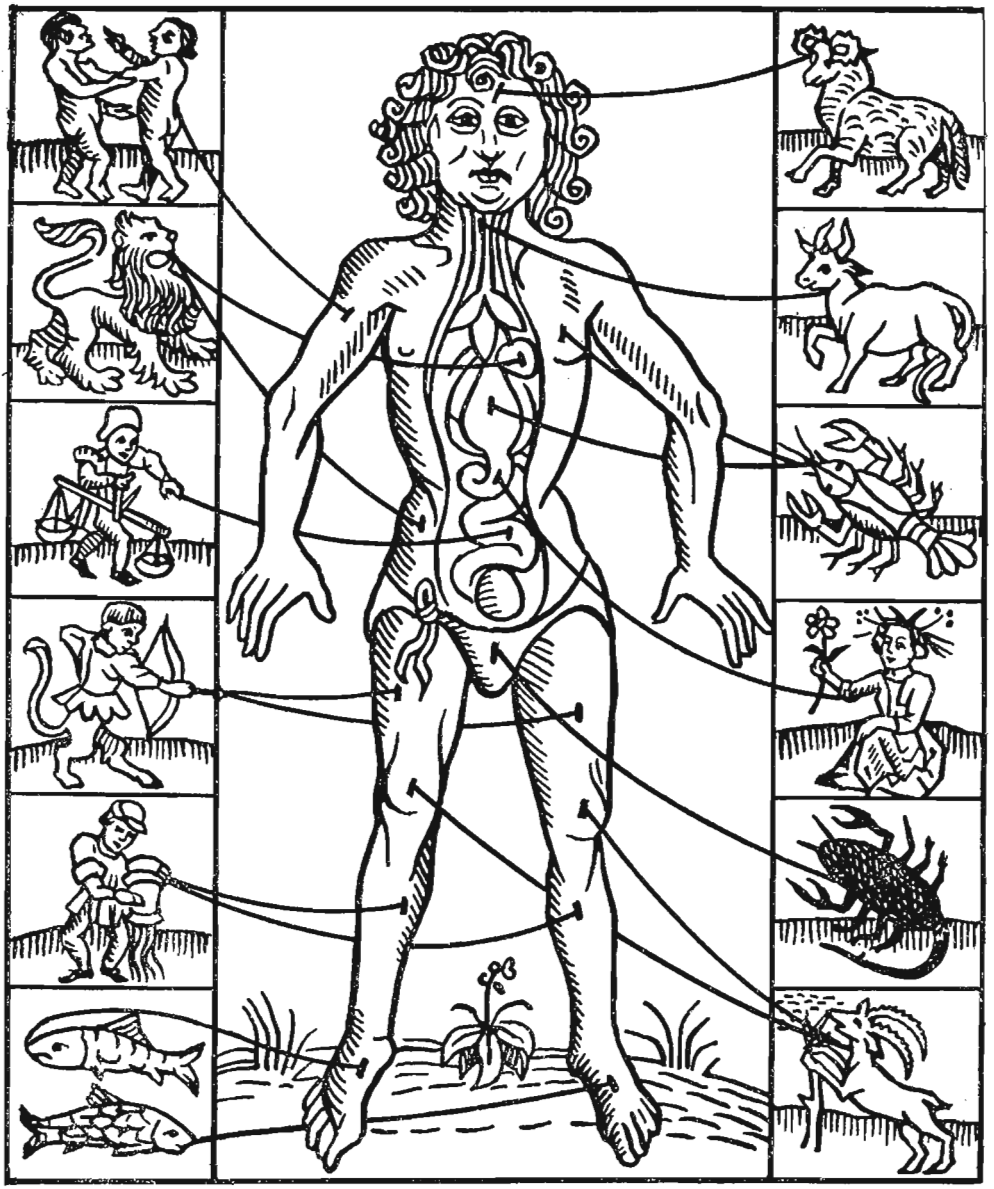

— Existența celor doisprezece apostoli este de domeniul mitului, dar e posibil ca un grup să-l fi urmat în peregrinările sale pe Iisus.

— În ceea ce privește anul morții lui Iisus, există contradicții ; primii creștini din Anatolia susțineau că răstignirea ar fi avut loc la anul 45, sub împăratul Claudius, și că Iisus murise la 49 de ani, nu la 33, după cum pretindea calculul oficial.

— Apostolul Pavel însuși nu accepta ideea învierii lui Iisus ca un element istoric, ci ca o cerință a credinței : „Dacă nu este o înviere a morților, atunci nici Christos n-a înviat și dacă Christos n-a înviat, deșartă este atunci predica noastră și deșartă este credința voastră" *(Epistola către corintieni).*

— Numele de Buddha înseamnă, pur și simplu, *Iluminatul.*

— În faza sa inițială, așa cum reiese din imnurile pe care le cuprinde *Rig-Veda,* brahmanismul ne apare ca o serie de credințe ce nu diferă prea mult de acelea ale vechilor greci și romani, cu transformarea forțelor naturii în divinități cu înfățișare omenească. Încă înainte de a invada India, popoarele ariene se găseau în plină societate sclavagistă și au strămutat în cer relațiile lor de clasă.

— În sanscrită, termenul pentru *sclav* este *dâsa,* feminin *dâsi,* adică denumirea popoarelor din India de nord-vest pe care triburile ariene le-au adus în stare de sclavie în urma unui război purtat cu aproximativ 1400 ani î.e.n.

— *Bodhi* înseamnă și *clarviziune.* Restul vieții lui Buddha : zămislirea dintr-o fecioară, ispitirea lui de către necuratul, minunile, fenomenele telurice care îi însoțesc moartea sunt rodul venerației de care e înconjurată figura lui.

— Biografia sfinților Varlaam și Ioasaf nu e decît traducerea în limbaj creștin a uneia dintre multele biografii ale lui Buddha. Numele Ioasaf este o derivație sigură de la *Bodhisattva,* denumire ce se dă fiecărui aspirant Buddha. El se întîlnește pentru prima dată într-un text georgian aparținînd călugărului Eftimie Agioritul, care a trăit în secolul X—XI ; datorită cardinalului Baronio, cei doi sfinți au intrat în calendarul roman.

— *Lamaism,* de la termenul tibetan *blama = maestru.*

— *Tantra,* sau *cărțile sfinte* ale Indiei, redactate în sanscrită în secolele al VII-lea și al IX-lea e.n.

— Primul întemeietor al lamaismului e considerat un misionar budist, Padma Sambhava, care trecînd Himalaia ar fi sosit pe la 750 e.n. în podișul Tibetului și ar fi întemeiat acolo așa-numita sectă *a turbanelor roșii.*

— *Dalai,* în mongolă, înseamnă *ocean.*

— În India, budismul s-a stins în mod practic în secolele XI—XII, covîrșit de invaziile musulmane ; circa 100 000 000 de oameni au trecut la islamism (Pakistan), iar ceilalți s-au reîntors la forme de religie bazate pe divinitățile mai vechi ale grupurilor originare : hinduismul sau neobrahmanismul (religia a aproape 300 000 000 de locuitori).

— În realitate, Confucius nu a fost un întemeietor de religie.

— Lao-țzî este o figură legendară cu multe asemănări cu Buddha și Christos : nașterea dintr-o fecioară,

minuni în timpul vieții, o moarte miraculoasă.

— Numele de Confucius e în realitate Cun-Fu-țzî ; forma latinizată se datorește călugărului Matteo Ricci care a vizitat China către anul 1600.

— Și astăzi ideograma chineză pentru *salariu* înfățișează cele *zece feli de carne sărată* cu care elevii lui Confucius trebuiau să-și plătească lecțiile.

— Înainte de Mahomed, una dintre cele mai vechi divinități tribale, Hubal, care avea la Mecca un sanctuar, se bucura de o veneratie deosebită, fiind ținta unor pelerinaje impunătoare ; el începea să fie numit Allah, care nu e un nume propriu, ci forma contrasă de la arabul *al-Illah,* adică *atotputernicul,* asemănător ca etimologie cu vechiul *ha-Elohim* din *Biblie.*

— *Kaaba* a fost identificată mai întîi cu zeul Hubal.

— *Islam* = supunere față de *voința divină.*

— Conform genealogiilor *Bibliei,* facerea lumii ar fi avut loc în anul 3761 î.e.n. ; Olimpiadele grecilor încep din anul 776 al vechii ere încoace ; de atunci grecii au început numărătoarea anilor ; întemeierea Romei ar fi avut loc la 754 î.e.n.

— Cronologia stabilită de Dionisie cel Mic și data nașterii lui Iisus au fost ignorate de Roma pînă aproape de anul 1000 ; la curtea carolingiană nu au fost admise pînă la anul 876.

— În anul 1945, în localitatea Khenoboskion, la nord de Luxor, s-a descoperit un vas de teracotă ce conținea paisprezece volume mici din foi de papirus, legate în piele. Aceste cărți alcătuiau, după toate probabilitățile, biblioteca unei comunități creștine care trăise în Egipt între sfîrșitul secolului al II-lea și sfîrșitul secolului al IV-lea. Ele cuprindeau : *Evanghelia adevărului,* atribuită gnosticului Valentin ; *Evanghelia lui Toma,* cu 114 învățături atribuite lui Christos ; *Evanghelia lui Filip ; Evanghelia lui Matias ; Dialogul Mîntuitorului ; Cartea secretă a lui Ioan ; Apocalipsul lui Pavel ; Adevăratul discurs al lui Zoroastru ; Înțelepciunea lui Iisus,* în total 49 de opere de interes excepțional.

— Dialectul popular al limbii grecești = *koine.*

— Termenul *botez,* derivat din greacă, e legat de o veche rădăcină indo-europeană : *baf* sau *bath,* care implică ideea de *cufundare,* de aruncare în apă, de spălare sau de vopsire.

— Spălarea cu sîngele taurului *(taurobolia)* avea loc în misterele lui Isis, Atys, Adonis, Mithra.

— Pînă în secolele V—VI erau botezate numai persoanele adulte ; ziua fixată pentru botezul colectiv era *Boboteaza.*

— Secta mandeilor, de origine ebraică, stabilită în Irak, folosește în ritual un limbaj arameic ; practică botezul în apele curgătoare ale Eufratului pe care-l numesc Iordan.

— Practica spovedaniei individuale își are originea în Evul Mediu și și-a găsit sistematizarea teologică nu înainte de 1215, la cel de-al IV-lea *Conciliu* luteran.

— La hittiți, în ziua de Anul nou păcatele poporului sunt alungate cu ajutorul unui țap ispășitor (berbec sau miel).

— Spovedania publică a devenit individuală sau *auriculară,* adică la

ureche, prin secolele VI—VII, pornind de la biserica celtă din Irlanda.

— *Papa,* în greaca populară, *tată,* de aici derivă *pappos* = *bunicul patern,* apoi *popă.* A existat un zeu frigian Papas, de fapt un epitet al zeului Attys. Este vechiul titlu sacerdotal al romanilor pe care îl purtau împărații pînă la Justin I. Titlul de papă s-a acordat capului bisericii catolice numai de la Pius al II-lea, la începutul Renașterii, 1464—1471.

Din *Dicționar rumân; Mic repertor de cunoștințe generale* de G. M. Antonescu, București, 1886:

— *Abacus* — *baston* pe care îl purtau cavalerii templieri.

— *Abadir* sau *abdir* — numele fenician pentru gr. *baitilos* (fr. *le bétyle),* piatra înghițită de Cronos în locul lui Jupiter; se păstra în templul de la Delphi.

— *Abenceragi* — trib arab, domnitor în Granada, sub regii mauri din Spania; în luptă cu zegrii, alt trib faimos, unul din ei s-a îndrăgostit de Zeraida, fiica regelui Abu Hassan, cu care erau în conflict. Această luptă face obiectul poemei *Historia de las guerras civiles de Granada,* după care Chateaubriand a scris *Les aventures du dernier Abencérage,* de unde a ieșit textul operei *Cherubini.*

— *Abesta* sau *Avesta* — carte sfîntă a magilor perși, atribuită patriarhului Abraham, pe care îl cred același cu Zoroastru sau Zerdusi. La un loc cu *Zendul* și *Pazendul,* această carte este baza religiei perșilor.

— *Ab irato* — testament făcut la supărare, la mînie.

— *Aborigeni* — nume dat de istoricii romani locuitorilor Italiei înainte de venirea troienilor lui Aeneas. Ei locuiau, după cele mai de crezut legende, între muntele Vellino și marea Celano, pînă la Carseoli și Reate. Expulzați de alte popoare, trecură în părțile de nord și alungară împreună cu pelasgii (după alții, ei înșiși sunt pelasgi) pe siculi; o parte din aceștia se unire cu dînșii și dădură naștere poporului latin. Niebuhr stabilește pentru ei numele de *casci* și *prisci;* Grotenfeld înțelege prin ei pe descendenții *aborilor (umbri, obri).*

— *Abracas* sau *abracadabra* — nume imaginar al acelor litere care, așezate într-un anumit mod, produc un număr, precum la Basilide, sofistul din Alexandria, numărul 365; a se compara cu ebraicul *abracalan.*

— *Academia* — grădină celebră în Cerameic, suburbie a Athenei; numele îi vine de la *Academos* sau *Ecadem,* posesorul ei care o dărui orașului; *în ea rîsul era oprit;* aici a deschis Platon școala sa. Au fost mai multe Academii: cea mai veche întemeiată de Platon; apoi *Academia media,* întemeiată de Arcesilaos; *Academia nouă,* întemeiată de Carneades, a patra *Academie* fundată de Philon și a cincea numită *Antiochiană,* după fundatorul ei Antioch de la Asalo. Același nume îl purta vila lui Cicero de lîngă Puzzole unde a scris *Chestiunile academice* și *De natura deorum.* În 1635, Richelieu institui Academia Franceză cu scop de a întocmi dicționarul limbii franceze. Cea mai veche academie de muzică este academia *des jeux Floraux* care da premii pentru poeziile scrise în limba romană;

această academie fusese fundată la Toulouse, în 1323, sub numele de *Collège de la gaie science.*

— *Acca Laurentia* sau *Larentia* — soția lui Faustul, păstorul lui Numitor, care a scăpat viața lui Romulus și Remus, dați pe apa Tibrului. Licența moravurilor sale o făcuse să capete numele de *lupoaica (lupa);* de aici fabula din anul 794. Alții o fac soția lui Caruntius sau Taruntius; după moarte, ea lăsă poporului roman avuțiile din care cauză Ancus institui în onoarea ei *Larentaliile,* numite și *Acaliile.* Plutarch face deosebire între aceste două persoane. După Gellus și Plinius, ea avusese doisprezece fii, frații arvali, de unde a ieșit *Collegium fratrum arvalum.* Cuvîntul *călușari* se apropie mult din punct de vedere etimologic cu *Acca — larentales* (!).

— *Aclamațiuni* — la nunți : *plausus (aplauze), talassio* sau *io himen himenaee;* la triumfuri : *io triumfe* (de reținut interjecția *io,* care poate fi o prescurtare a numelui lui Jove sau Ianus și care în titulatura domnitorilor români ar putea avea semnificația de *domn ales prin aclamații* — N.).

— *Achaia* — numită altădată *Aigialos Aigialia* (pămînt marginal); coastele de nord se numeau la Herodotos, Thukydides, Pausanias : *dodecapolis.* Expulzați din Thessalia, unde avură prima reședință, acheii, de la Acheu, fiul lui Sut, stabiliți mai întîi pe malul Argosului, cuceriră tot Peloponezul. Numai în Arcadia rămaseră pelasgii și în Aigialia, ionii. În timpul războiului cu Troia, dinastia Pelopizilor era influentă în toată Grecia. La 1100, dorienii conduși de Heraclizi pătrunseră în Peloponez. O parte din locuitori trecură în Asia Mică, iar alții, sub conducerea lui Tisamen, fiul lui Orestes, se stabiliră în Aigialia sau Attica, ocupară cele douăsprezece cetăți (după unii această împărțire datează de la dînșii) și avînd un guvern democratic, după moartea lui Ogyges, dădură cetăților numele lor : Pelene, Aigeira, Aigai, Bura, Helice, Aigion, Rhypes, Patrai, Olenus, Dyme, Tritaia. Alții pun în

loc de Rhypes și Aigeira Leonțiul și Cherineea. După alții, Sikyon și Corynthul se alătură acestor cetăți.

— *Acheiropoeta* (care n-a fost făcută de mînă de om) se spune despre icoana Sfînta Maria, ce se conservă în biserica Sfîntul Ioan de Lateran la Roma.

— *Acusmatici* — discipoli ai lui Pythagoras care, nefiind încă inițiați, nu erau admiși să privească și să asculte pe profesor decît printr-un văl. Acest noviciat dura trei ani.

— Adonis — păstor tînăr, fiu al lui Cinyras, rege în Cipru, și al Myrrhei (sau Smyrnei, după Apollodoros). Victimă a geloziei lui Marte, fu transformat în mistreț; Venus îi veni în ajutor și-l transformă în anemonă; în graba ei, ea își sîngeră picioarele în spinii trandafirilor ale căror flori de atunci deveniră din albe, roșii. Sărbătoarea lui *Adonide, Adoniele,* se celebra în Fenicia și dura opt zile. Mitul e de origine siriană.

— *Agapete* — fecioare ale bisericii primitive, trăind în comunitate fără a vota. Fură suprimate de Inocențiu al II-lea.

— *Agenor* — fiul lui Neptun și al Lybiei, rege al Feniciei, tată al lui Bel, Cadmus și Europei, strămoș al Didonei. Mai e și alt erou în Troia cu acest nume.

— *Agonale, Agonalia* — sărbători în onoarea lui Ianus, supranumit *Agonius,* pentru că era invocat cînd se întreprindea ceva (*ago, agere*); unii fac din Agonius un zeu diferit, alții derivă numele de la *agere* = *a măcelări.*

— *Agora* — se afla în circuitul Cerameic, între Akropolis și Areopag.

— *Alcaest* — dizolvant universal; nume dat de Paracelsus unei licori capabile de a vindeca orice umflătură; van Helmont pretindea că cu ajutorul ei se poate reda viața ființelor care au murit.

— *Algebră* — vine de la arabul *al giabarat* = *restabiliment;* în sens restrîns, *știință a ecuațiilor (al gebr wal mohâbata* = *restituțiune și comparație).*

— *Allobrogi* — populație războinică în Gallia Narbonensis. Mai tîrziu țara lor se numi Sabaudia sau Sapaudia, de unde ar veni Savoia. În 1792 se revoltară contra regelui Sardiniei, suzeranul lor, și deciseră unirea cu Franța sub numele de Allobrogi; în 1814 reveniră sub puterea Sardiniei.

— *Almagest* — culegere de observațiuni astronomice și probleme geometrice compuse de Ptolemaios.

— *Amalthea* sau *Aix* — nume de origine incertă, probabil cretană. Zeus, ascuns de mama sa în insula Creta, a fost hrănit de o capră cu acest nume. După alții, regele Meliseus, din această insulă, a trimis pe fetele sale să-l hrănească pe zeu, una din fete fiind Adamanthea lui Higyn, și aceasta îi aducea laptele într-un corn de capră, care mai tîrziu a devenit cornul abundenței.

— *Amfibologie* — echivocitate, sens dublu.

— *Amphictyone* (sau *Amphicte*) — fiul lui Deucalion și Pyrrhe, fratele lui Hellen, a domnit la Thermopylai și în Athena după moartea lui Cranau; el a întemeiat *amfiționiile,* adunări naționale stabilite lîngă temple, cu scopul de a îndeplini sărbătorile religioase și de a opri orice războaie în cursul acestor serbări. Existau amfiționii la Argos, la Corynth, Delphi, Termopile, Calaria.

— *Anacți* (gr. *regi* și *principi*) — în particular se dă acest nume dioscurilor Castor și Pollux ; în insula Cipru acest nume era titlul onorific al fraților regelui.

— *Andabați* — gladiatori care se băteau cu ochii acoperiți ; oameni care se dispută pentru un lucru pe care nu-l înțeleg.

— *Andromaca* — fiica lui Aetione, regele Thebei, soția lui Hector, cu care l-a avut pe Astianax ; după căderea Troiei, a devenit soția lui Pyrrhus și, în fine, a lui Hellen, fiul lui Priam, cu care domni peste o parte din Epir.

— *Anemobat* — jucător pe funie.

— *Apoloquintose* — titlul unei apoteoze ironice pe care Seneca o face împăratului Claudius.

— *Apostazie* — părăsirea unei religii pentru alta.

— *Assone* — coloane pătrate de lemn pe care erau scrise legile lui Solon.

— *Atheneus* — nume dat de împăratul Hadrianus unei Academii stabilite de el la Roma.

— *Atlet* — luptător care disputâ un preț *(atlon)*.

— *Bacalaureat* — la origine cavalerismul se împărțea în două clase : *les bannerets*, cei care puteau depune o sumă pentru a susține cincizeci de ostași, și *les bas-chevaliers*, cei mai puțin avuți. Ultimul nume se dă și unor nobili care nu aveau încă dreptul de a intra în serviciul regelui. Alții îl derivă de la *bacca laureus, frunză de laur* cu care bacalaureatul era încoronat, sau de la *baccillum*, deoarece el primea un *baston* ca semn onorific.

— *Călduri canaculare* — căldura cea mai mare este cînd Caniculus numit și Sirius, din constelația Cîinelui Mare, e pe cer.

— *Capitoliu* — templu și întărire la Roma pe muntele Capitolin, numit primitiv *Muntele lui Saturn* sau *Tarpejus*, unde e azi palatul Caffarelli. A fost fundat de Tarquinius Priscus sau Superbus și e diferit de cel fundat de Numa, *Capitolinus vetus*. Prima construcțiune a fost de origine etruscă ; la extremitatea de nord era Arx, citadela Romei, astăzi biserica Ara-Coeli.

— *Cuculus* — din latină a dat *căciulă*.

— *Cariatide* — femei sau bărbați, statui, ținînd pe cap coșuri ; un fel de atlanți. După Vitruvius, originea lor vine de la Caria (după ce a fost cucerită, grecii au luat în sclavie toate femeile).

— *Cerbice* — creștet.

— *Chirurgia* — este atribuită centaurului Chiron.

— După unii (și Herodotos), căderea Troiei ar fi avut loc în anul 1270, iar întoarcerea Heraclizilor, în 1190 ; după Eratosthenes, ambele evenimente cad între anii 1184—1104.

— *Diadema* zeilor și regilor egipteni are pe ea simbolul șarpelui sacru. A lui Bacchus e numită *credemnonele* (o găsim și la indienii care lasă să atîrne pînă spre umeri mai multe căpătîie).

— *Diaglypte* — figuri sculptate înăuntrul suprafeței ; opus, *analypte*, cele săpate în afară.

— *Diagliphyc* — săpat adînc, lucrat cu foarfeca.

— *Diamant* — din gr. *adamas*, care nu se supune muncii. *Prometheus a fost înlănțuit cu diamante.*

— *Dichotomie* — bifurcație, diviziune prin mijloc.

— *Dithyramb* — pronume al lui Bacchus. Alături cu *triambos* și *ithymbos*, e un gen de poezie consacrat lui Bacchus. Herodotos spune că în timpul lui Kleisthenes (600) veniseră în Sikyon coruri tragice ca să-l celebreze pe eroul Adrastes.

— *Dominicani* — ordin religios înființat la Toulouse de către Sfîntul Dominic de Guzmann sub numele de *fratres praedicatores*, în 1215. Scopul lor era în special de a-i combate pe albigenzi.

Mai tîrziu, au luat denumiri diferite, în Franța, *iacobini*, după strada Saint-Jacques, *franciscani*, iar mai tîrziu *iezuiții* le disputară supremația.

— *Flamini* — în număr de cincisprezece, *funcție pe viață*.

— La evrei, litera *h* lipsea, fiind înlocuită prin două aspirațiuni *he* (dulce) și *cheth* (gravă); la greci se găsește numai în inscripțiuni; altfel e reprezentată numai prin cele două spirite.

— *Haloți* sau *hiloți* — la căderea populației primitive sub dorieni, unii își păstrară libertatea și dreptul de proprietate, pentru care plăteau tribut fără a avea drept de vot în statele înființate de învingători. Aceștia se numesc *perieci*. În Sparta ei păstrară numele țării Lacedemonia, în timp ce învingătorii se numiră *spartiați*. Numele hiloților e derivat de antici de la cetatea Helos, ai cărei locuitori fuseseră subjugați în urma unei revolte.

— *Histrioni* — din etruscul *hister*, dansatori pe care edilii îi aduseră din Etruria pentru a da reprezentații la Roma.

— *Ide* — din etruscul *iduarezi*, în *mijlocul lunii* sau partea lunii dintre această zi și luna nouă.

— *Macaronică* — specie de poezie creată de Orassi de Padova, în care se introduc vorbe din limba vulgară cu terminații latinești.

— *Satira Menippe* — o satiră amestecată de proză și versuri, foarte veche.

— *Non-lieu* — nu e motiv îndestulător pentru punerea sub acuzație.

— *Obliterare* — a șterge, cu încetul, pe nesimțite, lăsînd trăsături *(tocire)*; *alterație* a unui spirit obosit ale cărui amintiri se șterg.

— *Ocultație* — dispariție momentană a unei stele, eclipsă de pămînt, de lună etc.

— *Odontagog* — instrument pentru scos dinții.

— *Orivietan* — remediu analog *terialului*, numit astfel după d'Orviétan.

— *Pancrațiu* — unul din exercițiile vechii palestre care consta din luptă și pugilat.

— *Paraclet* — consolator, atribut al sfîntului spirit.

— *Paronomasie* — asemănare de vorbe din limbi diferite.

— *Parthenon* — templu al Athenei fundat de Perikles la sud de Erekhtheion.

— *Patricieni* — la început *patres* se numeau *senatorii*. Pînă la Servius Tullius, patricienii erau singurii cetățeni, numiți și *ingenui*, divizați în trei triburi: *Ramnes, Titii, Luceres*; de la Servius Tullius și pînă la Constantin cel Mare, patricienii formează adevărata nobilime, *gentes majores* — cei aleși de Romulus; *gentes minores* — cei creați de Tarquinius Priscus, în opoziție cu plebeii pe care îi ridicase la rang de cetățeni. Nobilimea lor nu depindea de avere sau de funcție; toate funcțiunile erau deschise plebeilor (nu cele de in-

teres *sacrificulus)*; mai mulţi *flamini* şi *sacris* palatini rămaseră patricienilor. În *sacris gentili patriciae* şi *ludis Trojanis* numai patricienii aveau drept de a participa.

— *Pedanque* — imagine de femeie cu picioare de gîscă, găsită pe unele morminte din Evul Mediu, despre care se crede că ar fi a reginei Perthe, mama lui Carol cel Mare.

— *Penaţi* — număr nedecis. Vesta, Jupiter, Lares erau între ei. Erau penaţi publici şi penaţi familiari.

— *Phyle dini* — diviziuni ale poporului atenian, precum cele patru care se conservaseră pînă în timpul lui Kleisthenes: Toleranţii sau Geleonţii, Nopleţii. Aigicoreii, Argadeii, ale căror numiri se reduc de Herodotos la fiii lui Ion. Fiecare *phyle* se dividea, după Suidas, în trei *freiririas,* numite şi *edios* sau *tripis,* conţinînd cîte treizeci de genii *(ginţi),* ai căror membri *(genitai)* erau uniţi, parte prin consanguinitate *(omohalaktes),* parte prin comunitate de cult *(orgeotes).*

— *Plethoră* — abundenţă de humori şi sînge.

— *Polimathia* — mare întindere de cunoştinţe.

— *Pontifex* — de la *pontem facere* — magistrat la Roma căruia îi era încredinţată respectarea cultului. Numa ar fi ales cel dintîi pe primii patru pontifi din Ramnes şi Titii, la care se adaugă un al cincilea : *pontifex maximus.*

— *Prevaricaţiune* — trădare a cauzei sau a intereselor aceluia pe care eşti obligat să-l susţii ; greşeală împotriva datoriilor ce îţi incumbă în exerciţiul funcţiunii, a sarcinilor de serviciu.

— *Prorogațiune* — prelungire cu un an a funcțiunii, peste termenul stabilit inițial.

— *Ptialagog* — care provoacă salivațiunea.

— *Pyrrhonism* — sistem al lui Pyrrhon din Elida, contemporan al lui Aristoteles ; scepticism, afectarea atitudinii de a te îndoi de tot.

— *Rapsozii* formau o corporație mare, îmbrăcați în roșu pentru *Iliada* și în violet pentru *Odyseea*, cu o nuia în mînă, ca simbol al meseriei de poet.

— *Romaică* — limba grecilor din Imperiul roman de apus și a grecilor actuali.

— *Sanscrita* — pali, pracritul, limba cawi și limbile indo-europene sunt fiice ale sanscritei.

— La început, Senatul roman se alegea numai din ginta Ramnilor.

— *Speculum* — instrument cu care se dilată cavitățile naturale.

— *Sincretism* — amestec confuz de opinii pe care o școală filosofică le adoptă fără a le pune de acord.

— *Telamoni* — figuri de oameni servind (precum cariatidele).

— *Teriacă* — compoziție opiacee numită astfel pentru că a fost prescrisă contra mușcăturilor de animale veninoase și deoarece carnea de viperă este unul din ingredientele ei principale.

— *Triglyph* — specie de ornament *(bossage)* în capitelul doric cu săpături *(glyphe canali)* egale în unghiuri, separate prin trei laturi.

— *Vacațiune* — timpul pe care unii ofițeri publici îl pun pentru exercitarea unei operațiuni ; prin extensiune, onorariul plătit oamenilor de afaceri, oamenilor legii și ai justiției, experților.

Din *Enneades* de Plotin :

— *Eneade* înseamnă *grupuri de nouă cărți.*

— Cînd Amelius îi cerea permisiunea de a-i face portretul, Plotin i-a răspuns : „Nu e destul că purtăm această imagine cu care natura ne-a înveșmîntat ? Trebuie să permitem să rămînă din această imagine o altă imagine mai durabilă, ca și cum aceasta ar merita să o privești ?“

— Acțiunea nu produce nici un bine prin ea însăși ; dispozițiile noastre interioare sunt cele care fac ca acțiunile noastre să fie cinstite ; înțeleptul cînd acționează culege fructul nu al acțiunilor înseși, nici al evenimentelor, ci a ceea ce posedă el însuși. Salvarea patriei poate veni de la un om rău sau necinstit și dacă altul este autorul, rezultatul este la fel de plăcut și pentru cel care profită. Acest eveniment nu produce deci o plăcere specială pentru omul fericit ; este o dispoziție a sufletului din care și fericirea și plăcerea derivă. A pune fericirea în acțiune înseamnă a pune un lucru strein virtuții și sufletului ; actul propriu al sufletului constă în a fi înțelept ; este un act interior al sufletului și în aceasta constă fericirea.

— Dintre toate corpurile, focul este frumos prin el însuși ; printre celelalte elemente el este la rang de idee ; el e cel mai ridicat prin poziția sa și cel mai ușor dintre toate corpurile, pentru că este vecin cu incorporalul ; el este singurul care nu adună, nu primește în el alte elemente, în timp ce celelalte elemente îl primesc în ele, căci ele se pot încălzi în timp ce el nu se poate răci. El este cel care în mod primar posedă culorile și tot de la el celelalte lucruri pri-

mesc diverse forme și culori. El luminează și strălucește fiindcă este o idee.

— Cum se va putea vedea această frumusețe imensă care rămîne într-un anumit fel în interiorul sanctuarelor și nu iese la iveală pentru a fi văzută de profani ? Cel care poate, să meargă, deci, și să o urmărească în intimitatea ei.

— Niciodată un ochi nu va putea vedea soarele fără să devină asemenea acestui astru și nici un suflet nu poate vedea frumosul fără să devină frumos. Deci orice ființă trebue să devină mai întîi Zeu și Frumos dacă vrea să contemple pe Dumnezeu și Frumosul.

— *Zodiacul* nu are sens decît relativ la un observator terestru și nu privește planetele înseși.

— Întreg universul e plin de semne ; în zborul păsărilor găsim semne ale viitorului ; totul conspiră nu numai într-un individ oarecare, dar chiar în întregul univers.

— Rațiunea acționează precum un sigiliu care își imprimă forma sa în ceară sau ca un obiect care își reflectă forma în apă.

— Materia ca o oglindă rămîne complet inalterată de forma pasageră care apare în ea (pe care o ia la un moment dat).

— Aristoteles : Poți avea o imagine falsă despre un lucru despre care ai o părere justă ; astfel soarele pare a avea mărimea unui picior, însă e dovedit că el este mai mare decît pămîntul.

— Ce împiedică ca binele și răul să fie în univers părți ale rațiunii universale, așa cum pe scenă rolurile actorilor sunt părți ale dramei ?

— Numele Aphroditei ar veni de la cuvîntul *abron*, care înseamnă *grație*.

— A te scula cu corpul înseamnă a trece dintr-un somn într-altul ; înseamnă doar a schimba patul. A te deștepta, în realitate, e doar atunci cînd părăsești corpul.

— Da, inteligența este frumoasă și ea este cea mai frumoasă dintre ființe ; în lumina pură, în strălucirea fără umbră în care e așezată, ea înfășoară toate ființele; lumea noastră sensibilă, atît de frumoasă, nu este decît o umbră, o imagine, în splendoarea sa ea nu admite nici inteligența, nici tenebrele, nici disproporția ; ea trăiește o viață fericită, admirația îl cuprinde pe cel ce o vede, care pătrunde în ea și se unește așa cum trebue să se unească.

Jurnal de la Poiana

A șaptea vară, aici. După o călătorie lungă în Germania Federală, Franța și Spania, de unde m-am întors cu revelația lui Gaudi și a nebuniei sale divine. Vară ploioasă, cum au fost ultimele veri. Răcoare, mai puțină liniște, mai mulți turiști care mă caută. Am pus pe poartă un *avertisment* pentru cei ce ar dori să facă conversație cu mine cînd eu am chef de lucru. Omul meu încuie tot timpul, dar se mai strecoară fetițe de la vila *Ialomița*, care doresc pene de păun sau autografe, poete nebune dau telefon la nouă dimineața, oră matinală pentru mine care mă culc la trei noaptea. Într-o zi a sosit un profesor de la Piatra-Neamț, cu cincisprezece elevi, i-am luat la goană! În tandem cu N. Totul neschimbat. Iarba a crescut mare, cositul a întîrziat pentru că vremea e rea, drumul promis de primarul de la Bușteni nu a fost construit, ca și anul trecut, pietrele au fost cărate în alte părți, noi ne rupem picioarele pe Zamora, călcînd ca pe ouă fierte, dar e mai puțină agitație ca la București, unde plouă zilnic, dar nu se poate respira, clima devenind tropicală. Ca totdeauna, sunt înghesuit de comenzi, de proiecte. Nu știu cu ce să încep.

Cele șase volume ale *Caietelor* vor deveni probabil zece sau douăsprezece. La public, primul a avut succes, spre surprinderea mea. Tirajul de 18 000 exemplare, dacă știu bine, epuizîndu-se în mai puțin de două luni. Poeții *trag* frumos din aceste texte și apar volume improvizate, pline de un hieratism ce mă face să zîmbesc, se fac presupuneri, încet-încet, masca *Princepelui* apare pe după perdele, dar acest aer atoateștiutor, arborat de indivizi ce nu au citit în viața lor mai mult de zece cărți, mă face furios. Ici-colo se dau lecții. Un profesor care povestește poezia se lovește de lipsa unei litere sau de o transcriere greșită a unei date. Evident, are dreptate, dar asta e esențial?

Ca presă, primul volum al *Caietelor* a fost întîmpinat cu o stimă rece, încet-încet imaginea hoțului de buzunare se modifică. Nu vreau să fac nici o demonstrație, pun la dispoziție niște texte selectate, pe care aș fi fost bucuros să le fi citit fără să străbat atîtea mii de pagini, nu toate foarte interesante. O față ilustră, după un zvon public, ar fi mîrîit: *Da, niște maculatoare, apărute sub formă de ceaslov.* Ca spirit, e bună chestiunea, numai că noi am pierdut gustul enciclopedic, vrem să citim ziare și reviste, să ne uităm la televizor și să aruncăm bibliotecile la dracu. Ei, bine, nu se poate. Răbdarea e singura armă. De la E., din America, un mesaj de simpatie. El a înțeles cel mai bine despre ce este vorba, pentru că a practicat toată viața aceeași răbdare. Cariera internațională de om de știință, specializat în istoria religiilor, îi facilitează să înțeleagă pe un emul.

Peste cîteva luni voi împlini o vîrstă rotundă. Aș fi vrut să scot primele trei volume din *Istoria mea, a literaturii române, polemică și antologică*, dar am învățat să nu mă mai grăbesc, să nu mai leg de date fixe unele chestiuni literare. E timp destul. Dacă nu ar fi această epuizare care-mi face feste! Acum două săptămîni am căzut din nou la B. în casă. Venisem să-l sărbătoresc și am

zăcut în patul gazdelor patru ore. O ameţeală care vine periodic mă fulgeră şi-mi dă avertismente, dar cine se opreşte cînd are atîtea de făcut? Intervenţiile mele pentru lărgirea locuinţei de la Bucureşti s-au dovedit infructuoase. Calea legală nu mă ajută. Trebue mers unde ştiu eu, dar mîndria mă opreşte. Pînă atunci vin comisii de la Primărie, măsoară, dau din umeri: spaţiu excedentar... În sfîrşit, bine că există această curte cu păsări, cu doi cîini şi cu păuni...

Aşadar, evenimentele acestei ierni...

Gigi a mutat gardul ca să facă loc pavatorilor care nu au mai venit să pună o piatră pe uliţa noastră. Nea Costea şi-a însurat fiul cel mare, a fost chef mare, trei zile au chiuit şi au arătat tuturor vecinilor ce fericiţi sunt. Chiar nea Enache, cel ce pune şiţă pe case, care părea mai sobru, a fost zărit de noi cam vesel într-o dimineaţă, în costum negru, ţinîndu-şi de gît soţia, venind de la o nuntă. Mi s-a explicat foarte serios că, dacă a trecut Înălţarea Domnului, au început nunţile. Să le fie de bine. La Poştă, aceleaşi două fete, mai îmbătrînite puţin, una măritată; la chioşcul de ziare, o domnişoară Aurica neschimbată şi nesuferind de bovarism. La „Alimentara", vin prost cu etichetă falnică: *Malaga*, sosit din Albania, cu gust de sirop de coacăze. N. înjură şi vrea să le trimită sticlele înapoi. Păuniţa, ca în fiecare vară, stă pe ouă. „Cinci", spune nea Costea. Din recolta de anul trecut ne-am ales cu un păun şi o păuniţă care s-au salvat de o iarnă grea şi defilează prin faţa casei. Sunt mai domestici, nu fug decît de căţeaua Barcelona (naşi: M. plus N.) care este cea de-a treia logodnică a lui Gică, întrucît Foamea Neagră a fost alungată pentru că era neam prost, iar Lady, de anul trecut, superbă, bine hrănită, a fost trimisă cu un autocamion cu număr de Ploieşti cine ştie unde, întrucît crescuse atît de mare, încît îi crea lui Gică Doi un mare complex de inferioritate. Vorba lui N., căţelul nostru scump a rămas flăcău ungurese, deşi toată iarna a locuit cu o Lady în acelaşi coteţ şi nea Costea a semnalat unele incursiuni în vecini, cît timp gardul a fost în construcţie. Am un nou vecin, pe C., care a luat vila *Cuibul nostru* şi trebăluieşte în fiecare duminică la garduri. Pînă acum avem patru scriitori în localitate, sper ca cifra să nu mai crească, pentru a nu fi silit să mă mut. Pe deal, sus, lîngă *Castelul Pălărierului*, se ridică o casă nouă. Mulţi doctori şi ţigani care se înmulţesc văzînd cu ochii. Deocamdată aceştia din urmă nu fură decît găini. Să vedem ce ne mai rezervă viitorul. Ce-ar mai fi nou? Deci aşteptăm a treia generaţie de păuni, ce voi face cu atîţia nu ştiu, mi-au rămas unsprezece găini, am tăiat un cocoş care se lupta cu celălalt, la sfatul lui nea Costea, ouă au fost atît de multe în lipsa noastră din ţară, că le-am dat la gunoi pentru că se înnegriseră aşteptîndu-ne.

Gică Doi arată ca Franz Joseph, i-au crescut barbeţi, are o demnitate melancolică de căţel solitar. O priveşte pe Barcelona care are în total douăzeci de centimetri, ca pe ceva de pe lună. Sunt de fapt rude. Bunica căţelei a fost mama lui Gică, ea e descendentă dintr-o soră a lui Gică dusă la Cîmpina, de unde a sosit această minunată şi expansivă fiinţă care a fost legată ca să nu turbure clocitul păuniţei bătrîne, ce de

mai mult de douăzeci și cinci de zile stă sub un măr de lîngă terasă, pe ploi cumplite, cu un devotament formidabil, nemișcîndu-se decît cîteva minute, cînd fuge să mănînce ceva de la nea Costea sau să bea apă. De-aia nici nu cosim, ca să n-o speriem, d-aia Barcelona și-a început existența la noi *în sfoară*, adică legată cu o curelușă. Asta pentru că fusese găsită la poartă, cu capul între sîrme, gata să se sugrume. E din neamul lui Gică Unu, cu cap de lup mai mult, foarte rea și temperamentoasă.

...„Căutători de esențe, rafinori, abstractori, ideal al formelor euclidiene", în Dan Botta.

„Sunt indus să iau lumina picturii lui Vermeer drept *substanța spinozistă*" (tot el).

Este citat Hugo, cu *liniile de amforă ale spațiului, cu puritatea nopții, cu lirele și efluviile ei, cu complicitatea Universului.*

Jurnal de la Poiana

Copacii au crescut. Nu mai văd de pe terasă femeia culcată a lui Apostu, trebue să fac ceva. Vor fi probleme cînd se vor ridica și brazii argintii din față, sălciile deja au creat o bună cortină în fața cu-

riozității celor sosiți la vila *Ialomița*. Spre drumul forestier au tăiat tot, prematur, și sunt descoperit. Brazii dinspre răsărit se ridică lent, dar sigur. Îmi pare rău după corcodușul tăiat prostește în urmă cu doi ani... Vai, cum trece vremea, a șaptea vară aici...

Era un copac generos care dădea fructe multe și mirosea splendid. Mi-a promis Gigi trei brazi mari din pădure. Mi-a adus niște ăia mititei pe care trebue să-i aștept să crească ani de zile. Un copac, ce mare lucru, și noi îi punem la pământ cu ușurință...

Stejarii druidici nu mai folosesc pentru odihna păunilor care s-au dat pe lîngă *Casa cavalerilor*, unde nu bate vîntul. Generația a doua de păuni dă evidente semne de izolare. Nu se amestecă cu cei mari. Dealtfel, bărbătușul din generația a doua a atacat păunița cea mică, dar aceasta a refuzat ostilitățile, fiind probabil prea jună, de unde păunul a trecut în cușca găinilor, unde au loc reale conflicte cu cocoșul. Barcelona îi latră seara pe toți, pentru că păunii vin să ciugulească, ca și vrăbiile, pîine și resturi de carne din troaca lui. Pînă i-o da un păun cu ciocul în cap, cum i-a făcut lui Gică, care de atunci practică o neutralitate activă...

Aș mai semnala iar atacul asupra vilei a acelei teribile ciuperci, care se înmulțește fioros. Bucătăria a fost în pericol. A fost atacat lemnul, dar și plasticul, care însă a rezistat. Iar bani, iar deranj, nu e an să nu se strice ceva. Multă umezeală și apă. Acum trandafirii înfloresc pe zidul de piatră, am tăiat măceșul, care are ceva nenobil, și aștept cositul fînului...

„Un fluviu germinal, un torent de energie cosmică care enervează spațiile.“ „Hugo — spune Botta — e un poet al stării de preludiu. Totul la el e infinit pur, auroral.“ Pe urmă e citat Leconte de Lisle care zicea despre Hugo : „E prost, prost ca Himalaia ! Un munte mistic în spațiu elysean...“

Jurnalul lui Gide : „Dostoievski e grandios pentru că n-a redus lumea la o teorie, pentru că nu s-a lăsat redus de o teorie. Balzac a căutat totdeauna teoria pasiunilor, e o mare șansă pentru el că n-a găsit-o niciodată“.

Fățarnicul zîmbet al mării, parcă în Vergilius sau Homer.

Bacchus a pus la jugul carului său tigri îmblînziți (mitologia).

„Voi ascuți sabia mea și mîna mea va face judecată, chiar eu voi pedepsi și pe dușmani și pe cei ce mă urăsc, voi îmbăta săgețile mele cu sînge și sabia carne va mînca din sîngele răniților“ *(Deuteronom)*, citat de Clement Alexandrinul.

Tot acolo : Cerul este scaunul tău (Sfîntul Duh).

„Perlele și broasca-țestoasă cresc și descresc odată cu luna“ (Mircea Eliade, *Alhimie asiatică*).

„Au preacurvit lemnul și piatra și-au adus jertfă de tămîie lui Baal“ (Ieremia, III, 9).

Tot el : „Desfrînată frumoasă și veselă, povățuitoare a farmecelor...“

Ceva ce mi se potrivește, în Clement Alexandrinul : *„M-am făcut dușmanul vostru, spunîndu-vă adevărul“.*

„Rădăcinile amare ale fricii“ (aceleași).

Instrumente cu ancie, cu gură de fluier (flautul) ; instrumente cu ambușcură (muștiuc) ; flautele din *Pinii din Roma* sau din *Pierrot lunaire* de Schönberg sau din *Joc de cărți* de Stravinski ; un registru supraacut : Stravinski care a găsit în *Sărbătoarea primăverii* o sonoritate impasibilă, rece, aproape extatică ; contrabasurile *divisi ;* flautul, instrument agil ; *frullato (flatterzunge) ;* tremolo dental (efect scos cu limba) — ca limbaj muzical în *Janus.*

„Mă înserez“ (Vinea).

Janus, zeu roman, egal *Făt-Frumos,* egal *Caloianul (Kalos-Ianos).* Ovidius, în *Fastele* sale, îl descrie : *Janus, ce ai două chipuri, Janus cel sfînt, minunat / prin dubla-i figură și-arată / dintr-o dată chipul său dublu / zeul în dreapta ține un toiag / o cheie în stînga.*

„Cheia porților cerului, ca și moșul din basmele noastre“ (Ion Gheorghe, *Înainte și după Orfeu).*

„...un timp de neastîmpăr și palpit“ (o *Cronică* de la 1848).

„Cîntecul tău ca o lavandă sonoră“ (Arghezi).

Corvete și bișnițari pentru decorul din *Janus.*

„Se topesc zăpezile și zburdă mieii caprei“ (folclor).

„Un individ cu ochi mărunți de muscă“ (Liviu Călin).

„Moartea e începutul nemuririi“ (Robespierre, *Discours de 8 Thermidor).*

„O, scump Harmodios, desigur n-ai murit / Trăiești într-un ostrov prea fericit“ (Callistratos).

Platon : „Acolo puteam contempla acele esențe perfecte, simple, calme și fericite, și viziunile radiau în sînul celei mai clare lumini, și eram noi înșine limpezi, liberi, încă în acest mormînt pe care-l numim corp și pe care-l purtăm cu noi, precum stridiile își poartă scoica.“

Barrès vedea o liră pe toate colinele Franței.

„Moda moare tînără“ (Cocteau).

„Eu sunt ca un orb care umblă pipăind, dar sunt oarbă în mijlocul adevărului. Ei toți văd, dar văd minciuna, pe cînd eu pipăi adevărul“ (Cassandra din *Război cu Troia nu se face* de Giraudoux).

„Luciditatea este adesea lumina încăperilor sărace“ (Eugen Ionescu).

„Omul nu are obișnuința morții“ (Malraux).

„Te iubesc pînă la moarte / Și de-acolo mai departe“ (folclor).

Găsesc notat în *Jurnalul* meu de la București că în septembrie '72 mi-am cumpărat doi papagali (o femeiușcă alb-albastră, de vis, și un bărbătuș, verde pestriț, de la sala „Universul“). Le-am luat semințe, colivie, i-am așezat în fața oglinzii venețiene și le-am aprins toate luminile, pentru a-i face să se simtă bine. Erau zgomotoși, strigau tot timpul, insolent, spre mine, rodeau fragilele gratii de metal, au evadat de două ori, abia putînd fi recuperați și readuși în colivie. M. a aruncat un șal după ei și așa i-a plonjat din tavan. Erau amoroși, se sărutau parcă, de fapt își ciuguleau un fel de pieliță care le creștea în cioc. Dacă băteam la mașină, credeau că acolo există o altă pasăre și asta le crea o mare enervare, strigau agitați. În preajma celor cinci pești din acvariu arătau o curiozitate rece, dar deveneau calmi. După o săptămînă, bărbatul, Coco, cum i-am spus, a început să gogească. Credeam că de melancolie, mai tîrziu am aflat că un profesor american a făcut o experiență cu niște păsări și că unele au înnebunit intrînd într-o cameră cu pereții galbeni și cu multe oglinzi. Șoarecii delirau, de pildă. La 27 septembrie l-am găsit mort, de dimineață, pe bărbătuș, căzuse cu capul în micul bazin cu apă. A murit, curat și trist, din cauza detenției, probabil. Ce ființă grațioasă, delirantă, ce nedreptate, notez ! Peste o noapte, moare și papagalița. E înțepenită după ce cadavrul papagalului fusese îndepărtat. *Oroare !* Nu mai cumpăr păsări, fie ce-o fi !

Peste trei zile, zguduit de întîmplare, încep *Sezonul ploilor* din finalul lui *Janus*, pe care îl tot amînam de ani de zile. Cred că moartea a trecut prin acea casă și și-a ales, deocamdată, papagalii. Lucrez febril și cred că am scos ceva frumos. Totul marcat și de lectura a doua din Márquez cu al lui *Veac de singurătate* pe care o înghit setos. Mare scriitor...

Ezra Pound tăcînd, tăcînd, nerăspunzînd la întrebările streinilor (numai bînd whisky), în Italia, după cum povestește Pîrvulescu. Ce pedeapsă pentru acuzațiile nedrepte pe care i le-au adus oamenii !

„Filmele sunt un fel de ziare care, dacă nu le citești azi, mîine sunt vechi și neavenite“ (Radu Cosașu).

„Pentru a înainta cu un centimetru în domeniul libertății, omului îi sunt necesari mulți morți“ (Hernández).

„Crima e o singurătate“ (Camus).

„Nocturn, sinuos, feroce“ (un ziarist despre Oufkir).

„Tăcerea mistică a zăpezii“ (Pierre Mac Orlan).

MAGIE — MITOLOGIE — POEZIE

Din *Cartea morților* (la egipteni) :

N-am blestemat. / N-am înșelat. / N-am furat. N-am mințit înaintea judecății. / N-am înșelat pe nimeni. / N-am necăjit pe văduvă. / N-am pus pe un șef de lucrători să lucreze mai mult decît putea. / N-am aținat turburare. / N-am făcut pe nimeni să plîngă. / N-am adus pe nimeni la foame. / N-am fost leneș. / N-am fost nepăsător. / Nu m-am îmbătat. / N-am dat ordine nedrepte. / N-am avut o curiozitate supărătoare. / N-am fost limbut. / N-am lovit pe nimeni. / N-am ucis. / N-am ordonat ucidere prin trădare. / N-am cauzat nimănui frică. / N-am vorbit de rău pe altul. / N-am ros inima mea cu invidie. / N-am formulat acuzațiuni false. / N-am luat laptele de la gura pruncilor. / N-am pîrît pe sclav la stăpînul său. / N-am făcut rău sclavului meu abuzînd de superioritatea mea asupra lui.

Imn către Ammon Ra

Salutare ție ! Laudă ție pentru că locuiești în mijlocul nostru ! Prosternări înaintea ta, pentru că tu ne-ai creat ! Tu ești binecuvîntat de către toate creaturile ; tu ai adoratori în toate regiunile, în înaltul cerurilor, în toată întinderea pămîntului, în adîncurile mărilor. Zeii se pleacă înaintea sfințeniei tale ; sufletele laudă pe cel care le-a creat. Ele se bucură că se prezintă înaintea născătorului lor, ele-ți zic : „Mergi în pace, părinte al părinților tuturor zeilor, care ai suspendat cerul, ai întins pămîntul“. Creatorul ființelor, făcător al lucrurilor, rege, suveran, viață, sănătate, putere ; cap al zeilor, noi adorăm spiritele tale, pentru că tu ne-ai făcut ; îți aducem ofrande pentru că tu ne-ai dat naștere ; te binecuvîntăm, pentru că locuiești în mijlocul nostru.

Imn către Ra

Laudă ție, mumie care întinerești sau renaști veșnic ; ființă care te naști singură în fiecare zi !

Laudă ție, care strălucești în Nu, pentru ca să dai viață la tot ceea ce a creat el ; care ai făcut cerul și ai înconjurat cu mistere orizontul lui !

Laudă ție, Ra, care, apărînd la ora ta, arunci raze de viață pentru ființele inteligente !

Laudă ție, care ai făcut pe zei în totalitatea lor, Dumnezeu, care se ascunde și a cărui imagine nu poate fi cunoscută !

Laudă ție, cînd tu circuli pe firmament, zeii care te însoțesc scot strigăte de bucurie.

Imn către Nil

Salutare, Nilule, tu care te-ai arătat pe acest pămînt și care vii în

pace ca să dai Egiptului viață ! Zeu ascuns, care aduci întunericul în ziua cînd îți place să-l aduci, învietor al ierburilor pe care le-a creat soarele ca să dea viață tuturor dobitoacelor... Creator al grîului, producător al orzului, el perpetuă durata templelor ; repaos al degetelor este lucrarea lui pentru milioane de nenorociți. Cînd scade, zeii în cer cad cu fața în jos, oamenii slăbesc... Cînd crește, pămîntul se umple de veselie... El aduce provizii delicioase ; el creează toate lucrurile bune. Domnul bucatelor plăcute, alese ; numai lui i se datorește că sunt ofrande. El face să crească iarba pentru dobitoace ; el prepară sacrificiile pentru fiecare zeu. Bună e tămîia adusă de către el. El cuprinde cele două țări ca să umple antrepozitele, să umple grînarele, să pregătească bunurile săracilor !

Inscripție

Dumnezeul unic, fără pereche, e unic chiar în mijlocul zeilor. El e unic, dar are o mulțime de nume, o mulțime de forme. El e sufletul sfînt care naște pe zei, care îmbracă forme, dar rămîne necunoscut. El întrunește pe toți zeii în corpul său. Zeii sunt numai forme care sunt înlăuntrul lui, în sînul lui. Substanța zeilor e însuși corpul lui Dumnezeu, substanța lui primară. El a produs-o, a creat-o, a născut-o ; ea a ieșit din el.

Inscripție pe mormîntul unei femei

O, frate, amice, bărbate, bea, mănîncă, desartă cupa plăcerii, iubește și celebrează sărbătorile ; fă-ți după dorință și nu lăsa să-ți intre întristarea în inima ta, cît timp ești pe pămînt. Pentru că Ament e țara somnului greu și a întunericului, loc de doliu pentru cei ce locuiesc aici. Ei dorm în formele lor necorporale ; nu se mai deșteaptă ca să vadă pe frații lor ; nu mai recunosc pe tatăl și pe mama lor ; nu se mai mișcă spre femeia și spre copiii lor. Fiecare se satură cu apa vieții ; numai mie mi-e sete. Apa vine la cel care trăiește pe pămînt ; unde mă găsesc eu, chiar apa-mi pricinuiește sete. Nu mai știu unde mă găsesc de cînd am intrat în această țară, după adierea de pe malul fluviului, pentru ca să-mi răcorească inima mea în jalea sa. Pentru că aici locuiește zeul al cărui nume e numai Moarte. El cheamă pe toată lumea la el și toți i se supun, tremurînd înaintea mîniei sale. Puțin îi pasă lui și de zei și de oameni ; mari și mici sunt totuna înaintea lui. Fiecare se îngrozește a-i adresa vreo cerere, pentru că el nu ascultă. Nimeni nu vine să-l laude, pentru că el nu e binevoitor pentru cel care-l adoră. El nu se uită la nici o ofrandă care i se întinde.

Imn către Seti II

Întoarce-ți fața ta către mine, soare răsărind, care luminezi lumile cu frumusețea ta, disc strălucitor printre oameni, care alungi întunericul Egiptului. Tu ai forma părintelui tău, cînd el se înalță în cer, și razele tale pătrund în toate țările ; nu e loc care să fie lipsit de frumusețile tale, pentru că cuvintele tale dictează destinele tuturor țărilor. Cînd tu te repauzezi în palatul tău, tu auzi ce se vorbește în toată țara,

pentru că tu ai milioane de urechi. Ochiul tău strălucește mai mult decît steaua pe cer și vede mai bine decît soarele. Cînd vorbește cineva, chiar dacă gura care vorbește ar fi între pereții unei case, cuvintele lui ajung la urechea ta. Dacă face cineva vreo faptă ascunsă, ochiul tău o vede, o, rege, domn grațios, care dai tuturor suflarea de viață.

Triumful lui Meneftah

E atotputernic, Banra (fiul soarelui), viață, sănătate, forță; / foarte înțelepte sunt proiectele sale; / cuvintele lui sunt binefăcătoare ca Thot. / Tot ce face el se împlinește. / Cînd e ca un povățuitor în fruntea arcașilor, / cuvintele lui pătrund zidurile. / Foarte prieten celor care și-au plecat capul / înaintea lui Meiamnu. / Viteții săi soldați cruță pe cel care s-a umilit / înaintea curajului și a forței sale; ei cad asupra... / Consumă pe sirian. / Sardanii, pe care i-ai adus cu sabia ta, / fac prizoniere propriile lor triburi. / Prea fericită întoarcerea ta la Theba, / triumfătorule! Carul tău e tras cu mîna, / pe cînd tu-l conduci către părintele tău venerabil. / Ammon, bărbat al mamei sale.

Corespondența între Amon-Em-Apt și elevul său Pentaur

Cel care se face scrib e scăpat de datorie servilă, cruțat de orice corvoadă, nu mai are nevoie să umble nici cu plugul, nici cu cața. Nu ai în mîna ta condeiul? Aceasta e deosebirea între tine și cel care învîrtește vîsla. Ești la adăpost de orice mizerie; nu ai stăpîni violenți pe capul tău, nu ai mulți superiori... Numai scribul e fericit; el e mai presus de orice pe acest pămînt.

Din *Inscripțiile ministrului Una:*

Cariera ministrului Una:

a. simplu paj; b. amic; c. priveghetor al profeților piramidei funerare; d. auditor; e. amic al regelui; f. supraintendent al casei regale; g. ministru atotputernic; h. principe guvernator al țărilor de miazăzi, de la Elephantine pînă la vîrful Deltei. Plin de favoruri, el s-a bucurat de cea mai mare favoare pe care un rege o acordă unui supus: permisiunea de a sta cu sandalele în picioare în palat și chiar în fața faraonului.

Această armată a mers în pace: ea a intrat cum i-a plăcut în țara Hirușaitu. Această armată a mers în pace: ea a zdrobit țara Hirușaitu. Această armată a mers în pace: ea a intrat în toate cetățile lor fortificate. Această armată a mers în pace: ea a tăiat smochinii lor și viile lor. Această armată a mers în pace: ea a ars toate grînele lor. Această armată a mers în pace: ea a măcelărit zeci de mii de soldați de-ai lor. Această armată a mers în pace: ea a adus în robie pe bărbați, pe femei și pe copiii lor, în mare număr, lucru de care Sfinția-Sa s-a bucurat mai mult decît de orice.

Din *Cărțile lui Tahout:*

Zis de Ra către Nun (Abisul): „Tu, mai-marele zeilor, din care sunt

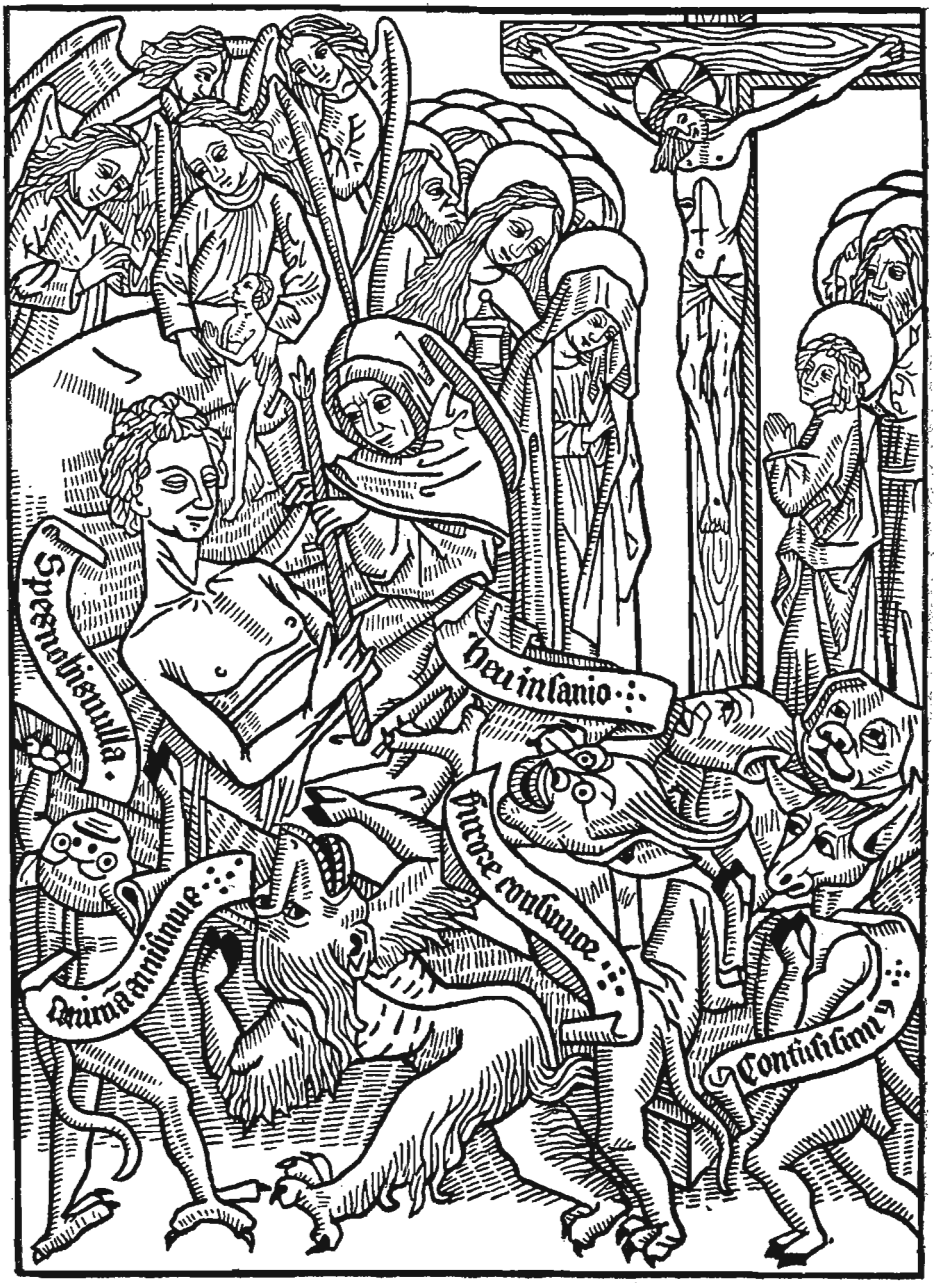
Spes nulla
Hec infanio
Furore continue
Confitebimur

născut, şi voi, zei antici, iată oamenii care s-au născut din mine însumi ; ei vorbesc vorbe împotriva mea ; spuneţi-mi ce aţi face voi într-o astfel de împrejurare ; iată, am aşteptat şi nu i-am omorît mai înainte de a fi auzit cuvintele voastre".

Zis de către zei : „Ca forţa ta să permită să fie loviţi aceşti oameni care urzesc lucruri rele, duşmanii tăi, şi ca nimeni [să nu mai rămînă dintre ei]".

Zeiţa plecă şi omorî pe oameni pe pămînt. Şi iată că zeiţa Sekhet, timp de mai multe nopţi, a călcat în picioare sîngele lor.

Zeului însă îi părea rău că au mai rămas cîţiva oameni.

Zis de către Ra : „Eu trăiesc, dar inima mea s-a săturat de a mai fi cu oamenii şi nu i-am distrus cu desăvîrşire. Nu i-am distrus eu însumi".

Din *Tratatul de morală* al lui Ftahotpu (Ftahotep) :

Fiul care ascultă de poveţele părintelui său va ajunge la adînci bătrîneţe... Ascultarea fiului e bucuria părintelui. Rebelul crede că ignoranţa este ştiinţă, că viţiile sunt virtute ; el comite în fiece zi, cu îndrăzneală, tot felul de fraude (fărădelegi) şi trăieşte ca şi cum ar fi mort. Ceea ce înţelepţii ştiu că e moartea, pentru el e viaţa de toate zilele ; el îşi continuă drumul, încărcat de o mulţime de blesteme. Fiul supus va fi fericit pentru că a fost ascultător ; el va ajunge la bătrîneţe, la favoare... Aşa am ajuns eu om bătrîn pe pămînt ; am petrecut o sută zece ani plini de favoarea regelui şi cu aprobarea celor mai bătrîni, împlinindu-mi datoria către rege, în schimbul favoarei sale.

Din *Instrucţiunile către fiul său* ale lui Amenemhat I :

Ori că lăcustele organizau prădăciunea ; ori că se plănuiau dezordini în palat ; ori că inundaţia nu era de ajuns şi rezervoarele erau secate ; ori că vedeau că tu eşti tînăr şi se ridicau în contra ta ; eu nu am dat înapoi nici o dată de cînd m-am născut... Am pus să se lucreze tot pămîntul pînă la Abu ; am întins bucuria pînă la Adhu. Eu sunt cel care face să crească cele trei feluri de grîne, amicul lui Neprat. Nilul a acordat, după rugăciunea mea, inundaţia peste toate cîmpiile ; pe timpul meu nimeni n-a simţit nici foamea, nici setea ; căci toţi lucrau după ordinele mele şi tot ce ziceam pricinuia o nouă bucurie. Eu am zdrobit pe leu, am prins pe crocodil.

Poartă-te mai bine decît înaintaşii tăi. Menţine buna armonie între supuşii tăi şi tine, de teamă ca ei să nu ajungă a se îngrozi de tine. Nu te izola în mijlocul lor ; nu te mîndri ; nu considera ca frate numai pe cel bogat şi pe nobil ; dar nici nu primi lîngă tine pe cei întîi veniţi, de a căror prietenie nu eşti sigur.

Cîntecul de triumf al lui Thutmes al III-lea

Am venit, ţi-am acordat a lovi pe principii din Tsahi, i-am aruncat sub picioarele tale prin ţările lor. I-am făcut să vadă maiestatea ta, asemeni unui domn al luminii, luminînd feţele lor ca imaginea mea.

Am venit, ţi-am acordat a lovi popoarele asiatice ; am adus la robie pe capii popoarelor Rutenu.

I-am făcut să vadă maiestatea ta, investită cu insemnele sale; tu apucai armele și luptai pe carul tău.

Am venit și ți-am acordat să lovești pămîntul Orientului; Kefta și Asebi sunt sub teroarea ta. I-am făcut să vadă maiestatea ta, asemenea unui taur tînăr cu inima fermă, cu coarnele ascuțite, căruia nimeni nu-i poate rezista.

Am venit și ți-am acordat să lovești pe cei ce locuiesc în porturile lor; țările Madeu tremură înaintea ta. I-am făcut să vadă maiestatea ta, asemenea rechinului, stăpîn teribil al apelor, de care nimeni nu se poate apropia.

Am venit și ți-am acordat să lovești pe cei care își au reședința în insule; cei care locuiesc în mijlocul mării sunt atinși de răgetele tale. I-am făcut să vadă maiestatea ta, asemenea unui răzbunător care stă pe spatele victimei.

Am venit și ți-am acordat a lovi pe Tahenu (popoarele din nordul Lybiei); insulele Danaunilor (Danailor) sunt sub puterea spiritelor tale. I-am făcut să vadă maiestatea ta, asemenea unui leu furios care se culcă pe leșurile lor, prin văile lor.

Am venit, ți-am acordat să lovești extremitățile mării; ce-i în jurul marii zone a apelor e strîns de mînia ta. I-am făcut să vadă maiestatea ta, asemenea uliului care planează, îmbrățișînd tot ce-i place cu privirea sa.

Am venit, ți-am acordat pe cei care stau în lagune; a lega pe stăpînii nisipurilor în captivitate. I-am făcut să vadă maiestatea ta, asemenea șacalului de la miazăzi, domnul iuțelii; alergător care pîndește între cele două regiuni.

Am venit, ți-am acordat a lovi pe barbarii din Qens; pînă la poporul din Pat, totul e în mîna ta. I-am făcut să vadă maiestatea ta, asemenea celor doi frați ai tăi, ale căror brațe le-am unit pentru a asigura puterea ta.

Din *Poemul lui Pentaur*:

— Nici un principe nu e cu mine, nici un general, nici un ofițer de arcași sau de care. Soldații mei m-au părăsit; călăreții mei au fugit; nici unul nu a mai rămas să lupte lîngă mine! Cine ești dar tu, părintele meu Ammon? Poate uita un părinte pe fiul său? Făcut-am ceva fără tine? Nu am mers și nu m-am oprit după cuvîntul tău? Nu am înfrînt ordinele tale.

Nu ți-am consacrat ofrande nenumărate? Am umplut locuința ta sacră cu prizonierii mei; ți-am zidit un templu pentru milioane de ani... Ți-am oferit lumea întreagă pentru a-ți îmbogăți domeniile tale. Am ordonat să se sacrifice înaintea ta treizeci de mii de boi... Am pus să se aducă obeliscuri din Elephantine; și eu am adus aceste pietre eterne. Corăbiile mele călătoresc pentru tine pe mare și-ți aduc tributurile națiunilor.

Te invoc, părinte Ammon! Iată-mă în mijlocul a popoare numeroase și necunoscute de mine; toate națiunile s-au unit contra mea și sunt singur, nimeni nu mai e cu mine. Soldații mei m-au părăsit; nici unul dintre călăreții mei nu s-a uitat spre mine și cînd îi chemam nici unul dintre ei n-a ascultat glasul meu. Dar eu știu că Ammon face pentru mine mai mult ca un milion de soldați, decît o sută de mii de călăreți, decît zece mii de frați sau fii, fie ei toți la un loc.

— *Alerg către tine, sunt cu tine, Eu, părintele tău; mîna mea este cu tine și eu fac mai mult pentru tine decît o sută de mii de oameni. Eu sunt domnul puterii, care iubește vitejia; am găsit inima ta curajoasă și sunt satisfăcut. Voința mea se va îndeplini... Voi fi ca Baal. Cele două mii cinci sute de care, cînd voi fi în mijlocul lor, vor fi zdrobite înaintea cailor tăi... Inimile vor slăbi în piepturile lor și toate membrele lor se vor muia. Nu vor mai putea arunca săgețile și nu vor mai avea putere să țină lancea. Am să-i fac să sară în ape, cum se aruncă crocodilul; se vor azvîrli unul în contra altora și se vor ucide între dînșii.*

(După Petru Răşcanu, *Curs de istoria universală, Istoria Orientului.*)
(Comunicate de R.)

Jurnal de la Poiana

Evenimente : ieri pe la prînz, cînd Barcelona credea că siesta noastră ne va amorți vigilența, după o îndelungată pregătire ce nu mi-a scăpat (cățelușa și-a ros cu dinții frînghiuța cu care era imobilizată lîngă coteț), sus-numita a încercat o evaziune. Un salt repetat a rupt ceea ce o mai ținea prizonieră și iat-o veselă spre locul cel mai iubit, scările, și de acolo spre libertatea de a se juca cu copiii lui dr. Florică. Numai că ochiul meu o pîndea. Recuperarea s-a făcut simplu : promisiunea unei bucăți de salam de 27 a readus-o în castru. Azi, nea Costea i-a dublat legătura. Începe să aibă privirea tristă a celor împrizonierați, dar nu am ce-i face. Pînă nu se ivește a treia generație de păuni, Barcelona trebue să sufere. În schimb, primește mîngîieri tandre și de la femeia lui nea Costea și de la N. și de la mine. E atît de emoționată, că face mereu pipi la orice semn de afecțiune. În privința asta nici Gică Doi nu e mai breaz. Cînd era mic, la fel se emoționa. Se cunoaște că sunt din aceeași spiță.

Orpheus, fiul lui Eagru și-al Callyopei. Era posedat de delirul poetic. Iubea pe Eurydice, pe care moartea i-o răpi. De aceea descinsese în Infern. Hades îi dăruie fata, într-atît e de turburat de armoniile lui Orpheus. Cu o condiție : să nu se uite îndărăt (vezi Sarah din *Biblie*). Orpheus pleacă, dar de dor se întoarse și Eurydice dispăru. Afară, la lumină, fu sfîșiat de bacante (mitologia).

„Muzicile savante și lunare ale lui Weber, muzici în care palpită aura tristă și geniul lui Hölderlin“ (Dan Botta).

„Mahler, muzică fără simetrie, imensă, patetică, hohotitoare. Austeritate și barbarie. Altar de Chaldeea, Babel sonor. Opera lui Mahler — o majestate de industrii“ (același).

Nietzsche despre Uvertura la *Maeștrii cîntăreți* : „O mantie grea, ceva dureros de barbar și solemn. O paradă de dantele și prețiozități, savante și străvechi, ceva germanic, multiplu, inform și infinit. Un violent pamflet muzical.“

Schubert — o marmură îngîndurată.

Schumann — Botticelli muzician.
Chopin — arbori funebri, irizați de o lumină interioară, grație tristă, patetică expresie de culori.
Brahms e trist, cum trist e Racine, cum trist e La Bruyère.
— Liszt — geometrie muzicală aflată într-un ordin călugăresc, act de păgînitate eroică (Dan Botta), totul pentru *Janus,* ca univers muzical...

Cazul lui V. Mic fiind, se joacă de-a hoții și vardiștii. E închis într-un cufăr și uitat de copii, acolo. Face o spaimă mare, o criză de epilepsie. De atunci, noaptea, auzind o mașină, se sperie. Începe să se teamă de mulțime. Evită cinematografele și piețele publice. Un alt moment. Într-o instituție explodează un bec deasupra capului său, pe un coridor pustiu. Are oroare de culoarea gri (șobolanii). Dacă e arhitectul din *Janus,* atunci nu poate suporta casele în gri, fațadele. Unul strigă „Păzea !", și el crede că s-a rupt clădirea în două de cutremur. Fuge din oraș, se duce la Iași. Pe peron, o femeie strigă : „Copilul meu !" Crede că acesta a fost tăiat de tren, dar el numai s-a rătăcit... Atunci Iașul îi produce panică. Nu găsește adresele pe care le caută (dacă orașul e Constanța), caută hotelul *Palace,* pe care nu-l găsește, ca și cînd ploaia l-ar fi cărat pe mare. E, de fapt, o confuzie...

Docta ignorantia (Nicolaus Cusanus).

„Estetica încearcă să domesticească spinarea tare și fremătîndă

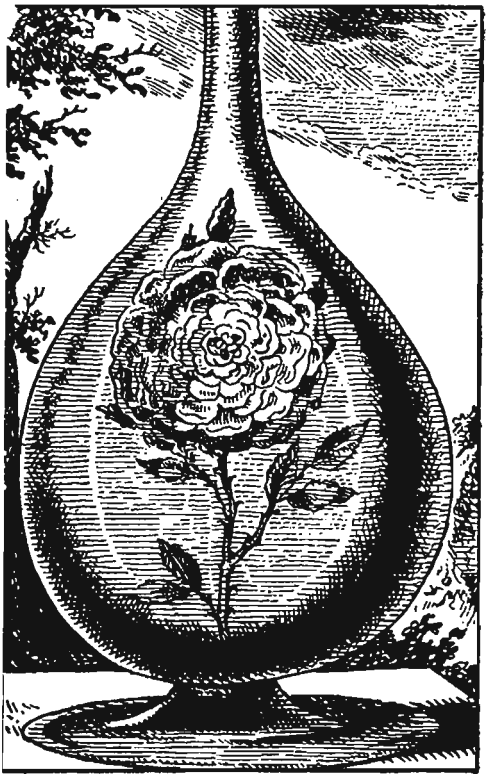

a Pegasului. Estetica este pătratul cercului, prin urmare, o operație destul de melancolică" (Ortega y Gasset).

„Pictura este categoria luminii" (același).

„Orașele ca junglă pietrificată" (Marcel Brion).

Pentru *Janus, Hôtel des Beaux Arts,* o copie a tabloului *Balul pederaștilor* de Soffici.

„Orpheus narcotizînd pădurile și Amfion ridicînd Theba în sunetul lirei“ (G. Călinescu).

Ceața opalinelor venețiene — *opalines* sau *flûtes.*

Làttimi — sticle, pahare, potire, vaze mari, cutiuțe...

Menorah — candelabru evreiesc cu șapte brațe (pentru decorul venețian din *Janus,* dacă va fi nevoie).

Tenisul e ca dragostea de la distanță a poeților (nu știu cine a spus-o).

„La originea fiecărei reforme se află totdeauna o indispoziție. Indispoziția de care suferă reformatorul e indispoziția creată de un dezechilibru interior... Reformatorul aspiră la un nou echilibru. Opera sa nu e decît o încercare de reorganizare după rațiunea sa, logica sa e a dezordinei din el, căci starea de neordine îi este intolerabilă... Orice reformator este un dezechilibrat — Sokrates, Mahomed, Sfîntul Paul, Rousseau, Dostoievski, Luther“ (Gide).

Din *Tehnica orchestrei contemporane* de A. Casella și V. Mortari (pentru *Janus*):

— Ravel în *Concertul pentru pian și orchestră* a pus în evidență o *sonoritate descărnată* a picolei, pe fundalul unei orchestrații nespus de aeriene și transparente.

— Ravel a folosit *frullato* expresiv în *Concertul* său, nu numai ca decorație, ca pînă atunci...

— Un *colorit glacial* al muzicii...

— Flautul contralto *(flauto d'amore).*

— *Oboi de vînătoare* (instrument vechi) în *Cantatele* lui Bach. E numit *french horn* (corn francez).

— Cornul englez dă impresia de duritate și ferocitate...

— *Copla* (instrument catalan), fluier mare în *Tricornul* lui De Falla.

— *Heckelphonul* (un fel de oboi, bariton în do) e folosit în *Salomeea, Electra* și *Simfonia Alpilor* de Richard Strauss și în *Tristan și Isolda.*

— Clarinetul cu două registre fundamentale: registrul grav *(chalumeau)* și registrul acut *(clarino).*

— Bufonul muzical: Grock.

— *Sarrusofonul* (ține locul *contrafagotului),* e un instrument de alamă, cu ancie dublă.

— *Fligornuri supraacute,* fligornul bariton în si bemol.

— Sunetele metalice *(cuivrés).*

— Sunetele de ecou.

— Trombonul tenor în si bemol, trombonul bas, trombonul tenor bas, trombonul alto (la clasici).

— Trombon cu ventile, înlocuit cu cel cu culisă (tub dublu, mobil).

— *Glissando* — se pretează la efecte grotești, comice și la intonații insinuante sau sentimentale, la cantilenele de jazz.

— Surdina *wah-wah,* surdina mută.

— *Sonata* lui Poulenc pentru corn, trompetă, trombon, în care instrumentele conversează amabil, fără duritați.

— Fligornul *(sax horn),* instrument cu mușțiuc, terminat cu un pavilion voluminos.

— Fligornul bas în si bemol, numit *eufoniu.*

— Tuba bas în si bemol, numită *bass-tuba.*

— Fligornul bas grav în mi bemol, numit și *bombardone*.

— Fligornul contrabas în do și în si bemol, numit *helicon*.

— Trombonul, instrument grăsuliu, bădăran.

— Jazzul corupător.

— Baghete din burete, tari, morbide.

— *Celesta* (un mic pian, vertical) cu serie de coriști (diapazoane) — în *Petruşka* sau în *Dansul doamnelor bătrîne* din *Mînăstirea venețiană* de Casella.

— Toba mare *(gran cassa, gran tamburo)* în *Marionetele* lui Casella.

— Loviturile de tun din *Marșul ungar (Damnațiunea lui Faust)*.

— Talgerele *(piatti-cinelli)*.

— *Crotalurile (cymbales antiques)* în *Preludiul la După amiaza unui faun* de Debussy sau în *Nunta* lui Stravinski. Crotalurile sunt mici discuri.

— *Toba mică (tambur militar — caisse claire)* dă culoare sonoră. Dacă se acoperă cu stofă, poate să dea efecte lugubre, fantastice.

— *Rührtrommel* (caisse roulante) în *O viață de poet*.

— *Tam-tam*-ul (gongul) presimte situații lugubre, catastrofale, se folosește la anunțarea mesei pe transatlantice.

— Tamburina cade pe dușumea de la mică înălțime la sfîrsitul baletului *Petruşka* de Stravinski.

— Clopoțeii *(sonagli)*, în *Simfonia a IV-a* de Mahler.

— Morișca *(raganella)* — o roată dințată de lemn, în *Till Eulenspiegel* de Richard Strauss.

— Biciul *(frusta)*, în finalul *Concertului* de Ravel (o balama, de fapt).

— Mașina de vînt *(eulifono)*, în *Daphnis și Chloe* de Ravel.

— Ciocanul *(Hammer)*, în *Simfonia a IV-a* de Mahler.

— Jocul de clopoței *(Glockenspiel)*.

— *Metalofonul (sistrul)* — lame de oțel care înlocuiesc clopoțeii.

— Mandolina la Mozart *(Don Juan, Serenada)*, la Vivaldi, în *Concertul pentru două mandoline*.

— Sunet scos de un *plectru* (o pană).

— Jazzul *straight* (direct, drept).

— Harpa cromatică, harpa diatonică (acordată în do bemol).

— Clavecinul, clavicordul.

— Berlioz în *Tratatul de orchestrație ;* timbrul *violei d'amore* este slab și dulce, are un caracter serafic.

— Purtătorii de contrabas, *sacagiii*, cum îi numea Berlioz *(porteurs d'eau)*.

„Mă simt ca într-o capitală din călcîiul unui zeu" (Nichita Stănescu).

Iubita mea, noi doi, deși eterocliți,
Formăm un megacosm.
Divine sume
Din carnea unor zei veliți.

(G. Călinescu)

„Franța are o literatură, pe cînd alte țări au numai scriitori" (Al. Rosetti).

„Adolescența e uneori o formă a nebuniei" (același).

„Un om cu o nenorocire pe gură" (Gellu Naum).

Delfina Metz îmi spune, reîntors la Roma, că mirosul florii necunos-

cute care mă persecutase la Taormina se numeşte *Zagaré* şi a fost cîntată de D'Annunzio. Era un miros care amintea în acelaşi timp migdalii, lămîii, mandarinii şi portocalii...

„Nu există decît un Templu în lume şi acest Templu e trupul omenesc. Nimic nu este mai sfînt decît această nobilă Formă. Noi atingem Cerul cînd aşezăm mîinile pe trupul omenesc" (Novalis).

Dumnezeule, ce este sîngele ?
E cumva
rîul de lacrimi al morţii ?

Doamne, ce este sîngele ?
E timpul dens
şi neconstrîns ca o fantomă.
(Cezar Ivănescu)

„O convorbire cu gura nituită" (Gellu Naum).

Pentru *Săptămîna nebunilor*, probă de stil al epocii :

Vistieria către judeţe, despre aprovizionarea poştelor cu fîn şi orz:

„Porunci de la Vistierie, pe la judeţile ce mai jos să arată, pentru fînu şi orzu Menzilurilor.

Dumnealor, epistaţii Casii Menzilurilor, dă la 18 ale aceştii luni făcu arătare Vistieriei că unile judeţe au început a teslimatisi fînu prin poşti, altele acum îl cară. Iar pentru orz nici o mişcare nu să vede. Şi fiindcă dă la zi întîi a lui septemvrie este trebuinţă dă a da orz cailor, spre a pune vîrtos, ca să nu ajungă în slăbiciune ; cînd nu să va face orz teslim acum în grab, oricîţi cai vor muri din pricina slăbiciunii, toată acea pagubă o va cere ca să se împlinească.

Pentru care arătare, nu lipseşte Vistieria a vă-o face ştiută şi într-adins vi-o scrie. Pentru aceasta să nu o socotiţi drept bagatelă, ci toată silinţa să puneţi şi atît fînul, cît şi orzul, negreşit să-l teslimatisiţi pe la orînduitele poştii ale acelui judeţ, întocmai după porunca ce aveţi dată.

Şi dă teslimat să trimiteţi la Vistierie adeverinţele epistaţilor ca să se scază. Căci dă veţi face întîrziere şi să va întîmpla Casii Menzilurilor vreo pagubă cu slăbiciunea cailor, din pricina neîngrijirii dumneavoastră, cu hotărîre să ştiţi că însuşi dumneavoastră vă veţi îndatora a plăti acea pagubă, fără a vi să da vreo ascultare.

Pentru fîn, pînă la sfărşitu aceştii luni negreşit să să facă teslim, iar orzu rînduri-rînduri să să trimiţă, ca să nu se întîmple vreo lipsă.

1814, avgust 21"

(Din documente privitoare la economia Ţării Româneşti, 1800—1850.)

„Construcţia lirică a lumii, forma de sferă muzicală a universului e rezultatul unui principiu de iubire" (Dan Botta).

„Un cer circular" (Platon).

Valéry : *Marea...*

D'une confuse profondeur
J'attends l'écho de ma grandeur interne.

Gide răutăcios :

Valéry şi Cocteau denigrau orice subiect de conversaţie. Ei foloseau paradoxul de salon, care nu străluceşte decît în dauna altuia. Péguy spunea : Eu nu judec, eu condamn !

I-au executat astfel pe Régnier, M-me de Noailles şi Ibsen. Proust îşi juca boala ca să-şi protejeze lucrul său, ceea ce era legitim. Boala era reală, m-am convins.

Iată-l disculpîndu-se:

Courrier de la Presse îl critică pe Gide patru luni la rînd, deşi el îi este abonat. Un critic spaniol vorbeşte despre uscăciunea inimii lui şi despre avariţia sa. Dar o treime din critici îşi fac opinia despre el, nu după criticile lui, ci după conversaţiile de cafenea. „Eu nu am cafenele, nici saloane, nici bulevarde, acestea fac succesele. Micul număr de lectori de azi vor face opinia de mîine. Acuzaţiile aduse împotriva mea se contrazic, mă gîndesc la Baudelaire Cele mai multe acuzaţii se aduceau şi împotriva lui..."

Flori galbene la Roma, de heliacant... (ce sunet au cuvintele !).

„Voracitatea uitării" (Márquez).

Boxerul S. umbla înarmat pentru a-şi ucide soţia care-l înşela. Cu timpul, ea s-a îmbolnăvit de cancer şi a murit. De atunci el cîntă în fiecare seară la pian în amintirea ei...

„A doua cădere din Rai a omului a fost căderea în cotidian" (un mare filosof german).

„Oraşe zăvorîte ca nişte morminte" (Camus).

„Patriarhi ai Senei, derbedei serafici, ori zeiţe ale canalelor de scurgere" (Pierre Mac Orlan).

...„albele bordele ale cerului" (Dylan Thomas).

„Poeţii tac ca roua" (Blaga).

„Cuvintele ca nişte clape" (Novalis).

ISTORIA PLAGIATULUI

Din *Izvoare germane în opera lui Eminescu* de Ion Sîn Giorgiu :

Rolul revistei *Blaetter fiir literarische Unterhaltung* (utilizată în anii studenţiei la Berlin), rolul *Şcolii literare a Cercului münchenez* în frunte cu Emanuel Geibel, inspiratorul poeziei *Somnoroase păsărele*, pe un motiv poetic din Fr. Rückert. Izvorul poeziei *Mai am un singur dor* se află într-o poezie de Karl Ubermann (citită în revista lui Rudolf Gottschall).

„Psalmii ierbii" (Ion Gheorghe).

„Muzica din alaiul de nuntă îmi aduce totdeauna aminte de muzica ce însoţeşte soldaţii care pleacă la luptă" (H. Heine).

„Mureau de golul din inimile lor" (Solomon).

„Nu-ţi poţi clădi o reputaţie numai pe ceea ce ai de gînd să faci" (Henry Ford).

„Nu avem niciodată timp să ne grăbim" (John Wesley).

„Fiţi modeşti. Este genul de orgoliu care displace cel mai puţin" (Jules Renard).

Sfîrşitul volumului cinci

Tehnoredactor : ION TUDOR
Lector : ADRIANA DIACONESCU

Apărut 1975. Bun de tipar 15.VII.1975. Tiraj 5600 broşate. Coli tipar 18,5.

Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii",
Piaţa Scînteii nr. 1 — Bucureşti,
Republica Socialistă România